

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

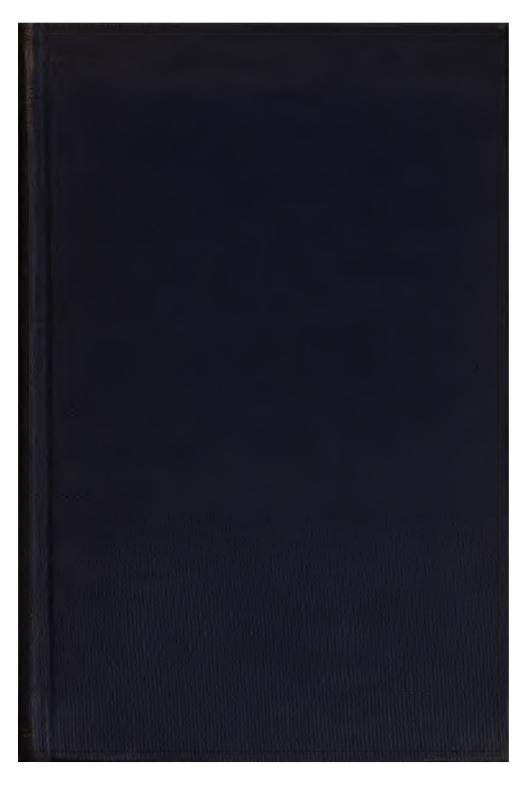
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + Refrain from automated querying Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + Keep it legal Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/



Harbard College Library



FROM THE ESTATE OF

WILLIAM WATSON GOODWIN (Class of 1851)

ELIOT PROFESSOR OF GREEK LITERATURE 1860-1912

RECEIVED DECEMBER 24, 1914





ţ • With the Compliments of Macmillan & Co., Ltd.

St. Martin's Street, London, W.C.

.

. . .

- -----

SELECTIONS

FROM

XENOPHON AND HERODOTUS.

With Notes

ADAPTED TO THE REVISED AND ENLARGED EDITION OF GOODWIN'S GREEK GRAMMAR (1877),

AND COPPERPLATE MAPS.

EDITED BY

WILLIAM W. GOODWIN, Ph.D., LL.D.,

AND

JOHN WILLIAMS WHITE, PH.D.,
ASSISTANT PROFESSOR OF GREEK,

IN HARVARD COLLEGE.

BOSTON, U.S.A.:

PUBLISHED BY GINN & COMPANY.

1902.

Gx 9.171

Harvard College Library
Dec. 24, 1914
From the Estate of
Pro: W. W. Goodwin

Entered according to Act of Congress, in the year 1877.

BY WILLIAM W. GOODWIN,
in the Office of the Librarian of Congress, at Washington.

PREFACE.

This volume of Selections from Xenophon and Herodotus professes to contain a fair equivalent in amount for the extracts from Xenophon, Plato, Herodotus, and Thucydides which are included in Goodwin's Greek Reader. It is intended for the use of those who, from want of time or for any other reason, are obliged to confine their reading in Greek prose, before entering college, to two authors. The Editors, however, cannot refrain from recording their conviction, that all who are able and willing to study the Reader, or some other compilation containing as great variety of matter and style, should by all means do so. Two additional books of the Anabasis are surely a poor substitute, in point of quality, for Xenophon's sketch of the character of Socrates, Plato's graphic account of the last hours of his great master, Thucydides's narrative of the campaign at Pylus, and Xenophon's of the battle of Mantinea.

The first four books of the Anabasis, which are here given entire, carry the narrative of the retreat of the Ten Thousand down to their arrival at Trapezus, after their perilous march from the neighborhood of Babylon. Then follows the greater part of the Second Book of the Hellenica, describing the capture of Athens by the Spartan Lysander, the tragic end of the long Peloponnesian war in the destruction of the Piraeus and of the Long Walls of Athens — the pride of Themistocles and Pericles — to the insulting music of flutes, the odious rule of the Thirty Tyrants, with the expulsion of the oligarchy and

the restoration of the democracy by Thrasybulus and his band of exiled patriots from Phyle.

The selections from Herodotus are in four parts. contains the account of the invasion of Darius and the battle of Marathon. The three others contain the most important passages in the Seventh and Eighth books, forming a continuous account of the invasion of Xerxes, - the pomp of the Great King's preparation; the march of the mighty host from Asia to Greece, including bridging the Hellespont and cutting the canal through Athos; the preparations of the terrified Greeks; the wisdom of the Delphic oracle and the craft of Themistocles: the battles of Thermopylae, Artemisium, and Salamis; and finally the ignominious retreat of Xerxes from Salamis to Asia. The campaign of Mardonius in the following year, with the battles of Plataea and Mycale, is omitted for want of space. In thus condensing two long books of Herodotus into so small a compass, great pains have been taken to avoid abrupt transitions; and often single sentences have been taken from a chapter to keep up the continuity of the narrative. It is hoped that the wonderful story of the campaign of Xerxes has thus been presented to the pupil in greater vividness and completeness than it could have been by detached extracts.

The notes on the first two books of the Anabasis have been prepared chiefly by Mr. White, those on the last two chiefly by Mr. Goodwin. Those on the Hellenica and Herodotus are taken, generally without change, from the notes in Goodwin's Reader, which were prepared for that work in 1871 with the help of Rev. Joseph H. Allen. The notes make no pretension to learning, and aim merely at aiding beginners in laying a solid foundation for future scholarship. The grammatical aid is given in great measure in the form of references, in which form alone it can be systematic. Young students need to be referred to more detailed statements of the general principles involved in the new constructions which they constantly meet in reading than can be given in a commentary; and frequent reference to the

grammar is the only sure means of fixing in the mind the important principles of syntax. It will be seen that the notes on the First Book of the Anabasis, which it is assumed will be used for giving a solid foundation in the general principles of Greek syntax, are especially copious; while those on the remainder of the work are written for pupils who are supposed to have mastered the rudiments. In the opinion of the Editors it is highly desirable to use as small a portion as possible of the classic literature as a corpus vile for the more minute dissection, and to enable pupils at the earliest possible moment to read Greek and Latin with an appreciative mind.

No notes can supply all the collateral information needed for the full understanding of an ancient historian. Constant reference should be made to a classical dictionary and to some Greek history. It may be too much to expect of school-boys in these days that they should read a history like Grote's; but all who wish to catch the true spirit of the history they are studying cannot be too strongly recommended to read Grote's graphic account of the Persian wars with Herodotus, his chapters on the Thirty Tyrants with Xenophon's Hellenica, and those on Cyrus the Younger and the Ten Thousand Greeks with the Cox's little volume, "The Greeks and the Persians," is also an excellent companion to Herodotus. It cannot be doubted, moreover, that the time spent in reading these historical works would generally be more than saved by their aid as a commentary to the Greek text, while the increased interest which they would awaken might often change the study from a task to a pleasure.

It is of course impossible in notes like these to give special credit for every remark which is wholly or partly borrowed. The Editors must therefore express, once for all, their obligations to the long and familiar line of commentators on Xenophon and Herodotus, and last, not least, to Grote, from whose notes many valuable hints have been derived. The map of the march of the Ten Thousand Greeks in this volume is copied chiefly

from Kiepert's map in Rehdantz's Anabasis (1873); the smaller maps are generally reduced from larger ones in Kiepert's "Atlas von Hellas."

In the extracts from Xenophon, the chapters and sections are numbered as they are in recent editions. The selections from Herodotus are divided into new sections as they stand, and numbered accordingly; but the numbers of the original book and chapter with which the right-hand page of the present text ends are given at the top of the page.

CAMBRIDGE, MASS., April, 1877.

CONTENTS.

XENOPHON.														Page
I.	Anabasis	в, Воок	Ι.											1
	44	" I	ī					•			•			36
	"	" II	I.											61
	"	" IV	<i>7</i>											88
II.	FALL AND	D RESTOR	RATION	o F	Атн	LEN	٠.							121
			H	ER	оро	Τl	JS.							
I.	Invasion	of Gre	ECE B	y D	ARIU	8.								146
II.	MARCH O	F XERXI	8: P	REPA	RATI	ONS	OF	тн	e Gi	REEK	8			154
III.	THE PASS	в ог Ти	ERMOP	YLAI	E.									170
IV.	ARTEMISI	UM: M.	ARCH	or 2	Xerx	ES	то	AT	HEN8	: S	ALA	MI	3:	
	RETRE	AT OF X	ERXE8	то	Asia	•	•		•	•	•		•	190
							-							
Nor	ES .												1-	-172
Par	ALLEL REP	ERENCES												173
TABI	R OF DAT	res .			_		_							175

. •

XENOPHON.

I. ANABASIS.

BOOK FIRST.

Ι. Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίγνονται παίδες δύο, πρεσβύτερος μεν 'Αρταξέρξης, νεώτερος δε Κυρος. δε ησθένει Δαρείος και υπώπτευε τελευτήν του βίου, έβού. λετο τω παίδε αμφοτέρω παρείναι. 2. ὁ μεν οὖν πρεσβύτερος παρών ετύγχανε. Κύρον δε μεταπέμπεται άπο της άρχης ης αυτον σατρώπην εποίησε, και στρατηγον δε αυτον απέδειξε πάντων όσοι είς Καστωλοῦ πεδίον αθροίζουται. αναβαίνει οὖν ὁ Κῦρος λαβων Τισσαφέρνην ως φίλον, καὶ των Ελλήνων δε έχων όπλίτας ανέβη τριακοσίους, άρχοντα δε αυτών Εενίαν Παρρώσιον. 3. επεί δε ετελεύτησε Δαρείος καὶ κατέστη είς την βασιλείαν 'Αρταξέρξης, Τισσαφέρνης διαβάλλει τον Κύρον προς τον άδελφον ώς έπιβουλεύοι αυτώ. ὁ δὲ πείθεταί τε καὶ συλλαμβάνει Κύρον ώς αποκτενών ή δε μήτηρ εξαιτησαμένη αυτον αποπέμπει πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχήν. 4. ὁ δ' ὡς ἀπῆλθε κινδυνεύσας καὶ ατιμασθείς, βουλεύεται όπως μήποτε έτι έσται έπὶ τώ άδελφώ, άλλ', ην δύνηται, βασιλεύσει άντ' έκείνου. Παρύσατις μεν δη ή μήτηρ ύπηρχε τώ Κύρω, φιλούσα αὐτον μαλλον ή του βασιλεύοντα 'Αρταξέρξην. 5. δστις δ' άφικυείτο των παρά βασιλέως προς αυτον, πάντας ούτω διατιθεις απεπέμπετο ώστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους είναι ἡ βασιλεί. καὶ τῶν παρ' ἐαυτῷ δὲ βαρβάρων ἐπεμελεῖτο ὡς πολεμεῖν τε ίκανοὶ είησαν καὶ εὐνοϊκῶς έχοιεν αὐτῷ. 6. τὴν δὲ Ελληνικήν δύναμιν ήθροιζεν ώς μάλιστα έδύνατο έπικρυπτό-

μενος, όπως ότι απαρασκευότατον λάβοι βασιλέα. ώδε οθν έποιείτο την συλλογήν. όπόσας είχε φυλακάς έν ταίς πόλεσι, παρήγγειλε τοις φρουράρχοις έκάστοις λαμβάνειν ανδρας Πελοποννησίους ότι πλείστους καλ βελτίστους, ώς έπιβουλεύοντος Τισσαφέρνους ταις πόλεσι. και γαρ ήσαν αί Ἰωνικαὶ πόλεις Τισσαφέρνους το άρχαιον έκ βασιλέως δεδομέναι, τότε δ' άφειστήκεσαν προς Κύρον πάσαι πλην Μιλήτου τ. έν Μιλήτω δε Τισσαφέρνης προαισθόμενος τὰ αὐτὰ ταῦτα βουλευομένους, ἀποστήναι πρὸς Κῦρον, τοὺς μεν αυτών απέκτεινε τους δ' έξέβαλεν, ό δε Κύρος, ύπολαβών τους φεύγοντας, συλλέξας στράτευμα επολιόρκει Μίλητον καὶ κατά γην καὶ κατά θάλατταν, καὶ ἐπειράτο κατάγειν τους έκπεπτωκότας, και αυτη αυ άλλη πρόφασις ην αυτώ του άθροίζειν στράτευμα. 8. προς δε βασιλέα **ν**έμπων ήξίου άδελφος ών αυτού δοθήναι οι ταύτας τὰς πόλεις μάλλον ή Τισσαφέρνην ἄργειν αὐτῶν, καὶ ή μήτηρ συνέπραττεν αὐτῷ ταῦτα· ὥστε βασιλεὺς τὴν μὲν πρὸς έαυτον επιβουλην ούκ ησθάνετο, Τισσαφέρνει δε ενόμιζε πολεμούντα αὐτὸν ἀμφὶ τὰ στρατεύματα δαπανάν· ὥστε ούδεν ήγθετο αὐτῶν πολεμούντων. καὶ γὰρ ὁ Κῦρος ἀπέπεμπε τους γιγνομένους δασμούς βασιλεί έκ των πόλεων ων Τισσαφέρνης ετύγχανεν έχων. 9. άλλο δε στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερρονήσω τῆ καταντιπέρας ᾿Αβύδου τόνδε του τρόπου. Κλέαργος Λακεδαιμόνιος φυγάς ην. τούτφ συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῶ μυρίους δαρεικούς. ὁ δὲ λαβων τὸ γρυσίον στράτευμα συνέλεξεν από τούτων των χρημάτων, καὶ ἐπολέμει ἐκ Χερρονήσου όρμωμενος τοις Θραξί τοις ύπερ Ελλήσποντον οἰκοῦσι, καὶ ώφέλει τοὺς Ελληνας · ώστε καὶ χρήματα συνεβάλλοντο αυτώ είς την τροφην τών στρατιωτών αί Έλλησποντιακαὶ πόλεις έκοῦσαι, τοῦτο δ' αὖ οὕτω τρεφόμενον ελάνθανεν αὐτῷ τὸ στράτευμα. 10. Αρίστιππος δε ό Θετταλος ξένος ων ετύγχανεν αυτώ, και πιεζόμενος υπο των οίκοι αντιστασιωτων έργεται προς τον Κύρον και αίτει αὐτὸν εἰς δισχιλίους ξένους καὶ τριῶν μηνῶν μισθὸν, ὡς οὕτω περιγενόμενος αν των αντιστασιωτών, ό δε Κύρος δίδωσιν αὐτῷ εἰς τετρακισχιλίους καὶ Εξ μηνῶν μισθὸν, καὶ. δείται αύτου μη πρόσθεν καταλύσαι προς τους άντιστασιώτας πρίν αν αντώ συμβουλεύσηται, ούτω δε αν τὸ ἐν Θετταλία ἐλάνθανεν αὐτῷ τρεφόμενον στράτευμα. 11. Πρόξενον δε τον Βοιώτιον ξένον όντα αὐτῷ ἐκέλευσε λαβόντα ἄνδρας ὅτι πλείστους παραγενέσθαι, ὡς εἰς Πισίδας βουλόμενος στρατεύεσθαι, ώς πρώγματα παρεχόντων των Πισιδών τη έαυτου χώρα. Σοφαίνετον δε τον Στυμφάλιον καὶ Σωκράτην του Αγαιον, ξένους όντας καὶ τούτους, εκέλευσεν άνδρας λαβόντας ελθείν ότι πλείστους, ώς πολεμήσων Τισσαφέρνει σύν τοις φυγάσι των Μιλησίων. καὶ ἐποίουν οὕτως οὖτοι.

ΙΙ. Ἐπεὶ δ' ἐδόκει ἤδη πορεύεσθαι αὐτῷ ἄνω, τὴν μὲν πρόφασιν ἐποιεῖτο ὡς Πισίδας βουλόμενος ἐκβαλεῖν παντάπασιν ἐκ τῆς χώρας· καὶ ἀθροίζει ὡς ἐπὶ τούτους τό τε βαρβαρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικόν. ἐνταῦθα καὶ παραγγέλλει τῷ τε Κλεάρχῳ λαβόντι ἤκειν ὅσον ἢν αὐτῷ στράτευμα, καὶ τῷ ᾿Αριστίππῳ συναλλαγέντι πρὸς τοὺς οἶκοι ἀποπέμψαι πρὸς ἑαυτὸν ὁ εἶχε στράτευμα· καὶ Ἐενίᾳ τῷ ᾿Αρκάδι, ὁς αὐτῷ προειστήκει τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἤκειν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἄνδρας πλὴν ὁπόσοι ἱκανοὶ ἦσαν τὰς ἀκροπόλεις ψυλάττειν. 2. ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς Μίλητον πολιορκοῦντας, καὶ τοὺς ψυγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ στρατεύεσθαι, ὑποσχόμενος αὐτοῖς, εἰ καλῶς καταπράξειεν ἐῷ ἃ ἐστρατεύετο, μὴ πρόσθεν παύσασθαι πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι οἴκαδε. οἱ δὲ ἡδέως ἐπείθοντο · ἐπίστευον γὰρ

αὐτῷ καὶ λαβόντες τὰ ὅπλα παρῆσαν εἰς Σάρδεις. 3. Εενίας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῶν πόλεων λαβὼν παρεγένετο εἰς Σάρδεις ὁπλίτας εἰς τετρακισχιλίους, Πρόξενος δὲ παρῆν ἔχων ὁπλίτας μὲν εἰς πεντακοσίους καὶ χιλίους, γυμνῆτας δὲ πεντακοσίους, Σοφαίνετος δὲ ὁ Στυμφάλιος ὁπλίτας ἔχων ως πεντακοσίους, Σωκράτης δὲ ὁ ᾿Αχαιὸς ὁπλίτας ἔχων ὡς πεντακοσίους, Πασίων δὲ ὁ Μεγαρεὺς τριακοσίους μὲν ὁπλίτας, τριακοσίους δὲ πελταστὰς ἔχων παρεγένετο ἡν δὲ καὶ οὖτος καὶ ὁ Σωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατευομένων. 4. οὖτοι μὲν εἰς Σάρδεις αὐτῷ ἀφίκοντο. Τισσαφέρνης δὲ κατανοήσας ταῦτα, καὶ μείζονα ἡγησάμενος εἶναι ἡ ὡς ἐπὶ Πισίδας τὴν παρασκευὴν, πορεύεται ὡς βασιλέα ἡ ἐδύνατο τάχιστα ἱππέας ἔχων ὡς πεντακοσίους. 5. καὶ βασιλεὺς μὲν δὴ, ἐπεὶ ἡκουσε Τισσαφέρνους τὸν Κύρου στόλον, ἀντιπαρεσκευάζετο.

Κύρος δὲ ἔχων οθς εἴρηκα ώρμᾶτο ἀπὸ Σάρδεων καὶ έξελαύνει διὰ τῆς Λυδίας σταθμούς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσι καὶ δύο ἐπὶ τὸν Μαίανδρον ποταμόν. τούτου τὸ εὖρος δύο πλέθρα · γέφυρα δὲ ἐπην ἐζευγμένη πλοίοις ἐπτά. 6. τούτον διαβάς έξελαύνει δια Φρυγίας σταθμον ένα παρασάγγας οκτω είς Κολοσσας, πόλιν οἰκουμένην, εὐδαίένταθθα έμεινεν ήμέρας έπτά καὶ μονα καὶ μεγάλην. ήκε Μένων ο Θετταλος όπλίτας έχων χιλίους καὶ πελταστας πεντακοσίους. Δόλοπας καὶ Αίνιανας καὶ 'Ολυνθί-7. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας είκοσιν είς Κελαινάς, της Φρυγίας πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα Κύρφ βασίλεια ἢν καὶ παράδεισος μέγας αγρίων θηρίων πλήρης, α εκείνος εθήρευεν άπο ίππου, όπότε γυμνάσαι βούλοιτο έαυτόν τε καὶ τους ίππους. διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου ρεῖ ὁ Μαίανδρος ποταμός · αί δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσιν ἐκ τῶν βασιλείων · ρεῖ

δὲ καὶ διὰ τῆς Κελαινών πόλεως. 8. ἔστι δὲ καὶ μεγάλου Βασιλέως Βασίλεια έν Κελαιναίς έρυμνα έπὶ ταίς πηγαίς τοῦ Μαρσύου ποταμοῦ ὑπὸ τῆ ἀκροπόλει · ρεί δὲ καὶ οὖτος διὰ τῆς πόλεως καὶ ἐμβάλλει εἰς τὸν Μαίανδρον τοῦ δὲ Μαρσύου τὸ εὖρός ἐστιν εἴκοσι καὶ πέντε ποδῶν. ἐνταῦθα λέγεται 'Απόλλων ἐκδεῖραι Μαρσύαν, νικήσας ἐρίζοντά ιί περί σοφίας, και τὸ δέρμα κρεμάσαι ἐν τῷ ἄντρῷ ὅθεν αί πηγαί· διὰ δὲ τοῦτο ὁ ποταμὸς καλεῖται Μαρσύας. 9. ἐνταῦθα Εέρξης, ὅτε ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἡττηθεὶς τῆ μάχη άπεχώρει, λέγεται οἰκοδομήσαι ταῦτά τε τὰ βασίλεια καὶ την Κελαινών ακρόπολιν. ένταθθα έμεινε Κύρος ήμέρας τριάκοντα· καὶ ήκε Κλέαρχος ὁ Λακεδαιμόνιος φυγάς έχων όπλίτας γιλίους καὶ πελταστάς Θράκας όκτακοσίους κοὶ τοξότας Κρήτας διακοσίους. άμα δὲ καὶ Σῶσις παρήν ό Συρακόσιος έχων όπλίτας τριακοσίους, καὶ Σοφαίνετος ό 'Αρκας έχων όπλίτας χιλίους. και ένταυθα Κυρος έξέτασιν καὶ ἀριθμον τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσω, καὶ ἐγένοντο οἱ σύμπαντες ὁπλίται μὲν μύριοι καὶ χίλιοι, πελτασταί δε αμφί τους δισχιλίους. 10. έντευθεν έξελαύ νει σταθμούς δύο παρασύγγας δέκα είς Πέλτας, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς έν αἶς Εενίας ό 'Αρκὰς τὰ Λύκαια ἔθυσε καὶ ἀγῶνα ἔθηκε · τὰ δὲ ἄθλα ησαν στλεγγίδες χρυσαί εθεώρει δε τον αγώνα και Κύρος. έντευθεν έξελαύνει σταθμούς δύο παρασάγγας δώδεκα είς Κεραμών αγοράν, πόλιν οἰκουμένην, έσχάτην προς τή Μυσία χώρα. 11. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας τριάκοντα είς Καΰστρου πεδίον, πόλιν οἰκουμένην. ένταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας πέντε· καὶ τοῖς στρατιώταις ώφείλετο μισθός πλέον ή τριών μηνών, καὶ πολλάκις ἰόντες ἐπὶ τὰς θύρας ἀπήτουν. ὁ δὲ ἐλπίδας λέγων διηγε, καὶ δηλος ην ανιώμενος ού γαρ ην προς του Κύρου τρόπου έχοντα

μη ἀποδιδόναι. 12. ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύαξα ή Συεννέσιος γυνη τοῦ Κιλίκων βασιλέως παρὰ Κύρον καὶ έλέγετο Κύρφ δοῦναι χρήματα πολλά. τῆ δ' οὖν στρατιᾶ τότε ἀπέδωκε Κύρος μισθον τεττάρων μηνών, είγε δὲ ή Κίλισσα καὶ φύλακας περὶ αύτην Κίλικας καὶ 'Ασπενδίους · ἐλέγετο δὲ καὶ συγγενέσθαι Κύρον τῆ Κιλίσση. 13. ἐντεῦθεν δὲ ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα είς Θύμβριον, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθα ἢν παρὰ τὴν όδον κρήνη ή Μίδου καλουμένη του Φρυγών βασιλέως, έφ' ή λέγεται Μίδας του Σάτυρου θηρεύσαι οίνω κεράσας αὐτήν. 14. εντεύθεν εξελαύνει σταθμούς δύο παρασάγγας δέκα είς Τυριαίου, πόλιν οἰκουμένην. ένταῦθα ἔμεινεν ήμέρας τρείς. καὶ λέγεται δεηθήναι ή Κίλισσα Κύρου έπιδείξαι τὸ στράτευμα αυτή. βουλόμενος οὐν ἐπιδείξαι, έξετασιν ποιείται εν τω πεδίω των Έλλήνων καὶ των βαρβάρων. 15. ἐκέλευσε δὲ τοὺς Ελληνας, ὡς νόμος αὐτοῖς είς μάχην, ούτω ταχθήναι καὶ στήναι, συντάξαι δ' έκαστον τους έαυτου, ετάγθησαν ουν επί τεττάρων είνε δε το μεν δεξιον Μένων και οι σύν αυτώ, το δε ευώνυμον Κλέαργος καὶ οἱ ἐκείνου, τὸ δὲ μέσον οἱ ἄλλοι στρατηγοί. 16. ἐθεώρει οὖν ὁ Κῦρος πρῶτον μὲν τοὺς βαρβάρους οἱ δὲ παρήλαυνον τεταγμένοι κατ' ίλας καὶ κατὰ τάξεις · είτα δὲ τοὺς Ελληνας, παρελαύνων έφ' ἄρματος καὶ ἡ Κίλισσα έφ' άρμαμάξης. είγον δε πάντες κράνη χαλκά και χιτώνας φοινικούς καὶ κνημίδας καὶ τὰς ἀσπίδας ἐκκεκαλυμμένας. 17. ἐπειδη δὲ πάντας παρήλασε, στήσας τὸ άρμα πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης, πέμψας Πίγρητα του έρμηνέα παρά τους στρατηγούς των Ελλήνων εκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὅπλα καὶ ἐπιχωρησαι ὅλην τὴν φάλαγγα. οἱ δὲ ταῦτα προεῦπον τοις στρατιώταις καὶ έπεὶ έσάλπιγξε, προβαλλόμενοι τὰ όπλα επήεσαν. εκ δε τούτου θαττον προϊόντων συν κραυγή,

άπο τοῦ αὐτομάτου δρόμος ἐγένετο τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τὰς σκηνάς. 18. τῶν δὲ βαρβάρων φόβος πολύς, καὶ ή τε Κίλισσα έφυγεν έπὶ της άρμαμάξης καὶ οἱ έκ της άγορας καταλιπόντες τὰ ὧνια ἔφυγον οι δὲ Ελληνες σὺν γέλωτι έπὶ τὰς σκηνὰς ἡλθον. ή δὲ Κίλισσα ἰδοῦσα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ στρατεύματος έθαύμασε. Κῦρος δὲ ησθη τον έκ των Ελλήνων είς τους βαρβάρους φόβον ίδών. 19. έντεύθεν έξελαύνει σταθμούς τρείς παρασάγγας είκοσιν είς Ἰκόνιον, της Φρυγίας πόλιν έσχάτην. ένταθθα έμεινε τρείς ήμέρας. Εντεύθεν έξελαύνει διὰ της Λυκαονίας σταθμούς πέντε παρασάγγας τριάκοντα. ταύτην την χώραν έπέτρεψε διαρπάσαι τοις "Ελλησιν ώς πολεμίαν ούσαν. 20. ἐντεῦθεν Κῦρος τὴν Κίλισσαν εἰς τὴν Κιλικίαν ἀποπέμπει την ταγίστην όδόν και συνέπεμψεν αυτή στρατιώτας οθς Μένων είχε καὶ αὐτόν. Κύρος δὲ μετά τῶν ἄλλων έξελαύνει διὰ Καππαδοκίας σταθμούς τέτταρας παρασάγγας είκοσι καὶ πέντε πρὸς Δάνα, πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς ἐν ὧ Κύρος απέκτεινευ άνδρα Πέρσην Μεγαφέρνην, φοινικιστήν βασίλειον, καὶ ἔτερόν τινα τῶν ὑπιίρχων δυνάστην, αἰτιασάμενος επιβουλεύειν αύτω. 21. εντεύθεν επειρώντο είσβάλλειν είς την Κιλικίαν ή δε είσβολη ην όδος άμαξιτος όρθία ἰσχυρῶς, καὶ ἀμήχανος εἰσελθεῖν στρατεύματι εἴ τις έκώλυεν. έλέγετο δε καὶ Συέννεσις είναι έπὶ τῶν ἄκρων φυλάττων την είσβολήν· διο έμειναν ημέραν εν τώ πεδίω. τη δ' ύστεραία ήκεν άγγελος λέγων ὅτι λελοιπως εἴη Συέννεσις τὰ ἄκρα, ἐπεὶ ἤσθετο ὅτι τὸ Μένωνος στράτευμα ἤδη έν Κιλικία ην είσω των ορέων, καὶ ότι τριήρεις ήκουε περιπλεούσας ἀπ' Ἰωνίας εἰς Κιλικίαν Ταμῶν ἔχοντα τὰς Λακεδαιμονίων καὶ αὐτοῦ Κύρου. 22. Κῦρος δ' οὖν ἀνέβη επὶ τὰ ὄρη οὐδενὸς κωλύοντος, καὶ είδε τὰς σκηνὰς οῦ οί

. •

XENOPHON.

I. ANABASIS.

BOOK FIRST.

Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίγνονται παίδες δύο, πρεσβύτερος μεν 'Αρταξέρξης, νεώτερος δε Κυρος. δε ησθένει Δαρείος και ύπώπτευε τελευτήν του βίου, έβού. λετο τω παίδε αμφοτέρω παρείναι. 2. ο μεν οὐν πρεσβύτερος παρών ετύγχανε. Κύρον δε μεταπέμπεται άπο της άργης ής αυτον σατρώπην εποίησε, καὶ στρατηγον δε αυτον απέδειξε πάντων όσοι είς Καστωλοῦ πεδίον αθροίζονται. αναβαίνει οὖν ὁ Κῦρος λαβων Τισσαφέρνην ως φίλον, καὶ των Ελλήνων δε έγων όπλίτας ανέβη τριακοσίους, άργοντα δὲ αὐτῶν Ξενίαν Παρράσιον. 3. ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε Δαρείος καὶ κατέστη είς την βασιλείαν 'Αρταξέρξης, Τισσαφέρνης διαβάλλει τον Κύρον προς τον άδελφον ώς έπιβουλεύοι αὐτῷ. ὁ δὲ πείθεταί τε καὶ συλλαμβάνει Κῦρον ώς αποκτενών ή δε μήτηρ εξαιτησαμένη αυτον αποπέμπει πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχήν. 4. ὁ δ' ὡς ἀπῆλθε κινδυνεύσας καὶ ατιμασθείς, βουλεύεται όπως μήποτε έτι έσται έπὶ τῶ αδελφώ, αλλ', ην δύνηται, βασιλεύσει αντ' εκείνου. Παρύσατις μεν δη ή μήτηρ ύπηρχε τώ Κύρω, φιλούσα αὐτον μαλλον ή τον βασιλεύοντα 'Αρταξέρξην. 5. δστις δ' άφικυείτο των παρά βασιλέως προς αυτον, πάντας ούτω διατιθείς ἀπεπέμπετο ώστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους είναι ἡ βασιλεί. καὶ τῶν παρ' ἐαυτῶ δὲ βαρβάρων ἐπεμελεῖτο ὡς πολεμεῖν τε ίκανοι είησαν και εύνοϊκώς έγοιεν αύτώ. 6. την δε Έλληνικήν δύναμιν ήθροιζεν ώς μάλιστα εδύνατο επικρυπτό-

μενος, όπως ότι ἀπαρασκευότατον λάβοι βασιλέα. ὧδε οὖν έποιείτο την συλλογήν. όπόσας είγε φυλακάς έν ταις πόλεσι, παρήγγειλε τοις φρουράρχοις έκάστοις λαμβάνειν ἄνδρας Πελοπουνησίους ότι πλείστους καλ βελτίστους, ώς έπιβουλεύοντος Τισσαφέρνους ταις πόλεσι. καὶ γὰρ ήσαν αί Ἰωνικαὶ πόλεις Τισσαφέρνους το άρχαιον έκ βασιλέως δεδομέναι, τότε δ' άφειστήκεσαν προς Κύρον πάσαι πλην Μιλήτου τ. έν Μιλήτφ δε Τισσαφέρνης προαισθόμενος τὰ αὐτὰ ταῦτα βουλευομένους, ἀποστήναι πρὸς Κῦρον, τοὺς μεν αυτών απέκτεινε τους δ' έξέβαλεν. ό δε Κύρος, ύπολαβών τους φεύγοντας, συλλέξας στράτευμα επολιόρκει Μίλητον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ ἐπειρᾶτο κατάγειν τους έκπεπτωκότας, και αυτη αυ άλλη πρόφασις ην αὐτῷ τοῦ ἀθροίζειν στράτευμα. 8. πρὸς δὲ βασιλέα **ν**έμπων ήξίου άδελφος ών αυτού δοθήναι οι ταύτας τὰς πόλεις μαλλον ή Τισσαφέρνην ἄρχειν αὐτῶν, καὶ ή μήτηρ συνέπραττεν αυτώ ταυτα ώστε βασιλευς την μεν προς έαυτον επιβουλην ούκ ησθάνετο, Τισσαφέρνει δε ενόμιζε πολεμούντα αὐτὸν ἀμφὶ τὰ στρατεύματα δαπανάν ωστε ουδεν ήχθετο αυτών πολεμούντων. καλ γαρ ο Κύρος απέπεμπε τους γιγνομένους δασμούς βασιλεί έκ των πόλεων ων Τισσαφέρνης ετύγχανεν έχων. 9. άλλο δε στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερρονήσω τῆ καταντιπέρας ᾿Αβύδου τόνδε τον τρόπον. Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φυγάς ην. τούτω συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αυτώ μυρίους δαρεικούς. ό δε λαβων το γρυσίον στράτευμα συνέλεξεν από τούτων των χρημάτων, καὶ ἐπολέμει ἐκ Χερρονήσου όρμωμενος τοις Θραξι τοις ύπερ Ελλήσποντον οἰκοῦσι, καὶ ώφέλει τοὺς Ελληνας · ώστε καὶ χρήματα συνεβάλλοντο αὐτῷ εἰς τὴν τροφὴν τῶν στρατιωτῶν αἱ Έλλησποντιακαὶ πόλεις έκοῦσαι. τοῦτο δ' αὖ οὕτω τρεφόμενον ελάνθανεν αὐτῷ τὸ στράτευμα. 10. Αρίστιππος δε ο Θετταλος ξένος ων ετύγχανεν αυτώ, και πιεζόμενος ύπο των οίκοι αντιστασιωτών έρχεται προς τον Κύρον και αίτεί αύτον είς δισγιλίους ξένους καὶ τριών μηνών μισθον, ώς ούτω περιγενόμενος αν των αντιστασιωτών. ό δε Κύρος δίδωσιν αυτώ είς τετρακισχιλίους και έξ μηνών μισθον, και. δείται αυτού μη πρόσθεν καταλύσαι πρός τους άντιστασιώτας πρίν αν αυτώ συμβουλεύσηται. ούτω δε αὐ τὸ ἐν Θετταλία ἐλάνθανεν αὐτῷ τρεφόμενον στράτευμα. 11. Πρόξενον δε τον Βοιώτιον ξένον όντα αυτώ εκέλευσε λαβόντα ἄνδρας ὅτι πλείστους παραγενέσθαι, ὡς εἰς Πισίδας βουλόμενος στρατεύεσθαι, ώς πράγματα παρεχόντων των Πισιδών τη έαυτου χώρα. Σοφαίνετον δε τον Στυμφάλιον καὶ Σωκράτην τον Αγαιον, ξένους όντας καὶ τούτους, εκέλευσεν άνδρας λαβόντας έλθειν ότι πλείστους, ώς πολεμήσων Τισσαφέρνει σύν τοις φυγάσι των Μιλησίων. καὶ έποίουν οθτως οθτοι.

ΙΙ. Ἐπεὶ δ' ἐδόκει ἤδη πορεύεσθαι αὐτῷ ἄνω, τὴν μὲν πρόφασιν ἐποιεῖτο ὡς Πισίδας βουλόμενος ἐκβαλεῖν παντάπασιν ἐκ τῆς χώρας καὶ ἀθροίζει ὡς ἐπὶ τούτους τό τε βαρβαρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικόν. ἐνταῦθα καὶ παραγγέλλει τῷ τε Κλεάρχῷ λαβόντι ἤκειν ὅσον ἦν αὐτῷ στράτευμα, καὶ τῷ ᾿Αριστίππῷ συναλλαγέντι πρὸς τοὺς οἴκοι ἀποπέμψαι πρὸς ἑαυτὸν ὁ εἶχε στράτευμα καὶ Εενίᾳ τῷ ᾿Αρκάδι, ὁς αὐτῷ προειστήκει τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἤκειν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἄνδρας πλὴν ὁπόσοι ἱκανοὶ ἦσαν τὰς ἀκροπόλεις ψυλάττειν. 2. ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς Μίλητον πολιορκοῦντας, καὶ τοὺς ψυγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ στρατεύεσθαι, ὑποσχόμενος αὐτοῖς, εἰ καλῶς καταπράξειεν ἐψ ἃ ἐστρατεύετο, μὴ πρόσθεν παύσασθαι πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι οἴκαδε. οἱ δὲ ἡδέως ἐπείθοντο · ἐπίστευον γὰρ

αὐτῷ · καὶ λαβόντες τὰ ὅπλα παρῆσαν εἰς Σάρδεις.

3. Ξενίας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῶν πόλεων λαβῶν παρεγένετο εἰς Σάρδεις ὁπλίτας εἰς τετρακισχιλίους, Πρόξενος δὲ παρῆν ἔχων ὁπλίτας μὲν εἰς πεντακοσίους καὶ χιλίους, γυμνῆτας δὲ πεντακοσίους, Σοφαίνετος δὲ ὁ Στυμφάλιος ὁπλίτας ἔχων ὡς πεντακοσίους, Σωκράτης δὲ ὁ ᾿Αχαιὸς ὁπλίτας ἔχων ὡς πεντακοσίους, Πασίων δὲ ὁ Μεγαρεὺς τριακοσίους μὲν ὁπλίτας, τριακοσίους δὲ πελταστὰς ἔχων παρεγένετο · ἢν δὲ καὶ οὖτος καὶ ὁ Σωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατευομένων.

4. οὖτοι μὲν εἰς Σάρδεις αὐτῷ ἀφίκοντο. Τισσαφέρνης δὲ κατανοήσας ταῦτα, καὶ μείζονα ἡγησάμενος εἶναι ἡ ὡς ἐπὶ Πισίδας τὴν παρασκευὴν, πορεύεται ὡς βασιλέα ἡ ἐδύνατο τάχιστα ἱππέας ἔχων ὡς πεντακοσίους.

5. καὶ βασιλεὺς μὲν δὴ, ἐπεὶ ἤκουσε Τισσαφέρνους τὸν Κύρου στόλον, ἀντιπαρεσκευάζετο.

Κύρος δὲ ἔχων οθς εἴρηκα ώρματο ἀπὸ Σάρδεων καὶ έξελαύνει διὰ τῆς Λυδίας σταθμούς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσι καὶ δύο ἐπὶ τὸν Μαίανδρον ποταμόν. ρος δύο πλέθρα · γέφυρα δὲ ἐπῆν ἐζευγμένη πλοίοις ἑπτά. 6. τούτον διαβάς έξελαύνει διά Φρυγίας σταθμον ένα παρασάγγας όκτω είς Κολοσσας, πόλιν οἰκουμένην, εὐδαίμονα καὶ μεγάλην. ένταθθα έμεινεν ήμέρας έπτά καὶ ήκε Μένων ὁ Θετταλὸς ὁπλίτας έχων χιλίους καὶ πελταστας πεντακοσίους, Δόλοπας καὶ Αινιανας καὶ 'Ολυνθί-7. έντευθεν έξελαύνει σταθμούς τρείς παρασάγγας είκοσιν είς Κελαινάς, της Φρυγίας πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα Κύρω βασίλεια ἢν καὶ παράδεισος μέγας άγρίων θηρίων πλήρης, α έκείνος εθήρευεν άπο ίππου, όπότε γυμνάσαι βούλοιτο έαυτόν τε καὶ τοὺς ίππους. διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου ρει ο Μαίανδρος ποταμός · αί δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσιν ἐκ τῶν βασιλείων · ρεῖ δὲ καὶ διὰ τῆς Κελαινών πόλεως. 8. ἔστι δὲ καὶ μεγάλου Βασιλέως βασίλεια έν Κελαιναίς έρυμνα έπλ ταίς πηγαίς τοῦ Μαρσύου ποταμοῦ ὑπὸ τἢ ἀκροπόλει · ῥεῖ δὲ καὶ οὖτος διὰ τῆς πόλεως καὶ ἐμβάλλει εἰς τὸν Μαίανδρον· τοῦ δὲ Μαρσύου τὸ εὖρός ἐστιν εἴκοσι καὶ πέντε ποδῶν. θα λέγεται 'Απόλλων ἐκδεῖραι Μαρσύαν, νικήσας ἐρίζοντά ιί περί σοφίας, και το δέρμα κρεμάσαι εν τῷ ἄντρῷ ὅθεν αί πηγαί· διὰ δὲ τοῦτο ὁ ποταμὸς καλεῖται Μαρσύας. 9. ἐνταῦθα Ξέρξης, ὅτε ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἡττηθεὶς τῆ μάχη απεγώρει, λέγεται οἰκοδομήσαι ταῦτά τε τὰ βασίλεια καὶ την Κελαινών ακρόπολιν, ένταθθα έμεινε Κύρος ημέρας τριάκουτα · καὶ ἡκε Κλέαρχος ὁ Λακεδαιμόνιος φυγάς ἔχων όπλίτας χιλίους καὶ πελταστάς Θράκας όκτακοσίους κοὶ τοξότας Κρήτας διακοσίους. άμα δε καὶ Σωσις παρήν ό Συρακόσιος έχων όπλίτας τριακοσίους, και Σοφαίνετος ό 'Αρκας έχων όπλίτας χιλίους. καὶ ένταῦθα Κῦρος έξέτασιν καὶ ἀριθμον τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσω, καὶ ἐγένοντο οἱ σύμπαντες ὁπλῖται μὲν μύριοι καὶ χίλιοι, πελτασταί δε άμφι τους δισχιλίους. 10. έντευθεν έξελαύ νει σταθμούς δύο παρασάγγας δέκα είς Πέλτας, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς · ἐν αίς Εενίας ό 'Αρκας τα Λύκαια έθυσε καὶ αγώνα έθηκε τα δε άθλα ήσαν στλεγγίδες χρυσαί εθεώρει δε τον αγώνα και Κύρος. εντεύθεν εξελαύνει σταθμούς δύο παρασάγγας δώδεκα είς Κεραμών άγοραν, πόλιν οἰκουμένην, έσγάτην προς τη Μυ-11. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς τρεῖς παρασία γώρα. σάγγας τριάκοντα είς Καΰστρου πεδίου, πόλιν οἰκουμένην. ένταυθ' έμεινεν ήμέρας πέντε· καὶ τοις στρατιώταις ώφείλετο μισθὸς πλέον ἡ τριῶν μηνῶν, καὶ πολλάκις ἰόντες ἐπὶ τὰς θύρας ἀπήτουν. ὁ δὲ ἐλπίδας λέγων διηγε, καὶ δηλος ην ανιώμενος ου γαρ ην προς του Κύρου τρόπου έχοντα

μη ἀποδιδόναι. 12. ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύαξα ή Συεννέσιος γυνη τοῦ Κιλίκων βασιλέως παρὰ Κῦρον καὶ ἐλέγετο Κύρω δουναι γρήματα πολλά. τη δ' οθν στρατιά τότε ἀπέδωκε Κύρος μισθον τεττάρων μηνών. είγε δὲ ή Κίλισσα καὶ φύλακας περὶ αύτην Κίλικας καὶ 'Ασπενδίους · ἐλέγετο δὲ καὶ συγγενέσθαι Κῦρον τῆ Κιλίσση. 13. έντεύθεν δε έξελαύνει σταθμούς δύο παρασάγγας δέκα είς Θύμβριον, πόλιν οἰκουμένην. ένταθθα ην παρά την όδον κρήνη ή Μίδου καλουμένη του Φρυγών βασιλέως, έφ η λέγεται Μίδας του Σάτυρου θηρεύσαι οίνω κεράσας αυ-14. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα είς Τυριαίου, πόλιν οἰκουμένην. ένταῦθα ἔμεινεν ήμέρας τρείς. καὶ λέγεται δεηθήναι ή Κίλισσα Κύρου έπιδείξαι τὸ στράτευμα αύτη · βουλόμενος οὖν ἐπιδείξαι, έξέτασιν ποιείται έν τῷ πεδίφ τῶν Ελλήνων καὶ τῶν βαρβάρων. 15. εκέλευσε δε τους Ελληνας, ώς νόμος αυτοίς είς μάχην, ούτω ταχθήναι καὶ στήναι, συντάξαι δ' έκαστον τους έαυτου. Ετάχθησαν ουν επί τεττάρων είχε δε το μεν δεξιον Μένων καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὸ δὲ εὐώνυμον Κλέαρχος καὶ οἱ ἐκείνου, τὸ δὲ μέσον οἱ ἄλλοι στρατηγοί, 16. ἐθεώρει οὖν ὁ Κῦρος πρώτον μεν τοὺς βαρβάρους οἱ δὲ παρήλαυνον τεταγμένοι κατ' ίλας καὶ κατὰ τάξεις : εἶτα δὲ τοὺς Ελληνας, παρελαύνων έφ' άρματος καὶ ή Κίλισσα έφ' άρμαμάξης. είγον δε πάντες κράνη χαλκά και χιτώνας Φοινικούς καὶ κυημίδας καὶ τὰς ἀσπίδας ἐκκεκαλυμμένας. 17. ἐπειδη δὲ πάντας παρήλασε, στήσας τὸ ἄρμα πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης, πέμψας Πίγρητα του έρμηνέα παρά τους στρατηγούς των Ελλήνων εκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὅπλα καὶ ἐπιχωρῆσαι ὅλην τὴν φάλαγγα. οἱ δὲ ταῦτα προεῖπον τοις στρατιώταις και έπει έσκιλπιγξε, προβαλλόμενοι τά όπλα ἐπήεσαν. ἐκ δὲ τούτου θᾶττον προϊόντων σὺν κραυγή, άπο τοῦ αὐτομάτου δρόμος ἐγένετο τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τας σκηνάς. 18. των δε βαρβάρων φόβος πολύς, και ή τε Κίλισσα έφυγεν έπὶ της άρμαμάξης καὶ οἱ έκ της άγορας καταλιπόντες τὰ ἄνια ἔφυγον οι δὲ Ελληνες σὺν γέλωτι έπὶ τὰς σκηνὰς ἡλθον. ἡ δὲ Κίλισσα ἰδοῦσα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ στρατεύματος έθαύμασε. Κῦρος δὲ ήσθη του έκ των Ελλήνων είς τους βαρβάρους φόβον ίδών. 19. έντευθεν έξελαύνει σταθμούς τρείς παρασάγγας είκοσιν είς Ἰκόνιον, της Φρυγίας πόλιν έσγάτην. ένταθθα έμεινε τρείς ήμέρας. Εντεύθεν έξελαύνει δια της Λυκαονίας σταθμούς πέντε παρασάγγας τριάκοντα. ταύτην την χώραν έπέτρεψε διαρπάσαι τοις "Ελλησιν ώς πολεμίαν ουσαν. 20. ἐντεῦθεν Κῦρος τὴν Κίλισσαν εἰς τὴν Κιλικίαν ἀποπέμπει την ταγίστην όδόν και συνέπεμψεν αυτή στρατιώτας οθς Μένων είχε καὶ αὐτόν. Κύρος δὲ μετά των ἄλλων έξελαύνει διὰ Καππαδοκίας σταθμούς τέτταρας παρασάγγας είκοσι καὶ πέντε προς Δάνα, πόλιν οικουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς ἐν ὧ Κύρος απέκτεινευ άνδρα Πέρσην Μεγαφέρνην, φοινικιστήν βασίλειον, καὶ ἔτερόν τινα τῶν ὑπάργων δυνάστην, αἰτιασάμενος επιβουλεύειν αύτω. 21. εντεύθεν επειρώντο είσβάλλειν είς την Κιλικίαν ή δε είσβολη ην όδος άμαξιτος ορθία ἰσχυρώς, καὶ ἀμήχανος εἰσελθεῖν στρατεύματι εἴ τις έκώλυεν. έλέγετο δε καὶ Συέννεσις είναι ἐπὶ τῶν ἄκρων φυλάττων την είσβολήν· διὸ ἔμειναν ήμέραν ἐν τῷ πεδίῳ. τη δ' ύστεραία ήκεν άγγελος λέγων ὅτι λελοιπως είη Συέννεσις τὰ ἄκρα, ἐπεὶ ἤσθετο ὅτι τὸ Μένωνος στράτευμα ἤδη έν Κιλικία ην είσω των ορέων, και ότι τριήρεις ήκουε περιπλεούσας ἀπ' Ίωνίας εἰς Κιλικίαν Ταμῶν ἔχοντα τὰς Λακεδαιμονίων καὶ αὐτοῦ Κύρου. 22. Κῦρος δ' οὖν ἀνέβη επὶ τὰ ὄρη οὐδενὸς κωλύοντος, καὶ είδε τὰς σκηνὰς οδ οί

Κίλικες εφύλαττον. εντεύθεν δε κατέβαινεν είς πεδίον μέγα καὶ καλὸν, ἐπίρρυτον, καὶ δένδρων παντοδαπών σύμπλεων καὶ ἀμπέλων · πολύ δὲ καὶ σήσαμον καὶ μελίνην καὶ κέγγρον καὶ πυρούς καὶ κριθάς φέρει. ὅρος δ' αὐτὸ περιέχει οχυρον και ύψηλον πάντη έκ θαλάττης είς θάλατταν. 23. καταβάς δε διά τούτου τοῦ πεδίου ήλασε σταθμούς τέτταρας παρασύγγας πέντε καὶ είκοσιν είς Ταρσούς, της Κιλικίας πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα ἦσαν τὰ Συεννέσιος βασίλεια τοῦ Κιλίκων βασιλέως · διὰ μέσου δὲ της πόλεως ρεί ποταμός Κύδνος όνομα, εθρος δύο πλέθρων. 24. ταύτην την πόλιν εξέλιπον οἱ ενοικούντες μετά Συεννέσιος είς χωρίον οχυρον έπὶ τὰ όρη, πλην οἱ τὰ καπηλεία έγοντες · έμειναν δε καὶ οί παρὰ τὴν θάλατταν οἰκοῦντες έν Σόλοις καὶ έν Ἰσσοίς. 25. Ἐπύαξα δὲ ή Συεννέσιος γυνή προτέρα Κύρου πέντε ήμέραις είς Ταρσούς άφίκετο. έν δὲ τῆ ὑπερβολῆ τῶν ὀρέων τῶν εἰς τὸ πεδίον δύο λόγοι τοῦ Μένωνος στρατεύματος ἀπώλοντο · οἱ μὲν ἔφασαν άρπάζοντάς τι κατακοπηναι ύπο των Κιλίκων, οί δε ύπολειφθέντας καὶ οὐ δυναμένους εύρειν τὸ ἄλλο στράτευμα ούδε τὰς όδοὺς είτα πλανωμένους ἀπολέσθαι ησαν δ' οὐν ούτοι έκατον όπλιται. 26. οί δ' ἄλλοι ἐπεὶ ἡκου, τήν τε πόλιν τους Ταρσούς διήρπασαν, δια τον όλεθρον των συστρατιωτών δργιζόμενοι, και τὰ βασίλεια τὰ έν αὐτŷ. Κύρος δε έπει εισήλασεν είς την πόλιν, μετεπέμπετο τον Συέννεσιν προς έαυτόν · ο δ' ούτε πρότερον ούδενί πω κρείττονι έαυτου είς χείρας έλθειν έφη, ούτε τότε Κύρφ ιέναι ήθελε, πρὶν ή γυνη αὐτὸν ἔπεισε καὶ πίστεις ἔλαβε. 27. μετά δε ταῦτα έπεὶ συνεγένοντο άλλήλοις, Συέννεσις μεν έδωκε Κύρφ χρήματα πολλά είς την στρατιάν, Κύρος δε εκείνω δώρα α νομίζεται παρα βασιλεί τίμια, ίππον χρυσοχάλινον καὶ στρεπτον χρυσούν καὶ ψέλια καὶ ἀκινώκην χρυσούν καὶ στολην Περσικήν, καὶ την χώραν μηκέτι ἀφαρπάζεσθαι τὰ δὲ ήρπασμένα ἀνδράποδα, ην που ἐντυγχάνωσιν, ἀπολαμβάνειν.

ΙΙΙ. Ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος καὶ ή στρατιὰ ἡμέρας εἴκοσιν· οί γὰρ στρατιώται οὐκ ἔφασαν ἰέναι τοῦ πρόσω· ύπώπτευον γὰρ ήδη ἐπὶ βασιλέα ἰέναι· μισθωθήναι δὲ οὐκ έπὶ τούτω έφασαν. πρώτος δὲ Κλέαρχος τοὺς αύτοῦ στρατιώτας εβιάζετο ίέναι οί δε αυτόν τε έβαλλον καὶ τὰ ύποζύγια τὰ ἐκείνου, ἐπεὶ ἤρξατο προϊέναι. 2. Κλέαρχος δὲ τότε μεν μικρον εξέφυγε μη καταπετρωθήναι, υστερον δ, έπεὶ έγνω ότι οὐ δυνήσεται βιάσασθαι, συνήγαγεν έκκλησίαν τῶν αύτοῦ στρατιωτῶν. καὶ πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολύν χρόνον έστώς οί δε όρωντες εθαύμαζον καὶ εσιώπων είτα δὲ ἔλεξε τοιάδε, 3. Ανδρες στρατιώται, μή θαυμάζετε ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασιν. έμοι γαρ ξένος Κύρος έγένετο καί με φεύγοντα έκ της πατρίδος τά τε άλλα ετίμησε καλ μυρίους έδωκε δαρεικούς. οθς έγω λαβων ούκ είς το ίδιον κατεθέμην έμοι άλλ' ούδε καθηδυπάθησα, άλλ' είς ύμας εδαπάνων. 4. καὶ πρώτον μεν προς τους Θράκας επολέμησα, και ύπερ της Έλλάδος έτιμωρούμην μεθ' ύμων, έκ της Χερρονήσου αὐτοὺς έξελαύνων βουλομένους άφαιρείσθαι τους ενοικούντας Ελληνας την γην. ἐπειδη δὲ Κύρος ἐκάλει, λαβων ύμας ἐπορευόμην, ΐνα εί τι δέοιτο ώφελοίην αυτον ανθ' ων εθ έπαθον ύπ' ἐκείνου. 5. ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς οὐ βούλεσθε συμπορεύεσθαι, ανάγκη δή μοι ή ύμας προδόντα τη Κύρου φιλία χρησθαι η προς εκείνον ψευσάμενον μεθ' ύμων ίέναι. εί μεν δη δίκαια ποιήσω οὐκ οἶδα, αἱρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς καὶ σὺν ύμεν ο τι αν δέη πείσομαι. και ούποτε έρει ούδεις ώς έγω "Ελληνας άγαγων είς τους βαρβάρους, προδούς τους Ελληνας την των βαρβάρων φιλίαν είλόμην. 6. άλλ' έπεὶ

ύμεις έμοι ουκ έθέλετε πείθεσθαι ουδε έπεσθαι, έγω συν ύμιν εψομαι και δ τι αν δέη πείσομαι. νομίζω γαρ ύμας έμοι είναι και πατρίδα και φίλους και συμμάχους, και σύν ύμιν μεν αν οίμαι είναι τίμιος όπου αν ω, ύμων δε έρημος ων ούκ αν ίκανος είναι οίμαι ούτ' αν φίλον ωφελήσαι ούτ' αν έχθρον αλέξασθαι. ώς έμου ουν ίοντος όπη αν και ύμεις, ούτω την γνώμην έχετε. 7. ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ στρατιῶται οί τε αυτου έκείνου και οι άλλοι ταυτα ακούσαντες, ότι ού φαίη παρά βασιλέα πορεύεσθαι, επήνεσαν παρά δε Εενίου καὶ Πασίωνος πλείους ή δισχίλιοι λαβόντες τὰ ὅπλα καὶ τὰ σκευοφόρα ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ Κλεάργω. 8. Κύρος δε τούτοις απορών τε και λυπούμενος μετεπέμπετο τον Κλέαργον· ο δε ζέναι μεν ουκ ήθελε, λάθρα δε τῶν στρατιωτῶν πέμπων αὐτῷ ἄγγελον ἔλεγε θαρρεῖν ώς καταστησομένων τούτων είς το δέον μεταπέμπεσθαι δ' έκέλευεν αυτόν · αυτός δ' ουκ έφη ιέναι. 9. μετά δε ταῦτα συναγαγών τούς θ' έαυτοῦ στρατιώτας καὶ τοὺς προσελθόντας αὐτῶ καὶ τῶν ἄλλων τὸν Βουλόμενον, ἔλεξε τοιάδε. Ανδρες στρατιώται, τὰ μεν δη Κύρου δηλον ότι ούτως έχει προς ήμας ωσπερ τὰ ήμέτερα προς ἐκείνον οὖτε γὰρ ήμεῖς έκείνου έτι στρατιώται, έπεί γε ου συνεπόμεθα αυτώ, ούτε έκεινος έτι ήμιν μισθοδότης. 10. ὅτι μέντοι ἀδικείσθαι νομίζει ύφ' ήμων οίδα · ώστε καὶ μεταπεμπομένου αὐτοῦ ούκ έθέλω έλθειν, το μεν μέγιστον αισγυνόμενος ότι σύνοιδα έμαυτῶ πάντα έψευσμένος αὐτὸν, ἔπειτα καὶ δεδιὼς μη λαβών με δίκην ἐπιθη ὧν νομίζει ὑπ' ἐμοῦ ήδικησθαι. 11. εμοί οὖν δοκεί οὐχ ώρα είναι ἡμίν καθεύδειν οὐδ' ἀμελείν ήμων αυτών, άλλα βουλεύεσθαι ό τι χρη ποιείν έκ καὶ ἔως τε μένομεν αὐτοῦ σκεπτέον μοι δοκεῖ είναι όπως ἀσφαλέστατα μένωμεν, εί τε ήδη δοκεί ἀπιέναι, όπως ασφαλέστατα άπιμεν και όπως τα έπιτήδεια έξομεν-

άνευ γὰρ τούτων οὖτε στρατηγοῦ οὖτε ἰδιώτου ὄφελος οὐδέν. 12. ὁ δ' ἀνὴρ πολλοῦ μεν ἄξιος φίλος ὧ αν φίλος η, γαλεπώτατος δ' έγθρος ω αν πολέμιος η, έχει δε δύναμιν καὶ πεζην καὶ ίππικην καὶ ναυτικην ην πάντες όμοίως ορωμέν τε καὶ ἐπιστάμεθα· καὶ γὰρ οὐδὲ πόρρω δοκουμέν μοι αὐτου καθήσθαι. ώστε ώρα λέγειν ο τι τις γιγνώσκει ἄριστον είναι. ταῦτα εἰπων ἐπαύσατο. 13. ἐκ δε τούτου ανίσταντο οι μεν έκ του αυτομάτου, λέξοντες ά εγίγνωσκον, οί δε καὶ ὑπ' εκείνου εγκελευστοι, επιδεικυύντες οία είη ή άπορία άνευ της Κύρου γνώμης καὶ μένειν καὶ ἀπιέναι. 14. είς δὲ δὴ είπε, προσποιούμενος σπεύδειν ώς τάχιστα πορεύεσθαι είς την Έλλάδα, στρατηγούς μέν έλέσθαι ἄλλους ώς τάχιστα, εἰ μὴ βούλεται Κλέαρχος απάγειν τὰ δ' ἐπιτήδει' ἀγοράζεσθαι ή δ' ἀγορὰ ἡν ἐν τῷ βαρβαρικῷ στρατεύματι καὶ συσκευάζεσθαι ἐλθόντας δὲ Κύρον αἰτείν πλοία, ώς ἀποπλέοιεν ἐὰν δὲ μὴ διδώ ταῦτα, ἡγεμόνα αἰτεῖν Κῦρον ὅστις διὰ φιλίας τῆς χώρας απάξει εαν δε μηδε ήγεμόνα διδώ, συντάττεσθαι την ταγίστην, πέμψαι δε καὶ προκαταληψομένους τὰ ἄκρα, όπως μη φθάσωσι μήτε Κύρος μήτε οἱ Κίλικες καταλαβόντες, ών πολλούς καὶ πολλά χρήματα έχομεν άνηρπακότες. ούτος μεν τοιαύτα είπει μετά δε τούτον Κλέαρχος είπε 15. 'Ως μεν στρατηγήσοντα έμε ταύτην την τοσοῦτον. στρατηγίαν μηδείς ύμων λεγέτω πολλά γάρ ένορω δί ά έμοι τοῦτο οὐ ποιητέον· ώς δὲ τῷ ἀνδρὶ ον αν έλησθε πείσομαι ή δυνατον μάλιστα, ίνα είδητε ότι καὶ ἄρχεσθαι ἐπίσταμαι ως τις καὶ άλλος μάλιστα ανθρώπων. 16. μετὰ τοῦτον ἄλλος ἀνέστη, ἐπιδεικνὺς μὲν τὴν εὐήθειαν τοῦ τὰ πλοία αίτειν κελεύοντος, ώσπερ πάλιν τον στόλον Κύρου ποιουμένου, επιδεικνύς δε ώς εξηθες εξη ήγεμονα αιτείν παρά τούτου & λυμαινόμεθα την πράξιν. εί δε καὶ τῷ ήγεμόνι

πιστεύσομεν δν αν Κύρος διδώ, τί κωλύει καὶ τὰ ἄκρα ἡμίν κελεύειν Κύρον προκαταλαμβάνειν; 17. έγω γαρ οκνοίην μεν αν είς τὰ πλοία εμβαίνειν α ήμιν δοίη, μη ήμας αυταίς ταις τριήρεσι καταδύση, φοβοίμην δ' αν τῷ ήγεμόνι ὧ δοίη έπεσθαι, μη ήμας αγάγη δθεν ούχ οδόν τε έσται έξελθειν. βουλοίμην δ' αν άκοντος απιων Κύρου λαθείν αυτον απελθών δού δυνατόν έστιν. άλλ' έγώ φημι ταῦτα μὲν φλυαρίας είναι 18. δοκεί δέ μοι ἄνδρας έλθόντας προς Κύρον οίτινες επιτήδειοι σὺν Κλεάρχω ερωταν εκείνον τί βούλεται ημίν χρησθαι· καὶ ἐὰν μὲν ή πράξις ή παραπλησία οίαπερ καὶ πρόσθεν έχρητο τοῖς ξένοις, ἔπεσθαι καὶ ήμας καὶ μή κακίους είναι των πρόσθεν τούτω συναναβάντων 19. εαν δε μείζων ή πράξις της πρόσθεν φαίνηται καὶ επιπονωτέρα καὶ ἐπικινδυνοτέρα, ἀξιοῦν ἡ πείσαντα ἡμᾶς ἄγειν ἡ πεισθέντα προς φιλίαν αφιέναι ούτω γαρ και έπόμενοι αν φίλοι αὐτῷ καὶ πρόθυμοι ἐποίμεθα, καὶ ἀπιόντες ἀσφαλῶς αν ἀπίοιμεν· ὅ τι δ' αν προς ταῦτα λέγη ἀναγγεῖλαι δεῦρο· ήμας δ' ακούσαντας προς ταυτα βουλεύεσθαι. 20. έδυξε ταῦτα, καὶ ἄνδρας έλόμενοι σὺν Κλεάρχφ πέμπουσιν οδ ηρώτων Κύρον τὰ δόξαντα τῆ στρατιά. ὁ δ' ἀπεκρίνατο ότι ακούει 'Αβροκόμαν έχθρον ἄνδρα ἐπὶ τῷ Εὐφράτη ποταμώ είναι, ἀπέγοντα δώδεκα σταθμούς προς τοῦτον οὖν έφη βούλεσθαι έλθειν· καν μεν ή έκει, την δίκην έφη χρήζειν επιθείναι αὐτώ, ην δε φεύγη, ημείς εκεί προς ταῦτα βουλευσόμεθα. 21. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ αίρετοὶ ἀναγγέλλουσι τοις στρατιώταις τοις δε ύποψία μεν ην ότι άγει προς βασιλέα, όμως δε εδόκει έπεσθαι. προσαιτοῦσι δε μισθόν· ό δε Κύρος ύπισχνείται ήμιόλιον πάσι δώσειν οῦ πρότερον ἔφερον, ἀντὶ δαρεικοῦ τρία ἡμιδαρεικὰ τοῦ μηνὸς τῷ στρατιώτη. ὅτι δὲ ἐπὶ βασιλέα ἄγοι οὐδὲ ἐνταῦθα ήκουσεν ούδεὶς έν γε τῷ φανερῷ.

ΙΥ. Έντευθεν εξελαύνει σταθμούς δύο παρασάγγας δέκα έπὶ τὸν Ψάρον ποταμὸν, οὖ ην τὸ εὖρος τρία πλέθρα. έντεῦθεν έξελαύνει σταθμον ένα παρασάγγας πέντε έπὶ τον Πύραμον ποταμον, ου το ευρος στάδιον. ἐντευθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο παρασάγγας πεντεκαίδεκα είς Ίσσούς, της Κιλικίας έσχάτην πόλιν έπὶ τη θαλάττη οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. 2. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς. καὶ Κύρω παρήσαν αἱ ἐκ Πελοποννήσου νῆες τριάκοντα καὶ πέντε καὶ ἐπ' αὐταῖς ναύαρχος Πυθαγόρας Λακεδαιμόνιος. ήγειτο δ' αυταίς Ταμώς Αιγύπτιος έξ Έφέσου, έχων ναυς έτέρας Κύρου πέντε καὶ εἶκοσιν, αἶς ἐπολιόρκει Μίλητον, ὅτε Τισσαφέρνει φίλη ην, καὶ συνεπολέμει Κύρφ προς αὐτόν. 3. παρην δε και Χειρίσοφος Λακεδαιμόνιος επι των νεών, μετάπεμπτος ύπο Κύρου, έπτακοσίους έχων όπλίτας, δυ έστρατήγει παρά Κύρω. αι δε νήες ώρμουν παρά την Κύρου σκηνήν. ἐνταῦθα καὶ οἱ παρ' 'Αβροκόμα μισθοφόροι Ελληνες αποστάντες ήλθον παρά Κύρον τετρακόσιοι όπλίται καὶ συνεστρατεύοντο ἐπὶ βασιλέα. 4. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμον ένα παρασώγγας πέντε έπὶ πύλας τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Συρίας. ἢσαν δὲ ταῦτα δύο τείχη, καὶ το μεν έσωθεν το προ της Κιλικίας Συέννεσις είχε καὶ Κιλίκων φυλακή, τὸ δὲ ἔξω τὸ πρὸ τής Συρίας βασιλέως έλέγετο φυλακή φυλάττειν. διὰ μέσου δὲ ρει τούτων ποταμὸς Κάρσος ὄνομα, εὖρος πλέθρου. ἄπαν δὲ τὸ μέσον των τειχων ήσαν στάδιοι τρείς και παρελθείν οὐκ ήν βία. ην γαρ ή πάροδος στενή καὶ τὰ τείχη εἰς τὴν θάλατταν καθήκοντα, υπερθεν δ' ήσαν πέτραι ηλίβατοι επὶ δὲ τοῖς τείχεσιν αμφοτέροις εφειστήκεσαν πύλαι. 5. ταύτης ένεκα της παρόδου Κύρος τὰς ναύς μετεπέμψατο, ὅπως ὁπλίτας αποβιβάσειεν είσω καὶ έξω των πυλών, καὶ βιασάμενοι τους πολεμίους παρέλθοιεν, εί φυλάττοιεν επί ταις Συρίαις

πύλαις, όπερ ώετο ποιήσειν ὁ Κύρος τον 'Αβροκόμαν, έχοντα πολύ στράτευμα. 'Αβροκόμας δε ου τουτ' εποίησεν, άλλ' έπεὶ ήκουσε Κύρον έν Κιλικία όντα, άναστρέψας έκ Φοινίκης παρά βασιλέα απήλαυνεν, έγων, ώς έλέγετο. τριάκοντα μυριάδας στρατιάς. 6. έντευθεν έξελαύνει διά Συρίας σταθμον ένα παρασάγγας πέντε είς Μυρίανδον, πόλιν οἰκουμένην ύπο Φοινίκων ἐπὶ τῆ θαλάττη ἐμπόριον δ' ην το χωρίον καὶ ώρμουν αὐτόθι όλκάδες πολλαί. 7. ένταθθ' έμειναν ήμέρας έπτά καὶ Εενίας ὁ Άρκας στρατηγός καὶ Πασίων ὁ Μεγαρεύς ἐμβάντες εἰς πλοίον καὶ τὰ πλείστου ἄξια ἐνθέμενοι ἀπέπλευσαν, ὡς μὲν τοῖς πλείστοις εδόκουν, φιλοτιμηθέντες ότι τους στρατιώτας αυτων τους παρά Κλέαρχον απελθόντας ως απιόντας είς την Έλλάδα πάλιν καὶ οὐ πρὸς βασιλέα εἶα Κῦρος τὸν Κλέαργον έγειν. ἐπεὶ δ' ἦσαν ἀφανεῖς, διῆλθε λόγος ὅτι διώκοι αύτους Κύρος τριήρεσι και οί μεν εύχοντο ώς δειλους όντας αυτούς ληφθήναι, οί δ' ώκτειρον εί άλώσοιντο. 8. Κύρος δὲ συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς εἶπεν. ᾿Απολελοίπασιν ήμας Εενίας καὶ Πασίων. άλλ' εὐ γε μέντοι έπιστάσθωσαν ότι οὖτε ἀποδεδράκασιν· οἶδα γὰρ ὅπη οἶγονται ούτε ἀποπεφεύγασιν έχω γὰρ τριήρεις ώστε έλειν τὸ ἐκείνων πλοίον ἀλλὰ μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ ἔγωγε αὐτοὺς διώξω, οὐδ' έρει οὐδεις ώς έγω έως μεν άν παρή τις χρώμαι, ἐπειδὰν δὲ ἀπιέναι βούληται, συλλαβών καὶ αὐτοὺς κακώς ποιώ καὶ τὰ γρήματα ἀποσυλώ. ἀλλὰ ἰόντων, είδότες ὅτι κακίους εἰσὶ περὶ ἡμᾶς ἡ ἡμεῖς περὶ ἐκείνους. καίτοι έχω γε αὐτῶν καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας ἐν Τράλλεσι φρουρούμενα άλλ' οὐδὲ τούτων στερήσονται, άλλ' άπολήψονται της πρόσθεν ένεκα περί έμε άρετης. 9. καὶ ό μεν ταθτα είπεν οι δε Ελληνες, εί τις και άθυμότερος ην προς την ανάβασιν, ακούοντες την Κύρου αρετην ήδιον καί προθυμότερον συνεπορεύοντο.

Μετά ταῦτα Κῦρος ἐξελαύνει σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας είκοσιν έπὶ τον Χάλον ποταμον, όντα το εύρος πλέθρου, πλήρη δ' ιχθύων μεγάλων καὶ πραέων, οὖς οἱ Σύροι θεούς ενόμιζον καὶ άδικείν ουκ είων, ουδε τὰς περιστεράς, αί δε κώμαι εν αίς εσκήνουν Παρυσάτιδος ήσαν, είς ζώνην δεδομέναι. 10. έντεῦθεν έξελαύνει σταθμούς πέντε παρασάγγας τριάκοντα έπὶ τὰς πηγὰς τοῦ Δάρδατος ποταμού, ού τὸ εὐρος πλέθρου. ἐνταῦθα ἢσαν τὰ Βελέσυος βασίλεια του Συρίας άρξαντος, και παράδεισος πάνυ μέγας καὶ καλὸς, έγων πάντα ὅσα ὧραι φύουσι. Κῦρος δ' αύτον έξέκοψε καὶ τὰ βασίλεια κατέκαυσεν. 11. έντεῦθεν έξελαύνει σταθμούς τρείς παρασάγγας πεντεκαίδεκα έπὶ τον Ευφράτην ποταμον, όντα το ευρος τεττάρων σταδίων. καὶ πόλις αὐτόθι ώκεῖτο μεγάλη καὶ εὐδαίμων Θάψακος ονομα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας πέντε καὶ Κῦρος μεταπεμινάμενος τους στρατηγούς των Ελλήνων έλεγεν ότι ή όδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν εἰς Βαβυλῶνα· καὶ κελεύει αὐτοὺς λέγειν ταῦτα τοῖς στρατιώταις καὶ ἀναπείθειν έπεσθαι. 12. οἱ δὲ ποιήσαντες ἐκκλησίαν ἀπήγγελλον ταῦτα οἱ δὲ στρατιῶται ἐγαλέπαινον τοῖς στρατηγοῖς, καὶ έφασαν αὐτοὺς πάλαι ταῦτ' εἰδότας κρύπτειν, καὶ οὐκ ἔφασαν ιέναι, έὰν μή τις αὐτοῖς χρήματα διδώ, ὥσπερ τοῖς προτέροις μετά Κύρου ἀναβάσι παρά τον πατέρα τοῦ Κύρου, καὶ ταῦτα οὐκ ἐπὶ μάχην ἰόντων, ἀλλὰ καλοῦντος τοῦ πατρος Κύρον. 13. ταύτα οί στρατηγοί Κύρω απήγγελλον· ὁ δ' ὑπέσχετο ἀνδρὶ ἐκάστφ δώσειν πέντε ἀργυρίου μνας έπην είς Βαβυλώνα ήκωσι, και τον μισθον έντελη μέχρι αν καταστήση τους Ελληνας είς Ίωνίαν πάλιν. το μεν δη πολύ του Ελληνικού ούτως επείσθη. Μένων δε, πρίν δήλον είναι τί ποιήσουσιν οί ἄλλοι στρατιώται, πότερον έψονται Κύρφ ή οῦ, συνέλεξε τὸ αύτοῦ στράτευμα γωρίς των άλλων καὶ έλεξε τάδε. 14. Ανδρες, εάν μοι

πεισθήτε, οὖτε κινδυνεύσαντες οὖτε πονήσαντες τῶν ἄλλων πλέον προτιμήσεσθε στρατιωτών ύπο Κύρου. λεύω ποιήσαι; νῦν δείται Κῦρος ἔπεσθαι τοὺς Ελληνας έπι βασιλέα· έγω οὖν φημι ύμας χρηναι διαβηναι τον Εὐ-Φράτην ποταμον πρίν δήλον είναι ο τι οι άλλοι Ελληνες αποκρινούνται Κύρφ. 15. ην μεν γαρ ψηφίσωνται έπεσθαι, ύμεις δόξετε αίτιοι είναι ἄρξαντες τοῦ διαβαίνειν, καὶ ώς προθυμοτάτοις οὖσιν ύμιν χάριν εἴσεται Κύρος καὶ ἀποδώσει επίσταται δ' εί τις καὶ άλλος πν δ' αποψηφίσωνται οἱ ἄλλοι, ἄπιμεν μὲν ἄπαντες τοῦμπαλιν, ὑμῖν δὲ ώς μόνοις πειθομένοις πιστοτάτοις χρήσεται καὶ είς φρούρια καὶ εἰς λοχαγίας, καὶ ἄλλου οὖτινος αν δέησθε οἶδα ὅτι ὡς φίλου τεύξεσθε Κύρου. 16. ακούσαντες ταῦτα ἐπείθοντο καὶ διέβησαν πρίν τους άλλους αποκρίνασθαι. Κύρος δ' έπεὶ ησθετο διαβεβηκότας, ήσθη τε καὶ τῷ στρατεύματι πέμλας Γλούν είπεν, Έγω μεν, ω ἄνδρες, ήδη ύμας έπαινω. ὅπως δε καὶ ύμεις έμε έπαινέσετε έμοὶ μελήσει, ή μηκέτι με Κυ-17. οί μεν δη στρατιώται έν έλπίσι μεγάλαις όντες εύχοντο αυτον ευτυχήσαι, Μένωνι δε και δώρα έλέγετο πέμψαι μεγαλοπρεπώς. ταῦτα δὲ ποιήσας διέ-Βαινε· συνείπετο δε καὶ τὸ άλλο στρώτευμα αὐτῶ άπαν. καὶ τῶν διαβαινόντων τὸν ποταμὸν οὐδεὶς ἐβρέχθη ἀνωτέρω των μαστων ύπο του ποταμού. 18. οί δε Θαψακηνοί έλεγον ότι οὐπώποθ' οὖτος ὁ ποταμὸς διαβατὸς γένοιτο πεζη εί μη τότε, άλλα πλοίοις, α τότε Αβροκόμας προϊών κατέκαυσεν, ίνα μη Κύρος διαβή. Εδόκει δη θείον είναι καὶ σαφώς ύπογωρησαι τον ποταμον Κύρω ώς βασιλεύ-19. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ της Συρίας σταθμούς έννέα παρασάγγας πεντήκοντα· καὶ ἀφικυοῦνται πρὸς τὸν 'Αράξην ποταμόν. ἐνταῦθα ἦσαν κῶμαι πολλαὶ, μεσταὶ σίτου καὶ οἶνου. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο.

V. Έντεῦθεν έξελαύνει διὰ τῆς 'Αραβίας, τὸν Εὐφράτην ποταμον έν δεξιά έχων, σταθμούς έρήμους πέντε παρασάγγας τριώκουτα καὶ πέντε. ἐν τούτω δὲ τῷ τόπω ἢν μὲν ἡ γη πεδίον απαν όμαλες ωσπερ θάλαττα, άψινθίου δε πλήρες εί δέ τι καὶ ἄλλο ἐνῆν ὕλης ἡ καλάμου, ἄπαντα ἦσαν εὐώδη ώσπερ ἀρώματα· δένδρον δ' οὐδεν ένην. 2. θηρία δὲ παντοία, πλείστοι ὄνοι ἄγριοι, πολλοὶ δὲ στρουθοὶ οί μεγάλοι ενήσαν δε καὶ ωτίδες καὶ δορκάδες ταῦτα δε τὰ θηρία οι ίππεις ενίστε εδίωκον. και οι μεν όνοι, επεί τις διώκοι, προδραμόντες έστασαν πολύ γάρ των ίππων έτρεγου θαττου καὶ πάλιυ, ἐπεὶ πλησιάζοιεν οἱ ἵπποι, ταὐτὸν έποίουν, καὶ οὐκ ἢν λαβείν, εἰ μὴ διαστάντες οἱ ἱππεῖς θηρώεν διαδεχόμενοι. τὰ δὲ κρέα τῶν άλισκομένων ἦν παραπλήσια τοις έλαφείοις, άπαλώτερα δέ. 3. στρουθον δέ ούδεις έλαβεν· οί δε διώξαντες των ίππέων ταχύ έπαύοντο· πολύ γὰρ ἀπεσπᾶτο φεύγουσα, τοῖς μὲν ποσὶ δρόμω, ταῖς δὲ πτέρυξιν αίρουσα ὥσπερ ἱστίφ χρωμένη. τὰς δὲ ἀτίδας ἄν τις ταχὺ ἀνιστῆ, ἔστι λαμβάνειν · πέτονται γὰρ βραχὺ ώσπερ πέρδικες καὶ ταχὺ ἀπαγορεύουσι. κρέα αὐτῶν ήδιστα ην. 4. πορευόμενοι δὲ διὰ ταύτης τῆς χώρας άφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Μάσκαν ποταμὸν, τὸ εὖρος πλεθριαίου. ἐνταῦθα ἦν πόλις ἐρήμη μεγάλη, ὄνομα δ' αὐτη Κορσωτή· περιερρείτο δ' αὕτη ὑπὸ τοῦ Μάσκα κύένταῦθ' ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο. 5. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς ἐρήμους τρισκαίδεκα παρασάγγας ένενήκοντα, τον Ευφράτην ποταμον έν δεξιά έχων, καὶ ἀφικυείται ἐπὶ Πύλας. ἐν τούτοις τοῖς σταθμοῖς πολλὰ των ύποζυγίων ἀπώλετο ύπο λιμοῦ οὐ γὰρ ἦν χόρτος οὐδὲ άλλο οὐδὲν δένδρον, ἀλλὰ ψιλη ην ἄπασα ή χώρα· οἱ δὲ ένοικουντες όνους άλέτας παρά τον ποταμον ορύττοντες καί ποιούντες είς Βαβυλώνα ήγον καὶ ἐπώλουν, καὶ ἀνταγορά-

ζοντες σίτον έζων. 6. το δε στράτευμα ο σίτος επέλιπε. καὶ πρίασθαι οὐκ ἢν εὶ μὴ ἐν τῆ Λυδία ἀγορά ἐν τῷ Κύρου βαρβαρικώ την καπίθην αλεύρων η αλφίτων τεττάρων ό δὲ σίγλος δύναται έπτὰ όβολοὺς καὶ ἡμιωβόλιον 'Αττικούς · ή δε καπίθη δύο χοίνικας 'Αττικάς εχώρει. κρέα οὖν ἐσθίοντες οἱ στρατιῶται διεγίγνοντο. τούτων τῶν σταθμῶν οθς πάνυ μακροὺς ἤλαυνεν, ὁπότε ἡ προς ύδωρ βούλοιτο διατελέσαι ή προς χιλόν. και δή ποτε στενογωρίας καὶ πηλοῦ φανέντος ταῖς άμάξαις δυσπορεύτου, έπέστη ὁ Κύρος σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ἀρίστοις καὶ εὐδαιμονεστάτοις καὶ έταξε Γλοῦν καὶ Πίγρητα, λαβόντας τοῦ βαρβαρικού στρατού, συνεκβιβάζειν τὰς άμάξας. δ' εδόκουν αὐτῷ σχολαίως ποιείν, ώσπερ ὀργή ἐκέλευσε τους περί αυτον Πέρσας τους κρατίστους συνεπισπευσαι τας άμάξας. ένθα δη μέρος τι της εὐταξίας ην θεάσασθαι. ρίψαντες γάρ τους πορφυρούς κάνδυς όπου έτυχεν έκαστος έστηκως, ίεντο ώσπερ αν δράμοι τις περί νίκης καὶ μάλα κατὰ πρανούς γηλόφου, έχοντες τούτους τε τοὺς πολυτελείς γιτώνας καὶ τὰς ποικίλας ἀναξυρίδας, ἔνιοι δὲ καὶ στρεπτους περί τοις τραχήλοις καὶ ψέλια περί ταις χερσίν εὐθυς δε συν τούτοις είσπηδήσαντες είς τον πηλον θάττον ή ώς τις αν ώετο μετεώρους έξεκόμισαν τας αμάξας. 9. το δε σύμπαν δήλος ήν Κύρος ώς σπεύδων πάσαν την όδον καὶ οὐ διατρίβων ὅπου μὴ ἐπισιτισμοῦ ἔνεκα ἤ τινος ἄλλου αναγκαίου εκαθέζετο, νομίζων, όσω μεν θαττον έλθοι, τοσούτω απαρασκευοτέρω βασιλεί μαχείσθαι, δσω δε σχολαίτερον, τοσούτω πλέον συναγείρεσθαι βασιλεί στράτευμα. καὶ συνιδείν δ' ην τῷ προσέχοντι τὸν νοῦν ή βασιλέως άρχη πλήθει μεν χώρας καὶ άνθρώπων ἰσχυρὰ οὖσα, τοῖς δε μήκεσι των όδων καὶ τῷ διεσπάσθαι τὰς δυνάμεις ἀσθενης, εί τις δια ταγέων τον πόλεμον εποιείτο. 10. πέραν

δὲ τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ κατὰ τοὺς ἐρήμους σταθμοὺς ἦν πόλις εὐδαίμων καὶ μεγάλη, ὅνομα δὲ Χαρμάνδη ἐκ ταύτης οί στρατιώται ηγόραζον τὰ ἐπιτήδεια, σχεδίαις διαβαίνοντες ώδε. διφθέρας ας είχον σκεπάσματα επίμπλασαν γόρτου κούφου, είτα συνήγον καὶ συνέσπων, ώς μη άπτεσθαι της κάρφης το ύδωρ έπι τούτων διέβαινον και έλάμβανου τὰ ἐπιτήδεια, οἶνόν τε ἐκ τῆς βαλάνου πεποιημένον της από του φοίνικος και σίτον μελίνης τουτο γάρ ην έν τῆ γώρα πλείστον. 11. ἀμφιλεξάντων δέ τι ἐνταῦθα τῶν τε του Μένωνος στρατιωτών και τών του Κλεάρχου, ό Κλέαργος κρίνας άδικειν τον του Μένωνος πληγάς ένέβαλεν· ὁ δὲ ἐλθων πρὸς τὸ ἐαυτοῦ στράτευμα ἔλεγεν· ἀκούσαντες δ' οί στρατιώται έχαλέπαινον καὶ ώργίζοντο ἰσχυρώς τῶ Κλεάρχω. 12. τῆ δὲ αὐτῆ ἡμέρα Κλέαρχος ἐλθων ἐπὶ την διάβασιν του ποταμού και έκει κατασκεψάμενος την άγορὰν, άφιππεύει ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ σκηνὴν διὰ τοῦ Μένωνος στρατεύματος συν ολίγοις τοις περί αυτόν Κύρος δε ούπω ήκεν, άλλ' έτι προσήλαυνε των δε Μένωνος στρατιωτών ξύλα σχίζων τις, ώς είδε Κλέαρχον διελαύνοντα, ίησι τη άξίνη καὶ ούτος μεν αὐτοῦ ημαρτεν άλλος δε λίθω καὶ ἄλλος, εἶτα πολλοὶ, κραυγής γενομένης. 13. ὁ δε καταφεύγει είς το έαυτοῦ στράτευμα, καὶ εὐθὺς παραγγέλλει είς τὰ ὅπλα· καὶ τοὺς μὲν ὁπλίτας αὐτοῦ ἐκέλευσε μείναι τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ γόνατα θέντας, αὐτὸς δὲ λαβων τους Θράκας και τους ίππέας, οι ήσαν αυτώ έν τώ στρατεύματι πλείους ή τετταράκοντα, τούτων δε οί πλείστοι Θράκες, ήλαυνεν έπὶ τους Μένωνος, ώστ' έκείνους έκπεπλήχθαι καὶ αὐτὸν Μένωνα, καὶ τρέχειν ἐπὶ τὰ ὅπλα: οί δε καὶ εστασαν ἀπορούντες τῷ πράγματι. 14. ὁ δε Πρόξενος, έτυχε γὰρ ὕστερος προσιών καὶ τάξις αὐτῷ έπομένη των όπλιτων, εὐθὺς οὖν εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέρων ἄγων

έθετο τὰ ὅπλα καὶ ἐδεῖτο τοῦ Κλεάρχου μὴ ποιεῖν ταῦτα. ὁ δ' ἐχαλέπαινεν ὅτι αὐτοῦ ὀλίγου δεήσαντος καταλευσθηναι πράως λέγοι τὸ αὐτοῦ πάθος, ἐκέλευσέ τε αὐτὸν ἐκ τοῦ μέσου ἐξίστασθαι. 15. ἐν τούτω δὲ ἐπήει καὶ Κῦρος καὶ ἐπύθετο τὸ πρᾶγμα· εὐθὺς δ' ἔλαβε τὰ παλτὰ εἰς τὰς χεῖρας καὶ σὺν τοῖς παροῦσι τῶν πιστῶν ἡκεν ἐλαύνων εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει τάδε. 16. Κλέαρχε καὶ Πρόξενε καὶ οἱ ἄλλοι οἱ παρόντες Ελληνες, οὐκ ἴστε ὅ τι ποιεῖτε. εἰ γάρ τινα ἀλλήλοις μάχην συνάψετε, νομίζετε ἐν τῆδε τῆ ἡμέρα ἐμέ τε κατακεκόψεσθαι καὶ ὑμᾶς οὐ πολὺ ἐμοῦ ὕστερον· κακῶς γὰρ τῶν ἡμετέρων ἐχόντων πάντες οὖτοι οῦς ὁρᾶτε βάρβαροι πολεμιώτεροι ἡμῖν ἔσονται τῶν παρὰ βασιλεῖ ὅντων. 17. ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέαρχος ἐν ἑαυτῷ ἐγένετο· καὶ παυσάμενοι ἀμφότεροι κατὰ χώραν ἔθεντο τὰ ὅπλα.

VI. Έντεῦθεν προϊόντων εφαίνετο ίχνη ίππων καὶ κόπρος εικάζετο δ' είναι ο στίβος ως δισχιλίων ίππων. ούτοι προϊόντες έκαον καὶ χιλὸν καὶ εἴ τι ἄλλο χρήσιμον 'Ορόντας δε Πέρσης άνηρ, γένει τε προσήκων βασιλεί καὶ τὰ πολέμια λεγόμενος έν τοις ἀρίστοις Περσών, ἐπιβουλεύει Κύρω, καὶ πρόσθεν πολεμήσας καταλλαγείς δέ. 2. ούτος Κύρω είπεν, εί αυτώ δοίη ίππεας χιλίους, ότι τους προκατακάοντας ίππέας ή κατακάνοι αν ένεδρεύσας ή ζωντας πολλούς αὐτῶν έλοι καὶ κωλύσειε τοῦ κάειν ἐπιόντας. καὶ ποιήσειεν ώστε μήποτε δύνασθαι αὐτοὺς ἰδόντας τὸ Κύρου στράτευμα βασιλεί διαγγείλαι. τώ δὲ Κύρω ἀκούσαντι ταῦτα ἐδόκει ἀφέλιμα είναι, καὶ ἐκέλευσεν αὐτὸν λαμβάνειν μέρος παρ' έκάστου τῶν ἡγεμόνων. 'Ορόντας, νομίσας έτοίμους είναι αύτῷ τοὺς ἱππέας, γράφει έπιστολην παρά βασιλέα ότι ήξοι έχων ίππέας ώς αν δύνηται πλείστους άλλα φράσαι τοις έαυτου ίππευσιν έκέλευεν ώς φίλιον αὐτὸν ὑποδέχεσθαι, ἐνῆν δὲ ἐν τῆ έπιστολή καὶ της πρόσθεν φιλίας ύπομνήματα καὶ πίστεως. ταύτην την επιστολην δίδωσι πιστώ ανδρί, ώς ώετο · ό δε λαβών Κύρω δίδωσιν. 4. αναγνούς δε αυτήν ό Κύρος συλλαμβάνει 'Ορόνταν, καὶ συγκαλεί είς τὴν έαυτοῦ σκηνὴν Πέρσας τους αρίστους των περί αὐτον έπτα, καὶ τους των Έλλήνων στρατηγούς έκέλευεν όπλίτας άγαγείν, τούτους δὲ θέσθαι τὰ ὅπλα περὶ τὴν αύτοῦ σκηνήν. οἱ δὲ ταῦτα εποίησαν, αγαγόντες ώς τρισχιλίους όπλίτας. αρχον δὲ καὶ εἴσω παρεκάλεσε σύμβουλον, ος γε καὶ αὐτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐδόκει προτιμηθηναι μάλιστα τῶν Ελλήνων. ἐπεὶ δ' ἐξηλθεν, ἐξήγγειλε τοῖς φίλοις τὴν κρίσιν τοῦ 'Ορόντα ώς εγένετο οὐ γὰρ ἀπόρρητον ἦν. ἔφη δὲ Κύρον ἄργειν τοῦ λόγου ὧδε. 6. Παρεκάλεσα ὑμᾶς, ἄνδρες φίλοι, όπως σὺν ὑμιν βουλευόμενος, ότι δίκαιόν ἐστι καὶ πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων, τοῦτο πράξω περὶ 'Ορόντου τουτουί, τοῦτον γὰρ πρῶτον μὲν ὁ ἐμὸς πατηρ έδωκεν υπήκοον είναι έμοι έπει δε ταγθείς, ώς έφη αυτός, ύπο του έμου άδελφου ούτος έπολέμησεν έμοι έχων την έν Σάρδεσιν άκρόπολιν καὶ έγω αυτον προσπολεμων εποίησα ώστε δόξαι τούτω του προς έμε πολέμου παύσασθαι καὶ δεξιὰν ἔλαβον καὶ ἔδωκα, 7. μετὰ ταῦτα, ἔφη, ω 'Ορόντα, έστιν ὅ τι σε ἠδίκησα; ἀπεκρίνατο ὅτι οὖ. πάλιν δὲ ὁ Κύρος ήρώτα, Οὐκοῦν ὕστερον, ώς αὐτὸς σὰ ὁμολογείς ούδεν ύπ' έμου άδικούμενος, αποστάς είς Μυσούς κακώς έποίεις την έμην χώραν ο τι έδύνω; έφη ό 'Ορόντας. Ουκοῦν, ἔφη ὁ Κῦρος, ὁπότ' αὖ ἔγνως τὴν σεαυτοῦ δύναμιν, έλθων έπὶ τὸν τῆς ᾿Αρτέμιδος βωμὸν μεταμέλειν τέ σοι έφησθα καὶ πείσας έμε πιστὰ πάλιν έδωκάς μοι καὶ έλαβες παρ' έμου; καὶ ταυθ' ώμολόγει ὁ 'Ορόντας. 8. Τί ουν, έφη ὁ Κύρος, ἀδικηθεὶς ὑπ' έμοῦ νῦν τὸ τρίτον ἐπιβουλεύων μοι φανερός γέγονας; εἰπόντος δὲ τοῦ Ὀρόντα ὅτι οὐδεν

άδικηθείς, ήρώτησεν ό Κύρος αὐτον, Όμολογείς οὐν περί έμε ἄδικος γεγενήσθαι; "Η γαρ ανάγκη, έφη ό 'Ορόντας. έκ τούτου πάλιν ηρώτησεν ὁ Κύρος, Ετι οὖν αν νένοιο τῶ ἐμῷ ἀδελφῷ πολέμιος, ἐμοὶ δὲ φίλος καὶ πιστός; ὁ δὲ απεκρίνατο ότι οὐδ' εἰ γενοίμην, ὧ Κῦρε, σοί γ' ἄν ποτε έτι δόξαιμι. 9. προς ταθτα Κθρος είπε τοις παροθσιν, Ο μεν άνηρ τοιαθτα μεν πεποίηκε, τοιαθτα δε λέγει ύμων δε σὺ πρώτος, ὁ Κλέαρχε, ἀπόφηναι γνώμην ὅ τι σοι δοκεί. Κλέαρχος δε είπε τάδε. Συμβουλεύω εγώ του άνδρα τουτον έκποδων ποιείσθαι ώς τάχιστα, ώς μηκέτι δέη τοῦτον φυλάττεσθαι, άλλα σχολή ή ήμιν το κατά τουτον είναι τους έθελοντας φίλους τούτους εν ποιείν. 10. ταύτη δε τη γνώμη έφη καὶ τοὺς ἄλλους προσθέσθαι. μετὰ ταῦτα κελεύοντος Κύρου έλαβον της ζώνης του 'Ορόνταν έπλ θανάτω απαντες αναστάντες και οι συγγενείς είτα δε έξηγον αύτον οις προσετάγθη. ἐπεὶ δὲ είδον αὐτον οίπερ πρόσθεν προσεκύνουν, καὶ τότε προσεκύνησαν, καίπερ εἰδότες ὅτι έπὶ θάνατον ἄγοιτο. 11. ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν Αρταπάτου σκηνην είσηγθη τοῦ πιστοτάτου τῶν Κύρου σκηπτούγων, μετὰ ταῦτα οὖτε ζῶντα 'Ορόνταν οὖτε τεθνηκότα οὐδεὶς εἶδε πώποτε ούδε όπως απέθανεν ούδεις είδως έλεγεν είκαζον δε άλλοι άλλως τάφος δε ούδεις πώποτε αὐτοῦ έφάνη.

VII. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Βαβυλωνίας σταθμους τρεῖς παρασάγγας δώδεκα. ἐν δὲ τῷ τρίτῷ σταθμῷ Κῦρος ἐξέτασιν ποιεῖται τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ἐν τῷ πεδίῷ περὶ μέσας νύκτας · ἐδόκει γὰρ εἰς τῆν ἐπιοῦσαν ἔω ἥξειν βασιλέα σὺν τῷ στρατεύματι μαχούμενον καὶ ἐκέλευε Κλέαρχον μὲν τοῦ δεξιοῦ κέρως ἡγεῖσθαι, Μένωνα δὲ τὸν Θεττιλὸν τοῦ εὐωνύμου, αὐτὸς δὲ τοὺς ἑαυτοῦ διέταξε. 2. μετὰ δὲ τὴν ἐξέτασιν ἄμα τῆ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ἡκοντες αὐτόμολοι παρὰ μεγάλου βασιλέως ἀπήγγελλον

Κύρω περί της βασιλέως στρατιάς. Κύρος δε συγκαλέσας τους στρατηγούς και λοχαγούς των Ελλήνων συνεβουλεύετό τε πῶς αν την μάχην ποιοίτο καὶ αὐτὸς παρήνει θαρρύνων τοιάδε. 3. 1 ανδρες Ελληνες, ουκ ανθρώπων άπορων βαρβάρων συμμάχους ύμας άγω, άλλα νομίζων άμείνους καὶ κρείττους πολλών βαρβάρων ύμας είναι, δια τούτο προσέλαβον. ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἄξιοι της έλευθερίας ής κέκτησθε καὶ ής ύμας έγω εὐδαιμονίζω. ίστε δτι την έλευθερίαν έλοίμην αν άνθ' ων έγω πάντων καὶ άλλων πολλαπλασίων. 4. ὅπως δὲ καὶ εἰδῆτε εἰς οἰον έρχεσθε άγωνα, ύμας είδως διδάξω. το μεν γάρ πληθος πολύ, καὶ κραυγή πολλή ἐπίασιν αν δὲ ταῦτα ἀνάσχησθε, τάλλα καὶ αἰσχύνεσθαί μοι δοκῶ οἴους ἡμῖν γνώσεσθε τους έν τη γώρα όντας ανθρώπους. ύμων δε ανδρών όντων καὶ εὐτόλμων γενομένων, έγω ύμων τον μεν οἴκαδε βουλόμενον απιέναι τοις οίκοι ζηλωτον ποιήσω απελθείν, πολλούς δε οίμαι ποιήσειν τὰ παρ' έμολ ελέσθαι ἀντὶ τῶν οίκοι. 5. ἐνταῦθα Γαυλίτης παρών φυγάς Σάμιος, πιστὸς δὲ Κύρω, εἶπε, Καὶ μὴν, ὧ Κύρε, λέγουσί τινες ὅτι πολλὰ ύπισχυεί νυν δια το έν τοιούτω είναι του κινδύνου προσιόντος. αν δε εθ γενηταί τι, οθ μεμνήσεσθαί σε φασιν. ένιοι δε οὐδ' εἰ μεμνῆό τε καὶ βούλοιο, δύνασθαι αν ἀποδούναι όσα ύπισγνεί. 6. ακούσας ταύτα έλεξεν ο Κύρος. 'Αλλ' έστι μεν ήμιν, ὧ ἄνδρες, ή ἀρχὴ ή πατρώα πρὸς μεν μεσημβρίαν μέχρι οδ διά καθμα οὐ δύνανται οἰκείν ἄνθρωποι, προς δε άρκτον μέχρι οδ δια χειμώνα τα δ' έν μέσω τούτων πάντα σατραπεύουσιν οί τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ φίλοι. 7. ην δ' ημείς νικήσωμεν, ημάς δεί τους ημετέρους φίλους τούτων εγκρατείς ποιήσαι. ωστε ου τουτο δέδοικα μη ουκ έγω ο τι δω έκάστω των φίλων, αν ευ γένηται, άλλα μη ούκ ένω ίκανους οίς δω. ύμων δε των Ελλήνων και στέ-

φανον έκάστω χρυσούν δώσω. 8. οί δε ταύτα ακούσαντες αὐτοί τε ἦσαν πολὺ προθυμότεροι καὶ τοῖς ἄλλοις ἐξήγγελλον, είσηεσαν δε παρ' αυτον οί τε στρατηγοί και των άλλων Έλλήνων τινές, άξιούντες είδεναι τί σφίσιν έσται ό δὲ ἐμπιμπλὰς ἀπάντων τὴν γνώμην ξαν κρατήσωσιν. 9. παρεκελεύοντο δε αυτώ πάντες οσοιπερ ἀπέπεμπε. διελέγοντο μη μάγεσθαι, άλλ' όπισθεν έαυτων τάττεσθαι. έν δὲ τῷ καιρῷ τούτῳ Κλέαρχος ὧδέ πως ήρετο τὸν Κῦρον. Οἴει γάρ σοι μαγείσθαι, & Κύρε, τον άδελφόν; Νη Δί', έφη ὁ Κύρος, εἴπερ γε Δαρείου καὶ Παρυσάτιδός ἐστι παῖς έμος δε άδελφος, ούκ άμαχει ταῦτ' έγω λήψομαι. ταῦθα δὴ ἐν τῆ ἐξοπλισία ἀριθμὸς ἐγένετο τῶν μὲν Ἑλλήνων άσπὶς μυρία καὶ τετρακοσία, πελτασταὶ δὲ δισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι, τῶν δὲ μετὰ Κύρου βαρβάρων δέκα μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφορα άμφὶ τὰ εἴκοσι. 11. τῶν δὲ πολεμίων ἐλέγοντο είναι έκατὸν καὶ είκοσι μυριάδες καὶ άρματα δρεπανηφόρα διακόσια. άλλοι δε ήσαν εξακισχίλιοι ίππεις, ων 'Αρταγέρσης ήρχεν ούτοι δ' αὐ πρὸ αὐτοῦ βασιλέως τεταγμένοι ήσαν. 12. τοῦ δὲ βασιλέως στρατεύματος ήσαν άρχοντες καὶ στρατηγοί καὶ ήγεμόνες τέτταρες, τριάκοντα μυριάδων έκαστος, 'Αβροκόμας, Τισσαφέρνης, Γωβρύας, 'Αρβάκης. τούτων δὲ παρεγένοντο ἐν τῆ μάχη ἐνενήκυντα μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα έκατον καὶ πεντήκοντα 'Αβροκόμας δε ύστέρησε της μάχης ήμεραις πέντε, έκ Φοινίκης έλαύνων. 13. ταῦτα δὲ ήγγελλον πρὸς Κῦρον οί αὐτομολήσαντες ἐκ τῶν πολεμίων παρὰ μεγάλου βασιλέως πρὸ τῆς μάχης, καὶ μετὰ τὴν μάχην οδ ὕστερον ἐλήφθησαν των πολεμίων ταυτά ήγγελλον. 14. έντευθεν δε Κύρος έξελαύνει σταθμον ένα παρασάγγας τρείς συντεταγμένω τω στρατεύματι παντί και τω Ελληνικώ και τω βαρβαρικώ · ὤετο γὰρ ταύτη τῆ ἡμέρα μαχεῖσθαι βασιλέα ·

κατά γάρ μέσον τον σταθμον τούτον τάφρος ην ορυκτή βαθεία, το μεν εύρος οργυιαί πέντε, το δε βάθος οργυιαί τρείς. 15. παρετέτατο δε ή τάφρος άνω διὰ τοῦ πεδίου επὶ δώδεκα παρασάγγας μέγρι του Μηδίας τείγους. ένθα αί διώρυγες, από τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ ρέουσαι εἰσὶ δὲ τέτταρες, τὸ μὲν εὐρος πλεθριαίαι, βαθείαι δὲ ἰσχυρῶς, καὶ πλοία πλεί έν αυταίς σιταγωγά εἰσβάλλουσι δὲ εἰς τὸν Ευφράτην, διαλείπουσι δ' έκάστη παρασάγγην, γέφυραι δ' έπεισιν. ἢν δὲ παρὰ τὸν Εὐφράτην πάροδος στενὴ μεταξὺ τοῦ ποταμοῦ καὶ της τάφρου ώς εἶκοσι ποδών τὸ εὖρος. 16. ταύτην δε την τάφρον βασιλεύς ποιεί μέγας άντι έρύματος, έπειδη πυνθάνεται Κύρον προσελαύνοντα. ταύτην δη την πάροδον Κυρός τε καὶ ή στρατιὰ παρήλθε καὶ έγένοντο είσω της τάφρου. 17. ταύτη μεν ούν τη ήμερα ούκ έμαχέσατο βασιλεύς, άλλ' ύπογωρούντων φανερά ήσαν καὶ ίππων καὶ ἀνθρώπων ἴχνη πολλά. 18. ἐνταῦθα Κῦρος Σιλανον καλέσας τον Αμβρακιώτην μάντιν έδωκεν αύτώ δαρεικούς τρισχιλίους, ότι τη ενδεκάτη απ' εκείνης ήμερα θυόμενος είπεν αύτῷ ὅτι βασιλεὺς οὐ μαγείται δέκα ἡμερων, Κύρος δ' εἶπεν, Οὐκ ἄρα ἔτι μαγείται, εἰ ἐν ταύταις ου μαχείται ταις ήμεραις · εαν δ' αληθεύσης, υπισχυούμαί σοι δέκα τάλαντα. τοῦτο τὸ χρυσίον τότε ἀπέδωκεν, ἐπεὶ παρήλθον αι δέκα ήμέραι. 19. έπει δ' έπι τή τάφρω ούκ έκώλυε βασιλεύς το Κύρου στράτευμα διαβαίνειν, έδοξε καί Κύρω καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπεγνωκέναι τοῦ μάγεσθαι · ώστε τῆ ύστεραία Κύρος επορεύετο ήμελημένως μάλλον. 20. τῆ δὲ τρίτη ἐπί τε τοῦ ἄρματος καθήμενος την πορείαν ἐποιείτο καὶ ολίγους ἐν τάξει ἔγων προ αύτοῦ, το δὲ πολὺ αὐτῶ ανατεταραγμένον επορεύετο καὶ τῶν ὅπλων τοῖς στρατιώταις πολλά ἐπὶ άμαξῶν ἤγετο καὶ ὑποζυγίων.

VIII. Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν καὶ πλη-

σίον ην ο σταθμός ένθα έμελλε καταλύειν, ηνίκα Πατηγύας ανήρ Πέρσης των αμφί Κύρον πιστων προφαίνεται έλαύνων άνὰ κράτος ίδροῦντι τῶ ἴππω, καὶ εὐθὺς πᾶσιν οἶς ἐνετύγγανεν έβόα καὶ βαρβαρικώς καὶ έλληνικώς ότι βασιλεύς σύν στρατεύματι πολλώ προσέρχεται ώς είς μάχην παρεσκευασμένος. 2. ένθα δη πολύς τάραχος έγένετο αὐτίκα γὰρ έδοκουν οί Ελληνες καὶ πάντες δὲ ἀτάκτοις σφίσιν ἐπιπεσείσθαι . 3. Κυρός τε καταπηδήσας από του άρματος του θώρακα ενέδυ καὶ ἀναβὰς επὶ τὸν ἵππον τὰ παλτὰ εἰς τὰς χείρας έλαβε, τοίς τε άλλοις πασι παρήγγελλεν έξοπλίζεσθαι καὶ καθίστασθαι είς την ξαυτοῦ τάξιν ξκαστον. 4. ένθα δη σύν πολλη σπουδη καθίσταντο, Κλέαρχος μέν τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος έγων προς τῶ Εὐφράτη ποταμῶ, Πρόξενος δὲ έχόμενος, οί δ' άλλοι μετά τοῦτον, Μένων δὲ καὶ τὸ στράτευμα τὸ εὐώνυμον κέρας ἔσχε τοῦ Ελληνικοῦ. 5. τοῦ δὲ βαρβαρικοῦ ἱππεῖς μεν Παφλαγόνες εἰς γιλίους παρὰ Κλέαρχον έστησαν έν τῷ δεξιῷ καὶ τὸ Ελληνικὸν πελταστικὸν, έν δὲ τῷ εὐωνύμω 'Αριαίός τε ὁ Κύρου ὕπαρχος καὶ τὸ ἄλλο βαρβαρικόν. 6. Κύρος δε και οι ιππείς τούτου όσον έξακόσιοι ώπλισμένοι θώραξι μεν αυτοί και παραμηριδίοις και κράνεσι πάντες πλην Κύρου. Κύρος δε ψιλην έχων την κεφαλήν είς την μάχην καθίστατο. 7. οί δ' ίπποι πάντες οί μετὰ Κύρου είχον καὶ προμετωπίδια καὶ προστερνίδια. είχου δε καὶ μαγαίρας οἱ ἱππεῖς Ελληνικάς. 8. καὶ ἤδη τε ην μέσον ημέρας καὶ οὖπω καταφανεῖς ησαν οἱ πολέμιοι. ήνίκα δε δείλη εγίγνετο, εφάνη κονιόρτος ώσπερ νεφέλη λευκή, χρόνφ δε συχυφ υστερον ωσπερ μελανία τις εν τφ πεδίφ ἐπὶ πολύ. ὅτε δὲ ἐγγύτερον ἐγίγνοντο, τάχα δὴ καὶ χαλκός τις ήστραπτε καὶ αἱ λόγχαι καὶ αἱ τάξεις καταφανείς εγίγνοντο. 9. καὶ ήσαν ίππείς μεν λευκοθώρακες επὶ τοῦ εὐωνύμου τῶν πολεμίων Τισσαφέρνης ἐλέγετο τούτων άρχειν έχόμενοι δε τούτων γερροφόροι, έχόμενοι δε όπλιται συν ποδήρεσι ξυλίναις ασπίσιν Αίγυπτιοι δ' ουτοι έλέγοντο είναι· ἄλλοι δ' ίππεις, ἄλλοι τοξόται. πάντες δ' ούτοι κατα έθνη εν πλαισίω πλήρει ανθρώπων έκαστον το έθνος επορεύετο. 10. προ δε αυτών άρματα διαλείποντα συγνον απ' αλλήλων τὰ δη δρεπανηφόρα καλούμενα είγον δε τα δρέπανα έκ των άξύνων είς πλάγιον αποτεταμένα καὶ ύπο τοις δίφροις είς γην βλέποντα, ώς διακόπτειν ότω έντυγχάνοιεν. ή δε γνώμη ην ώς είς τὰς τάξεις των Ελλήνων έλωντα καὶ διακόψοντα. 11. δ μέντοι Κύρος είπεν ότε καλέσας παρεκελεύετο τοις Ελλησι την κραυγήν των βαρβάρων ἀνέχεσθαι, έψεύσθη τοῦτο οὐ γὰρ κραυγή ἀλλὰ συγή ώς ανυστον καὶ ήσυχή εν ίσω καὶ βραδέως προσήεσαν. 12. καὶ ἐν τούτω Κύρος παρελαύνων αὐτὸς σὺν Πίγρητι τῷ έρμηνεῖ καὶ ἄλλοις τρισὶν ἡ τέτταρσι τῷ Κλεάρχω ἐβόα άγειν το στράτευμα κατά μέσον το των πολεμίων, ότι έκεί βασιλεύς είη καν τουτ', έφη, νικώμεν, πάνθ' ήμιν πεποίηται. 13. όρων δε ό Κλέαργος το μέσον στίφος και ακούων Κύρου έξω όντα του Ελληνικού εύωνύμου βασιλέα τοσούτον γαρ πλήθει περιήν βασιλεύς ώστε μέσον το έαυτου έχων τοῦ Κύρου εὐωνύμου έξω ην άλλ' ὅμως ὁ Κλέαρχος οὐκ ήθελεν αποσπάσαι από τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρας, φοβούμενος μη κυκλωθείη έκατέρωθεν, τώ δε Κύρω άπεκρίνατο ὅτι αὐτῷ μέλοι ὅπως καλῶς ἔχοι. 14. καὶ ἐν τούτῷ τῶ καιρῷ τὸ μὲν βαρβαρικὸν στράτευμα ὁμαλῶς προήει, τὸ δὲ Ἑλληνικὸν ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον συνετάττετο ἐκ τῶν έτι προσιόντων. και ὁ Κύρος παρελαύνων οὐ πάνυ προς αὐτῷ τῷ στρατεύματι κατεθεᾶτο έκατέρωσε ἀποβλέπων εἴς τε τους πολεμίους καὶ τους φίλους. 15. ίδων δὲ αὐτὸν ἀπὸ του Ελληνικού Εενοφών 'Αθηναίος, ύπελάσας ώς συναντήσαι ήρετο εί τι παραγγέλλοι· ό δ' επιστήσας είπε καὶ λέ-

γειν έκελευσε πασιν ότι και τα ιερα καλά και τα σφάγια καλά. 16. ταῦτα δὲ λέγων θορύβου ἤκουσε διὰ τῶν τάξεων ιόντος, καὶ ἤρετο τίς ὁ θόρυβος εἶη. ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπεν ὅτι το σύνθημα παρέργεται δεύτερον ήδη. και δς έθαύμασε τίς παραγγέλλει καὶ ήρετο ο τι είη το σύνθημα, ο δ' απεκρίνατο. ΖΕΥΣ ΣΩΤΗΡ ΚΑΙ ΝΙΚΗ. 17. ὁ δὲ Κῦρος ἀκούσας 'Αλλα δέγομαί τε, έφη, καὶ τοῦτο έστω, ταῦτα δ' εἰπων είς την έαυτου χώραν ἀπήλαυνε · και οὐκέτι τρία ή τέτταρα στάδια διειχέτην τὸ φάλαγγε ἀπ' ἀλλήλων ἡνίκα ἐπαιάνιζόν τε οἱ Ελληνες καὶ προήργοντο ἀντίοι ἰέναι τοῖς πολεμίοις. 18. ώς δὲ πορευομένων έξεκύμαινέ τι τῆς φάλαγγος, τὸ ἐπιλειπόμενον ἤρξατο δρόμω θεῖν καὶ ἄμα ἐφθέγξαντο πάντες οδόνπερ τῷ Ἐνυαλίω ἐλελίζουσι, καὶ πάντες δὲ ἔθεον. λέγουσι δέ τινες ώς καὶ ταις ασπίσι προς τὰ δόρατα έδούπησαν, φόβον ποιούντες τοις ίπποις. 19. πρίν δε τόξευμα έξικνείσθαι, εκκλίνουσιν οί βάρβαροι καὶ φεύγουσι. ένταῦθα δη έδίωκον μεν κατά κράτος οί Ελληνες, έβόων δε αλλήλοις μη θείν δρόμω αλλ' εν τάξει έπεσθαι. 20. τὰ δ' άρματα εφέροντο τὰ μεν δι' αὐτῶν τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων κενὰ ἡνιόχων. οι δ' ἐπεὶ προίδοιεν, διίσταντο έστι δ' όστις καλ κατελήφθη ώσπερ εν ίπποδρόμω έκπλαγείς καὶ οὐδεν μέντοι οὐδε τοῦτον παθείν έφασαν, οὐδ' ἄλλος δὲ τῶν Ελλήνων ἐν ταύτη τῆ μάχη έπαθεν οὐδεὶς οὐδεν, πλην ἐπὶ τῷ εὐωνύμω τοξευθηναί τις 21. Κύρος δ' όρων τους "Ελληνας νικώντας τὸ καθ' αύτους καὶ διώκοντας, ήδόμενος καὶ προσκυνούμενος ήδη ώς βασιλεύς ύπὸ τῶν ἀμφ' αὐτὸν, οὐδ' ὡς ἐξήχθη διώκειν, άλλα συνεσπειραμένην έχων την των συν έαυτω έξακοσίων ιππέων τάξιν επεμελείτο ο τι ποιήσει βασιλεύς. καὶ γὰρ ήδει αὐτὸν ὅτι μέσον ἔχοι τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. 22. καὶ πάντες δ' οἱ τῶν βαρβάρων ἄρχοντες μέσον

έχουτες το αύτων ήγουνται, νομίζοντες ούτω και έν άσφαλεστάτω είναι, ην η ή ισχύς αυτών έκατέρωθεν, και εί τι · παραγγείλαι χρήζοιεν, ημίσει αν χρόνω αἰσθάνεσθαι τὸ στράτευμα. 23. καὶ βασιλεύς δὴ τότε μέσον έχων τῆς αύτου στρατιάς όμως έξω έγένετο του Κύρου ευωνύμου κέρατος. ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς αὐτῷ ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἀντίου οὐδὲ τοις αυτού τεταγμένοις έμπροσθεν, επέκαμπτεν ώς είς κύ-24. ένθα δη Κύρος δείσας μη όπισθεν γενόμενος κατακόψη τὸ Ελληνικον ελαύνει αντίος καὶ εμβαλών σύν τοις έξακοσίοις νικά τους προ βασιλέως τεταγμένους και είς φυγην έτρεψε τους έξακισχιλίους, και αποκτείναι λέγεται αὐτὸς τῆ ἐαυτοῦ χειρὶ ᾿Αρταγέρσην τὸν ἄρχοντα αὐτῶν. 25. ὡς δ' ή τροπη εγένετο, διασπείρονται καὶ οἱ Κύρου εξακόσιοι εἰς το διώκειν όρμησαντες, πλην πάνυ ολίγοι άμφ' αυτον κατελείφθησαν, σχεδον οί όμοτράπεζοι καλούμενοι. 26. σύν τούτοις δὲ ὢν καθορά βασιλέα καὶ τὸ ἀμφ' ἐκείνον στίφος · καὶ εὐθὺς οὐκ ἡνέσχετο, ἀλλ' εἰπων Τον ἄνδρα ὁρῶ, ἵετο ἐπ' αὐτὸν καὶ παίει κατὰ τὸ στέρνον καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος. ως φησι Κτησίας ὁ ἰατρὸς καὶ ιᾶσθαι αὐτὸς τὸ τραθμά φησι. 27. παίοντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλτώ ὑπὸ τὸν ὀφθαλμον βιαίως καὶ ένταθθα μαγόμενοι καὶ βασιλεύς καὶ Κυρος καὶ οἱ ἀμφ' αὐτοὺς ὑπὲρ έκατέρου, ὁπόσοι μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθνησκον Κτησίας λέγει παρ' ἐκείνω γὰρ ἦν Κύρος δὲ αὐτός τε ἀπέθανε καὶ ὀκτὼ οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἔκειντο ἐπ' αὐτῷ. 28. 'Αρταπάτης δ' ὁ πιστότατος αὐτῷ τῶν σκηπτούγων θεράπων λέγεται, ἐπειδὴ πεπτωκότα είδε Κύρον, καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἴππου περιπεσείν αὐτῶ. 29. καὶ οἱ μέν φασι βασιλέα κελεῦσαί τινα ἐπισφάξαι αὐτον Κύρω, οι δ' εαυτον επισφάξασθαι σπασάμενον τον ακινάκην είχε γαρ χρυσούν και στρεπτον δ' εφόρει και ψέλια καὶ τάλλα ώσπερ οἱ άριστοι Περσῶν ἐτετίμητο γὰρ ύπο Κύρου δι' εθνοιάν τε και πιστότητα.

ΙΧ. Κύρος μεν ουν ουτως ετελεύτησεν, ανηρ ων Περσῶν τῶν μετὰ Κῦρον τὸν ἀρχαῖον γενομένων βασιλικώτατός τε καὶ ἄρχειν ἀξιώτατος, ὡς παρὰ πάντων ὁμολογείται τῶν Κύρου δοκούντων εν πείρα γενέσθαι. 2. πρώτον μεν γάρ έτι παις ών, ότ' έπαιδεύετο και σύν τω άδελφω και σύν τοις άλλοις παισί, πάντων πάντα κράτιστος ένομίζετο. 3. πάντες γαρ οί των αρίστων Περσων παίδες έπι ταις βασιλέως θύραις παιδεύονται ένθα πολλήν μεν σωφροσύνην καταμάθοι ἄν τις, αἰσχρὸν δ' οὐδεν οὖτ' ἀκοῦσαι οὖτ' ἰδεῖν ἔστι. 4. θεώνται δ' οι παίδες και τιμωμένους ύπο βασιλέως και ακούουσι, καὶ ἄλλους ατιμαζομένους ωστε εὐθὺς παίδες όντες μανθάνουσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι. 5. ένθα Κύρος αίδημονέστατος μεν πρώτον των ήλικιωτών έδόκει είναι, τοίς τε πρεσβυτέροις καὶ τῶν ἐαυτοῦ ὑποδεεστέρων μᾶλλον πείθεσθαι, έπειτα δὲ φιλιππότατος καὶ τοῖς ἵπποις ἄριστα γρήσθαι έκρινον δ' αυτον και των είς τον πόλεμον έργων, τοξικής τε καὶ ἀκοντίσεως, φιλομαθέστατον είναι καὶ μελετηρότατον. 6. έπεὶ δὲ τῆ ἡλικία ἔπρεπε, καὶ φιλοθηρότατος ην καὶ πρὸς τὰ θηρία μέντοι φιλοκινδυνότατος, καὶ ἄρκτον ποτε επιφερομένην ουκ έτρεσεν, άλλα συμπεσων κατεσπάσθη ἀπὸ τοῦ ἵππου, καὶ τὰ μὲν ἔπαθεν, ὧν καὶ τὰς ἀτειλὰς είχε, τέλος δε κατέκανε και τον πρώτον μέντοι βοηθήσαντα πολλοίς μακαριστον εποίησεν. 7. επεί δε κατεπέμφθη ύπο τοῦ πατρὸς σατράπης Λυδίας τε καὶ Φρυγίας της μεγάλης καὶ Καππαδοκίας, στρατηγός δὲ καὶ πάντων ἀπεδείχθη οίς καθήκει είς Καστωλοῦ πεδίον άθροίζεσθαι, πρώτον μεν έπέδειξεν αύτον ότι περί πλείστου ποιοίτο, εί τω σπείσαιτο καὶ εἴ τφ συνθοῖτο καὶ εἴ τφ ὑπόσχοιτό τι, μηδὲν ψεύδε-8. καὶ γὰρ οὖν ἐπίστευον μὲν αὐτῷ αἱ πόλεις ἐπιτρεπόμεναι, επίστευον δ' οἱ ἄνδρες καὶ εἶ τις πολέμιος έγενετο, σπεισαμένου Κύρου επίστευε μηδεν αν παρα τας

σπονδάς παθείν. 9. τοιγαρούν έπει Τισσαφέρνει έπολέμησε, πασαι αι πόλεις έκουσαι Κυρον είλοντο αντί Τισσαφέρνους πλην Μιλησίων οδτοι δε, ότι ουκ ήθελε τους φεύγοντας προέσθαι, έφοβούντο αὐτόν. 10. καὶ γὰρ ἔργω επεδείκυυτο καὶ έλεγεν ὅτι οὐκ ἄν ποτε προοίτο, ἐπεὶ ἄπαξ φίλος αυτοίς εγένετο, ουδ' εί ετι μεν μείους γένοιντο ετι δε κάκιον πράξειαν. 11. φανερος δ' ην και, εί τίς τι αγαθον ή κακον ποιήσειεν αυτον, νικάν πειρώμενος καὶ εύχην δέ τινες αὐτοῦ ἐξέφερον ὡς εὖχοιτο τοσοῦτον χρόνον ζην ἔστε νικώη καὶ τοὺς εὖ καὶ τοὺς κακῶς ποιοῦντας ἀλεξόμενος. 12. καὶ γὰρ οὖν πλεῖστοι δὴ αὐτῷ ένί γε ἀνδρὶ τῶν ἐφ΄ ήμων έπεθύμησαν καὶ χρήματα καὶ πόλεις καὶ τὰ έαυτων σώματα προέσθαι. 13. οὐ μὲν δὴ οὐδὲ τοῦτ' ἄν τις εἶποι ώς τους κακούργους καὶ ἀδίκους εἴα καταγελάν, ἀλλ' ἀφειδέστατα πάντων έτιμωρείτο. πολλάκις δ' ην ίδειν παρά τὰς στειβομένας όδους καὶ ποδών καὶ χειρών καὶ όφθαλμών στερομένους ανθρώπους δστ' έν τη Κύρου αρχη έγενετο καὶ Έλληνι καὶ βαρβάρφ μηδεν άδικοῦντι άδεφς πορεύεσθαι όποι τις ήθελεν, έχοντι ό τι προχωροίη. 14. τούς γε μέντοι ἀγαθοὺς εἰς πόλεμον ώμολόγητο διαφερόντως τιμᾶν. καὶ πρώτον μὲν ἢν αὐτῷ πόλεμος πρὸς Πισίδας καὶ Μυσούς στρατευόμενος ούν και αυτός είς ταύτας τὰς γώρας ους έωρα εθέλοντας κινδυνεύειν, τούτους και άρχοντας εποίει ής κατεστρέφετο χώρας, έπειτα δε καὶ ἄλλοις δώροις ετίμα: 15. ώστε φαίνεσθαι τους μεν άγαθους εύδαιμονεστάτους, τους δε κακους δούλους τούτων αξιούσθαι είναι. τοιγαρούν πολλή ήν άφθονία αὐτῷ τῶν ἐθελόντων κινδυνεύειν, ὅπου τις οίοιτο Κύρον αισθήσεσθαι. 16. είς γε μην δικαιοσύνην εί τις αυτώ φανερος γένοιτο επιδείκνυσθαι βουλόμενος, περί παντός έποιείτο τούτους πλουσιωτέρους ποιείν των έκ τοῦ ἀδίκου φιλοκερδούντων. 17. καὶ γὰρ οὖν ἄλλα τε

πολλά δικαίως αὐτῷ διεχειρίζετο καὶ στρατεύματι ἀληθινῶ έχρήσατο. καὶ γὰρ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ οὐ χρημάτων ένεκα προς εκείνου επλευσαν, άλλ' επεί έγνωσαν κερδαλεώτερον είναι Κύρω καλώς πειθαργείν ή το κατά μήνα κέρδος. 18. άλλα μην εί τις γε τι αυτώ προστάξαντι καλώς ύπηρετήσειεν, οὐδενὶ πώποτε ἀγάριστον είασε την προθυμίαν. τοιγαρούν κράτιστοι δη ύπηρέται παντός έργου Κύρφ έλέχθησαν γενέσθαι. 19. εί δέ τινα όρωη δεινον όντα οίκονόμον έκ τοῦ δικαίου καὶ κατασκευάζοντά τε ης ἄρχοι χώρας καὶ προσόδους ποιούντα, οὐδένα αν πώποτε ἀφείλετο, ἀλλ' αεί πλείω προσεδίδου · ώστε καὶ ήδέως επόνουν καὶ θαρραλέως έκτωντο και δ έπέπατο αὖ τις ηκιστα Κύρον ἔκρυπτεν. ού γὰρ φθονῶν τοῖς φανερῶς πλουτοῦσιν ἐφαίνετο, ἀλλὰ πειρώμενος χρησθαι τοίς των αποκρυπτομένων χρήμασι. 20. φίλους γε μην δσους ποιήσαιτο καὶ εύνους γνοίη όντας καὶ ίκανοὺς κρίνειε συνεργοὺς εἶναι ὅ τι τυγχάνοι βουλόμενος κατεργάζεσθαι, όμολογείται προς πάντων κράτιστος δη γενέσθαι θεραπεύειν. 21. καὶ γὰρ αὐτὸ τοῦτο οὖπερ αύτος ένεκα φίλων ὤετο δείσθαι, ώς συνεργούς έχοι, καὶ αύτος επειράτο συνεργός τοις φίλοις κράτιστος είναι τούτου ότου έκαστον αἰσθάνοιτο ἐπιθυμοῦντα. 22. δῶρα δὲ πλεῖστα μεν οίμαι είς γε ων ανηρ ελάμβανε δια πολλά ταῦτα δε πάντων δη μάλιστα τοις φίλοις διεδίδου, προς τους τρόπους έκαστου σκοπών καὶ ότου μάλιστα όρωη εκαστον δεόμενον. 23. καὶ ὅσα τῷ σώματι αὐτοῦ κόσμον πέμποι τις ἡ ὡς εἰς πόλεμον ή ώς είς καλλωπισμον, καὶ περὶ τούτων λέγειν αύτον έφασαν ότι το μεν έαυτου σώμα ούκ αν δύναιτο τούτοις πασι κοσμηθήναι, φίλους δε καλώς κεκοσμημένους μέγιστον κόσμον ανδρί νομίζοι. 24. καὶ τὸ μὲν τὰ μεγάλα νικαν τους φίλους εὖ ποιούντα οὐδὲν θαυμαστον, ἐπειδή γε καὶ δυνατώτερος ήν το δὲ τῆ ἐπιμελεία περιείναι τῶν φίλων

καὶ τῷ προθυμεῖσθαι χαρίζεσθαι, ταῦτα ἔμοιγε μᾶλλον δοκεί άγαστα είναι. 25. Κύρος γαρ έπεμπε βίκους οίνου ημιδεείς πολλάκις όπότε πάνυ ήδυν λάβοι, λέγων ότι ούπω δη πολλού γρόνου τούτου ήδίονι οίνω επιτύχοι τούτον ούν σολ έπεμψε και δείται σου τήμερον τούτον έκπιείν συν οίς μάλιστα φιλείς. 26. πολλάκις δε χήνας ήμιβρώτους έπεμπε καὶ ἄρτων ἡμίσεα καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἐπιλέγειν καλεύων τὸν φέροντα, Τούτοις ήσθη Κύρος · βούλεται οὖν καὶ σὲ τούτων γεύσασθαι. 27. όπου δε χιλος σπάνιος πάνυ είη, αὐτος δ' έδύνατο παρασκευάσασθαι διὰ τὸ πολλοὺς έχειν ύπηρέτας καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν, διαπέμπων ἐκέλευε τοὺς Φίλους τοῖς τὰ έαυτῶν σώματα ἄγουσιν ἵπποις ἐμβάλλειν τοῦτον τὸν γιλον, ώς μη πεινώντες τους έαυτου φίλους άγωσιν. 28. εί δὲ δή ποτε πορεύοιτο καὶ πλείστοι μέλλοιεν όψεσθαι, προσκαλών τους φίλους έσπουδαιολογείτο, ώς δηλοίη ους τιμά. ώστε έγωγε έξ ών ακούω ούδενα κρίνω ύπο πλειόνων πεφιλησθαι ούτε Ελλήνων ούτε βαρβάρων. 29. τεκμήριον δε τούτου καὶ τόδε. παρὰ μεν Κύρου δούλου όντος οὐδεὶς απήει πρὸς βασιλέα, πλην 'Ορόντας ἐπεχείρησε καὶ οὖτος δη δυ ώξετο πιστόν οἱ εἶναι ταχὺ αὐτὸν εὖρε Κύρφ φιλαίτερον ή έαυτω: παρά δε βασιλέως πολλοί προς Κύρον ἀπηλθον, έπειδη πολέμιοι άλληλοις έγενοντο, και οδτοι μέντοι οί μάλιστα ύπ' αυτοῦ αγαπώμενοι, νομίζοντες παρὰ Κύρφ όντες αγαθοί αξιωτέρας αν τιμής τυγγάνειν ή παρα βασιλεί. 30. μέγα δὲ τεκμήριον καὶ τὸ ἐν τῆ τελευτῆ τοῦ βίου αὐτῷ γενόμενον ότι καὶ αὐτὸς ἢν ἀγαθὸς καὶ κρίνειν ὀρθῶς ἐδύνατο τους πιστούς καὶ εύνους καὶ βεβαίους. 31. ἀποθνήσκοντος γαρ αυτού πάντες οί παρ' αυτον φίλοι καὶ συντράπεζοι ἀπέθανον μαχόμενοι ὑπερ Κύρου πλην 'Αριαίου. ούτος δε τεταγμένος ετύγχανεν επὶ τῷ εὐωνύμῷ τοῦ ἱππικο άρχων ώς δ' τσθετο Κύρον πεπτωκότα, έφυγεν έχων καὶ τὸ στράτευμα πᾶν οδ ἡγεῖτο.

Χ. Ένταθθα δη Κύρου αποτέμνεται ή κεφαλή καὶ ή γείρ ή δεξιά. βασιλεύς δε και οί συν αυτώ διώκων είσπίπτει είς τὸ Κύρειον στρατόπεδον καὶ οἱ μὲν μετὰ 'Αριαίου οὐκέτι ίστανται, ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ αύτῶν στρατοπέδου είς τον σταθμον ένθεν ώρμηντο · τέτταρες δ' έλέγοντο παρασάγγαι είναι της όδου. 2. βασιλεύς δε και οι σύν αὐτώ τά 🚅 ἄλλα πολλὰ διαρπάζουσι, καὶ τὴν Φωκαΐδα τὴν Κύρου παλλακίδα την σοφην και καλην λεγομένην είναι λαμβάνει. 3. ή δε Μιλησία ή νεωτέρα ληφθείσα ύπο των αμφί βασιλέα έκφεύγει γυμνή προς των Ελλήνων οι έτυχου έν τοις σκευοφόροις όπλα έγοντες, και άντιταγθέντες πολλούς μεν των άρπαζόντων απέκτειναν, οί δε καὶ αὐτων απέθανον· οὐ μὴν ἔφυγόν γε, άλλα καὶ ταύτην ἔσωσαν καὶ άλλα όπόσα έντὸς αὐτῶν καὶ χρήματα καὶ ἄνθρωποι έγένοντο πάντα έσωσαν. 4. ένταθθα διέσχον άλλήλων βασιλεύς τε καὶ οἱ "Ελληνες ώς τριάκοντα στάδια, οἱ μὲν διώκοντες τους καθ' αυτους ώς πάντας νικώντες, οι δ' άρπάζοντες ώς ήδη πάντες νικώντες. 5. έπεὶ δ' ήσθοντο οἱ μεν Ελληνες ότι βασιλεύς σύν τω στρατεύματι έν τοις σκευοφόροις είη, βασιλεύς δ' αὖ ήκουσε Τισσαφέρνους ὅτι οἱ Ελληνες νικῶεν το καθ' αύτους καὶ είς το πρόσθεν οίχονται διώκοντες, ένταῦθα δη βασιλεύς μεν άθροίζει τε τους έαυτου καὶ συντάττεται, ὁ δὲ Κλέαργος ἐβουλεύετο Πρόξενον καλέσας, πλησιαίτατος γαρ ην, εὶ πέμποιέν τινας η πάντες ίοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον αρήξοντες. 6. έν τούτω καὶ βασιλεύς δήλος ην προσιών πάλιν ώς εδόκει ὅπισθεν. καὶ οἱ μεν Ελληνες στραφέντες παρεσκευάζοντο ώς ταύτη προσιόντος καὶ δεξόμενοι, ό δε βασιλεύς ταύτη μεν ούκ ήγεν, ή δε παρήλθεν έξω τοῦ εὐωνύμου κέρατος ταύτη καὶ ἀπήγαγεν, ἀναλαβων καὶ τοὺς ἐν τῆ μάχη κατὰ τοὺς Ελληνας αὐτομολήσαντας καὶ Τισσαφέρνην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. 7. ὁ γὰρ Τισσαφέρ-

νης έν τη πρώτη συνόδω ούκ έφυγεν, άλλα διήλασε παρά τον ποταμον κατά τους "Ελληνας πελταστάς διελαύνων δε κατέκανε μεν οὐδένα, διαστάντες δ' οί "Ελληνες έπαιον καὶ καὶ ἡκόντιζον αὐτούς · Ἐπισθένης δὲ ᾿Αμφιπολίτης ἡργε των πελταστών καὶ έλέγετο Φρόνιμος γενέσθαι. 8. δ δ' ουν Τισσαφέρνης ώς μείον έχων απηλλάγη, πάλιν μεν ούκ αναστρέφει, είς δε το στρατόπεδον αφικόμενος το των Έλλήνων έκει συντυγχάνει βασιλεί, και όμου δη πάλιν συνταξάμενοι επορεύοντο. 9. επεί δ' ήσαν κατά το εύώνυμον των Έλλήνων κέρας, έδεισαν οί Ελληνες μη προσάγοιεν προς το κέρας και περιπτύξαντες αμφοτέρωθεν αυτούς κατακόψειαν καὶ εδόκει αυτοίς αναπτύσσειν το κέρας καὶ ποιήσασθαι όπισθεν του ποταμόν. 10. έν ω δε ταῦτα έβουλεύοντο, καὶ δη βασιλεύς παραμει δάμενος είς τὸ αὐτὸ σχημα κατέστησεν αντίαν την φάλαγγα ώσπερ το πρώτον μαγούμενος συνήει. ώς δε είδον οί Ελληνες έγγυς τε όντας καὶ παρατεταγμένους, αθθις παιανίσαντες επήεσαν πολύ έτι προθυμότερον ή το πρόσθεν. 11. οί δ' αὐ βάρβαροι οὐκ ἐδέγοντο, αλλ' έκ πλείονος ή το πρόσθεν έφευγον οί δ' έπεδίωκον μέγρι κώμης τινός. 12. ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οί Ελληνες · ύπερ γὰρ της κώμης γήλοφος ην, έφ' οδ άνεστράφησαν οἱ ἀμφὶ βασιλέα, πεζοὶ μεν οὐκέτι, τῶν δὲ ἱππέων ο λόφος ένεπλήσθη, ώστε το ποιούμενον μη γιγνώσκειν. καὶ τὸ βασίλειον σημείον ὁρᾶν ἔφασαν ἀετόν τινα χρυσοῦν έπὶ πέλτη ἐπὶ ξύλου ἀνατεταμένον. 13. ἐπεὶ δὲ καὶ ἐνταῦθ' ἐχώρουν οἱ Ελληνες, λείπουσι δη καὶ τὸν λόφον οἱ ίππεις ου μην έτι εθρόοι άλλ άλλοι άλλοθεν έψιλουτο δ' ό λόφος των ίππέων· τέλος δὲ καὶ πάντες ἀπεχώρησαν. 14. ὁ οὖν Κλέαρχος οὐκ ἀνεβίβαζεν ἐπὶ τὸν λόφον, ἀλλ' ύπ' αυτον στήσας το στράτευμα πέμπει Λύκιον τον Συρακόσιον καὶ ἄλλον ἐπὶ τὸν λόφον καὶ κελεύει κατιδόντας τὰ

ύπερ τοῦ λόφου τί έστιν ἀπαγγείλαι. 15. καὶ ὁ Λύκιος ήλασέ τε καὶ ἰδων ἀπαγγέλλει ὅτι φεύγουσιν ἀνὰ κράτος. σγεδον δ' ότε ταῦτα ην καὶ ήλιος εδύετο. 16. ενταῦθα δ' έστησαν οί Έλληνες καὶ θέμενοι τὰ ὅπλα ἀνεπαύοντο καὶ αμα μεν εθαύμαζον ὅτι οὐδαμοῦ Κῦρος φαίνοιτο οὐδ' ἄλλος άπ' αυτοῦ οὐδεὶς παρείη· οὐ γὰρ ήδεσαν αυτον τεθνηκότα. άλλ' είκαζον η διώκοντα οίχεσθαι η καταληψόμενον τι προεληλακέναι 17. καὶ αὐτοὶ έβουλεύοντο εἰ αὐτοῦ μείναντες τὰ σκευοφόρα ἐνταῦθα ἄγοιντο ἡ ἀπίοιεν ἐπὶ τὸ στρατόέδοξεν αυτοίς απιέναι και αφικνούνται αμφί δορπηστον επὶ τὰς σκηνάς. 18. ταύτης μεν της ημέρας τοῦτο τὸ τέλος έγένετο. καταλαμβάνουσι δὲ τῶν τε ἄλλων γρημάτων τὰ πλείστα διηρπασμένα καὶ εἴ τι σιτίον ἡ ποτὸν ην, καὶ τὰς άμάξας μεστὰς ἀλεύρων καὶ οίνου, ἃς παρεσκευάσατο Κύρος ίνα, εί ποτε σφοδρά το στράτευμα λάβοι ένδεια, διαδοίη τοις "Ελλησιν. ήσαν δ' αυται τετρακόσιαι ώς ελέγοντο άμαξαι καὶ ταύτας τότε οἱ σὺν βασιλεῖ διήρπασαν. 19. ώστε άδειπνοι ήσαν οι πλείστοι των Ελλήνων ήσαν δε καὶ ἀνάριστοι πρὶν γὰρ δὴ καταλῦσαι τὸ στράτευμα προς άριστον βασιλεύς έφάνη. ταύτην μεν ούν την νύκτα ούτω διεγένοντο.

BOOK SECOND.

Ι. 'Ως μεν οὖν ἠθροίσθη Κύρφ τὸ Ἑλληνικον ὅτε ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν ᾿Αρταξέρξην ἐστρατεύετο, καὶ ὅσα ἐν τἢ ἀνόδφ ἐπράχθη καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγένετο καὶ ὡς Κῦρος ἐτελεύτησε καὶ ὡς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἐλθόντες οἱ Ελληνες ἐκοιμήθησαν οἰόμενοι τὰ πάντα νικᾶν καὶ Κῦρον ζῆν, ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγφ δεδήλωται. 2. ἄμα δὲ τἢ ἡμέρα συνελθόντες

οί στρατηγοί έθαύμαζον ὅτι Κῦρος οὔτε ἄλλον πέμποι σημανούντα ο τι χρη ποιείν ούτε αυτός φαίνοιτο. έδοξεν ούν - αυτοίς συσκευασαμένοις α είγον και έξοπλισαμένοις προϊέναι είς το πρόσθεν έως Κύρω συμμίξειαν. 3. ήδη δε έν όρμη όντων άμα ηλίω ανίσχοντι ηλθε Προκλής ό Τευθρανίας ἄργων, γεγονώς άπο Δαμαράτου τοῦ Λάκωνος, καὶ Γλούς ὁ Ταμῶ. οὖτοι ἔλεγον ὅτι Κύρος μὲν τέθνηκεν, 'Αριαίος δὲ πεφευγώς ἐν τῷ σταθμῷ εἴη μετὰ τῶν ἄλλων Βαρβάρων δθεν τη προτεραία ώρμηντο, και λέγοι ότι ταύτην μεν την ημέραν περιμείνειεν αν αυτούς, εί μέλλοιεν ήκειν, τη δε άλλη απιέναι φαίη επὶ Ἰωνίας, όθενπερ ήλθε. 4. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι Ελληνες πυνθανόμενοι βαρέως έφερον. Κλέαργος δε τάδε είπεν, 'Αλλ' ώφελε μεν Κύρος ζην έπει δε τετελεύτηκεν, άπαγγέλλετε 'Αριαίφ ὅτι ἡμεῖς νικῶμέν τε βασιλέα καὶ ὡς ὁρᾶτε ούδεις έτι ήμιν μάχεται, και εί μη ύμεις ήλθετε, επορευόμεθα αν επί βασιλέα. ἐπαγγελλόμεθα δὲ ᾿Αριπίω, ἐὰν ἐνθάδε έλθη, είς του θρόνου του βασίλειου καθιείν αὐτόν των γάρ μάχη νικώντων καὶ τὸ ἄρχειν ἐστί. 5. ταθτ' εἰπων ἀποστέλλει τους άγγέλους και σύν αυτοίς Χειρίσοφον τον Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων έβούλετο ήν γὰρ φίλος καὶ ξένος 'Αριαίου. 6. οί μεν ώγοντο, Κλέαργος δὲ περιέμενε. τὸ δὲ στράτευμα ἐπορίζετο σίτον όπως εδύνατο έκ των ύποζυγίων κόπτοντες τοὺς βους και όνους · ξύλοις δ' έχρωντο μικρον προϊόντες ἀπὰ της φάλαγγος οδ ή μάχη εγένετο τοίς τε οίστοίς πολλοίς ούσιν, ούς ηνάγκαζον οί Ελληνες εκβάλλειν τους αυτομολουντας παρά βασιλέως, και τοις γέρροις και ταις ἀσπίσι ταις ξυλίναις ταις Αίγυπτίαις πολλαί δε και πέλται καί αμαξαι ήσαν φέρεσθαι έρημοι οίς πασι χρώμενοι κρέα έψοντες ήσθιον έκείνην την ημέραν. 7. καὶ ήδη τε ην περί

πλήθουσαν αγοράν καὶ ἔρχονται παρά βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους κήρυκες οἱ μεν ἄλλοι βάρβαροι, ἡν δ' αὐτῶν Φαλίνος είς "Ελλην, δς ετύγχανε παρά Τισσαφέρνει ών καί έντίμως έχων καὶ γὰρ προσεποιείτο ἐπιστήμων είναι των άμφὶ τάξεις τε καὶ όπλομαχίαν. 8. οὖτοι δὲ προσελθόντες καὶ καλέσαντες τους των Ελλήνων ἄρχοντας λέγουσιν ὅτι Βασιλεύς κελεύει τους "Ελληνας, έπει νικών τυγχάνει και Κύρον ἀπέκτονε, παραδόντας τὰ ὅπλα ἰόντας ἐπὶ τὰς βασιλέως θύρας ευρίσκεσθαι αν τι δύνωνται αγαθόν. 9. ταθτα μεν είπον οι βασιλέως κήρυκες οι δε Ελληνες βαρέως μεν ήκουσαν, δμως δε Κλέαρχος τοσούτον είπεν, δτι ου των νικώντων είη τὰ ὅπλα παραδιδόναι ἀλλ', ἔφη, ὑμεῖς μὲν, ο ανδρες στρατηγοί, τούτοις αποκρίνασθε δ τι κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον ἔχετε· ἐγὼ δὲ αὐτίκα ήξω. ἐκάλεσε γάρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἴδοι τα ἱερὰ ἐξηρημένα · ἔτυχε 10. ἔνθα δη ἀπεκρίνατο Κλεάνωρ μεν ὁ γαρ θυόμενος. 'Αρκὰς πρεσβύτατος ὢν ὅτι πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιεν ἡ τὰ όπλα παραδοίεν. Πρόξενος δε ό Θηβαίος, 'Αλλ' έγω, έφη, ὦ Φαλίνε, θαυμάζω πότερα ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ όπλα ἡ ώς διὰ φιλίαν δώρα. εἰ μεν γὰρ ώς κρατών, τί δεῖ αὐτὸν αἰτεῖν καὶ οὐ λαβεῖν ἐλθόντα; εἰ δὲ πείσας βούλεται λαβείν, λεγέτω τί έσται τοίς στρατιώταις, έὰν αὐτῷ ταῦτα χαρίσωνται. 11. προς ταθτα Φαλίνος είπε, Βασιλεύς νικάν ήγειται, έπει Κυρον απέκτονε. τίς γαρ αυτώ έστιν όστις της αρχης αντιποιείται; νομίζει δε καὶ ύμας έαυτοῦ είναι, έχων εν μεση τη εαυτού χώρα και ποταμών εντος αδιαβάτων καὶ πλήθος ανθρώπων έφ' ύμας δυνάμενος αγαγείν δσον ούδ' εὶ παρέχοι ύμιν δύναισθε αν αποκτείναι. **12.** μετὰ τοῦτον Θεόπομπος 'Αθηναίος είπεν, ' Ω Φαλίνε, νῦν, ώς σὺ όρậς, ήμιν οὐδὲν ἔστιν ἀγαθὸν ἄλλο εἰ μὴ ὅπλα καὶ ἀρετή. όπλα μεν οὖν έχοντες οἰόμεθα αν καὶ τῆ ἀρετῆ χρῆσθαι,

παραδόντες δ' αν ταῦτα καὶ τῶν σωμώτων στερηθήναι. μὴ οὖν οἴου τὰ μόνα ἀγαθὰ ἡμῖν ὄντα ὑμῖν παραδώσειν, ἀλλὰ σὺν τούτοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχούμεθα. 13. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φαλίνος ἐγέλασε καὶ εἶπεν, ᾿Αλλὰ φιλοσόφω μεν έοικας, ω νεανίσκε, καὶ λέγεις οὐκ ἀγάριστα. ίσθι μέντοι ανόητος ών, εί οίει την ύμετέραν αρετην περιγενέσθαι αν της βασιλέως δυνάμεως. 14. άλλους δέ τινας έφασαν λέγειν ύπομαλακιζομένους ώς καὶ Κύρω πιστοὶ έγενοντο καλ βασιλεί αν πολλού άξιοι γενοιντο, εί βούλοιτο φίλος γενέσθαι· καὶ εἶτε ἄλλο τι θέλοι χρησθαι εἶτ' ἐπ' Αίγυπτον στρατεύειν, συγκαταστρέψαιντ' αν αυτώ. 15. έν τούτω Κλέαργος ήκε, καὶ ἠρώτησεν εἰ ήδη ἀποκεκριμένοι είεν. Φαλίνος δε ύπολαβων είπεν, Ούτοι μεν, ω Κλέαρχε, άλλος άλλα λέγει συ δ' ήμιν είπε τί λέγεις. είπεν, Έγώ σε, & Φαλίνε, ἄσμενος έώρακα, οίμαι δε καὶ οί άλλοι πάντες σύ τε γὰρ Ελλην εί και ήμεις τοσούτοι όντες δσους σὺ ὁρᾶς εν τοιούτοις δὲ όντες πράγμασι συμβουλευόμεθά σοι τί χρη ποιείν περί ων λέγεις. 17. σὺ οὖν προς θεών συμβούλευσον ήμιν ο τι σοι δοκεί κάλλιστον καὶ άριστον είναι, καὶ ο σοι τιμήν οίσει είς τον έπειτα χρόνον λεγόμενον, ὅτι Φαλινός ποτε πεμφθείς παρὰ βασιλέως κελεύσων τους Ελληνας τὰ ὅπλα παραδοῦναι συμβουλευομένοις συνεβούλευσεν αὐτοῖς τάδε. οἶσθα δὲ ὅτι ἀνάγκη λέγεσθαι εν τη Έλλάδι α αν συμβουλεύσης. 18. ό δε Κλέαρχος ταῦτα ὑπήγετο βουλόμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλέως πρεσβεύοντα συμβουλεύσαι μη παραδούναι τὰ όπλα, όπως εὐέλπιδες μάλλον είεν οἱ Ελληνες. Φαλίνος δε ύποστρέψας παρά την δόξαν αυτοῦ είπεν, 19. Έγω, εί μεν των μυρίων έλπίδων μία τις ύμιν έστι σωθήναι πολεμοῦντας βασιλεί, συμβουλεύω μη παραδιδόναι τὰ ὅπλα· εἰ δέ τοι μηδεμία σωτηρίας έστιν έλπις ἄκοντος βασιλέως,

συμβουλεύω σώζεσθαι ύμιν όπη δυνατόν. 20. Κλέαργος δε προς ταθτα είπεν, 'Αλλά ταθτα μεν δη συ λέγεις παρ' ήμων δε απάγγελλε τάδε, ὅτι ἡμεῖς οἰόμεθα, εἰ μεν δέοι βασιλεί φίλους είναι, πλείονος αν άξιοι είναι φίλοι έγοντες τα όπλα ἡ παραδόντες ἄλλφ, εἰ δὲ δέοι πολεμεῖν, ἄμεινον αν πολεμείν έχοντες τὰ ὅπλα ἡ ἄλλφ παραδόντες. Φαλίνος είπε, Ταῦτα μεν δη ἀπαγγελοῦμεν ἀλλὰ καὶ τάδε ύμιν είπειν εκέλευσε βασιλεύς ότι μένουσι μεν αυτού σπονδαὶ εἴησαν, προϊοῦσι δὲ καὶ ἀπιοῦσι πόλεμος. εἴπατε οὖν καὶ περὶ τούτου πότερα μενείτε καὶ σπονδαί είσιν ἡ ώς πολέμου όντος παρ' ύμων απαγγελώ. 22. Κλέαργος δ' έλεξεν, 'Απάγγελλε τοίνυν καὶ περὶ τούτου ὅτι καὶ ἡμῖν ταυτα δοκεί άπερ και βασιλεί. Τί οὖν ταῦτά ἐστιν; ἔφη ὁ Φαλίνος. απεκρίνατο Κλέαργος *Ην μεν μένωμεν, σπονδαί. άπιουσι δε καὶ προϊουσι πόλεμος. 23. ὁ δε πάλιν ήρώτησε, Σπονδάς ή πόλεμον ἀπαγγελώ; Κλέαρχος δὲ ταὐτὰ πάλιν ἀπεκρίνατο, Σπονδαὶ μεν μένουσιν, ἀπιοῦσι δε ή προϊούσι πόλεμος. ό τι δε ποιήσοι ού διεσήμηνε.

ΙΙ. Φαλίνος μὲν δὴ ἄχετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. οἱ δὲ παρὰ ᾿Αριαίου ἡκου Προκλῆς καὶ Χειρίσοφος Μένων δὲ αὐτοῦ ἔμενε παρὰ ᾿Αριαίῳ οὖτοι δὲ ἔλεγον ὅτι πολλοὺς φαίη ᾿Αριαίος εἶναι Πέρσας ἑαυτοῦ βελτίους, οὺς οὐκ ἂν ἀνασχέσθαι αὐτοῦ βασιλεύοντος ἀλλ' εἰ βούλεσθε συναπιέναι, ἡκειν ἤδη κελεύει τῆς νυκτός. εἰ δὲ μὴ, αὐτὸς πρῷ ἀπιέναι φησίν. 2. ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπεν, ᾿Αλλ' οὕτω χρὴ ποιεῦν ἐὰν μὲν ἡκωμεν, ὥσπερ λέγετε εἰ δὲ μὴ, πράττετε ὁποῖον ἄν τι ὑμῖν οἴησθε μάλιστα συμφέρειν. ὅ τι δὲ ποιήσοι οὐδὲ τούτοις εἶπε. 3. μετὰ ταῦτα ἤδη ἡλίου δύνοντος συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς ἔλεξε τοιάδε. Ἐμοὶ, ἄ ἄνδρες, θυομένῳ ἰέναι ἐπὶ βασιλέα οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά. καὶ εἰκότως ἄρα οὐκ ἐγίγνετο ὡς γὰρ ἐγὰν νῦν πυνθάνομαι, ἐν μέσω ἡμῶν καὶ βασιλέως ὁ Τίγρης ποταμός ἐστι ναυσί-

πορος, ον ούκ αν δυναίμεθα άνευ πλοίων διαβήναι πλοία δε ήμεις ουκ έχομεν. ου μεν δη αυτού γε μένειν οίον τε τὰ γὰρ ἐπιτήδεια οὐκ ἔστιν ἔχειν ίέναι δὲ παρὰ τοὺς Κύρου φίλους πάνυ καλὰ ήμιν τὰ ίερὰ ην. 4. ώδε οὐν χρη ποιείν απιόντας δειπνείν ό τι τις έχει επειδάν δε σημήνη τῶ κέρατι ὡς ἀναπαύεσθαι, συσκευάζεσθε ἐπειδὰν δὲ τὸ δεύτερον, ανατίθεσθε έπι τὰ ὑποζύγια έπι δὲ τῷ τρίτω έπεσθε τῷ ήγουμένω, τὰ μὲν ὑποζύγια ἔχοντες πρὸς τοῦ ποταμού, τὰ δὲ ὅπλα ἔξω. 5. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀπηλθον καὶ ἐποίουν οὕτω. καὶ τὸ λοιπον ο μεν ήρχεν, οι δε επείθοντο, ούχ ελόμενοι, άλλα ορώντες ότι μόνος εφρόνει οἷα δεῖ τὸν ἄργοντα, οἱ δ' ἄλλοι άπειροι ήσαν. 6. αριθμός δε της όδου ην ηλθον έξ Έφεσου της 'Ιωνίας μέχρι της μάχης σταθμοί τρείς καὶ ένενήκουτα, παρασάγγαι πέντε καὶ τριάκοντα καὶ πεντακόσιοι, στάδιοι πεντήκοντα καὶ έξακισγίλιοι καὶ μύριοι άπὸ δὲ της μάχης ελέγοντο είναι είς Βαβυλώνα στάδιοι έξήκοντα καὶ τριακόσιοι. 7. ἐντεῦθεν ἐπεὶ σκότος ἐγένετο Μιλτοκύθης μεν ο Θράξ έχων τούς τε ίππέας τους μεθ' έαυτου είς τετταράκοντα καὶ τῶν πεζῶν Θρακῶν ὡς τριακοσίους ηὐτομόλησε προς βασιλέα. 8. Ελέαρχος δε τοις άλλοις ήγειτο κατά τὰ παρηγγελμένα, οί δ' είποντο· καλ άφικνοῦνται είς τον πρώτον σταθμον παρά 'Αριαίον καὶ τὴν ἐκείνου στρατιὰν ἀμφὶ μέσας νύκτας καὶ ἐν τάξει θέμενοι τὰ ὅπλα συνήλθον οί στρατηγοί καὶ λοχαγοί των Ελλήνων παρά 'Αριαίον · καὶ ώμοσαν οί τε "Ελληνες καὶ ὁ 'Αριαίος καὶ των σὺν αὐτῷ οἱ κράτιστοι μήτε προδώσειν ἀλλήλους σύμμαχοί τε έσεσθαι · οί δε βάρβαροι προσώμοσαν καὶ ἡγήσεσθαι ἀδόλως. 9. ταῦτα δ' ὤμοσαν, σφάξαντες ταῦρον καὶ λύκου καὶ κάπρου καὶ κριου εἰς ἀσπίδα, οἱ μὲν Ελληνες βάπτοντες ξίφος, οἱ δὲ βάρβαροι λόγχην. 10. ἐπεὶ δὲ τὰ πιστὰ ἐγένετο, εἶπεν ὁ Κλέαρχος, Αγε δη, δ Αριαῖε, ἐπείπερ ο αύτος υμίν στόλος έστι και ήμιν, είπε τίνα γνώμην έγεις περί της πορείας, πότερον ἄπιμεν ήνπερ ήλθομεν ή άλλην τινα έννενοηκέναι δοκείς όδον κρείττω. 11. ό δ' είπεν, "Ην μεν ήλθομεν απιόντες παντελώς αν ύπο λιμού απολοίμεθα · ύπάρχει γαρ νῦν ἡμίν οὐδεν των ἐπιτηδείων. έπτακαίδεκα γὰρ σταθμών τών ἐγγυτάτω οὐδὲ δεῦρο ἰόντες έκ της γώρας ούδεν είγομεν λαμβάνειν ένθα δ' εί τι ην, ήμεις διαπορευόμενοι κατεδαπανήσαμεν, νῦν δ' ἐπινοοῦμεν πορεύεσθαι μακροτέραν μεν, των δ' επιτηδείων ουκ απορήσομεν. 12. πορευτέον δ' ήμιν τοὺς πρώτους σταθμοὺς ὡς ἂν δυνώμεθα μακροτάτους, ίνα ώς πλείστον ἀποσπασθώμεν τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος · ην γαρ απαξ δύο η τριών ημερών όδον απόσχωμεν, οὐκέτι μη δύνηται βασιλευς ήμας καταλαβείν. ὀλίγω μεν γαρ στρατεύματι ου τολμήσει εφέπεσθαι πολύν δ' έχων στόλον οὐ δυνήσεται ταχέως πορεύεσθαι. ἴσως δὲ καὶ τῶν έπιτηδείων σπανιεί. ταύτην, έφη, την γνώμην έχω έγωγε.

13. Ην δε αύτη ή στρατηγία οὐδεν άλλο δυναμένη ή αποδράναι ἡ αποφυγείν ή δε τύχη εστρατήγησε κάλλιον. έπει γαρ ήμέρα εγένετο, επορεύοντο εν δεξιά έχοντες τον ήλιου, λογιζόμενοι ήξειν αμα ήλίφ δύνοντι είς κώμας της Βαβυλωνίας γώρας καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἐψεύσθησαν. 14. έτι δε άμφι δείλην έδοξαν πολεμίους όραν ίππέας καί των τε Έλλήνων οι μη έτυγον έν ταις τάξεσιν όντες είς τας τάξεις έθεον, καὶ 'Αριαίος, ετύγγανε γαρ εφ' άμάξης πορευόμενος διότι ετέτρωτο, καταβάς εθωρακίζετο και οι συν αυτώ. 15. έν ο δε ωπλίζουτο ήκου λέγουτες οι προπεμφθέντες σκοποί ὅτι οὐχ ἱππεῖς εἰσιν ἀλλ' ὑποζύγια νέμοιτο. εὐθὺς ἔγνωσαν πάντες ὅτι ἐγγύς που ἐστρατοπεδεύετο βασιλεύς καὶ γὰρ καὶ καπνὸς ἐφαίνετο ἐν κώμαις οὐ πρόσω. 16. Κλέαρχος δε επί μεν τους πολεμίους ουκ ήγεν ήδει γαρ καὶ ἀπειρηκότας τοὺς στρατιώτας καὶ ἀσίτους ὅντας. ήδη δε καὶ όψε ην ου μέντοι ουδε απέκλινε, φυλαττόμενος μη δοκοίη φεύγειν, άλλ' εὐθύωρον ἄγων ἄμα τῷ ἡλίφ δυομένω είς τὰς έγγυτάτω κώμας τοὺς πρώτους ἔχων κατεσκήνωσεν, έξ ων διήρπαστο ύπο του βασιλικού στρατεύματος καὶ αὐτὰ τὰ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ξύλα. 17. οἱ μὲν οὖν πρῶτοι όμως τρόπω τινὶ ἐστρατοπεδεύσαντο, οἱ δὲ ὕστεροι σκοταῖοι προσιόντες ώς ετύγχανον εκαστοι ηὐλίζοντο, καὶ κραυγήν πολλην έποίουν καλούντες άλληλους, ώστε και τους πολεμίους ακούειν ώστε οί μεν εγγύτατα των πολεμίων καὶ έφυγον εκ των σκηνωμάτων. 18. δήλον δε τούτο τή ύστεραία έγενετο ούτε γὰρ ὑποζύγιον ἔτ' οὐδεν εφάνη ούτε στρατόπεδον οὖτε καπνὸς οὐδαμοῦ πλησίον. έξεπλάγη δὲ, ώς ἔοικε, καὶ βασιλεὺς τῆ ἐφόδφ τοῦ στρατεύματος. ἐδήλωσε δὲ τοῦτο οἶς τῆ ὑστεραία ἔπραττε. 19. προϊούσης μέντοι της νυκτός ταύτης καὶ τοις "Ελλησι φόβος έμπίπτει, καὶ θόρυβος καὶ δοῦπος ην οίον είκος φόβου έμπεσόντος γίγνεσθαι. 20. Κλέαρχος δὲ Τολμίδην 'Ηλείον, δυ ἐτύγχανεν έχων παρ' έαυτῶ κήρυκα ἄριστον τῶν τότε, τοῦτον ἀνειπεῖν εκέλευσε σιγην κατακηρύξαντα ότι προαγορεύουσιν οί άρχοντες, δς αν τον άφεντα τον όνον είς τὰ ὅπλα μηνύση, ὅτι λήψεται μισθον τάλαντον άργυρίου. 21. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐκηρύχθη, έγνωσαν οί στρατιώται ὅτι κενὸς ὁ φόβος εἴη καὶ οἱ ἄρχοντες σωοι. αμα δε δρθρφ παρήγγειλεν ο Κλέαρχος είς τάξιν τὰ ὅπλα τίθεσθαι τοὺς Ελληνας ἦπερ εἶχον ὅτε ἦν ἡ μάχη.

ΙΙΙ. Ο δὲ δὴ ἔγραψα ὅτι βασιλεὺς ἐξεπλάγη τῆ ἐφόδῳ, τῷδε δῆλον ἢν. τῆ μὲν γὰρ πρόσθεν ἡμέρα πέμπων τὰ ὅπλα παραδιδόναι ἐκέλευε, τότε δὲ ἄμα ἡλίφ ἀνατέλλοντι κήρυκας ἔπεμψε περὶ σπονδῶν. 2. οἱ δ' ἐπεὶ ἢλθον πρὸς τοὺς προφύλακας, ἐζήτουν τοὺς ἄρχοντας. ἐπειδὴ δὲ ἀπήγγελλον οἱ προφύλακες, Κλέαρχος τυχῶν τότε τὰς τάξεις ἐπισκοπῶν εἶπε τοῖς προφύλαξι κελεύειν τοὺς κήρυκας περιμένειν ἄχρι ἃν σχολάση. 3. ἐπεὶ δὲ κατέστησε τὸ στράτευμα ὥστε καλῶς ἔχειν ὁρᾶσθαι πάντη φάλαγγα πυκνὴν,

των δε αόπλων μηδένα καταφανή είναι, εκάλεσε τους αγγέλους, καὶ αὐτός τε προηλθε τούς τε εὐοπλοτάτους έγων καὶ εὐειδεστάτους τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοίς ταυτά έφρασεν. 4. έπει δε ην προς τοις αγγέλοις, ανηρώτα τι βούλοιντο. οι δ' έλεγον ότι περί σπονδών ήκοιεν άνδρες είτινες ίκανοι έσονται τά τε παρά βασιλέως τοίς Έλλησιν ἀπαγγείλαι καὶ τὰ παρὰ τῶν Ἑλλήνων βασιλεί. 5. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, 'Απαγγέλλετε τοίνυν αὐτῷ ὅτι μάχης δεί πρώτον άριστον γάρ οὐκ έστιν οὐδ' ό τολμήσων περί σπονδών λέγειν τοις Ελλησι μη πορίσας άριστον. 6. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαυνον, καὶ ἡκον ταχύ · ὧ καὶ δήλου ην ότι έγγυς που βασιλεύς ην ή ἄλλος τις ο έπετέτακτο ταῦτα πράττειν. Ελεγον δε ότι εἰκότα δοκοίεν λέγειν βασιλεί, καὶ ήκοιεν ήγεμόνας έχοντες οἱ αὐτοὺς, ἐὰν σπονδαὶ γένωνται, άξουσιν ένθεν έξουσι τὰ ἐπιτήδεια. 7. ὁ δὲ ηρώτα εί αὐτοῖς τοῖς ἀνδράσι σπένδοιτο ἰοῦσι καὶ ἀπιοῦσιν, ή καὶ τοῖς ἄλλοις ἔσοιντο σπονδαί. οἱ δὲ, "Απασιν, ἔφασαν, μέχρι αν βασιλεί τὰ παρ' ύμων διαγγελθή. 8. ἐπελ δὲ ταῦτα εἶπον, μεταστησάμενος αὐτοὺς ὁ Κλέαρχος ἐβουλεύετο· καὶ ἐδόκει ταχὺ τὰς σπονδὰς ποιείσθαι καὶ καθ' ήσυγίαν έλθειν τε έπι τὰ ἐπιτήδεια και λαβείν. 9. ὁ δέ Κλέαρχος εἶπε, Δοκεῖ μὲν κάμοὶ ταῦτα· οὐ μέντοι ταχύ γε απαγγελώ, αλλα διατρίψω έστ' αν οκνήσωσιν οι άγγελοι μη ἀποδόξη ήμιν τὰς σπονδὰς ποιήσασθαι οἶμαί γε μέντοι, έφη, καὶ τοις ήμετέροις στρατιώταις τον αὐτον φόβον παρέσεσθαι. ἐπεὶ δὲ ἐδόκει καιρὸς είναι, ἀπήγγελλεν ὅτι σπένδοιτο, καὶ εὐθὺς ἡγεῖσθαι ἐκέλευε πρὸς τάπιτήδεια. 10. καὶ οἱ μὲν ἡγοῦντο, Κλέαρχος μέντοι ἐπορεύετο τὰς μὲν σπονδάς ποιησόμενος, το δε στράτευμα έχων έν τάξει, καὶ αὐτὸς ώπισθοφυλάκει. καὶ ἐνετύγχανον τάφροις καὶ αὐλωσιν ύδατος πλήρεσιν ως μη δύνασθαι διαβαίνειν άνευ γεφυρών αλλ' εποιούντο έκ των φοινίκων οι ήσαν έκπεπτω-

κότες, τους δε και εξέκοπτον. 11. και ένταθθα ήν Κλέαρχον καταμαθείν ώς έπεστάτει, έν μεν τη άριστερά γειρί το δόρυ έγων, έν δε τή δεξιά βακτηρίαν καὶ εί τις αυτώ δοκοίη τών προς τούτο τεταγμένων βλακεύειν, έκλεγόμενος τον έπιτήδειον έπαισεν αν, και άμα αυτος προσελάμβανεν είς τον πηλον έμβαίνων . ώστε πασιν αισχύνην είναι μη ού συσπουδάζειν. 12. καλ ετάχθησαν μεν προς αὐτοῦ οἱ τριάκοντα έτη γεγονότες · έπεὶ δὲ καὶ Κλέαρχον έώρων σπουδάζοντα, προσελάμβανον καὶ οἱ πρεσβύτεροι. 13. πολὺ δὲ μᾶλλον ό Κλέαργος έσπευδεν, ύποπτεύων μη άεὶ ούτω πλήρεις είναι τὰς τάφρους ὕδατος · οὐ γὰρ ἢν ώρα οία τὸ πεδίον ἄρδειν · άλλ' ίνα ήδη πολλά προφαίνοιτο τοις Ελλησι δεινά είς την πορείαν, τούτου ένεκα βασιλέα ύπώπτευεν έπὶ τὸ πεδίον τὸ ύδωρ άφεικέναι. 14. πορευόμενοι δε άφίκοντο είς κώμας όθεν απέδειξαν οι ήγεμόνες λαμβάνειν τα επιτήδεια. δὲ σῖτος πολὺς καὶ οἶνος φοινίκων καὶ ὅξος ἑψητὸν ἀπὸ τῶν αὐτῶν. 15. αὐταὶ δὲ αἱ βάλανοι τῶν Φοινίκων οἵας μὲν ἐν τοις Ελλησιν έστιν ίδειν τοις οικέταις απέκειντο, αί δε τοις δεσπόταις αποκείμεναι ήσαν απόλεκτοι, θαυμάσιαι τοῦ κάλλους καὶ μεγέθους, ή δε όψις ηλέκτρου οὐδεν διέφερε τὰς δέ τινας ξηραίνοντες τραγήματα απετίθεσαν. παρὰ πότον ήδὺ μὲν, κεφαλαλγές δέ. 16. ἐνταῦθα καὶ τὸν έγκέφαλον τοῦ φοίνικος πρώτον ἔφαγον οἱ στρατιώται, καὶ οί πολλοὶ έθαύμασαν τό τε είδος καὶ τὴν ἰδιότητα τῆς ἡδονῆς. ην δε σφόδρα καὶ τοῦτο κεφαλαλγές. ό δε φοίνιξ όθεν έξαιρεθείη ὁ ἐγκέφαλος ὅλος αὐαίνετο.

17. Ένταθθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ παρὰ μεγάλου βασιλέως ἡκε Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς καὶ ἄλλοι Πέρσαι τρεῖς · δοῦλοι δὲ πολλοὶ εἴποντο. ἐπεὶ δὲ ἀπήντησαν αὐτοῖς οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ, ἔλεγε πρῶτος Τισσαφέρνης δι ἐρμηνέως τοιάδε. 18. Ἐγὰ, ἄ ἄνδρες Ελληνες, γείτων οἰκῶ τῆ Ἑλλάδι, καὶ ἐπεὶ ὑμᾶς

είδον είς πολλά κάμήγανα πεπτωκότας, εύρημα έποιησάμην εί πως δυναίμην παρά βασιλέως αιτήσασθαι δούναι έμοι άποσωσαι ύμας είς την Έλλάδα. οίμαι γαρ αν ούκ άγαρίστως μοι έγειν οὖτε πρὸς ύμων οὖτε πρὸς τῆς πάσης Έλ-19. ταυτα δε γνους ητούμην βασιλέα, λέγων αυτώ ότι δικαίως αν μοι χαρίζοιτο, ότι αυτώ Κυρόν τε έπιστρατεύοντα πρώτος ήγγειλα καὶ βοήθειαν έγων αμα τη άγγελία άφικόμην, καὶ μόνος τῶν κατὰ τοὺς Ελληνας τεταγμένων ούκ έφυγον, άλλα διήλασα και συνέμιξα βασιλεί έν τῷ ύμετέρω στρατοπέδω, ένθα βασιλεύς αφίκετο, επεὶ Κύρον απέκτεινε, καὶ τοὺς σὺν Κύρω βαρβάρους ἐδίωξα σὺν τοῖσδε τοίς παρούσι νύν μετ' έμού, οίπερ αὐτῷ εἰσι πιστότατοι. 20. καὶ περὶ μεν τούτων ὑπέσχετό μοι βουλεύσεσθαι· ἐρέσθαι δέ με ύμας εκέλευσεν ελθόντα τίνος ένεκεν εστρατεύκαὶ συμβουλεύω ύμιν μετρίως αποκρίνασατε έπ' αὐτόν. σθαι, ΐνα μοι εὐπρακτότερον η ἐάν τι δύνωμαι ἀγαθον ύμιν παρ' αὐτοῦ διαπράξασθαι. 21. προς ταῦτα μεταστάντες οί "Ελληνες έβουλεύοντο καὶ ἀπεκρίναντο, Κλέαργος δ' έλεγεν. Ήμεις ούτε συνήλθομεν ώς βασιλεί πολεμήσοντες ουτ' επορευόμεθα επί βασιλέα, άλλα πολλάς προφάσεις Κύρος εύρισκεν, ώς καὶ σὺ εὖ οἶσθα, ἵνα ύμᾶς τε ἀπαρασκεύους λάβοι καὶ ἡμᾶς ἐνθάδε ἀναγάγοι. 22. ἐπεὶ μέντοι ήδη αὐτὸν έωρωμεν εν δεινώ ὅντα, ήσχύνθημεν καὶ θεοὺς καὶ ανθρώπους προδούναι αὐτον, έν τῷ πρόσθεν χρόνω παρέχουτες ήμας αυτούς εὖ ποιείν. 23. ἐπεὶ δὲ Κύρος τέθνηκεν, οὖτε βασιλεῖ ἀντιποιούμεθα της ἀρχης οὖτ' ἔστιν ὅτου ένεκα βουλοίμεθ' αν την βασιλέως χώραν κακώς ποιείν, ούδ' αὐτὸν ἀποκτείναι αν εθέλοιμεν, πορευοίμεθα δ' αν οίκαδε, εί τις ήμας μη λυποίη · άδικοῦντα μέντοι πειρασόμεθα σὺν τοῖς θεοῖς ἀμύνασθαι · ἐὰν μέντοι τις ἡμᾶς καὶ εὖ ποιῶν ύπάρχη, καὶ τούτου είς γε δύναμιν οὐχ ήττησόμεθα εὐ ποιουντες. 24. ό μεν ούτως είπεν άκούσας δε ό Τισσαφέρνης

έφη, Ταῦτα έγω ἀπαγγελω βασιλεί και ὑμιν πάλιν το παρ' εκείνου · μεγρι δ' αν εγω ήκω αί σπονδαί μενόντων · αγοράν δε ήμεις παρέξομεν. 25. και είς μεν την υστεραίαν ούχ ήκεν : ωσθ' οί Ελληνες έφροντιζον τη δε τρίτη ήκωι έλεγεν ότι διαπεπραγμένος ήκοι παρά βασιλέως δοθήναι αὐτῶ σώζειν τοὺς "Ελληνας, καίπερ πάνυ πολλῶν ἀντιλεγόντων ώς οὐκ ἄξιον εἶη βασιλεῖ ἀφείναι τοὺς ἐφ' ἐαυτὸν στρατευσαμένους. 26. τέλος δε είπε, Καὶ νῦν ἔξεστιν ὑμίν πιστά λαβείν παρ' ήμων η μην φιλίαν παρέξειν ύμιν την γώραν καὶ ἀδόλως ἀπάξειν εἰς τὴν Ελλάδα ἀγορὰν παρέχοντας · όπου δ' αν μη η πρίασθαι, λαμβάνειν ύμας έκ της χώρας εάσομεν τὰ επιτήδεια. 27. ύμας δ' αὐ ήμιν δεήσει ομόσαι η μην πορεύσεσθαι ώς δια φιλίας ασινώς σίτα και ποτά λαμβάνοντας όπόταν μη άγοραν παρέγωμεν ήν δε πα ρέχωμεν αγοράν, ωνουμένους έξειν τὰ ἐπιτήδεια. 28. ταῦτα έδοξε, καὶ ὤμοσαν καὶ δεξιὰς έδοσαν Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικός άδελφος τοις των Ελλήνων στρατηγοίς καὶ λοχαγοίς καὶ ἔλαβον παρὰ τῶν Ἑλλήνων. 29. μετὰ δὲ ταῦτα Τισσαφέρνης είπε, Νῦν μεν δη ἄπειμι ώς βασιλέα επειδαν δε διαπράξωμαι α δέομαι, ήξω συσκευασάμενος ως απάξων ύμας είς την Ελλάδα και αυτός απιων έπι την έμαυτου αρχήν.

ΙV. Μετὰ ταῦτα περιέμενον Τισσαφέρνην οι τε Ελληνες καὶ ὁ Αριαίος ἐγγὺς ἀλλήλων ἐστρατοπεδευμένοι ἡμέρας πλείους ἡ εἰκοσιν. ἐν δὲ ταύταις ἀφικνοῦνται πρὸς 'Αριαίον καὶ οι ἀδελφοὶ καὶ οι ἄλλοι ἀναγκαίοι καὶ πρὸς τοὺς σὺν ἐκείνφ Περσῶν τινες, παρεθάρρυνόν τε καὶ δεξιὰς ἐνίοις παρὰ βασιλέως ἔφερον μὴ μνησικακήσειν βασιλέα αὐτοῖς τῆς σὺν Κύρφ ἐπιστρατείας μηδὲ ἄλλου μηδενὸς τῶν παροιχομένων.
2. τούτων δὲ γιγνομένων ἔνδηλοι ἦσαν οἱ περὶ 'Αριαίον ἡττον προσέχοντες τοῖς Ελλησι τὸν νοῦν . ὥστε καὶ διὰ τοῦτο τοῖς μὲν πολλοῖς τῶν Έλλήνων οὐκ ἤρεσκον, ἀλλὰ προσιώντες τῷ Κλεάρχω ἔλεγον καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς. 3. Τί

μένομεν; ἡ οὐκ ἐπιστάμεθα ὅτι βασιλεὺς ἡμᾶς ἀπολεσαι αν περί παντός ποιήσαιτο, ίνα καὶ τοίς άλλοις Ελλησι φόβος η έπὶ βασιλέα μέγαν στρατεύειν; καὶ νῦν μεν ημάς ύπάγεται μένειν διὰ τὸ διεσπάρθαι αὐτῷ τὸ στράτευμα. έπην δὲ πάλιν άλισθη αὐτῷ ή στρατιὰ, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ έπιθήσεται ημίν. 4. ίσως δέ που η αποσκάπτει τι η αποτειχίζει, ώς ἄπορος η ή όδός. οὐ γάρ ποτε έκών γε βουλήσεται ήμας έλθόντας είς την Ελλάδα απαγγείλαι ώς ήμεις τοσοίδε όντες ενικώμεν βασιλέα επί ταις θύραις αὐτοῦ καὶ καταγελάσαντες ἀπήλθομεν. 5. Κλέαργος δὲ ἀπεκρίνατο τοίς ταῦτα λέγουσιν, Έγω ἐνθυμοῦμαι μὲν καὶ ταῦτα πάντα· έννοῶ δ' ὅτι εἰ νῦν ἄπιμεν, δόξομεν ἐπὶ πολέμω απιέναι καὶ παρὰ τὰς σπουδὰς ποιείν. ἔπειτα πρῶτον μὲν αγοραν οὐδεὶς παρέξει ἡμιν οὐδὲ ὅθεν ἐπισιτιούμεθα · αὐθις δε ό ήγησόμενος οὐδεὶς ἔσται· καὶ ἄμα ταῦτα ποιούντων ήμων εὐθὺς 'Αριαίος ἀφεστήξει ωστε φίλος ήμιν οὐδεὶς λελείψεται, άλλα και οι πρόσθεν όντες πολέμιοι ήμιν έσονται. 6. ποταμός δ' εἰ μέν τις καὶ ἄλλος ἄρα ἡμιν ἐστι διαβατέος οὐκ οἶδα τον δ' οὖν Εὐφράτην ἴσμεν ὅτι ἀδύνατον διαβηναι κωλυόντων πολεμίων. οὐ μὲν δη αν μάχεσθαι γε δέη ἵππεῖς εἰσιν ἡμῖν σύμμαχοι, τῶν δὲ πολεμίων ἱππεῖς είσιν οί πλείστοι καὶ πλείστου άξιοι. ώστε νικώντες μέν τίνα αν αποκτείναιμεν; ήττωμένων δε ουδένα οδόν τε σω-7. έγω μεν ουν βασιλέα, ώ ούτω πολλά έστι τὰ σύμμαγα, είπερ προθυμείται ήμας απολέσαι, ούκ οίδα ο τι δεί αὐτὸν ὀμόσαι καὶ δεξιὰν δοῦναι καὶ θεοὺς ἐπιορκήσαι καὶ τὰ έαυτοῦ πιστὰ ἄπιστα ποιῆσαι Ελλησί τε καὶ βαρβάροις. τοιαθτα πολλά έλεγεν.

8. Έν δὲ τούτω ἡκε Τισσαφέρνης ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ὡς εἰς οἶκον ἀπιὼν καὶ Ὀρόντας τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν· ἡγε δὲ καὶ τὴν θυγατέρα τὴν βασιλέως ἐπὶ γάμω. 9. ἐντεῦθεν δὲ ἤδη Τισσαφέρνους ἡγουμένου καὶ ἀγορὰν παρέγοντος επορεύοντο επορεύετο δε καὶ Αριαίος το Κύρου Βαρβαρικον έγων στράτευμα άμα Τισσαφέρνει και 'Ορόντα καὶ συνεστρατοπεδεύετο σὺν ἐκείνοις. 10. οἱ δὲ "Ελληνες ύφορώντες τούτους αυτοί έφ' έαυτών έγώρουν ήγεμόνας έγοντες, εστρατοπεδεύοντο δε εκάστοτε απέγοντες αλλήλων παρασώγγην καὶ μεῖον εφυλάττοντο δὲ ἀμφότεροι ώσπερ πολεμίους άλλήλους, και εύθυς τοῦτο ὑποψίαν παρείχεν. 11. ένίστε δε καὶ ξυλιζόμενοι έκ τοῦ αὐτοῦ καὶ χόρτον καὶ άλλα τοιαῦτα συλλέγοντες πληγας ενέτεινον άλλήλοις · ώστε καὶ τοῦτο έχθραν παρείχε. 12. διελθόντες δὲ τρείς σταθμούς άφίκοντο προς το Μηδίας καλούμενον τείγος, καὶ παρήλθον είσω αὐτοῦ. ἡν δὲ ωκοδομημένον πλίνθοις οπταίς εν ασφαίλτω κειμέναις, εύρος είκοσι ποδών, ύψος δε έκατόν μηκος δ' ελέγετο είναι είκοσι παρασαγγών. απέγει δε Βαβυλώνος ου πολύ. 13. έντευθεν δ' επορεύθησαν σταθμούς δύο παρασάγγας όκτώ καὶ διέβησαν διώρυχας δύο, την μεν έπι γεφύρας, την δ' έζευγμένην πλοίοις έπτά · αδται δ' ησαν ἀπὸ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ · κατετέτμηντο δε έξ αὐτῶν καὶ τάφροι ἐπὶ τὴν χώραν, αἱ μεν πρῶται μεγάλαι, έπειτα δ' ελάττους τέλος δε καὶ μικροὶ οχετοὶ, ώσπερ έν τη Ελλάδι έπὶ τὰς μελίνας καὶ ἀφικνοῦνται έπὶ τον Τίγρητα ποταμόν προς ώ πόλις ήν μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος ή όνομα Σιττάκη, ἀπέχουσα τοῦ ποταμοῦ σταδίους πεντεκαίδεκα. 14. οἱ μεν οὖν Ελληνες παρ' αὐτὴν έσκήνησαν εγγύς παραδείσου μεγάλου καὶ καλοῦ καὶ δασέος παντοίων δένδρων οι δε βάρβαροι διαβεβηκότες του Τίγρητα, ου μέντοι καταφανείς ήσαν. 15. μετά δε το δείπνον έτυχου έν περιπάτω όντες προ των όπλων Πρόξενος καὶ Εενοφων καὶ προσελθων ἄνθρωπός τις ήρωτησε τους προφύλακας που αν ίδοι Πρόξενον η Κλέαργον Μένωνα δε ούκ έζήτει, καὶ ταῦτα παρ' 'Αριαίου ὧν τοῦ Μένωνος ξένου. 16. ἐπεὶ δὲ Πρόξενος εἶπεν ὅτι αὐτός εἰμι ὃν ζητεῖς, εἶπεν

ό ἄνθρωπος τάδε. "Επεμψέ με 'Αριαίος καὶ 'Αρτάοζος, πιστοι όντες Κύρω και ύμιν εύνοι, και κελεύουσι φυλάττεσθαι μη ύμιν έπιθωνται της νυκτός οι βάρβαροι έστι δέ στράτευμα πολύ έν τῷ πλησίον παραδείσφ. 17. καὶ παρὰ την γέφυραν του Τίγρητος ποταμού πέμψαι κελεύουσι φυλακην, ώς διανοείται αυτην λύσαι Τισσαφέρνης της νυκτός. έὰν δύνηται, ώς μη διαβητε άλλ' έν μέσω ἀποληφθητε τοῦ ποταμού καὶ τῆς διώρυγος. 18. ἀκούσαντες ταῦτα ἄγουσιν αὐτὸν παρὰ τὸν Κλέαργον καὶ φράζουσιν ἃ λέγει. Κλέαρχος ἀκούσας ἐταράχθη σφόδρα καὶ ἐφοβεῖτο. 19. νεανίσκος δέ τις τῶν παρόντων ἐννοήσας εἶπεν ὡς οὐκ ἀκόλουθα είη τό τε επιθήσεσθαι καὶ λύσειν την γεφυραν. δηλον γάρ ότι ἐπιτιθεμένους ἡ νικᾶν δεήσει ἡ ἡττᾶσθαι. έὰν μὲν οὖν νικῶσι, τί δει αὐτοὺς λύειν τὴν γέφυραν; οὐδὲ γὰρ αν πολλαὶ γέφυραι ὦσιν, ἔχοιμεν ἃν ὅποι φυγόντες ἡμεῖς σωθώμεν. 20. έαν δε ήμεις νικώμεν, λελυμένης της γεφύρας ουχ έξουσιν έκείνοι όποι φύγωσιν οὐδε μην βοηθησαι πολλών όντων πέραν ούδεις αύτοις δυνήσεται λελυμένης της γεφύρας. 21. ἀκούσας δὲ ὁ Κλέαρχος ταῦτα ἤρετο τὸν ἄγγελον πόση τις είη χώρα ή εν μέσφ τοῦ Τίγρητος καὶ τῆς διώρυχος. ό δὲ εἶπεν ὅτι πολλὴ καὶ κῶμαι ἔνεισι καὶ πόλεις πολλαὶ 22. τότε δη καὶ ἐγνώσθη ὅτι οἱ βάρβαροι καὶ μεγάλαι. τον ανθρωπον ύποπέμψειαν, όκνοῦντες μη οί Ελληνες διελόντες την γεφυραν μείνειαν εν τη νήσω ερύματα έχοντες ένθεν μεν τον Τίγρητα, ένθεν δε την διώρυχα τα δ' έπιτήδεια έχοιεν έκ της έν μέσω χώρας πολλης καὶ άγαθης ούσης καὶ τῶν ἐργασομένων ἐνόντων εἶτα δὲ καὶ ἀποστροφη γένοιτο εί τις βούλοιτο βασιλέα κακώς ποιείν. ταῦτα ἀνεπαύοντο επὶ μέντοι τὴν γέφυραν ὅμως φυλακὴν έπεμψαν και ούτε επέθετο ούδεις ούδαμόθεν ούτε προς την γέφυραν ούδεὶς ηλθε των πολεμίων ώς οἱ φυλάττοντες απήγγελλου. 24. έπειδη δ' έως έγενετο, διέβαινον την γέφυραν έζευγμένην πλοίοις τριάκοντα καὶ έπτὰ ὡς οἶόν τε μάλιστα πεφυλαγμένως έξήγγελλου γάρ τινες τῶν παρὰ Τισσαφέρνους Ελλήνων ὡς διαβαινόντων μέλλοιεν ἐπιθήσεσθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ψευδῆ ἦν διαβαινόντων μέντοι ὁ Γλοῦς αὐτοῖς ἐπεφάνη μετ' ἄλλων σκοπῶν εἰ διαβαίνοιεν τὸν ποταμόν · ἐπειδὴ δὲ εἴδεν, ῷχετο ἀπελαύνων.

25. 'Απὸ δὲ τοῦ Τίγρητος ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας είκοσιν έπὶ τὸν Φύσκον ποταμὸν, τὸ εὐρος πλέθρου έπην δε γέφυρα. καὶ ένταῦθα ωκείτο πόλις μεγάλη ή όνομα ' Ωπις · προς ην απήντησε τοις Ελλησιν ό Κύρου καὶ 'Αρταξέρξου νόθος άδελφὸς άπὸ Σούσων καὶ 'Εκβατάνων στρατιὰν πολλην ἄγων ώς βοηθήσων βασιλεί. καὶ ἐπιστήσας τὸ ἐαυτοῦ στράτευμα παρεργομένους τοὺς Ελληνας έθεώρει. 26. ὁ δὲ Κλέαρχος ἡγεῖτο μὲν εἰς δύο, έπορεύετο δὲ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ἐφιστάμενος. ὅσον δὲ γρόνον το ήγουμενον του στρατεύματος έπιστήσειε, τοσούτον ήν ανάγκη γρόνον δι' όλου τοῦ στρατεύματος γίγνεσθαι την έπίστασιν . ώστε τὸ στράτευμα καὶ αὐτοῖς τοῖς Ελλησι δόξαι πάμπολυ είναι, καὶ τὸν Πέρσην ἐκπεπληχθαι θεωροῦντα. 27. εντεύθεν δε επορεύθησαν δια της Μηδίας σταθμούς ερήμους έξ παρασάγγας τριάκοντα είς τὰς Παρυσάτιδος κώμας της Κύρου καὶ βασιλέως μητρός. ταύτας Τισσαφέρνης, Κύρω επεγγελών, διαρπάσαι τοις Ελλησιν επέτρεψε πλην άνδραπόδων. ενην δε σίτος πολύς κοι πρόβατα και άλλα χρήματα. 28. έντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμούς ἐρήμους τέτταρας παρασάγγας είκοσι του Τίγρητα ποταμου έν άριστερα έγουτες. ἐν δὲ τῷ πρώτφ σταθμῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ πόλις φκείτο μεγάλη και εὐδαίμων ὄνομα Καιναι, έξ ής οί βάρβαροι διηγον έπλ σχεδίαις διφθερίναις άρτους, τυρούς, οίνον.

V. Μετὰ ταῦτα ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν ποταμὸν, τὸ εὐρος τεττάρων πλέθρων. καὶ ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς · ἐν δὲ ταύταις ὑποψίαι μὲν ἦσαν, φανερὰ δὲ οὐδεμία

έφαίνετο επιβουλή. 2. έδοξεν οὖν τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι τῷ Τισσαφέρνει, εἴ πως δύναιτο παῦσαι τὰς ὑποψίας πρὶν ἐξ αὐτῶν πόλεμον γενέσθαι καὶ ἔπεμψέ τινα ἐροῦντα ότι συγγενέσθαι αὐτῷ γρήζοι. ὁ δὲ ἐτοίμως ἐκέλευεν ήκει:. 3. ἐπειδη δὲ συνηλθον, λέγει ὁ Κλέαρχος τάδε. Τισσαφέρνη, οίδα μεν ήμιν δρκους γεγενημένους και δεξιας δεδομένας μη άδικήσειν άλλήλους φυλαττόμενον δε σέ τε όρω ώς πολεμίους ήμας και ήμεις όρωντες ταῦτα ἀντιφυλατ-4. ἐπεὶ δὲ σκοπῶν οὐ δύναμαι οὖτε σὲ αἰσθέσθαι πειρώμενον ήμας κακώς ποιείν έγώ τε σαφώς οίδα ὅτι ἡμείς γε οὐδ' ἐπινοοῦμεν τοιοῦτον οὐδὲν, ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοι έλθειν, ὅπως εἰ δυναίμεθα ἐξέλοιμεν ἀλλήλων τὴν ἀπιστίαν. 5. καὶ γὰρ οἶδα ἀνθρώπους ήδη, τοὺς μὲν ἐκ διαβολής τοὺς δε και εξ υποψίας, ολ φοβηθέντες άλλήλους φθάσαι βουλόμενοι πρίν παθείν εποίησαν ανήκεστα κακά τους ούτε μέλλοντας οὖτ' αὖ βουλομένους τοιοῦτον οὐδέν. 6. τὰς οὖν τοιαύτας άγνωμοσύνας νομίζων συνουσίαις μάλιστα αν παύεσθαι ήκω καὶ διδάσκειν σε βούλομαι ώς σὺ ήμιν οὐκ ὀρθώς 7. πρώτον μεν γάρ καὶ μέγιστον οἱ θεών ήμᾶς όρκοι κωλύουσι πολεμίους είναι άλλήλοις σστις δε τούτων σύνοιδεν αύτῷ παρημεληκὼς, τοῦτον ἐγὼ οὖποτ' ἀν εὐδαιμονίσαιμι. τον γαρ θεών πόλεμον οὐκ οίδα οὖτ' ἀπὸ ποίου αν τάχους φεύγων τις αποφύγοι οὖτ' εἰς ποίον αν σκότος αποδραίη οὐθ' ὅπως αν εἰς έχυρον χωρίον αποσταίη. πάντη γαρ πάντα τοις θεοις υποχα και πανταχή πάντων ίσον οί θεοὶ κρατοῦσι. 8. περὶ μὲν δὴ τῶν θεῶν τε καὶ τῶν ὅρκων ούτω γιγνώσκω, παρ' ους ήμεις την φιλίαν συνθέμενοι κατεθέμεθα· τῶν δ' ἀνθρωπίνων σὲ ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι νομίζω μέγιστον είναι ήμιν ἀγαθόν. 9. σὺν μὲν γὰρ σοὶ πᾶσα μὲν όδὸς εὖπορος, πᾶς δὲ ποταμὸς διαβατὸς, τῶν τε ἐπιτηδείων ούκ απορία· άνευ δε σού πασα μεν δια σκότους ή όδός· ούδεν γὰρ αὐτης ἐπιστάμεθα· πᾶς δὲ ποταμὸς δύσπορος,

πας δε όχλος Φοβερος, Φοβερωτατον δ' έρημία μεστή γαρ πολλής ἀπορίας ἐστίν. 10. εἰ δὲ δὴ καὶ μανέντες σε κατακτείναιμεν, άλλο τι αν η τον εύεργέτην κατακτείναντες προς βασιλέα τον μέγιστον ἔφεδρον αγωνιζοίμεθα; ὅσων δὲ δὴ καὶ οίων αν έλπίδων έμαυτον στερήσαιμι, εί σέ τι κακον έπιχειρήσαιμι ποιείν, ταῦτα λέξω. 11. έγω γὰρ Κῦρον έπεθύμησά μοι φίλον γενέσθαι, νομίζων των τότε ίκανώτατον είναι εὐ ποιείν ον βούλοιτο · σε δε νῦν όρω τήν τε Κύρου δύναμιν καὶ χώραν έχοντα καὶ τὴν σαυτοῦ ἀρχὴν σώζοντα, την δε βασιλέως δύναμιν, ή Κύρος πολεμία έχρητο, σοί ταύτην σύμμαγον οὖσαν, 12. τούτων δὲ τοιούτων ὄντων τίς ούτω μαίνεται δστις οὐ βούλεταί σοι φίλος είναι; άλλα μην έρω γαρ και ταυτα έξ ων έχω έλπίδας και σε βουλήσεσθαι φίλον ήμιν είναι. 13. οίδα μεν γαρ ύμιν Μυσούς λυπηρούς όντας, οθς νομίζω αν σύν τη παρούση δυνάμει ταπεινούς ύμιν παρασχείν · οίδα δε και Πισίδας · άκούω δε και άλλα ἔθνη πολλὰ τοιαῦτα εἶναι, ἃ οἶμαι ἃν παῦσαι ἐνοχλοῦντα ἀεὶ τῆ ὑμετέρα εὐδαιμονία. Αἰγυπτίους δὲ, οἶς μάλιστα ύμας νῦν γιγνώσκω τεθυμωμένους, οὐχ ὁρῶ ποία δυνάμει συμμάχω χρησάμενοι μαλλον αν κολάσαισθε της νυν σύν έμοι ούσης. 14. άλλα μην έν γε τοις πέριξ οικούσι συ εί μεν βούλοιό τω φίλος είναι, ώς μέγιστος αν είης, εί δέ τίς σε λυποίη, ώς δεσπότης αν αναστρέφοιο, έχων ήμας ύπηρέτας, οί σοι ούκ αν του μισθού ένεκα μόνον υπηρετοίμεν άλλα καὶ τῆς χάριτος ἡν σωθέντες ὑπὸ σοῦ σοὶ αν ἔχοιμεν δικαίως. 15. έμοι μεν ταθτα πάντα ένθυμουμένω οθτω δοκεί θαυμαστον είναι το σε ήμιν απιστείν ώστε καὶ ήδιστ' αν ακούσαιμι τούνομα τίς ούτως έστι δεινός λέγειν ώστε σε πείσαι λέγων ώς ήμεις σοι επιβουλεύομεν. Κλέαργος μεν ούν τοσαύτα είπε Τισσαφέρνης δε ώδε απημείφθη.

16. 'Αλλ' ήδομαι μεν, ω Κλέαρχε, ακούων σου φρονίμους λόγους ταῦτα γὰρ γιγνώσκων εί τι έμοὶ κακὸν βου-

λεύοις, άμα ἄν μοι δοκείς καὶ σαυτώ κακόνους είναι. ώς δ' αν μάθης ὅτι οὐδ' αν ύμεῖς δικαίως οὖτε βασιλεῖ οὖτ' ἐμοὶ άπιστοίητε, άντάκουσον. 17. εί γαρ ύμας έβουλόμεθα άπολέσαι, πότερά σοι δοκούμεν ίππέων πλήθους απορείν ή πεζων η όπλίσεως εν η ύμας μεν βλάπτειν ίκανοι είημεν αν, αντιπάσχειν δε ούδεις κίνδυνος; 18. αλλα χωρίων επιτηδείων ύμιν επιτίθεσθαι απορείν αν σοι δοκούμεν; ου τοσαύτα μεν πεδία α ύμεις φίλια όντα συν πολλώ πόνω διαπορεύεσθε, τοσαθτα δε όρη ύμιν όρατε όντα πορευτέα, α ήμιν έξεστι προκαταλαβούσιν ἄπορα ύμιν παρέγειν, τοσούτοι δ' είσὶ ποταμοὶ ἐφ' ὧν ἔξεστιν ἡμῖν ταμιεύεσθαι, ὁπόσοις ἂν ὑμῶν βουλώμεθα μάχεσθαι; εἰσὶ δ' αὐτῶν οὖς οὐδ' ἄν παντάπασι. διαβαίητε, εί μη ήμεις ύμας διαπορεύοιμεν. 19. είδ' έν πασι τούτοις ήττώμεθα, άλλα τό γέ τοι πῦρ κρεῖττον τοῦ καρποῦ ἐστιν· δν ἡμεῖς δυναίμεθ' αν κατακαύσαντες λιμον ύμιν αντιτάξαι, ο ύμεις ούδ' εί πάνυ αγαθοί είητε μάχεσθαι αν δύναισθε. 20. πως αν ουν έχοντες τοσούτους πόρους προς το ύμιν πολεμείν, και τούτων μηδένα ήμιν επικίνδυνον. έπειτα έκ τούτων πάντων τούτον αν τον τρόπον έξελοίμεθα δς μόνος μεν προς θεών ἀσεβης, μόνος δε προς ἀνθρώπων αίσχρός; 21. παντάπασι δὲ ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμηγάνων καὶ ἐν ἀνάγκη ἐχομένων, καὶ τούτων πονηρών, οἵτινες ἐθέλουσι δι' επιορκίας τε προς θεούς και άπιστίας προς άνθρώπους πράττειν τι. ούγ ούτως ήμεις, & Κλέαργε, ούτε άλόγιστοι οὖτε ηλίθιοί ἐσμεν. 22. ἀλλὰ τί δη ὑμᾶς ἐξὸν ἀπολέσαι ουκ έπι τουτο ήλθομεν; εὐ ἴσθι ὅτι ὁ ἐμὸς ἔρως τούτου αἴτιος τὸ τοις Ελλησιν έμε πιστον γενέσθαι, και & Κύρος ἀνέβη ξανικώ δια μισθοδοσίας πιστεύων τούτω έμε καταβήναι δί εὐεργεσίας ἰσχυρόν. 23. ὅσα δ' έμοὶ χρήσιμοι ὑμεῖς έστε τὰ μεν καὶ σὺ εἶπας, τὸ δὲ μέγιστον έγω οἶδα την μεν γὰρ ἐπὶ τη κεφαλή τιάραν βασιλεί μόνω έξεστιν όρθην έχειν, την δ' έπι τη καρδία ίσως αν ύμων παρόντων και έτερος εύπετως έχοι.

24. Ταῦτα εἰπων ἔδοξε τῷ Κλεάρχω ἀληθη λέγειν καὶ είπεν, Ούκουν, έφη, οίτινες τοιούτων ήμιν είς φιλίαν ύπαργόντων πειρώνται διαβάλλοντες ποιήσαι πολεμίους ήμας άξιοί είσι τὰ έσχατα παθείν; 25. Καὶ έγω μέν γε, έφη ό Τισσαφέρνης, εί βούλεσθέ μοι οί τε στρατηγοί καὶ οί λογαγοὶ ἐλθεῖν ἐν τῷ ἐμφανεῖ, λέξω τοὺς πρὸς ἐμὲ λέγοντας ὡς σὺ έμοὶ ἐπιβουλεύεις καὶ τῆ σὺν έμοὶ στρατιậ. 26. Ἐγὼ δε, έφη ὁ Κλέαρχος, ἄξω πάντας, καὶ σοὶ αὖ δηλώσω ὅθεν έγω περί σου ακούω. 27. έκ τούτων δη των λόγων ό Τισσαφέρνης φιλοφρονούμενος τότε μεν μένειν τε αὐτον ἐκέλευσε καὶ σύνδειπνον ἐποιήσατο. τῆ δὲ ὑστεραία ὁ Κλέαρχος έλθων έπὶ τὸ στρατόπεδον δηλός τ' ην πάνυ φιλικώς οἰόμενος διακείσθαι τῷ Τισσαφέρνει καὶ α έλεγεν ἐκείνος ἀπήγγελλεν, έφη τε χρηναι ίέναι παρά Τισσαφέρνην οθς έκέλευσε, καὶ οὶ αν έλεγχθωσι διαβάλλοντες των Ελλήνων, ως προδότας αὐτοὺς καὶ κακόνους τοῖς Ελλησιν ὅντας τιμωρηθῆναι. 28. ύπώπτευε δε είναι τον διαβάλλοντα Μένωνα, είδως αύτον καὶ συγψεγενημένον Τισσαφέρνει μετ' 'Αριαίου καὶ στασιάζοντα αὐτῷ καὶ ἐπιβουλεύοντα, ὅπως τὸ στράτευμα ἄπαν προς έαυτον λαβων φίλος ή Τισσαφέρνει. 29. έβούλετο δέ καὶ ὁ Κλέαρχος ἄπαν τὸ στράτευμα πρὸς έαυτὸν ἔχειν τὴν γυώμην καὶ τους παραλυπουντας εκποδών είναι. των δέ στρατιωτών αντέλεγον τινες αυτώ μη ίέναι πάντας τους λοχαγούς καὶ στρατηγούς μηδὲ πιστεύειν Τισσαφέρνει. 30. ό δὲ Κλέαρχος ἰσχυρῶς κατέτεινεν, ἔστε διεπράξατο πέντε μὲν στρατηγούς ιέναι, είκοσι δε λοχαγούς συνηκολούθησαν δε ώς είς άγορὰν καὶ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ώς διακόσιοι.

31. Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ ταῖς θύραις ταῖς Τισσαφέρνους, οἱ μὲν στρατηγοὶ παρεκλήθησαν εἴσω, Πρόξενος Βοιώτιος, Μένων Θετταλὸς, ᾿Αγίας ᾿Αρκὰς, Κλέαρχος Λάκων, Σωκράτης ᾿Αχαιός · οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ ταῖς θύραις ἔμενον. 32. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου οῖ τ᾽ ἔνδον συν-

ελαμβάνοντο καὶ οἱ ἔξω κατεκόπησαν. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν βαρβάρων τινες ίππεων διὰ τοῦ πεδίου ελαύνοντες ώτινι εντυγγάνοιεν Ελληνι ή δούλω ή έλευθέρω πάντας έκτεινον. 33. οι δε Ελληνες την τε ιππασίαν αυτών εθαύμαζον εκ τοῦ στρατοπέδου ορώντες καὶ ὅ τι ἐποίουν ἡμφεγνόουν, πρὶν Νίκαρχος 'Αρκας ήκε φεύγων τετρωμένος είς την γαστέρα καὶ τὰ έντερα έν ταις χερσίν έχων, καὶ είπε πάντα τὰ γεγενημένα. 34. ἐκ τούτου δὴ οἱ Ελληνες ἔθεον ἐπὶ τὰ ὅπλα πάντες έκπεπληγμένοι καὶ νομίζοντες αὐτίκα ήξειν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. 35. οι δε πάντες μεν ουκ ηλθον, 'Αριαίος δε καὶ ᾿Αρτάοζος καὶ Μιθριδάτης, οἱ ἦσαν Κύρω πιστότατοι. ό δὲ τῶν Ελλήνων έρμηνεὺς ἔφη καὶ τὸν Τισσαφέρνους ἀδελφου σύν αύτοις όραν και γιγνώσκειν συνηκολούθουν δε καί άλλοι Περσών τεθωρακισμένοι είς τριακοσίους. έπεὶ έγγυς ήσαν, προσελθείν έκέλευαν εί τις είη των Έλλήνων η στρατηγός η λοχαγός, ίνα ἀπαγγείλωσι τὰ παρὰ βασιλέως. 37. μετὰ ταῦτα ἐξῆλθον Φυλαττόμενοι τῶν Ελλήνων στρατηγοί μεν Κλεάνωρ 'Ορχομένιος καὶ Σοφαίνετος Στυμφάλιος, σὺν αὐτοῖς δὲ Εενοφων 'Αθηναίος, ὅπως μάθοι τὰ περί Προξένου · Χειρίσοφος δ' ετύγχανεν απων εν κώμη τινί σὺν ἄλλοις ἐπισιτιζόμενος. 38. ἐπεὶ δὲ ἔστησαν εἰς ἐπήκοον, είπεν 'Αριαίος τάδε. Κλέαρχος μεν, & άνδρες Ελληνες, επεί έπιορκών τε έφάνη καὶ τὰς σπονδὰς λύων, ἔγει την δίκην καὶ τέθνηκε, Πρόξενος δε καὶ Μένων, ὅτι κατήγγειλαν αὐτοῦ τὴν έπιβουλην, έν μεγάλη τιμή είσιν. ύμας δε βασιλεύς τα δπλα απαιτεί · έαυτοῦ γὰρ είναί φησιν, ἐπείπερ Κύρου ήσαν τοῦ έκείνου δούλου. 39. προς ταθτα απεκρίναντο οί Ελληνες, έλεγε δὲ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος 🕻 Ω κάκιστε ἀνθρώπων 'Αριαίε καὶ οἱ ἄλλοι ὅσοι ἢτε Κύρου φίλοι, οὐκ αἰσχύνεσθε οὖτε θεοὺς οὖτ' ἀνθρώπους, οἵτινες ομόσαντες ἡμίν τοὺς αὐτους φίλους καὶ έχθρους νομιείν, προδόντες ήμας συν Τισσαφέρνει τῷ ἀθεωτάτω τε καὶ πανουργοτάτω τούς τε ἄνδρας αὐτοὺς οἷς ὧμνυτε ἀπολωλέκατε καὶ τοὺς ἄλλους ἡμᾶς προδεδωκότες σὺν τοἷς πολεμίοις ἐφ' ἡμᾶς ἔρχεσθε; 40. ὁ δὲ ᾿Αριαῖος εἶπε, Κλέαρχος γὰρ πρόσθεν ἐπιβουλεύων φανερὸς ἐγένετο Τισσαφέρνει τε καὶ ᾿Ορόντα, καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς σὺν τούτοις. 41. ἐπὶ τούτοις Εενοφῶν τάδε εἶπε. Κλέαρχος μὲν τοίνυν εἰ παρὰ τοὺς ὅρκους ἔλυε τὰς σπονδὰς, τὴν δίκην ἔχει δίκαιον γὰρ ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπιορκοῦντας · Πρόξενος δὲ καὶ Μένων ἐπείπερ εἰσὶν ὑμέτεροι μὲν εὐεργέται, ἡμέτεροι δὲ στρατηγοὶ, πέμψατε αὐτοὺς δεῦρο · δῆλον γὰρ ὅτι φίλοι γε ὄντες ἀμφοτέροις πειράσονται καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν τὰ βέλτιστα συμβουλεῦσαι. 42. πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι πολὺν χρόνον διαλεχθέντες ἀλλήλοις ἀπῆλθον οὐδὲν ἀποκρινάμενοι.

VI. Οἱ μὲν δὴ στρατηγοὶ οὕτω ληφθέντες ἀνήχθησαν ώς βασιλέα καὶ ἀποτμηθέντες τὰς κεφαλὰς ἐτελεύτησαν, εἶς μεν αυτών Κλέαρχος όμολογουμένως έκ πάντων των έμπείρως αὐτοῦ ἐχόντων δόξας γενέσθαι ἀνὴρ καὶ πολεμικὸς καὶ φιλοπόλεμος έσχάτως. 2. καὶ γὰρ δὴ ἔως μὲν πόλεμος ἦν τοις Λακεδαιμονίοις προς τους 'Αθηναίους παρέμενεν, έπεὶ δε εἰρήνη εγένετο, πείσας την αύτου πόλιν ώς οἱ Θράκες άδικοῦσι τοὺς Ελληνας καὶ διαπραξάμενος ώς εδύνατο παρὰ τῶν έφόρων έξέπλει ώς πολεμήσων τοις ύπερ Χερρονήσου καὶ Περίνθου Θραξίν. 3. ἐπεὶ δὲ μεταγνόντες πως οἱ ἔφοροι ἤδη έξω όντος αυτου αποστρέφειν αυτον έπειρωντο έξ Ίσθμου, ένταῦθα οὐκέτι πείθεται, ἀλλ' ἄχετο πλέων εἰς Ελλήσπον-4. έκ τούτου καὶ έθανατώθη ύπὸ τῶν έν τῆ Σπάρτη τελών ώς ἀπειθών. ήδη δε φυγάς ών έρχεται προς Κύρον, καὶ όποίοις μὲν λόγοις ἔπεισε Κῦρον ἄλλη γέγραπται, δίδωσι δὲ αὐτῷ Κῦρος μυρίους δαρεικούς. 5. ὁ δὲ λαβὼν οὐκ ἐπὶ ραθυμίαν ετράπετο, άλλ' άπο τούτων τῶν χρημάτων συλλέξας στράτευμα έπολέμει τοις Θραξί, και μάχη τε ένίκησε και απο τούτου δη έφερε και ήγε τούτους και πολεμών διεγένετο μέχρι Κύρος έδεήθη του στρατεύματος τότε δε απήλθεν ώς

συν έκείνω αξ πολεμήσων. 6. ταθτα οξιν φιλοπολέμου μοι δοκεί ἀνδρὸς ἔργα είναι, ὅστις έξον μεν εἰρήνην ἔχειν ἄνευ αίσχύνης και βλάβης αίρειται πολεμείν, έξον δε ραθυμείν Βούλεται πονείν ώστε πολεμείν, έξον δε γρήματα έγειν άκινδύνως αίρειται πολεμών μείονα ταῦτα ποιείν · ἐκείνος δὲ ὥσπερ είς παιδικά ή είς άλλην τινά ήδονην ήθελε δαπανάν είς πόλεμον, ούτω μεν φιλοπόλεμος ην 7. πολεμικός δε αὐ ταύτη εδόκει είναι ότι φιλοκίνδυνός τε ήν και ήμέρας και νυκτὸς ἄγων ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ ἐν τοῖς δεινοῖς φρόνιμος, ώς οἱ παρόντες πανταχοῦ πάντες ώμολόγουν. 8. καὶ άρχικὸς δ' ἐλέγετο εἶναι ώς δυνατὸν ἐκ τοῦ τοιούτου τρόπου οἷον κάκείνος είχεν. ίκανὸς μεν γὰρ ως τις καὶ ἄλλος φροντίζειν ην όπως έχοι ή στρατιά αὐτῷ τὰ ἐπιτήδεια καὶ παρασκευάζειν ταῦτα, ίκανὸς δὲ καὶ ἐμποιῆσαι τοῖς παροῦσιν ώς πειστέον είη Κλεάρχω. 9. τοῦτο δ' ἐποίει ἐκ τοῦ χαλεπὸς είναι καὶ γὰρ ὁρᾶν στυγνὸς ἦν καὶ τῆ φωνῆ τραχὺς, ἐκόλαζέ τε ἀεὶ ἰσχυρῶς, καὶ ὀργῆ ἐνίοτε, ὡς καὶ αὐτῷ μεταμέλειν έσθ' ότε. καὶ γνώμη δ' εκόλαζεν άκολάστου γὰρ στρατεύματος οὐδὲν ἡγεῖτο ὄφελος είναι, 10. άλλά καὶ λέγειν αὐτον έφασαν ώς δέοι τον στρατιώτην φοβείσθαι μάλλον τον άργοντα ή τους πολεμίους, εί μέλλοι ή φυλακάς φυλάξειν η φίλων ἀφέξεσθαι η ἀπροφασίστως ἰέναι προς τους πολε-11. έν μεν οὖν τοῖς δεινοῖς ήθελον αὐτοῦ ἀκούειν σφόδρα καὶ οὐκ ἄλλον ήροῦντο οἱ στρατιῶται· καὶ γὰρ τὸ στυγνον τότε φαιδρον αυτοῦ έν τοῖς προσώποις ἔφασαν φαίνεσθαι καὶ τὸ χαλεπὸν ἐρρωμένον πρὸς τοὺς πολεμίους ἐδόκει είναι, ώστε σωτήριον, οὐκέτι γαλεπον εφαίνετο 12. ότε δ' έξω τοῦ δεινοῦ γένοιντο καὶ έξείη προς ἄλλον ἀρχομένους απιέναι, πολλοί αὐτὸν ἀπέλειπον · τὸ γὰρ ἐπίχαρι οὐκ εἶχεν, άλλ' ἀεὶ γαλεπὸς ἢν καὶ ώμός · ώστε διέκειντο πρὸς αὐτὸν οί στρατιώται ώσπερ παίδες προς διδάσκαλον. 13. καὶ γὰρ οὖν φιλία μεν καὶ εὐνοία έπομένους οὐδέποτε εἶχεν οἴτινες δε η ύπο πόλεως τεταγμένοι ἡ ύπο τοῦ δεῖσθαι ἡ ἄλλη τινὶ ἀνάγκη κατεχόμενοι παρείησαν αὐτῷ, σφόδρα πειθομένοις ἐχρῆτο, 14. ἐπεὶ δὲ ἡρξαντο νικᾶν σὺν αὐτῷ τοὺς πολεμίους, ἡδη μεγάλα ἡν τὰ χρησίμους ποιοῦντα εἶναι τοὺς σὺν αὐτῷ στρατιώτας τό τε γὰρ πρὸς τοὺς πολεμίους θαρραλέως ἔχειν παρῆν καὶ τὸ τὴν παρ' ἐκείνου τιμωρίαν φοβεῖσθαι αὐτοὺς εὐτάκτους ἐποίει. 15. τοιοῦτος μὲν δὴ ἄρχων ἡν · ἄρχεσθαι δὲ ὑπὸ ἄλλων οὐ μάλα ἐθέλειν ἐλέγετο. ἡν δὲὅτε ἐτελεύτα ἀμφὶ τὰ πεντήκοντα ἔτη.

- 16. Πρόξενος δε ό Βοιώτιος εύθυς μεν μειράκιον ων έπεθύμει γενέσθαι άνηρ τὰ μεγάλα πράττειν ίκανός καὶ διὰ ταύτην την επιθυμίαν έδωκε Γοργία άργύριον τώ Λεοντίνω. 17. ἐπεὶ δὲ συνεγένετο ἐκείνω, ἱκανὸς νομίσας ἤδη είναι καὶ άργειν καὶ φίλος ὢν τοῖς πρώτοις μὴ ἡττᾶσθαι εὐεργετῶν, ηλθεν είς ταύτας τὰς σὺν Κύρφ πράξεις καὶ ὅετο κτήσεσθαι έκ τούτων όνομα μέγα καὶ δύναμιν μεγάλην καὶ χρήματα πολλά • 18. τοσούτων δ' επιθυμών σφόδρα ενδηλον αὐ καὶ τοῦτο είχεν ότι τούτων οὐδεν αν θέλοι κτασθαι μετα άδικίας, άλλὰ σὺν τῷ δικαίῳ καὶ καλῷ ῷετο δείν τούτων τυγχάνειν, ἄνευ δὲ τούτων μή. 19. ἄργειν δὲ καλῶν μὲν κάγαθῶν δυνατὸς ἡν. ού μέντοι οὖτ' αἰδῶ τοῖς στρατιώταις έαυτοῦ οὖτε φόβον ίκανὸς ἐμποιῆσαι, ἀλλὰ καὶ ἦσχύνετο μᾶλλον τοὺς στρατιώτας η οί αργόμενοι εκείνον καὶ φοβούμενος μάλλον ην φανερος τὸ ἀπεγθάνεσθαι τοῖς στρατιώταις ἡ οί στρατιώται τὸ ἀπιστείν εκείνω. 20. ώετο δε άρκείν προς το άρχικον είναι καί δοκείν τον μεν καλώς ποιούντα έπαινείν, τον δε άδικούντα μή έπαινείν. τοιγαρούν αὐτῷ οἱ μὲν καλοί τε κάγαθοὶ τῶν συνόντων εύνοι ήσαν, οί δε άδικοι επεβούλευον ώς εύμεταχειρίστφ. όντι. ότε δε απέθνησκεν ην έτων ώς τριάκοντα.
- 21. Μένων δε ό Θετταλος δήλος ην επιθυμών μεν πλουτείν ισχυρώς, επιθυμών δε άρχειν, όπως πλείω λαμβάνοι, επιθυμών δε τιμασθαι, ΐνα πλείω κερδαίνοι φίλος τε εβούλετο είναι τοις μέγιστον δυναμένοις, ΐνα άδικών μη διδοίη

δίκην. 22. ἐπὶ δὲ τὸ κατεργάζεσθαι ὧν ἐπιθυμοίη συντομωτάτην φετο όδον είναι δια του επιορκείν τε και ψεύδεσθαι και έξαπαταν το δ' άπλουν και άληθες το αυτο τῷ ήλιθίω είναι. 23. στέργων δε φανερός μεν ην οὐδένα, ότω δε φαίη φίλος είναι, τούτω ένδηλος εγίγνετο επιβουλεύων. καὶ πολεμίου μεν ούδενος κατεγέλα, των δε συνόντων πάντων ώς καταγελών αξὶ διελέγετο. 24. καὶ τοῖς μεν τών πολεμίων κτήμασιν ούκ έπεβούλευε γαλεπον γαρ φετο είναι τα των φυλαττομένων λαμβάνειν· τὰ δὲ τῶν φίλων μόνος ῷετο εἰδέναι ράστον δυ ἀφύλακτα λαμβάνειν. 25. καὶ ὅσους μὲν αίσθάνοιτο επιόρκους και άδίκους ώς εὐ ώπλισμένους έφοβείτο, τοίς δ' όσίοις καὶ ἀλήθειαν ἀσκοῦσιν ώς ἀνάνδροις ἐπειρᾶτο χρησθαι. 26. ὥσπερ δέ τις ἀγάλλεται ἐπὶ θεοσεβεία καὶ ἀληθεία καὶ δικαιότητι, οὕτω Μένων ἡγάλλετο τῷ ἐξαπατᾶν δύνασθαι, τῷ πλάσασθαι ψευδῆ, τῷ φίλους διαγελάν · τὸν δὲ μὴ πανοῦργον τῶν ἀπαιδεύτων ἀεὶ ἐνόμιζεν είναι. καὶ παρ' οις μεν επεχείρει πρωτεύειν φιλία, διαβάλλων τους πρώτους τούτους ώετο δείν κτήσασθαι. 27. τὸ δε πειθομένους τους στρατιώτας παρέχεσθαι έκ του συναδικείν αὐτοίς ἐμηχανᾶτο. τιμᾶσθαι δὲ καὶ θεραπεύεσθαι ήξίου έπιδεικνύμενος ότι πλείστα δύναιτο καὶ εθέλοι αν άδικείν. εὐεργεσίαν δὲ κατέλεγεν, ὁπότε τις αὐτοῦ ἀφίστα το, ὅτι χρώμενος αὐτῷ οὐκ ἀπώλεσεν αὐτόν. 28. καὶ τὰ μὲν δὴ άφανη έξεστι περί αὐτοῦ ψεύδεσθαι, α δε πάντες ἴσασι τάδ' έστί. παρὰ 'Αριστίππω μὲν ἔτι ώραῖος ὢν στρατηγείν διεπράξατο τῶν ξένων, 'Αριαίω δὲ βαρβάρω ὅντι, ὅτι μειρακίοις καλοίς ήδετο, οἰκειότατος ἔτι ώραίος ὢν ἐγένετο, αὐτὸς δὲ παιδικὰ είχε Θαρύπαν ἀγένειος ὢν γενειῶντα. 29. ἀποθνησκόντων δε των συστρατήγων ὅτι ἐστράτευσαν ἐπὶ βασιλέα σὺν Κύρω, ταὐτὰ πεποιηκώς οὐκ ἀπέθανε, μετὰ δὲ τὸν τῶν ἄλλων θάνατον στρατηγών τιμωρηθείς ύπο βασιλέως ἀπέθανεν, ούχ ώσπερ Κλέαρχος καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ ἀποτμηθέντες τὰς

κεφαλάς, ὅσπερ τάχιστος θάνατος δοκεί είναι, ἀλλὰ ζῶν αἰκισθεὶς ἐνιαυτὸν ὡς πονηρὸς λέγεται τῆς τελευτῆς τυχείν.

30. 'Αγίας δὲ ὁ 'Αρκὰς καὶ Σωκράτης ὁ 'Αχαιὸς καὶ τούτω ἀπεθανέτην. τούτων δὲ οὔθ' ὡς ἐν πολέμφ κακῶν οὐδεὶς κατεγέλα οὖτ' εἰς φιλίαν αὐτοὺς ἐμέμφετο. ἤστην δὲ ἄμφω ἀμφὶ τὰ πέντε καὶ τριάκοντα ἔτη ἀπὸ γενεᾶς.

BOOK THIRD.

Ι. "Όσα μεν δη εν τη αναβάσει τη μετα Κύρου οί Ελληνες έπραξαν μέχρι της μάχης, καὶ όσα ἐπεὶ Κύρος έτελευτησεν έγενετο απιόντων των Έλλήνων συν Τισσαφέρνει έν ταις σπουδαίς, έν τῷ πρόσθεν λόγφ δεδήλωται. 2. ἐπεὶ δὲ οί τε στρατηγοὶ συνειλημμένοι ήσαν, καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπόμενοι ἀπωλώλεσαν, ἐν πολλŷ δὴ ἀπορία ἦσαν οἱ Ελληνες, έννοούμενοι μεν ότι έπι ταις βασιλέως θύραις ήσαν, κύκλω δε αὐτοῖς πάντη πολλά καὶ ἔθνη καὶ πόλεις πολέμιαι ήσαν, αγοράν δε ούδεις έτι παρέξειν έμελλεν, άπείχον δὲ τῆς Ελλάδος ου μεῖον ἡ μύρια στάδια, ἡγεμων δ΄ ούδεις της όδου ην, ποταμοί δε διείργον άδιάβατοι έν μέσφ της οίκαδε όδου, προύδεδώκεσαν δε αυτούς καὶ οἱ σὺν Κύρφ ἀναβάντες βάρβαροι, μόνοι δὲ καταλελειμμένοι ήσαν, οὐδὲ ίππέα οὐδένα σύμμαγον ἔγοντες: ώστε εὖδηλον ἦν ὅτι νικῶντες μὲν οὐδένα αν κατακάνοιεν, ήττηθέντων δε αὐτῶν οὐδεὶς αν λειφθείη. 3. ταῦι α ἐννοούμενοι καὶ ἀθύμως ἔχοντες, ολίγοι μεν αὐτῶν εἰς τὴν έσπέραν σίτου ἐγεύσαντο, ολίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυσαν, ἐπὶ δὲ τὰ ὅπλα πολλοί ούκ ήλθον ταύτην την νύκτα, ανεπαύοντο δε όπου έτυγγανεν εκαστος, ου δυνάμενοι καθεύδειν ύπο λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικών, παίδων, οθς οθποτ' ένόμιζον έτι όψεσθαι, ούτω μεν δη διακείμενοι πάντες άνεπαύοντο.

4. Ην δέ τις εν τη στρατιά Εενοφων Αθηναίος, δς ούτε στρατηγός οὖτε λοχαγός οὖτε στρατιώτης ὢν συνηκολούθει, άλλα Πρόξενος αυτον μετεπέμψατο οίκοθεν, ξένος ων αργαίος υπισχυείτο δε αυτώ, εί έλθοι, φίλου αυτον Κύρω ποιήσειν, δυ αύτος έφη κρείττω έαυτώ νομίζειν της πατρίδος. 5. ό μέντοι Εενοφων αναγνούς την επιστολην ανακοινοῦται Σωκράτει τῷ ᾿Αθηναίω περὶ τῆς πορείας. Σωκράτης ύποπτεύσας μή τι προς της πόλεως επαίτιον είη Κύρφ φίλον γενέσθαι, ότι έδόκει ὁ Κύρος προθύμως τοις Λακεδαιμονίοις έπι τὰς 'Αθήνας συμπολεμήσαι, συμβουλεύει τῷ Εενοφῶντι ἐλθόντα εἰς Δελφοὺς ἀνακοινῶσαι τῶ θεῷ περὶ τῆς πορείας. 6. ἐλθὼν δ ὁ Εενοφῶν ἐπήρετο τον Απόλλω, τίνι αν θεών θύων καὶ εὐχόμενος κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν όδὸν ἣν ἐπινοεῖ, καὶ καλῶς πράξας σωθείη, καὶ ἀνείλεν αὐτῷ ὁ ᾿Απόλλων θεοίς οίς ἔδει 7. έπει δε πάλιν ήλθε, λέγει την μαντείαν τω ό δ' ακούσας ήτιατο αυτον ότι ου τουτο πρώτον ήρώτα, πότερον λώον είη αὐτώ πορεύεσθαι ή μένειν, άλλ' αυτος κρίνας ίτεον είναι τουτ' επυνθάνετο, όπως αν κάλλιστα πορευθείη. Ἐπεὶ μέντοι ούτως ήρου, ταῦτ', ἔφη, χρη ποιείν όσα ο θεος εκέλευσεν. 8. Ο μεν δη Εενοφων ούτω θυσάμενος οίς ανείλεν ο θεος, εξέπλει και καταλαμβάνει εν Σάρδεσι Πρόξενον καὶ Κύρον μέλλοντας ήδη όρμαν την άνω όδον, καὶ συνεστάθη Κύρω. 9. προθυμουμένου δε του Προξένου, και ο Κύρος συμπρούθυμειτο μείναι αὐτόν εἶπε δὲ ὅτι, ἐπειδὰν τάχιστα ἡ στρατεία λήξη, εύθυς αποπέμψει αυτόν. ελέγετο δε ό στόλος είναι είς Πισίδας. 10. έστρατεύετο μεν δη ούτως έξαπατηθείς, ούγ ύπο Προξένου · οὐ γαρ ήδει την ἐπὶ βασιλέα όρμην, οὐδὲ άλλος οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων πλην Κλεάρχου ἐπεὶ μέντοι είς Κιλικίαν ηλθον, σαφές πασιν ήδη εδόκει είναι ότι

ο στόλος είη επὶ βασιλέα. Φοβούμενοι δε την όδον, καὶ άκοντες, όμως οί πολλοί δι' αἰσχύνην καὶ ἀλλήλων καὶ Κύρου συνηκολούθησαν . ών είς καὶ Εενοφών ην. 11. Έπεὶ δὲ ἀπορία ἢν, ἐλυπεῖτο μὲν σὺν τοῖς ἄλλοις, καὶ οὐκ εδύνατο καθεύδειν. μικρον δ΄ υπνου λαχων είδεν όναρ έδοξεν αυτώ βροντής γενομένης σκηπτός πεσείν είς την πα τρώαν οἰκίαν, καὶ ἐκ τούτου λάμπεσθαι πάσαν. 12. περίφοβος δ΄ εύθὺς ἀνηγέρθη, καὶ τὸ ὅναρ πῆ μὲν ἔκρινεν άγαθον, ότι εν πόνοις ών και κινδύνοις φως μέγα εκ Διος ίδειν έδοξε πη δε και εφοβείτο, ότι από Διος μεν βασιλέως το όναρ εδόκει αυτώ είναι, κύκλω δε εδόκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ, μὴ οὐ δύναιτο ἐκ τῆς γώρας ἐξελθεῖν τῆς βασιλέως, άλλ' εξργοιτο πάντοθεν ύπό τινων άποριων. 13. όποιόν τι μέντοι έστι το τοιούτον όναρ ίδειν, έξεστι σκοπείν έκ των συμβάντων μετὰ τὸ ὅναρ. γίγνεται γαρ τάδε. εὐθὺς ἐπειδη ἀνηγέρθη, πρώτον μεν ἔννοια αὐτῶ ἐμπίπτει Τί κατάκειμαι; ή δὲ νὺξ προβαίνει άμε δὲ τη ημέρα εἰκὸς τοὺς πολεμίους ήξειν. εἰ δὲ γενησό μεθα έπὶ βασιλεί, τί έμποδων μη ούχὶ πάντα μεν τά γαλεπώτατα έπιδόντας, πάντα δε τὰ δεινότατα παθόντας. ύβριζομένους ἀποθανείν; 14. ὅπως δ' ἀμυνούμεθα οὐδεὶς παρασκευάζεται οὐδὲ ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ κατακείμεθα ὧσπερ έξον ήσυχίαν άγειν. έγω ουν τον έκ ποίας πόλεως στρατηγον προσδοκώ ταυτα πράξειν; ποίαν δ' ήλικίαν έμαυτώ έλθειν αναμένω; οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι πρεσβύτερος ἔσομαι, έαν τήμερον προδώ έμαυτον τοις πολεμίοις.

15. Έκ τούτου ἀνίσταται, καὶ συγκαλεῖ τοὺς Προξένου πρῶτον λοχαγούς. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξεν Ἐγώ, ἄ ἄνδρες λοχαγοὶ, οὕτε καθεύδειν δύναμαι, ὥσπερ οἶμαι οὐδ ὑμεῖς, οὕτε κατακεῖσθαι ἔτι, ὁρῶν ἐν οῖοις ἐσμέν. 16. οἱ μὲν γὰρ πολέμιοι δῆλον ὅτι οὐ πρότερον πρὸς ἡμᾶς τὸν

πόλεμον εξέφηναν, πριν ενόμισαν καλώς τὰ έαυτών παρεσκευάσθαι ήμων δ' ούδεις ούδεν αντεπιμελείται όπως ώς κάλλιστα αγωνιούμεθα. 17. καὶ μὴν εἰ ὑφησόμεθα καὶ έπὶ βασιλεί γενησόμεθα, τί οἰόμεθα πείσεσθαι; δς καὶ τοῦ όμομητρίου καὶ όμοπατρίου άδελφοῦ καὶ τεθνηκότος ήδη αποτεμών την κεφαλήν και την γείρα ανεσταύρωσεν: ήμας δε, οίς κηδεμων μεν ούδεις πάρεστιν, εστρατεύσαμεν δὲ ἐπ' αὐτὸν, ὡς δοῦλον ἀντὶ βασιλέως ποιήσοντες, καὶ άποκτενούντες εί δυναίμεθα, τί αν οιόμεθα παθείν; 18. αρ' ούκ αν έπὶ παν έλθοι, ώς ήμας τὰ έσγατα αἰκισάμενος πασιν ανθρώποις φόβον παράσχοι τοῦ στρατεῦσαί ποτε ἐπ' αὐτόν; ἀλλ' ὅπως τοι μη ἐπ' ἐκείνω γενησόμεθα πάντα ποιητέον. 19. Έγω μεν ούν, έστε μεν αί σπονδαί ήσαν, ούποτε έπαυόμην ήμας μεν οικτείρων, βασιλέα δε και τους συν αυτώ μακαρίζων, διαθεώμενος αυτών όσην μεν χώραν καὶ οίαν ἔχοιεν, ώς δὲ ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, ὅσους δὲ θεράποντας, όσα δε κτήνη, χρυσον δε, εσθήτα δε 20. τὰ δ' αὖ τῶν στρατιωτῶν ὁπότε ἐνθυμοίμην, ὅτι τῶν μὲν άγαθων πάντων οὐδενος ήμιν μετείη, εἰ μὴ πριαίμεθα, ότου δ' ωνησόμεθα ήδειν ετι ολίγους έχοντας, άλλως δέ πως πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια ἡ ώνουμένους ὅρκους ήδη κατέχοντας ήμας ταῦτ' οὖν λογιζόμενος, ἐνίστε τὰς σπονδας μᾶλλον ἐφοβούμην ἡ νῦν τὸν πόλεμον. 21. ἐπεὶ μέντοι έκείνοι έλυσαν τὰς σπονδάς, λελύσθαι μοι δοκεί καὶ ή έκείνων ύβρις καὶ ή ήμετέρα ύποψία. ἐν μέσφ γὰρ ήδη κείται ταῦτα τὰ ἀγαθὰ, ἀθλα ὁπότεροι αν ήμων ἄνδρες άμείνονες ώσιν, άγωνοθέται δ' οἱ θεοί εἰσιν, οἱ σὺν ἡμῶν, ώς τὸ εἰκὸς, ἔσονται. 22. οὖτοι μεν γὰρ αὐτοὺς ἐπιωρκήκασιν ήμεις δε πολλά όρωντες αγαθά, στερρώς αὐτών ἀπειχόμεθα διὰ τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους : ὥστε ἐξεῖναί μοι δοκεῖ ἰέναι έπὶ τὸν ἀγῶνα πολὺ σὺν Φρονήματι μείζονι ἡ τούτοις.

23. Έτι δ' ἔχομεν σώματα ἱκανώτερα τούτων καὶ ψύχη καὶ θάλπη καὶ πόνους φέρειν · ἔχομεν δὲ καὶ ψυχὰς σὺν τοῖς θεοῖς ἀμείνονας · οἱ δὲ ἄνδρες καὶ τρωτοὶ καὶ θνητοὶ μᾶλλον ἡμῶν, ἡν οἱ θεοὶ ὥσπερ τὸ πρόσθεν νίκην ἡμῖν διδῶσιν. 24. ἀλλ' ἴσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτ' ἐνθυμοῦνται, πρὸς τῶν θεῶν, μὴ ἀναμένωμεν ἄλλους ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρξωμεν τοῦ ἐξορμῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρετήν. φάνητε τῶν λοχαγῶν ἄριστοι καὶ τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. 25. κἀγὰ δὲ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέλετε ἐξορμᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἔπεσθαι ὑμῖν βούλομαι, εἰ δ' ὑμεῖς τάττετέ με ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι ἐρύκειν ἀπ' ἐμαυτοῦ τὰ κακά.

26. 'Ο μεν ταυτ' έλεξεν οι δε λοχαγοι ακούσαντες ήγεισθαι ἐκέλευον πάντες, πλην 'Απολλωνίδης τις ήν, βοιωτιάζων τη φωνή ούτος δ' είπεν ότι φλυαροίη όστις λέγοι ἄλλως πως σωτηρίας αν τυχείν η βασιλέα πείσας, εὶ δύναιτο, καὶ ἄμα ἤρχετο λέγειν τὰς ἀπορίας. 27. ὁ μέντοι Εενοφών μεταξύ ύπολαβών έλεξεν ώδε. * Ω θαυμασιώτατε ἄνθρωπε, σύ γε οὐδε όρων γιγνώσκεις οὐδε ἀκούων μέμνησαι. ἐν ταὐτῷ γε μέντοι ἦσθα τούτοις, ὅτε βασιλεὺς, έπεὶ Κῦρος ἀπέθανε, μέγα φρονήσας ἐπὶ τούτω, πέμπων εκέλευε παραδιδόναι τὰ ὅπλα. 28. ἐπεὶ δὲ ἡμεῖς οὐ παραδόντες, άλλ' έξοπλισάμενοι, έλθόντες παρεσκηνήσαμεν αύτώ, τί ούκ εποίησε πρέσβεις πέμπων καὶ σπονδάς αἰτών καὶ παρέγων τὰ ἐπιτήδεια, ἔστε σπονδών ἔτυγεν; 29. ἐπεὶ δ' αὖ οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ, ὥσπερ δὴ σὺ κελεύεις, είς λόγους αὐτοῖς ἄνευ ὅπλων ἢλθον, πιστεύσαντες ταῖς σπονδαίς, ου νυν έκεινοι παιόμενοι, κεντούμενοι, υβριζόμενοι, οὐδε ἀποθανείν οἱ τλήμονες δύνανται, καὶ μάλ' οἶμαι έρωντες τούτου; α συ πάντα είδως, τους μεν αμύνεσθαι

κελεύοντας φλυαρεῖν φὴς, πείθειν δὲ πάλιν κελεύεις ἰόντας; 30. ἐμοὶ δὲ, ὡ ἄνδρες, δοκεῖ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον μήτε προσίεσθαι εἰς ταὐτὸ ἡμιν αὐτοῖς, ἀφελομένους τε τὴν λοχαγίαν σκεύη ἀναθέντας ὡς τοιούτῳ χρῆσθαι. οὖτος γὰρ καὶ τὴν πατρίδα καταισχύνει καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, ὅτι Ἑλλην ὡν τοιοῦτός ἐστιν. 31. Ἐντεῦθεν ὑπολαβὼν ᾿Αγασίας Στυμφάλιος εἶπεν ᾿Αλλὰ τούτῳ γε οὖτε τῆς Βοιωτίας προσήκει οὐδὲν, οὖτε τῆς Ἑλλάδος παντάπασιν, ἐπεὶ ἐγὼ αὐτὸν εἶδον, ὥσπερ Λυδὸν, ἀμφότερα τὰ ὧτα τετρυπημένον. καὶ εἶχεν οὕτως. 32. τοῦτον μὲν οὖν ἀπήλασαν · οἱ δὲ ἄλλοι παρὰ τὰς τάξεις ἰόντες, ὅπου μὲν στρατηγὸς σῶς εἴη, τὸν στρατηγὸν παρεκάλουν, ὁπόθεν δὲ οἴχοιτο, τὸν ὑποστράτηγον, ὅπου δ᾽ αὖ λοχαγὸς σῶς εἴη, τὸν λογαγόν.

33. Έπεὶ δὲ πάντες συνήλθον, εἰς τὸ πρόσθεν τῶν όπλων έκαθέζοντο καὶ έγενοντο οἱ συνελθόντες στρατηγοὶ καὶ λογαγοὶ ἀμφὶ τοὺς έκατόν. ὅτε δὲ ταῦτα ἡν, σχεδὸν μέσαι ήσαν νύκτες. 34. ένταῦθα Ἱερώνυμος ἸΗλείος, πρεσβύτατος ὢν τῶν Προξένου λοχαγῶν, ἤρχετο λέγειν ὧδε. Ήμιν, ὦ ἄνδρες στρατηγοί καὶ λοχαγοί, όρωσι τὰ παρόντα έδοξε καὶ αὐτοῖς συνελθεῖν καὶ ὑμᾶς παρακαλέσαι, ὅπως βουλευσαίμεθα εί τι δυναίμεθα άγαθόν. λέξον δ', έφη, καὶ σὺ, ὦ Ξενοφῶν, ἄπερ καὶ πρὸς ἡμᾶς. 35. ἐκ τούτου λέγει τάδε Εενοφών. 'Αλλά ταῦτα μεν δη πάντες ἐπιστάμεθα ὅτι βασιλεὺς καὶ Τισσαφέρνης οῦς μὲν ἐδυνήθησαν συνειλήφασιν ήμων, τοις δ άλλοις δήλον ὅτι ἐπιβουλεύουσιν, ώς ην δύνωνται ἀπολέσωσιν. ημίν δέ γε οξμαι πάντα ποιητέα ώς μήποτ' ἐπὶ τοῖς βαρβάροις γενώμεθα, αλλα μαλλον, ην δυνώμεθα, εκείνοι εφ' ήμίν. 36. εὐ τοίνυν επίστασθε ότι ύμεις τοσούτοι όντες όσοι νύν συνεληλύθατε μέγιστον έχετε καιρόν. οί γὰρ στρατιῶται

οδτοι πάντες προς ύμας βλέπουσι, καν μεν ύμας δρωσιν άθύμους, πάντες κακοί ἔσονται, ἡν δὲ ὑμεῖς αὐτοί τε παρασκευαζόμενοι φανεροί ήτε έπι τους πολεμίους και τους άλλους παρακαλήτε, εὐ ἴστε ὅτι ἔψονται ὑμίν καὶ πειράσονται μιμείσθαι. 37. ίσως δέ τοι καὶ δίκαιον έστιν ύμας διαφέρειν τι τούτων. ύμεις γάρ έστε στρατηγοί, ύμεις ταξίαργοι καὶ λογαγοί καὶ ότε εἰρήνη ην ύμεις καὶ χρήμασι καὶ τιμαῖς τούτων ἐπλεονεκτεῖτε καὶ νῦν τοίνυν, έπεὶ πόλεμός έστιν, άξιοῦν δεῖ ύμᾶς αὐτοὺς άμείνους τε τοῦ πλήθους είναι καὶ προβουλεύειν τούτων καὶ προπονείν, ην που δέη. 38. καὶ νῦν πρώτον μεν οίμαι αν ύμας μέγα ονήσαι το στράτευμα, εί επιμεληθείητε όπως άντι των άπολωλότων ώς τάγιστα στρατηγοί καὶ λογαγοί άντικατασταθώσιν. ἄνευ γὰρ ἀρχόντων οὐδεν αν οὖτε καλὸν ούτε άγαθον γένοιτο, ώς μεν συνελόντι είπειν, ούδαμου, έν δὲ δὴ τοῖς πολεμικοῖς παντάπασιν. ἡ μὲν γὰρ εὐταξία σώζειν δοκεί, ή δε ἀταξία πολλούς ήδη ἀπολώλεκεν. 39. ἐπειδὰν δὲ καταστήσησθε τοὺς ἄργοντας ὅσους δεῖ, ἡν καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας συλλέγητε καὶ παραθαρρύνητε, οίμαι αν ύμας πάνυ έν καιρώ ποιήσαι. 40. νύν γαρ ίσως καὶ ύμεις αἰσθάνεσθε ώς ἀθύμως μεν ήλθον ἐπὶ τὰ όπλα, ἀθύμως δὲ πρὸς τὰς φυλακάς : ὥστε οὕτω γ' ἐχόντων ούκ οίδα ο τι άν τις γρήσαιτο αυτοίς είτε νυκτός δέοι τι είτε καὶ ήμέρας. 41. ἡν δέ τις αὐτῶν τρέψη τὰς γνώμας, ώς μη τοῦτο μόνον έννοῶνται τί πείσονται άλλὰ καὶ τί ποιήσουσι, πολύ εύθυμότεροι ἔσονται. 42. ἐπίστασθε γὰρ δὴ ὅτι οὕτε πληθός ἐστιν οὕτε ἰσχὺς ἡ ἐν τῷ πολέμω τὰς νίκας ποιοῦσα, ἀλλ' ὁπότεροι ἂν σὺν τοῖς θεοίς ταίς ψυγαίς έρρωμενέστεροι ίωσιν έπὶ τους πολεμίους, τούτους ώς έπὶ τὸ πολὺ οἱ ἀντίοι οὐ δέχονται. 43. ἐντεθύμημαι δ' ἔγωγε, ὧ ἄνδρες, καὶ τοῦτο, ὅτι ὁπόσοι

μὲν μαστεύουσι ζῆν ἐκ παντὸς τρόπου ἐν τοῖς πολεμικοῖς, οὖτοι μὲν κακῶς τε καὶ αἰσχρῶς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποθνήσκουσιν, ὁπόσοι δὲ τὸν μὲν θάνατον ἐγνώκασι πᾶσι κοινὸν εἶναι καὶ ἀναγκαῖον ἀνθρώποις, περὶ δὲ τοῦ καλῶς ἀποθνήσκειν ἀγωνίζονται, τούτους ὁρῶ μᾶλλόν πως εἰς τὸ γῆρας ἀφικνουμένους, καὶ ἔως ἃν ζῶσιν εὐδαιμονέστερον διάγοντας. 44. ὰ καὶ ἡμᾶς δεῖ νῦν καταμαθόντας, ἐν τοιούτφ γὰρ καιρῷ ἐσμεν, αὐτούς τε ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι, καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν.

45. 'Ο μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐπαύσατο. μετὰ δὲ τοῦτον εἶπε Χειρίσοφος. 'Αλλὰ πρόσθεν μὲν, ὧ Ξενοφῶν, τοσοῦτον μόνον σε ἐγίγνωσκον ὅσον ἤκουον 'Αθηναῖον εἶναι, νῦν δὲ καὶ ἐπαινῶ σε ἐφ' οἶς λέγεις τε καὶ πράττεις, καὶ βουλοίμην ἂν ὅτι πλείστους εἶναι τοιούτους κοινὸν γὰρ ἂν εἴη τὸ ἀγαθόν. 46. καὶ νῦν, ἔφη, μὴ μέλλωμεν, ὧ ἄνδρες, ἀλλ' ἀπελθόντες ἤδη αἰρεῖσθε οἱ δεόμενοι ἄρχοντας, καὶ ἐλόμενοι ἤκετε εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου, καὶ τοὺς αἰρεθέντας ἄγετε ἔπειτ' ἐκεῖ συγκαλοῦμεν τοὺς ἄλλους στρατιώτας. παρέστω δ' ἡμῖν, ἔφη, καὶ Τολμίδης ὁ κῆρυξ. 47. καὶ ἄμα ταῦτ' εἰπὼν ἀνέστη, ὡς μὴ μέλλοιτο ἀλλὰ περαίνοιτο τὰ δέοντα. ἐκ τούτου ἡρέθησαν ἄρχοντες ἀντὶ μὲν Κλεάρχου Τιμασίων Δαρδανεὺς, ἀντὶ δὲ Σωκράτους Ξανθικλῆς 'Αχαιὸς, ἀντὶ δὲ 'Αγίου Κλεάνωρ' Αρκὰς, ἀντὶ δὲ Μενωνος Φιλήσιος 'Αγαιὸς, ἀντὶ δὲ Προξένου Ξενοφῶν 'Αθηναῖος.

ΙΙ. Ἐπεὶ δὲ ἤρηντο, ἡμέρα τε σχεδον ὑπέφαινε, καὶ εἰς τὸ μέσον ἡκον οἱ ἄρχοντες. καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς προφυλακὰς καταστήσαντας συγκαλεῖν τοὺς στρατιώτας. ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ ἄλλοι στρατιῶται συνῆλθον, ἀνέστη πρῶτον μὲν Χειρίσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος, καὶ ἔλεξεν ὧδε. 2. Ω ἄνδρες στρατιῶται, χαλεπὰ μὲν τὰ παρόντα, ὁπότε ἀνδρῶν στρατηγῶν τοιούτων στερόμεθα καὶ λοχαγῶν καὶ στρατιωτῶν,

προς δ' έτι καὶ οι άμφι 'Αριαίον οι πρόσθεν σύμμαγοι όντες προδεδώκασιν ήμας . 3. όμως δε δεί έκ των παρόντων ανδρας αγαθούς τελέθειν καὶ μὴ ὑφίεσθαι, ἀλλὰ πειρασθαι όπως ην μεν δυνώμεθα καλώς νικώντες σωζώμεθα: εί δε μη, άλλα καλώς γε αποθνήσκωμεν, ύπογείριοι δε μηδέποτε γενώμεθα ζώντες τοις πολεμίοις. οίμαι γὰρ αν ήμας τοιαθτα παθείν οία τους έχθρους οί θεοί ποιήσειαν. 4. έπὶ τούτω Κλεάνωρ 'Οργομένιος ανέστη καὶ ἔλεξεν ὧδε. 'Αλλ' οράτε μεν, ω άνδρες, την βασιλέως επιορκίαν και ασέ-Βειαν, δράτε δε την Τισσαφέρνους απιστίαν, δστις λέγων ώς γείτων τε είη της Έλλάδος και περί πλείστου αν ποιήσαιτο σωσαι ήμας, καὶ ἐπὶ τούτοις αὐτὸς ὁμόσας ήμιν, αυτός δεξιάς δούς, αυτός έξαπατήσας συνέλαβε τούς στρατηγούς, καὶ οὐδε Δία ξένιον ἢδέσθη, ἀλλὰ Κλεάρχω καὶ όμοτράπεζος γενόμενος αὐτοῖς τούτοις εξαπατήσας τους ἄνδρας απολώλεκεν. 5. 'Αριαίος δε, δυ ήμεις ήθελομεν βασιλέα καθιστώναι, καὶ έδωκαμεν καὶ έλάβομεν πιστὰ μὴ προδώσειν ἀλλήλους, καὶ ούτος ούτε τοὺς θεοὺς δείσας οὖτε Κύρον τεθνηκοτα αἰδεσθείς, τιμώμενος μάλιστα ύπο Κύρου ζωντος, νυν προς τους έκείνου έχθίστους άποστας ήμας τους Κύρου φίλους κακώς ποιείν πειραται. 6. άλλά τούτους μεν οί θεοί αποτίσαιντο ήμας δε δεί ταῦτα όρωντας μήποτε έξαπατηθήναι έτι ύπο τούτων, άλλα μαχομένους ώς αν δυνώμεθα κράτιστα, τοῦτο ὅ τι αν δοκή τοῖς θεοίς πάσχειν.

7. Έκ τούτου Εενοφων ανίσταται έσταλμένος έπὶ πόλεμου ως έδύνατο κάλλιστα, νομίζων, εἶτε νίκην διδοῖεν οἱ θεοὶ,
τὸν κάλλιστον κόσμον τῷ νικᾶν πρέπειν, εἶτε τελευτᾶν
δέοι, ὀρθως ἔχειν τῶν καλλίστων ἐαυτὸν ἀξιώσαντα ἐν
τούτοις τῆς τελευτῆς τυγχάνειν τοῦ λόγου δὲ ἤρχετο
ώδε. 8. Τὴν μὲν τῶν βαρβάρων ἐπιορκίαν τε καὶ ἀπιστίαν

λέγει μεν Κλεάνωρ, επίστασθε δε καὶ ύμεις, οίμαι. μεν οὖν βουλευόμεθα πάλιν αὐτοῖς διὰ φιλίας ἰέναι, ἀνάγκη ήμας πολλην αθυμίαν έχειν, όρωντας καὶ τοὺς στρατηγούς, οι δια πίστεως αυτοίς έαυτους ένεχείρισαν, οία πεπόνθασιν ει μέντοι διανοούμεθα σύν τοις όπλοις ών τε πεποιήκασι δίκην ἐπιθείναι αὐτοίς, καὶ τὸ λοιπὸν διὰ παντὸς πολέμου αυτοίς ιέναι, συν τοίς θεοίς πολλαὶ ημίν καὶ καλαὶ έλπίδες εἰσὶ σωτηρίας. 9. Τοῦτο δὲ λέγοντος αὐτοῦ πτάρνυταί τις ακούσαντες δ' οί στρατιώται πάντες μια όρμη προσεκύνησαν τον θεόν, και ό Εενοφων είπε. Δοκεί μοι, ὦ ἄνδρες, ἐπεὶ περὶ σωτηρίας ἡμῶν λεγόντων οἰωνὸς τοῦ Διὸς τοῦ σωτήρος ἐφάνη, εὖξασθαι τῶ θεῶ τούτω θύσειν σωτήρια ὅπου αν πρώτον εἰς φιλίαν χώραν ἀφικώμεθα, συνεπεύξασθαι δε καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς θύσειν κατὰ δύναμιν. καὶ ὅτῷ δοκεῖ ταῦτ', ἔφη, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα. Καὶ ἀνέτειναν ἄπαντες, ἐκ τούτου ηὕξαντο καὶ ἐπαιάνισαν, έπει δε τὰ τῶν θεῶν καλῶς εἶχεν, ἤρχετο πάλιν ὧδε.

10. Έτύγχανον λέγων ὅτι πολλαὶ καὶ καλαὶ ἐλπίδες ἡμῖν εἶεν σωτηρίας. πρῶτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν ἐμπεδοῦμεν τοὺς τῶν θεῶν ὅρκους, οἱ δὲ πολέμιοι ἐπιωρκήκασὶ τε καὶ τὰς σπονδὰς καὶ τοὺς ὅρκους λελύκασιν. οὕτω δ΄ ἐχόντων, εἰκὸς τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίους εἶναι τοὺς θεοὺς, ἡμῖν δὲ συμμάχους, οἵπερ ἱκανοί εἰσι καὶ τοὺς μεγάλους ταχὺ μικροὺς ποιεῖν, καὶ τοὺς μικροὺς, κᾶν ἐν δεινοῖς ὧσι, σώζειν εὐπετῶς, ὅταν βούλωνται. 11. ἔπειτα δὲ, ἀναμνήσω γὰρ ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων κινδύνους, ἵνα εἰδῆτε ὡς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν προσήκει εἶναι, σώζονταί τε σὺν τοῖς θεοῖς καὶ ἐκ πάνυ δεινῶν οἱ ἀγαθοί. ἐλθόντων μὲν γὰρ Περσῶν καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς παμπληθεῖ στόλφ ὡς ἀφανιούντων αὐθις τὰς ᾿Αθήνας, ὑποστῆναι αὐτοῖς ᾿Αθηναῖοι τολμήσαντες ἐνίκησαν αὐτούς.

12. καὶ εὐξάμενοι τῆ ᾿Αρτέμιδι ὁπόσους κατακάνοιεν τῶν πολεμίων τοσαύτας χιμαίρας καταθύσειν τη θεώ, έπεὶ οὐκ είχου ίκαυας εύρειν, έδοξευ αυτοίς κατ ενιαυτου πεντακοσίας θύειν, καὶ έτι καὶ νῦν ἀποθύουσιν. 13. ἔπειτα ὅτε Εέρξης υστερον αγείρας την αναρίθμητον στρατιάν ηλθεν έπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τότε ἐνίκων οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι τους τούτων προγόνους καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. ών έστι μεν τεκμήρια όραν τα τρόπαια, μέγιστον δε μαρτύριον ή έλευθερία των πόλεων έν αίς ύμεις έγενεσθε καί έτράφητε · οὐδένα γὰρ ἄνθρωπον δεσπότην, ἀλλὰ τοὺς θεούς προσκυνείτε. τοιούτων μέν έστε προγόνων. 14. Ού μεν δη τοῦτό γε έρω, ως ύμεις καταισχύνετε αὐτούς άλλ ούπω πολλαὶ ἡμέραι ἀφ' οῦ ἀντιταξάμενοι τούτοις τοῖς έκείνων έκγόνοις πολλαπλασίους ύμων αυτών ένικατε σύν τοις θεοίς. 15. και τότε μεν δη περί της Κύρου βασιλείας ανδρες ήτε αγαθοί νυν δ, όπότε περί της ύμετέρας σωτηρίας ὁ ἀγών ἐστι, πολὺ δήπου ὑμᾶς προσήκει καὶ άμείνονας καὶ προθυμοτέρους είναι. 16. άλλὰ μὴν καὶ θαρραλεωτέρους νῦν πρέπει εἶναι πρὸς τοὺς πολεμίους. τότε μεν γαρ απειροι όντες αυτών τό τε πλήθος αμετρον ορώντες, όμως ετολμήσατε συν τω πατρίω Φρονήματι ιέναι είς αὐτούς · νῦν δὲ, ὁπότε καὶ πείραν ήδη ἔχετε αὐτῶν, ότι θέλουσι καὶ πολλαπλάσιοι όντες μη δέχεσθαι ύμᾶς, τί ἔτι ὑμῖν προσήκει τούτους Φοβεῖσθαι; 17. Μηδὲ μέντοι τοῦτο μείον δόξητε έχειν, εἰ οἱ Κύρειοι πρόσθεν σὺν ἡμίν ταττόμενοι νῦν ἀφεστήκασιν. ἔτι γὰρ οὖτοι κακίονές εἰσι των υφ' ήμων ήττημένων έφευγον γουν προς εκείνους καταλιπόντες ήμας. τους δ' έθέλοντας φυγής άρχειν πολύ κρείττον σύν τοις πολεμίοις ταττομένους ή έν τή ήμετέρα τάξει όραν. 18. Εὶ δέ τις ύμων αθυμεί ὅτι ἡμῖν μὲν οὐκ είσιν ίππεις, τοις δε πολεμίοις πολλοί πάρεισιν, ενθυμήθητε ότι οἱ μύριοι ἱππεῖς οὐδὲν ἄλλο ἡ μύριοί εἰσιν ἄνθρωποι ύπο μέν γαρ ίππου έν μάχη ούδεις πώποτε ούτε δηγθείς ούτε λακτισθείς ἀπέθανεν, οί δε ἄνδρες είσιν οί ποιούντες ο τι αν έν ταις μάχαις γίγνηται. των ίππεων πολύ ήμεις επ' ασφαλεστέρου ογήματος έσμεν. οί μεν γαρ εφ' ίππων κρέμανται, φοβούμενοι ούχ ήμας μόνον, άλλα και το καταπεσείν ήμεις δ' έπι γης βεβηκότες πολύ μεν ισγυρότερον παίσομεν, ήν τις προσίη, πολύ δε μάλλον ότου αν βουλώμεθα τευξόμεθα. ενί μόνω προέγουσιν οι ίππεις ήμας · φεύγειν αὐτοις ἀσφαλέστερόν έστιν ἡ ἡμίν. 20. Εἰ δὲ δὴ τὰς μὲν μάχας θαρρείτε, ὅτι δε οὐκέτι ήμιν Τισσαφέρνης ήγήσεται οὐδε βασιλεύς αγοράν παρέξει, τοῦτο ἄχθεσθε, σκέψασθε πότερον κρεῖττον Τισσαφέρνην ήγεμόνα έχειν, δς έπιβουλεύων ήμιν φανερός έστιν, η ους αν ημείς ανδρας λαβόντες ηγείσθαι κελεύωμεν, οὶ εἴσονται ὅτι, ἦν τι περὶ ἡμᾶς άμαρτάνωσι, περὶ τὰς έαυτων ψυχάς καὶ σώματα άμαρτάνουσι: έπιτήδεια πότερον ωνείσθαι κρείττον έκ της αγοράς ης οδτοι παρείγον, μικρά μέτρα πολλοῦ άργυρίου, μηδέ τοῦτο έτι έχοντας, ή αὐτοὺς λαμβάνειν, ήνπερ κρατωμεν, μέτρο χρωμένους όπόσφ αν έκαστος βούληται. 22. Εί δε ταῦτα μέν γιγνώσκετε ότι κρείττονα, τους δε ποταμούς άπορον νομίζετε είναι, καὶ μεγάλως ήγεισθε έξαπατηθήναι διαβάντες, σκέψασθε εὶ ἄρα τοῦτο καὶ μωρότατον πεποιήκασιν οί βάρβαροι. πάντες γὰρ ποταμοί, ἡν καὶ πρόσω τῶν πηγών ἄποροι ὦσι, προϊούσι πρὸς τὰς πηγὰς διαβατοί γίγνονται, οὐδὲ τὸ γόνυ βρέχοντες. 23. Εἰ δὲ μήθ' οἱ ποταμοί διήσουσιν ήγεμών τε μηδείς ήμιν φανείται, οὐδ ως ήμιν γε άθυμητέον. ἐπιστάμεθα γὰρ Μυσους, ους ουκ αν ήμων φαίημεν βελτίους είναι, οι βασιλέως ακουτος έν τη βασιλέως χώρα πολλάς τε καὶ εὐδαίμονας καὶ μεγάλας

πόλεις οἰκοισιν, ἐπιστάμεθα δὲ Πισίδας ώσαύτως, Λυκάονας δε καὶ αὐτοὶ εἴδομεν, ὅτι ἐν τοῖς πεδίοις τὰ ἐρυμνὰ καταλαβόντες την τούτων χώραν καρποῦνται. 24. καὶ ήμᾶς δ αν έφην έγωγε χρηναι μήπω φανερούς είναι οίκαδε ώρμημένους, άλλα κατασκευάζεσθαι ώς αὐτοῦ που οἰκήσοντας. οίδα γαρ ότι καὶ Μυσοίς βασιλεύς πολλούς μεν ήγεμόνης αν δοίη, πολλούς δ' αν όμήρους τοῦ ἀδόλως ἐκπέμψειν, καὶ όδοποιήσειε γ' αν αυτοίς, και εί συν τεθρίπποις βούλοιντο απιέναι. καὶ ἡμιν γ' αν οίδ' ὅτι τρισάσμενος ταῦτ' ἐποίει, εὶ έωρα ήμας μένειν παρασκευαζομένους. 25. ἀλλὰ γὰρ δέδοικα μη, αν απαξ μάθωμεν άργοι ζην και έν άφθόνοις Βιοτεύειν, καὶ Μήδων δὲ καὶ Περσῶν καλαῖς καὶ μεγάλαις γυναιξὶ καὶ παρθένοις όμιλεῖν, μὴ ὥσπερ οἱ λωτοφάγοι έπιλαθώμεθα της οίκαδε όδου. 26. δοκεί ούν μοι είκος καὶ δίκαιον είναι, πρώτον είς την Ελλάδα καὶ πρὸς τοὺς οἰκείους πειρασθαι ἀφικνεῖσθαι, καὶ ἐπιδεῖξαι τοῖς Ελλησιν ότι έκόντες πένονται, έξον αὐτοῖς τοὺς νῦν οἴκοι ἀκλήρους πολιτεύοντας ένθάδε κομισαμένους πλουσίους όραν. άλλα γαρ, δ ανδρες, πώντα ταθτα τάγαθα δήλον ὅτι τῶν κρατούντων ἐστί. 27. Τοῦτο δὴ δεῖ λέγειν, πῶς αν πορευοίμεθά τε ώς ἀσφαλέστατα, καὶ εἰ μάχεσθαι δέοι, ώς κράτιστα μαχοίμεθα. πρώτον μεν τοίνυν, έφη, δοκεί μοι κατακαύσαι τας αμάξας ας έχομεν, ίνα μη τα ζεύγη ήμων στρατηγή, άλλα πορευώμεθα όπη αν τη στρατιά συμφέρη έπειτα καὶ τὰς σκηνὰς συγκατακαῦσαι. αὖται γὰρ αὖ ὄχλον μὲν παρέχουσιν ἄγειν, συνωφελοῦσι δ' οὐδεν οὖτε εἰς το μάχεσθαι οὖτ' εἰς τὸ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν. 28. ἔτι δὲ καὶ τῶν άλλων σκευών τὰ περιττὰ ἀπαλλάξωμεν, πλην ὅσα πολέμου Ενεκεν ή σίτων ή ποτών έχομεν, ἵν' ώς πλείστοι μεν ήμων έν τοις οπλοις ωσιν, ως ελάχιστοι δε σκευοφορώσι. κρατουμένων μεν γαρ επίστασθε ότι πάντα άλλότρια.

ην δε κρατώμεν, καὶ τοὺς πολεμίους δεῖ σκευοφόρους ήμετέρους νομίζειν. 29. Λοιπόν μοι είπειν όπερ και μέγιστον νομίζω είναι. όρατε γάρ καὶ τοὺς πολεμίους ὅτι οὐ πρόσθεν εξενεγκείν ετόλμησαν προς ήμας πόλεμον, πρίν τους στρατηγούς ήμων συνέλαβον, νομίζοντες όντων μεν των άργόντων, καὶ ήμῶν πειθομένων, ίκανοὺς εἶναι ήμᾶς περιγενέσθαι τῶ πολέμω · λαβόντες δὲ τοὺς ἄργοντας, ἀναρχία αν και αταξία ενόμιζον ήμας απολέσθαι. 30. δεί οὖν πολύ μεν τούς άρχοντας επιμελεστέρους γενέσθαι τούς νῦν τῶν πρόσθεν, πολύ δὲ τοὺς ἀρχομένους εὐτακτοτέρους καὶ πειθομένους μάλλον τοῖς ἄρχουσι νῦν ἡ πρόσθεν. 31. ην δέ τις απειθή, ην ψηφίσησθε τον αξι ύμων έντυγγανοντα σύν τῷ ἄρχοντι κολάζειν, οὕτως οἱ πολέμιοι πλείστον έψευσμένοι έσονται τηδε γαρ τη ημέρα μυρίους όψονται ανθ' ένὸς Κλεάρχους, τοὺς οὐδενὶ ἐπιτρέψοντας κακω είναι. 32. 'Αλλά γάρ καὶ περαίνειν ήδη ώρα ισως γαρ οἱ πολέμιοι αὐτίκα παρέσονται. ὅτφ οὖν ταῦτα δοκεῖ καλώς έχειν, επικυρωσώτω ώς τάχιστα, ίν έργφ περαίνηεὶ δέ τι ἄλλο βέλτιον ἡ ταύτη, τολμάτω καὶ ὁ ίδιώτης διδάσκειν πάντες γὰρ κοινής σωτηρίας δεόμεθα.

33. Μετὰ ταῦτα Χειρίσοφος εἶπεν 'Αλλ' εἰ μέν τινος ἄλλου δεῖ πρὸς τούτοις οἶς λέγει Εενοφῶν, καὶ αὐτίκα εξέσται ποιεῖν ὰ δὲ νῦν εἴρηκε δοκεῖ μοι ὡς τάχιστα ψηφίσασθαι ἄριστον εἶναι καὶ ὅτω δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα. ἀνέτειναν ἄπαντες. 34. Αναστὰς δὲ πάλιν εἶπε Εενοφῶν. 'Ω ἄνδρες, ἀκούσατε ὧν προσδεῖν δοκεῖ μοι. δῆλον ὅτι πορεύεσθαι ἡμᾶς δεῖ ὅπου εξομεν τὰ ἐπιτήδεια ἀκούω δὲ κώμας εἶναι καλὰς οὐ πλέον εἶκοσι σταδίων ἀπεχούσας 35. οὐκ ἃν οὖν θαυμάζοιμι εἰ οἱ πολέμιοι — ὥσπερ οἱ δειλοὶ κύνες τοὺς μὲν παριόντας διώκουσί τε καὶ δάκνουσιν, ἡν δύνωνται, τοὺς δὲ διώκοντας

φεύγουσιν — εί καὶ αὐτοὶ ἡμιν ἀπιοῦσιν ἐπακολουθοίεν. 36. ίσως οὖν ἀσφαλέστερον ἡμῖν πορεύεσθαι πλαίσιον ποιησαμένους των όπλων, ίνα τα σκευοφόρα και ό πολύς όχλος εν ασφαλεστέρω η. εί οὖν νῦν αποδειχθείη τίνα γρη ήγεισθαι του πλαισίου καὶ τὰ πρόσθεν κοσμείν, καὶ τίνας έπὶ τῶν πλευρῶν έκατέρων είναι, τίνας δ' οπισθοφυλακείν, ούκ αν όπότε οι πολέμιοι έλθοιεν βουλεύεσθαι ήμας δέοι, αλλα γρώμεθ αν εύθυς τοις τεταγμένοις. 37. εί μεν ουν άλλο τις βέλτιον όρα, άλλως έχετω εί δε μη, Χειρίσοφος μεν ήγοιτο, επειδή και Λακεδαιμόνιός εστι. των δε πλευρών εκατέρων δύο τω πρεσβυτάτω στρατηγώ επιμελοίσθην οπισθοφυλακοίμεν δ ήμεις οι νεώτατοι, εγώ τε καὶ Τιμασίων, τὸ νῦν είναι. 38. τὸ δὲ λοιπὸν πειρώμενοι ταύτης της τάξεως, βουλευσόμεθα ο τι αν αει κράτιστον δοκή είναι. εί δέ τις άλλο όρα βέλτιον, λεξάτω. 'Επεὶ δὲ οὐδεὶς ἀντέλεγεν, εἶπεν ' Ότω δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω την γείρα. έδοξε ταῦτα. 39. Νῦν τοίνυν, έφη, άπιόντας ποιείν δεί τὰ δεδογμένα. καὶ ὅστις τε ὑμῶν τους οἰκείους ἐπιθυμεῖ ἰδείν, μεμνήσθω ἀνηρ ἀγαθὸς είναι. ού γὰρ ἔστιν ἄλλως τούτου τυχείν · ὅστις τε ζην ἐπιθυμεί, πειράσθω νικάν των μεν γάρ νικώντων το κατακαίνειν, των δε ήττωμένων το αποθνήσκειν έστί καὶ εί τις δε γρημάτων επιθυμεί, κρατείν πειράσθω των γαρ νικώντων έστὶ καὶ τὰ έαυτων σώζειν καὶ τὰ των ήττωμένων λαμ-Βάνειν.

III. Τούτων λεχθέντων ἀνέστησαν, καὶ ἀπελθόντες κατέκαον τὰς ἀμάξας καὶ τὰς σκηνὰς, τῶν δὲ περιττῶν ὅτου μὲν δέοιτό τις μετεδίδοσαν ἀλλήλοις, τὰ δὲ ἄλλα εἰς τὸ πῦρ ἐρρίπτουν. ταῦτα ποιήσαντες ἠριστοποιοῦντο. ἀριστοποιουμένων δὲ αὐτῶν ἔρχεται Μιθριδάτης σὺν ἱππεῦσιν ὡς τριάκοντα, καὶ καλεσάμενος τοὺς στρατηγοὺς εἰς

έπήκοον, λέγει ώδε. 2. Έγω, δ ἄνδρες Ελληνες, καὶ Κύρω πιστος ην, ως ύμεις επίστασθε, και νυν ύμιν εύνους και ευθάδε είμι σύν πολλώ φόβω διάγων. εί ούν όρώην ύμας σωτήριον τι βουλευομένους, έλθοιμι αν προς ύμας, και τούς θεράποντας πάντας έχων. λέξατε οὖν πρός με τί ἐν νῷ έχετε, ώς φίλον τε καὶ εὖνουν καὶ βουλόμενον κοινή σὺν ύμιν τον στόλον ποιείσθαι. 3. Βουλευομένοις τοίς στρατηγοίς έδοξεν ἀποκρίνασθαι τάδε καὶ έλεγε Χειρίσοφος Ήμιν δοκεί, εί μέν τις έμ ήμας απιέναι οίκαδε, διαπορεύεσθαι την χώραν ώς αν δυνώμεθα ασινέστατα. ην δέ τις ήμας της όδου αποκωλύη, διαπολεμείν τούτω ώς αν δυνώμεθα κράτιστα. 4. Έκ τούτου επειρατο Μιθριδάτης διδάσκειν ώς ἄπορον είη βασιλέως ἄκοντος σωθήναι. ένθα δη έγιγνώσκετο ὅτι ὑπόπεμπτος εἴη· καὶ γὰρ τῶν Τισσαφέρνους τις οικείων παρηκολούθει πίστεως ένεκα. 5. καὶ ἐκ τούτου ἐδόκει τοῖς στρατηγοῖς βέλτιον είναι δόγμα ποιήσασθαι του πόλεμου ακήρυκτου είναι έστ' έν τη πολεμία είεν · διέφθειρον γάρ προσιόντες τούς στρατιώτας, καὶ ἔνα γε λοχαγὸν διέφθειραν, Νίκαρχον 'Αρκάδα, καὶ ῷχετο ἀπιὼν νυκτὸς σὺν ἀνθρώποις ὡς εἶκοσι.

6. Μετὰ ταῦτα, ἀριστήσαντες καὶ διαβάντες τὸν Ζαπάταν ποταμὸν, ἐπορεύοντο τεταγμένοι τὰ ὑποζύγια καὶ
τὸν ὅχλον ἐν μέσῳ ἔχοντες. οὐ πολὺ δὲ προεληλυθότων
αὐτῶν, ἐπιφαίνεται πάλιν ὁ Μιθριδάτης, ἱππίας ἔχων ὡς
διακοσίους, καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας ὡς τετρακοσίους,
μάλα ἐλαφροὺς καὶ εὐζώνους. 7. καὶ προσήει μὲν ὡς φίλος
ὧν πρὸς τοὺς Ἑλληνας, ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένετο, ἐξαπίνης οἱ
μὲν αὐτῶν ἐτόξευον, καὶ ἱππεῖς καὶ πεζοὶ, οἱ δ' ἐσφενδόνων
καὶ ἐτίτρωσκον. οἱ δὲ ὀπισθοφύλακες τῶν Ἑλλήνων
ἔπασχον μὲν κακῶς, ἀντεποίουν δ' οὐδέν · οἶ τε γὰρ Κρῆτες βραχύτερα τῶν Περσῶν ἐτόξευον, καὶ ἄμα ψιλοὶ ὅντες

είσω των δπλων κατεκέκλειντο, οί τε ακοντισταί βραχύτερα ηκόντιζον η ώς έξικνείσθαι των σφενδονητών. τούτου Εενοφώντι έδόκει διωκτέον είναι και έδίωκον τών τε όπλιτων καὶ των πελταστων οὶ ἔτυχον σὺν αὐτῷ όπισθοφυλακούντες: διώκοντες δε οὐδένα κατελάμβανον των πολεμίων. 9. ούτε γὰρ ἱππεῖς ἦσαν τοῖς Ελλησιν, οὐτε οί πεζοί τους πεζούς εκ πολλού φεύγοντας εδύναντο καταλαμβιίνειν έν ολίγω χωρίω: πολύ γάρ ούχ οδόν τε ήν άπο τοῦ ἄλλου στρατεύματος διώκειν. 10. οἱ δὲ βάρβαροι ίππεις, και φεύγοντες αμα ετίτρωσκον είς τουπισθεν τοξεύουτες από των ιππων, όπόσον δε διώξειαν οί Έλληνες, τοσοῦτον πάλιν ἐπαναχωρεῖν μαχομένους ἔδει. της ημέρας όλης διηλθον ου πλέον πέντε και είκοσι σταδίων, αλλα δείλης αφίκοντο είς τας κώμας. Ενθα δη πάλιν αθυμία ήν. και Χειρίσοφος και οι πρεσβύτατοι των στρατηγών Εενοφώντα ήτιώντο, ὅτι ἐδίωκεν ἀπὸ τῆς φάλαγγος καὶ αὐτός τε εκινδύνευε, καὶ τοὺς πολεμίους οὐδεν μᾶλλον έδύνατο βλάπτειν. 12. ακούσας δε Εενοφων έλεγεν ότι ορθώς ήτιώντο, καὶ αὐτο τὸ ἔργον αὐτοῖς μαρτυροίη. 'Αλλ' έγω, ἔφη, ηναγκάσθην διώκειν, ἐπειδη ἐώρων ήμας ἐν τῷ μένειν κακῶς μεν πάσχοντας, άντιποιείν δε οὐ δυναμένους. 13. ἐπειδὴ δὲ ἐδιώκομεν, ἀληθῆ, ἔφη, ὑμείς λέγετε κακῶς μεν γαρ ποιείν οὐδεν μαλλον εδυνάμεθα τους πολεμίους, άνεχωρουμεν δε πάνυ χαλεπώς. 14. τοις οὐν θεοις χάρις ότι ου συν πολλη ρώμη άλλα συν ολίγοις ηλθον, ώστε βλάψαι μεν μη μεγάλα, δηλώσαι δε ών δεόμεθα. 15. νῦν γαρ οί μεν πολέμιοι τοξεύουσι καὶ σφενδονώσιν όσον ούτε οί Κρητες αντιτοξεύειν δύνανται, ούτε οί έκ χειρός βάλλοντες εξικυείσθαι. όταν δε αὐτοὺς διώκωμεν, πολύ μεν οὐχ οίον τε χωρίον από του στρατεύματος διώκειν, έν ολίγω δε, ουδ' εί ταχύς είη, πεζος πεζον αν διώκων καταλάβοι εκ

τόξου ρύματος. 16. Ήμεις ούν εί μέλλομεν τούτους είργειν ώστε μη δύνασθαι βλάπτειν ημάς πορευομένους, σφενδονητων την ταγίστην δεί καὶ ίππέων. ἀκούω δ' είναι έν τω στρατεύματι ήμων 'Ροδίους, ών τους πολλούς φασιν επίστασθαι σφενδονάν, καὶ τὸ βέλος αὐτῶν καὶ διπλάσιον φέρεσθαι των Περσικών σφενδονών. 17. έκείναι γαρ. διά το χειροπληθέσι τοις λίθοις σφενδονάν, επὶ βραχὺ εξικνοῦνται, οί δὲ 'Ρόδιοι καὶ ταῖς μολυβδίσιν ἐπίστανται γρησθαι. 18. ἢν οὖν αὐτῶν ἐπισκεψώμεθα τίνες πέπανται σφενδόνας, καὶ τούτφ μεν δώμεν αὐτών ἀργύριον, τῷ δὲ άλλας πλέκειν εθέλοντι άλλο αργύριον τελώμεν, καὶ τῷ σφενδονάν εντεταγμένω εθέλοντι άλλην τινά ατέλειαν εύρίσκωμεν, ίσως τινές φανούνται ίκανοι ήμας ώφελείν. 19. Όρω δε ιππους όντας εν τω στρατεύματι, τους μέν τινας παρ' έμοι, τους δέ των Κλεάργου καταλελειμμένους, πολλούς δε καὶ άλλους αίχμαλώτους σκευοφορούντας. ούν τούτους πάντας εκλέξαντες σκευοφόρα μεν άντιδωμεν, τους δε ίππους είς ίππέας κατασκευάσωμεν, ίσως καὶ οδτοί τι τους φεύγοντας ανιάσουσιν. έδοξε ταῦτα. ταύτης της νυκτός σφενδονηται μέν είς διακοσίους έγένοντο, ίπποι δε καὶ ἱππεῖς εδοκιμάσθησαν τῆ ὑστεραία εἰς πεντήκουτα, καὶ σπολάδες καὶ θώρακες αὐτοῖς ἐπορίσθησαν, καὶ ἵππαρχος δὲ ἐπεστάθη Λύκιος ὁ Πολυστράτου Αθηναίος.

IV. Μείναντες δὲ ταύτην τὴν ἡμέραν, τῷ ἄλλη ἐπορεύοντο πρφαίτερον ἀναστάντες χαράδραν γὰρ αὐτοὺς ἔδει διαβῆναι, ἐφ' ἡ ἐφοβοῦντο μὴ ἐπιθοῦντο αὐτοῦς διαβαίνουσιν οἱ πολέμιοι. 2. διαβεβηκόσι δὲ αὐτοῦς πάλιν φαίνεται ὁ Μιθριδάτης, ἔχων ἱππέας χιλίους, τοξότας δὲ καὶ σφενδονήτας εἰς τετρακισχιλίους τοσούτους γὰρ ἤτησε Τισσαφέρνην, καὶ ἔλαβεν ὑποσχόμενος, ᾶν τούτους λάβη, παραδώσειν αὐτῷ τοὺς Ελληνας, καταφρονήσας, ὅτι ἐν τῷ

πρόσθεν προσβολή ολίγους έγων έπαθε μεν οὐδεν, πολλά δε κακα ενόμιζε ποιήσαι. 3. επεί δε οί Ελληνες διαβεβηκότες ἀπείχον της χαράδρας όσον ὀκτω σταδίους, διέ-Βαινε καὶ ὁ Μιθριδάτης έγων την δύναμιν. δε των τε πελταστών ους έδει διώκειν, και των όπλιτών. καὶ τοις ίππευσιν είρητο θαρρούσι διώκειν ώς έφεψομένης ίκανης δυνάμεως. 4. έπει δε ο Μιθριδάτης κατειλήφει. καὶ ήδη σφενδόναι καὶ τοξεύματα έξικνοῦντο, έσήμηνε τοῖς "Ελλησι τη σάλπιγγι, καὶ εὐθὺς ἔθεον ὁμόσε οἶς εἴρητο, καὶ οἱ ἱππεῖς ἡλαυνον οἱ δὲ οὐκ εδέξαντο, ἀλλ' ἔφευγον έπὶ την χαράδραν. 5. ἐν ταύτη τῆ διώξει τοῖς βαρβάροις των τε πεζων απέθανον πολλοί, και των ίππέων έν τή γαράδρα ζωοὶ ἐλήφθησαν εἰς ὀκτωκαίδεκα. τοὺς δὲ ἀποθανόντας αυτοκέλευστοι οι Ελληνές ηκίσαντο, ώς ότι Φοβερώτατον τοις πολεμίοις είη δράν. 6. Καὶ οι μεν πολέμιοι ούτω πράξαντες απήλθον, οι δε Ελληνες ασφαλώς πορευόμενοι το λοιπον της ημέρας, αφίκοντο έπὶ τον Τίγρητα ποταμόν. τ. ένταθθα πόλις ην έρήμη μεγάλη, όνομα δ' αὐτη ην Λάρισσα· ώκουν δ' αὐτην τὸ παλαιὸν Μήδοι. τοῦ δὲ τείχους αὐτής ἡν τὸ εὖρος πέντε καὶ εἴκοσι πόδες, ύψος δ' έκατόν τοῦ δὲ κύκλου ή περίοδος δύο παρασύγγαι φκοδόμητο δε πλίνθοις κεραμεαίς κρηπίς δ ύπην λιθίνη, το ύψος είκοσι ποδών. 8. ταύτην βασιλεύς ό Περσών, ότε παρά Μήδων την άρχην ελάμβανον Πέρσαι, πολιορκών οὐδενὶ τρόπω έδύνατο έλειν ήλιον δε νεφέλη προκαλύψασα ήφάνισε, μέχρι έξέλιπον οἱ ἄνθρωποι, καὶ ούτως έάλω. 9. παρά ταύτην την πόλιν ην πυραμίς λιθίνη, τὸ μὲν εὖρος ένὸς πλέθρου, τὸ δὲ ΰψος δύο πλέθρων. ἐπὶ ταύτης πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἦσαν, ἐκ τῶν πλησίον κωμών ἀποπεφευγότες. 10. Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν σταθμον ένα παρασάγγας εξ, προς τείχος έρημον μέγα

πρὸς τῆ πόλει κείμενον · ὅνομα δὲ ἦν τῆ πόλει Μέσπιλα· Μῆδοι δ΄ αὐτήν ποτε ἄκουν. ἦν δὲ ἡ μὲν κρηπὶς λίθου ξεστοῦ κογχυλιάτου, τὸ εὖρος πεντήκοντα ποδῶν, καὶ τὸ τὸψος πεντήκοντα. 11. ἐπὶ δὲ ταύτη ἐπφκοδόμητο πλίνθινον τεῖχος, τὸ μὲν εὖρος πεντήκοντα ποδῶν, τὸ δὲ τὸψος ἐκατόν · τοῦ δὲ κύκλου ἡ περίοδος ἔξ παρασάγγαι. ἐνταῦθα λέγεται Μήδεια γυνὴ βασιλέως καταφυγεῖν, ὅτε ἀπώλεσαν τὴν ἀρχὴν ὑπὸ Περσῶν Μῆδοι. 12.ταύτην δὲ τὴν πόλιν πολιορκῶν ὁ Περσῶν βασιλεὺς οὐκ ἐδύνατο οὕτε χρόνω ἐλεῖν οὕτε βίᾳ · Ζεὺς δὶ ἐμβροντήτους ποιεῖ τοὺς ἐνοικοῦντας, καὶ οὕτως ἑάλω.

13. Έντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμον ἕνα παρασάγγας τέτταρας. είς τοῦτον δὲ τὸν σταθμὸν Τισσαφέρνης ἐπεφάνη, ούς τε αυτός ίππέας ηλθεν έγων και την 'Ορόντα δύναμιν, τοῦ τὴν βασιλέως θυγατέρα ἔχοντος, καὶ οὺς Κῦρος έχων ανέβη βαρβάρους, καὶ οθς ὁ βασιλέως ἀδελφὸς ἔχων Βασιλεί έβοήθει, καὶ πρὸς τούτοις όσους βασιλεύς έδωκεν αὐτῷ, ώστε τὸ στράτευμα πάμπολυ ἐφάνη. 14. επεὶ δ' έγγυς έγένετο, τὰς μεν των τάξεων είγεν ὅπισθεν καταστήσας, τὰς δὲ εἰς τὰ πλάγια παραγαγών ἐμβαλεῖν μὲν οὐκ έτόλμησεν, οὐδ' έβούλετο διακινδυνεύειν, σφενδονάν δὲ παρήγγειλε καὶ τοξεύειν. 15. ἐπεὶ δὲ διαταγθέντες οἱ Ῥόδιοι εσφενδόνησαν, καὶ οἱ Σκύθαι τοξόται ετόξευσαν, καὶ οὐδεὶς ήμάρτανεν ανδρός, οὐδε γαρ εί πάνυ προυθυμεῖτο ράδιον ήν, καὶ ὁ Τισσαφέρνης μάλα ταχέως ἔξω βελῶν ἀπεχώρει, καὶ αὶ ἄλλαι τάξεις ἀπεχώρησαν. 16. Καὶ τὸ λοιπὸν τῆς ήμέρας οἱ μὲν ἐπορεύοντο, οἱ δ' εἴποντο καὶ οὐκέτι ἐσίνοντο οί βάρβαροι τη τότε ακροβολίσει μακρότερον γάρ οί 'Ρόδιοι των τε Περσων εσφενδόνων καὶ των πλείστων 17. μεγάλα δὲ καὶ τὰ τόξα τὰ Περσικά ἐστιν. ώστε χρήσιμα ην όπόσα άλίσκοιτο των τοξευμάτων τοις

Κρησὶ, καὶ διετέλουν χρώμενοι τοῖς τῶν πολεμίων τοξεύμασι, καὶ ἐμελέτων τοξεύειν ἄνω ἱέντἐς μακράν. εὐρίσκετο δὲ καὶ νεῦρα πολλὰ ἐν ταῖς κώμαις, καὶ μόλυβδος, ὥστε χρῆσθαι εἰς τὰς σφενδόνας.

18. Καὶ ταύτη μὲν τῆ ἡμέρα, ἐπεὶ κατεστρατοπεδεύοντο οί Ελληνες κώμαις επιτυχόντες, απήλθον οἱ βάρβαροι μείον έγοντες έν τη τότε άκροβολίσει την δ' έπιουσαν ημέραν έμειναν οί Ελληνες καὶ επεσιτίσαντο ην γάρ πολύς σίτος έν ταίς κώμαις. τη δ' ύστεραία επορεύοντο διὰ τοῦ πεδίου, καὶ Τισσαφέρνης είπετο ἀκροβολιζόμενος. 19. ένθα δη οί Ελληνες έγνωσαν ότι πλαίσιον ισόπλευρον πονηρά τάξις είη πολεμίων έπομένων. ανώγκη γάρ έστιν, ην μεν συγκύπτη τὰ κέρατα τοῦ πλαισίου, η όδοῦ στενωτέρας ούσης, η ορέων αναγκαζόντων η γεφύρας, εκθλίβεσθαι τους όπλίτας, καὶ πορεύεσθαι πονήρως, αμα μεν πιεζομένους, αμα δε καὶ ταραττομένους δστε δυσχρήστους είναι ανάγκη ατάκτους όντας. 20. όταν δ' αὐ διάσγη τὰ κέρατα, ἀνάγκη διασπασθαι τοὺς τότε ἐκθλιβομένους, καὶ κενον γίγνεσθαι το μέσον των κεράτων, καὶ άθυμεῖν τους ταυτα πάσχοντας, πολεμίων έπομένων. και όπότε δέοι γέφυραν διαβαίνειν, η άλλην τινα διάβασιν, έσπευδεν έκαστος βουλόμενος φθάσαι πρώτος καὶ εὐεπίθετον ην ένταθθα τοις πολεμίοις. 21. Έπει δε ταθτ' έγνωσαν οί στρατηγοί, εποίησαν εξ λόγους ανα εκατον ανδρας, καί λοχαγούς ἐπέστησαν, καὶ ἄλλους πεντηκοντήρας, καὶ ἄλλους ένωμοτάργας. ούτοι δε πορευόμενοι, όπότε μεν συγκύπτοι τὰ κέρατα, ὑπέμενον ῧστεροι οἱ λοχαγοὶ, ὥστε μη ένοχλείν τοις κέρασι, τότε δε παρήγον έξωθεν των κεράτων. 22. όπότε δὲ διάσχοιεν αἱ πλευραὶ τοῦ πλαισίου, το μέσον ανεξεπίμπλασαν, — εί μεν στενώτερον είη τὸ διέχου, κατὰ λόχους, εἰ δὲ πλατύτερου, κατὰ πεντη

κοστυς, εἰ δὲ πάνυ πλατὺ, κατ' ἐνωμοτίας · ὥστε ἀεὶ ἔκπλεων εἶναι τὸ μέσον. 28. εἰ δὲ καὶ διαβαίνειν τινὰ δέοι διάβασιν ἡ γέφυραν, οὐκ ἐταράττοντο, ἀλλ' ἐν τῷ μέρει οἱ λοχαγοὶ διέβαινον · καὶ εἶ που δέοι τι τῆς φάλαγγος, ἐπιπαρήεσαν οὖτοι. τούτῷ τῷ τρόπῷ ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τέτταρας.

24. Ηνίκα δε τον πεμπτον επορεύοντο, είδον βασίλειον τι, καὶ περὶ αὐτὸ κώμας πολλάς, τὴν δὲ όδὸν πρὸς τὸ χωρίον τοῦτο διὰ γηλόφων ύψηλων γιγνομένην, οὶ καθήκον απο του όρους υφ' ώ ην η κώμη. καὶ είδον μεν τους λόφους ἄσμενοι οί Ελληνες, ώς είκος, των πολεμίων όντων ίππ έων. 25. έπεὶ δὲ πορευόμενοι έκ τοῦ πεδίου ἀνέβησαν ἐπὶ τὸν πρώτον γήλοφον καὶ κατέβαινον, ώς ἐπὶ τὸν ἔτερον ἀναβαίνειν, ένταθθα έπιγίγνονται οἱ βάρβαροι, καὶ ἀπὸ τοῦ ύψηλοῦ εἰς τὸ πρανές ἔβαλλον, ἐσφενδόνων, ἐτόξευον ὑπὸ μαστίγων • 26. καὶ πολλούς ετίτρωσκον καὶ εκράτησαν των Έλλήνων γυμνήτων, και κατέκλεισαν αυτούς είσω των δπλων . ώστε παντάπασι ταύτην την ημέραν άγρηστοι ησαν, έν τω όχλω όντες, καὶ οί σφενδονηται καὶ οί τοξόται. 27. έπεὶ δὲ πιεζόμενοι οἱ Ελληνες ἐπεχείρησαν διώκειν, σγολή μεν επὶ τὸ ἄκρον ἀφικνοῦνται ὁπλίται ὅντες, οἱ δὲ πολέμιοι ταχὺ ἀπεπήδων. 28. πάλιν δὲ ὁπότε ἀπίοιεν πρὸς τὸ ἄλλο στράτευμα, ταὐτὰ ἔπασχον, καὶ ἐπὶ τοῦ δευτέρου γηλόφου ταύτὰ ἐγίγνετο, ὅστε ἀπὸ τοῦ τρίτου γηλόφου έδοξεν αὐτοῖς μη κινεῖν τοὺς στρατιώτας, πρὶν άπὸ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς τοῦ πλαισίου ἀνήγαγον πελταστὰς προς το όρος. 29. έπει δ΄ ούτοι έγένοντο ύπερ των έπομένων πολεμίων, οὐκέτι ἐπετίθεντο οἱ πολέμιοι τοῖς καταβαίνουσι, δεδοικότες μη ἀποτμηθείησαν καὶ ἀμφοτέρωθεν αὐτῶν γένοιντο οἱ πολέμιοι. 30. Οὕτω τὸ λοιπὸν τῆς ήμέρας πορευόμενοι, οί μεν τη όδω κατά τους γηλόφους, οί

δὲ κατὰ τὸ ὅρος ἐπιπαριόντες, ἀφίκοντο εἰς τὰς κώμας καὶ ἰατροὺς κατέστησαν ὀκτώ· πολλοὶ γὰρ ἦσαν οἱ τετρωμένοι. 81. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς, καὶ τῶν τετρωμένων ἕνεκα, καὶ ἄμα ἐπιτήδεια πολλὰ εἶχον, ἄλευρα, οἶνον, κριθὰς ἵπποις συμβεβλημένας πολλάς. ταῦτα δὲ συνενηνεγμένα ἦν τῷ σατραπεύοντι τῆς χώρας. τετάρτη δ᾽ ἡμέρα καταβαίνουσιν εἰς τὸ πεδίον.

32. Έπεὶ δὲ κατέλαβεν αὐτοὺς Τισσαφέρνης σὺν τῆ δυνάμει, εδίδαξεν αυτους ή ανάγκη κατασκηνήσαι ού πρώτον είδον κώμην, καὶ μὴ πορεύεσθαι έτι μαγομένους · πολλοὶ γὰρ ησαν ἀπόμαγοι, οἱ τετρωμένοι καὶ οἱ ἐκείνους φέροντες καὶ οἱ τῶν φερόντων τὰ ὅπλα δεξάμενοι. 33. ἐπεὶ δὲ κατεσκήνησαν, καὶ ἐπεχείρησαν αὐτοῖς ἀκροβολίζεσθαι οί βάρβαροι πρὸς τὴν κώμην προσιόντες, πολὺ περιήσαν οί Ελληνες πολύ γαρ διέφερον έκ χώρας όρμωντες άλέξασθαι, ή πορευόμενοι έπιουσι τοις πολεμίοις μάχεσθαι. 34. Ηνίκα δ' ην ήδη δείλη, ώρα ην απιέναι τοις πολεμίοις. ούποτε γὰρ μεῖον ἀπεστρατοπεδεύοντο οἱ βάρβαροι τοῦ Έλληνικοῦ έξήκοντα σταδίων, φοβούμενοι μὴ τῆς νυκτὸς οί "Ελληνες έπιθωνται αυτοίς. 35. πονηρον γάρ νυκτός έστι στράτευμα Περσικόν. οί τε γαρ ίπποι αυτοίς δέδενται, καὶ ώς ἐπὶ τὸ πολύ πεποδισμένοι εἰσὶ, τοῦ μὴ φεύγειν ένεκα εί λυθείησαν · εάν τέ τις θόρυβος γίγνηται, δεί έπισάξαι τον ίππον Πέρση ανδρί, και γαλινώσαι δεί, καί θωρακισθέντα άναβηναι έπι τον ίππον. ταῦτα δὲ πάντα γαλεπα νύκτωρ και θορύβου όντος. τούτου ένεκα πόρρω άπεσκήνουν των Ελλήνων. 36. έπει δε εγίγνωσκον αυτούς οί Ελληνες βουλομένους ἀπιέναι καὶ διαγγελλομένους, έκήρυξε τοις Ελλησι συσκευάζεσθαι ακουόντων των πολεμίων. καὶ χρόνον μέν τινα ἐπέσχον τῆς πορείας οἱ βάρβαροι, επειδή δε όψε εγίγνετο, απήεσαν ου γαρ εδόκει

[XEN.

λύειν αὐτοὺς νυκτὸς πορεύεσθαι καὶ κατάγεσθαι ἐπὶ τὸ - στρατόπεδον. 37. Ἐπειδὴ δὲ σαφῶς ἀπιόντας ἤδη ἑώρων οἱ "Ελληνες, ἐπορεύοντο καὶ αὐτοὶ ἀναζεύξαντες, καὶ διῆλθον ὅσον ἑξήκοντα σταδίους. καὶ γίγνεται τοσοῦτον μεταξὺ τῶν στρατευμάτων, ὥστε τῆ ὑστεραία οὐκ ἐφάνησαν οἱ πολέμιοι, οὐδὲ τῆ τρίτη τῆ δὲ τετάρτη νυκτὸς προελθόντες καταλαμβάνουσι χωρίον ὑπερδέξιον οἱ βάρβαροι, ἡ ἔμελλον οἱ "Ελληνες παριέναι, ἀκρωνυχίαν ὅρους, ὑφ' ἡν ἡ κατάβασις ἡν εἰς τὸ πεδίον.

38. Έπειδη δε έώρα Χειρίσοφος προκατειλημμένην την ακρωνυχίαν, καλεί Εενοφώντα από της ουράς, και κελεύει λαβόντα τους πελταστάς παραγενέσθαι είς το πρόσθεν. 39. ό δε Εενοφών τους μεν πελταστάς ούκ ήγεν έπιφαινόμενον γάρ έώρα Τισσαφέρνην και το στράτευμα παν. αὐτὸς δὲ προσελάσας ήρώτα, Τί καλεῖς; ὁ δὲ λέγει αὐτῷ. *Εξεστιν όραν προκατείληπται γαρ ήμιν ό ύπερ της καταβάσεως λόφος, καὶ οὐκ ἔστι παρελθεῖν εἰ μὴ τούτους αποκόψομεν. άλλα τί ουκ ήγες τους πελταστάς; 40. ό δε λέγει ὅτι οὐκ ἐδόκει αὐτῷ ἔρημα καταλιπεῖν τὸ ὅπισθεν, πολεμίων ἐπιφαινομένων. 'Αλλά μὴν ώρα γ', ἔφη, βουλεύεσθαι πῶς τις τοὺς ἄνδρας ἀπελά ἀπὸ τοῦ λόφου. 41. Ένταθθα Εενοφών όρα του δρους την κορυφην υπέρ αύτοῦ τοῦ έαυτῶν στρατεύματος οὖσαν, καὶ ἀπὸ ταντης έφοδον έπὶ τὸν λόφον ένθα ἦσαν οἱ πολέμιοι, καὶ λέγει. Κράτιστον, & Χειρίσοφε, ήμιν ίεσθαι ώς τάχιστα έπὶ τὸ άκρον ἡν γὰρ τοῦτο λάβωμεν, οὐ δυνήσονται μένειν οί ύπερ της όδου. άλλα, εί βούλει, μένε έπι τώ στρατεύματι, έγω δ' εθέλω πορεύεσθαι εί δε χρήζεις, πορεύου επί το όρος, έγω δε μενω αυτού. 42. Αλλα δίδωμί σοι, έφη ό Χειρίσοφος, οπότερον βούλει έλέσθαι. είπων ο Εενοφων ότι νεώτερός έστιν, αίρειται πορεύεσθαι, κελεύει δέ οί συμπέμψαι ἀπὸ τοῦ στόματος ἄνδρας· μακρὸν γὰρ ἦν ἀπὸ τῆς οὐρᾶς λαβεῖν.

43. Καὶ ὁ Χειρίσοφος συμπέμπει τοὺς ἀπὸ τοῦ στόματος πελταστώς · έλαβε δε τους κατά μέσον του πλαισίου. συνέπεσθαι δ' εκέλευσεν αυτώ και τους τριακοσίους, ους αύτος είγε των επιλέκτων επί τω στόματι του πλαισίου. 44. Έντεθθεν επορεύοντο ως εδύναντο τάχιστα. οι δ' επί τοῦ λόφου πολέμιοι, ώς ἐνόησαν αὐτῶν τὴν πορείαν ἐπὶ τὸ άκρον, εύθυς καὶ αὐτοὶ ώρμησαν άμιλλασθαι ἐπὶ τὸ ἄκρον. 45. καὶ ἐνταῦθα πολλὴ μὲν κραυγὴ ἢν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατεύματος διακελευομένων τοις έαυτων, πολλή δε κραυγη των αμφί Τισσαφέρνην τοις έαυτων διακελευομένων. 46. Ξενοφων δέ, παρελαύνων επὶ τοῦ ἵππου, παρεκελεύετο. "Ανδρες, νῦν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα νομίζετε άμιλλᾶσθαι, νῦν προς τους παίδας καὶ τὰς γυναίκας, νῦν ολίγον πονήσαντες άμαγεὶ την λοιπην πορευσόμεθα. 47. Σωτηρίδας δε ό Σικυώνιος εἶπεν. Οὐκ ἐξ ἴσου, ὦ Ξενοφῶν, ἐσμέν · σὰ μὲν γαρ εφ' ίππου όχει, εγω δε χαλεπως κάμνω, την ασπίδα φέρων. 48. καὶ δς ἀκούσας ταῦτα, καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ίππου, ωθείται αυτον έκ της τάξεως, και την ασπίδα άφελόμενος ως έδύνατο τάχιστα έχων επορεύετο ετύγχανε δὲ καὶ θώρακα ἔχων τον ἱππικόν · ώστε ἐπιέζετο. τοις μεν έμπροσθεν ύπάγειν παρεκελεύετο, τοις δε όπισθεν παριέναι μόλις έπομένοις. 49. οί δ' ἄλλοι στρατιῶται παίουσι καὶ βάλλουσι καὶ λοιδοροῦσι τον Σωτηρίδαν, έστε ηνώγκασαν λαβόντα την ασπίδα πορεύεσθαι. ὁ δὲ αναβας, έως μεν βάσιμα ην έπὶ τοῦ ἵππου ηγεν, έπεὶ δε ἄβατα ην, καταλιπων του ίππον έσπευδε πεζή. και φθάνουσιν έπὶ τῷ ἄκρω γενόμενοι τοὺς πολεμίους.

Υ. "Ενθα δη οἱ μὲν βάρβαροι στραφέντες ἔφευγον ἡ
 ἔκαστος ἐδύνατο, οἱ δ' "Ελληνες εἶχον τὸ ἄκρον. οἱ δὲ

άμφὶ Τισσαφέρνην καὶ Αριαίον ἀποτραπόμενοι ἄλλην όδὸν ώγοντο, οί δὲ άμφὶ Χειρίσοφον, καταβάντες εἰς τὸ πεδίον, έστρατοπεδεύσαντο έν κώμη μεστή πολλών αγαθών. ήσαν δὲ καὶ ἄλλαι κῶμαι πολλαὶ πλήρεις πολλῶν ἀγαθῶν ἐν τούτω τω πεδίω παρά τον Τίγρητα ποταμόν. 2. ήνίκα δ' ην δείλη, έξαπίνης οι πολέμιοι ἐπιφαίνονται ἐν τῷ πεδίω, καὶ τῶν Ἑλλήνων κατέκοψάν τινας τῶν ἐσκεδασμένων ἐν τω πεδίω καθ' άρπαγήν και γάρ νομαι πολλαι βοσκημάτων διαβιβαζόμεναι είς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ κατελήφθη-3. Ένταθθα Τισσαφέρνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ κάειν έπεγείρησαν τὰς κώμας. καὶ τῶν Ελλήνων μάλα ήθύμησάν τινες, εννοούμενοι μη τὰ επιτήδεια, εὶ κάοιεν, οὐκ έχοιεν οπόθεν λαμβάνοιεν. 4. καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ Χειρίσοφον απήεσαν έκ της βοηθείας · ό δε Εενοφων επεί κατέβη. παρελαύνων τὰς τάξεις ήνίκα ἀπὸ της βοηθείας ἀπήντησαν οί "Ελληνες, έλεγεν : 5. 'Οράτε, & ἄνδρες "Ελληνες, ύφιέντας την χώραν ήδη ήμετέραν είναι; α γαρ ότε εσπένδοντο διεπρώττοντο, μη κάειν την βασιλέως χώραν, νῦν αὐτοὶ κάουσιν ως άλλοτρίαν. άλλ' εάν που καταλίπωσί γε αύτοίς τὰ ἐπιτήδεια, ὄψονται καὶ ἡμᾶς ἐνταῦθα πορευομένους. 6. άλλ', & Χειρίσοφε, έφη, δοκεί μοι βοηθείν έπὶ τοὺς κάοντας ώς ύπερ της ήμετέρας. ό δε Χειρίσοφος είπεν. Οὖκουν ἔμοιγε δοκεῖ · ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς, ἔφη, κάωμεν, καὶ ούτω θαττον παύσονται.

7. Έπεὶ δὲ ἐπὶ τὰς σκηνὰς ἀπῆλθον, οἱ μὲν ἄλλοι περὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν, στρατηγοὶ δὲ καὶ λοχαγοὶ συνῆλθον. καὶ ἐνταῦθα πολλὴ ἀπορία ἦν. ἔνθεν μὲν γὰρ ὅρη ἦν ὑπερύψηλα, ἔνθεν δὲ ὁ ποταμὸς τοσοῦτος τὸ βάθος, ὡς μηδὲ τὰ δόρατα ὑπερέχειν πειρωμένοις τοῦ βάθους. 8. ἀπορουμένοις δ' αὐτοῖς προσελθών τις ἀνὴρ Ῥόδιος εἶπεν. Ἐγὼ θέλω, ὧ ἄνδρες, διαβιβάσαι ὑμᾶς κατὰ τετρα-

κισχιλίους όπλίτας, αν έμοι ων δέομαι ύπηρετήσητε, καί τάλαντον μισθον πορίσητε. 9. έρωτώμενος δε ότου δέοιτο, 'Ασκῶν, ἔφη, δισγιλίων δεήσομαι · πολλὰ δ' όρῶ πρόβατα καὶ αίγας καὶ βοῦς καὶ ὄνους, ἃ ἀποδαρέντα καὶ φυσηθέντα ραδίως αν παρέχοι την διάβασιν. 10. δεήσομαι δε και των δεσμών οίς χρησθε περί τὰ ὑποζύγια τούτοις ζεύξας τοὺς ασκούς προς αλλήλους, όρμίσας έκαστον ασκον λίθους άρτήσας καὶ άφεις ώσπερ άγκύρας είς τὸ ὕδωρ, διαγαγών καὶ ἀμφοτέρωθεν δήσας, ἐπιβαλῶ ὕλην καὶ γῆν ἐπιφορήσω. 11. ὅτι μεν οὖν οὐ καταδύσεσθε αὐτίκα μάλα εἴσεσθε. πας γαρ ασκος δύο ανδρας έξει του μη καταδύναι · ώστε δε μη ολισθάνειν ή ύλη καὶ ή γη σχήσει. 12. 'Ακούσασι ταύτα τοις στρατηγοίς το μεν ενθύμημα χαρίεν εδόκει είναι, τὸ δ' ἔργον ἀδύνατον ἢσαν γὰρ οἱ κωλύσοντες πέραν πολλοὶ ίππεις, οὶ εὐθὺς τοις πρώτοις οὐδὲν αν ἐπέτρεπον τούτων ποιείν. 13. ένταθθα την μεν ύστεραίαν επανεχώρουν είς τουμπαλιν [ή προς Βαρυλώνα] είς τὰς ἀκαύστους κώμας, κατακαύσαντες ένθεν έξήεσαν . ώστε οι πολέμιοι ου προσήλαυνον, άλλὰ έθεωντο, καὶ δμοιοι ήσαν θαυμάζεις όποι ποτε τρέψονται οί Ελληνες και τί έν νῷ ἔχοιεν.

14. Ένταῦθα οἱ μὲν ἄλλοι στρατιῶται ἀμφὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν · οἱ δὲ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ πάλιν συνῆλθον,
καὶ συναγαγόντες τοὺς ἐαλωκότας ἤλεγχον τὴν κύκλφ
πᾶσαν χώραν τίς ἐκάστη εἶη. 15. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι τὰ
μὲν πρὸς μεσημβρίαν τῆς ἐπὶ Βαβυλῶνα εἶη καὶ Μηδίαν,
δὶ ἦσπερ ἤκοιεν · ἡ δὲ πρὸς ἔω ἐπὶ Σοῦσά τε καὶ Ἐκβάτανα φέροι, ἔνθα θερίζειν καὶ ἐαρίζειν λέγεται βασιλεύς ·
ἡ δὲ διαβάντι τὸν ποταμὸν πρὸς ἐσπέραν ἐπὶ Λυδίαν καὶ
Ἰωνίαν φέροι · ἡ δὲ διὰ τῶν ὀρέων, καὶ πρὸς ἄρκτον τετραμμένη, ὅτι εἰς Καρδούχους ἄγοι. 16. τούτους δὲ ἔφασαν οἰκεῖν ἀνὰ τὰ ὅρη, καὶ πολεμικοὺς εἶναι, καὶ βασιλέως

ούκ ακούειν άλλα και έμβαλείν ποτε είς αύτους βασιλικήν στρατιάν, δώδεκα μυριάδας · τούτων δ' οὐδένα ἀπονοστήσαι διὰ τὴν δυσγωρίαν. ὁπότε μέντοι πρὸς τὸν σατράπην τὸν έν τω πεδίω σπείσαιντο, καὶ έπιμιγνύναι σφών τε προς έκείνους καὶ έκείνων προς έαυτούς. 17. Ακούσαντες ταῦτα, οἱ στρατηγοὶ ἐκάθισαν χωρὶς τοὺς ἑκασταγόσε φάσκοντας είδεναι, ούδεν δήλον ποιήσαντες όποι πορεύεσθαι έμελλον, έδόκει δὲ τοῖς στρατηγοῖς ἀναγκαῖον είναι διὰ τῶν ὀρέων εἰς Καρδούχους ἐμβάλλειν τούτους γὰρ διελθόντας έφασαν είς 'Αρμενίαν ήξειν, ής 'Ορόντας ήρχε πολλής καὶ εὐδαίμονος. ἐντεῦθεν δ' εὖπορον ἔφασαν εἶναι όποι τις έθέλοι πορεύεσθαι. 18. έπὶ τούτοις έθύσαντο. όπως ήνίκα καὶ δοκοίη της ώρας την πορείαν ποιοίντο · την γαρ ύπερβολην των ορέων εδεδοίκεσαν μη προκαταληφθείη. καὶ παρήγγειλαν, ἐπειδη δειπνήσειαν, συσκευασαμένους πάντας αναπαύεσθαι, καὶ ἔπεσθαι ἡνίκ ἄν τις παραγγέλλη.

BOOK FOURTH.

1. "Όσα μὲν δη ἐν τῆ ἀναβάσει ἐγένετο μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα μετὰ τῆν μάχην ἐν ταῖς σπονδαῖς ἃς βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν Κύρω ἀναβάντες "Ελληνες ἐποιήσαντο, καὶ ὅσα, παραβάντος τὰς σπονδὰς βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους, ἐπολεμήθη πρὸς τοὺς "Ελληνας ἐπακολουθοῦντος τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος, ἐν τῷ πρόσθεν λόγω δεδήλωται. 2. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἔνθα ὁ μὲν Τίγρης ποταμὸς παντάπασιν ἄπορος ἦν διὰ τὸ βάθος καὶ μέγεθος, πάροδος δὲ οὐκ ἦν, ἀλλὰ τὰ Καρδούχεια ὅρη ἀπότομα ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἐκρέματο, ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς διὰ τῶν ὀρέων πορευτέον εἶναι. 3. ἤκουον γὰρ τῶν άλισκομένων

ότι, εἰ διέλθοιεν τὰ Καρδούχεια ὅρη, ἐν τῆ ᾿Αρμενίᾳ τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ, ἡν μὲν βούλωνται, διαβήσονται, ἡν δὲ μὴ βούλωνται, περιίασι. καὶ τοῦ Εὐφράτου δὲ τὰς πηγὰς ἐλέγετο οὐ πρόσω τοῦ Τίγρητος εἶναι, καὶ ἔστιν οὕτως ἔχον. 4. τὴν δ΄ εἰς τοὺς Καρδούχους ἐμβολὴν ὧδε ποιοῦνται, ἄμα μὲν λαθεῖν πειρώμενοι, ἄμα δὲ φθάσαι πρὶν τοὺς πολεμίους καταλαβεῖν τὰ ἄκρα.

- 5. Ήνίκα δ' ην άμφὶ την τελευταίαν φυλακήν, καὶ έλείπετο της νυκτός όσον σκοταίους διελθείν το πεδίον, τηνικαύτα άναστάντες άπο παραγγέλσεως, πορευόμενοι άφικνοῦνται ἄμα τῆ ἡμέρα πρὸς τὸ ὅρος. 6. ἔνθα δὴ Χειρίσοφος μεν ήγειτο του στρατεύματος, λαβων το άμφ' αύτον καὶ τους γυμνήτας πάντας, Εενοφών δὲ σὺν τοῖς οπισθοφύλαξιν οπλίταις είπετο, οὐδένα έχων γυμνητα: ούδεις γαρ κίνδυνος εδόκει είναι, μή τις άνω πορευομένων έκ τοῦ ὅπισθεν ἐπίσποιτο. 7. καὶ ἐπὶ μὲν τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος, πρίν τινα αισθέσθαι των πολεμίων. έπειτα δ' ύφηγείτο εφείπετο δε αεί το ύπερβάλλον τοῦ στρατεύματος είς τὰς κώμας τὰς ἐν τοῖς ἄγκεσί τε καὶ μυχοίς των ορέων. 8. "Ενθα δή οἱ μεν .Καρδούχοι ἐκλιπόντες τὰς οἰκίας, ἔχοντες καὶ γυναῖκας καὶ παίδας, ἔφευγον επὶ τὰ ὄρη τὰ δὲ ἐπιτήδεια πολλὰ ἢν λαμβάνειν, ήσαν δὲ καὶ χαλκώμασι παμπόλλοις κατεσκευασμέναι αί οἰκίαι, ὧν οὐδὲν ἔφερον οἱ Ελληνες, οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους εδίωκον, υποφειδόμενοι, εί πως εθελήσειαν οι Καρδούγοι διιέναι αὐτοὺς ώς διὰ φιλίας της χώρας, ἐπείπερ βασιλεῖ πολέμιοι ήσαν . 9. τὰ μέντοι ἐπιτήδεια ὅτφ τις ἐπιτυγχάνοι ἐλάμβανον · ἀνάγκη γὰρ ἢν. οἱ δὲ Καρδοῦχοι οὖτε καλούντων ύπήκουον, οὖτε ἄλλο Φιλικὸν οὐδὲν ἐποίουν.
- 10. Ἐπεὶ δὲ οἱ τελευταίοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς κώμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου, ἤδη σκοταίοι, διὰ γὰρ τὸ

στευην είναι την όδον, όλην την ημέραν η ανάβασις αὐτοῖς έγενετο καὶ κατάβασις εἰς τὰς κώμας, — τότε δὴ συλλεγέντες τινές των Καρδούχων τοις τελευταίοις επέθεντο, καὶ ἀπέκτεινάν τινας, καὶ λίθοις καὶ τοξεύμασι κατέτρωσαν, ολίγοι όντες εξ απροσδοκήτου γαρ αυτοίς επέπεσε το Ελληνικόν. 11. εὶ μέντοι τότε πλείους συνελέγησαν, εκινδύνευσεν αν διαφθαρήναι πολύ του στρατεύματος. καὶ ταύτην μεν την νύκτα ούτως εν ταις κώμαις ηὐλίσθησαν. οί δὲ Καρδούγοι πυρὰ πολλὰ ἔκαον κύκλω ἐπὶ τῶν ὑρέων, καὶ συνεώρων άλλήλους. 12. "Αμα δὲ τῆ ἡμέρα συνελθοῦσι τοῖς στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς τῶν Ελλήνων ἔδοξε τῶν τε ὑποζυγίων τὰ ἀναγκαῖα καὶ δυνατώτατα ἔχοντας πορεύεσθαι, καταλιπόντας τάλλα, καὶ ὅσα ἡν νεωστὶ αἰχμάλωτα ἀνδράποδα ἐν τῆ στρατιᾶ πάντα ἀφεῖναι. 13. σχολαίαν γὰρ ἐποίουν τὴν πορείαν, πολλά ὅντα, τὰ ύποζύγια καὶ τὰ αἰγμάλωτα πολλοὶ δὲ οἱ ἐπὶ τούτοις οντες απόμαχοι ησαν, διπλάσιά τε επιτήδεια έδει πορίζεσθαι καὶ φέρεσθαι, πολλῶν τῶν ἀνθρώπων ὄντων. δὲ ταῦτα, ἐκήρυξαν οὕτω ποιείν.

14. Έπει δε ἀριστήσαντες ἐπορεύοντο, ὑποστάντες ἐν στενῷ οἱ στρατηγοὶ, εἶ τι εὐρίσκοιεν τῶν εἰρημένων μὴ ἀφειμένον, ἀφηροῦντο · οἱ δ ἐπείθοντο, πλὴν. εἶ τίς τι ἔκλεψεν, οἰον ἡ παιδὸς ἐπιθυμήσας ἡ γυναικὸς τῶν εὐπρεπῶν. καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν οὕτως ἐπορεύθησαν, τὰ μέν τι μαχόμενοι, τὰ δὲ καὶ ἀναπαυόμενοι. 15. εἰς δὲ τὴν ὑστεραίαν γίγνεται χειιιῶν πολὺς, ἀναγκαῖον δ ἡν πορεύεσθαι · οὐ γὰρ ἡν ἱκανὰ τἀπιτήδεια. καὶ ἡγεῖτο μὲν Χειρίσοφος, ἀπισθοφυλάκει δὲ Ξενοφῶν. 16. καὶ οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπετίθεντο, καὶ στενῶν ὅντων τῶν χωρίων, ἐγγὺς προσιόντες ἐτόξευον καὶ ἐσφενδόνων · ὥστε ἡναγκάζοντο οἱ Ελληνες, ἐπιδιώκοντες καὶ πάλιν ἀναχά·

ζοντες, σχολή πορεύεσθαι καὶ θαμινὰ παρήγγελλεν ὁ Εενοφων ὑπομένειν, ὅτε οἱ πολέμιοι ἰσχυρως ἐπικέοιντο.

17. "Ενθα ο Χειρίσοφος άλλοτε μεν ότε παρεγγυώτο ύπέ. μενε, τότε δε ούχ υπέμενεν, άλλ' ήγε ταχέως και παρηγγύα έπεσθαι, ώστε δήλον ην ότι πραγμά τι είη σγολή δ' ούκ ην ίδειν παρελθόντι το αίτιον της σπουδης. ώστε η πορεία όμοία φυγή εγίγνετο τοις όπισθοφύλαξι. 18. καὶ ενταύθα αποθυήσκει αυήρ αγαθός Λακωνικός Κλεώνυμος, τοξευθείς διὰ της ἀσπίδος καὶ της σπολάδος εἰς τὰς πλευρὰς, καὶ Βασίας 'Αρκας, διαμπερές την κεφαλήν. 19. Έπεὶ δέ άφίκοντο έπὶ σταθμον, εὐθὺς ὥσπερ εἶχεν ὁ Εενοφῶν έλθων προς του Χειρίσοφου, ήτιατο αυτον ότι ουχ υπέμεινεν, άλλ' ήναγκάζοντο φεύγοντες άμα μάχεσθαι. καὶ νῦν δύο καλώ τε κάγαθω ἄνδρε τέθνατον, καὶ οὖτε ἀνελέσθαι ούτε θάψαι έδυνάμεθα. 20. αποκρίνεται ὁ Χειρίσοφος. Βλέψον, έφη, πρὸς τὰ ὅρη, καὶ ἰδὲ ὡς ἄβατα πάντα ἐστί. μία δ' αύτη όδὸς ຖν όρᾶς όρθία, καὶ ἐπὶ ταύτη ἀνθρώπων όραν έξεστί σοι όχλον τοσούτον, οι κατειληφότες φυλάττουσι την έκβασιν. '21. ταῦτ' έγω έσπευδον, καὶ διὰ τοῦτό σε ούχ ὑπέμενον, εἴ πως δυναίμην φθάσαι πρὶν κατειλήφθαι την ύπερβολήν οί δ' ήγεμόνες οθς έχομεν οδ φασιν είναι ἄλλην όδόν. 22. ό δὲ Ξενοφῶν λέγει 'Αλλ' έγω έχω δύο ἄνδρας. έπεὶ γὰρ ἡμῖν πράγματα παρεῖχον, ένηδρεύσαμεν, ὅπερ ήμᾶς καὶ ἀναπνεῦσαι ἐποίησε, καὶ άπεκτείναμέν τινας αὐτῶν, καὶ ζῶντας προύθυμήθημεν λα-Βείν αὐτοῦ τούτου ένεκα, ὅπως ἡγεμόσιν εἰδόσι τὴν χώραν χρησαίμεθα.

28. Καὶ εὐθὺς ἀγαγόντες τοὺς ἀνθρώπους, ἤλεγχον διαλαβόντες εἴ τινα εἰδεῖεν ἄλλην ὁδὸν ἢ τὴν φανεράν. ὁ μὲν οὖν ἔτερος οὐκ ἔφη, μάλα πολλῶν φόβων προσαγομένων · ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἀφέλιμον ἔλεγεν, ὁρῶντος τοῦ ἑτέρου

κατεσφάγη. 24. ὁ δὲ λοιπὸς ἔλεξεν ὅτι οὖτος μὲν οὐ φαίη διὰ ταῦτα εἰδέναι, ὅτι αὐτῷ ἐτύγχανε θυγάτηρ ἐκεῖ παρ' ανδρί εκδεδομένη · αυτός δ' έφη ήγήσεσθαι δυνατήν καὶ ύποζυγίοις πορεύεσθαι όδόν. 25. έρωτώμενος δ΄ εὶ εἴη τι έν αὐτη δυσπάριτον χωρίον, ἔφη εἶναι ἄκρον, δ εἰ μή τις προκαταλήψοιτο, αδύνατον έσεσθαι παρελθείν. ταῦθα ἐδόκει, συγκαλέσαντας λοχαγούς καὶ πελταστάς καὶ των όπλιτων, λέγειν τε τὰ παρόντα, καὶ έρωταν εί τις αὐτῶν ἔστιν ὅστις ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐθέλοι αν γενέσθαι, καὶ ύποστας έθελοντης πορεύεσθαι. 27. ύφίσταται των μέν όπλιτῶν 'Αριστώνυμος Μεθυδριεὺς 'Αρκὰς καὶ 'Αγασίας Στυμφάλιος 'Αρκας, αντιστασιάζων δε αυτοίς Καλλίμαχος Παρράσιος 'Αρκας, και ούτος έφη εθέλειν πομεύεσθαι, προσλαβων έθελοντας έκ παντός του στρατεύματος έγω γαρ, έφη, οίδα ὅτι ἔψονται πολλοὶ τῶν νέων ἐμοῦ ἡγου-28. ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν εἴ τις καὶ τῶν γυμνήτων ταξιάρχων έθέλοι συμπορεύεσθαι. ύφίσταται 'Αριστέας Χίος, δς πολλαχού πολλού άξιος τη στρατιά είς τὰ τοιαύτα έγένετο.

ΙΙ. Καὶ ἢν μὲν δείλη ἤδη, οἱ δ' ἐκέλευον αὐτοὺς ἐμφαγόντας πορεύεσθαι. καὶ τὸν ἡγεμόνα δήσαντες παραδιδόασιν αὐτοῦς, καὶ συντίθενται τὴν μὲν νύκτα, ἢν λάβωσι τὸ ἄκρον, τὸ χωρίον φυλάττειν, ἄμα δὲ τῷ ἡμέρα τῷ σάλπιγγι σημαίνειν καὶ τοὺς μὲν ἦνω ὅντας ἰέναι ἐπὶ τοὺς κατέχοντας τὴν φανερὰν ἔκβασιν, αὐτοὶ δὲ συμβοηθήσειν ἐκβαίνοντες ὡς ἄν δύνωνται τάχιστα. 2. Ταῦτα συνθέμενοι, οἱ μὲν ἐπορεύοντο πλῆθος ὡς δισχίλιοι καὶ ὕδωρ πολὺ ἢν ἐξ οὐρανοῦ Εενοφῶν δὲ ἔχων τοὺς ὁπισθοφύλακας ἡγεῖτο πρὸς τὴν φανερὰν ἔκβασιν, ὅπως ταύτῃ τῷ ὁδῷ οἱ πολέμιοι προσέχοιεν τὸν νοῦν, καὶ ὡς μάλιστα λάθοιεν οἱ περιιόντες. 3. ἔπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ χαράδρα οἱ ὀπισθοφύλα-

κες, ην έδει διαβάντας προς το δρθιον ἐκβαίνειν, τηνικαῦτα ἐκυλίνδουν οἱ βάρβαροι ὁλοιτρόχους ἀμαξιαίους, καὶ μείζους καὶ ἐλάττους, οὶ φερόμενοι προς τὰς πέτρας παίοντες διεσφενδονῶντο · καὶ παντάπασιν οὐδὲ πελάσαι οἶόν τ' ην τῆ εἰσόδω. 4. ἔνιοι δὲ τῶν λοχαγῶν, εἰ μη ταύτη δύναιντο, ἄλλη ἐπειρῶντο · καὶ ταῦτα ἐποίουν μέχρι σκότος ἐγένετο · ἐπεὶ δὲ ῷοντο ἀφανεῖς εἶναι ἀπιόντες, τότε ἀπηλθον ἐπὶ τὸ δείπνον · ἐτύγχανον δὲ καὶ ἀνάριστοι ὅντες αὐτῶν οἱ ὀπισθοφυλακήσαντες. οἱ μέντοι πολέμιοι οὐδὲν ἐπαύσαντο δὶ ὅλης τῆς νυκτὸς κυλινδοῦντες τοὺς λίθους · τεκμαίρεσθαι δ' ην τῷ ψόφω.

5. Οἱ δ' ἔχοντες τὸν ἡγεμόνα, κύκλω περιιόντες, καταλαμβάνουσι τοὺς φύλακας ἀμφὶ πῦρ καθημένους καὶ τοὺς μεν κατακανόντες, τους δε καταδιώξαντες, αυτοι ένταυθ έμενον ώς τὸ ἄκρον κατέχοντες. 6. οἱ δ' οὐ κατείχον, άλλα μαστος ην ύπερ αυτών, παρ δυ ην ή στενη αυτη όδος, εφ' ή εκάθηντο οι φύλακες. έφοδος μέντοι αυτόθεν έπὶ τοὺς πολεμίους ήν, οὶ ἐπὶ τῆ φανερᾶ όδῶ ἐκάθηντο. 7. Καὶ τὴν μὲν νύκτα ἐνταῦθα διήγαγον ἐπεὶ δ' ἡμέρα ύπέφαινεν, επορεύοντο σιγή συντεταγμένοι επὶ τοὺς πολεμίους · καὶ γὰρ ὁμίχλη ἐγένετο, ὥστ' ἔλαθον ἐγγὺς προσελθόντες. ἐπεὶ δὲ είδον ἀλλήλους, ή τε σάλπιγξ ἐφθέγξατο, καὶ ἀλαλάξαντες ἵεντο ἐπὶ τους ἀνθρώπους · οἱ δὲ οὐκ έδέξαντο, άλλὰ λιπόντες τὴν όδὸν, φεύγοντες ολίγοι ἀπέθνησκον είζωνοι γὰρ ήσαν. 8. οἱ δὲ ἀμφὶ Χειρίσοφον, άκούσαντες της σάλπιγγος, εύθυς ίεντο ἄνω κατά την φανεραν όδον . ἄλλοι δὲ τῶν στρατηγῶν κατὰ ἀτριβείς όδους επορεύοντο, ή έτυχον έκαστοι όντες, και αναβάντες ώς εδύναντο, ανίμων αλλήλους τοις δόρασι. 9. καὶ οδτοι πρώτοι συνέμιξαν τοίς προκαταλαβούσι το γωρίον. Εενοφων δε, έχων των οπισθοφυλάκων τους ημίσεις, επορεύετο ήπερ οί τον ήγεμόνα έχοντες εὐοδωτάτη γαρ ήν τοις ύποζυγίοις τους δε ημίσεις όπισθεν των υποζυγίων έταξε. 10. Πορευόμενοι δ' εντυγχάνουσι λόφω ύπερ της όδου, κατειλημμένω ύπο των πολεμίων, ους ή αποκόψαι ανάγκη η διεζευγθαι ἀπὸ των ἄλλων Ἑλλήνων. καὶ αὐτοὶ μὲν αν επορεύθησαν ήπερ οι άλλοι, τὰ δε ύποζύγια οὐκ ήν άλλη ή ταύτη ἐκβηναι. 11. ἔνθα δη παρακελευσάμενοι ἀλλήλοις, προσβάλλουσι προς του λόφου δρθίοις τοις λόγοις, οὐ κύκλω. άλλά καταλιπόντες άφοδον τοις πολεμίοις, εί βούλοιντο φεύγειν. 12. καὶ τέως μεν αὐτοὺς ἀναβαίνοντας, όπη εδύναντο εκαστος, οι βάρβαροι ετόξευον και έβαλλον. έγγυς δ' οὐ προσίεντο, άλλα φυγή λείπουσι το γωρίον. καὶ τοῦτόν τε παρεληλύθεσαν οἱ Ελληνες, καὶ έτερον ορωσιν έμπροσθεν λόφον κατεχόμενον έπὶ τοῦτον αὖθις έδόκει πορεύεσθαι. 13. Έννοήσας δ' ὁ Εενοφων, μη, εί έρημον καταλίποι τον ήλωκότα λόφον, καὶ πάλιν λαβόντες οί πολέμιοι ἐπιθοίντο τοῖς ὑποζυγίοις παριοῦσιν, — ἐπὶ πολύ δ ην τὰ ὑποζύγια, ἄτε διὰ στενης της όδοῦ πορευόμενα, -- καταλείπει ἐπὶ τοῦ λόφου λοχαγοὺς Κηφισόδωρον Κηφισοφώντος 'Αθηναίον, καὶ 'Αμφικρώτην 'Αμφιδήμου 'Αθηναΐον, καὶ 'Αρχαγόραν 'Αργεΐον φυγάδα, αὐτὸς δὲ σὺν τοις λοιποις επορεύετο επί τον δεύτερον λόφον, και τώ αὐτῶ τρόπω καὶ τοῦτον αἰροῦσιν. 14. Ετι δ' αὐτοῖς τρίτος μαστός λοιπός ην, πολύ ορθιώτατος, ο ύπερ της επί τῷ πυρὶ καταληφθείσης φυλακής τής νυκτὸς ὑπὸ τῶν ἐθε-15. ἐπεὶ δ΄ ἐγγὺς ἐγένοντο οἱ Ελληνες, λείπουσιν οἱ βάρβαροι ἀμαχητὶ τὸν μαστὸν, ὥστε θαυμαστὸν πασι γενέσθαι, και ύπώπτευον δείσαντας αύτους μη κυκλωθέντες πολιορκοιντο ἀπολιπείν. οι δ' ἄρα ἀπὸ τοῦ ἄκρου καθορώντες τὰ ὅπισθεν γιγνόμενα, πάντες ἐπὶ τοὺς ὁπισθοφύλακας έχώρουν. 16. καὶ Ξενοφων μεν σύν τοις νεωτάτοις άνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἄκρον, τοὺς δὲ ἄλλους ἐκέλευσεν ὑπάγειν, ὅπως οἱ τελευταίοι λόχοι προσμίζειαν, καὶ προελθόντας κατὰ τὴν όδὸν ἐν τῷ ἡμαλῷ θέσθαι τὰ ὅπλα εἶπε.

17. Καὶ ἐν τούτω τῷ χρόνω ἦλθεν 'Αρχαγόρας ὁ 'Αργείος πεφευγώς, καὶ λέγει ώς ἀπεκόπησαν ἀπὸ τοῦ πρώτου λόφου, καὶ ὅτι τεθνᾶσι Κηφισόδωρος καὶ ᾿Αμφικράτης, καὶ ἄλλοι όσοι μη άλλομενοι κατά της πέτρας προς τους οπισθοφύλακας ἀφίκοντο. 18. ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι οἱ βάρβαροι ήκον επ' αντίπορον λόφον τω μαστώ· καὶ Εενοφών διελέγετο αυτοίς δι' έρμηνέως περί σπονδών, και τους νεκρούς απήτει. 19. οι δε έφασαν αποδώσειν εφ' ω μή κάειν τὰς οἰκίας. συνωμολόγει ταῦτα ὁ Εενοφων. δε το μεν άλλο στράτευμα παρήει, οί δε ταῦτα διελέγοντο, πάντες οἱ ἐκ τούτου τοῦ τόπου συνερρύησαν. 20. ἐνταῦθα ίσταντο οἱ πολέμιοι. καὶ ἐπεὶ ἤρξαντο καταβαίνειν ἀπὸ τοῦ μαστοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους, ἔνθα τὰ ὅπλα ἔκειντο, ἵεντο δη οί πολέμιοι πολλώ πλήθει καὶ θορύβω καὶ ἐπεὶ ἐγένοντο έπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ μαστοῦ, ἀφ' οὖ Εειοφῶν κατέβαινεν, εκυλίνδουν πέτρας καὶ ένος μεν κατέαξαν το σκέλος, Εενοφωντα δε ό ύπασπιστης έχων την ασπίδα απέλιπεν. 21. Ευρύλοχος δε Λουσιεύς Αρκάς προσέδραμεν αυτώ, όπλίτης, καὶ πρὸ ἀμφοῖν προβεβλημένος ἀπεχώρει, καὶ οί άλλοι προς τους συντεταγμένους απηλθον. 22. Έκ δέ τούτου παν όμου εγένετο το Έλληνικον, και εσκήνησαν αὐτοῦ, ἐν πολλαῖς καὶ καλαῖς οἰκίαις καὶ ἐπιτηδείοις δαψιλέσι καὶ γὰρ οἶνος πολὺς ἢν, ὥστε ἐν λάκκοις κονιατοῖς είγον. 23. Εενοφων δε και Χειρίσοφος διεπράξαντο ώστε λαβόντες τους νεκρούς ἀπέδοσαν τον ήγεμόνα καὶ πάντα έποίησαν τοις είποθανούσιν έκ των δυνατών, ώσπερ νομίζεται ἀνδράσιν ἀγαθοῖς.

24. Τη δε ύστεραία άνευ ηγεμόνος επορεύοντο · μαχόμενοι δ' οί πολέμιοι, καὶ όπη είη στενον χωρίον προκαταλαμβάνοντες, εκώλυον τὰς παρόδους. 25. ὁπότε μεν οὖν τοὺς πρώτους κωλύοιεν, Εενοφων όπισθεν έκβαίνων προς τά όρη έλυε την απόφραξιν της παρόδου τοις πρώτοις, ανωτέρω πειρώμενος γίγνεσθαι τῶν κωλυόντων • 26. ὁπότε δὲ τοίς όπισθεν επιθοίντο, Χειρίσοφος εκβαίνων, καὶ πειρώμενος ανωτέρω γίγνεσθαι των κωλυόντων, έλυε την απόφραξιν της παρόδου τοις όπισθεν και αει ούτως έβοήθουν άλλήλοις, καὶ ἰσχυρῶς άλλήλων ἐπεμέλοντο. καὶ ὁπότε αὐτοῖς τοῖς ἀναβᾶσι πολλὰ πράγματα παρείγον οί βάρβαροι πάλιν καταβαίνουσιν έλαφροί γάρ ήσαν, ώστε καὶ ἐγγύθεν φεύγοντες ἀποφεύγειν οὐδὲν γὰρ είχον άλλο ή τόξα καὶ σφενδόνας. 28. άριστοι δὲ τοξόται ήσαν. είχον δε τόξα εγγύς τριπήχη, τὰ δε τοξεύματα πλέον ή διπήχη · είλκον δὲ τὰς νευρὰς, ὁπότε τοξεύοιεν, πρὸς τὸ κάτω τοῦ τόξου τῷ ἀριστερῷ ποδὶ προβαίνοντες. τοξεύματα εχώρει διὰ τῶν ἀσπίδων καὶ διὰ τῶν θωράκων. έχρωντο δε αυτοίς οι Ελληνες, επει λάβοιεν, ακοντίοις, έναγκυλώντες. έν τούτοις τοις χωρίοις οι Κρήτες χρησιμώτατοι ἐγένοντο. ήρχε δὲ αὐτῶν Στρατοκλής Κρής.

ΙΙΙ. Ταύτην δ' αὖ τὴν ἡμέραν ηὐλίσθησαν ἐν ταῖς κώμαις ταῖς ὑπὲρ τοῦ πεδίου τοῦ παρὰ τὸν Κεντρίτην ποταμὸν, εὐρος ὡς δίπλεθρον, δς ὁρίζει τὴν ᾿Αρμενίαν καὶ τὴν τῶν Καρδούχων χώραν. καὶ οἱ Ἦληνες ἐνταῦθα ἀνεπαύσαντο ἄσμενοι, ἰδόντες πεδίον ἀπεῖχε δὲ τῶν ὀρέων ὁ ποταμὸς ἐξ ἡ ἐπτὰ στάδια τῶν Καρδούχων. 2. τότε μὲν οὖν ηὐλίσθησαν μάλα ἡδέως, καὶ τἀπιτήδεια ἔχοντες και πολλὰ τῶν παρεληλυθότων πόνων μνημονεύοντες. ἐπτα γὰρ ἡμέρας, ὅσασπερ ἐπορεύθησαν διὰ τῶν Καρδούχων, πάσας μαχόμενοι διετέλεσαν, καὶ ἔπαθον κακὰ ὅσα οὐδὲ

τὰ σύμπαντα ὑπὸ βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους. ώς οὖν ἀπηλλαγμένοι τοὑτων, ἡδέως ἐκοιμήθησαν.

3. "Αμα δὲ τῆ ἡμέρα, ὁρῶσιν ἱππέας που πέραν τοῦ ποταμού, έξωπλισμένους ώς κωλύσοντας διαβαίνειν, πεζούς δ' έπὶ ταῖς ὄχθαις παρατεταγμένους ἄνω τῶν ἱππέων, ὡς κωλύσοντας είς την Αρμενίαν έκβαίνειν. 4. ήσαν δ΄ οδτοι 'Ορόντα καὶ 'Αρτούγα, 'Αρμένιοι καὶ Μάρδοι καὶ Χαλδαῖοι μισθοφόροι. ἐλέγοντο δὲ οἱ Χαλδαῖοι ἐλεύθεροί τε καὶ άλκιμοι είναι · ὅπλα δ΄ είχον γέρρα μακρά καὶ λόγχας. 5. αί δὲ ὄχθαι αῦται, ἐφ' ὧν παρατεταγμένοι οῦτοι ἦσαν, τρία ή τέτταρα πλέθρα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀπεῖχον · όδὸς δε μία ή ορωμένη ην άγουσα άνω, ώσπερ χειροποίητος. ταύτη ἐπειρώντο διαβαίνειν οἱ Ελληνες. 6. ἐπεὶ δὲ πειρωμένοις τό τε ύδωρ ύπερ των μαστων εφαίνετο, καὶ τραχύς ήν ό ποταμός μεγάλοις λίθοις καὶ όλισθηροῖς, καὶ οὖτ' ἐν τῷ ΰδατι τὰ ὅπλα ἢν ἔχειν, εἰ δὲ μὴ, ἤρπαζεν ὁ ποταμός επί τε της κεφαλής τὰ ὅπλα εἴ τις φέροι, γυμνοὶ έγίγνοντο πρὸς τὰ τοξεύματα καὶ τἄλλα βέλη, — ἀνεχώρησαν, καὶ αὐτοῦ ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ τὸν ποταμόν. 7. Ένθα δε αὐτοὶ τὴν πρόσθεν νύκτα ἦσαν ἐπὶ τοῦ ὅρους. έωρων τους Καρδούχους πολλούς συνειλεγμένους έν τοις ενταύθα δη πολλη άθυμία ην τοίς "Ελλησιν, όρωσι μεν του ποταμού την δυσπορίαν, όρωσι δε τους διαβαίνειν κωλύσοντας, όρωσι δε τοις διαβαίνουσιν επικεισομένους τους Καρδούγους όπισθεν. 8. ταύτην μεν ούν την ημέραν καὶ την νύκτα ἔμειναν ἐν πολλη ἀπορία ὅντες. Εενοφων δε όναρ είδεν εδοξεν έν πέδαις δεδέσθαι, αθται δὲ αὐτῷ αὐτόμαται περιρρυήναι, ώστε λυθήναι καὶ διαβαίνειν οπόσον έβούλετο. ἐπεὶ δὲ ὄρθρος ἢν, ἔρχεται πρὸς τον Χειρίσοφον, καὶ λέγει ὅτι ἐλπίδας ἔχει καλῶς ἔσεσθαι, καὶ διηγείται αὐτῷ τὸ ὄναρ. 9. ὁ δὲ ἤδετί τε καὶ ις τάχιστα έως ὑπέφαινεν, ἐθύοντο πάντες παρόντες οἱ στρατηγοί καὶ τὰ ἱερὰ καλὰ ἦν εὐθὺς ἐπὶ τοῦ πρώτου. καὶ ἀπιόντες ἀπὸ τῶν ἱερῶν οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ παρήγγελλον τῆ στρατιῷ ἀριστοποιεῖσθαι.

10. Καὶ ἀριστῶντι τῷ Ξενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανίσκω · ήδεσαν γάρ πάντες ὅτι ἐξείη αὐτῶ καὶ ἀριστώντι καὶ δειπνούντι προσελθείν, καὶ εἰ καθεύδοι ἐπεγείραντα είπειν, εί τίς τι έγοι των προς τον πόλεμον. 11. καὶ τότε έλεγον ὅτι τυγχάνοιεν φρύγανα συλλέγοντες ώς επί πυρ, κάπειτα κατίδοιεν εν τώ περαν, εν πετραις καθηκούσαις έπ' αὐτὸν τὸν ποταμὸν, γέροντά τε καὶ γυναίκα καὶ παιδίσκας ώσπερ μαρσίπους ίματίων κατατιθεμένους έν πέτρα αντρώδει. 12. ιδούσι δέ σφισι δόξαι ασφαλές είναι διαβήναι · οὐδὲ γὰρ τοῖς πολεμίοις ίππεῦσι προσβατον είναι κατά τοῦτο. ἐκδύντες δ' ἔφασαν ἔχοντες τὰ έγχειρίδια γυμνοὶ ώς νευσόμενοι διαβαίνειν πορευόμενοι δε πρόσθεν διαβήναι πρίν βρέξαι τὰ αἰδοία καὶ διαβάντες καὶ λαβόντες τὰ ιμάτια πάλιν ήκειν. θύς οὖν ὁ Ξενοφῶν αὐτός τε ἔσπενδε, καὶ τοῖς νεανίσκοις έγχειν ἐκέλευε, καὶ εὖχεσθαι τοις φήνασι θεοις τά τε ονείρατα καὶ τὸν πόρον, καὶ τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ ἐπιτελέσαι. σπείσας δ' εὐθὺς ήγε τοὺς νεανίσκους παρά τὸν Χειρίσοφον, καὶ διηγοῦνται ταὐτά. 14. ἀκούσας δὲ καὶ ὁ Χειρίσοφος σπονδάς εποίει, σπείσαντες δε τοις μεν άλλοις παρήγγελλον συσκευάζεσθαι, αυτοί δε, συγκαλέσαντες τους στρατηγούς, έβουλεύοντο ὅπως αν κάλλιστα διαβαίεν, καὶ τούς τε ἔμπροσθεν νικῷεν, καὶ ὑπὸ τῶν ὅπισθεν μηδὲν πάσγοιεν κακόν. 15. καὶ έδοξεν αὐτοῖς Χειρίσοφον μεν ήγεισθαι, και διαβαίνειν έχοντα το ήμισυ του στρατεύματος, το δ' ημισυ έτι ύπομένειν συν Εενοφωντι, τὰ δε ύποζύγια καὶ τὸν ὄχλον ἐν μέσφ τούτων διαβαίνειν.

καλώς ταῦτα είχεν, ἐπορεύοντο · ἡγοῦντο δ' οἱ νεανίσκοι ἐν ἀριστερῷ ἔχοντες τον ποταμόν · όδὸς δὲ ἡν ἐπὶ τὴν διά-βασιν ώς τέτταρες στάδιοι.

17. Πορευομένων δ' αὐτῶν ἀντιπαρήεσαν αἱ τάξεις τῶν ίππέων. ἐπειδή δὲ ήσαν κατὰ τὴν διάβασιν καὶ τὰς ὅχθας τοῦ ποταμοῦ, έθεντο τὰ ὅπλα, καὶ αὐτὸς πρῶτος Χειρίσοφος, στεφανωσάμενος καὶ ἀποδὺς, ἐλάμβανε τὰ ὅπλα, καὶ τοις άλλοις πασι παρήγγελλε, και τους λοχαγους εκέλευεν άγειν τους λόγους ορθίους, τους μεν έν αριστερά, τους δ' έν δεξιά έαυτου. 18. καὶ οἱ μὲν μάντεις ἐσφαγιάζοντο εἰς τον ποταμόν οι δε πολέμιοι ετόξευον τε και εσφενδόνων άλλ' ούπω έξικνούντο. 19. έπεὶ δὲ καλὰ ἡν τὰ σφάγια, έπαιάνιζον πάντες οί στρατιῶται καὶ ἀνηλάλαζον, συνωλόλυζον δὲ καὶ αἱ γυναῖκες ἄπασαι · πολλαὶ γὰρ ἦσαν ἐταῖραι έν τῶ στρατεύματι. 20. Καὶ Χειρίσοφος μὲν ἐνέβαινε, καὶ οἱ σὺν ἐκείνφ · ὁ δὲ Ξενοφῶν, τῶν ὀπισθοφυλάκων λαβων τους εύζωνοτάτους, έθει ανα κράτος πάλιν επί τον πόρου του κατά την εκβασιν την είς τὰ τῶν 'Αρμενίων όρη, προσποιούμενος ταύτη διαβάς αποκλείσειν τυὺς παρά τον ποταμον ίππέας. 21. οι δε πολέμιοι, ορώντες μεν τους αμφί Χειρίσοφον εύπετως το ύδωρ περώντας, ορώντες δε τους άμφι Εενοφώντα θέοντας είς τούμπαλιν, δείσαντες μη αποκλεισθείησαν, φεύγουσιν ανά κράτος, ώς προς την τοῦ ποταμοῦ ἄνω ἔκβασιν. ἐπεὶ δὲ κατὰ τὴν όδὸν ἐγένοντο, · ἔτεινον ἄνω πρὸς τὸ ὄρος. 22. Λύκιος δ' ὁ τὴν τάξιν ἔχων των ίππέων, καὶ Αἰσχίνης ὁ τὴν τάξιν των πελταστών των άμφὶ Χειρίσοφον, ἐπεὶ ἐώρων ἀνὰ κράτος φεύγοντας, είποντο · οί δε στρατιώται εβόων μη απολείπεσθαι, αλλά συνεκβαίνειν έπὶ τὸ όρος. 23. Χειρίσοφος δ' αὐ έπεὶ διέβη, τους μεν ιππέας ουκ εδίωκεν, εύθυς δε κατά τάς προσηκούσας όχθας έπὶ τον ποταμον έξέβαινεν έπὶ τους

ἄνω πολεμίους. οἱ δὲ ἄνω, ὁρῶντες μὲν τοὺς ἑαυτῶν ἱππέας φεύγοντας, ὁρῶντες δ' ὁπλίτας σφίσιν ἐπιόντας, ἐκλείπουσι τὰ ὑπὲρ τοῦ ποταμοῦ ἄκρα.

24. Εενοφων δ', έπεὶ τὰ πέραν έώρα καλώς γιγνόμενα, άπεχώρει την ταχίστην προς το διαβαίνον στράτευμα· καὶ γαρ οί Καρδούχοι φανεροί ήδη ήσαν είς το πεδίον κατα-Βαίνοντες, ως επιθησόμενοι τοις τελευταίοις. Χειρίσοφος μεν τὰ ἄνω κατείχε, Λύκιος δε σὺν ολίγοις έπιχειρήσας επιδιώξαι έλαβε των σκευοφόρων τὰ ύπολειπόμενα, καὶ μετὰ τούτων ἐσθητά τε καλην καὶ ἐκπώματα. 26. καὶ τὰ μὲν σκευοφόρα τῶν Ελλήνων καὶ ὁ όγλος ακμην διέβαινε. Ξενοφων δε στρέψας προς τους Καρδούγους αντία τὰ ὅπλα ἔθετο, καὶ παρήγηειλε τοῦς λοχαγοῦς κατ' ένωμοτίας ποιήσασθαι έκαστον τον έαυτοῦ λόχον, παρ' ασπίδα παραγαγόντας την ενωμοτίαν επὶ φάλαγγος καὶ τους μέν λογαγούς καὶ τους ένωμοτάρχους προς των Καρδούχων ιέναι, οὐραγοὺς δὲ καταστήσασθαι πρὸς τοῦ ποτα-27. Οι δέ Καρδούγοι ώς έώρων τοὺς οπισθοφύλακας τοῦ ὄχλου ψιλουμένους, καὶ ὀλίγους ἤδη φαινομένους, θᾶττον δη επήεσαν ώδας τινας ἄδοντες. ό δε Χειρίσοφος, επεί τα παρ' αὐτῷ ἀσφαλῶς εἶχε, πέμπει παρὰ Εενοφῶντα τοὺς πελταστάς καὶ σφενδονήτας καὶ τοξότας, καὶ κελεύει ποιείν ο τι αν παραγγέλλη. 28. ίδων δε αυτούς διαβαίνοντας, ό Εενοφών πέμψας άγγελον κελεύει αὐτοῦ μείναι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ μὴ διαβάντας · ὅταν δ' ἄρξωνται αὐτοὶ διαβαίνειν, . έναντίους ένθεν καὶ ένθεν σφων έμβαίνειν ως διαβησομένους, διηγκυλωμένους τους ακοντιστάς, καὶ ἐπιβεβλημένους τους τοξότας · μὴ πρόσω δὲ τοῦ ποταμοῦ προβαίνειν. δε παρ' εαυτώ παρήγγειλεν, επειδάν σφενδόνη εξικνηται καὶ ἀσπὶς ψοφή, παιανίσαντας θεῖν εἰς τοὺς πολεμίους: έπειδαν δε αναστρέψωσιν οί πολέμιοι, και έκ του ποταμού

ό σαλπικτής σημήνη τὸ πολεμικὸν, αναστρέψαντας ἐπὶ δόρυ ήγεισθαι μεν τους ουραγούς, θείν δε πάντας, καὶ διαβαίνειν ὅτι τάχιστα, ἡ ͼκαστος τὴν τάξιν εἶχεν, ώς μὴ έμποδίζειν αλλήλους. ὅτι οὖτος ἄριστος ἔσοιτο, ος αν πρώτος έν τῷ πέραν γένηται. 30. οἱ δὲ Καρδοῦχοι, όρωντες ολίγους ήδη τους λοιπούς, - πολλοί γὰρ και των μένειν τεταγμένων ώχοντο, επιμελησόμενοι οι μεν ύποζυγίων, οι δε σκευών, οι δ' έταιρών, - ένταθθα δη επέκειντο θρασέως, καὶ ἤρχοντο σφενδονᾶν καὶ τοξεύειν. 31. οἱ δὲ "Ελληνες παιανίσαντες ώρμησαν δρόμφ έπ' αὐτούς · οἱ δὲ ούκ εδέξαντο καὶ γὰρ ἦσαν ώπλισμένοι ώς μεν έν τοῖς όρεσιν ίκανως προς το επιδραμείν και φεύγειν, προς δε το είς χείρας δέχεσθαι ούχ ίκανως. 32. έν τούτφ σημαίνει ό σαλπικτής καὶ οί μὲν πολέμιοι ἔφευγον πολὺ ἔτι θᾶττον, οί δ "Ελληνες τάναντία στρέψαντες έφευγον διά τοῦ ποταμοῦ ὅτι τάχιστα. 33. τῶν δὲ πολεμίων οἱ μέν τινες αίσθόμενοι πάλιν έδραμον έπι τον ποταμον, και τοξεύοντες ολίγους έτρωσαν, οί δὲ πολλοὶ καὶ πέραν ὅντων τῶν Ἑλλήνων έτι φανεροί ήσαν φεύγοντες. 34. οί δε ύπαντήσαντες, ανδριζόμενοι καὶ προσωτέρω τοῦ καιροῦ προϊόντες, ὕστερον τῶν μετὰ Εενοφῶντος διέβησαν πάλιν καὶ ἐτρώθησάν τινες καὶ τούτων.

IV. Έπεὶ δὲ διέβησαν, συνταξάμενοι ἀμφὶ μέσον ἡμέρας, ἐπορεύθησαν διὰ τῆς ᾿Αρμενίας πεδίον ἄπαν καὶ λείους γηλόφους, οὐ μεῖον ἡ πέντε παρασάγγας οὐ γὰρ ἤσαν ἐγγὺς τοῦ ποταμοῦ κῶμαι, διὰ τοὺς πολέμους τοὺς πρὸς τοὺς Καρδούχους. 2. εἰς δὲ ἡν ἀφίκοντο κώμην μεγάλη τε ἡν, καὶ βασίλειον εἰχε τῷ σατράπη, καὶ ἐπὶ ταῖς πλείσταις οἰκίαις τύρσεις ἐπησαν ἐπιτήδεια δ΄ ἡν δαψιλή. 3. ἐντεῦθεν δ΄ ἐπορεύθησαν σταθμοὺς δύο παρασύγγας δέκα, μέχρι ὑπερῆλθον τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος

ποταμοῦ. ἐντεῦθεν δ ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Τηλεβόαν ποταμόν. οὕτος δ' ἢν καλὸς μὲν, μέγας δ' οῦ κῶμαι δὲ πολλαὶ περὶ τὸν ποταμὸν ἦσαν. 4. ὁ δὲ τόπος οὕτος ᾿Αρμενία ἐκαλεῖτο ἡ πρὸς ἐσπέραν. ὕπαρχος δ' ἢν αὐτῆς Τιρίβαζος, ὁ καὶ βασιλεῖ φίλος γενόμενος, καὶ ὁπότε παρείη, οὐδεῖς ἄλλος βασιλέα ἐπὶ τὸν ἵππον ἀνέβαλλεν. 5. οῦτος προσήλασεν ἱππέας ἔχων, καὶ προπέμψας ἐρμηνέα εἶπεν ὅτι βούλοιτο διαλεχθῆναι τοῖς ἄρχουσι. τοῖς δὲ στρατηγοῖς ἔδοξεν ἀκοῦσαι καὶ προσελθόντες εἰς ἐπήκοον ἡρώτων τί θέλοι. 6. ὁ δὲ εἶπεν ὅτι σπείσασθαι βούλοιτο, ἐφ΄ ῷ μήτε αὐτὸς τοὺς Ἑλληνας ἀδικεῖν, μήτε ἐκείνους κάειν τὰς οἰκίας, λαμβάνειν τε τἀπιτήδεια ὅσων δέοιντο. ἔδοξε ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς, καὶ ἐσπείσαντο ἐπὶ τούτοις.

7. Έντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμούς τρεῖς διὰ πεδίου, παρασάγγας πεντεκαίδεκα καὶ Τιρίβαζος παρηκολούθει, έχων την έαυτοῦ δύναμιν, ἀπέχων ώς δέκα σταδίους καὶ άφίκοντο είς βασίλεια καὶ κώμας πέριξ πολλάς πολλών των επιτηδείων μεστάς. 8. στρατοπεδευομένων δ' αυτών, γίγνεται της νυκτός χιων πολλή καὶ έωθεν έδοξε διασκηνήσαι τὰς τάξεις καὶ τοὺς στρατηγοὺς κατὰ τὰς κώμας · οὐ γαρ εώρων πολεμιον οὐδενα, καὶ ἀσφαλες εδόκει είναι δια τὸ πλήθος τής χιόνος. 9. ἐνταῦθα εἶχον πάντα τὰ ἐπιτήδεια όσα έστιν άγαθα, ίερεία, σίτον, οίνους παλαιούς εὐώδεις, ασταφίδας, όσπρια παντοδαπά, των δε αποσκεδαννυμένων τινές ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἔλεγον ὅτι κατίδοιεν στράτευμα, καὶ νύκτωρ πολλὰ πυρὰ φαίνοιτο. 10. ἐδόκει δή τοις στρατηγοίς ούκ ἀσφαλές είναι διασκηνούν, άλλα συναγαγείν το στρώτευμα πάλιν. έντευθεν συνήλθον. καὶ γὰρ ἐδόκει διαιθριάζειν. 11. νυκτερευόντων δ' αὐτῶν ένταυθ' έπιπίπτει χιων ἄπλετος, ώστε ἀπέκρυψε καὶ τὰ δπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους · καὶ τὰ ὑποζύγια συνεπόδισεν ἡ χιών · καὶ πολὺς ὅκνος ἢν ἀνίστασθαι · κατακειμένων γὰρ ἀλεεινὸν ἢν ἡ χιὼν ἐπιπεπτωκυῖα, ὅτῳ μὴ παραρρυείη. 13. ἐπεὶ δὲ Ἐενοφῶν ἐτόλμησε γυμνὸς ἀναστὰς σχίζειν ξύλα, τάχ ἀναστάς τις καὶ ἄλλος, ἐκείνου ἀφελόμενος, ἔσχιζεν. ἐκ δὲ τούτου καὶ οἱ ἄλλοι ἀναστάντες πῦρ ἔκαον καὶ ἐχρίοντο · 13. πολὺ γὰρ ἐνταῦθα εὐρίσκετο χρῖμα, ῷ ἐχρῶντο ἀντ ἐλαίου, σύειον καὶ σησώμινον καὶ ἀμυγδάλινον ἐκ τῶν πικρῶν καὶ τερεβίνθινον. ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ μύρον εὐρίσκετο.

14. Μετά ταῦτα εδόκει πάλιν διασκηνητέον είναι είς τὰς κώμας είς στέγας. ἔνθα δη οί στρατιῶται σὺν πολλη̂ κραυγή καὶ ήδονή ήεσαν έπὶ τὰς στέγας καὶ τὰ ἐπιτήδεια. όσοι δε, ότε το πρότερον απήεσαν, τας οικίας ενέπρησαν υπο της αίθρίας δίκην έδίδοσαν κακώς σκηνούντες. τεῦθεν ἔπεμψαν νυκτὸς Δημοκράτην Τημνίτην, ἄνδρας δόντες, επὶ τὰ ὅρη ἔνθα ἔφασαν οἱ ἀποσκεδαννύμενοι καθοραν τὰ πυρά · οὖτος γὰρ ἐδόκει καὶ πρότερον πολλὰ ἤδη άληθεῦσαι τοιαῦτα, τὰ ὄντα τε ώς ὄντα καὶ τὰ μὴ ὄντα ώς ούκ όντα. 16. Πορευθείς δε, τὰ μεν πυρὰ οὐκ ἔφη ἰδείν. ανδρα δὲ συλλαβων ήκεν άγων, έχοντα τόξον Περσικον καὶ Φαρέτραν καὶ σάγαριν οίανπερ καὶ 'Αμαζόνες έχουσιν. 17. έρωτώμενος δε το ποδαπός είη, Πέρσης μεν έφη είναι, πορεύεσθαι δ' άπο τοῦ Τιριβάζου στρατεύματος, ὅπως ἐπιτήδεια λάβοι. οί δ' ήρώτων αυτον το στράτευμα οπόσον τε είη, καὶ ἐπὶ τίνι συνειλεγμένον. 18. ὁ δὲ εἶπεν ὅτι Τιρίβαζος είη, έχων τήν τε έαυτοῦ δύναμιν καὶ μισθοφόρους Χάλυβας καὶ Ταόγους παρεσκευάσθαι δὲ αὐτὸν έφη ώς επὶ τῆ ὑπερβολῆ τοῦ ὄρους εν τοῖς στενοῖς, ἦπερ μοναχή είη πορεία, ενταθθα επιθησόμενον τοις "Ελλησιν. 19. ἀκούσασι τοις στρατηγοίς ταθτα έδοξε τὸ στράτευμα

συναγαγείν καὶ εὐθὺς φύλακας καταλιπόντες καὶ στρατηγου έπι τοις μένουσι Σοφαίνετον Στυμφάλιον, έπορεύοντο έγοντες ήγεμόνα τον άλόντα ἄνθρωπον. 20. Έπειδη δε ύπερεβαλλον τὰ όρη, οἱ πελτασταὶ, προϊόντες καὶ κατιδόντες τὸ στρατόπεδον, οὐκ ἔμειναν τοὺς ὁπλίτας, ἀλλ' άνακραγόντες έθεον έπὶ τὸ στρατόπεδον. 21. οἱ δὲ βάρβαροι, ακούσαντες τον θόρυβον, ουν υπέμειναν, αλλ' έφευγον . όμως δε καὶ ἀπέθανόν τινες των βαρβάρων, καὶ ίπποι ήλωσαν είς είκοσι, καὶ ή σκηνη ή Τιριβάζου έάλω, καὶ ἐν αὐτῆ κλίναι ἀργυρόποδες καὶ ἐκπώματα, καὶ οἱ ἀρτοκόποι καὶ οἱ οἰνοχόοι φάσκοντες εἶναι. 22. επειδη δε έπύθουτο ταῦτα οἱ τῶν ὁπλιτῶν στρατηγοὶ, ἐδόκει αὐτοῖς απιέναι την ταχίστην έπὶ τὸ στρατόπεδον, μή τις ἐπίθεσις γένοιτο τοις καταλελειμμένοις. καὶ εὐθὺς ἀνακαλεσάμενοι τη σάλπιγγι ἀπήεσαν, καὶ ἀφίκοντο αὐθημερον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

V. Τη δ΄ ύστεραία ἐδόκει πορευτέον εἶναι ὅπη δύναιντο τάχιστα, πρὶν συλλεγηναι τὸ στράτευμα πάλιν, καὶ καταλαβεῖν τὰ στενά. συσκευασάμενοι δ΄ εὐθὺς ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλης, ἡγεμόνας ἔχοντες πολλούς καὶ αὐθημερὸν ὑπερβαλόντες τὸ ἄκρον ἐφ΄ ῷ ἔμελλεν ἐπιτίθεσθαι Τιρίβαζος, κατεστρατοπεδεύσαντο. 2. ἐντεῦθεν δ΄ ἐπορεύθησαν σταθμοὺς ἐρήμους τρεῖς, παρασάγγας πεντεκαίδεκα, ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, καὶ διέβαινον αὐτὸν βρεχόμενοι πρὸς τὸν ὀμφαλόν. ἐλέγοντο δὲ αὐτοῦ αἱ πηγαὶ οὐ πρόσω εἶναι. 3. Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλης καὶ πεδίου, σταθμοὺς τρεῖς, παρασάγγας πέντε. ὁ δὲ τρίτος ἐγένετο χαλεπὸς, καὶ ἄνεμος βορρᾶς ἐναντίος ἔπνει, παντάπασιν ἀποκάων πάντα καὶ πηγνὺς τοὺς ἀνθρώπους. 4. ἔνθα δὴ τῶν μάντεών τις εἶπε σφαγιάσασθαι τῷ ἀνέμως, καὶ σφαγιάζεται καὶ πᾶσι δὴ περιφανῶς ἔδοξε λῆξαι τὸ

γαλεπον του πνεύματος. ην δε της χιόνος το βάθος οργυτά · ώστε καὶ τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν ἀνδραπόδων πολλα απώλετο, και των στρατιωτών ώς τριμκοντα. 5. Διεγένοντο δε την νύκτα πύρ κάοντες Εύλα δ' ην έν τῶ σταθμῶ πολλά · οἱ δὲ όψὲ προσιόντες ξύλα οὖκ εἶχον. οί οὖν πάλαι ήκοντες καὶ τὸ πῦρ κάοντες οὐ προσίεσαν πρὸς τὸ πῦρ τοὺς ὀψίζοντας, εἰ μὴ μεταδοίεν αὐτοίς πυροὺς, ἡ άλλο τι εί τι έχοιεν βρωτόν. 6. ένθα δη μετεδίδοσαν άλλήλοις ών είγον έκαστοι. ένθα δε τὸ πῦρ εκάετο διατηκομένης της γιόνος, βόθροι εγίγνοντο μεγάλοι έστε επί τὸ δάπεδον οδ δη παρήν μετρείν το βάθος της χιόνος. 7. Ἐντεῦθεν δὲ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ὅλην ἐπορεύοντο διὰ γιόνος, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐβουλιμίασαν. Ξενοφων δ' οπισθοφυλακών, καὶ καταλαμβάνων τους πίπτοντας των ανθρώπων, ηγνόει ο τι τὸ πάθος είη. 8. ἐπειδη δὲ εἶπέ τις αὐτῷ τῶν ἐμπείρων ὅτι σαφῶς βουλιμιῶσι, κἄν τι φάγωσιν άναστήσονται, περιιών περί τα ύποζύγια, εί πού τι όρφη βρωτον, διεδίδου, καὶ διέπεμπε διδόντας τους δυναμένους παρατρέγειν τοις βουλιμιώσιν. ἐπειδη δέ τι έμφάγοιεν, ανίσταντο και επορεύοντο.

9. Πορευομένων δε, Χειρίσοφος μεν ἀμφὶ κνέφας πρὸς κώμην ἀφικνείται, καὶ ὑδροφορούσας ἐκ τῆς κώμης πρὸς τῆ κρήνη γυναίκας καὶ κόρας καταλαμβάνει ἔμπροσθεν τοῦ ἐρύματος. 10. αὖται ἡρώτων αὐτοὺς τίνες εἶεν. ὁ δ΄ ἐρμηνεὺς εἶπε περσιστὶ, ὅτι παρὰ βασιλέως πορεύονται πρὸς τὸν σατρώπην. αἱ δὲ ἀπεκρίναντο ὅτι οὐκ ἐνταῦθα εἶη, ἀλλὶ ἀπέχει ὅσον παρασάγγην. οἱ δ΄, ἐπεὶ ὀψὲ ἡν, πρὸς τὸν κωμάρχην συνεισέρχονται εἰς τὸ ἔρυμα σὺν ταῖς ὑδροφόροις. 11. Χειρίσοφος μὲν οὖν, καὶ ὅσοι ἐδυνήθησαν τοῦ στρατεύματος, ἐνταῦθα ἐστρατοπεδεύσαντο, τῶν δ΄ ἄλλων στρατιωτῶν οἱ μὴ δυνάμενοι διατελέσαι τὴν ὁδὸν

ένυκτερευσαν ἄσιτοι καὶ ἄνευ πυρός καὶ ἐνταῦθά τινες απώλοντο των στρατιωτών. 12. Έφείποντο δε των πολεμίων συνειλεγμένοι τινες, και τὰ μὴ δυνάμενα τῶν ὑποζυγίων ήρπαζον, καὶ ἀλλήλοις ἐμάγοντο περὶ αὐτῶν. ποντο δε των στρατιωτών οί τε διεφθαρμένοι ύπο της χιόνος τους οφθαλμούς, οί τε ύπο του ψύχους τους δακτύλους των ποδών αποσεσηπότες. 13. ην δε τοις μεν οφθαλμοις έπικούρημα της χιόνος, εί τις μέλαν τι έγων προ των οφθαλμων επορεύετο, των δε ποδων εί τις κινοίτο καὶ μηδέποτε ήσυχίαν έχοι καὶ εἰς τὴν νύκτα ὑπολύοιτο. 14. ὅσοι δὲ ύποδεδεμένοι εκοιμώντο, είσεδύοντο είς τους πόδας οἱ ἱμάντες, καὶ τὰ ὑποδήματα περιεπήγνυντο καὶ γὰρ ήσαν, έπειδη έπελιπε τὰ άργαῖα ὑποδήματα, καρβάτιναι πεποιημέναι έκ τῶν νεοδάρτων βοῶν. 15. Διὰ τὰς τοιαύτας οὖν ανάγκας ύπελείπουτό τινες των στρατιωτών καὶ ιδόντες μέλαν τι γωρίον διὰ τὸ ἐκλελοιπέναι αὐτόθι τὴν χιόνα, είκαζον τετηκέναι · καὶ τετήκει διὰ κρήνην τινὰ ἡ πλησίον ην ατμίζουσα εν νάπη. ενταθθ' εκτραπόμενοι εκάθηντο. καὶ οὐκ ἔφασαν πορεύεσθαι. 16. ό δε Εενοφών έγων οπισθοφύλακας ώς ήσθετο, έδειτο αυτών πάση τέχνη καὶ μηχανή μη ἀπολείπεσθαι, λέγων ὅτι ἔπονται πολλοὶ πολέμιοι συνειλεγμένοι, καὶ τελευτών έχαλέπαινεν. σφάττειν εκέλευον · οὐ γὰρ αν δύνασθαι πορευθήναι. 17. ένταθθα έδοξε κράτιστον είναι τους έπομένους πολεμίους Φοβήσαι, εί τις δύναιτο, μη επίοιεν τοις κάμνουσι. καὶ ην μεν σκότος ήδη, οἱ δὲ προσήεσαν πολλώ θορύβω, αμφὶ ὧν είχον διαφερόμενοι. 18. ένθα δη οί μεν όπισθοφύλακες, ατε ύγιαίνοντες, έξαναστάντες έδραμον είς τους πολεμίους · οἱ δὲ κάμνοντες, ἀνακραγόντες ὅσον ἐδύναντο μέγιστον, τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ δόρατα ἔκρουσαν. οἱ δὲ πολέμιοι δείσαντες ήκαν έαυτους κατά της χιόνος είς την νάπην, καὶ οὐδεὶς ἔτι οὐδαμοῦ ἐφθέγξατο.

19. Καὶ Ξενοφών μεν καὶ οἱ σὺν αὐτώ, εἰπόντες τοῖς ασθενούσιν ότι τη ύστεραία ηξουσί τινες έπ' αυτούς, πορευόμενοι, πρίν τέτταρα στάδια διελθείν, έντυγχάνουσιν έν τή όδω αναπαυομένοις έπὶ της χιόνος τοις στρατιώταις έγκεκαλυμμένοις, καὶ οὐδὲ φυλακὴ οὐδεμία καθειστήκει καὶ ανίστασαν αυτούς. οι δ έλεγον ότι οι έμπροσθεν ουχ ύπογωροίεν. 20. ό δε παριών, καὶ παραπέμπων τών πελταστών τους ισχυροτάτους, εκέλευε σκέψασθαι τί είη το κωλύον. οι δε ἀπήγγελλον ὅτι ὅλον οὕτως ἀναπαύοιτο τὸ στράτευμα. 21. ένταθθα καὶ οἱ ἀμφὶ Εενοφώντα ηὐλίσθησαν αὐτοῦ, ἄνευ πυρὸς καὶ ἄδειπνοι, φυλακὰς οΐας ἐδύναντο καταστησάμενοι. Ἐπεὶ δὲ πρὸς ἡμέραν ἢν, ὁ μὲν Ξενοφών πέμψας προς τους ἀσθενούντας τους νεωτάτους, αναστήσαντας εκέλευεν αναγκάζειν προϊέναι. 22. έν δε τούτω Χειρίσοφος πέμπει των έκ της κώμης, σκεψομένους . πως έχοιεν οι τελευταίοι. οι δε, ἄσμενοι ιδόντες, τους μεν ασθενούντας τούτοις παρέδοσαν κομίζειν έπι το στρατόπεδον. αύτοι δε επορεύοντο, και πρίν είκοσι στάδια διεληλυθέναι ησαν προς τη κώμη ένθα Χειρίσοφος ηὐλίζετο. 28. ἐπεὶ δὲ συνεγένοντο ἀλλήλοις, ἔδοξε κατὰ τὰς κώμας ἀσφαλὲς είναι τὰς τάξεις σκηνοῦν. καὶ Χειρίσοφος μεν αὐτοῦ ἔμενεν, οί δε άλλοι διαλαχόντες ας εώρων κώμας επορεύοντο έκαστοι τους έαυτων έχοντες. 24. Ένθα δη Πολυκράτης 'Αθηναίος λοχαγός έκέλευσεν άφιέναι έαυτόν και λαβών τους ευζώνους, θέων έπι την κώμην ην ειλήγει Εενοφών. καταλαμβάνει πάντας ένδον τους κωμήτας καὶ τον κωμάρχην, καὶ πώλους εἰς δασμον βασιλεί τρεφομένους έπτακαίδεκα, καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ κωμάρχου, ἐνάτην ἡμέραν γεγαμημένην · ό δ' ἀνὴρ αὐτῆς λαγὼς ὧχετο θηράσων, καὶ ούχ ήλω εν ταις κώμαις. 25. αι δ' οικίαι ήσαν κατάγειοι, το μεν στόμα ώσπερ φρέατος, κάτω δ' ευρείαι αί δε

εἴσοδοι τοῖς μὲν ὑποζυγίοις ὀρυκταὶ, οἱ δὲ ἄνθρωποι κατέβαινον έπὶ κλίμακος. έν δὲ ταῖς οἰκίαις ήσαν αίγες, οἶες, βόες, δρυιθες, καὶ τὰ ἔκηονα τούτων τὰ δὲ κτήνη πάντα γιλώ ένδον ετρέφετο. 26. ήσαν δε και πυροί και κριθαί καὶ όσπρια καὶ οἶνος κρίθινος ἐν κρατηρσιν. καὶ αὐταὶ αἱ κριθαὶ ἰσοχειλεῖς, καὶ κάλαμοι ἐνέκειντο, οἱ μεν μείζους οἱ δὲ ἐλάττους, γόνατα οὐκ ἔχοντες · 27. τούτους δ' έδει όπότε τις διψώη λαβόντα είς το στόμα μύζειν. καὶ πάνυ ἄκρατος ἦν, εἰ μή τις ὕδωρ ἐπιγέοι· καὶ πάνυ ήδυ συμμαθόντι το πώμα ην. 28. Ο δε Ξενοφών τον άργοντα της κώμης ταύτης σύνδειπνον εποιήσατο, καὶ θαρρείν αὐτὸν ἐκέλευε, λέγων ὅτι οὖτε τῶν τέκνων στερήσοιτο. τήν τε οἰκίαν αὐτοῦ ἀντεμπλήσαντες τῶν ἐπιτηδείων ἀπίασιν, ην αγαθόν τι τῷ στρατεύματι ἐξηγησάμενος φαίνηται, έστ' αν έν άλλω έθνει γένωνται. 29. ὁ δὲ ταῦτα ὑπισχνείτο, καὶ φιλοφρονούμενος οίνον ἔφρασεν ἔνθα ἢν κατορωταύτην μεν οὖν τὴν νύκτα διασκηνήσαντες, ρυγμένος. ούτως εκοιμήθησαν εν πασιν αφθόνοις πάντες οί στρατιώται, έν φυλακή έγοντες τον κωμάρχην καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ όμοῦ έν ὀφθαλμοῖς.

30. Τη δ΄ ἐπιούση ἡμέρα Ξενοφῶν λαβῶν τὸν κωμάρχην πρὸς Χειρίσοφον ἐπορεύετο · ὅπου δὲ παρίοι κώμην, ἐτρέπετο πρὸς τοὺς ἐν ταῖς κώμαις, καὶ κατελάμβανε πανταχοῦ εὐωχουμένους καὶ εὐθυμουμένους, καὶ οὐδαμόθεν ἀφίεσαν πρὶν παραθεῖεν αὐτοῖς ἄριστον · 31. οὐκ ἦν δ΄ ὅπου οὐ παρετίθεσαν ἐπὶ τὴν αὐτὴν τράπεζαν κρέα ἄρνεια, ἐρίφεια, χοίρεια, μόσχεια, ὀρνίθεια, σὺν πολλοῖς ἄρτοις τοῖς μὲν πυρίνοις τοῖς δὲ κριθίνοις. 32. ὁπότε δὲ τις φιλοφρονούμενός τῷ βούλοιτο προπιεῖν, εἶλκεν ἐπὶ τὸν κρατῆρα, ἔνθεν ἐπικύψαντα ἔδει ῥοφοῦντα πίνειν ὅσπερ βοῦν. καὶ τῷ κωμάρχη ἐδίδοσαν λαμβάνειν ὅ τι βούλοιτο. ὁ δὲ ἄλλο

μεν οὐδεν εδέχετο, ὅπου δέ τινα τῶν συγγενῶν ἴδοι, πρὸς έαυτον αεὶ ελάμβανεν. 33. Έπεὶ δ' ήλθον προς Χειρίσοφον, κατελάμβανον κάκείνους σκηνούντας, έστεφανωμένους τοῦ ξηροῦ χιλοῦ στεφάνοις, καὶ διακονοῦντας Αρμενίους παίδας σὺν ταίς βαρβαρικαίς στολαίς τοίς δὲ παισὶν έδείκνυσαν ώσπερ ένερις ο τι δέρι ποιείν. 34. έπει δ' άλλήλους έφιλοφρονήσαντο Χειρίσοφος καὶ Εενοφών, κοινή δη άνηρώτων τον κωμάργην διὰ τοῦ περσίζοντος έρμηνέως, τίς είη ή χώρα. ὁ δ' ἔλεγεν ὅτι ᾿Αρμενία. καὶ πάλιν ηρώτων τίνι οι ίπποι τρέφοιντο. ό δ έλεγεν ότι βασιλεί δασμός · την δε πλησίον χώραν έφη είναι Χάλυβας, καὶ την όδον έφραζεν ή είη. 35. καὶ αὐτον τότε μεν ώχετο άγων Εενοφών προς τους έαυτου οικέτας, και ίππον ον είλήφει παλαίτερον δίδωσι τω κωμάρχη αναθρέψαντι καταθύσαι, ότι ήκουσεν αυτον ίερον είναι του Ήλίου, δεδιώς μη αποθάνη εκκακωτο γαρ ύπο της πορείας αυτος δε τῶν πώλων λαμβάνει, καὶ τῶν ἄλλων στρατηγῶν καὶ λοχαγών έδωκεν έκάστφ πώλον. 86. ήσαν δ' οἱ ταύτη ίπποι μείονες μεν των Περσικών, θυμοειδέστεροι δε πολύ. ένταῦθα δη καὶ διδάσκει ὁ κωμάρχης περὶ τοὺς πόδας τῶν ἵππων καὶ τῶν ὑποζυγίων σακία περιειλεῖν, ὅταν διὰ τῆς χιόνος ἄγωσιν · ἄνευ γὰρ τῶν σακίων κατεδύοντο μέχρι της γαστρός.

VI. Έπεὶ δ ἡμέρα ἢν ὀγδόη, τὸν μὲν ἡγεμόνα παραδίδωσι Χειρισόφω, τοὺς δ' οἰκέτας καταλείπει τῷ κωμάρχη, πλὴν τοῦ νίοῦ τοῦ ἄρτι ἡβάσκοντος τοῦτον δ' Επισθένει Αμφιπολίτη παραδίδωσι φυλάττειν, ὅπως, εἰ καλῶς ἡγήσοιτο, ἔχων καὶ τοῦτον ἀπίοι. καὶ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσεφόρησαν ὡς ἐδύναντο πλεῖστα, καὶ ἀναζεύξαντες ἐπορεύοντο. 2. ἡγεῖτο δ΄ αὐτοῖς ὁ κωμάρχης λελυμένος διὰ χιόνος καὶ ἤδη τε ἦν ἐν τῷ τρίτω σταθμῷ, καὶ Χειρίσοφος

αὐτῷ ἐγαλεπάνθη, ὅτι οὐκ εἰς κώμας ἤγαγεν, ὁ δ ἔλεγεν ότι ουκ είεν έν τώ τόπω τούτω. ὁ δὲ Χειρίσοφος αυτον έπαισε μεν, έδησε δ' ού. 3. έκ δε τούτου έκεινος της νυκτὸς ἀποδρὰς ώχετο καταλιπών τὸν υίον. Χειρισόφω και Εενοφώντι μόνον διάφορον εν τη πορεία έγενετο, ή τοῦ ήγεμόνος κάκωσις καὶ ἀμέλεια. Ἐπισθένης δὲ ἠράσθη τοῦ παιδὸς, καὶ οἴκαδε κομίσας πιστοτάτω έχρητο. 4. Μετὰ τοῦτο ἐπορεύθησὰν ἐπτὰ σταθμούς. άνὰ πέντε παρασάγγας της ήμέρας, παρὰ τὸν Φᾶσιν ποταμον, εθρος πλεθριαίον. 5. έντεθθεν επορεύθησαν σταθμούς δύο παρασώγγας δέκα · έπὶ δὲ τῆ εἰς τὸ πεδίον ὑπερβολῆ απήντησαν αυτοίς Χάλυβες καὶ Τάοχοι καὶ Φασιανοί. 6. Χειρίσοφος δ' έπεὶ κατείδε τοὺς πολεμίους έπὶ τη ύπερβολή, επαύσατο πορευόμενος, απέγων είς τριάκοντα σταδίους, ίνα μη κατά κέρας άγων πλησιάση τοίς πολεμίοις. παρήγγειλε δε καὶ τοῖς ἄλλοις παράγειν τοὺς λόχους, ὅπως έπὶ φάλαγγος γένοιτο τὸ στράτευμα. 7. ἐπεὶ δὲ ἢλθον οί οπισθοφύλακες, συνεκάλεσε στρατηγούς καὶ λοχαγούς, καὶ ἔλεξεν ὧδε. Οἱ μὲν πολέμιοι, ὡς ὁρᾶτε, κατέχουσι τὰς ύπερβολας του δρους · ώρα δε βουλεύεσθαι όπως ώς κάλλιστα άγωνιούμεθα. 8. έμοι μεν ουν δοκεί παραγγείλαι μεν αριστοποιείσθαι τοίς στρατιώταις, ήμας δε βουλεύεσθαι είτε τήμερον είτε αύριον δοκεί ύπερβάλλειν το όρος. 9. 'Εμοὶ δέ γε, έφη ὁ Κλεάνωρ, δοκεί, ἐπὰν τάχιστα ἀριστήσωμεν, έξοπλισαμένους ώς τάχιστα ίέναι έπὶ τους ανδρας. εί γαρ διατρίψομεν την τήμερον ήμέραν, οί τε νῦν ήμας δρώντες πολέμιοι θαρραλεώτεροι έσονται, καὶ άλλους είκος τούτων θαρρούντων πλείους προσγενέσθαι.

10. Μετὰ τοῦτον Ἐενοφῶν εἶπεν· Ἐγὰ δ΄ οὕτω γιγνώσκω. εἰ μὲν ἀνάγκη ἐστὶ μάχεσθαι, τοῦτο δεῖ παρασκευάσασθαι, ὅπως ὡς κράτιστα μαχούμεθα· εἰ δὲ βου-

λόμεθα ως ράστα ύπερβάλλειν, τοῦτό μοι δοκεί σκεπτέον είναι, όπως ελάχιστα μεν τραύματα λάβωμεν, ώς ελάχιστα δὲ σώματα ἀνδρῶν ἀποβάλωμεν. 11. τὸ μὲν οὖν ὅρος έστι το ορώμενον πλέον η έφ' έξήκοντα στάδια, ἄνδρες δ' ούδαμοῦ φυλάττοντες ήμας φανεροί είσιν, άλλ' ή κατ' αύτην την όδον τολύ ούν κρείττον του έρήμου όρους καὶ κλέψαι τι πειρασθαι λαθόντας, καὶ άρπάσαι φθάσαντας, ην δυνώμεθα, μάλλον η προς ισχυρά χωρία καὶ ἄνδρας παρεσκευασμένους μάχεσθαι. 12. πολύ γὰρ ράον ὅρθιον άμαχεὶ ἰέναι ἡ όμαλες ἔνθεν καὶ ἔνθεν πολεμίων ὅντων, καὶ νύκτωρ άμαχεὶ μᾶλλον αν τὰ πρὸ ποδών όρώη τις η μεθ' ήμέραν μαχόμενος, καὶ ή τραχεία τοίς ποσὶν άμαχεὶ ἰοῦσιν εύμενεστέρα ή όμαλη τὰς κεφαλάς βαλλομένοις. κλέψαι δ' οὐκ ἀδύνατόν μοι δοκεί είναι, έξον μεν νυκτός ιέναι, ώς μη οράσθαι, έξον δε άπελθειν τοσούτον ώς μη αίσθησιν παρέχειν. δοκούμεν δ' αν μοι ταύτη προσποιούμενοι προσβαλείν έρημοτέρω αν τω άλλω όρει χρησθαι. μένοιεν γὰρ αὐτοῦ μᾶλλον ἀθρόοι οἱ πολέμιοι. 14. ἀτὰρ τί έγω περὶ κλοπης συμβάλλομαι; ύμας γαρ έγωγε, ω Χειρίσοφε, ακούω τους Λακεδαιμονίους, δσοι έστε των όμοίων, εύθυς έκ παίδων κλέπτειν μελεταν, και ούκ αισγρον είναι άλλα καλον κλέπτειν όσα μη κωλύει νόμος. 15. όπως δε ώς κράτιστα κλέπτητε καὶ πειρασθε λανθάνειν, νόμιμον άρα υμίν έστιν, έαν ληφθήτε κλέπτοντες, μαστιγούσθαι. νῦν οὖν μάλα σοι καιρός ἐστιν ἐπιδείξασθαι τὴν παιδείαν, καὶ φυλάξασθαι μὴ ληφθώμεν κλέπτοντες τοῦ όρους, ώς μὴ πληγας λάβωμεν.

16. 'Αλλὰ μέντοι, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, κάγὰ ὑμᾶς τοὺς 'Αθηναίους ἀκούω δεινοὺς εἶναι κλέπτειν τὰ δημόσια, καὶ μάλα ὅντος δεινοὺ τοῦ κινδύνου τῷ κλέπτοντι, καὶ τοὺς κρατίστους μέντοι μάλιστα, εἶπερ ὑμῖν οἱ κράτιστοι ἄρχειν

άξιουνται · ώστε ώρα καὶ σοὶ ἐπιδείκνυσθαι τὴν παιδείαν. 17. Έγω μεν τοίνυν, έφη ὁ Εενοφων, έτοιμός είμι τους οπισθοφύλακας έχων, επειδάν δειπνήσωμεν, ιέναι καταληψόμενος τὸ ὅρος. ἔχω δὲ καὶ ἡγεμόνας οἱ γὰρ γυμνητες των επομένων ημίν κλωπων έλαβόν τινας ένεδρεύσαντες · τούτων καὶ πυνθάνομαι ότι οὐκ ἄβατόν ἐστι τὸ όρος, αλλα νέμεται αίξι και βουσίν . ώστε εάνπερ απαξ λάβωμέν τι τοῦ ὄρους, βατὰ καὶ τοῖς ὑποζυγίοις ἔσται. 18. έλπίζω δε ούδε τους πολεμίους μενείν έτι, επειδάν ἴδωσιν ήμᾶς ἐν τῷ όμοίῳ ἐπὶ τῶν ἄκρων· οὐδὲ γὰρ νῦν έθέλουσι καταβαίνειν ημίν είς τὸ ἴσον. 19. 'Ο δὲ Χειρίσοφος είπε. Καὶ τί δεῖ σὲ ἰέναι καὶ λιπεῖν τὴν ὁπισθοφυλακίαν; άλλα άλλους πέμψον, αν μή τινες έθελούσιοι φαίνωνται. 20. 'Εκ τούτου 'Αριστώνυμος Μεθυδριεύς έργεται όπλίτας έχων, καὶ 'Αριστέας Χίος γυμνητας, καὶ Νικόμαχος Οιταίος γυμνήτας και σύνθημα εποιήσαντο, όπότε εχοιεν τὰ ἄκρα, πυρὰ κάειν πολλά. 21. ταῦτα συνθέμενοι ἡρίστων έκ δε του άρίστου προήγαγεν ο Χειρίσοφος τὸ στράτευμα πῶν ὡς δέκα σταδίους πρὸς τοὺς πολεμίους, őπως ώς μάλιστα δοκοίη ταύτη προσάξειν.

22. Έπειδη δὲ ἐδείπνησαν καὶ νὺξ ἐγένετο, οἱ μὲν ταχθέντες ῷχοντο, καὶ καταλαμβάνουσι τὸ ὅρος, οἱ δὲ ἄλλοι αὐτοῦ ἀνεπαύοντο. οἱ δὲ πολέμιοι ἐπεὶ ἦσθοντο ἐχόμενον το ὅρος, ἐγρηγόρεσαν καὶ ἔκαον πυρὰ πολλὰ διὰ νυκτός.
23. ἐπειδη δὲ ἡμέρα ἐγένετο, Χειρίσοφος μὲν θυσάμενος ἦγε κατὰ τὴν ὁδὸν, οἱ δὲ τὸ ὅρος καταλαβόντες κατὰ τὰ ἄκρα ἐπήεσαν.
24. τῶν δ΄ αὐ πολεμίων τὸ μὲν πολὺ ἔμενεν ἐπὶ τῆ ὑπερβολῆ τοῦ ὅρους, μερος δ΄ αὐτῶν ἀπήντα τοῦς κατὰ τὰ ἄκρα. πρὶν δὲ ὁμοῦ εἶναι τοὺς πολλοὺς ἀλλήλων, συμμιγνύασιν οἱ κατὰ τὰ ἄκρα, καὶ νικῶσιν οἱ Ελληνες καὶ διώκουσιν.
25. ἐν τούτφ δὲ καὶ οἱ ἐκ τοῦ πεδίου

οί μὲν πελτασταὶ τῶν Ἑλλήνων δρόμφ ἔθεον πρὸς τοὺς παρατεταγμένους, Χειρίσοφος δὲ βάδην ταχὺ ἐφείπετο σὺν τοῖς ὁπλίταις. 26. οἱ δὲ πολέμιοι οἱ ἐπὶ τῆ ὁδῷ, ἐπειδὴ τὸ ἄνω ἑώρων ἡττώμενον, φεύγουσι καὶ ἀπέθανον μὲν οὐ πολλοὶ αὐτῶν, γέρρα δὲ πάμπολλα ἐλήφθη δὶ οἱ Ἑλληνες ταῖς μαχαίραις κόπτοντες ἀχρεῖα ἐποίουν. 27. ὡς δὶ ἀνέβησαν, θύσαντες καὶ τρόπαιον στησάμενοι, κατέβησαν εἰς τὸ πεδίον, καὶ εἰς κώμας πολλῶν καὶ ἀγαθῶν γεμούσας ἡλθον.

VII. 'Εκ δὲ τούτων ἐπορεύθησαν εἰς Ταόχους, σταθμούς πέντε παρασάγγας τριάκοντα καὶ τὰ ἐπιτήδεια έπέλιπε· χωρία γὰρ ῷκουν ἰσχυρὰ οἱ Τάοχοι, ἐν οἶς καὶ τὰ ἐπιτήδεια πάντα είγον ἀνακεκομισμένοι. 2. ἐπεὶ δ΄ άφίκουτο προς χωρίου δ πόλιν μεν ουκ είχεν ουδ' οικίας, συνεληλυθότες δ' ήσαν αυτόσε καὶ ἄνδρες καὶ γυναίκες καὶ κτήνη πολλά, Χειρίσοφος μέν προς τουτο προσέβαλλεν εύθυς ήκων επειδή δε ή πρώτη τάξις απέκαμνεν, άλλη προσήει και αθθις άλλη · οὐ γὰρ ην άθρόοις περιστηναι, άλλα ποταμός ην κύκλφ. 3. ἐπειδη δὲ Εενοφων ηλθε συν τοις οπισθοφύλαξι καὶ πελτασταίς καὶ οπλίταις, ένταῦθα δη λέγει Χειρίσοφος. Είς καλὸν ήκετε το γάρ χωρίον αίρετέον τη γάρ στρατιά οὐκ ἔστι τὰ ἐπιτήδεια. εὶ μὴ ληψόμεθα τὸ χωρίον. 4. Ἐνταῦθα δὴ κοινῆ ἐβουλεύοντο καὶ τοῦ Εενοφώντος ερωτώντος τί τὸ κωλῦον είη είσελθείν, είπεν ὁ Χειρίσοφος Μία αΰτη πάροδός έστιν ην όρας· όταν δέ τις ταύτη πειραται παριέναι, κυλίνδουσι λίθους ύπερ ταύτης της ύπερεχούσης πέτρας δς δ αν καταληφθή, ούτω διατίθεται. αμα δ εδειξε συντετριμμένους ανθρώπους καὶ σκέλη καὶ πλευράς. 5. *Ην δέ τους λίθους αναλώσωσιν, έφη ὁ Εενοφών, άλλο τι ή οὐδεν κωλύει παριέναι; οὐ γὰρ δὴ ἐκ τοῦ ἐναντίου ὁρῶμεν εἰ μὴ

ολίγους τούτους ἀνθρώπους, καὶ τούτων δύο ἡ τρεῖς ώπλισμένους. 6. τὸ δὲ χωρίον, ὡς καὶ σὰ ὁρᾳς, σχεδὸν τρία ἡμίπλεθρά ἐστιν, ὁ δεῖ βαλλομένους διελθεῖν. τούτου δὲ ὅσον πλέθρον δασὰ πίτυσι διαλειπούσαις μεγάλαις, ἀνθ ὧν ἐστηκότες ἄνδρες τί ἃν πάσχοιεν ἡ ὑπὸ τῶν φερομένων λίθων ἡ ὑπὸ τῶν κυλινδομένων; τὸ λοιπὸν οὖν ἡδη γίγνεται ὡς ἡμίπλεθρον, ὁ δεῖ ὅταν λωφήσωσιν οἱ λίθοι παραδραμεῖν. 7. ᾿Αλλὰ εὐθὰς, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, ἐπειδὰν ἀρξώμεθα εἰς τὸ δασὰ προσιέναι, φέρονται οἱ λίθοι πολλοί. Αὐτὸ ᾶν, ἔφη, τὸ δέον εἴη · θᾶττον γὰρ ἀναλώσουσι τοὺς λίθους. ἀλλὰ πορευώμεθα ἔνθεν ἡμῖν μικρόν τι παραδραμεῖν ἔσται, ἡν δυνώμεθα, καὶ ἀπελθεῖν ῥάδιον, ἡν βουλώμεθα.

8. Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο Χειρίσοφος καὶ Εενοφών καὶ Καλλίμαχος Παρράσιος λοχαγός · τούτου γὰρ ἡ ἡγεμονία ην των οπισθοφυλάκων λοχαγων εκείνη τη ήμερα. άλλοι λοχαγοί ξμενον εν τώ ασφαλεί. μετά τούτο οὖν απηλθον ύπο τὰ δένδρα ἄνθρωποι ώς έβδομήκοντα, οὐκ άθρόοι άλλὰ καθ' ένα, έκαστος φυλαττόμενος ώς έδύνατο. 9. 'Αγασίας δε ό Στυμφάλιος και 'Αριστώνυμος Μεθυδριεύς, καὶ οὖτοι τῶν ὀπισθοφυλάκων λοχαγοὶ ὄντες, καὶ άλλοι δε, εφέστασαν έξω των δενδρων ού γαρ ην ασφαλες έν τοις δένδροις έσταναι πλέον ή τον ένα λόχον. δή Καλλίμαχος μηγαναταί τι προέτρεχεν ἀπὸ τοῦ δένδρου ύφ' ώ ην αὐτὸς δύο η τρία βήματα· ἐπεὶ δὲ οἱ λίθοι φέροιντο, ανεχάζετο εὐπετῶς εφ' έκάστης δὲ προδρομής πλέον ἡ δέκα ἄμαξαι πετρών ἀνηλίσκοντο. 'Αγασίας, ώς όρα τον Καλλίμαγον α έποίει, και το στράτευμα παν θεώμενον, δείσας μή οὐ πρώτος παραδράμοι είς τὸ γωρίον, οὖτε τὸν Αριστώνυμον πλησίον ὅντα παρακαλέσας, οὖτε Εὐρύλοχον τὸν Λουσιέα, εταίρους οντας, οὖτε ἄλλον οὐδένα, χωρεῖ αὐτὸς, καὶ παρέρχεται πάντας.

12. ὁ δὲ Καλλίμαχος, ὡς ὁρᾳ αὐτὸν παριόντα, ἐπιλαμβάνεται αὐτοῦ τῆς ἴτυος · ἐν δὲ τούτῳ παραθεῖ αὐτοὺς ᾿Αριστώνυμος Μεθυδριεύς, καὶ μετὰ τοῦτον Εὐρύλοχος Λουσιεύς πάντες γὰρ οὖτοι ἀντεποιοῦντο ἀρετῆς, καὶ διηγωνίζοντο πρὸς ἀλλήλους · καὶ οὕτως ἐρίζοντες αἰροῦσι τὸ χωρίον. ὡς γὰρ ἄπαξ εἰσέδραμον, οὐδεὶς πέτρος ἄνωθεν ἠνέχθη.

13. Ἐνταῦθα δὴ δεινὸν ἦν θέαμα. αἱ γὰρ γυναῖκες, ρίπτουσαι τὰ παιδία, εἶτα καὶ ἐαυτὰς ἐπικατερρίπτουν, καὶ οἱ ἄνδρες ὡσαύτως. ἔνθα δὴ καὶ Αἰνέας Στυμφάλιος λοχαγὸς ἰδών τινα θέοντα ὡς ρίψοντα ἐαυτὸν, στολὴν ἔχοντα καλὴν, ἐπιλαμβάνεται ὡς κωλύσων · 14. ὁ δὲ αὐτὸν ἐπισπᾶται, καὶ ἀμφότεροι ῷχοντο κατὰ τῶν πετρῶν φερόμενοι καὶ ἀπέθανον. ἐντεῦθεν ἄνθρωποι μὲν πάνυ ὀλίγοι ἐλήφθησαν, βόες δὲ καὶ ὄνοι πολλοὶ, καὶ πρόβατα.

15. Έντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ Χαλύβων, σταθμοὺς ἐπτὰ παρασάγγας πεντήκοντα. οὖτοι ἦσαν ὧν διῆλθον ἀλκιμώτατοι, καὶ εἰς χεῖρας ηεσαν. εἶχον δὲ θώρακας λινοῦς μέχρι τοῦ ἤτρου, ἀντὶ δὲ τῶν πτερύγων σπάρτα πυκνὰ ἐστραμμένα. 16. εἶχον δὲ καὶ κνημίδας καὶ κράνη, καὶ παρὰ τὴν ζώνην μαχαίριον ὅσον ξυήλην Λακωνικὴν, ῷ ἔσφαττον ὧν κρατεῖν δύναιντο, καὶ ἀποτέμνοντες ἂν τὰς κεφαλὰς ἔχοντες ἐπορεύοντο, καὶ ἦδον καὶ ἐχόρευον ὁπότε οἱ πολέμιοι αὐτοὺς ὄψεσθαι ἔμελλον. εἶχον δὲ καὶ δόρυ ώς πεντεκαίδεκα πήχεων, μίαν λόγχην ἔχον. οὖτοι ἐνέμενον ἐν τοῖς πολίσμασιν 17. ἐπεὶ δὲ παρέλθοιεν οἱ Ἑλληνες, εἶποντο ἀεὶ μαχόμενοι. ῷκουν δὲ ἐν τοῖς ὀχυροῖς, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐν τούτοις ἀνακεκομισμένοι ἦσαν · ὥστε μηδὲν λαμβάνειν αὐτόθεν τοὺς ἕλληνας, ἀλλὰ διετράφησαν τοῖς κτήνεσιν ἃ ἐκ τῶν Ταόχων ἔλαβον.

18. Έκ τούτου οι "Ελληνες αφίκοντο επί "Αρπασον

ποταμὸν, εὖρος τεττάρων πλέθρων. ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ Σκυθινῶν, σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας εἶκοσι, διὰ πεδίου εἰς κώμας · ἐν αἶς ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο. 19. ἐντεῦθεν διῆλθον σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας εἴκοσι, πρὸς πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα καὶ οἰκουμένην, ἢ ἐκαλεῖτο Γυμνιάς. ἐκ ταύτης ὁ τῆς χώρας ἄρχων τοῖς Ελλησιν ἡγεμόνα πέμπει, ὅπως διὰ τῆς ἑαυτῶν πολεμίας χώρας ἄγοι αὐτούς. 20. ἐλθῶν δ΄ ἐκεῖνος λέγει ὅτι ἄξει αὐτοὺς πέντε ἡμερῶν εἰς χωρίον ὅθεν ὄψονται θάλατταν · εἰ δὲ μὴ, τεθνάναι ἐπηγγείλατο. καὶ ἡγούμενος, ἐπειδὴ ἐνέβαλεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ πολεμίαν, παρεκελεύετο αἴθειν καὶ φθείρειν τὴν χώραν · ῷ καὶ δῆλον ἐγένετο ὅτι τούτου ἕνεκα ἔλθοι, οὐ τῆς τῶν Ἑλλήνων εὐνοίας.

21. Καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ ὅρος τῆ πέμπτη ἡμέρα. ονομα δε τω όρει ην Θήχης. Επεί δε οί πρωτοι εγενοντο έπὶ τοῦ ὅρους καὶ κατείδον τὴν θάλατταν, κραυγὴ πολλή 22. ακούσας δε ό Εενοφων και οι οπισθοφύλακες ωήθησαν έμπροσθεν άλλους επιτίθεσθαι πολεμίους · είποντο γὰρ καὶ ὅπισθεν οἱ ἐκ τῆς καομένης χώρας, καὶ αὐτῶν οί οπισθοφύλακες απέκτειναν τέ τινας καὶ εζώγρησαν ενέδραν ποιησάμενοι, καὶ γέρρα ἔλαβον δασειῶν βοῶν ἀμοβόεια άμφὶ τὰ εἶκοσιν. 23. ἐπειδη δὲ βοη πλείων τε έγίγνετο καὶ έγγύτερον, καὶ οἱ ἀεὶ ἐπιόντες ἔθεον δρόμφ έπὶ τοὺς ἀεὶ βοῶντας, καὶ πολλώ μείζων ἐγίγνετο ή βοὴ όσω δη πλείους εγίγνοντο, εδόκει δη μείζον τι είναι τώ Ξενοφώντι • 24. καὶ ἀναβὰς ἐφ' ἵππον, καὶ Λύκιον καὶ τοὺς ίππέας ἀναλαβων, παρεβοήθει καὶ τάχα δη ἀκούουσι βοώντων τῶν στρατιωτῶν Θάλαττα, Θάλαττα, καὶ παρεγγυώντων.. ένθα δη έθεον πάντες καὶ οἱ οπισθοφύλακες. καὶ τὰ ὑποζύγια ἡλαύνετο καὶ οἱ ἵπποι. 25. ἐπεὶ δὲ ἀφέ κουτο πάντες έπὶ τὸ ἄκρου, ἐνταῦθα δὴ περιέβαλλου άλλε

λους καὶ στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς δακρύοντες. καὶ ἐξαπίνης, ὅτου δὴ παρεγγυήσαντος, οἱ στρατιῶται φέρουσι λίθους καὶ ποιοῦσι κολωνὸν μέγαν. 26. ἐνταῦθα ἀνετίθεσαν δερμάτων πλήθος ὡμοβοείων, καὶ βακτηρίας, καὶ τὰ αἰχμάλωτα γέρρα, καὶ ὁ ἡγεμὼν αὐτός τε κατέτεμνε τὰ γέρρα καὶ τοῖς ἄλλοις διεκελεύετο. 27. μετὰ ταῦτα τὸν ἡγεμόνα οἱ Ελληνες ἀποπέμπουσι, δῶρα δόντες ἀπὸ κοινοῦ, ἵππον καὶ φιάλην ἀργυρᾶν καὶ σκευὴν Περσικὴν καὶ δαρεικοὺς δέκα τῶν στρατιωτῶν. κώμην δὲ δείξας αὐτοῖς οῦ σκηνήσουσι, καὶ τὴν ὁδὸν ῆν πορεύσονται εἰς Μάκρωνας, ἐπεὶ ἐσπέρα ἐγένετο, ῷχετο τῆς νυκτὸς ἀπιών.

- VIII. Έντεῦθεν δ ἐπορεύθησαν οἱ Ελληνες διὰ Μακρώνων, σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας δέκα. τῆ πρώτη δὲ ἡμέρα ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν ποταμὸν δς ὥριζε τὴν τῶν Μακρώνων καὶ τὴν τῶν Σκυθινῶν. 2. εἶχον δ ὑπερδέξιον χωρίον οἶον χαλεπώτατον, καὶ ἐξ ἀριστερᾶς ἄλλον ποταμὸν, εἰς δν ἐνέβαλλεν ὁ ὁρίζων, δι οὖ ἔδει διαβῆναι. ἢν δὲ οὖτος δασὺς δένδρεσι, παχέσι μὲν οὖ, πυκνοῖς δέ. ταῦτα ἐπεὶ προσῆλθον οἱ Ελληνες ἔκοπτον, σπεύδοντες ἐκ τοῦ χωρίου ὡς τάχιστα ἐξελθεῖν. 3. οἱ δὲ Μάκρωνες, ἔχοντες γέρρα καὶ λόγχας καὶ τριχίνους χιτῶνας, καταντιπέρας τῆς διαβάσεως παρατεταγμένοι ἢσαν, καὶ ἀλλήλοις διεκελεύοντο καὶ λίθους εἰς τὸν ποταμὸν ἐρρίπτουν ἐξικνοῦντο δὲ οὖ, οὐδ ἔβλαπτον οὐδέν.
- 4. Ένθι δη προσέρχεται τῷ Ξενοφῶντι τῶν πελταστῶν τις ἀνηρ, ᾿Αθήνησι φάσκων δεδουλευκέναι, λέγων ὅτι γιγνώσκοι την φωνην τῶν ἀνθρώπων. καὶ οἶμαι, ἔφη, ἐμην ταύτην πατρίδα εἶναι · καὶ εἰ μή τι κωλύει, ἐθέλω αὐτοῖς διαλεχθηναι. 5. ᾿Αλλ᾽ οὐδὲν κωλύει, ἔφη, ἀλλὰ διαλέγου καὶ μάθε πρῶτον τίνες εἰσίν. οἱ δ᾽ εἶπον ἐρωτή-

σαντος ὅτι Μάκρωνες. Ἐρώτα τοίνυν, ἔφη, αὐτοὺς, τί ἀντιτετάχαται καὶ χρήζουσιν ἡμῖν πολέμιοι εἶναι. 6. Οι δ' ἀπεκρίναντο · "Οτι καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τὴν ἡμετέραν χώραν ἔρχεσθε. Λέγειν ἐκέλευον οἱ στρατηγοὶ ὅτι οὐ κακῶς γε ποιήσοντες, ἀλλὰ βασιλεῖ πολεμήσαντες ἀπερχόμεθα εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐπὶ θάλατταν βουλόμεθα ἀφικέσθαι. 7. ἠρώτων ἐκεῖνοι εἰ δοῖεν ἃν τούτων τὰ πιστά. οἱ δ' ἔφασαν καὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν ἐθέλειν. ἐντεῦθεν διδόασιν οἱ Μάκρωνες βαρβαρικὴν λόγχην τοῖς "Ελλησιν, οἱ δὲ "Ελληνες ἐκείνοις 'Ελληνικήν · ταῦτα γὰρ ἔφασαν πιστὰ εἶναι · θεοὺς δὲ ἐπεμαρτύραντο ἀμφότεροι.

8. Μετά δὲ τὰ πιστὰ εὐθὺς οἱ Μάκρωνες τὰ δένδρα συνεξέκοπτον, τήν τε όδον ώδοποίουν ώς διαβιβάσοντες, έν μέσοις αναμεμιγμένοι τοις Ελλησι και αγοράν οίαν έδύναντο παρείχον, καὶ παρήγαγον εν τρισὶν ήμεραις εως επὶ τὰ Κόλχων δρια κατέστησαν τοὺς Ελληνας. 9. ἐνταῦθα ην όρος μέγα, προσβατον δέ καὶ ἐπὶ τούτου οἱ Κόλγοι παρατεταγμένοι ήσαν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἱ Ελληνες αντιπαρετάξαντο κατά φάλαγγα, ώς ούτως άξοντες πρός τὸ ὅρος • ἔπειτα δὲ ἔδοξε τοῖς στρατηγοῖς βουλεύσασθαι συλλεγείσιν, όπως ώς κάλλιστα αγωνιούνται. 10. Έλεξεν οὖν Εενοφῶν, ὅτι δοκεῖ παύσαντας τὴν φάλαγγα λόγους ορθίους ποιήσαι · ή μεν γαρ φάλαγξ διασπασθήσεται εύθύς τη μεν γαρ ανοδον, τη δε εὐοδον εύρησομεν το όρος. καὶ εὐθὺς τοῦτο ἀθυμίαν ποιήσει, ὅταν τεταγμένοι εἰς φάλαγγα ταύτην διεσπασμένην δρώσιν. 11. έπειτα ην μεν έπὶ πολλούς τεταγμένοι προσάγωμεν, περιττεύσουσιν ήμῶν οί πολέμιοι, καὶ τοῖς περιττοῖς χρήσονται ὅτι αν βούλωνται · έὰν δὲ ἐπ' ολίγων τεταγμένοι ἴωμεν, οὐδὲν ᾶν εἶη θαυμαστον εί διακοπείη ήμων ή φάλαγξ ύπο άθρόων καί βελων καὶ ἀνθρώπων πολλων έμπεσόντων · εί δέ πη τοῦτο

έσται, τη όλη φάλαγγι κακὸν έσται. 12. αλλά μοι δοκεί ορθίους τους λόχους ποιησαμένους, τοσούτον χωρίον κατασγείν διαλείποντας τοις λόγοις, όσον έξω τους έσχάτους λόγους γενέσθαι των πολεμίων κεράτων καὶ ούτως έσόμεθα της τε των πολεμίων φάλαγγος έξω οἱ ἔσχατοι λόχοι, καὶ ὀρθίους ἄγοντες οἱ κράτιστοι ἡμῶν πρῶτον προσίασιν, η τε αν εὐοδον η, ταύτη εκαστος άξει ο λόχος. 13. καὶ είς τε τὸ διαλείπον οὐ ράδιον ἔσται τοῖς πολεμίοις εἰσελθείν. ένθεν καὶ ένθεν λόχων ὄντων, διακόψαι τε οὐ ράδιον έσται λόχον δρθιον προσιόντα · έάν τέ τις πιέζηται τῶν λόχων, ό πλησίου βοηθήσει · ήν τε είς πη δυνηθή των λόχων έπὶ τὸ ἄκρον ἀναβηναι, οὐδεὶς μηκέτι μείνη τῶν πολεμίων. 14. ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποίουν ὀρθίους τοὺς λόχους. Εενοφων δε απιων έπὶ τὸ εὐωνυμον απὸ τοῦ δεξιοῦ, ἔλεγε τοῖς στρατιώταις . "Ανδρες, οὖτοί εἰσιν οὖς ὁρᾶτε μόνοι ἔτι ἡμῖν έμποδων το μη ήδη είναι ένθα πάλαι έσπεύδομεν · τούτους, ήν πως δυνώμεθα, καὶ ώμοὺς δεῖ καταφαγείν.

15. Έπεὶ δ' ἐν ταῖς χώραις ἔκαστοι ἐγένοντο, καὶ τοὺς λόχους ὀρθίους ἐποιήσαντο, ἐγένοντο μὲν λόχοι τῶν ὁπλιτῶν ἀμφὶ τοὺς ὀγδοήκοντα, ὁ δὲ λόχος ἔκαστος σχεδον εἰς τοὺς ἑκατόν · τοὺς δὲ πελταστὰς καὶ τοὺς τοξότας τριχῆ ἐποιήσαντο, τοὺς μὲν τοῦ εὐωνύμου ἔξω, τοὺς δὲ τοῦ δεξιοῦ, τοὺς δὲ κατὰ μέσον, σχεδον έξακοσίους ἐκάστους. 16. Ἐκ τούτου παρηγγύησαν οἱ στρατηγοὶ εὖχεσθαι · εὐξάμενοι δὲ καὶ παιανίσαντες ἐπορεύοντο. καὶ Χειρίσοφος μὲν καὶ Ενοφῶν καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς πελτασταὶ τῆς τῶν πολεμίων φάλαγγος ἔξω γενόμενοι ἐπορεύοντο · 17. οἱ δὲ πολέμιοι ὡς εἶδον αὐτοὺς, ἀντιπαραθέοντες οἱ μὲν ἐπὶ τὸ δεξιὸν, οἱ δὲ ἐπὶ τὸ εὐώνυμον, διεσπάσθησαν καὶ πολὺ τῆς αὐτῶν φάλαγγος ἐν τῷ μέσφ κενὸν ἐποίησαν. 18. ἰδόντες δὲ αὐτοὺς διαχάζοντας οἱ κατὰ τὸ ᾿Αρκαδικὸν πελτασταὶ, ὧν ἦρχεν

Αλσχίνης δ' Ακαρνών, νομίσαντες φεύγειν ανά κράτος έθεον. καὶ οὖτοι πρώτοι ἐπὶ τὸ ὄρος ἀναβαίνουσι συνεφείπετο δε αυτοίς και το Αρκαδικον όπλιτικου, ων ήρχε Κλεάνωρ ό 'Οργομένιος. 19. οί δὲ πολέμιοι, ώς ἤρξαντο θεῖν, οὐκέτι έστησαν, άλλα φυγή άλλος άλλη έτράπετο. οί δε Ελληνες αναβάντες εστρατοπεδεύοντο εν πολλαίς κώμαις καὶ τάπιτήδεια πολλά έγούσαις. 20. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα οὐδὲν ην ο τι καὶ εθαύμασαν τὰ δε σμήνη πολλά ην αὐτόθι, καὶ των κηρίων όσοι έφαγον των στρατιωτών πάντες άφρονές τε έγίγνοντο, καὶ ἤμουν, καὶ κάτω διεχώρει αὐτοῖς, καὶ ὀρθὸς οὐδεὶς ἢδύνατο ἴστασθαι· ἀλλ' οἱ μεν ολίγον εδηδοκότες σφόδρα μεθύουσιν έφκεσαν, οί δε πολύ, μαινομένοις, οί δε καὶ ἀποθνήσκουσιν. 21. ἔκειντο δὲ οὕτω πολλοὶ ὥσπερ τροπής γεγενημένης, καὶ πολλή ην άθυμία. τη δ ύστεραία απέθανε μεν ούδεις, αμφι δε την αυτήν που ώραν ανεφρόνουν τρίτη δε και τετάρτη ανίσταντο ώσπερ εκ φαρμακοποσίας.

- 22. Έντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν δύο σταθμοὺς παρασάγγας ἐπτὰ, καὶ ἦλθον ἐπὶ θάλατταν εἰς Τραπεζοῦντα, πόλιν Ἑλληνίδα, οἰκουμένην ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, Σινωπέων ἀποικίαν, ἐν τῆ Κόλχων χώρα. ἐνταῦθα ὅμειναν ἡμέρας ἀμφὶ τὰς τριάκοντα, ἐν ταῖς τῶν Κόλχων κώμαις · κἀντεῦθεν ὁρμώμενοι ἐληίζοντο τὴν Κολχίδα. 23. ἀγορὰν δὲ παρεῖχον τῷ στρατοπέδῳ Τραπεζούντιοι, καὶ ἐδέξαντό τε τοὺς Ἑλληνας, καὶ ξένια ἔδοσαν βοῦς καὶ ἄλφιτα και οἶνον. 24. συνδιεπράττοντο δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν πλησίον Κόλχων τῶν ἐν τῷ πεδίῳ μάλιστα οἰκούντων, καὶ ξένια καὶ παρ' ἐκείνων ἦλθον βόες.
- 25. Μετὰ δὲ τοῦτο τὴν θυσίαν ἡν εὕξαντο παρεσκευάζοντο · ἦλθον δ' αὐτοῖς ἱκανοὶ βόες ἀποθῦσαι τῷ Διὶ τῷ Σωτῆρι, καὶ τῷ Ἡρακλεῖ ἡγεμόσυνα, καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς

ά εύξαντο. ἐποίησαν δὲ καὶ ἀγώνα γυμνικὸν ἐν τῷ ὄρει ευθαπερ εσκήνουν. είλοντο δε Δρακόντιον Σπαρτιάτην, δς έφυγε παίς ων οικοθεν, παίδα άκων κατακανων ξυήλη πατάξας, δρόμου τ' ἐπιμεληθηναι καὶ τοῦ ἀγῶνος προστατήσαι. 26. ἐπειδη δὲ ή θυσία ἐγένετο, τὰ δέρματα παρέδοσαν τω Δρακοντίω, καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον ὅπου τὸν δρόμου πεποιηκώς είη. ό δε δείξας ούπερ έστηκότες ετύγχανον, Οὖτος ὁ λόφος, ἔφη, κάλλιστος τρέχειν ὅπου ἄν τις Πῶς οὖν, ἔφασαν, δυνήσονται παλαίειν ἐν σκληρώ καὶ δασεῖ οὕτως; ὁ δ' εἶπε, Μᾶλλόν τι ἀνιάσεται ό καταπεσών. 27. ήγωνίζοντο δὲ παίδες μὲν στάδιον τῶν αίχμαλώτων οἱ πλείστοι, δόλιχον δὲ Κρητες πλείους ή έξήκοντα έθεον, πάλην δὲ καὶ πυγμὴν καὶ παγκράτιον έτεροι. καὶ καλή θέα εγένετο πολλοὶ γὰρ κατέβησαν, καὶ, ἄτε θεωμένων τῶν ἐταίρων, πολλὴ φιλονεικία ἐγίγνετο. 28. ἔθεον δὲ καὶ ἵπποι, καὶ ἔδει αὐτοὺς κατὰ τοῦ πρανοῦς έλάσαντας, εν τη θαλάττη αναστρέψαντας, πάλιν ανω προς τον βωμον άγειν. και κάτω μεν οι πολλοι εκυλινδούντο. ανω δε προς το ισχυρώς ορθιον μόλις βάδην επορεύοντο οί ίπποι· ἔνθα πολλή κραυγή καὶ γέλως καὶ παρακέλευσις έγίγνετο αὐτῶν.

II. FALL AND RESTORATION OF ATHENS.

[Hellenica, II.]

Π΄. 3. Ἐν δὲ ταῖς ᾿Αθήναις, τῆς Παράλου ἀφικομένης νυκτὸς, ἐλέγετο ἡ ξυμφορὰ, καὶ ἡ οἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶς διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν ἐς ἄστυ διῆκεν, ὁ ἔτερος τῷ ἐτέρῷ παραγγέλλων ὅστ᾽ ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη, οὐ

μόνον τους ἀπολωλότας πενθοῦντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἑαυτοὺς, πείσεσθαι νομίζοντες οἶα ἐποίησαν Μηλίους τε Λακεδαιμονίων ἀποίκους ὅντας, κρατήσαντες πολιορκία, καὶ Ἱστιαιέας, καὶ Σκιωναίους, καὶ Τορωναίους, καὶ Αἰγινητας, καὶ ἄλλους πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων. 4. τῆ δ΄ ὑστεραία ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ἡ ἔδοξε τούς τε λιμένας ἀποχῶσαι πλην ένὸς, καὶ τὰ τείχη εὐτρεπίζειν, καὶ φύλακας ἐφιστάναι, καὶ τἄλλα πάντα ὡς ἐς πολιορκίαν παρασκευάζειν τὴν πόλιν. Καὶ οὖτοι μὲν περὶ ταῦτα ἦσαν.

- 5. Λύσανδρος δ' έκ τοῦ Ελλησπόντου ναυσὶ διακοσίαις άφικόμενος είς Λέσβον, κατεσκευάσατο τώς τε άλλας πόλεις έν αὐτῆ, καὶ Μιτυλήνην εἰς δὲ τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία ἔπεμινε δέκα τριήρεις ἔχοντα Ἐτεόνικον, δς τὰ ἐκεί πάντα πρὸς Λακεδαιμονίους μετέστησεν. 6. εὐθὺς δὲ καὶ ή άλλη Έλλας άφειστήκει Αθηναίων μετά την ναυμαχίαν, ούτοι δε, σφαγάς των γνωρίμων ποιήπλην Σαμίων. σαντες, κατείγον την πόλιν. 7. Λύσανδρος δε μετά ταθτα έπεμψε πρὸς Αγίν τε εἰς Δεκέλειαν καὶ εἰς Λακεδαίμονα, ότι προσπλεί συν διακοσίαις ναυσί. Λακεδαιμόνιοι δε έξήεσαν πανδημεί, καὶ οἱ άλλοι Πελοποννήσιοι, πλην 'Αργείων, παραγγείλαντος τοῦ έτέρου Λακεδαιμονίων βασιλέως, Παυσανίου. 8. ἐπεὶ δὲ ἄπαντες ἡθροίσθησαν, ἀναλαβων αύτους, προς την πόλιν έστρατοπέδευσεν έν τη 'Ακαδημία, τῷ καλουμένω γυμνασίω. 9. Λύσανδρος δὲ, ἀφικόμενος προς Αίγιναν, απέδωκε την πόλιν Αίγινήταις, δσους έδύνατο πλείστους άθροίσας αὐτῶν · ώς δ' αὖτως καὶ Μηλίοις, καὶ τοις ἄλλοις όσοι της αυτών έστέροντο. μετά δὲ τουτο δηώσας Σαλαμίνα, ώρμίσατο πρός τον Πειραιά ναυσί πεντήκοντα καὶ έκατὸν, καὶ τὰ πλοῖα εἶργε τοῦ εἴσπλου.
- 10. Οί δ' Αθηναίοι, πολιορκούμενοι κατά γην καὶ κατά θάλατταν, ηπόρουν τί χρη ποιείν, οὖτε νεῶν οὖτε συμμά-

γων αυτοίς όντων, ούτε σίτου : ενόμιζον δ' ουδεμίαν είναι σωτηρίαν του μη παθείν α ου τιμωρούμενοι εποίησαν, αλλά διὰ τὴν ὕβριν ἠδίκουν ἀνθρώπους μικροπολίτας, οὐδ ἐπὶ μια αιτία έτέρα η ότι έκείνοις συνεμάχουν. ταῦτα τοὺς ἀτίμους ἐπιτίμους ποιήσαντες, ἐκαρτέρουν καὶ αποθνησκόντων εν τη πόλει λιμώ πολλών, οὐ διελέγοντο περὶ διαλλαγής. Ἐπεὶ δὲ παντελῶς ήδη ὁ σῖτος ἐπελελοίπει, έπεμψαν πρέσβεις παρά Αγιν, βουλόμενοι ξύμμαγοι είναι Λακεδαιμονίοις, έγοντες τὰ τείγη καὶ τὸν Πειραιά, καὶ ἐπὶ τούτοις ξυνθήκας ποιείσθαι. 12. ὁ δὲ αὐτοὺς ἐς Λακεδαίμονα εκέλευεν ιέναι ού γάρ είναι κύριος αυτός. έπει δ' ἀπήγγειλαν οι πρέσβεις ταῦτα τοις 'Αθηναίοις, έπεμψαν αυτούς ές Λακεδαίμονα. 18. οί δ', έπεὶ ήσαν έν Σελλασία, πλησίον της Λακωνικής, καὶ ἐπύθοντο αὐτῶν οί *Εφοροι & έλεγον, ὄντα οξά περ καὶ πρὸς *Αγιν, αὐτόθεν αὐτοὺς ἐκέλευον ἀπιέναι, καὶ, εἴ τι δέονται εἰρήνης, κάλλιον ήκειν βουλευσαμένους. 14. Οι δε πρέσβεις έπει ήκου οἴκαδε, καὶ ἀπήγγειλαν ταῦτα ἐς τὴν πόλιν, ἀθυμία ἐνέπεσε πασιν : Φοντο γαρ ανδραποδισθήσεσθαι, καὶ, έως αν πέμπωσιν έτέρους πρέσβεις, πολλούς τῷ λιμῷ ἀπολεῖσθαι. 15. περί δε των τειχων της καθαιρέσεως ούδεις έβούλετο ξυμβουλεύειν 'Αρχέστρατος γαρ, είπων έν τη βουλή Λακεδαιμονίοις κράτιστον είναι εφ' οίς προεκαλούντο εἰρήνην ποιείσθαι, έδέθη · (προεκαλούντο δὲ τῶν μακρῶν τειχων επί δέκα σταδίους καθελείν έκάτερον ·) έγενετο δε Ψήφισμα μη έξειναι περί τούτων ξυμβουλεύειν.

16. Τοιούτων δε όντων, Θηραμένης είπεν εν εκκλησία, ότι, εί βούλονται αὐτον πέμψαι παρά Λύσανδρον, είδως ήξει Λακεδαιμονίους πότερον εξανδραποδίσασθαι την πόλιν βουλόμενοι ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν, ἡ πίστεως ἔνεκα. πεμφθεὶς δε διέτριβε παρὰ Λυσάνδρω τρεῖς μῆνας καὶ πλείω, ἐπιτηρῶν ὁπότε ᾿Αθηναῖοι ἔμελλον, διὰ τὸ ἐπιλελοιπέναι τὸν σῖτον ἄπαντα, ὅτι τις λέγοι ὁμολογήσειν.

17. ἐπεὶ δὲ ἡκε τῷ τετάρτῳ μηνὶ, ἀπήγγειλεν ἐν ἐκκλησία ὅτι αὐτὸν Λύσανδρος τέως μὲν κατέχοι, εἶτα κελεύοι ἐς Λακεδαίμονα ἰέναι · οὐ γὰρ εἶναι κύριος ὧν ἐρωτῷτο ὑπὰ αὐτοῦ, ἀλλὰ τοὺς Ἐφόρους. μετὰ ταῦτα ἡρέθη πρεσβευτὴς ἐς Λακεδαίμονα αὐτοκράτωρ δέκατος αὐτός.

18. Λύσανδρος δε τοις Έφοροις επεμινεν άγγελουντα μετ' άλλων Λακεδαιμονίων 'Αριστοτέλην, φυγάδα 'Αθηναίον όντα, ότι αποκρίναιτο Θηραμένει εκείνους κυρίους είναι εἰρήνης καὶ πολέμου. 19. Θηραμένης δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις, επεί ήσαν εν Σελλασία, ερωτώμενοι επί τίνι λόγφ ήκοιεν, είπον ότι αὐτοκράτορες περί εἰρήνης. μετὰ ταῦτα οἱ Εφοροι καλεῖν ἐκέλευον, ἐπεὶ δ' ἡκον, ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ἡ ἀντέλεγον Κορίνθιοι καὶ Θηβαίοι μάλιστα, πολλοί δὲ καὶ ἄλλοι τῶν Ελλήνων, μὴ σπένδεσθαι 'Αθηναίοις, άλλ' έξαιρείν. 20. Λακεδαιμόνιοι δε ούκ έφασαν πόλιν Ελληνίδα ανδραποδιείν, μέγα αγαθον είργασμένην έν τοις μεγίστοις κινδύνοις γενομένοις τη Έλλάδι. άλλ' εποιούντο εἰρήνην, εφ' ώ τά τε μακρά τείχη καὶ τον Πειραιά καθελόντας, καὶ τὰς ναῦς πλην δώδεκα παραδόντας, καὶ τοὺς φυγάδας καθέντας, τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον νομίζοντας, Λακεδαιμονίοις έπεσθαι καὶ κατά γῆν καὶ κατά θάλατταν, ὅποι αν ἡγῶνται. 21. Θηραμένης δὲ καὶ οί σὺν αὐτῷ πρέσβεις ἐπανεφέροντο ταῦτα ἐς τὰς ᾿Αθήνας. είσιόντας δ΄ αυτους όγλος περιεγείτο πολυς, φοβούμενοι μη ἄπρακτοι ήκοιεν οὐ γὰρ ἔτι ἐνεχώρει μένειν διὰ τὸ πλήθος των ἀπολλυμένων τῷ λιμῷ. 22. Τῆ δὲ ὑστεραία απήγηελλον οί πρέσβεις εφ' οίς οί Λακεδαιμόνιοι ποιοίντο την ειρήνην προηγόρει δε αὐτῶν Θηραμένης, λέγων ώς χρη πείθεσθαι Λακεδαιμονίοις και τα τείχη περιαιρείν.

αντειπόντων δέ τινων αὐτῷ, πολλῷ δὲ πλειόνων ξυνεπαινεσάντων, ἔδοξε δέχεσθαι τὴν εἰρήνην. 23. Μετὰ δὲ ταῦτα Λύσανδρός τε κατέπλει ἐς τὸν Πειραιᾶ, καὶ οἰ φυγάδες κατήεσαν, καὶ τὰ τείχη κατέσκαπτον ὑπ' αὐλητρίδων πολλῆ προθυμίᾳ, νομίζοντες ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῆ Ἑλλάδι ἄρχειν τῆς ἐλευθερίας.

- ΙΙΙ. Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει ἐν ῷ ἢν 'Ολυμπιὰς, ἡ τὸ στάδιου ενίκα Κροκίνας Θετταλός, Ευδίου εν Σπάρτη εφορεύοντος, Πυθοδώρου δ' έν 'Αθήναις άρχοντος, δν 'Αθηναίοι, ότι εν ολιγαρχία ήρεθη, ούκ ονομάζουσιν, άλλ' άναρχίαν τον ένιαυτον καλούσιν έγένετο δε αυτή ή ολιγαρχία ώδε -2. έδοξε τῷ δήμω τριάκοντα ἄνδρας έλέσθαι, οἱ τοὺς πατρίους νόμους ξυγγράψουσι, καθ' οθς πολιτεύσουσι καὶ ήρέθησαν οὖτοι, Πολυάρχης, Κριτίας, Μηλόβιος, Ίππόλοχος, Εὐκλείδης, Ἱέρων, Μυησίλοχος, Χρέμων, Θηραμένης, 'Αρεσίας, Διοκλής, Φαιδρίας, Χαιρέλεως, 'Αναίτιος, Πείσων, Σοφοκλής, Έρατοσθένης, Χαρικλής, Ονομακλής, Θέογνις, Αισχίνης, Θεογένης, Κλεομήδης, Έρασίστρατος, Φείδων, Δρακοντίδης, Ευμάθης, 'Αριστοτέλης, 'Ιππόμαχος, Μυησιθείδης. 3. Τούτων δη πραχθέντων, ἀπέπλει Λύσανδρος προς Σάμον . Αγις δ' έκ της Δεκελείας απαγαγών το πεζον στράτευμα, διέλυσε κατά πόλεις έκάστους.
- 11. Οἱ δὲ τριάκοντα ἡρέθησαν μὲν ἐπεὶ τάχιστα τὰ μακρὰ τείχη καὶ τὰ περὶ τὸν Πειραιᾶ καθηρέθη · αἰρεθέντες δὲ ἐφ' ὅτε ξυγγράψαι νόμους, καθ' οὕστινας πολιτεύσοιντο, τούτους μὲν ἀεὶ ἔμελλον ξυγγράφειν τε καὶ ἀποδεικνύναι, βουλὴν δὲ καὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς κατέστησαν, ὡς ἐδόκει αὐτοῖς. 12. Ἐπειτα πρῶτον μὲν, οῦς πάντες ἤδεσαν ἐν τῆ δημοκρατία ἀπὸ συκοφαντίας ζῶντας, καὶ τοῖς καλοῖς καὶ ἀγαθοῖς βαρεῖς ὅντας, συλλαμβάνοντες ὑπῆγον θανάτου · καὶ ἥ τε βουλὴ ἡδέως αὐτῶν κατεψηφίζετο, οἵ τε

ἄλλοι, ὅσοι ξυνήδεσαν έαυτοῖς μὴ ὅντες τοιοῦτοι, οὐδὲν ἤχθοντο. 13. Ἐπεὶ δὲ ἤρξαντο βουλεύεσθαι ὅπως ἀν ἐξείη αὐτοῖς τῆ πόλει χρῆσθαι ὅπως βούλοιντο, ἐκ τούτου πρῶτον μὲν, πέμψαντες ἐς Λακεδαίμονα Αἰσχίνην τε καὶ ᾿Αριστοτέλην, ἔπεισαν Λύσανδρον φρουροὺς σφίσι ξυμπράξαι ἐλθεῖν, ἔως δὴ, τοὺς πονηροὺς ἐκποδὼν ποιησάμενοι, καταστήσαιντο τὴν πολιτείαν · θρέψειν δὲ αὐτοὶ ὑπισχνοῦντο. ὁ δὲ πεισθεῖς, τούς τε φρουροὺς καὶ Καλλίβιον άρμοστὴν ξυνέπραξεν αὐτοῖς πεμφθῆναι.

14. Οἱ δ' ἐπεὶ τὴν φρουρὰν έλαβον, τὸν μὲν Καλλίβιον έθεράπευον πάση θεραπεία, ώς πάντα επαινοίη α πράττοιεν των δε φρουρών τούτου Ευμπέμποντος αυτοίς οθς έβούλοντο, ξυνελάμβανον οὐκέτι τοὺς πονηρούς τε καὶ ολίγου άξίους, άλλ' ήδη οθς ενόμιζον ήκιστα μεν παρωθουμένους ἀνέχεσθαι, ἀντιπράττειν δέ τι ἐπιχειροῦντας πλείστους αν τους ξυνεθέλοντας λαμβάνειν. 15. Τώ μεν οὖν πρώτω γρόνω ὁ Κριτίας τῷ Θηραμένει ὁμογνώμων τε καὶ φίλος ην · ἐπεὶ δὲ αὐτὸς μὲν προπετης ην ἐπὶ τὸ πολλους ἀποκτείνειν, ἄτε καὶ φυγών ύπο τοῦ δήμου, ὁ δὲ Θηραμένης αντέκοπτε, λέγων ότι ουκ είκος είη θανατούν, εί τις έτιματο ύπο του δήμου, τους δὲ καλους καὶ ἀγαθους μηδεν κακον εἰργάζετο · Ἐπεὶ καὶ έγω, ἔφη, καὶ σὺ πολλά δή τοῦ ἀρέσκειν ένεκα τη πόλει καὶ εἴπομεν καὶ ἐπράξαμεν. 16. 'Ο δε (έτι γαρ οἰκείως εχρητο τῷ Θηραμένει) ἀντέλεγεν, ὅτι οὐκ ἐγχωροίη τοῖς πλεονεκτεῖν βουλομένοις, μὴ οὐκ ἐκποδων ποιείσθαι τοὺς ἱκανωτάτους διακωλύειν Εἰ δε, δτι τριάκοντά έσμεν καὶ οὐχ εἶς, ἡττόν τι οἴει, ώσπερ τυραννίδος, ταύτης της άρχης χρηναι επιμελείσθαι, ευήθης εί.

17. Ἐπεὶ δὲ, ἀποθυησκόντων πολλῶν καὶ ἀδίκως, πολλοὶ δῆλοι ἦσαν ξυνιστάμενοί τε καὶ θαυμάζοντες τί

έσοιτο ή πολιτεία, πάλιν έλεγεν ο Θηραμένης, ότι, εί μή τις κοινωνούς ίκανούς λήψοιτο των πραγμάτων, αδύνατον έσοιτο την ολιγαργίαν διαμένειν. 18. εκ τούτου μέντοι Κριτίας καὶ οἱ ἄλλοι τριάκοντα, ήδη φοβούμενοι, καὶ οὐχ ηκιστα του Θηραμένην, μη συρρυείησαν προς αυτον οί πολίται, καταλέγουσι τρισχιλίους τους μεθέξοντας δη των πραγμάτων. 19. ὁ δ' αὖ Θηραμένης καὶ πρὸς ταῦτα έλεγεν, ότι ἄτοπον δοκοίη έαυτω είναι, το πρώτον μεν βουλομένους τους βελτίστους των πολιτών κοινωνούς ποιήσασθαι τρισγιλίους, ώσπερ του άριθμου τοῦτου έχουτά τινα ἀνάγκην καλούς καὶ ἀγαθούς εἶναι, καὶ οὖτ' έξω τούτων σπουδαίους, οὖτ' έντὸς τούτων πονηρούς οἶόν τε εἶη γενέσθαι · *Επειτα δ', έφη, όρῶ έγωγε δύο ὑμᾶς τὰ ἐναντιώτατα πράττοντας, βιαίαν τε την άρχην καὶ ήττονα τῶν ἀρχομένων κατασκευαζομένους. 20. 'Ο μεν ταῦτ' έλεγεν. έξετασιν ποιήσαντες των μεν τρισχιλίων έν τη άγορα, των δε έξω τοῦ καταλόγου ἄλλων άλλαγοῦ, ἔπειτα κελεύσαντες έπὶ τὰ ὅπλα ἐν ῷ ἐκεῖνοι ἀπεληλύθεσαν, πέμψαντες τοὺς φρουρούς καὶ τῶν πολιτῶν τοὺς ὁμογνώμονας αὐτοίς, τὰ όπλα πάντων, πλην των τρισχιλίων, παρείλοντο καὶ άνακομίσαντες ταῦτα ές τὴν ἀκρόπολιν, Ευνέθηκαν έν τῶ ναῶ.

31. Τούτων δε γενομένων, ώς έξον ήδη ποιείν αὐτοῖς ὅτι βούλοιντο, πολλοὺς μεν ἔχθρας ἔνεκα ἀπέκτεινον, πολλοὺς δε χρημάτων. ἔδοξε δ' αὐτοῖς, ὅπως ἔχοιεν καὶ τοῖς φρουροῖς χρήματα διδόναι, καὶ τῶν μετοίκων ἔνα ἔκαστον λαβεῖν καὶ αὐτοὺς μεν ἀποκτεῖναι, τὰ δε χρήματα αὐτῶν ἀποσημήνασθαι. 22. Ἐκέλευον δε καὶ τὸν Θηραμένην λαβεῖν ὅντινα βούλοιτο. ὁ δ' ἀπεκρίνατο ' 'Αλλ' οὐ δοκεῖ μοι, ἔφη, καλὸν εἶναι, φάσκοντας βελτίστους εἶναι, ἀδικώτερα τῶν συκοφαντῶν ποιεῖν. ἐκεῖνοι μεν γὰρ, παρ' ὧν χρήματα λαμβάνοιεν, ζῆν εἶων ' ἡμεῖς δὲ ἀποκτενοῦμεν

μηδεν ἀδικοῦντος, ἵνα χρήματα λαμβάνωμεν; πῶς οὐ ταῦτα τῷ παντὶ ἐκείνων ἀδικώτερα; 23. Οἱ δ', ἐμποδὼν νομίζοντες αὐτὸν εἶναι τῷ ποιεῖν ὅτι βούλοιντο, ἐπιβουλεύουσιν αὐτῷ, καὶ ἰδία πρὸς τοὺς βουλευτὰς ἄλλος πρὸς ἄλλον διέβαλλον, ὡς λυμαινόμενον τὴν πολιτείαν. καὶ παραγγείλαντες νεανίσκοις, ολ ἐδόκουν αὐτοῖς θρασύτατοι εἶναι, ξιφίδια ὑπὸ μάλης ἔχοντας παραγενέσθαι, ξυνέλεξαν τὴν βουλήν. 24. ἐπεὶ δὲ ὁ Θηραμένης παρῆν, ἀναστὰς ὁ Κριτίας ἔλεξεν ὧδε·

🔐 Α άνδρες Βουλευταὶ, εἰ μέν τις ὑμῶν νομίζει πλέονας τοῦ καιροῦ ἀποθνήσκειν, ἐννοησάτω ὅτι, ὅπου πολιτείαι μεθίστανται, πανταγού ταύτα γίγνεται πλείστους δ' ανάγκη πολεμίους είναι τοις ές ολιγαρχίαν μεθιστάσι, διά τε τὸ πολυανθρωποτάτην τῶν Ελληνίδων τὴν πόλιν είναι, καὶ διὰ τὸ πλείστον χρόνον ἐν ἐλευθερία τὸν δημον τεθρά-25. ήμεις δε, γνόντες μεν τοις οίοις ήμιν τε καί ύμιν γαλεπην πολιτείαν είναι δημοκρατίαν, γνόντες δε δτι Λακεδαιμονίοις τοις περισώσασιν ήμας ο μεν δήμος ούποτ' αν φίλος γένοιτο, οί δε βέλτιστοι αεί αν πιστοί διατελοίεν, διὰ ταῦτα σὺν τῆ Λακεδαιμονίων γνώμη τήνδε τὴν πολιτείαν καθίσταμεν. 26. καὶ ἐιίν τινα αἰσθανώμεθα ἐναντίον τη ολιγαρχία, δσον δυνάμεθα έκποδων ποιούμεθα πολύ δε μάλιστα ήμιν δοκεί δίκαιον είναι, εί τις ήμων αὐτων λυμαίνεται ταύτη τῆ καταστάσει, δίκην αὐτον διδόναι. 27. Νῦν οὖν αἰσθανόμεθα Θηραμένην τουτονὶ, οἶς δύναται, άπολλύντα ήμας τε καὶ ύμας. ώς δὲ ταῦτα άληθη, ἡν κατανοήτε, εύρήσετε οὖτε ψέγοντα οὐδένα μᾶλλον Θηραμένους τουτουί τὰ παρόντα, οὖτε ἐναντιούμενον, ὅταν τινὰ έκποδων βουλώμεθα ποιήσασθαι των δημαγωγών. τοίνυν έξ άρχης ταθτα εγίγνωσκε, πολέμιος μεν ήν, ου μέντοι πονηρός γ' αν δικαίως ένομίζετο · 28. νῦν δὲ, —

αὐτὸς μεν ἄρξας τῆς πρὸς Λακεδαιμονίους πίστεως καὶ φιλίας, αὐτὸς δὲ τῆς τοῦ δήμου καταλύσεως, μύλιστα δὲ έξορμήσας ήμας τοίς πρώτοις ύπαγομένοις είς ήμας δίκην έπιτιθέναι, - νῦν, ἐπεὶ καὶ ὑμεῖς καὶ ἡμεῖς φανερῶς ἐχθροὶ τῷ δήμφ γεγενήμεθα, οὐκέτ' αὐτῷ τὰ γιγνόμενα ἀρέσκει, όπως αύτος μεν αὖ έν τῷ ἀσφαλεῖ καταστή, ήμεῖς δὲ δίκην δωμεν των πεπραγμένων. 29. ωστε ου μόνον ως έχθρω αὐτῷ προσήκει, ἀλλὰ καὶ ὡς προδότη ὑμῶν τε καὶ ἡμῶν, διδόναι την δίκην, καίτοι τοσούτω μεν δεινότερον προδοσία πολέμου, όσφ χαλεπώτερον φυλάξασθαι το άφανες τοῦ φανεροῦ · τοσούτω δ' ἔχθιον, ὅσω πολέμιοι μεν ἄνθρωποι καὶ σπένδονται αὖθις, καὶ πιστοὶ γίγνονται · δν δ' αν προδιδόντα λαμβάνωσι, τούτω οὖτε ἐσπείσατο πώποτε ούδεις, ούτ' επίστευσε τοῦ λοιποῦ. 30. Ίνα δὲ εἰδῆτε ότι οὐ καινὰ ταῦτα οὖτος ποιεῖ, ἀλλὰ φύσει προδότης ἐστὶν, αναμνήσω ύμας τὰ τούτω πεπραγμένα. οὖτος γαρ, ἐξ άρχης μεν τιμώμενος ύπο του δήμου κατά τον πατέρα Αγνωνα, προπετέστατος έγένετο την δημοκρατίαν μεταστήσαι είς τους τετρακοσίους, και επρώτευεν εν εκείνοις. έπεὶ δ ήσθετο αντίπαλόν τι τη ολιγαρχία ξυνιστάμενον, πρώτος αὖ ήγεμων τῷ δήμω ἐπ' ἐκείνους ἐγένετο. 31. ὅθεν δήπου καὶ κόθορνος ἐπικαλείται. καὶ γὰρ ὁ κόθορνος άρμόττειν μεν τοις ποσίν αμφοτέροις δοκεί, αποβλέπει δ' έπ' αμφότερου. δεί δε, & Θηράμενες, ανδρα τον άξιον ζην ού προάγειν μεν δεινον είναι είς πράγματα τους ξυνόντας, ην δέ τι ἀντικόπτη, εὐθὺς μεταβάλλεσθαι · ἀλλ' ὥσπερ ἐν νηὶ διαπονείσθαι, έως αν είς οθρον καταστώσιν εί δε μη, πώς αν αφίκοιντό ποτε ένθα δεί, εί, επειδάν τι αντικόψη, εὐθὺς ές τάναντία πλέοιεν; 32. Καὶ εἰσὶ μεν δήπου πάσαι μεταβολαὶ πολιτειών θανατηφόροι · σὺ δὲ, διὰ τὸ εὐμετάβολος είναι, πλείστοις μεν μεταίτιος εί εξ ολιγαρχίας ύπο του

δήμου απολωλέναι, πλείστοις δ' έκ δημοκρατίας ύπο τών βελτιόνων. Ούτος δέ τοί έστιν, δς, ταγθείς ανελέσθαι ύπο των στρατηγών τους καταδύντας 'Αθηναίων έν τη περί Λέσβον ναυμαγία, αυτός ουκ ανελόμενος, όμως των στρατηγων κατηγορών απέκτεινεν αυτούς, ίνα αυτός περισωθείη. 33. όστις γε μην φανερός έστι τοῦ μεν πλεονεκτείν αεί έπιμελούμενος, τοῦ δὲ καλοῦ καὶ τῶν φίλων μηδὲν ἐντρεπόμενος, πῶς τούτου χρή ποτε φείσασθαι; πῶς δ οὐ φυλάξασθαι, είδότας αὐτοῦ τὰς μεταβολάς, ώς μη καὶ ήμᾶς ταύτο δυνασθή ποιήσαι; ήμεις οθν τούτον ύπάγομεν καὶ ώς έπιβουλεύοντα, καὶ ώς προδιδόντα ήμας τε καὶ ύμας. 34. 'Ως δ' εἰκότα ποιούμεν, καὶ τάδ' ἐννοήσατε. μεν γάρ δήπου δοκεί πολιτεία είναι ή Λακεδαιμονίων εί δ έν έκείνη επιχειρήσειε τις των Έφορων, αντί του τοις πλείοσι πείθεσθαι, ψέγειν τε την άρχην καὶ εναντιοῦσθαι τοίς πραττομένοις, ούκ ἃν οἴεσθε αὐτὸν καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν Έφορων καὶ ὑπὸ τῆς ἄλλης ἀπάσης πόλεως τῆς μεγίστης τιμωρίας αξιωθήναι; καὶ ύμεις οὖν, ἐὰν σωφρονήτε, οὐ τούτου άλλ' ύμων αὐτων φείσεσθε ώς οὖτος, σωθεὶς μεν, πολλούς αν μέγα φρονείν ποιήσειε των έναντία γιγνωσκόντων ύμιν · ἀπολόμενος δὲ, πάντων καὶ τῶν ἐν τῆ πόλει καὶ των έξω ύποτέμοι αν τας έλπίδας.

35. 'Ο μεν ταῦτ' εἰπων ἐκαθέζετο · Θηραμένης δὲ ἀναστὰς ἔλεξεν · 'Αλλὰ πρῶτον μὲν μνησθήσομαι, ὦ ἄνδρες, ὃ τελευταῖον κατ' ἐμοῦ εἶπε. φησὶ γάρ με τοὺς στρατηγοὺς ἀποκτεῖναι κατηγοροῦντα. ἐγὼ δὲ οὐκ ἢρχον κατ' ἐκείνων λόγου, ἀλλ' ἐκείνοι ἔφασαν, προσταχθέν μοι ὑφ' ἑαυτῶν, οὐκ ἀνελέσθαι τοὺς δυστυχοῦντας ἐν τῆ περὶ Λέσβον ναυμαχία. ἐγὼ δὲ ἀπολογούμενος, ὡς διὰ τὸν χειμῶνα οὐδὲ πλεῖν, μὴ ὅτι ἀναιρεῖσθαι τοὺς ἄνδρας, δυνατὸν ἦν, ἔδοξα τῆ πόλει εἰκότα λέγειν, ἐκεῖνοι δὲ ἑαυτῶν κατηγορεῖν ἐφαί-

νοντο · φάσκοντες γὰρ οἶόν τε εἶναι σῶσαι τοὺς ἄνδρας, προέμενοι αυτούς απολέσθαι, αποπλέοντες ώγοντο. 36. ού μέντοι θαυμάζω γε το Κριτίαν παρανενομηκέναι . ότε γάρ ταῦτα ἡν, οὐ παρων ἐτύγγανεν, ἀλλ' ἐν Θετταλία μετὰ Προμηθέως δημοκρατίαν κατεσκεύαζε, και τους πενέστας ωπλιζεν έπὶ τοὺς δεσπότας. 37. ών μεν ούν ούτος έκει έπραττε, μηδεν ενθάδε γένοιτο τάδε γε μέντοι όμολογῶ ἐγὼ τούτω, εἶ τις ὑμᾶς μὲν τῆς ἀρχῆς βούλεται παῦσαι, τοὺς δ' ἐπιβουλεύοντας ὑμίν ἰσχυροὺς ποιείν. δίκαιον είναι της μεγίστης αυτον τιμωρίας τυγχάνειν. όστις μέντοι ὁ ταῦτα πράττων ἐστὶν, οἶμαι αν ύμας κάλλιστα κρίνειν, τά τε πεπραγμένα καὶ α νῦν πράττει έκαστος ήμων εί κατανοήσετε. 38. Οὐκοῦν μέχρι μεν τοῦ ὑμᾶς τε καταστήναι ές την βουλείαν, καὶ ἀρχὰς ἀποδειχθήναι, καὶ τους όμολογουμένως συκοφάντας υπάγεσθαι, πάντες ταυτά έγιγνώσκομεν επεί δέ γε οὖτοι ἤρξαντο ἄνδρας καλούς τε κάγαθους ξυλλαμβάνειν, έκ τούτου κάγω ήρξάμην τάναντία τούτοις γιγνώσκειν. 39. ήδειν γάρ ότι, ἀποθνήσκουτος μεν Λέουτος του Σαλαμινίου, αυδρός και όντος καὶ δοκοῦντος ίκανοῦ είναι, ἀδικοῦντος δ' οὐδὲ εν, οἱ ὅμοιοι τούτφ φοβήσοιντο, φοβούμενοι δε έναντίοι τήδε τή ποέγίγνωσκον δε ότι, ξυλλαμβανομένου λιτεία εσοιντο. Νικηράτου τοῦ Νικίου, καὶ πλουσίου καὶ οὐδεν πώποτε δημοτικον οὖτε αὐτοῦ οὖτε τοῦ πατρὸς πράξαντος, οἱ τούτφ δμοιοι δυσμενείς ύμιν γενήσοιντο. 40. άλλα μην, καὶ 'Αντιφώντος ύφ' ύμων απολλυμένου, δς έν τω πολέμω δύο τριήρεις εὖ πλεούσας παρείγετο, ἠπιστάμην ὅτι καὶ οἱ πρόθυμοι τη πόλει γεγενημένοι πάντες ύπόπτως ύμιν έξοιεν. αντείπον δε καὶ ότε των μετοίκων ένα έκαστον λαβείν έφασαν χρήναι · εύδηλον γὰρ ην ὅτι, τούτων ἀπολομένων, καὶ οἱ μέτοικοι ἄπαντες πολέμιοι τἢ πολιτείᾳ

έσοιντο. 41. αντείπου δε καὶ ότε τὰ όπλα τοῦ πλήθους παρηρούντο, οὐ νομίζων χρηναι ἀσθενή την πόλιν ποιείν· οὐδὲ γαρ τους Λακεδαιμονίους εώρων τούτου ένεκα βουλομένους περισωσαι ήμας, όπως, ολίγοι γενόμενοι, μηδεν δυναίμεθα αὐτοὺς ὡφελεῖν εξην γὰρ αὐτοῖς, εἰ τούτου γ' εδέοντο, καὶ μηδένα λιπεῖν, ὀλίγον ἔτι χρόνον τῷ λιμῷ πιέσαντας. 42. οὐδέ γε τὸ φρουροὺς μισθοῦσθαι ξυνήρεσκέ μοι, έξον αὐτῶν τῶν πολιτῶν τοσούτους προσλαμβάνειν, ἔως ραδίως οί ἄρχοντες έμέλλομεν των άρχομένων κρατήσειν. γε μην πολλούς έώρων έν τη πόλει τη άρχη τήδε δυσμενείς, πολλούς δε φυγάδας γιγνομένους, ούκ αὐ έδόκει μοι ούτε Θρασύβουλον ούτε "Ανυτον ούτε 'Αλκιβιάδην φυγαδεύειν ήδειν γαρ ότι ούτω γε το αντίπαλον ἰσχυρον έσοιτο, εί τῷ μὲν πλήθει ἡγεμόνες ίκανοὶ προσγενήσοιντο, τοίς δὲ ἡγείσθαι βουλομένοις ξύμμαχοι πολλοὶ φανήσοιντο. 43. 'Ο ταθτα οθν νουθετών έν τώ φανερώ, πότερα εθμενής αν δικαίως, η προδότης νομίζοιτο; ούχ οἱ ἐχθροὺς, ω Κριτία, κωλύοντες πολλούς ποιείσθαι, οὐδε οἱ ξυμμάχους πλείστους διδάσκοντες κτασθαι, ούτοι τους πολεμίους ίσχυρους ποιούσιν · άλλὰ πολύ μᾶλλον οἱ ἀδίκως τε χρήματα ἀφαιρούμενοι, καὶ τοὺς οὐδὲν ἀδικοῦντας ἀποκτείνοντες, οὖτοί είσιν οί καὶ πολλούς τους έναντίους ποιούντες, καὶ προδιδόντες οὐ μόνον τοὺς φίλους, ἀλλὰ καὶ ἐαυτοὺς, δι' αἰσχρο-44. Εί δὲ μὴ ἄλλως γνωστον ὅτι ἀληθῆ λέγω, πότερον οίεσθε Θρασύβουλον, καὶ δδε ἐπισκέψασθε. Ανυτον, καὶ τοὺς ἄλλους φυγάδας, ἃ ἐγὼ λέγω μᾶλλον ἂν ζυθάδε βούλεσθαι γίγνεσθαι, η α ούτοι πράττουσιν; εγω μεν γάρ οίμαι νῦν μεν αὐτοὺς νομίζειν ξυμμάχων πάντα μεστὰ είναι εί δὲ τὸ κράτιστον τῆς πόλεως προσφιλώς ήμιν είχε, χαλεπον αν ήγεισθαι είναι και το έπιβαίνειν ποι της χώρας. 45. Α δ αὐ εἶπεν, ώς εἰγώ εἰμι οἶος ἀεί ποτε μεταβάλλεσθαι, κατανοήσατε καὶ ταῦτα. τὴν μεν γὰρ των τετρακοσίων πολιτείαν καὶ αὐτὸς δήπου ὁ δημος έψηφίσατο, διδασκόμενος ώς οἱ Λακεδαιμόνιοι πάση πολιτεία μάλλον αν η δημοκρατία πιστεύσειαν. **46.** έπεὶ δέ γε έκείνοι μεν ούδεν ανίεσαν, οί δε αμφί 'Αριστοτέλην καί Μελάνθιον καὶ 'Αρίσταργον, στρατηγούντες, φανεροὶ έγένοντο έπὶ τῷ χώματι ἔρυμα τειχίζοντες, ές δ έβούλοντο τους πολεμίους δεξάμενοι ύφ' αύτοις και τοις έτέροις την πόλιν ποιήσασθαι, — εὶ ταῦτ' αἰσθόμενος ἐγὰ διεκώλυσα, τοῦτ' ἔστι προδότην είναι τῶν φίλων; 47. 'Αποκαλεῖ δὲ κόθορνόν με, ως αμφοτέροις πειρωμένον αρμόττειν. όστις δε μηδετέροις αρέσκει, τοῦτον — δ προς των θεών — τί ποτε καὶ καλέσαι χρή; σὺ γὰρ δὴ ἐν μὲν τῆ δημοκρατία πάντων μισοδημότατος ένομίζου, έν δε τη άριστοκρατία πάντων μισοχρηστότατος γεγένησαι. 48. έγω δ', ω Κριτία, ἐκείνοις μὲν ἀεί ποτε πολεμῶ τοῖς οὐ πρόσθεν οἰομένοις καλην αν δημοκρατίαν είναι, πρίν και οι δούλοι, και οί δι' ἀπορίαν δραχμής ἃν ἀποδόμενοι τὴν πόλιν, δραχμής μετέχοιεν · καὶ τοῖσδέ γ' αὖ ἀεὶ ἐναντίος εἰμὶ, ολ οὐκ οἴονται καλην αν έγγενέσθαι ολιγαρχίαν, πρίν είς το ύπ' ολίγων τυραννείσθαι την πόλιν καταστήσειαν. το μέντοι σὺν τοῖς δυναμένοις, καὶ μεθ' ἵππων καὶ μετ' ἀσπίδων ώφελείν διὰ τούτων την πολιτείαν, πρόσθεν ἄριστον ήγούμην είναι, καὶ νῦν οὐ μεταβάλλομαι. 49. εἰ δ' ἔχεις είπειν, & Κριτία, ὅπου ἐγὼ ξὺν τοις δημοτικοις ἡ τυραννικοίς τους καλούς τε κάγαθους άποστερείν πολιτείας έπεχείρησα, λέγε · έὰν γὰρ ἐλεγχθῶ ἡ νῦν ταῦτα πράττων, η πρότερον πώποτε ταθτα πεποιηκώς, όμολογῶ τὰ πάντων εσχατώτατα παθων αν δικαίως αποθνήσκειν.

50. 'Ως δ' εἰπων ταῦτα ἐπαύσατο, καὶ ἡ βουλὴ δήλη ἐγένετο εὐμενῶς ἐπιθορυβήσασα, γνοὺς ὁ Κριτίας ὅτι, εἰ

ἐπιτρέψει τῆ βουλῆ διαψηφίζεσθαι περὶ αὐτοῦ, ἀναφεύξοιτο, καὶ τοῦτο οὐ βιωτὸν ἡγησάμενος, προσελθων καὶ διαλεχθείς τι τοῖς τριάκοντα, ἐξῆλθε, καὶ ἐπιστῆναι ἐκέλευσε τοῦς τὰ ἐγχειρίδια ἔχοντας φανερῶς τῆ βουλῆ ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις. 51. πάλιν δ΄ εἰσελθων, εἶπεν ' Ἐγὼ, ὡ βουλὴ, νομίζω προστάτου ἔργον εἶναι οἴου δεῖ, ὁς ἀν ὁρῶν τοὺς φίλους ἐξαπατωμένους μὴ ἐπιτρέπη. καὶ ἐγὼ οὖν τοῦτο ποιήσω. καὶ γὰρ οἴδε οἱ ἐφεστηκότες οὖ φασιν ἡμῖν ἐπιτρέψειν, εἰ ἀνήσομεν ἄνδρα τὸν φανερῶς τὴν ὀλιγαρχίαν λυμαινόμενου. ἔστι δὲ ἐν τοῖς καινοῖς νόμοις, τῶν μὲν ἐν τοῖς τρισχιλίοις ὄντων μηδένα ἀποθνήσκειν ἄνευ τῆς ὑμετέρας ψήφου τῶν δ΄ ἔξω τοῦ καταλόγου κυρίους εἶναι τοὺς τριάκοντα θανατοῦν. ἐγὼ οὖν, ἔφη, Θηραμένην τουτονὶ ἐξαλείφω ἐκ τοῦ καταλόγου, ξυνδοκοῦν ἄπασιν ἡμῖν. καὶ τοῦτον, ἔφη, ἡμεῖς θανατοῦμεν.

- 52. 'Ακούσας ταῦτα ὁ Θηραμένης ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν Ἑστίαν, καὶ εἶπεν ' Εγὰ δ', ἔφη, ὧ ἄνδρες, ἰκετεύω τὰ πάντων ἐννομώτατα, μὴ ἐπὶ Κριτία εἶναι ἐξαλείφειν μήτε ἐμὲ, μήτε ὑμῶν ὃν ἂν βούληται, ἀλλ', ὅνπερ νόμον οὖτοι ἔγραψαν περὶ τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ, κατὰ τοῦτον καὶ ὑμῦν καὶ ἐμοὶ τὴν κρίσιν εἶναι. 53. καὶ τοῦτο μὲν, ἔφη, μὰ τοὺς θεοὺς, οὐκ ἀγνοῶ, ὅτι οὐδέν μοι ἀρκέσει ὅδε ὁ βωμός · ἀλλὰ βούλομαι καὶ τοῦτο ἐπιδείξαι, ὅτι οὖτοι οὐ μόνον εἰσὶ περὶ ἀνθρώπους ἀδικώτατοι, ἀλλὰ καὶ περὶ θεοὺς ἀσεβέστατοι. Τμῶν μέντοι, ἔφη, ὧ ἄνδρες καλοὶ κάγαθοὶ, θαυμάζω, εἰ μὴ βοηθήσετε ὑμῦν αὐτοῖς, καὶ ταῦτα γιγνώσκοντες ὅτι οὐδὲν τὸ ἐμὸν ὄνομα εὐεξαλειπτότερον ἡ τὸ ὑμῶν ἑκάστου.
- 54. Ἐκ δὲ τούτου ἐκέλευσε μὲν ὁ τῶν τριάκοντα κῆρυξ τοὺς ἔνδεκα ἐπὶ τὸν Θηραμένην. ἐκεῖνοι δὲ εἰσελθόντες σὺν τοῖς ὑπηρέταις, ἡγουμένου αὐτῶν Σατύρου, τοῦ θρασυτάτου αὐτῶν καὶ ἀναιδεστάτου, εἶπε μὲν ὁ Κριτίας · Παρα-

δίδομεν ύμιν, έφη, Θηραμένην τουτονί, κατακεκριμένον κατά τον νόμον · ύμεις δε λαβόντες και απαγαγόντες, οι ενδεκα, οῦ δεί, τὰ ἐκ τούτων πράσσετε. 55. 'Ως δὲ ταῦτα εἶπεν, είλκε μεν από του βωμού ο Σάτυρος, είλκον δε οι υπηρέται. ό δὲ Θηραμένης, ώσπερ εἰκὸς, καὶ θεοὺς ἐπεκαλείτο καὶ ανθρώπους καθοράν τὰ γιγνόμενα. ή δὲ βουλή ήσυχίαν είγεν, όρωσα και τους έπι τοις δρυφάκτοις όμοίους Σατύρω, καὶ τὸ ἔμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου πλήρες τῶν φρουρων, καὶ οὐκ ἀγνοοῦντες ὅτι ἐγχειρίδια ἔχοντες παρησαν. 56. οί δ' ἀπήγαγον τον ἄνδρα διὰ τῆς ἀγορᾶς, μάλα μεγάλη τη φωνή δηλουντα οία έπασχε. Λέγεται δὲ εν ρήμα καὶ τοῦτο αὐτοῦ · ὡς εἶπεν ὁ Σάτυρος, ὅτι οἰμώξοιτο εὶ μὴ σιωπήσειεν, ἐπήρετο · *Αν δὲ σιωπῶ, οὐκ ἄρα, ἔφη, οὶμώξομαι; Καὶ ἐπεί γε ἀποθνήσκειν ἀναγκαζόμενος τὸ κώνειον έπιε, το λειπόμενον έφασαν αποκοτταβίσαντα είπειν αυτόν Κριτία τουτ' έστω τώ καλώ. Και τουτο μεν ούκ άγνοῶ, ὅτι ταῦτα ἀποφθέγματα οὐκ άξιόλογα. έκεινο δε κρίνω του άνδρος άγαστον, το του θανάτου παρεστηκότος μήτε το φρόνιμον μήτε το παιγνιώδες απολιπείν έκ της ψυχής.

- IV. Θηραμένης μεν δη ούτως ἀπέθανεν οἱ δὲ τριάκοντα, ὡς ἐξὸν ήδη αὐτοῖς τυραννεῖν ἀδεῶς, προεῖπον μὲν τοῖς ἔξω τοῦ καταλόγου μη εἰσιέναι ἐς τὸ ἄστυ, ῆγον δὲ ἐκ τῶν χωρίων, ἴνα αὐτοὶ καὶ οἱ φίλοι τοὺς τούτων ἀγροὺς ἔχοιεν. φευγόντων δὲ ἐς τὸν Πειραιᾶ, καὶ ἐντεῦθεν πολλοὺς ἄγοντες, ἐνέπλησαν καὶ τὰ Μέγαρα καὶ τὰς Θήβας τῶν ὑποχωρούντων.
- 2. Ἐκ δὲ τούτου Θρασύβουλος, ὁρμηθεὶς ἐκ Θηβῶν ὡς σὺν ἑβδομήκοντα, Φυλὴν χωρίον καταλαμβάνει ἰσχυρόν. οἱ δὲ τριάκοντα ἐβοήθουν ἐκ τοῦ ἄστεος σύν τε τοῖς τρισχιλίοις καὶ σὺν τοῖς ἱππεῦσι, καὶ μάλ' εὐημερίας οὖσης.

έπεὶ δὲ ἀφίκοντο, εὐθὺς μὲν θρασυνόμενοί τινες τῶν νέων προσέβαλον πρὸς τὸ χωρίον, καὶ ἐποίησαν μὲν οὐδὲν, τραύματα δὲ λαβόντες ἀπῆλθον. 3. βουλομένων δὲ τῶν τριάκοντα ἀποτειχίζειν, ὅπως ἐκπολιορκήσειαν αὐτοὺς ἀποκλείσαντες αὐτοῖς τὰς ἐφόδους τῶν ἐπιτηδείων, ἐπιγίγνεται τῆς νυκτὸς χιῶν παμπληθῆς καὶ τῆ ὑστεραία οί δὲ νιφόμενοι ἀπῆλθον εἰς τὸ ἄστυ, μάλα συχνοὺς τῶν σκευοφόρων ὑπὸ τῶν ἐκ Φυλῆς ἀποβαλόντες. 4. γιγνώσκοντες δὲ ὅτι καὶ ἐκ τῶν ἀγρῶν λεηλατήσοιεν, εἰ μή τις φυλακὴ ἔσοιτο, διαπέμπουσιν εἰς τὰς ἐσχατιὰς, ὅσον πεντεκαίδεκα στάδια ἀπὸ Φυλῆς, τούς τε Λακωνικοὺς πλὴν ὀλίγων φρουροὺς, καὶ τῶν ἱππέων δύο φυλάς. οὖτοι δὲ στρατοπεδευσάμενοι ἐν χωρίφ λασίφ, ἐφύλαττον.

- 5. 'Ο δε Θρασύβουλος, ήδη συνειλεγμένων ές την Φυλην περὶ έπτακοσίους, λαβων αὐτοὺς, καταβαίνει τῆς νυκτός: θέμενος δὲ τὰ ὅπλα ὅσον τρία ἡ τέτταρα στάδια ἀπὸ τῶν φρουρών, ήσυχίαν είχεν. 6. έπει δε προς ήμεραν εγίγνετο, καὶ ήδη ανίσταντο, όποι έδειτο έκαστος, απο των όπλων, καὶ οἱ ἱπποκόμοι ψήγοντες τοὺς ἵππους ψόφον ἐποίουν, ἐν τούτω αναλαβόντες οι περί Θρασύβουλον τὰ όπλα, δρόμω προσέπιπτον καὶ ἔστι μεν οθς αὐτῶν κατέβαλον, πάντας δε τρεψάμενοι εδίωξαν εξ ή επτα στάδια και απέκτειναν των μεν όπλιτων πλέον ή είκοσι και έκατον, των δε ίππέων Νικόστρατόν τε του καλου επικαλούμενου, καὶ ἄλλους δὲ δύο, ἔτι καταλαβόντες ἐν ταῖς εὐναῖς. 7. επαναγωρήσαντες δὲ καὶ τρόπαιον στησάμενοι, συσκευασάμενοι ὅπλα τε όσα έλαβον καὶ σκεύη, ἀπηλθον ἐπὶ Φυλης. οἱ δὲ ἐξ άστεος ίππεις βοηθήσαντες των μεν πολεμίων οὐδένα ἔτι είδον προσμείναντες δε έως τους νεκρούς ανείλοντο οί προσήκοντες, ανεγώρησαν ές το άστυ.
 - 8. Έκ δὲ τούτου οἱ τριάκοντα, οὐκέτι νομίζοντες ἀσφαλή

σφίσι τὰ πράγματα, έβουλήθησαν Ἐλευσίνα ἐξιδιώσασθαι, ωστε εἶναι σφίσι καταφυγὴν, εἰ δεήσειε. καὶ παραγγείλαντες τοῖς ἱππεῦσιν, ἢλθον εἰς Ἐλευσῖνα Κριτίας τε καὶ οἱ ἄλλοι τῶν τριάκοντα · ἐξέτασίν τε ποιήσαντες ἐν τοῖς ἱππεῦσι, φάσκοντες εἰδέναι βούλεσθαι πόσοι εἶεν καὶ πόσης φυλακῆς προσδεήσοιντο, ἐκέλευον ἀπογράφεσθαι πάντας · τὸν δὲ ἀπογραψάμενον ἀεὶ διὰ τῆς πυλίδος ἐπὶ τὴν θάλατταν ἐξιέναι. ἐπὶ δὲ τῷ αἰγιαλῷ τοὺς μὲν ἱππέας ἔνθεν καὶ ἔνθεν κατέστησαν, τὸν δ' ἐξιόντα ἀεὶ οἱ ὑπηρέται ξυνέδουν. ἐπεὶ δὲ πάντες ξυνειλημμένοι ἦσαν, Λυσίμαχον τὸν ἵππαρχον ἐκέλευσαν ἀναγαγόντα παραδοῦναι αὐτοὺς τοῖς ἕνδεκα.

9. Τῆ δ΄ ὑστεραίᾳ εἰς τὸ ᾿Ωιδεῖον παρεκάλεσαν τοὺς ἐν τῷ καταλόγῳ ὁπλίτας καὶ τοὺς ἄλλους ἱππέας. ἀναστὰς δὲ Κριτίας ἔλεξεν ὁ Ἡμεῖς, ἔφη, ὧ ἄνδρες, οὐδὲν ἦττον ὑμῖν κατασκευάζομεν τὴν πολιτείαν ἡ ἡμῖν αὐτοῖς. δεῖ οὖν ὑμᾶς, ὥσπερ καὶ τιμῶν μεθέξετε, οὕτω καὶ τῶν κινδύνων μετέχειν. τῶν οὖν ξυνειλεγμένων Ἐλευσινίων καταψηφιστέον ἐστὶν, ἵνα ταὐτὰ ἡμῖν καὶ θαρρῆτε καὶ φοβῆσθε. Δείξας δέ τι χωρίον, εἰς τοῦτο ἐκέλευσε φανερὰν φέρειν τὴν ψῆφον. 10. οἱ δὲ Λακωνικοὶ φρουροὶ ἐν τῷ ἡμίσει τοῦ Ὠιδείου ἐξωπλισμένοι ἦσαν ἡν δὲ ταῦτα ἀρεστὰ καὶ τῶν πολιτῶν ὅσοις τὸ πλεονεκτεῖν μόνον ἔμελεν.

Έκ δὲ τούτου λαβων ὁ Θρασύβουλος τοὺς ἀπὸ Φυλῆς, περὶ χιλίους ἤδη ξυνειλεγμένους, ἀφικνεῖται τῆς νυκτὸς ἐς τὸν Πειραια. οἱ δὲ τριάκοντα, ἐπεὶ ἤσθοντο ταῦτα, εὐθὺς ἐβοήθουν σύν τε τοῖς Λακωνικοῖς, καὶ σὺν τοῖς ἱππεῦσι καὶ τοῖς ὁπλίταις · ἔπειτα ἐχώρουν κατὰ τὴν εἰς τὸν Πειραια ἀμαξιτὸν ἀναφέρουσαν. 11. οἱ δὲ ἀπὸ Φυλῆς ἔτι μὲν ἐπεχείρησαν μὴ ἀνιέναι αὐτούς · ἐπεὶ δὲ μέγας ὁ κύκλος ὧν πολλῆς φυλακῆς ἐδόκει δεῖσθαι, οὖπω πολλοῖς οὖσι, συνεσπειράθησαν ἐπὶ τὴν Μουνυχίαν. οἱ δὲ ἐκ τοῦ

ἄστεος εἰς τὴν Ἱπποδάμειον ἀγορὰν ἐλθόντες, πρῶτον μὲν ξυνετάξαντο, ὥστε ἐμπλῆσαι τὴν ὁδὸν ἡ φέρει πρός τε τὸ ἱερὸν τῆς Μουνυχίας ᾿Αρτέμιδος καὶ τὸ Βενδίδειον · καὶ ἐγένοντο βάθος οὐκ ἔλαττον ἡ ἐπὶ πεντήκοντα ἀσπίδων. οὕτω δὲ συντεταγμένοι ἐχώρουν ἄνω. 12. οἱ δὲ ἀπὸ Φυλῆς ἀντανέπλησαν μὲν τὴν ὁδὸν, βάθος δὲ οὐ πλέον ἡ εἰς δέκα ὁπλίτας ἐγένοντο. ἐτάχθησαν μέντοι ἐπὰ αὐτοῖς πελτοφόροι τε καὶ ψιλοὶ ἀκοντισταὶ, ἐπὶ δὲ τούτοις οἱ πετροβόλοι. οὖτοι μέντοι συχνοὶ ἦσαν · καὶ γὰρ αὐτόθεν προσεγένοντο. ἐν ῷ δὲ προσήεσαν οἱ ἐναντίοι, Θρασύβουλος τοὺς μετὰ αὐτοῦ θέσθαι κελεύσας τὰς ἀσπίδας, καὶ αὐτὸς θέμενος, τὰ δ᾽ ἄλλα ὅπλα ἔχων, κατὰ μέσον στὰς, ἔλεξεν ·

18. Ανδρες πολίται, τους μεν διδάξαι, τους δε αναμνήσαι ύμων βούλομαι, ότι είσι των προσιόντων οι μέν τὸ δεξιον έχοντες, οθς ύμεις ήμεραν πεμπτην τρεψάμενοι εδιώξατε· οί δ' ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου ἔσγατοι, οὖτοι δὴ οἱ τριάκοντα, οι ήμας και πόλεως απεστέρουν οὐδεν αδικούντας, καὶ οἰκιῶν ἐξήλαυνον, καὶ τοὺς φιλτάτους τῶν ἡμετέρων απεσημαίνοντο. άλλα νυν τοι παραγεγένηνται, οδ οδτοι μεν ούποτε φοντο, ήμεις δε αεί ευχόμεθα. 14. exovtes γαρ ὅπλα μὲν ἐναντίοι αὐτοῖς καθέσταμεν · οἱ δὲ θεοὶ — ὅτι ποτε και δειπνούντες Ευνελαμβανόμεθα και καθεύδοντες και αγοράζοντες, οί δε καὶ ούχ ὅπως ἀδικοῦντες, ἀλλ΄ οὐδ΄ ἐπιδημούντες έφυγαδευόμεθα — νύν φανερώς ήμιν συμμακαὶ γὰρ ἐν εὐδία χειμώνα ποιοῦσιν, ὅταν ἡμῖν συμφέρη καὶ ὅταν ἐγχειρῶμεν, πολλῶν ὄντων ἐναντίων, ολίγοις οὖσι τρόπαια ίστασθαι διδόασι. 15. καὶ νῦν δὲ κεκομίκασιν ήμας είς χωρίον, εν ω ούτοι μεν ούτε βάλλειν ούτε ακουτίζειν ύπερ των προτεταγμένων, δια το προς όρθιον ιέναι, δύναιντ' αν ήμεις δε, ές το κάταντες καὶ HELL. 2, IV.]

δόρατα ἀφιέντες καὶ ἀκόντια καὶ πέτρους, ἐξιξόμεθά τε αυτών, καὶ πολλούς κατατρώσομεν. 16. καὶ νώετο μεν αν τις δεήσειν τοις γε πρωτοστάταις έκ του ίσου μάγεσθαι. νῦν δὲ, ἂν ὑμεῖς, ώσπερ προσήκει, προθύμως ἀφιῆτε τὰ βέλη. άμαρτήσεται μεν ούδεις ών γε μεστή ή όδος, φυλαττόμενοι δε δραπετεύσουσιν αεί ύπο ταις ασπίσιν. ώστε εξέσται ώσπερ τυφλούς καὶ τύπτειν, ὅπου αν βουλώμεθα, καὶ ἐναλλομένους ανατρέπειν. 17. 'Αλλ', ω ανδρες, ούτω χρη ποιείν, δπως έκαστός τις έαυτώ συνείσεται της νίκης αιτιώτατος ών. αυτη γαρ ημίν, αν θεος θέλη, νυν αποδώσει καὶ πατρίδα καὶ οἴκους καὶ ἐλευθερίαν καὶ τιμάς καὶ παίδας, οίς είσι, και γυναίκας. ὧ μακάριοι δήτα, οἱ αν ήμων νικήσαντες επίδωσι την πασών ηδίστην ήμεραν : ευδαίμων δε καὶ ἄν τις ἀποθάνη · μνημείου γὰρ οὐδεὶς οῦτω Έξάρξω μεν ούν εγώ, ήνίκζ πλούσιος ὧν καλοῦ τεύξεται. αν καιρος η, παιανα · όταν δε τον Ενυάλιον παρακαλέσωμεν, τότε πάντες όμοθυμαδον, άνθ' ὧν ὑβρίσθημεν, τιμωρώμεθα τους ἄνδρας.

18. Ταῦτα δ΄ εἰπὼν, καὶ μεταστραφεὶς πρὸς τοὺς ἐναντίους, ἡσυχίαν εἶχε καὶ γὰρ ὁ μάντις παρήγγειλεν αὐτοῖς μὴ πρότερον ἐπιτίθεσθαι, πρὶν τῶν σφετέρων ἡ πέσοι τις ἡ τρωθείη ' Ἐπειδὰν μέντοι τοῦτο γένηται, ἡγησόμεθα μὲν, ἔφη, ἡμεῖς · νίκη δὲ ἡμῖν ἔσται ἐπομένη, ἐμοὶ μέντοι θάνατος, ιώς γ' ἐμοὶ δοκεῖ. 19. καὶ οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλ' ἐπεὶ ἀνέλαβον τὰ ὅπλα, αὐτὸς μὲν, ισπερ ὑπὸ μοίρας τινὸς ἀγόμενος, ἐκπηδήσας πρῶτος, ἐμπεσὼν τοῖς πολεμίοις ἀποθνήσκει καὶ τέθαπται ἐν τὴ διαβάσει τοῦ Κηφισοῦ · οἱ δ' ἄλλοι ἐνίκων καὶ κατεδίωξαν μέχρι τοῦ ὁμαλοῦ. ἀπέθανον δ ἐνταῦθα τῶν μὲν τριάκοντα Κριτίας τε καὶ Ἱππόμαχος · τῶν δ' ἐν Πειραιεῖ δέκα ἀρχόντων, Χαρμίδης ὁ Γλαύκωνος · τῶν δ' ἄλλων περὶ ἐβδομήκοντα. καὶ τὰ μὲν ὅπλα ἔλαβον,

τοὺς δὲ χιτῶνας οὐδενὸς τῶν πολιτῶν ἐσκύλευσαν. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἐγένετο καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπεδίδοσαν, προσιόντες ἀλλήλοις πολλοὶ διελέγοντο.

20. Κλεόκριτος δε, ό των μυστων κήρυξ, μάλ' εὖφωνος ών, κατασιωπησάμενος έλεξεν Ανδρες πολίται, τί ήμας έξελαύνετε; τί ἀποκτείναι βούλεσθε; ήμεις γαρ ύμας κακον ούδεν πώποτε εποιήσαμεν, μετεσχήκαμεν δε ύμιν καί ίερων των σεμνοτάτων, καὶ θυσιών καὶ έορτων των καλλίστων, καὶ ξυγγορευταὶ καὶ ξυμφοιτηταὶ γεγενήμεθα καὶ ξυστρατιώται, καὶ πολλά μεθ' ύμων κεκινδυνεύκαμεν κατά γην καὶ κατὰ θάλατταν ύπερ της κοινης ἀμφοτέρων ημών σωτηρίας τε καὶ έλευθερίας. 21. πρὸς θεῶν πατρώων καὶ μητρώων, καὶ ξυγγενείας, καὶ κηδεστίας, καὶ έταιρίας (πάντων γάρ τούτων πολλοί κοινωνούμεν άλλήλοις), αίδούμενοι καὶ θεούς καὶ ἀνθρώπους, παύσασθε άμαρτάνοντες ές την πατρίδα, καὶ μὴ πείθεσθε τοῖς ἀνοσιωτάτοις τριάκοντα, οδ ιδίων κερδέων ένεκα ολίγου δείν πλείους απεκτόνασιν 'Αθηναίων εν οκτώ μησίν, η πάντες Πελοποννήσιοι δέκα έτη 22. έξον δ' ήμεν έν ειρήνη πολιτεύεσθαι, πολεμοῦντες. ούτοι του πάντων αίσχιστόν τε καὶ χαλεπώτατον καὶ άνοσιώτατον καὶ έχθιστον καὶ θεοῖς καὶ ἀνθρώποις πόλεμον ήμιν προς άλλήλους παρέχουσιν. άλλ' εὖ γε μέντοι ἐπίστασθε, ὅτι καὶ τῶν νῦν ὑφ' ἡμῶν ἀποθανόντων οὐ μόνον ύμεις, άλλα και ήμεις έστιν οθς πολλα κατεδακρύσαμεν.

Ό μὲν τοιαῦτα ἔλεγεν. οἱ δὲ λοιποὶ ἄρχοντες, καὶ διὰ τὸ τοιαῦτα προσακούειν, τοὺς μεθ' ἐαυτῶν ἀπήγαγον εἰς τὸ ἄστυ. 23. τἢ δ' ὑστεραία οἱ μὲν τριάκοντα πάνυ δὴ ταπεινοὶ καὶ ἔρημοι ξυνεκάθηντο ἐν τῷ ξυνεδρίῳ · τῶν δὲ τρισχιλίων ὅπου ἕκαστοι τεταγμένοι ἦσαν, πανταχοῦ διεφέροντο πρὸς ἀλλήλους. ὅσοι μὲν γὰρ ἐπεποιήκεσάν τι βιαιότερον καὶ ἐφοβοῦντο, ἐντόνως ἔλεγον ὡς οὐ χρὴ καθυ-

φίεσθαι τοῖς ἐν Πειραιεῖ · ὅσοι δὲ ἐπίστευον μηδὲν ἠδικηκέναι, αὐτοί τε ἀνελογίζοντο καὶ τοὺς ἄλλους ἐδίδασκον, ώς οὐδὲν δέοιντο τούτων τῶν κακῶν, καὶ τοῖς τριάκοντα οὐκ ἔφασαν χρῆναι πείθεσθαι, οὐδ ἐπιτρέπειν ἀπολλύναι τὴν πόλιν. καὶ τὸ τελευταῖον ἐψηφίσαντο ἐκείνους μὲν καταπαῦσαι, ἄλλους δὲ ἑλέσθαι · καὶ εἴλοντο δέκα, ἕνα ἀπὸ φυλῆς.

24. Καὶ οἱ μὲν τριάκοντα Ἐλευσῖνάδε ἀπῆλθον · οἱ δὲ δέκα τῶν ἐν ἄστει, καὶ μάλα τεταραγμένων καὶ ἀπιστούντων άλλήλοις, σὺν τοῖς ἱππάρχοις ἐπεμέλοντο. ἐξεκάθευδον δὲ καὶ οἱ ἱππεῖς ἐν τῷ ᾿Ωιδείφ, τούς τε ἵππους καὶ τὰς ασπίδας έγοντες, καὶ δι απιστίαν εφώδευον το μεν αφ έσπέρας σὺν ταις ἀσπίσι κατὰ τὰ τείχη, τὸ δὲ πρὸς ὅρθρον συν τοις ιπποις, αει φοβούμενοι μη επεισπέσοιεν τινες αὐτοῖς τῶν ἐκ τοῦ Πειραιῶς. 25. Οἱ δὲ, πολλοί τε ἤδη όντες καὶ παντοδαποὶ, ὅπλα ἐποιοῦντο, οἱ μὲν ξύλινα, οἱ δὲ οἰσύϊνα, καὶ ταῦτα ἐλευκοῦντο. πρὶν δὲ ἡμέρας δέκα γενέσθαι, πιστά δόντες οἵτινες ξυμπολεμήσειαν, καὶ εἰ ξένοι εἶεν, ισοτέλειαν έσεσθαι, έξήεσαν πολλοί μεν όπλιται, πολλοί δε γυμνήτες (εγένοντο δε αυτοίς καὶ ιππείς ώσει έβδομήκοντα), προνομάς δὲ ποιούμενοι, καὶ λαμβάνοντες ξύλα καὶ οπώραν, εκάθευδον πάλιν εν Πειραιεί. 26. των δ' εκ τοῦ άστεος άλλος μεν ούδεις συν όπλοις έξήει, οι δε ίππεις έστιν ότε καὶ ληστάς έχειροῦντο τῶν ἐκ τοῦ Πειραιῶς, καὶ την φάλαγγα αὐτῶν ἐκακούργουν. περιέτυχον δὲ καὶ τῶν Αίξωνέων τισίν, είς τους αύτων άγρους έπι τα έπιτήδεια πορευομένοις καὶ τούτους Λυσίμαχος ὁ ἵππαρχος ἀπέσφαξε, πολλά λιτανεύοντας, καὶ πολλών χαλεπώς φερόντων ίππέων. 27. ἀνταπέκτεινον δὲ καὶ οἱ ἐν Πειραιεῖ τῶν ἱππέων ἐπ' ἀγροῦ λαβόντες Καλλίστρατον, φυλης Λεοντίδος · καὶ γὰρ ήδη μέγα ἐφρόνουν, ὥστε καὶ πρὸς τὸ τεῖχος τοῦ άστεος προσέβαλλον. Εἰ δὲ καὶ τοῦτο δεῖ εἰπεῖν τοῦ μηχανοποιοῦ τοῦ ἐν τῷ ἄστει, δς, ἐπεὶ ἔγνω ὅτι κατὰ τὸν ἐκ Λυκείου δρόμον μέλλοιεν τὰς μηχανὰς προσάγειν, τὰ ζεύγη ἐκέλευσε πάντα άμαξιαίους λίθους ἄγειν, καὶ καταβάλλειν ὅπου ἕκαστος βούλοιτο τοῦ δρόμου. ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, πολλὰ εἶς ἕκαστος τῶν λίθων πράγματα παρεῖγε.

28. Πεμπόντων δὲ πρέσβεις ἐς Λακεδαίμονα, τῶν μὲν τριάκοντα έξ Έλευσίνος, των δ' έν καταλόγω έξ ἄστεος, καὶ βοηθείν κελευόντων, ώς άφεστηκότος τοῦ δήμου άπο Λακεδαιμονίων, Λύσανδρος, λογισάμενος ότι οξόν τε εξη ταχὺ ἐκπολιορκήσαι τοὺς ἐν τῷ Πειραιεῖ κατά τε γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, εἰ τῶν ἐπιτηδείων ἀποκλεισθείησαν, ξυνέπραξεν έκατόν τε τάλαντα αυτοίς δανεισθήναι, καὶ αυτον μεν κατά γην άρμοστην, Λίβυν δε τον άδελφον ναυαργούντα ἐκπεμφθηναί. 29. καὶ ἐξελθων αὐτὸς μὲν Ἐλευσινάδε, ξυνελέγετο όπλίτας πολλούς Πελοποννησίους · ό δε ναύαρχος κατά θάλατταν εφύλαττεν, όπως μηδέν είσπλέοι αὐτοίς των επιτηδείων . ώστε ταχύ πάλιν εν απορία ήσαν οί εν Πειραιεί, οί δ' εν τω άστει πάλιν αθ μέγα εφρόνουν επί τω Λυσάνδρφ. ούτω δὲ προχωρούντων, Παυσανίας ὁ βασιλευς, φθονήσας Λυσάνδρω, εί κατειργασμένος ταῦτα ἄμα μεν ευδοκιμήσοι, αμα δε ίδίας ποιήσοιτο τας 'Αθήνας, πείσας τῶν Ἐφόρων τρεῖς, ἐξάγει φρουράν. 30. συνείποντο δὲ καὶ οἱ σύμμαχοι πάντες πλην Βοιωτῶν καὶ Κορινθίων. ούτοι δ' έλεγον μεν, ότι ου νομίζοιεν ευορκείν αν στρατευόμενοι έπ' 'Αθηναίους, μηδέν παράσπονδον ποιούντας : έπραττον δε ταῦτα, ὅτι εγίγνωσκον Λακεδαιμονίους βουλομένους την των 'Αθηναίων χώραν οἰκείαν καὶ πιστην ποιήσασθαι. ὁ δὲ Παυσανίας ἐστρατοπεδεύσατο μὲν ἐν τῷ Αλιπέδω καλουμένω πρὸς τῷ Πειραιεί, δεξιὸν ἔχων κέρας, Λύσανδρος δὲ σὺν τοῖς μισθοφόροις τὸ εὐώνυμον.

143

31. Πέμπων δε πρέσβεις ο Παυσανίας προς τους εν Πειραιεί, εκέλευεν απιέναι επί τα εαυτών επεί δ' οὐκ επείθοντο, προσέβαλλεν όσον ἀπὸ βοῆς ένεκεν, ὅπως μὴ δῆλος είη ευμενής αυτοίς ών. επεί δ' ουδέν από της προσβολής πράξας απηλθε, τη ύστεραία, λαβών των μεν Λακεδαιμονίων δύο μόρας, των δε 'Αθηναίων ιππέων τρείς φυλάς. παρηλθεν επί τον κωφον λιμένα, σκοπών πη εὐαποτείχιστος είη ὁ Πειραιεύς. 32. ἐπεὶ δὲ ἀπιόντος αὐτοῦ προσέθεόν τινες, καὶ πράγματα αὐτῷ παρείγον, ἀχθεσθεὶς παρήγγειλε τους μεν ιππέας ελαύνειν είς αυτους ενέντας, καὶ τους τὰ δέκα ἀφ' ήβης συνέπεσθαι · σὺν δὲ τοῖς ἄλλοις αὐτὸς ἐπηκολούθει. καὶ ἀπέκτειναν μὲν ἐγγὺς τριάκοντα των ψιλων, τους δ' άλλους κατεδίωξαν προς το έν Πειραιεί θέατρον. 33. έκει δε έτυχον έξοπλιζόμενοι οί τε πελτασταὶ πάντες, καὶ οἱ ὁπλίται τῶν ἐκ Πειραιῶς. καὶ οἱ μὲν Ψιλοί εὐθὺς ἐκδραμόντες ἡκόντιζον, ἔβαλλον, ἐτόξευον, έσφενδόνων οί δε Λακεδιιμόνιοι, έπεὶ αὐτῶν πολλοὶ έτιτρώσκοντο, μάλα πιεζόμενοι άνεχώρησαν επὶ πόδα · οί δ' έν τούτω πολύ μάλλον επέκειντο. ενταύθα δε αποθνήσκει Χαίρων τε καὶ Θίβραγος, ἄμφω πολεμάργω, καὶ Λακράτης ό όλυμπιονίκης, καὶ άλλοι οἱ τεθαμμένοι Λακεδαιμονίων πρὸ τῶν πυλῶν ἐν Κεραμεικῷ. 34. ὁρῶν δὲ ταῦτα ὁ Θρασύβουλος καὶ οἱ ἄλλοι ὁπλίται ἐβοήθουν, καὶ ταχὺ παρετάξαντο προ των άλλων επ' οκτώ. Ο δε Παυσανίας. μάλα πιεσθείς, καὶ ἀναχωρήσας ὅσον στάδια τέτταρα ἡ πέντε προς λόφον τινα, παρήγγειλε τοις Λακεδαιμονίοις καὶ τοις ἄλλοις ξυμμάχοις ἐπιχωρείν πρὸς ἑαυτόν. ἐκεί δὲ συνταξάμενος βαθείαν παντελώς την φάλαγγα, ήγεν ἐπὶ τους 'Αθηναίους. οι δ' είς χείρας μεν εδέξαντο, επειτα δε οί μεν έξεώσθησαν είς του έν ταις Αλαίς πηλον, οι δε ένέκλιναν, καὶ ἀποθνήσκουσιν αὐτῶν ὡς πεντήκοντα καὶ ἑκατόν.

35. Ο δέ Παυσανίας τρόπαιον στησάμενος ανεχώρησε. καὶ οὐδ ὧς ὧργίζετο αὐτοῖς, ἀλλὰ λάθρα πέμπων ἐδίδασκε τους έν Πειραιεί οία χρη λέγοντας πρέσβεις πέμπειν ποος έαυτον καὶ τους παρόντας 'Εφόρους. οί δ' ἐπείθοντο. διίστη δε καὶ τους εν τῷ ἄστει, καὶ ἐκέλευε προς σφάς προσιέναι ώς πλείστους συλλεγομένους, λέγοντας ότι οὐδὲν δέονται τοῖς ἐν τῷ Πειραιεῖ πολεμεῖν, ἀλλὰ διαλυθέντες κοινή αμφότεροι Λακεδαιμονίοις φίλοι είναι. 36. ήδέως ταῦτα καὶ Ναυκλείδας "Εφορος ών συνήκουεν" ωσπερ γαρ νομίζεται συν βασιλεί δύο των 'Εφόρων συστρατεύεσθαι, καὶ τότε παρην ουτός τε καὶ ἄλλος, ἀμφότεροι της μετά Παυσανίου γνώμης όντες, μάλλον η της μετά Λυσάνδρου. διὰ ταῦτα οὖν καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα προθύμως ἔπεμπον τούς τ' έκ Πειραιῶς, ἔχοντας τὰς πρὸς Λακεδαιμονίους σπονδάς, καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν ἐν τῷ ἄστει ιδιώτας, Κηφισοφωντά τε και Μέλητον. 37. Έπεὶ μέντοι ούτοι ώγοντο ές Λακεδαίμονα, έπεμπον δη καὶ οί από τοῦ κοινοῦ ἐκ τοῦ ἄστεος, λέγοντας ὅτι αὐτοὶ μὲν παραδιδόασι καὶ τὰ τείχη, ἃ ἔχουσι, καὶ σφας αὐτοὺς Λακεδαιμονίοις χρησθαι ο τι βούλονται άξιουν δ' έφασαν καὶ τους έν Πειραιεί, εί φίλοι φασίν είναι Λακεδαιμονίοις, παραδιδόναι τόν τε Πειραια και την Μουνυγίαν. 38. ακούσαντες δε πάντων αὐτῶν οἱ Ἐφοροι καὶ οἱ ἔκκλητοι, ἐξέπεμψαν πεντεκαίδεκα ανδρας είς τὰς 'Αθήνας, καὶ ἐπέταξαν σὺν Παυσανία διαλλάξαι όπη δύναιντο κάλλιστα. Οι δε διήλλαξαν, εφ' ώτε εἰρήνην μὲν ἔχειν ώς πρὸς ἀλλήλους, ἀπιέναι δὲ ἐπὶ τὰ έαυτῶν έκάστους, πλην τῶν τριάκοντα, καὶ τῶν ἔνδεκα, καὶ τῶν ἐν τῷ Πειραιεῖ ἀρξάντων δέκα · εἰ δέ τινες φοβοίντο των έξ ἄστεος, έδοξεν αὐτοῖς την Ἐλευσίνα κατοικείν.

39. Τούτων δὲ περανθέντων, Παυσανίας μὲν διῆκε τὸ στράτευμα· οἱ δὲ ἐκ τοῦ Πειραιῶς, ἀνελθόντες σὺν τοῖς

οπλοις είς την ακρόπολιν, έθυσαν τη 'Αθηνά. επεί δε κατέβησαν οί στρατηγοί, ένθα δη ό Θραυσύβουλος έλεξεν. 40. Υμίν, έφη, ω έκ του άστεος άνδρες, συμβουλεύω έγω γνώναι ύμας αὐτούς. μάλιστα δ' αν γνοίητε, εὶ ἀναλογίσαισθε, επὶ τίνι ύμιν μέγα φρονητέον έστιν, ώστε ήμων άρχειν ἐπιχειρείν. πότερον δικαιότεροί ἐστε; ἀλλ' ὁ μὲν δημος, πενέστερος ύμων ων, οὐδεν πώποτε ένεκα χρημάτων ύμας ηδίκησεν ύμεις δε, πλουσιώτεροι πάντων όντες, πολλά καὶ αἰσχρὰ ένεκα κερδέων πεποιήκατε. ἐπεὶ δὲ δικαιοσύνης οὐδεν ύμιν προσήκει, σκέψασθε εί άρα επ' ανδρεία ύμιν μέγα φρονητέον. 41. καὶ τίς αν καλλίων κρίσις τούτου γένοιτο, η ώς επολεμήσαμεν προς άλλήλους; άλλα γυώμη φαίητ' αν προέχειν, ολ, έχουτες καὶ τείχος καὶ όπλα καὶ χρήματα καὶ ξυμμάχους Πελοποννησίους, ὑπὸ των ούδεν τούτων έχόντων παρελύθητε; άλλ' έπὶ Λακεδαιμονίοις δη οἶεσθε μέγα φρονητέον εἶναι; πως; οἵ γε, ώσπερ τρυς δάκνοντας κύνας κλοιώ δήσαντες παραδιδόασιν, ούτω κάκεινοι, ύμας παραδόντες τῷ ήδικημένω τούτω δήμω, οίγονται ἀπιόντες; 42. οὐ μέντοι γε ὑμᾶς, ὢ ἄνδρες, ἀξιῶ έγω ων ομωμόκατε παραβήναι οὐδεν, άλλα και τοῦτο προς τοις άλλοις καλοις επιδείξαι, ότι καὶ εύορκοι καὶ όσιοί έστε.

Εἰπων δὲ ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα, καὶ ὅτι οὐδὲν δέοι ταράττεσθαι, ἀλλὰ τοῖς νόμοις τοῖς ἀρχαίοις χρῆσθαι, ἀνέστησε τὴν ἐκκλησίαν. 43. καὶ τότε μὲν ἀρχὰς καταστησάμενοι ἐπολιτεύοντο · ὑστέρω δὲ χρόνω, ἀκούσαντες ξένους μισθοῦσθαι τοὺς ἐν Ἐλευσῖνι, στρατευσάμενοι πανδημεὶ ἐπ' αὐτοὺς, τοὺς μὲν στρατηγοὺς αὐτῶν εἰς λόγους ἐλθόντας ἀπέκτειναν, τοῖς δὲ ἄλλοις εἰσπέμψαντες τοὺς φίλους καὶ ἀναγκαίους, ἔπεισαν συναλλαγῆναι · καὶ ὀμόσαντες ὅρκους, ἢ μὴν μὴ μνησικακήσειν, ἔτι καὶ νῦν ὁμοῦ τε πολιτεύονται, καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένει ὁ δῆμος.

HERODOTUS.

I. INVASION OF GREECE BY DARIUS.

- 1. Βασιλέϊ δὲ Δαρείφ ὡς ἐξηγγέλθη Σάρδις ἀλούσας ἐμπεπρῆσθαι ὑπό τε ᾿Αθηναίων καὶ Ἰώνων, πρῶτα μὲν λέγεται αὐτὸν, ὡς ἐπύθετο ταῦτα, Ἰώνων οὐδένα λόγον ποιησάμενον, εἰρεσθαι οἴτινες εἰεν οὶ ᾿Αθηναίοι · μετὰ δὲ πυθόμενον αἰτῆσαι τὸ τόξον, λαβόντα δὲ καὶ ἐπιθέντα οϊστὸν, ἄνω ἐς τὸν οὐρανὸν ἀπείναι, καί μιν ἐς τὸν ἡέρα βάλλοντα εἰπεῖν, Ἦ Ζεῦ, ἐκη εν έσθαι μοι ᾿Αθηναίους τίσασθαι · εἰπαντα δὲ ταῦτα προστάξαι ἐνὶ τῶν θεραπόντων, δείπνου προκειμένου αὐτῷ, ἐς τρὶς ἑκάστοτε . εἰπεῖν, Δέσποτα, μέμνεο τῶν ᾿Αθηναίων.
 - 2. Μετὰ δὲ τοῦτο ἀπεπειρᾶτο ὁ Δαρεῖος τῶν Ἑλλήνων, ὅ τι ἐν νόῷ ἔχοιεν, κότερα πολεμέειν έωυτῷ ἡ παραδιδόναι σφέας αὐτούς. διέπεμπε ὧν κήρυκας, ἄλλους ἄλλη τάξας ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, κελεύων αἰτέειν βασιλέϊ γῆν τε καὶ ὕδωρ. τούτους μὲν δὴ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔπεμπε, ἄλλους δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς έωυτοῦ δασμοφόρους πόλιας τὰς παραθαλασσίους, κελεύων νέας τε μακρὰς καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα ποιέεσθαι. 3. Οὖτοί τε δὴ παρεσκευάζοντο ταῦτα, καὶ τοῖσι ἥκουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυξι πολλοὶ μὲν ἡπειρωτέων ἔδοσαν τὰ προίσχετο αἰτέων ὁ Πέρσης, πάντες δὲ νησιῶται ἐς τοὺς ἀπικοίατο αἰτήσοντες. οἴ τε δὴ ἄλλοι νησιῶται ἐς τοὺς ἀπικοίατο αἰτήσοντες. οἴ τε δὴ ἄλλοι νησιῶται διδοῦσι γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ, καὶ δὴ καὶ Αἰγινήται. ποιήσασι δέ σφι ταῦτα ἰθέως ᾿Αθηναῖοι ἐπεκέατο, δοκέοντες ἐπὶ σφίσι ἔχοντας τοὺς Αἰγινήτας δεδω-

- κέναι, ως αμα τω Πέρση επί σφέας στρατεύωνται. ασμενοι προφάσιος επελάβοντο, φοιτέοντές τε ές την Σπάρτην κατηγόρεον των Αιγινητέων τὰ πεποιήκοιεν προδόντες την Ελλάδα. 'Αθηναίοισι μεν δη πόλεμος συνήπτο προς Αίγινήτας.
- 4. 'Ο δε Πέρσης το έωυτου εποίεε, ώστε αναμιμνήσκοντός τε αιεί του θεράποντος μεμνησθαί μιν των 'Αθηναίων, καὶ Πεισιστρατιδέων προσκατημένων καὶ διαβαλλόντων 'Αθηναίους, αμα δε βουλόμενος ο Δαρείος ταύτης έγόμενος της προφάσιος καταστρέφεσθαι της Έλλάδος τους μη δόντας αυτώ γην τε καὶ ύδωρ. Μαρδόνιον μεν δή φλαύρως πρήξαντα τω στόλω παραλύει της στρατηγίης. άλλους δε στρατηγούς αποδέξας απέστελλε επί τε Ερέτριαν καὶ 'Αθήνας, Δᾶτίν τε ἐόντα Μήδον γένος, καὶ 'Αρταφέρνεα τον Αρταφέρνεος παίδα, άδελφιδέον έωυτοῦ · έντειλάμενος δε ἀπέπεμπε, έξανδραποδίσαντας 'Αθήνας καὶ Ερέτριαν, αγαγείν έωυτώ είς όψιν τα ανδράποδα.
- 5. Χειρωσάμενοι δε την Ερέτριαν, καὶ έπισχόντες ολίγας ήμέρας, έπλωον ές την Αττικήν, κατέργοντές τε πολλον, καὶ δοκέοντες ταυτά τους 'Αθηναίους ποιήσειν τὰ καὶ τοὺς Ἐρετριέας ἐποίησαν καὶ, ἢν γὰρ ὁ Μαραθών έπιτηδεώτατον χωρίον της 'Αττικής ένιππευσαι, καὶ άγγοτάτω της Έρετρίης, ές τοῦτό σφι κατηγέετο Ίππίης ό Πεισιστράτου. 'Αθηναίοι δε ώς επύθοντο ταῦτα, εβοήθεον καὶ αὐτοὶ ἐς τὸν Μαραθώνα. ἢγον δέ σφεας στρατηγοὶ δέκα, τῶν ὁ δέκατος ἢν Μιλτιάδης, τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνα τον Στησαγόρεω κατέλαβε φυγείν έξ 'Αθηνέων Πεισίστρατον τον Ίπποκράτεος. 6. ούτος δη ων τότε ό Μιλτιάδης ήκων έκ της Χερσονήσου, καὶ έκπεφευγώς διπλόου θάνατον, εστρατήγεε 'Αθηναίων. αμα μεν γαρ οί Φοίνικες αὐτὸν οἱ ἐπιδιώξαντες μέχρι *Ιμβρου, περὶ πολ-

λοῦ ἐποιεῦντο λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν παρὰ βασιλέα · ἄμα δὲ ἐκφυγόντα τε τούτους, καὶ ἀπικόμενον ἐς την έωυτοῦ, δοκέοντά τε εἶναι ἐν σωτηρίη ήδη, τὸ ἐνθεῦτέν μιν οἱ ἐχθροὶ ὑποδεξάμενοι, καὶ ὑπὸ δικαστήριον αὐτὸν ἀγαγόντες, ἐδίωξαν τυραννίδος της ἐν Χερσονήσφ. ἀποφυγὼν δὲ καὶ τούτους, στρατηγὸς οὕτω 'Αθηναίων ἀπεδέχθη, αἰρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου.

7. Καὶ πρῶτα μὲν, ἐόντες ἔτι ἐν τῷ ἄστεϊ, οἱ στρατηγοὶ ἀποπέμπουσι ἐς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδην, 'Αθηναίον μεν ἄνδρα, ἄλλως δε ήμεροδρόμον τε καὶ τοῦτο μελετώντα · τφ δη (ώς αὐτός τε έλεγε Φειδιππίδης καὶ 'Αθηναίοισι ἀπήγγελλε) περὶ τὸ Παρθένιον οὖρος τὸ ὑπὲρ Τεγέης ὁ Πὰν περιπίπτει. βώσαντα δὲ τοὖνομα τοῦ Φειδιππίδεω, του Πανα 'Αθηναίοισι κελεύσαι απαγγείλαι, διότι έωυτοῦ ούδεμίαν ἐπιμέλειαν ποιεῦνται, ἐόντος εὐνόου 'Αθηναίοισι, καὶ πολλαχη γενομένου ήδη σφι χρησίμου, τὰ δ' ἔτι καὶ ἐσομένου. καὶ ταῦτα μὲν Αθηναῖοι, καταστάντων σφίσι εὖ ἤδη τῶν πρηγμάτων, πιστεύσαντες εἶναι άληθέα, ίδρύσαντο ύπο τη άκροπόλι Πανος ίρον, καὶ αὐτον ἀπὸ ταύτης της ἀγγελίης θυσίησι ἐπετέησι καὶ λαμπάδι ίλασκονται. 8. Τότε δε πεμφθείς ύπο των στρατηγών ο Φειδιππίδης ούτος, ότε πέρ οἱ ἔφη καὶ τὸν Πανα φανήναι, δευτεραίος έκ τοῦ 'Αθηναίων ἄστεος ἢν ἐν Σπάρτη, ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγε · 3 Λακεδαιμόνιοι, 'Αθηναίοι ύμέων δέονται σφίσι βοηθήσαι, καὶ μὴ περιιδείν πόλιν άρχαιστάτην έν τοίσι Ελλησι δουλοσύνη περιπεσοῦσαν πρὸς ἀνδρῶν βαρβάρων καὶ γὰρ νῦν Ἐρέτριά τε ηνδραπόδισται, καὶ πόλι λογίμω ή Ελλάς γέγονε ἀσθενεστέρη. 'Ο μεν δή σφι τὰ έντεταλμένα ἀπήγγελλε · τοίσι δε έαδε μεν βοηθέειν Αθηναίοισι, άδύνατα δέ σφι ήν το παραυτίκα ποιέειν ταθτα, ού βουλομένοισι λύειν τον νόμον.

ην γὰρ ἱσταμένου τοῦ μηνὸς εἰνάτη, εἰνάτη δε οὐκ ἐξελεύσεσθαι ἔφασαν, μη οὐ πλήρεος ἐόντος τοῦ κύκλου. οὖτοι μέν νυν την πανσέληνον ἔμενον.

- 9. Τοίσι δε βαρβάροισι κατηγέετο Ίππίης ὁ Πεισιστράτου ές του Μαραθώνα, της παροιχομένης νυκτός όψιν ίδων έν τω ύπνω τοιήνδε · έδόκεε ό Ίππίης τη μητρί τη έωυτοῦ συνευνηθήναι. συνεβάλετο ὧν έκ τοῦ ὀνείρου, κατελθων ές τὰς 'Αθήνας καὶ ἀνασωσάμενος τὴν ἀρχὴν, τελευτήσειν έν τη έωυτοῦ γηραιός. έκ μεν δη της όψιος συνε-Βάλετο ταῦτα • 10. τότε δὲ κατηγεόμενος, τοῦτο μὲν τὰ ανδράποδα τὰ έξ Ερετρίης απέβησε ές την νήσον την Στυρέων, καλεομένην δε Αιγίλειαν, τοῦτο δε καταγομένας ές τον Μαραθώνα τὰς νέας ὥρμιζε οὖτος, ἐκβάντας τε ές γην τους βαρβάρους διέτασσε, καί οι ταυτα διέποντι έπηλθε πταρείν τε καὶ βήξαι μεζόνως η ώς εώθεε, οία δε οί πρεσβυτέρω εόντι των οδόντων οι πλεύνες εσείοντο. των ων ένα των οδόντων έκβάλλει ύπο βίης βήξας · έκπεσόντος δὲ ἐς τὴν ψάμμον αὐτοῦ, ἐποιέετο πολλὴν σπουδὴν έξευρείν. ώς δε ούκ εφαίνετό οι ό όδων, αναστενάξας είπε προς τους παραστάτας . Η γη ήδε ουκ ημετέρη έστι, ουδέ μιν δυνησόμεθα ύπογειρίην ποιήσασθαι · όκόσον δέ τί μοι μέρος μετην, ὁ οδών μετέγει. Ίππίης μεν δη ταύτη την όψιν συνεβάλετο έξεληλυθέναι.
- 11. 'Αθηναίοισι δὲ τεταγμένοισι ἐν τεμένεϊ Ἡρακλέος ἐπῆλθον βοηθέοντες Πλαταιέες πανδημεί καὶ γὰρ καὶ ἐδεδώκεσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι 'Αθηναίοισι οἱ Πλαταιέες, καὶ πόνους ὑπὲρ αὐτῶν οἱ 'Αθηναῖοι συχνοὺς ἤδη ἀναραιρέατο ἔδοσαν δὲ ὧδε. πιεζόμενοι ὑπὸ Θηβαίων οἱ Πλαταιέες ἐδίδοσαν πρῶτα παρατυχοῦσι Κλεομένει τε τῷ 'Αναξανδρίδεω καὶ Λακεδαιμονίοισι σφέας αὐτοὺς, οἱ δὲ οὐ δεκόμενοι ἔλεγόν σφι τάδε ' Ἡμεῖς μὲν ἑκαστέρω τε οἰκέο-

μεν, καὶ ὑμῶν τοιήδε τις γίνοιτ' αν ἐπικουρίη ψυχρή. φθαίητε γαρ αν πολλάκις εξανδραποδισθέντες ή τινα πυθέσθαι ήμέων. συμβουλεύομεν δε ύμιν δούναι ύμέας αὐτοὺς ᾿Αθηναίοισι, πλησιογώροισί τε ἀνδράσι καὶ τιμωρέειν έουσι οὐ κακοίσι. ταῦτα συνεβούλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι, ού κατά εύνοιαν ούτω των Πλαταιέων, ως βουλόμενοι τους 'Αθηναίους έχειν πόνους συνεστεώτας Βοιωτοίσι. 12. Λακεδαιμόνιοι μέν νυν Πλαταιεύσι ταύτα συνεβούλευον οί δε ούκ ηπίστησαν, άλλ' Αθηναίων ίρα ποιεύντων τοίσι δυώδεκα θεοίσι, ίκεται ίζόμενοι επὶ τὸν βωμὸν έδίδοσαν σφέας αὐτούς. Θηβαίοι δὲ πυθόμενοι ταῦτα έστρατεύοντο έπὶ τοὺς Πλαταιέας 'Αθηναίοι δέ σφι έβοήθεον. μελλόντων δε συνάπτειν μάχην, Κορίνθιοι ου περιείδου, παρατυχόντες δε καὶ καταλλάξαντες, επιτρεψάντων άμφοτέρων, οδρισαν την χώρην ἐπὶ τοισίδε, ἐᾶν Θηβαίους Βοιωτών τους μη βουλομένους ές Βοιωτούς τελέειν. 13. Κορίνθιοι μεν δη ταῦτα γνόντες ἀπαλλάσσοντο · 'Αθηναίοισι δε ἀπιοῦσι ἐπεθήκαντο Βοιωτοὶ, ἐπιθέμενοι δὲ έσσώθησαν τη μάχη. ὑπερβάντες δὲ οἱ ᾿Αθηναίοι τοὺς οἱ Κορίνθιοι έθηκαν Πλαταιεύσι είναι ούρους, τούτους ύπερβάντες του 'Ασωπον αυτον εποιήσαντο ουρον Θηβαίοισι προς Πλαταιέας είναι καὶ Τσιάς. ἔδοσαν μεν δη οί Πλαταιέες σφέας αὐτοὺς 'Αθηναίοισι τρόπω τῷ εἰρημένω, ἡκον δε τότε ες Μαραθώνα βοηθέοντες.

14. Τοίσι δὲ 'Αθηναίων στρατηγοίσι ἐγίνοντο δίχα αἱ γνῶμαι τῶν μὲν οὐκ ἐώντων συμβάλλειν, ὀλίγους γὰρ εἶναι στρατιῆ τῆ Μήδων συμβαλεῖν, τῶν δὲ καὶ Μιλτιάδεω κελευόντων. ὡς δὲ δίχα τε ἐγίνοντο, καὶ ἐνίκα ἡ χείρων τῶν γνωμέων, ἐνθαῦτα (ἢν γὰρ ἐνδέκατος ψηφιδοφόρος ὁ τῷ κυάμῳ λαχὼν 'Αθηναίων πολεμαρχέειν, τὸ παλαιὸν γὰρ 'Αθηναίοι ὁμόψηφον τὸν πολέμαρχον ἐποιεῦντο τοῖσι στρα-

VI., 111.7

τηγοίσι, ην τε τότε πολέμαρχος Καλλίμαχος 'Αφιδναίος) προς τούτον έλθων Μιλτιάδης έλεγε τάδε 15. Έν σοί νῦν, Καλλίμαχε, ἐστὶ ἡ καταδουλώσαι ᾿Αθήνας, ἡ ἐλευθέρας ποιήσαντα, μνημόσυνα λιπέσθαι ές τον απαντα ανθρώπων βίον, οἱα οὐδὲ 'Αρμόδιός τε καὶ 'Αριστογείτων λείπουσι. νῦν γὰρ δὴ, ἐξ οὖ ἐγένοντο ᾿Αθηναῖοι, ἐς κίνδυνον ήκουσι μέγιστον. καὶ ἡν μέν γε ὑποκύψωσι τοῖσι Μήδοισι, δέδοκται τὰ πείσονται παραδεδομένοι Ίππίη · ἡν δὲ περιγένηται αυτη ή πόλις, οίη τέ έστι πρώτη των Ελληνίδων πολίων γενέσθαι. κώς ων δη ταῦτα οἶά τέ ἐστι γενέσθαι, καὶ κῶς ἐς σέ τι τούτων ἀνήκει τῶν πρηγμάτων τὸ κῦρος έχειν, νῦν ἔρχομαι φράσων. ήμέων τῶν στρατηγῶν, ἐόντων δέκα, δίγα γίνονται αι γνώμαι, των μεν κελευόντων συμβαλείν, των δε ού συμβαλείν. ἡν μέν νυν μη συμβάλωμεν, έλπομαί τινα στάσιν μεγάλην έμπεσοῦσαν διασείσειν τὰ 'Αθηναίων φρονήματα ώστε μηδίσαι · ἡν δὲ συμβάλωμεν πρίν τι καὶ σαθρον 'Αθηναίων μετεξετέροισι έγγενέσθαι. θεών τὰ ἴσα νεμόντων, οιοί τέ είμεν περιγενέσθαι τῆ συμβολή. ταῦτα ὧν πάντα ἐς σὲ νῦν τείνει καὶ ἐκ σέο ἤοτηται : ην γαρ συ γνώμη τη έμη προσθή, έστι τοι πατρίς τε έλευθέρη καὶ πόλις πρώτη τῶν ἐν τῆ Ἑλλάδι, ἡν δὲ τὴν τῶν ἀποσπευδόντων τὴν συμβολὴν έλη, ὑπάρξει τοι τῶν έγω κατέλεξα άγαθων τὰ έναντία. 16. Ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιώδης προσκτάται του Καλλίμαχου. προσγενομένης δε τοῦ πολεμάργου της γνώμης, εκεκύρωτο συμβάλλειν. μετα δε οι στρατηγοί των ή γνώμη έφερε συμβάλλειν, ώς έκάστου αὐτῶν ἐγίνετο πρυτανητη της ἡμέρης, Μιλτιάδη παρεδίδοσαν · ό δε δεκόμενος ου τί κω συμβολην εποιέετο, πρίν γε δη αυτού πρυτανητη έγενετο.

17. 'Ως δὲ ἐς ἐκείνον περιῆλθε, ἐνθαῦτα δὴ ἐτάσσοντο δδε 'Αθηναίοι ὡς συμβαλέοντες. τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρεος

ήγεετο ο πολέμαρχος Καλλίμαχος · ο γαρ νόμος τότε είγε ούτω τοίσι 'Αθηναίοισι, τον πολέμαργον έγειν κέρας το ήγεομένου δὲ τούτου, ἐξεδέκοντο ὡς ἡριθμέοντο αἰ φυλαὶ, εγόμεναι άλλήλων · τελευταίοι δε ετάσσοντο, έγοντες τὸ εὐώνυμον κέρας, Πλαταιέες. ἀπὸ ταύτης γάρ σφι της μάχης, θυσίας 'Αθηναίων αναγόντων καὶ πανηγύριας τας έν τησι πενταετηρίσι γινομένας, κατεύχεται ο κήρυξ ο 'Αθηναίος, άμα τε 'Αθηναίοισι λέγων γίνεσθαι τὰ άγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι. τότε δὲ, τασσομένων τῶν ᾿Αθηναίων ἐν τῶ Μαραθῶνι, ἐγίιετο τοιόνδε τι · τὸ στρατόπεδον ἐξισούμενον τῶ Μηδικῶ στρατοπέδω, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγίνετο έπὶ τάξιας ολίγας, καὶ ταύτη ην ασθενέστατον το στρατόπεδον, τὸ δὲ κέρας ἑκάτερον ἔρρωτο πλήθεϊ. 18. 'Ως δέ σφι διετέτακτο, καὶ τὰ σφάγια ἐγίνετο καλὰ, ἐνθαῦτα ὡς απείθησαν οἱ 'Αθηναίοι, δρόμω ζεντο ἐς τοὺς βαρβάρους. ησαν δε στάδιοι οὐκ ελάσσονες το μεταίχμιον αὐτῶν η οκτώ, οι δε Πέρσαι ορέοντες δρόμω επιόντας, παρεσκευάζοντο ώς δεξόμενοι · μανίην τε τοισι 'Αθηναίοισι επέφερον καὶ πάγχυ ολεθρίην, ορέοντες αυτούς ολίγους, καὶ τούτους δρόμω επειγομένους, ούτε ίππου ύπαρχούσης σφι ούτε τοταῦτα μέν νυν οἱ βάρβαροι κατείκαζον 'Αθηναίοι δὲ, ἐπεί τε ἀθρόοι προσέμιξαν τοίσι βαρβάροισι, έμάχοντο άξίως λόγου. πρώτοι μέν γὰρ Ελλήνων πάντων των ήμεις ίδμεν δρόμω ές πολεμίους έχρήσαντο, πρώτοι δὲ ἀνέσχοντο ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ὁρέοντες, καὶ τοὺς ανδρας ταύτην έσθημένους · τέως δὲ ἦν τοίσι Ελλησι καὶ τὸ οὖνομα τὸ Μήδων φόβος ἀκοῦσαι. 19. Μαχομένων δὲ έν τῷ Μαραθῶνι χρόνος ἐγίνετο πολλός. καὶ τὸ μὲν μέσον του στρατοπέδου ενίκων οι βάρβαροι, τη Πέρσαι τε αυτοί και Σάκαι ετετάχατο κατά τουτο μεν δη ενίκων οί βάρβαροι, καὶ ρήξαντες εδίωκον ες την μεσόγαιαν, τὸ δὲ

κέρας έκάτερον ενίκων 'Αθηναιοί τε και Πλαταιέες. νικώντες δε, το μεν τετραμμένον των βαρβάρων φεύγειν έων, τοίσι δε το μέσον ρήξασι αὐτῶν, συναγαγόντες τὰ κέρεα αμφότερα, εμάγοντο καὶ ενίκων 'Αθηναίοι. Φεύγουσι δε τοίσι Πέρσησι είποντο κόπτοντες, ές δ ἐπὶ τὴν θάλασσαν άπικόμενοι πύρ τε αίτεον καὶ ἐπελαμβάνοντο των νεων. 20. Καὶ τοῦτο μὲν ἐν τούτω τῶ πόνω ὁ πολέμαργος Καλλίμαχος διαφθείρεται, άνηρ γενόμενος άγαθος, άπο δ' έθανε των στρατηγών Στησίλεως ὁ Θρασύλεω τοῦτο δὲ Κυνέγειρος ὁ Εὐφορίωνος, ἐνθαῦτα ἐπιλαβόμενος τῶν ἀφλάστων νεὸς τὴν χεῖρα ἀποκοπεὶς πελέκεϊ πίπτει, τοῦτο δὲ ἄλλοι 'Αθηναίων πολλοί τε καὶ οὐνομαστοί. 21. Έπτα μεν δή των νεων ἐπεκράτησαν τρόπω τοιουτω 'Αθηναίοι, τῆσι δὲ λοιπησι οἱ βάρβαροι ἐξανακρουσάμενοι, καὶ ἀναλαβόντες έκ της νήσου, έν τη έλιπον, τὰ έξ Ἐρετρίης ἀνδράποδα, περιέπλωον Σούνιου, βουλόμενοι φθήναι τους 'Αθηναίους απικόμενοι ές το άστυ. αιτίη δε έσχε εν Αθηναίοισι έξ 'Αλκμαιωνιδέων μηγανής αυτούς ταθτα έπινοηθήναι τούτους γάρ, συνθεμένους τοίσι Πέρσησι, αναδέξαι ασπίδα εουσι ήδη εν τησι νηυσί. 22. ούτοι μεν δη περιέπλωον Σούνιον, 'Αθηναιοι δε ώς ποδων είχον τάχιστα εβοήθεον ές το άστυ, καὶ ἔφθησάν τε ἀπικόμενοι πρὶν ἡ τοὺς βαρβάρους ήκειν, καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο ἀπιγμένοι ἐξ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἐν ἄλλφ Ἡρακλείφ τῷ ἐν Κυνοσάργεϊ. οί δε βάρβαροι τησι νηυσι ύπεραιωρηθέντες Φαλήρου (τουτο γαρ ην επίνειον τότε των 'Αθηναίων), ύπερ τούτου ανακωχεύσαντες τὰς νέας, ἀπέπλωον οπίσω ές τὴν 'Ασίην.

23. Έν ταύτη τη έν Μαραθώνι μάχη απέθανον τών βαρβάρων κατὰ έξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους ἄνδρας, 'Αθηναίων δὲ έκατὸν ἐνενήκοντα καὶ δύο. ἔπεσον μὲν ἀμφοτέρων τοσοῦτοι· συνήνεικε δὲ αὐτόθι θώυμα γενέσθαι τοιόνδε ' Αθηναίον ἄνδρα ' Επίζηλον τον Κουφαγόρεω, ἐν τῆ συστάσι μαχόμενόν τε καὶ ἄνδρα γινόμενον ἀγαθον, τῶν ὁμμάτων στερηθῆναι, οὕτε πληγέντα οὐδὲν τοῦ σώματος οὕτε βληθέντα, καὶ τὸ λοιπὸν τῆς ζόης διατελέειν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου ἐόντα τυφλόν. λέγειν δὲ αὐτὸν ῆκουσα περὶ τοῦ πάθεος τοιόνδε τινὰ λόγον, ἄνδρα οἱ δοκέειν ὁπλίτην ἀντιστῆναι μέγαν, τοῦ τὸ γένειον τὴν ἀσπίδα πᾶσαν σκιάζειν τὸ δὲ φάσμα τοῦτο ἐωυτὸν μὲν παρεξελθεῖν, τὸν δὲ ἐωυτοῦ παραστάτην ἀποκτεῖναι. ταῦτα μὲν δὴ ' Επίζηλον ἐπυθόμην λέγειν.

24. Λακεδαιμονίων δὲ ἡκον ἐς τὰς ᾿Αθήνας δισχίλιοι μετὰ τὴν πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν οὕτω, ὥστε τριταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐγένοντο ἐν τῷ ᾿Αττικῷ. ὕστεροι δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς, ἱμείροντο ὅμως θηήσασθαι τοὺς Μήδους · ἐλθόντες δὲ ἐς τὸν Μαραθῶνα ἐθηήσαντο. μετὰ δὲ, αἰνέοντες ᾿Αθηναίους καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω.

II. MARCH OF XERXES. — PREPARATIONS OF THE GREEKS.

1. Ἐπεὶ δὲ ἡ ἀγγελίη ἀπίκετο περὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης παρὰ βασιλέα Δαρεῖον τὸν Ἱστάσπεος, καὶ πρὶν μεγάλως κεχαραγμένον τοῖσι ᾿Αθηναίοισι διὰ τὴν ἐς Σάρδις ἐσβολὴν, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῷ τε δεινότερα ἐποίεε, καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καὶ αὐτίκα μὲν ἐπηγγέλλετο πέμπων ἀγγέλους κατὰ πόλις ἐτοιμάζειν στρατιὴν, πολλῷ πλέω ἐπιτάσσων ἐκάστοισι ἡ πρότερον παρεῖχον, καὶ νέας τε καὶ ἵππους καὶ σῖτον καὶ πλοῖα. τούτων δὲ περιαγγελλομένων, ἡ

Ασίη εδονέετο επὶ τρία έτεα, καταλεγομένων τε τῶν ἀρίστων ώς έπὶ τὴν Ελλάδα στρατευσομένων, καὶ παρασκευαζομένων. 2. τετάρτω δὲ ἔτεϊ Αἰγύπτιοι ὑπὸ Καμβύσεω δουλωθέντες απέστησαν από Περσέων. ένθαυτα δη καί μάλλον ώρμητο καὶ ἐπ' άμφοτέρους στρατεύεσθαι. λομένου δε Δαρείου επ' Αίγυπτον καὶ Αθήνας, τῶν παίδων αὐτοῦ στάσις ἐγένετο μεγάλη περὶ της ήγεμονίης, ὡς δέει μιν αποδέξαντα βασιλέα κατά τον Περσέων νόμον ούτω στρατεύεσθαι. 'Αποδέξας δε βασιλέα Πέρσησι Δαρείος Εέρξεα, ώρμητο στρατεύεσθαι. άλλα γαρ μετα ταυτά τε καὶ Αἰγύπτου ἀπόστασιν τῷ ὑστέρφ ἔτει παρασκευαζόμενον συνήνεικε αυτον Δαρείον, βασιλεύσαντα τὰ πάντα έτεα έξ τε καὶ τριήκοντα, ἀποθανείν, οὐδέ οἱ ἐξεγένετο οὖτε τοὺς άπεστεωτας Αίγυπτίους ούτε 'Αθηναίους τιμωρήσασθαι. αποθανόντος δε Δαρείου ή βασιλητη ανεγώρησε ές τον παίδα του έκείνου Εέρξεα. 3. Καὶ Εέρξης . . έπὶ μεν τέσσερα έτεα πλήρεα παραρτέετο στρατιήν τε καὶ τὰ πρόσφορα τη στρατιή, πέμπτω δὲ ἔτεϊ ἀνομένω ἐστρατηλάτεε χειρὶ μεγάλη πλήθεος. στόλων γὰρ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν πολλφ δη μέγιστος ούτος έγένετο. τί γαρ οὐκ ήγαγε έκ της 'Ασίης έθνος έπὶ τὴν 'Ελλάδα Έέρξης ; κοιον δὲ πινόμενόν μιν ύδωρ οὐκ ἐπέλιπε, πλην τῶν μεγάλων ποταμῶν; οί μεν γαρ νέας παρείχοντο, οί δε ές πεζον ετετάχατο, τοισι δὲ ἴππος προσετέτακτο, τοῖσι δὲ ίππαγωγὰ πλοῖα ἄμα στρατευομένοισι, τοίσι δὲ ἐς τὰς γεφύρας μακρὰς νέας παρέχειν, τοισι δὲ σιτά τε καὶ νέας. 4. Καὶ τοῦτο μὲν, ώς προσπταισάντων των πρώτων περιπλωόντων περί τον *Αθων, προετοιμάζετο έκ τριῶν ἐτέων κου μάλιστα ές τον *Αθων· ἐν γὰρ Ἐλαιοῦντι τῆς Χερσονήσου ὥρμεον τριήρεες, ενθεύτεν δε όρμεόμενοι ώρυσσον ύπο μαστίγων παντοδαποὶ της στρατιης, διάδοχοι δ' εφοίτων · ώρυσσον δε καὶ

οί περὶ τον "Αθων κατοικημένοι. 'Ο γαρ "Αθως έστὶ ούρος μέγα τε καὶ οὐνομαστον, ἐς θάλασσαν κατήκον, οἰκημένον ύπο ανθρώπων. τη δε τελευτά ες την ήπειρον το ούρος, γερσονησοειδές τέ έστι καὶ ἰσθμὸς ώς δυώδεκα σταδίων πεδίον δε τούτο και κολωνοί ου μεγάλοι εκ θαλάσσης τής 'Ακανθίων έπὶ θάλασσαν την αντίον Τορώνης. σον δε ώδε · δασάμενοι τον χώρον οι βάρβαροι κατά έθνεα, κατὰ Σάνην πόλιν σχοινοτενές ποιησάμενοι, ἐπειδὴ ἐγένετο βαθέα ή διῶρυξ, οἱ μὲν κατώτατα έστεῶτες ἄρυσσον, ἔτεροι δε παρεδίδοσαν τον αιεί εξορυσσόμενον χουν άλλοισι κατύπερθε έστεωσι έπὶ βάθρων, οἱ δ΄ αὖ ἐκδεκόμενοι ἐτέροισι, έως ἀπίκοντο ές τοὺς ἀνωτάτω, οὖτοι δὲ ἐξεφόρεον τε καὶ ἐξέβαλλον. ἐνθαῦτα δὴ λειμών ἐστι, ἵνα σφι ἀγορή τε έγινετο καὶ πρητήριον σίτος δέ σφι πολλὸς έφοίτα έκ της 'Ασίης άληλεσμένος. 6. ώς μεν έμε συμβαλλόμενον εύρίσκειν, μεγαλοφροσύνης είνεκεν αύτο Εέρξης ορύσσειν έκέλευε, έθέλων τε δύναμιν αποδείκνυσθαι καὶ μνημόσυνα λιπέσθαι · παρεον γαρ μηδένα πόνον λαβόντας τον ισθμον τας νέας διειρύσαι, ορύσσειν έκελευε διώρυχα τη θαλάσση, εύρος ώς δύο τριήρεας πλώειν όμοῦ έλαστρευμένας. δὲ αὐτοῖσι τούτοισι, τοῖσί περ καὶ τὸ ὅρυγμα, προσετέτακτο καὶ τὸν Στρυμόνα ποταμὸν ζεύξαντας γεφυρώσαι.

7. Έν ῷ δὲ οὖτοι τὸν προκείμενον πόνον ἐργάζοντο, ἐν τούτῳ ὁ πεζὸς ἄπας συλλελεγμένος ἄμα Ἐέρξῃ ἐπορεύετο ἐς Σάρδις, ἐκ Κριτάλλων ὁρμηθεὶς τῶν ἐν Καππαδοκίῃ ἐνθαῦτα γὰρ εἰρητο συλλέγεσθαι πάντα τὸν κατ ἡπειρον μέλλοντα ἄμα αὐτῷ Εέρξῃ πορεύεσθαι στρατόν. ἀπικόμενος δὲ ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν ἀπέπεμπε κήρυκας ἐς τὴν Ἑλλάδα αἰτήσοντας γῆν τε καὶ ὕδωρ, καὶ προερέοντας

δείπνα βασιλέϊ παρασκευάζειν.

8. Μετά δὲ ταῦτα παρεσκευάζετο ώς ἐλῶν ἐς ᾿Αβυδον.

οί δε έν τούτω τον Έλλήσποντον εζεύγνυσαν έκ της 'Ασίης ές την Ευρώπην, έστι δε της Χερσονήσου της εν Έλλησπόντω, Σηστοῦ τε πόλιος μεταξύ καὶ Μαδύτου, ἀκτή τρηγέα ές θάλασσαν κατήκουσα 'Αβύδω καταντίον. ταύτην ών την άκτην έξ 'Αβύδου δομεόμενοι ένεφυρουν τοίσι προσεκέετο, την μεν λευκολίνου Φοίνικες, την δ' έτέρην την βυβλίνην Αιγύπτιοι. έστι δε έπτα στάδιοι έξ Αβύδου ες την απαντίον. και δη εζευγμένου του πόρου έπιγενόμενος χειμών μέγας συνέκοψέ τε έκεινα πάντα καὶ διέλυσε. 9. ως δ' επύθετο Εέρξης, δεινα ποιεύμενος, τον Έλλήσποντον εκέλευσε τριηκοσίας επικέσθαι μάστιγι πληγάς, καὶ κατείναι ές τὸ πέλαγος πεδέων ζεύγος. ήκουσα, ώς καὶ στιγέας άμα τούτοισι ἀπέπεμψε στίξοντας του Ελλήσπουτου. Ενετέλλετο δη ων ραπίζουτας λέγειν βάρβαρά τε καὶ ἀτάσθαλα · 3 Ππικρον ύδωρ, δεσπότης τοι δίκην επιτιθεί τήνδε, ότι μιν ήδίκησας οὐδεν προς εκείνου άδικον παθόν. καὶ βασιλευς μεν Εέρξης διαβήσεταί σε, ην τε σύ γε βούλη ην τε μή σοὶ δὲ κατὰ δίκην άρα οὐδεὶς ἀνθρώπων θύει, ὡς ἐόντι δολερῷ τε καὶ άλμυρῷ ποταμώ. Τήν τε δη θάλασσαν ένετέλλετο τούτοισι ζημιοῦν, καὶ τῶν ἐπεστεώτων τῆ ζεύξι τοῦ Ἑλλησπόντου ἀποταμείν τὰς κεφαλάς. 10. καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐποίεον, τοῖσι προσεκέετο αυτή ή ἄχαρις τιμή, τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες έζευγνυσαν. έζευγνυσαν δε ώδε πεντηκοντέρους καὶ τριήρεας συνθέντες, - ύπο μεν την προς του Ευξείνου Πόντου έξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας, ύπὸ δὲ τὴν έτέρην τεσσερεσκαίδεκα καὶ τριηκοσίας, τοῦ μεν Πόντου επικαρσίας, τοῦ δε Έλλησπόντου κατά ρόον, ίνα άνακωχεύη τον τόνον των όπλων, — συνθέντες δε αγκύρας κατήκαν περιμήκεας, τας μεν προς του Πόντου της έτέρης των ανέμων είνεκεν των έσωθεν έκπνεόντων, της δε έτέρης προς έσπέρης τε καί

τοῦ Αίγαίου εὖρου τε καὶ νότου εἵνεκεν · διέκπλοον δὲ ὑπόφαυσιν κατέλιπον των πεντηκοντέρων καὶ τριηρέων τριγού, ίνα καὶ ἐς τὸν Πόντον ἔχη ὁ βουλόμενος πλώειν πλοίοισι λεπτοίσι, καὶ έκ τοῦ Πόντου έξω. 11. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, κατέτεινον έκ γης στρεβλούντες όνοισι ξυλίνοισι τὰ όπλα, οὐκέτι χωρὶς ἐκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνου δασάμενοι ές έκατέρην, τέσσερα δε των βυβλίνων. παχύτης μεν ην ή αὐτη καὶ καλλονη, κατά λόγον δε ην έμβριθέστερα τὰ λίνεα, τοῦ τάλαντον ὁ πηγυς είλκε. έπειδη δε έγεφυρώθη ο πόρος, κορμούς ξύλων καταπρίσαντες. καὶ ποιήσαντες ἴσους τῆς σχεδίης τῷ εὖρεϊ, κόσμῳ ἐπετίθεσαν κατύπερθε τῶν ὅπλων τοῦ τόνου, θέντες δὲ έπεξης ενθαύτα αυτις επεζεύγυυον. ποιήσαντες δε ταῦτα ύλην επεφόρησαν, κόσμω δε θέντες καὶ την ύλην, γην έπεφόρησαν · κατανάξαντες δε και την γην, φραγμον παρείρυσαν ένθεν καὶ ένθεν, ίνα μη φοβέηται τὰ ὑποζύγια την θάλασσαν ύπερορώντα καὶ οί ίπποι.

12. 'Ως δὲ τά τε τῶν γεφυρέων κατεσκεύαστο καὶ τὰ περὶ τὸν "Αθων, οί τε γυτοὶ περὶ τὰ στόματα τῆς διώρυγος (οὶ τῆς ρηχίης είνεκεν ἐποιήθησαν, ίνα μη πίμπληται τὰ στόματα τοῦ ὀρύγματος), καὶ αὐτὴ ἡ διῶρυξ παντελέως πεποιημένη ηγγέλλετο, ενθαύτα γειμερίσας, αμα τω ξαρι παρεσκευασμένος ὁ στρατὸς ἐκ τῶν Σαρδίων ὡρμᾶτο ἐλῶν ώρμημένω δέ οἱ ὁ ήλιος ἐκλιπων τὴν ἐκ τοῦ ουρανού έδρην άφανης ήν, ούτ' επινεφέλων εόντων, αίθρίης τε τὰ μάλιστα, ἀντὶ ἡμέρης τε νὺξ ἐγένετο. ιδόντι δε καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Εέρξη ἐπιμελὲς ἐγένετο, καὶ είρετο τοῦς Μάγους, το εθέλοι προφαίνειν το φάσμα. οι δε εφραζον, ώς Έλλησι προδεικνύει ὁ θεὸς ἔκλειψιν τῶν πολίων, λέγουτες ήλιου είναι Έλλήνων προδέκτορα, σελήνην δέ πυθόμενος δε ταῦτα ὁ Εέρξης περιχαρής έων σφέων.

έποι έτο την έλασιν. 13. ηγέοντο δε πρώτοι μεν οί σκευοφόροι τε καὶ τὰ ὑποζύγια, μετὰ δὲ τούτους στρατὸς παντοίων έθνέων αναμίξ, ού διακεκριμένοι τη δε ύπερημίσεες ησαν, ένθαθτα διελέλειπτο, καὶ οὐ συνέμισγον οὖτοι βασιπροηγεύντο μεν δη ίππόται γίλιοι έκ Περσέων πάντων ἀπολελεγμένοι · μετὰ δὲ αἰγμοφόροι γίλιοι, καὶ οὖτοι έκ πάντων ἀπολελεγμένοι, τὰς λόγχας κάτω ἐς τὴν γῆν τρέψαντες · μετά δὲ ίροὶ Νισαίοι καλεύμενοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ώς κάλλιστα. Νισαΐοι δὲ καλέονται ἵπποι έπὶ τοῦδε · ἔστι πεδίον μέγα τῆς Μηδικῆς, τῷ οὖνομά ἐστι τους ων δη ίππους τους μεγάλους φέρει το πεδίον τοῦτο. ὅπισθε δὲ τούτων τῶν δέκα ἵππων ἄρμα Διὸς ίρον επετέτακτο, το ίπποι μεν είλκον λευκοί οκτω, όπισθε δὲ τῶν ἵππων εἴπετο πεζη ἡνίογος ἐγόμενος τῶν χαλινῶν. ούδεις γαρ δη έπι τούτον τον θρόνον ανθρώπων αναβαίνει. τούτου δε όπισθε αυτος Ξέρξης επ' άρματος ίππων Νισαίων · παραβεβήκεε δέ οἱ ἡνίογος, τῶ οὖνομα ἢν Πατιράμφης, 'Οτάνεω παις ανδρός Πέρσεω.

14. Έξήλασε μὲν οὕτω ἐκ Σαρδίων Ξέρξης, μετεκβαίνεσκε δὲ, ὅκως μιν λόγος αἰρέοι, ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς άρμάμαξαν. αὐτοῦ δὲ ὅπισθε αἰχμοφόροι Περσέων οἱ ἄριστοί τε καὶ γενναιότατοι χίλιοι, κατὰ νόμον τὰς λόγχας ἔχοντες, μετὰ δὲ ἵππος ἄλλη χιλίη ἐκ Περσέων ἀπολελεγμένη, μετὰ δὲ τὴν ἵππον ἐκ τῶν λοιπῶν Περσέων ἀπολελεγμένοι μύριοι. οὖτος πεζὸς ἢν · καὶ τούτων χίλιοι μὲν ἐπὶ τοῦσι δούρασι ἀντὶ τῶν σαυρωτήρων ροιὰς εἶχον χρυσέας, καὶ πέριξ συνεκλήϊον τοὺς ἄλλους, οἱ δὲ εἰνακισχίλιοι ἐντὸς τούτων ἐόντες ἀργυρέας ροιὰς εἶχον. εἶχον δὲ χρυσέας ροιὰς καὶ οἱ εἰς τὴν γῆν τράποντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα οἱ ἄγχιστα ἐπόμενοι Ξέρξη. τοῦσι δὲ μυρίοισι ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων μυρίη. μετὰ δὲ τὴν ἵππον διελέλειπτο

καὶ δύο σταδίους, καὶ ἔπειτεν ὁ λοιπὸς ὅμιλος ἡιε ἀναμίξ.

15. ἀπικομένου δὲ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ τὸν Σκάμανδρον, δς πρῶτος ποταμῶν, ἐπεί τε ἐκ Σαρδίων ὁρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῆ ὁδῷ, ἐπέλιπε τὸ ῥέεθρον, οὐδ ἀπέχρησε τῆ στρατιῆ τε καὶ τοῦσι κτήνεσι πινόμενος · ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπίκετο Ἐέρξης, ἐς τὸ Πριάμου Πέργαμον ἀνέβη, ἵμερον ἔχων θηήσασθαι. θηησάμενος δὲ, καὶ πυθόμενος ἐκείνων ἕκαστα, τῆ ᾿Αθηναίη τῆ Ἰλιάδι ἔθυσε βοῦς χιλίας, χοὰς δὲ οἱ Μάγοι τοῦσι ἡρωσι ἐχέαντο. ταῦτα δὲ ποιησαμένοισι νυκτὸς φόβος ἐς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεσε. ἄμα ἡμέρη δὲ ἐπορεύετο ἐνθεῦτεν.

16. Έπεὶ δ΄ έγενοντο ἐν ᾿Αβύδω, ἡθέλησε Εέρξης ἰδέσθαι πάντα τον στρατόν. καὶ προεπεποίητο γὰρ ἐπὶ κολωνοῦ ἐπίτηδες αὐτῷ ταύτη προεξέδρη λίθου λευκοῦ (ἐποίησαν δὲ ᾿Αβυδηνοὶ ἐντειλαμένου πρότερον βασιλέος), ένθαθτα ώς ίζετο, κατορών έπι της ηϊόνος έθηειτο και τον πεζον καὶ τὰς νέας. θηεύμενος δε ίμερθη των νεων αμιλλαν γινομένην ιδέσθαι. ἐπεὶ δ' ἐγένετό τε καὶ ἐνίκων Φοίνικες Σιδώνιοι, ήσθη τε τη αμίλλη καὶ τη στρατιή. 'Ως δὲ ὤρα πάντα μὲν τὸν Έλλήσποντον ὑπὸ τῶν νεῶν άποκεκρυμμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ ᾿Αβυδηνῶν πεδία επίπλεα ανθρώπων, ενθαύτα Εέρξης εωυτον εμακάρισε, μετὰ δὲ τοῦτο ἐδάκρυσε. 17. μαθων δέ μιν 'Αρτάβανος ό πάτρως - δς τὸ πρώτον γνώμην ἀπεδέξατο έλευθέρως, οὐ συμβουλεύων Εέρξη στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ελλάδα — οὖτος ώνηρ φρασθεὶς Εέρξεα δακρύσαντα, εἶρετο τάδε • 1 βασιλεῦ, ὡς πολλον ἀλλήλων κεχωρισμένα έργάσαο νθν τε καὶ ολίγφ πρότερον μακαρίσας γάρ σεωυτον δακρύεις. ό δὲ εἶπε ' Ἐσῆλθε γάρ με λογισάμενον κατοικτείραι, ώς βραχύς είη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εὶ τούτων γε εόντων τοσούτων ούδεις ες εκατοστον έτος περιέσται.

- ό δὲ ἀμείβετο λέγων · "Ετερα τούτου παρὰ τὴν ζόην πεπόνθαμεν οἰκτρότερα. ἐν γὰρ οὕτω βραχέι βίφ οὐδεὶς
 οὕτω ἄνθρωπος ἐων εὐδαίμων πέφυκε, οὕτε τούτων οὕτε
 τῶν ἄλλων, τῷ οὐ παραστήσεται πολλάκις, καὶ οὐκὶ ἄπαξ,
 τεθνάναι βούλεσθαι μᾶλλον ἡ ζώειν. αἴ τε γὰρ συμφοραὶ
 προσπίπτουσαι, καὶ αἰ νοῦσοι συνταράσσουσαι, καὶ βραχὺν
 ἐόντα μακρὸν δοκέειν εἶναι ποιεῦσι τὸν βίον. οὕτω ὁ μὲν
 θάνατος, μοχθηρῆς ἐούσης τῆς ζόης, καταφυγὴ αἰρετωτάτη
 τῷ ἀνθρώπῳ γέγονε · ὁ δὲ θεὸς, γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶνα,
 φθονερὸς ἐν αὐτῷ εὐρίσκεται ἐών. Εέρξης δὲ ἀμείβετο
 λέγων · ᾿Αρτάβανε, βιοτῆς μέν νυν ἀνθρωπητης πέρι, ἐούσης τοιαύτης οἵην περ σὰ διαιρέεαι εἶναι, παυσώμεθα, μηδὲ
 κακῶν μεμνεώμεθα, χρηστὰ ἔχοντες πρήγματα ἐν χερσί.
- 18. Καὶ ᾿Αρτάβανον ἀποστείλας ἐς Σοῦσα, δεύτερα μετεπέμψατο Εέρξης Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους · ἐπεὶ δέ οἱ παρῆσαν, ἔλεγέ σφι τάδε · Ἦ Πέρσαι, τῶνδ ἐγὼ ὑμέων χρητζων συνέλεξα, ἄνδρας τε γίνεσθαι ἀγαθοὺς, καὶ μὴ καταισχύνειν τὰ πρόσθε ἐργασμένα Πέρσησι, ἐόντα μεγάλα τε καὶ πολλοῦ ἄξια, ἀλλ εἶς τε ἔκαστος καὶ οἱ σύμπαντες προθυμίην ἔχωμεν · ξυνὸν γὰρ τοῦτο πᾶσι ἀγαθὸν σπεύδεται. τῶνδε δὲ εἴνεκεν προαγορεύω ἀντέχεσθαι τοῦ πολέμου ἐντεταμένως · ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπ' ἄνδρας στρατευόμεθα ἀγαθοὺς, τῶν ἡν κρατήσωμεν, οὐ μή τις ἡμῖν ἄλλος στρατὸς ἀντιστῆ κοτε ἀνθρώπων. νῦν δὲ διαβαίνωμεν, ἐπευξάμενοι τοῖσι θεοῖσι οἱ Περσίδα γῆν λελόγχασι.
- 19. Ταύτην μεν την ημέρην παρεσκευάζοντο ες την διάβασιν, τη δε ύστεραίη ανέμενον τον ηλιον εθέλοντες ίδεσθαι ανίσχοντα, θυμιήματά τε παντοία επί των γεφυρέων καταγίζοντες καὶ μυρσίνησι στορνύντες την όδον. ώς δ' επανέτελλε ό ηλιος, σπένδων εκ χρυσέης φιάλης Εερξης ες την θάλασσαν, εύχετο πρὸς τὸν ηλιον μηδεμίαν οἱ συντυχίην

τοιαύτην γενέσθαι, ή μιν παύσει καταστρέψασθαι τὴν Ευρώπην, πρότερον ή έπὶ τέρμασι τοῖσι έκείνης γένηται. εὐξάμενος δὲ ἐσέβαλε τὴν φιάλην ἐς τὸν Ελλήσποντον καὶ γρύσεον κρητήρα καὶ Περσικον Είφος, τον ακινάκην καλέταῦτα οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διακρίναι, οὖτε εἰ τῷ ἡλίφ ανατιθείς κατήκε ές το πέλαγος, ούτε εί μετεμέλησε οί τον Έλλήσποντον μαστιγώσαντι καὶ αντὶ τούτων την θάλασσαν έδωρέετο. 20. 'Ως δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, διέβαινον κατα μεν την ετέρην των γεφυρέων την προς του Πόντου ό πεζός τε καὶ ή ἵππος ἄπασα, κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ Αἰγαίον τὰ ὑποζύγια καὶ ἡ θεραπητη. ἡγέοντο δὲ πρῶτα μὲν οί μύριοι Πέρσαι, εστεφανωμένοι πάντες, μετά δε τούτους ό σύμμικτος στρατός παντοίων έθνέων. ταύτην μέν την ήμέρην οὖτοι, τῆ δὲ ὑστεραίη πρῶτοι μὲν οἴ τε ἱππόται καὶ οί τὰς λόγχας κάτω τράποντες · ἐστεφάνωντο δὲ καὶ οὖτοι · μετὰ δὲ οί τε ίπποι οί ίροι και τὸ άρμα τὸ ίρον, ἐπὶ δὲ αὐτός τε Εέρξης καὶ οἱ αἰχμοφόροι καὶ οἱ ἱππόται οἱ χίλιοι, έπὶ δὲ τούτοισι ὁ ἄλλος στρατός. καὶ αἱ νέες αμα ἀνήγουτο ές την απεναντίον. ήδη δὲ ήκουσα καὶ ΰστατον διαβήναι βασιλέα πάντων. 21. Ξέρξης δε έπεί τε διέβη ές την Ευρώπην, έθηείτο τον στρατον ύπο μαστίγων διαβαίνοντα. διέβη δε ό στρατός αὐτοῦ ἐν έπτὰ ἡμέρησι καὶ έν έπτὰ εὐφρόνησι, έλινύσας οὐδένα χρόνον. ἐνθαῦτα λέγεται, Εέρξεω ήδη διαβεβηκότος τον Ελλήσπουτου, ἄνδρα είπειν Ελλησπόντιον : Ω Ζεῦ, τί δη ανδρὶ εἰδόμενος Πέρση καὶ οὖνομα ἀντὶ Διὸς Ξέρξεα θέμενος, ἀνάστατον την Έλλάδα εθέλεις ποιησαι, άγων πάντας ανθρώπους; καὶ γὰρ ἄνευ τούτων ἐξῆν τοι ποιέειν ταῦτα.

22. ΄Ο δὲ ναυτικὸς ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον πλώων παρὰ γῆν ἐκομίζετο, τὰ ἔμπαλιν πρήσσων τοῦ πεζοῦ. ΄Ο δὲ Δορίσκος ἐστὶ τῆς Θρηίκης αἰγιαλός τε καὶ πεδίον μέγα,

διὰ δὲ αὐτοῦ ρέει ποταμὸς μέγας "Εβρος. ἔδοξε ὧν τῶ Εέρξη ο χώρος είναι επιτήδεος ενδιατάξαι τε καὶ εξαριθμήσαι τον στρατον, καὶ ἐποίες ταῦτα. τὰς μὲν δὴ νέας τὰς πάσας απικομένας ές Δορίσκον οι ναύαρχοι κελεύσαντος Εέρξεω ές τον αιγιαλον τον προσεχέα Δορίσκω εκόμισαν. 23. ό δε εν τω Δορίσκω τούτον τον χρόνον της στρατιής αριθμον εποιέετο. 'Όσον μέν νυν εκαστοι παρείγον πλήθεος ἀριθμον, ούκ έχω εἶπαι τὸ ἀτρεκὲς (οὐ γὰρ λέγεται προς οὐδαμῶν ἀνθρώπων), σύμπαντος δὲ τοῦ στρατοῦ τοῦ πεζοῦ τὸ πλήθος ἐφάνη έβδομήκοντα καὶ έκατὸν μυριάδες. έξηρίθμησαν δε τόνδε τον τρόπον συναγαγόντες ές ενα γώρον μυριάδα ανθρώπων, καὶ συννάξαντες ταύτην ώς μάλιστα είχου, περιέγραψαν έξωθεν κύκλου, περιγράψαντες δὲ καὶ ἀπέντες τοὺς μυρίους, αίμασιὴν περιέβαλον κατὰ τὸν κύκλου, ύψος ανήκουσαν ανδρί ές τον ομφαλόν. δε ποιήσαντες, ἄλλους έσεβίβαζον ές το περιοικοδομημένον, μέγρι οὖ πάντας τούτω τῶ τρόπω ἐξηρίθμησαν. σαντες δε κατά έθνεα διέτασσον.

24. Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἠριθμήθη τε καὶ διετάχθη ὁ στρατὸς, ἐπεθύμησε αὐτός σφεας διεξελώσας θηήσασθαι. μετὰ δὲ ἐποίεε ταῦτα, καὶ διεξελαύνων ἐπὶ ἄρματος παρὰ ἔθνος ἐν ἕκαστον ἐπυνθάνετο, καὶ ἀπέγραφον οἱ γραμματισταὶ, ἔως ἐξ ἐσχάτων ἐς ἔσχατα ἀπίκετο, καὶ τῆς ἵππου καὶ τοῦ πεζοῦ. ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, τῶν νεῶν κατελκυσθεισέων ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Εέρξης, μετεκβὰς ἐκ τοῦ ἄριατος ἐς νέα Σιδωνίην, ἴζετο ὑπὸ σκηνῆ χρυσέη καὶ παρέπλωε παρὰ τὰς πρῷρας τῶν νεῶν, ἐπειρωτῶν τε ἐκάστας ὁμοίως ὡς καὶ τὸν πεζὸν, καὶ ἀπογραφόμενος. τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀναγαγόντες ὅσον τε τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ ἀνεκώχευον, τὰς πρῷρας ἐς γῆν τρέψαντες πάντες μετωπηδὸν, καὶ ἐξοπλίσαντες τοὺς ἐπιβάτας ὡς ἐς πόλε-

μον. ὁ δ' ἐντὸς τῶν πρωρέων πλώων ἐθηεῖτο καὶ τοῦ αἰγιαλοῦ.

25. Ξέρξης δὲ ἐκ τοῦ Δορίσκου ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, τους δε αιεί γινομένους εμποδων συστρατεύεσθαι ηνάγκαζε. οἱ δὲ ὑποδεκόμενοι Ελλήνων την στρατιην καὶ δειπνίζοντες Εέρξεα ές παν κακοῦ ἀπίκατο, οὕτω ώστε ἀνάστατοι έκ τῶν οἰκίων ἐγίνοντο · ὅκου γε Θασίοισι ὑπὲρ τῶν έν τη ηπείρω πολίων των σφετέρων δεξαμένοισι την Εέρξεω στρατιήν καὶ δειπνίσασι, 'Αντίπατρος ὁ 'Οργέος άραιρημένος, των αστων ανηρ δόκιμος όμοια τω μαλιστα, απέδεξε ές τὸ δείπνον τετρακόσια τάλαντα άργυρίου τετελεσμένα. 26. ένθα δη Μεγακρέοντος ανδρός 'Αβδηρίτεω έπος εὖ εἰρημένον εγένετο, δς συνεβούλευσε 'Αβδηρίτησι πανδημεί αὐτοὺς καὶ γυναῖκας έλθόντας ές τὰ σφέτερα ίρὰ ίζεσθαι ίκέτας των θεων, παραιτεομένους καὶ τὸ λοιπόν σφι ἀπαμύνειν τῶν ἐπιόντων κακῶν τὰ ἡμίσεα, τῶν τε παροιχομένων έχειν σφι μεγάλην χάριν, ὅτι βασιλεὺς Εέρξης ού δὶς έκάστης ἡμέρης ἐνόμισε σίτον αίρέεσθαι · παρέγειν γαρ αν 'Αβδηρίτησι, εί καὶ ἄριστον προείρητο όμοια τώ δείπνω παρασκευάζειν, ἡ μὴ ὑπομένειν Εέρξεα ἐπιόντα, ή καταμείναντας κάκιστα πάντων ανθρώπων διατριβήναι. 27. Οι μεν δη πιεζόμενοι όμως το επιτασσόμενον επετέλεον. Εέρξης δε εκ της 'Ακάνθου εντειλάμενος τοισι στρατηγοίσι τον ναυτικον στρατον υπομένειν έν θέρμη, απηκε ἀπ' έωυτοῦ τὰς νέας πορεύεσθαι, (Θέρμη δὲ τῆ ἐν τῷ Θερμαίω κόλπω οἰκημένη, ἀπ' ης καὶ ὁ κόλπος οδτος την επωνυμίην έχει:) ταύτη γὰρ επυνθάνετο συντομώτατον ϵ ival.

28. 'Ο μεν δη περί Πιερίην διέτριβε ημέρας συχνάς. οἱ δε δη κήρυκες οἱ ἀποπεμφθέντες ες την Ἑλλάδα επὶ γης αἴτησιν ἀπίκατο, οἱ μεν κεινοὶ, οἱ δε φέροντες γην τε καὶ

Των δε δόντων ταυτα εγένοντο οίδε, Θεσσαλοί, ΰδωρ. Δόλοπες, Αινιήνες, Περραιβοί, Λοκροί, Μάγνητες, Μηλιέες, 'Αχαιοὶ οἱ Φθιῆται, καὶ Θηβαῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ πλην Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων. ἐπὶ τούτοισι οἱ Ελληνές έταμον δρκιον οι τῶ βαρβάρω πόλεμον ἀειράμενοι. όρκιον ώδε είχε "Οσοι τώ Πέρση έδοσαν σφέας αὐτοὺς "Ελληνες εόντες, μη αναγκασθέντες, καταστάντων σφι εὖ τῶν πρηγμάτων, τούτους δεκατεῦσαι τῷ ἐν Δελφοίσι θεῷ. τὸ μὲν δὴ- ὅρκιον ὧδε εἶχε τοῖσι Ελλησι. 'Αθήνας καὶ Σπάρτην οὐκ ἀπέπεμψε Εέρξης ἐπὶ γῆς αἶτησιν κήρυκας τωνδε είνεκεν πρότερον Δαρείου πέμψαντος έπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ μὲν αὐτῶν τοὺς αἰτέοντας ές τὸ βάραθρον, οί δ' ές φρέαρ έσβαλόντες, εκέλευον γην τε καὶ ύδωρ έκ τούτων φέρειν παρά βασιλέα. τούτων μεν είνεκεν ούκ έπεμψε Εέρξης τους αιτήσοντας. ὅ τι δὲ τοισι 'Αθηναίοισι ταῦτα ποιήσασι τοὺς κήρυκας συνήνεικε ἀνεθέλητον γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἶπαι, πλην ὅτι σφέων ή χώρη καὶ ή πόλις έδηϊώθη. άλλὰ τοῦτο οὐ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην δοκέω γενέσθαι.

30. Ἡ δὲ στρατηλασίη ἡ βασιλέος οὔνομα μὲν εἶχε ὡς ἐπ' ᾿Αθήνας ἐλαύνει, κατίετο δὲ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ, οἱ Ἦληνες οὐκ ἐν ὁμοίῳ πάντες ἐποιεῦντο · οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν δόντες γῆν τε καὶ ΰδωρ τῷ Πέρση εἶχον θάρσος, ὡς οὐδὲν πεισόμενοι ἄχαρι πρὸς τοῦ βαρβάρου · οἱ δὲ οὐ δόντες ἐν δείματι μεγάλῳ κατέστασαν, ἄτε οὕτε νεῶν ἐουσέων ἐν τῆ Ἑλλάδι ἀριθμὸν ἀξιομάχων δέκεσθαι τὸν ἐπιόντα, οὕτε βουλομένων τῶν πολλῶν ἀντάπτεσθαι τοῦ πολέμου, μηδιζόντων δὲ προθύμως.

31. ἐνθαῦτα ἀναγκαίη ἐξέργομαι γνώμην ἀποδέξασθαι ἐπίφθονον μὲν πρὸς τῶν πλεόνων ἀνθρώπων, ὅμως δὲ, τῆ ἡ ἐμοὶ φαίνεται εἶναι ἀληθὲς, οὐκ ἐπισχήσω. εἰ

Αθηναίοι καταρρωδήσαντες τον επιόντα κίνδυνον εξέλιπον την σφετέρην, ή καὶ μη έκλιπόντες άλλα μείναντες έδοσαν σφέας αὐτοὺς Ξέρξη, κατὰ τὴν θάλασσαν οὐδαμοὶ αν έπειρωντο άντιεύμενοι βασιλέϊ. εί τοίνυν κατά την θάλασσαν μηδείς ήντιοῦτο Εέρξη, κατά γε αν την ήπειρον τοιάδε έχίνετο · εί καὶ πολλοὶ τειχέων κιθώνες ήσαν έληλαμένοι διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ Πελοποννησίοισι, προδοθέντες αν Λακεδαιμόνιοι ύπο των συμμάχων ούκ έκόντων, άλλ' ύπ' άναγκαίης, κατὰ πόλις άλισκομένων ύπὸ τοῦ ναυτικοῦ ατρατοῦ τοῦ βαρβάρου, εμουνώθησαν, μουνωθέντες δε αν και αποδεξάμενοι έργα μεγάλα ἀπέθανον γενναίως. 32. ἢ ταῦτα αν έπαθου, ή προ του όρεοντες αν και τους άλλους Έλληνας μηδίζοντας, όμολογίη αν έχρήσαντο προς Εέρξεα. ούτω αν επ' αμφότερα ή Έλλας εγίνετο ύπο Πέρσησι. την γαρ ωφελίην την των τειχέων των δια του Ίσθμου έληλαμένων ου δύναμαι πυθέσθαι ήτις αν ήν, βασιλίος έπικρατέοντος της θαλάσσης. νῦν δὲ Αθηναίους ἄν τις λέγων σωτήρας γενέσθαι της Ελλάδος οὐκ αν αμαρτάνοι τάληθέος · οὖτοι γὰρ ἐπὶ ὁκότερα τῶν πρηγμάτων ἐτράποντο, ταῦτα ρέψειν ἔμελλε. έλομενοι δὲ τὴν Ἑλλάδα περιείναι έλευθέρην, τοῦτο τὸ Ελληνικον παν τὸ λοιπον, όσον μη εμήδισε, αυτοί ούτοι ήσαν οί επεγείραντες, καί βασιλέα μετά γε θεους άνωσάμενοι. οὐδέ σφεας χρηστήρια φοβερὰ ἐλθόντα ἐκ Δελφῶν καὶ ἐς δεῖμα βαλόντα έπεισε εκλιπείν την Έλλάδα, άλλα καταμείναντες άνέσχουτο τον επιόντα επί την χώρην δεξασθαι.

33. Πέμψαντες γὰρ οἱ ᾿Αθηναῖοι ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους χρηστηριάζεσθαι ἦσαν ἐτοῖμοι. καί σφι ποιήσασι περὶ τὸ ἱρὸν τὰ νομιζόμενα, ὡς ἐς τὸ μέγαρον ἐσελθόντες ἵζοντο, χρậ ἡ Πυθίη, τῆ οὖνομα ἦν ᾿Αριστονίκη,
τάδε ·

*Ω μέλεοι, τί κάθησθε; λιπων φεῦγ' ἔσχατα γαίης Δώματα καὶ πόλιος τροχοειδέος ἄκρα κάρηνα.
Οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον, οὔτε τὸ σῶμα,
Οὔτε πόδες νέατοι, οὖτ' ὧν χέρες, οὔτε τι μέσσης
Λείπεται, ἀλλ' ἀΐδηλα πέλει. κατὰ γάρ μιν ἐρείπει δ
Πῦρ τε καὶ ὀξὸς ᾿Αρης, Συριηγενὲς ἄρμα διώκων.
Πολλὰ δὲ κἄλλ' ἀπολεῖ πυργώματα, κοὐ τὸ σὸν οἶον ·
Πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλερῷ πυρὶ δώσει,
Οἴ που νῦν ἱδρῶτι ῥεούμενοι ἐστήκασι,
Δείματι παλλόμενοι, κατὰ δ' ἀκροτάτοις ὀρόφοισι
Λἶμα μέλαν κέχυται, προϊδὸν κακότητος ἀνάγκας.
'Αλλ' ἴτον ἐξ ἀδύτοιο, κακοῖς δ' ἐπικίδνατε θυμόν.

34. Ταῦτα ἀκούσαντες, οἱ τῶν ᾿Αθηναίων θεοπρόποι συμφορῆ τῆ μεγίστη ἐχρέοντο. προβάλλουσι δὲ σφέας αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ κακοῦ τοῦ κεχρησμένου, Τίμων ὁ ᾿Ανδροβούλου, τῶν Δελφῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα, συνεβούλευέ σφι ἰκετηρίας λαβοῦσι δεύτερα αὖτις ἐλθόντας χρᾶσθαι τῷ χρηστηρίῳ ὡς ἰκέτας. πειθομένοισι δὲ ταῦτα τοῖσι ᾿Αθηναίοισι, καὶ λέγουσι · Ἦναξ, χρῆσον ἡμῦν ἄμεινόν τι περὶ τῆς πατρίδος, αἰδεσθεὶς τὰς ἱκετηρίας τάσδε τάς τοι ἤκομεν φέροντες · ἡ οὖ τοι ἄπιμεν ἐκ τοῦ ἀδύτου, ἀλλ αὐτοῦ τῆδε μενέομεν, ἔστ ἀν καὶ τελευτήσωμεν · 35. ταῦτα δὲ λέγουσι ἡ πρόμαντις χρᾶ δεύτερα τάδε ·

Οὐ δύναται Παλλὰς Δί' 'Ολύμπιον ἐξιλάσασθαι, Αισσομένη πολλοισι λόγοις καὶ μήτιδι πυκνῆ. Σοὶ δὲ τόδ' αὖτις ἔπος ἐρέω, ἀδάμαντι πελάσσας. Τῶν ἄλλων γὰρ άλισκομένων, ὅσα Κέκροπος οὖρος Ἐντὸς ἔχει κευθμών τε Κιθαιρῶνος ζαθέοιο, Τείχος Τριτογενεῖ ξύλινον διδοι εὐρύοπα Ζεὺς Μοῦνον ἀπόρθητον τελέθειν, τὸ σὲ τέκνα τ' ὀνήσει. Μηδὲ σύ γ' ἱπποσύνην τε μένειν καὶ πεζον ἰόντα Πολλὸν ἀπ' ἡπείρου στρατὸν ἥσυχος, ἀλλ' ὑποχωρεῖν

Νῶτον ἐπιστρέψας · ἔτι τοί κοτε κάντίος ἔσση. ³Ω θείη Σαλαμίς, ἀπολεῖς δὲ σὰ τέκνα γυναικῶν ^{*}Η που σκιδναμένης Δημήτερος ἡ συνιούσης.

10

36. Ταῦτά σφι ἠπιώτερα γὰρ τῶν προτέρων καὶ ἢν καὶ ἐδόκεε εἶναι, συγγραψάμενοι ἀπαλλάσσοντο ἐς τὰς ᾿Αθήνας. ὡς δὲ ἀπελθόντες οἱ θεοπρόποι ἀπήγγελλον ἐς τὸν δῆμον, γνῶμαι καὶ ἄλλαι πολλαὶ ἐγίνοντο διζημένων τὸ μαντήϊον, καὶ αίδε συνεστηκυῖαι μάλιστα · τῶν πρεσβυτέρων ἔλεγον μετεξέτεροι δοκέειν σφι τὸν θεὸν τὴν ἀκρόπολιν χρῆσαι περιέσεσθαι · ἡ γὰρ ἀκρόπολις τὸ πάλαι τῶν ᾿Αθηνέων ἡηχῷ ἐπέφρακτο. οἱ μὲν δὴ κατὰ τὸν φραγμὸν συνεβάλλοντο τοῦτο τὸ ξύλινον τείχος εἶναι · οἱ δ΄ αὖ ἔλεγον τὰς νέας σημαίνειν τὸν θεὸν, καὶ ταύτας παραρτέεσθαι ἐκέλευον τὰ ἄλλα ἀπέντας. τοὺς ὧν δὴ τὰς νέας λέγοντας εἶναι τὸ ξύλινον τείχος ἔσφαλλε τὰ δύο τὰ τελευταῖα ἡηθέντα ὑπὸ τῆς Πυθίης,

⁹Ω θείη Σαλαμὶς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν ⁸Η που σκιδναμένης Δημήτερος ἡ συνιούσης.

κατὰ ταῦτα τὰ ἔπεα συνεχέοντο αἱ γνῶμαι τῶν φαμένων τὰς νέας τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι. οἱ γὰρ χρησμολόγοι ταύτη ταῦτα ἐλάμβανον, ὡς ἀμφὶ Σαλαμῖνα δεῖ σφέας έσσωθῆναι ναυμαχίην παρασκευασαμένους.

37. Ήν δὲ τῶν τις 'Αθηναίων ἀνηρ ἐς πρώτους νεωστὶ παριῶν, τῷ οὖνομα μὲν ἢν Θεμιστοκλέης, παῖς δὲ Νεοκλέος ἐκαλέετο. οὖτος ὡνηρ οὐκ ἔφη πᾶν ὀρθῶς τοὺς χρησμολόγους συμβάλλεσθαι, λέγων τοιάδε εἰ ἐς 'Αθηναίους εἰχε τὸ ἔπος εἰρημένον ἐόντως, οὐκ ἃν οὕτω μιν δοκέειν ἢπίως χρησθηναι, ἀλλὰ ὧδε, 'Ω σχετλίη Σαλαμὶς, ἀντὶ τοῦ 'Ω θείη Σαλαμὶς, εἴ πέρ γε ἔμελλον οἱ οἰκήτορες ἀμφ' αὐτῆ τελευτήσειν. ἀλλὰ γὰρ ἐς τοὺς πολεμίους τῷ θεῷ εἰρησθαι

τὸ γρηστήριον συλλαμβάνοντι κατὰ τὸ ὀρθὸν, ἀλλ' οὐκ ἐς 'Αθηναίους. παρασκευάζεσθαι ων αυτούς ως ναυμαχήσοντας συνεβούλευε, ώς τούτου εόντος τοῦ ξυλίνου τείχεος. ταύτη Θεμιστοκλέος αποφαινομένου, Αθηναίοι ταῦτά σφι έγνωσαν αίρετώτερα είναι μάλλον ή τὰ τῶν χρησμολόγων, οὶ οὐκ ἔων ναυμαχίην ἀρτέεσθαι, τὸ δὲ σύμπαν είναι οὐδὲ χείρας άνταείρεσθαι, άλλα έκλιπόντας χώρην την Αττικήν άλλην τινα οἰκίζειν. 38. Έτέρη τε Θεμιστοκλέϊ γνώμη έμπροσθε ταύτης ές καιρον ηρίστευσε, ότε 'Αθηναίοισι γενομένων γρημάτων μεγάλων έν τῷ κοινῷ, τὰ ἐκ τῶν μετάλλων σφι προσήλθε των ἀπο Λαυρείου, ἔμελλον λάξεσθαι ορχηδον έκαστος δέκα δραγμάς. τότε Θεμιστοκλέης ανέγνωσε 'Αθηναίους, της διαιρέσιος ταύτης παυσαμένους, νέας τούτων των χρημάτων ποιήσασθαι διηκοσίας ές τὸν πόλεμον, τον προς Αιγινήτας λέγων. ούτος γαρ ο πόλεμος συστας έσωσε τότε την Ελλάδα, αναγκάσας θαλασσίους γενέσθαι 'Αθηναίους. αί δε ές το μεν εποιήθησαν ούκ έχρησθησαν, ές δέον δε ούτω τη Ελλάδι εγένοντο. αυταί τε δη αί νέες τοισι 'Αθηναίοισι προποιηθείσαι ύπηρχον, έτέρας τε έδεε προσναυπηγέεσθαι. έδοξέ τέ σφι μετά τὸ χρηστήριον βουλευομένοισι, επιόντα επί την Ελλάδα τον βάρβαρον δέκεσθαι τησι νηυσί πανδημεί, τώ θεώ πειθομένους, αμα Έλλήνων τοισι βουλομένοισι.

39. Τὰ μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖσι 'Αθηναίοισι ἐγεγονεε· συλλεγομένων δὲ ἐς τὤυτὸ τῶν περὶ τὴν Ελλάδα τὰ ἀμείνω φρονεόντων, καὶ διδόντων σφίσι λόγον καὶ πίστιν, ἐνθαῦτα ἐδόκεε βουλευομένοισι αὐτοῖσι πρῶτον μὲν χρημάτων πάντων καταλλάσσεσθαι τάς τε ἔχθρας καὶ τοὺς κατ ἀλλήλους ἐόντας πολέμους. ἦσαν δὲ πρός τινας καὶ ἄλλους ἐγκεκρημένοι, ὁ δὲ ὧν μέγιστος 'Αθηναίοισί τε καὶ Αἰγινήτησι. μετὰ δὲ, πυνθανόμενοι Εέρξεα σὺν τῷ

στρατῷ εἶναι ἐν Σάρδισι, ἐβουλεύσαντο κατασκόπους πέμπειν ἐς τὴν ᾿Ασίην τῶν βασιλέος πρηγμάτων, ἐς Ἦργος τε ἀγγέλους όμαιχμίην συνθησομένους πρὸς τὸν Πέρσην, καὶ ἐς Σικελίην ἄλλους πέμπειν παρὰ Γέλωνα τὸν Δεινομένεος, ἔς τε Κέρκυραν, κελεύσοντας βοηθέειν τῆ Ἑλλάδι, καὶ ἐς Κρήτην ἄλλους, φρονήσαντες εἴ κως ἔν τε γένοιτο τὸ Ἑλληνικὸν, καὶ εἰ συγκύψαντες τῶυτὸ πρήσσοιεν πάντες, ὡς δεινῶν ἐπιόντων ὁμοίως πᾶσι Ελλησι.

III. THE PASS OF THERMOPYLAE.

1. Οἱ δὲ Ελληνες έβουλεύοντο τῆ τε στήσονται τὸν πόλεμον, καὶ έν οίοισι χώροισι. ή νικῶσα δὲ γνώμη ἐγένετο την εν Θερμοπύλησι εσβολην φυλάξαι. στεινοτέρη γαρ εφαίνετο εουσα της ες Θεσσαλίην, και μία, αγχοτέρη τε της έωυτων. την δε ατραπον, δι' ην ηλωσαν οι άλόντες Ελλήνων εν Θερμοπύλησι, οὐδε ἤδεσαν ἐοῦσαν πρότερον ήπερ ἀπικόμενοι ές Θερμοπύλας ἐπύθοντο Τρηχινίων. ταύτην ων εβουλεύσαντο φυλάσσοντες την εσβολήν μη παριέναι ές την Ελλάδα του βάρβαρου, του δε ναυτικου στρατον πλέειν γης της Ιστιαιήτιδος ἐπὶ ᾿Αρτεμίσιον. ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλήλων ἐστὶ, ώστε πυνθάνεσθαι τὰ κατ' έκατέρους ἐόντα. 2. Οί τε χῶροι οὕτω ἔχουσι· τοῦτο μέν, το Αρτεμίσιον, έκ τοῦ πελάγεος τοῦ Θρηϊκίου έξ εὐρέος συνάγεται ές στεινον έόντα τον πόρον τον μεταξύ νήσου τε Σκιάθου καὶ ηπείρου Μαγνησίης · έκ δὲ τοῦ στεινοῦ της Ευβοίης ήδη το Αρτεμίσιον δέκεται αίγιαλος, έν δὲ ᾿Αρτέμιδος ἱρόν. ἡ δὲ αὖ διὰ Τρηχίνος ἔσοδος ἐς την Ελλάδα έστι, τη στεινοτάτη, ημίπλεθρον. ου μέντοι κατὰ τοῦτό γ' ἐστὶ τὸ στεινότατον τῆς χώρης τῆς ἄλλης,

άλλ' ξμπροσθέ τε Θερμοπυλέων καὶ ὅπισθε, κατά τε 'Αλπηνούς όπισθε εόντας εούσα άμαξιτος μούνη, καὶ έμπροσθε κατά Φοίνικα ποταμον άγχοῦ 'Ανθηλής πόλιος άμαξιτος άλλη μούνη. 3. των δε Θερμοπυλέων το μεν προς έσπέρης ουρος ἄβατόν τε καὶ ἀπόκρημνον, ύψηλον, ἀνατείνον ές την Οίτην, το δε προς την ηω της όδου θάλασσα υποδέκεται καὶ τενάγεα. ἔστι δὲ ἐν τῆ ἐσόδφ ταύτη θερμὰ λουτρὰ, τὰ Χύτρους καλέουσι οἱ ἐπιχώριοι, καὶ βωμὸς ἵδρυται Ήρακλέος ἐπ' αὐτοῖσι. ἐδέδμητο δὲ τεῖχος κατὰ ταύτας τὰς ἐσβολὰς, καὶ τό γε παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν. δὲ Φωκέες τὸ τείγος, δείσαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἡλθον ἐκ Θεσπρωτών οἰκήσοντες γην την Αἰολίδα, τήν περ νῦν ἐκτέαται. άτε δη πειρωμένων των Θεσσαλών καταστρέφεσθαί σφεας, τοῦτο προεφυλάξαντο οἱ Φωκέες · καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερμὸν τότε ἐπῆκαν ἐπὶ τὴν ἔσοδον, ὡς αν χαραδρωθείη ο χώρος, παν μηχανεόμενοι, όκως μή σφι εσβάλοιεν οί Θεσσαλοί ές την χώρην. το μέν νυν τείχος το άρχαίον έκ παλαιού τε έδέδμητο, καὶ τὸ πλέον αὐτοῦ ήδη ὑπὸ χρόνου εκέετο. 4. τοίσι δε αυτις ορθώσασι έδοξε ταύτη άπαμύνειν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τὸν βάρβαρον. κώμη δέ έστι άγγοτάτω της όδου, Άλπηνοι ούνομα · έκ ταύτης δε έπισιτιείσθαι έλογίζοντο οί "Ελληνες. οί μεν νυν χώροι οδτοι τοισι Ελλησι είναι εφαίνοντο επιτήδεοι. άπαντα γαρ προσκεψάμενοι, καὶ ἐπιλογισθέντες ὅτι οὖτε πλήθεϊ ἔξουσι χρασθαι οἱ βάρβαροι οὖτε ἵππω, ταύτη σφι ἔδοξε δέκεσθαι τον επιόντα επὶ τὴν Ἑλλάδα. ὡς δὲ επύθοντο τὸν Πέρσην έοντα εν Πιερίη, διαλυθέντες εκ τοῦ Ἰσθμοῦ έστρατεύοντο αὐτῶν οἱ μὲν ἐς Θερμοπύλας πεζη, ἄλλοι δὲ κατὰ θάλασσαν έπ' 'Αρτεμίσιον.

5. ΄Ο δε ναυτικός Εέρξεω στρατός δρμεόμενος εκ Θέρμης πόλιος παρέβαλε νηυσί τησι άριστα πλεούσησι δέκα

ίθυ Σκιάθου, ένθα ήσαν προφυλάσσουσαι νέες τρείς Ελληνίδες, Τροιζηνίη τε καὶ Αιγιναίη καὶ 'Αττική. προϊδόντες δε ούτοι τὰς νέας τῶν βαρβάρων, ες φυγὴν ὥρμησαν. 6. Των δε δέκα νεων των βαρβάρων τρείς επήλασαν περί τὸ ἔρμα τὸ μεταξὺ ἐὸν Σκιάθου τε καὶ Μαγνησίης, καλεόμενον δε Μύρμηκα. ενθαύτα οι βάρβαροι, επειδή στήλην λίθου επέθηκαν κομίσαντες επὶ τὸ έρμα, δρμηθέντες αὐτοὶ έκ Θέρμης, ως σφι τὸ έμποδων έγεγόνεε καθαρον, έπέπλεον πάσησι τησι νηυσὶ, ενδεκα ήμέρας παρέντες μετὰ την βασιλέος έξέλασιν έκ θέρμης. τὸ δὲ ἔρμα σφι κατηγήσατο έον εν πόρφ μάλιστα Πάμμων Σκύριος. πανημερον δε πλώοντες οἱ βάρβαροι ἐξανύουσι τῆς Μαγνησίης χώρης έπὶ Σηπιάδα τε καὶ τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κασθαναίης τε πόλιος εόντα καὶ Σηπιάδος άκτης. Μέχρι μέν νυν τούτου του γώρου καὶ Θερμοπυλέων ἀπαθής τε κακών ην ό στρατός.

7. Αί μεν δή πρώται των νεών ώρμεον πρός γή, ἄλλαι δ' έπ' ἐκείνησι ἐπ' ἀγκυρέων · ἄτε γὰρ τοῦ αἰγιαλοῦ ἐόντος ου μεγάλου, πρόκροσσαι ώρμέοντο ές πόντον καὶ έπὶ όκτω ταύτην μεν την ευφρόνην ουτω αμα δε δρθρω, έξ αίθρίης τε καὶ νηνεμίης της θαλάσσης ζεσάσης, επέπεσέ σφι γειμών τε μέγας καὶ πολλὸς ἄνεμος ἀπηλιώτης, τὸν δή Έλλησποντίην καλέουσι οί περί ταῦτα τὰ χωρία οἰκηόσοι μέν νυν αὐτῶν αὐξόμενον ἔμαθον τὸν ἄνεμον, καὶ τοίσι ούτω είχε δρμου, οί δ' έφθησαν τον χειμώνα άνασπάσαντες τὰς νέας, καὶ αὐτοί τε περιήσαν καὶ αἱ νέες αὐτῶν · ὅσας δὲ τῶν νεῶν μεταρσίας ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε προς Ίπνους καλεομένους τους έν Πηλίω, τὰς δὲ ές τὸν αί δὲ περὶ αὐτὴν τὴν Σηπιάδα περιέπιπτον, αί αίγιαλόν. δε ες Μελίβοιαν πόλιν, αί δε ες Κασθαναίην εξεβράσσουτο. ην δε του χειμώνος χρημα άφορητον. 8. Λέγεται δε

λόγος, ώς 'Αθηναίοι τον Βορέην έκ θεοπροπίου επεκαλέσαντο, ελθόντος σφι άλλου χρηστηρίου τον γαμβρον επίκουρον καλέσασθαι. Βορέης δὲ κατὰ τὸν Ἑλλήνων λόγον έχει γυναίκα 'Αττικήν, 'Ωρείθυιαν την 'Ερεχθέος. κατά δή το κήδος τούτο οἱ Αθηναίοι, ώς φάτις ώρμηται, συμβαλλόμενοί σφι του Βορέην γαμβρον είναι, ναυλοχέοντες της Ευβοίης έν Χαλκίδι, ώς έμαθον αυξόμενον τον χειμώνα, η καὶ πρὸ τούτου, ἔθυόν τε καὶ ἐπεκαλέοντο τόν τε Βορέην καὶ τὴν 'Ωρείθυιαν τιμωρήσαί σφι καὶ διαφθείραι τῶν βαρβάρων τὰς νέας, ὡς καὶ πρότερον περὶ Αθων. εί μέν νυν διὰ ταῦτα τοῖσι βαρβάροισι όρμέουσι ὁ Βορέης ἐπέπεσε, ούκ έχω είπαι· οί δ' ων 'Αθηναίοί σφι λέγουσι βοηθήσαντα τον Βορέην πρότερον καὶ τότε ἐκείνα κατεργάσασθαι, καὶ ἱρὸν ἀπελθόντες Βορέω ἱδρύσαντο παρὰ ποταμὸν Ἰλισ-9. έν τούτω τω πόνω νέας οι έλαγίστας λέγουσι διαφθαρήναι, τετρακοσιέων ούκ έλάσσονας, ἄνδρας τε άναριθμήτους, χρημάτων τε πλήθος ἄφθονον · ώστε 'Αμεινοκλέϊ τῷ Κρητίνεω ἀνδρὶ Μάγνητι γηοχέοντι περὶ Σηπιάδα μεγάλως ή ναυηγίη αΰτη χρηστή έγένετο, δς πολλά μεν χρύσεα ποτήρια ύστέρω χρόνω έκβρασσόμενα ανείλετο, πολλά δε άργύρεα, θησαυρούς τε των Περσέων εύρε, άλλα τε [χρύσεα] ἄφατα χρήματα περιεβάλετο. άλλ' ὁ μὲν τἄλλα ούκ εύτυχέων εύρήμασι μέγα πλούσιος εγένετο ήν γάρ τις καὶ τοῦτον ἄχαρις συμφορή λυπεῦσα παιδοφόνος. 10. σιταγωγών δὲ όλκάδων καὶ τῶν ἄλλων πλοίων δια-Φθειρομένων ούκ έπην αριθμός, ώστε δείσαντες οί στρατηγοὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ, μή σφι κεκακωμένοισι ἐπιθέωνται οί Θεσσαλοί, έρκος ύψηλον έκ των ναυηγίων περιεβάήμέρας γάρ δη έχείμαζε τρείς τέλος δε έντομά τε ποιεύντες καὶ καταείδοντες γόησι τῷ ἀνέμφ οἱ Μάγοι, προς δε τούτοισι καὶ τῆ Θέτι καὶ τῆσι Νηρηΐσι θύοντες,

έπαυσαν τετάρτη ήμέρη, η άλλως κως αυτος έθέλων έκότη δε Θέτι έθυον πυθόμενοι παρά των 'Ιώνων τον λόγον, ώς έκ τοῦ χώρου τούτου άρπασθείη ὑπὸ Πηλέος, είη τε άπασα ή ακτή ή Σηπιας εκείνης τε και των άλλων Νηρηίδων. 11. Ο μεν δη τετάρτη ημέρη επέπαυτο · τοίσι δὲ "Ελλησι οἱ ἡμεροσκόποι, ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν Εὐβοϊκῶν καταδραμόντες δευτέρη ήμέρη απ' ής ο γειμων ο πρώτος έγενετο, εσήμαινον πάντα τὰ γενόμενα περί την ναυηγίην. οί δε ώς επύθοντο, Ποσειδέωνι σωτήρι ευξάμενοι, καὶ σπονδας προχέαντες την ταχίστην, οπίσω ηπείγοντο έπὶ τὸ Αρτεμίσιον, έλπίσαντες ολίγας τινάς σφι αντιξόους έσεσθαι νέας. οι μεν δη το δεύτερον έλθόντες περί το 'Αρτεμίσιον έναυλόχεον, Ποσειδέωνος σωτήρος επωνυμίην από τούτου έτι καὶ ές τόδε νομίζοντες. 12. Οἱ δὲ βάρβαροι, ώς ἐπαύσατό τε ὁ ἄνεμος καὶ τὸ κῦμα ἔστρωτο, κατασπάσαντες τὰς νέας ἔπλεον παρὰ τὴν ἤπειρον, κάμψαντες δὲ την άκρην της Μαγνησίης, ιθέαν έπλεον ές τον κόλπον τον έπι Παγασέων φέροντα. ἔστι δὲ χῶρος ἐν τῷ κόλπῳ τούτω της Μαγνησίης, ένθα λέγεται τον 'Ηρακλέα καταλειφθήναι ύπο Ἰήσονός τε καὶ τῶν συνεταίρων έκ τῆς 'Αργούς επ' ύδωρ πεμφθέντα, εὖτ' επὶ τὸ κῶας ἔπλεον ες Αίαν την Κολχίδα · ένθεῦτεν γὰρ ἔμελλον ύδρευσάμενοι ές τὸ πέλαγος ἀφήσειν, ἐπὶ τούτου δὲ τῷ χώρφ οὖνομα γέγονε 'Αφεταί, εν τούτω ων δρμον οι Εέρξεω εποιεύντο.

13. Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς, πορευθεὶς διὰ Θεσσαλίης καὶ 'Αχαιίης, ἐσβεβληκὼς ἦν καὶ δὴ τριταίος ἐς Μηλιέας · ἐν Θεσσαλίη μὲν ἄμιλλαν ποιησάμενος ἵππων τῶν ἐωυτοῦ, ἀποπειρεόμενος καὶ τῆς Θεσσαλίης ἵππου, πυθόμενος ὡς ἀρίστη εἶη τῶν ἐν Ἔλλησι · ἔνθα δὴ αἱ Ἑλληνίδες ἵπποι ἐλείποντο πολλόν. τῶν μέν νυν ἐν Θεσσαλίη ποταμῶν 'Ονόχωνος μοῦνος οὐκ ἀπέχρησε τῷ στρατιῷ τὸ ῥέεθρον

πινόμενος, των δε έν Αγαιίη ποταμών ρεόντων οὐδε όστις μέγιστος αὐτῶν ἐστὶ Ἡπιδανὸς, οὐδὲ οὖτος ἀντέσχε εἰ μὴ φλαύρως. 14. Ταυτα μέν τὰ έν Θεσσαλίη και τὰ έν 'Αχαιίη · ἀπὸ δὲ τούτων τῶν χώρων ἤῖε ἐς τὴν Μηλίδα παρα κόλπου θαλάσσης, εν τῷ ἄμπωτίς τε καὶ ρηγίη ἀνὰ πασαν ήμερην γίνεται. περί δε τον κόλπον τοῦτόν έστι χώρος πεδινός, τῆ μεν εύρὺς, τῆ δὲ καὶ κάρτα στεινός. περί δὲ τὸν γῶρον οὖρεα ύψηλὰ καὶ ἄβατα περικληΐει πασαν την Μηλίδα γην, Τρηχίνιαι πέτραι καλεόμεναι. πρώτη μέν νυν πόλις έστὶ έν τῷ κόλπφ ἰόντι ἀπ' 'Αχαιίης Αντικύρη, παρ' ην ποταμός Σπερχείος ρέων έξ 'Ενιήνων ές θάλασσαν έκδιδοί. ἀπὸ δὲ τούτου διὰ εἴκοσί κου σταδίων άλλος ποταμός, τω ούνομα κέεται Δύρας, του βοηθέοντα τω Ἡρακλέϊ καιομένω λόγος έστὶ ἀναφανήναι. άπο δε τούτου δι' άλλων είκοσι σταδίων άλλος ποταμός έστι, δς καλέεται Μέλας. 15. Τρηχίς δε πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου ποταμοῦ πέντε στάδια ἀπέχει. ταύτη δὲ καὶ ευρύτατον έστι πάσης της χώρης ταύτης έκ των ουρέων ές θάλασσαν, κατ' à Τρηχίς πεπόλισται · δισχίλιά τε γὰρ καὶ δισμύρια πλέθρα τοῦ πεδίου έστί. τοῦ δὲ οὖρεος, τὸ περικλητει την γην την Τρηχινίην, έστι διασφάξ προς μεσαμβρίην Τρηχίνος, διὰ δὲ τῆς διασφάγος 'Ασωπὸς ποταμὸς ρέει παρὰ τὴν ὑπώρεαν τοῦ οὖρεος. 16. ἔΕστι δὲ άλλος Φοίνιξ ποταμός ου μέγας πρός μεσαμβρίην του 'Ασωποῦ, δε ἐκ τῶν οὐρέων τούτων ρέων ἐς τὸν 'Ασωπὸν έκδιδοί. κατά δε τον Φοίνικα ποταμον στεινότατόν έστι. άμαξιτὸς γὰρ μία μούνη δέδμηται. ἀπὸ δὲ τοῦ Φοίνικος ποταμού πεντεκαίδεκα στάδιά έστι ές Θερμοπύλας. έν δε τω μεταξύ Φοίνικος ποταμού και Θερμοπυλέων κώμη τέ έστι, τη οὖνομα 'Ανθήλη κέεται, παρ' ην δη παραρρέων ό 'Ασωπος ές θάλασσαν έκδιδοί, καὶ χώρος περὶ αὐτὴν εὐρὺς,

έν τῷ Δήμητρός τε ίρον 'Αμφικτυονίδος ίδρυται, καὶ έδραι εἰσὶ 'Αμφικτύοσι καὶ αὐτοῦ τοῦ 'Αμφικτύονος ἰρόν.

17. Βασιλεύς μεν δη Εέρξης έστρατοπεδεύετο της Μηλίδος ἐν τῆ Τρηχινίη, οἱ δὲ δὴ Ελληνες ἐν τῆ διόδω. καλέεται δε ό χώρος ούτος ύπο μεν των πλεόνων Έλλήνων Θερμοπύλαι, ύπο δε των επιγωρίων καὶ περιοίκων Πύλαι. έστρατοπεδεύοντο μέν νυν έκάτεροι έν τούτοισι τοίσι γωρίοισι · έπεκράτεε δε ό μεν των προς βορέην ανεμον εχόντων πάντων μέχρι Τρηχίνος, οί δὲ τῶν πρὸς νότον καὶ μεσαμβρίην Φερόντων το έπὶ ταύτης της ηπείρου. δε οίδε Έλλήνων οι υπομένοντες τον Πέρσην έν τούτω τω χώρω · Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι όπλιται, και Τεγεητέων καὶ Μαντινέων χίλιοι, ἡμίσεες έκατέρων, έξ 'Ορχομενοῦ τε της 'Αρκαδίης είκοσι καὶ έκατον, καὶ έκ της λοιπης 'Αρκαδίης γίλιοι · τοσούτοι μεν 'Αρκάδων, από δε Κορίνθου τετρακόσιοι καὶ ἀπὸ Φλιοῦντος διηκόσιοι καὶ Μυκηναίων ὀγδώκοντα· ούτοι μεν άπο Πελοποννήσου παρήσαν, άπο δε Βοιωτών Θεσπιέων τε έπτακόσιοι καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι. τούτοισι ἐπίκλητοι ἐγένοντο Λοκροί τε οἱ 'Οπούντιοι πανστρατιή, καὶ Φωκέων χίλιοι. αὐτοὶ γάρ σφεας οί Ελληνες έπεκαλέσαντο, λέγοντες δι άγγελων ώς αὐτοὶ μεν ήκοιεν πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων πρόσδόκιμοι πασαν είεν ημέρην ή θάλασσά τέ σφι είη έν φυλακή, ὑπ' 'Αθηναίων τε φρουρεομένη καὶ Αίγινητέων καὶ των ές τον ναυτικον στρατον ταχθέντων, καί σφι είη δεινον ούδεν ου γαρ θεον είναι τον επιόντα επί την Ελλάδα, άλλ' ἄνθρωπον · είναι δὲ θνητὸν οὐδένα οὐδὲ ἔσεσθαι, τῷ κακον έξ άρχης γινομένω οὐ συνεμίχθη, τοῖσι δε μεγίστοισι αὐτῶν μέγιστα · ὀφείλειν ὧν καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὡς ἐσντα θυητου, από της δόξης πεσείν αν. Οι δε ταθτα πυνθανόμενοι έβοήθεον ές την Τρηχίνα. 20. Τούτοισι ήσαν μέν

νυν καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιας έκάστων · ὁ δὲ θωυμαζύμενος μάλιστα, καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἡγεόμενος, Λακεδαιμόνιος ην Λεωνίδης ο 'Αναξανδρίδεω τοῦ Λέοντος τοῦ Ευρυκρατίδεω τοῦ Αναξάνδρου τοῦ Ευρυκράτεος του Πολυδώρου του Αλκαμένεος του Τηλέκλου τοῦ ᾿Αργέλεω τοῦ Ἡγησίλεω τοῦ Δορύσσου τοῦ Λεωβώτεω τοῦ Εχεστράτου τοῦ Ήγιος τοῦ Εὐρυσθένεος τοῦ 'Αριστοδήμου τοῦ 'Αριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ "Υλλου τοῦ Ἡρακλέος, κτησάμενος την βασιλητην ἐν Σπάρτη ἐξ απροσδοκήτου. 21. διξών γάρ οι εόντων πρεσβυτέρων άδελφεων, Κλεομένεος τε καὶ Δωριέος, ἀπελήλατο τῆς φροντίδος περί της βασιληίης, ἀποθανόντος δὲ Κλεομένεος άπαιδος έρσενος γόνου, Δωριέος τε οὐκέτι ἐόντος, ἀλλὰ τελευτήσαντος καὶ τούτου ἐν Σικελίη, οὕτω δη ἐς Λεωνίδην ανέβαινε ή βασιλητη, καὶ διότι πρότερος έγεγόνεε Κλεομβρότου (ούτος γὰρ ἢν νεώτατος 'Αναξανδρίδεω παις), καὶ δη καὶ είγε Κλεομένεος θυγατέρα. δς τότε ή ε ές Θερμοπύλας, επιλεξάμενος άνδρας τε τους κατεστεώτας τριηκοσίους, καὶ τοῖσι ἐτύγγανον παίδες ἐόντες. 22. παραλαβών δε απίκετο καὶ Θηβαίων τους ές τον αριθμον λογισάμενος είπου, των έστρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Ευρυμάχου. δὲ είνεκεν τούτους σπουδην εποιήσατο Λεωνίδης μούνους Ελλήνων παραλαβείν, ότι σφέων μεγάλως κατηγόρητο μηδίζειν. παρεκάλεε ών ές του πόλεμου, εθέλων ειδέναι είτε συμπέμψουσι είτε καὶ ἀπερέουσι ἐκ τοῦ ἐμφανέος τὴν $E\lambda\lambda$ ήνων συμμαχίην \cdot οἱ δὲ ἀλλοφρονέοντες ἔπεμπον. 23. Τούτους μεν τους αμφι Λεωνίδην πρώτους απέπεμψαν Σπαρτιήται, ίνα τούτους όρωντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι στρατεύωνται, μηδε καὶ οὖτοι μηδίσωσι, ἢν αὐτοὺς πυνθάνωνται ύπερβαλλομένους · μετὰ δὲ, Κάρνεια γάρ σφι ἢν ἐμποδων, έμελλον δρτάσαντες, καὶ φυλακὰς λιπόντες έν τῆ Σπάρτη,

κατὰ τάχυς βοηθήσειν πανδημεί. ὡς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐνένωντο καὶ αὐτοὶ ἔτερα τοιαῦτα ποιήσειν ἡν γὰρ κατὰ τῶυτὸ ᾿Ολυμπιὰς τούτοισι τοῦσι πρήγμασι συμπεσοῦσα. οὐκ ὧν δοκέοντες κατὰ τάχος οὕτω διακριθήσεσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλησι πόλεμον, ἔπεμπον τοὺς προδρόμους.

24. Ούτοι μεν δη ούτω διενένωντο ποιήσειν οι δε έν Θερμοπύλησι Έλληνες, επειδή πέλας εγένετο της εσβολής ό Πέρσης, καταρρωδέοντες έβουλεύοντο περί ἀπαλλαγής. τοίσι μέν νυν άλλοισι Πελοποννησίοισι έδόκεε, έλθοῦσι ές Πελοπόννησον, τον Ίσθμον έχειν εν φυλακή · Λεωνίδης δε, Φωκέων καὶ Λοκρών περισπερχεόντων τη γνώμη ταύτη, αύτοῦ τε μένειν εψηφίζετο, πέμπειν τε άγγέλους ές τὰς πόλιας κελεύοντάς σφι επιβοηθέειν, ώς εόντων αὐτῶν ολίγων στρατον τον Μήδων αλέξασθαι. 25. Ταῦτα βουλευσμένων σφέων, ἔπεμπε Εέρξης κατάσκοπον ίππέα, ίδέσθαι όκόσοι τέ είσι καὶ ὅ τι ποιέοιεν. ἡκηκόεε δὲ, ἔτι ἐων ἐν Θεσσαλίη, ως ήλισμένη είη ταύτη στρατιή ολίγη, καὶ τοὺς ήγεμόνας ώς είησαν Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Λεωνίδης έων γένος Ήρακλείδης. ώς δὲ προσήλασε ὁ ἱππεὺς πρὸς τὸ στρατόπεδον, έθηειτό τε και κατώρα παν μεν ου το στρατόπεδον τους γαρ έσω τεταγμένους του τείχεος, τὸ άνορθώσαντες είχον έν φυλακή, ούκ οξά τε ην κατιδέσθαι · ό δὲ τους έξω εμάνθανε, τοίσι προ του τείγεος τὰ ὅπλα ἐκέετο. έτυγον δε τούτον τον χρόνον Λακεδαιμόνιοι έξω τεταγμένοι. τους μεν δη ώρα γυμναζομένους των ανδρών, τους δε τας κόμας κτενιζομένους. ταῦτα δη θηεύμενος εθώυμαζε, καὶ τὸ πλήθος εμάνθανε. μαθών δε πάντα άτρεκέως, άπήλαυνε οπίσω κατ' ήσυχίην · ούτε γάρ τις εδίωκε, άλογίης τε έκύρησε πολλής · ἀπελθων δὲ έλεγε προς Εέρξεα τά περ οπώπεε πάντα. 26. ακούων δε Εέρξης ούκ είχε συμβα-

λέσθαι τὸ έον, ότι παρασκευάζοιντο ως απολεύμενοί τε καὶ ἀπολέοντες κατὰ δύναμιν · άλλ' αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαίνοντο ποιέειν, μετεπέμψατο Δημάρητον τον Αρίστωνος, έόντα έν τῶ στρατοπέδω. ἀπικόμενον δέ μιν εἰρώτα Ξέρξης έκαστα τούτων, έθέλων μαθείν το ποιεύμενον προς των Λακεδαιμονίων, ό δε είπε "Ηκουσας μέν μευ καὶ πρότερον, εὖτε ώρμωμεν επὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ των ἀνδρων τούτων. ακούσας δε γέλωτά με έθευ λέγοντα τη περ ώρων εκβησόμενα πρήγματα ταῦτα. ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀληθείην ἀσκέειν αντία σεῦ, ὁ βασιλεῦ, αγων μέγιστός έστι. ἄκουσον δὲ καὶ νῦν. 27. οἱ ἄνδρες οὖτοι ἀπίκαται μαχεσόμενοι ἡμῖν περὶ της ἐσόδου, καὶ ταῦτα παρασκευάζονται. νόμος γάρ σφι ούτω έγων έστί : έπεαν μέλλωσι κινδυνεύειν τη ψυγή, τότε τὰς κεφαλὰς κοσμέονται. ἐπίστασο δὲ, εἰ τούτους τε καὶ τὸ ὑπομένον ἐν Σπάρτη καταστρέψεαι, ἔστι οὐδὲν ἄλλο έθνος ανθρώπων τό σε, βασιλεύ, ύπομενέει χείρας ανταειρόμενον νῦν γὰρ πρὸς βασιληΐην τε καλλίστην τῶν ἐν Έλλησι προσφέρεαι, καὶ ἄνδρας ἀρίστους. Κάρτα τε δὴ άπιστα Εέρξη έφαίνετο τὰ λεγόμενα είναι, καὶ δεύτερα έπειρώτα, όντινα τρόπον τοσοῦτοι ἐόντες τῆ έωυτοῦ στρατιῆ μαχέσονται. ὁ δὲ εἶπε · * Ω βασιλεῦ, ἐμοὶ χρᾶσθαι ώς ανδρί ψεύστη, ην μη ταθτά τοι ταύτη έκβη, τη έγω ταῦτα λέγων οὐκ ἔπειθε τὸν Εέρξεα. $\lambda \dot{\epsilon} \gamma \omega$.

28. Τέσσερας μεν δη παρεξηκε ήμερας, ελπίζων αιεί σφεας ἀποδρήσεσθαι. πέμπτη δε, ώς οὐκ ἀπαλλάσσοντο, ἀλλά οἱ ἐφαίνοντο ἀναιδείη τε καὶ ἀβουλίη διαχρεόμενοι μένειν, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μήδους τε καὶ Κισσίους θυμωθεὶς, ἐντειλάμενός σφεας ζωγρήσαντας ἄγειν ἐς ὄψιν την έωυτοῦ. ὡς δ' ἐπέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς Ελληνας οἱ Μηδοι, ἔπιπτον πολλοί · ἄλλοι δ' ἐπεσήϊσαν καὶ οὐκ ἀπήλαυνον, καίπερ μεγάλως προσπταίοντες. δηλον δ' ἐποίευν

παυτί τεφ καὶ οὐκ ἥκιστα αὐτῷ βασιλέϊ, ὅτι πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες. ἐγίνετο δὲ ἡ συμβολὴ δι' ἡμέρης. 29. ἐπείτε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως περιείπουτο, ἐνθαῦτα οὖτοι μὲν ὑπεξήϊσαν, οἱ δὲ Πέρσαι ἐκδεξάμενοι ἐπήϊσαν, τοὺς ἀθανάτους ἐκάλεε βασιλεὺς, τῶν ἦρχε Ὑδάρνης, ὡς δὴ οὖτοί γε εὐπετέως κατεργασόμενοι. ὡς δὲ καὶ οὖτοι συνέμισγον τοῖσι Ελλησι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς, ἀλλὰ τὰ αὐτὰ, ἄτε ἐν στεινοπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι, καὶ δούρασι βραχυτέροισι χρεόμενοι ἤπερ οἱ Ελληνες, καὶ οὐκ ἔχοντες πλήθεϊ χρήσασθαι.

30. Λακεδαιμόνιοι δε εμάχοντο άξίως λόγου, άλλα τε αποδεικνύμενοι έν οὐκ ἐπισταμένοισι μάχεσθαι ἐξεπιστάμενοι, καὶ ὅκως ἐντρέψειαν τὰ νῶτα, άλέες φεύγεσκον δήθεν. οί δε βάρβαροι ορέοντες φεύγοντας βοή τε καὶ πατάγω έπήϊσαν, οι δ' αν καταλαμβανόμενοι υπέστρεφον αντίοι είναι τοίσι βαρβάροισι, μεταστρεφόμενοι δε κατέβαλλον πλήθεϊ αναριθμήτους των Περσέων Επιπτον δε και αυτών των Σπαρτιητέων ενθαύτα ολίγοι. Επεὶ δε ούδεν εδυνέατο παραλαβείν οἱ Πέρσαι τῆς ἐσόδου, πειρεόμενοι καὶ κατὰ τέλεα καὶ παντοίως προσβάλλοντες, ἀπήλαυνον ὀπίσω. 31. Έν ταύτησι τησι προσόδοισι της μάχης λέγεται βασιλέα θηεύμενον τρὶς ἀναδραμεῖν ἐκ τοῦ θρόνου, δείσαντα περὶ τῆ στρατιῆ. τότε μὲν οῦτω ἡγωνίσαντο, τῆ δ ύστεραίη οἱ βάρβαροι οὐδὲν ἄμεινον ἀέθλεον · ἄτε γὰρ ὀλίγων έοντων, έλπίσαντές σφεας κατατετρωματίσθαι τε καὶ οὐκ οίους τε έσεσθαι έτι γείρας ανταείρασθαι, συνέβαλλον. οί δὲ "Ελληνες κατὰ τάξις τε καὶ κατὰ ἔθνεα κεκοσμημένοι ησαν, καὶ ἐν μέρεϊ ἔκαστοι ἐμάχοντο, πλην Φωκέων · οδτοι δε ες το ούρος ετάχθησαν φυλάξοντες την άτραπόν. ώς δε ούδεν εθρισκον άλλοιότερον οι Πέρσαι ή τη προτεραίη ενώρων, απήλαυνον. 32. 'Απορέοντος δε βασιλέος ο τι χρήσηται τω παρεόντι πρήγματι, Επιάλτης ὁ Εὐρυδήμου ανηρ Μηλιεύς ηλθέ οἱ ές λόγους, ώς μέγα τι παρά βασιλέος δοκέων οἴσεσθαι, ἔφρασέ τε την ἀτραπον την διὰ τοῦ ούρεος φέρουσαν ές Θερμοπύλας, και διέφθειρε τους ταύτη ύπομείναντας Έλλήνων. υστερον δε δείσας Λακεδαιμονίους έφυγε ές Θεσσαλίην, καί οἱ φυγόντι ύπο τῶν Πυλαγόρων, των 'Αμφικτυόνων ές την Πυλαίην συλλεγομένων, άργύριον ἐπεκηρύχθη. χρόνω δὲ ὕστερον, κατῆλθε γὰρ ές 'Αντικύρην, ἀπέθανε ὑπὸ 'Αθηνάδεω, ἀνδρὸς Τρηγινίου. ό δὲ 'Αθηνάδης ούτος ἀπέκτεινε μὲν 'Επιάλτην δι' ἄλλην αιτίην, την έγω έν τοισι όπισθε λόγοισι σημανέω, έτιμήθη μέντοι ύπο Λακεδαιμονίων οὐδεν έσσον. Ἐπιάλτης μεν ούτω υστερον τούτων απέθανε. 33. Έστι δε έτερος λεγόμενος λόγος, ώς 'Ονήτης τε ό Φαναγόρεω άνηρ Καρύστιος καὶ Κορυδαλὸς 'Αντικυρεύς είσι οἱ εἶπαντες πρὸς βασιλέα τούτους τους λόγους, καὶ περιηγησάμενοι τὸ ούρος τοῖσι Πέρσησι, οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστός. τοῦτο μὲν γὰρ τῷδε χρη σταθμώσασθαι, ότι οι των Ελλήνων Πυλαγόρ, ι έπεκήρυξαν ούκ ἐπὶ 'Ονήτη τε καὶ Κορυδαλώ ἀργύριον, ἀλλ' έπὶ Ἐπιάλτη τῷ Τρηχινίω, πάντως κου τὸ ἀτρεκέστατον πυθόμενοι, τοῦτο δὲ φεύγοντα τὸν Ἐπιάλτην ταύτην τὴν αιτίην οίδαμεν. είδείη μεν γαρ αν, και έων μη Μηλιεύς, ταύτην την ατραπον 'Ονήτης, εί τη χώρη πολλά ώμιληκώς είη · άλλ' Επιάλτης γάρ έστι ὁ περιηγησάμενος τὸ οὐρος κατὰ τὴν ἀτραπὸν, τοῦτον αἴτιον γράφω.

34. Ξέρξης δὲ, ἐπεί οἱ ἤρεσε τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπιάλτης κατεργάσεσθαι, αὐτίκα περιχαρης γενόμενος ἔπεμπε Ὑδάρνεα καὶ τῶν ἐστρατήγεε Ὑδάρνης. ὡρμέατο δὲ περὶ λύχυων άφὰς ἐκ τοῦ στρατοπέδου. την δὲ ἀτραπὸν ταύτην ἐξεῦρον μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιέες, ἐξευρόντες δὲ Θεσσαν

λοίσι κατηγήσαντο έπὶ Φωκέας τότε ότε οἱ Φωκέες, φράξαντες τείγει την έσβολην, ήσαν έν σκέπη του πολέμου εκ τε τοσούδε κατεδέδεκτο ἐούσα ούδὲν χρηστὴ Μηλιεύσι. 35. Έγει δε ώδε ή ατμαπος αύτη άργεται μεν από τοῦ 'Ασωπού ποταμού τού διὰ της διασφάγος ρέοντος · ούνομα δε τῷ οὖρεϊ τούτω καὶ τῆ ἀτραπῷ τωυτὸ κέεται, 'Ανόπαια. τείνει δε ή Ανόπαια αυτη κατα ράχιν του ουρεος, λήγει δε κατά τε 'Αλπηνον πόλιν, πρώτην ἐοῦσαν τῶν Λοκρίδων προς των Μηλιέων, καὶ κατὰ Μελάμπυγόν τε καλεόμενον λίθον καὶ κατὰ Κερκώπων έδρας, τῆ καὶ τὸ στεινότατόν έστι. 36. κατὰ ταύτην δὴ τὴν ἀτραπὸν καὶ οὕτω ἔχουσαν οί Πέρσαι, τον 'Ασωπον διαβάντες, επορεύοντο πασαν την νύκτα, εν δεξιή μεν έγοντες ούρεα τὰ Οιταίων, εν άριστερή δε τὰ Τρηχινίων τως τε δη διέφαινε, καὶ εγένοντο επ' ακρωτηρίω τοῦ οὖρεος. κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ οὖρεος ἐφύλασσου, ώς καὶ πρότερου μοι δεδήλωται, Φωκέων γίλιοι όπλίται, ρυόμενοί τε την σφετέρην χώρην καὶ φρουρέοντες την άτραπόν. ή μεν γὰρ κάτω ἐσβολὴ ἐφυλάσσετο ὑπ' ὧν είρηται, την δε διὰ τοῦ ούρεος ἀτραπον εθελονταὶ Φωκέες ύποδεξάμενοι Λεωνίδη εφύλασσον. 37. Εμαθον δέ σφεας οί Φωκέες ώδε αναβεβηκότας · αναβαίνοντες γαρ ελανθανον οί Πέρσαι το ούρος παν έου δρυων επίπλεου. ην μεν δη νηνεμίη, ψόφου δε γινομένου πολλού, ώς οἰκὸς ην φύλλων ύποκεγυμένων ύπο τοίσι ποσί, ανά τε έδραμον οί Φωκέες καὶ ἐνέδυνον τὰ ὅπλα, καὶ αὐτίκα οἱ βάρβαροι παρῆσαν. ώς δε είδον ανδρας ενδυομένους όπλα, εν θώυματι εγένοντο. έλπόμενοι γὰρ οὐδέν σφι φανήσεσθαι ἀντίξοον, ἐνεκύρησαν 38. ενθαύτα 'Υδάρνης, καταρρωδήσας μη οί Φωκέες έωσι Λακεδαιμόνιοι, είρετο τον Επιάλτην όποδαπὸς εἶη ὁ στρατὸς. πυθόμενος δὲ ἀτρεκέως, διέτασσε τοὺς Πέρσας ώς ες μάχην. οι δε Φωκέες, ώς εβάλλοντο τοίσι

τοξεύμασι πολλοισί τε καὶ πυκνοισι, οιχοντο φεύγοντες επὶ τοῦ οὖρεος τὸν κόρυμβον, ἐπιστάμενοι ὡς ἐπὶ σφέας ώρμήθησαν ἀρχὴν, καὶ παρεσκευάδατο ὡς ἀπολεόμενοι. οὖτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐφρόνεον, οί δὲ ὰμφὶ Ἐπιάλτεα καὶ Ὑδάρνεα Πέρσαι Φωκέων μὲν οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οί δὲ κατέβαινον τὸ οὖρος κατὰ τάχος.

39. Τοίσι δε εν Θερμοπύλησι εούσι Έλλήνων πρώτον μεν ο μάντις Μεγιστίης, εσιδών ες τὰ ίρὰ, εφρασε τὸν μέλλοντα έσεσθαι άμα ήοι σφι θάνατον. έπι δε και αυτόμολοι ήσαν οι έξαγγείλαντες των Περσέων την περίοδον. ούτοι μεν έτι νυκτός έσήμηναν, τρίτοι δε οί ήμεροσκόποι καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἄκρων, ἤδη διαφαινούσης ἡμέρης. ένθαῦτα έβουλεύοντο οἱ "Ελληνες, καί σφεων ἐσγίζοντο αἱ γνωμαι · οί μεν γαρ ουκ έων την τάξιν έκλιπειν, οί δε άντέμετα δε τοῦτο διακριθέντες, οι μεν απαλλάσσοντο καὶ διασκεδασθέντες κατὰ πόλις έκαστοι ετρώποντο, οί δε αύτων αμα Λεωνίδη μένειν αύτοῦ παρεσκευάδατο. 40. λέγεται δε και ώς αυτός σφεας απέπεμψε Λεωνίδης, μη ἀπόλωνται κηδόμενος · αὐτῶ δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοίσι παρεούσι οὐκ ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν, ἐς τὴν ηλθον φυλάξοντες άργην. ταύτη καὶ μαλλον τη γνώμη πλειστός είμι, Λεωνίδην, επείτε αίσθετο τους συμμάγους εόντας απροθύμους, καὶ οὐκ εθέλοντας συνδιακινδυνεύειν. κελευσαί σφεας απαλλάσσεσθαι, αυτώ δε απιέναι ου καλώς έχειν. μένοντι δὲ αὐτοῦ κλέος μέγα ἐλείπετο, καὶ ἡ Σπάρτης ευδαιμονίη οὐκ έξηλείφετο. 41. έκέχρηστο γάρ ὑπὸ της Πυθίης τοίσι Σπαρτιήτησι χρεομένοισι περί του πολέμου τούτου αυτίκα κατ' άρχας έγειρομένου, ή Λακεδαίμονα ανάστατον γενέσθαι ύπὸ τῶν βαρβάρων, ἢ τὸν βασιλέα σφέων ἀπολέσθαι. ταῦτα δέ σφι ἐν ἔπεσι έξαμέτροισι γρά, ἔχοντα ὧδε·

'Τμίν δ', & Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόροιο,
'Η μέγα ἄστυ ἐρικυδὲς ὑπ' ἀνδράσι Περσείδησι
Πέρθεται, ἢ τὸ μὲν οὐκὶ, ἀφ' Ἡρακλέος δὲ γενέθλης
Πενθήσει βασιλὴ φθίμενον Λακεδαίμονος οὖρος.
Οὐ γὰρ τὸν ταύρων σχήσει μένος οὐδὲ λεόντων
'Αντιβίην · Ζηνὸς γὰρ ἔχει μένος · οὐδέ ἔ φημι
Σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ' ἔτερον διὰ πάντα δάσηται.

Ταῦτά τε δη επιλεγόμενον Λεωνίδην, καὶ βουλόμενον κλέος καταθέσθαι μούνων Σπαρτιητέων, αποπέμψαι τους συμμάχους, μᾶλλον ή γνώμη διενειχθέντας ούτω ἀκόσμως οίγεσθαι τους οιχομένους. 42. μαρτύριον δέ μοι καὶ τόδε ούκ έλάχιστον τούτου πέρι γέγονε ού γάρ μοῦνον τοὺς άλλους, άλλα και τον μάντιν δς είπετο τη στρατιή ταύτη, Μεγιστίην τον 'Ακαρνήνα, λεγόμενον είναι τὰ ἀνέκαθεν απο Μελάμποδος, τοῦτον τον εἶπαντα ἐκ τῶν ἰρῶν τὰ μέλλουτά σφι έκβαίνειν, φανερός έστι Λεωνίδης αποπέμπων, ίνα μη συναπόληταί σφι. ό δε άποπεμπόμενος αύτος μεν ουκ απελείπετο, τον δε παίδα συστρατευόμενον, εόντα οί μουνογενέα, απέπεμψε. 43. Οί μέν νυν σύμμαχοι οί αποπεμπόμενοι οίχοντό τε απιόντες, και επείθοντο Λεωνίδη. Θεσπιέες δε και Θηβαίοι κατέμειναν μούνοι παρά Λακεδαιτούτων δε Θηβαίοι μεν αέκοντες έμενον, και ού βουλόμενοι (κατείχε γάρ σφεας Λεωνίδης εν όμήρων λόγω ποιεύμενος). Θεσπιέες δε εκόντες μάλιστα, οδ ούκ έφασαν απολιπόντες Λεωνίδην καὶ τους μετ' αυτοῦ απαλλάξεσθαι, άλλα καταμείναντες συναπέθανον. έστρατήγεε δε αύτων Δημόφιλος Διαδρόμεω.

βραγύτερος ό γώρος πολλον ήπερ ή περίοδός τε καὶ ανάβασις. οί τε δη βάρβαροι οι άμφι Εέρξεα προσήϊσαν. καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδην "Ελληνες, ώς την ἐπὶ θανάτω ἔξοδον ποιεύμενοι, ήδη πολλώ μαλλον ή κατ' άρχας επεξήϊσαν ές τὸ εὐρύτερον τοῦ αὐχένος. τὸ μὲν γὰρ ἔρυμα τοῦ τείχεος έφυλάσσετο, οι δε ανα τας προτέρας ημέρας υπεξιόντες ές τὰ στεινόπορα ἐμάγοντο, τότε δὲ συμμίσγοντες ἔξω τῶν στεινών, έπιπτον πλήθει πολλοί των βαρβάρων όπισθε γαρ οι ήγεμόνες των τελέων έγοντες μάστιγας έρράπιζον πάντα ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. 45. πολλοὶ μεν δη εσέπιπτον αυτών ές την θάλασσαν καὶ διεφθείροντο, πολλώ δ' ἔτι πλεύνες κατεπατέοντο ζωοὶ ὑπ' ἀλλήλων ' ἦν δε λόγος ούδεις του ἀπολλυμένου. ἄτε γὰρ ἐπιστάμενοι τον μέλλοντά σφι ἔσεσθαι θάνατον ἐκ τῶν περιιόντων τὸ ούρος, απεδείκνυντο ρώμης όσον είχον μέγιστον ές τούς βαρβάρους, παραχρεόμενοί τε καὶ ἀτέοντες. δούρατα μέν νυν τοίσι πλέοσι αὐτῶν τηνικαῦτα ἐτύγχανε κατεηγότα ήδη, οί δὲ τοίσι ξίφεσι διεργάζοντο τοὺς Πέρσας. 46. Καὶ Λεωνίδης τε έν τούτφ τῷ πόνφ πίπτει, ἀνηρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἔτεροι μετ' αὐτοῦ οὐνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν έγω ως ανδρών αξίων γενομένων επυθόμην τα ουνόματα. έπυθόμην δε καὶ άπάντων των τριηκοσίων, καὶ δη καὶ Περσέων πίπτουσι ένθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ οὐνομαστοὶ, ἐν δὲ δὴ καὶ Δαρείου δύο παίδες, 'Αβροκόμης τε καὶ Υπεράνθης, έκ της Αρτάνεω θυγατρός Φραταγούνης γεγονότες Δαρείφ. ὁ δὲ ᾿Αρτάνης Δαρείου μὲν τοῦ βασιλέος ην άδελφεος, Υστάσπεος δε του Αρσάμεος παίς, δς καὶ εκδιδούς την θυγατέρα Δαρείω τον οίκον πάντα τον έωυτοῦ επέδωκε, ώς μούνου οί ἐούσης ταύτης τέκνου. 47. Ξέρξεώ τε δη δύο άδελφεοι ένθαθτα πίπτουσι μαχόμενοι ύπερ τοθ νεκρού του Λεωνίδεω. Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ώθισμὸς ἐγένετο πολλὸς, ἐς ὁ τοῦτόν τε ἀρετή οἱ Ελληνες ὑπεξείρυσαν, καὶ ἐτρέψαντο τοὺς ἐναντίους τετράκις. τοῦτο δὲ συνεστήκεε μέχρι οὖ οἱ σὺν Ἐπιάλτη παρεγένοντο. ὡς δὲ τούτους ἤκειν ἐπύθοντο οἱ Ελληνες, ἐνθεῦτεν ἤδη ἐτεροιοῦτο τὸ νεῖκος. 48. ἔς τε γὰρ τὸ στεινὸν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω, καὶ παραμειψάμενοι τὸ τεῖχος, ἐλθόντες ἴζοντο ἐπὶ τὸν κολωνὸν πάντες άλέες οἱ ἄλλοι πλὴν Θηβαίων. ὁ δὲ κολωνός ἐστι ἐν τῆ ἐσόδω, ὅκου νῦν ὁ λίθινος λέων ἔστηκε ἐπὶ Λεωνίδη. ἐν τούτω σφέας τῷ χώρω ἀλεξομένους μαχαίρησι, τοῖσι αὐτῶν ἐτύγχανον ἔτι περιεοῦσαι, καὶ χερσὶ καὶ στόμασι, κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες, οἱ μὲν ἐξ ἐναντίης ἐπισπόμενοι καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τείχεος συγχώσαντες, οἱ δὲ περιελθόντες πάντοθεν περισταδόν.

- 49. Λακεδαιμονίων δε καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενομένων, δμως λέγεται ἄριστος ἀνηρ γενέσθαι Σπαρτιήτης Διηνέκης, του τόδε φασὶ είπειν το έπος πριν ή συμμίξαί σφεας τοισι Μήδοισι · πυθόμενον πρός τευ τῶν Τρηχινίων ώς, έπεὰν οἱ βάρβαροι ἀπιέωσι τὰ τοξεύματα, τὸν ἡλιον ὑπὸ τοῦ πλήθεος τῶν ὀϊστῶν ἀποκρύπτουσι, — τοσοῦτό τι πλήθος αὐτῶν είναι · τὸν δὲ οὐκ ἐκπλαγέντα τούτοισι εἰπείν, ἐν άλογίη ποιεύμενον το των Μήδων πλήθος, ώς πάντα σφι άγαθὰ ὁ Τρηχίνιος ξείνος άγγελλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τον ήλιον, ύπο σκιή έσοιτο προς αυτούς ή μάχη, καὶ οὐκ ἐν ἡλίφ. 50. ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιουτότροπα ἔπεά φασι Διηνέκεα τον Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα. μετά δὲ τοῦτον ἀριστεῦσαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι δύο άδελφεοὶ, 'Αλφεός τε καὶ Μάρων 'Ορσιφάντου παίδες. Θεσπιέων δε εὐδοκίμεε μάλιστα τῷ οὖνομα ἢν Διθύραμβος 'Αρματίδεω.
- 51. Θαφθείσι δέ σφι αὐτοῦ ταύτη τῆ περ ἔπεσον, καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασι ἡ ὑπὸ Λεωνίδεω ἀποπεμφθέντας οἶχεσθαι, ἐπιγέγραπται γράμματα λέγοντα τάδε

Μυριάσιν ποτε τῆδε τριηκοσίαις ἐμάχοντο Ἐκ Πελοποννάσου χιλιάδες τέτορες.

Ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγέγραπται, τοῖσι δὲ Σπαρτιήτησι ἰδίη:

*Ω ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῆδε Κείμεθα τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

Λακεδαιμονίοισι μεν δη τουτο, τώ δε μάντι τόδε.

Μυήμα τόδε κλεινοίο Μεγιστία, ὅν ποτε Μήδοι Σπερχειον ποταμον κτείναν ἀμειψάμενοι, Μάντιος, ὃς τότε Κήρας ἐπερχομένας σάφα εἰδως Οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπείν.

έπιγράμμασι μέν νυν καὶ στήλησι, ἔξω ἡ τὸ τοῦ μάντιος ἐπίγραμμα, ᾿Αμφικτύονἐς εἰσί σφεας οἱ ἐπικοσμήσαντες, τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίεω Σιμωνίδης ὁ Λεωπρέπεός ἐστι κατὰ ξεινίην ὁ ἐπιγράψας.

52. Δύο δὲ τούτων τῶν τριηκοσίων λέγεται Εὖρυτόν τε καὶ ᾿Αριστόδημον, παρεὸν αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι κοινῷ λόγῷ χρησαμένοισι ἡ ἀποσωθήναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην (ὡς μεμετιμένοι τε ἦσαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδεω, καὶ κατεκέατο ἐν ᾿Αλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς τὸ ἔσχατον), ἡ εἴ γε μὴ ἐβούλοντο νοστῆσαι, ἀποθανεῖν ἄμα τοῖσι ἄλλοισι, παρεόν σφι τούτων τὰ ἔτερα ποιέειν, οὐκ ἐθελῆσαι ὁμοφρονέειν ἀλλὰ γνώμη διενειχθέντας, Εὖρυτον μὲν πυθόμενον τὴν τῶν Περσέων περίοδον, αἰτήσαντά τε τὰ ὅπλα καὶ ἐνδύντα, ἄγειν αὐτὸν κελεῦσαι τὸν εἴλωτα ἐς τοὺς μαχομένους · ὅκως δὲ ἀυτὸν ἦγαγε, τὸν μὲν ἀγαγόντα οἴχεσθαι φεύγοντα, τὸν δὲ ἐσπεσόντα ἐς τὸν ὅμιλον διαφθαρῆναι · ᾿Αριστόδημον δὲ λειποψυχέοντα λειφθῆναι. 53. εἰ μέν νυν ἦν μοῦνον ᾿Αριστόδημον ἀλγήσαντα ἀπονοστῆσαι ἐς Σπάρτην, ἡ καὶ ὁμοῦ σφέων ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκέειν ἐμοὶ,

ούκ αν σφι Σπαρτιήτας μήνιν ούδεμίαν προσθέσθαι · νυνί δε, τοῦ μεν αὐτῶν ἀπολομένου, τοῦ δὲ τῆς μεν αὐτῆς ἐγομένου προφάσιος, οὐκ ἐθελήσαντος δὲ ἀποθνήσκειν, ἀναγκαίως σφι έγειν μηνίσαι μεγάλως 'Αριστοδήμω. οι μέν νυν ούτω σωθήναι λέγουσι 'Αριστόδημον ές Σπάρτην, καὶ διὰ πρόφασιν τοιήνδε· οἱ δὲ ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ τοῦ στρατοπέδου, έξεον αὐτῶ καταλαβείν την μάγην γινομένην, οὐκ έθελησαι, άλλ' ύπομείναντα έν τη όδφ περιγενέσθαι, τον δέ συνάγγελον αὐτοῦ ἀπικόμενον ές τὴν μάχην ἀποθανείν. 54. ἀπονοστήσας δὲ ἐς Λακεδαίμονα ὁ ᾿Αριστόδημος ὄνειδός τε είγε καὶ ἀτιμίην. πάσγων δὲ τοιάδε ἢτίμωτο · οὖτε οἱ πύρ ούδεις έναυε Σπαρτιητέων ούτε διελέγετο, όνειδός τε είχε ό τρέσας 'Αριστόδημος καλεόμενος. άλλ' ό μεν έν τη εν Πλαταιησι μάχη ανέλαβε πασαν την επενειχθεισάν οί Λέγεται δὲ καὶ ἄλλον ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην των τριηκοσίων τούτων περιγενέσθαι, τω οὐνομα είναι Παντίτην · νοστήσαντα δε τοῦτον ες Σπάρτην, ως ητίμωτο, ἀπάγξασθαι.

55. Οι δε Θηβαίοι, των ο Λεοντιάδης έστρατήγες, τέως μεν μετὰ των Ἑλλήνων ἐόντες ἐμάχοντο ὑπ' ἀναγκαίης ἐχόμενοι πρὸς τὴν βασιλέος στρατιήν · ὡς δὲ εἶδον κατυπέρτερα των Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα, οὕτω δὴ των σὺν Λεωνίδη Ἑλλήνων ἐπειγομένων ἐπὶ τὸν κολωνὸν, ἀποσχισθέντες τούτων, χεῖράς τε προέτεινον καὶ ἤίσαν ἄσσον των βαρβάρων, λέγοντες τὸν ἀληθέστατον των λόγων, ὡς καὶ μηδίζουσι καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐν πρώτοισι ἔδοσαν βασιλέί, ὑπὸ δὲ ἀναγκαίης ἐχόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἀπικοίατο, καὶ ἀναίτιοι εἶεν τοῦ τρώματος τοῦ γεγονότος βασιλέί. ὥστε ταῦτα λέγοντες περιεγίνοντο · εἶχόν γὰρ καὶ Θεσσαλοὺς τῶν λόγων τούτων μάρτυρας. 56. οῦ μέντοι τά γε πάντα εὐτύχησαν · ὡς γὰρ αὐτοὺς ἔλαβον οἱ

βάρβαροι ἐλθόντας, τοὺς μέν τινας καὶ ἀπέκτειναν προσιόντας, τοὺς δὲ πλεῦνας αὐτῶν, κελεύσαντος Ἐέρξεω, ἔστιζον στίγματα βασιλήϊα, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδεω, τοῦ τὸν παίδα Εὐρύμαχον χρόνω μετέπειτεν ἐφόνευσαν Πλαταιέες, στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τετρακοσίων, καὶ σχόντα τὸ ἄστυ τὸ Πλαταιέων.

57. Οἱ μὲν δὴ περὶ Θερμοπύλας Ελληνες οὕτω ἠγωνίσαντο · Εέρξης δε καλέσας Δημάρητον ειρώτα άρξάμενος ένθένδε · Δημάρητε, άνηρ είς άγαθός. τεκμαίρομαι δε τή άληθείη · όσα γὰρ εἶπας, ἄπαντα ἀπέβη οὕτω. μοι είπε, κόσοι τινές είσι οἱ λοιποὶ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τούτων δκόσοι τοιούτοι τὰ πολέμια, εἴτε καὶ ἄπαντες. εἶπε · 3 Ω βασιλεῦ, πλήθος μὲν πάντων τῶν Λακεδαιμονίων πολλον, καὶ πόλιες πολλαί το δὲ ἐθέλεις ἐκμαθεῖν, εἰδήέστι ἐν τῆ Λακεδαίμονι Σπάρτη, πόλις ἀνδρῶν ὀκτακισγιλίων μάλιστά κη, καὶ οὖτοι πάντες εἰσὶ ὁμοῖοι τοῖσι ένθάδε μαχεσαμένοισι οί γε μεν άλλοι Λακεδαιμόνιοι τούτοισι μεν οὐκ ὁμοῖοι, ἀγαθοὶ δέ. εἶπε πρὸς ταῦτα Εέρξης. Δημάρητε, τέφ τρόπφ ἀπονητότατα τῶν ἀνδρῶν τούτων έπικρατήσομεν; ἴθι ἐξηγέο. σὺ γὰρ ἔχεις αὐτῶν τὰς διεξόδους των βουλευμάτων, οξα βασιλεύς γενόμενος. 58. Ταῦτα είπας Εέρξης διεξήϊε διὰ τῶν νεκρῶν καὶ Λεωνίδεω, ακηκοώς ότι βασιλεύς τε ην καὶ στρατηγός Λακεδαιμονίων, εκέλευσε αποταμόντας την κεφαλην ανασταυρώδηλά μοι πολλοίσι μέν καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι, έν δὲ καὶ τῷδε οὐκ ήκιστα γέγονε, ὅτι βασιλεὺς Εέρξης πάντων δη μάλιστα ανδρών έθυμώθη ζώοντι Λεωνίδη · οὐ γαρ άν κοτε ές τον νεκρον ταθτα παρενόμησε, έπεὶ τιμάν μάλιστα νομίζουσι των έγω οίδα ανθρώπων Πέρσαι ἄνδρας άγαθους τὰ πολέμια. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίευν, τοῖσι ἐπετέτακτο ποιέειν.

IV. ARTEMISIUM.—MARCH OF XERXES TO ATHENS.— SALAMIS.—RETREAT OF XERXES TO ASIA.

1. Οι δε Έλληνων ές τον ναυτικον στρατον ταγθέντες ησαν οίδε · 'Αθηναίοι μεν νέας παρεγόμενοι έπτα και είκοσι καὶ έκατόν · ύπὸ δὲ άρετης τε καὶ προθυμίης Πλαταιέες. ἄπειροι της ναυτικής ἐόντες, συνεπλήρουν τοῖσι 'Αθηναίοισι τας νέας · Κορίνθιοι δε τεσσεράκοντα νέας παρείχοντο, Μεγαρέες δε είκοσι. και Χαλκιδέες επλήρουν είκοσι, 'Αθηναίων σφι παρεγόντων τὰς νέας : Αἰγινηται δὲ ὀκτωκαίδεκα, Σικυώνιοι δε δυώδεκα, Λακεδαιμόνιοι δε δέκα, Έπιδαύριοι δὲ ὀκτω, Ἐρετριέες δὲ έπτὰ, Τροιζήνιοι δὲ πέντε. Στυρέες δε δύο, και Κείοι δύο τε νέας και πεντηκοντέρους δύο. Λοκροί δέ σφι οί 'Οπούντιοι έπεβοήθεον πεντηκοντέρους ἔχοντες έπτά. 2. ἢσαν μεν ὧν οὖτοι οἱ στρατευόμενοι έπ' 'Αρτεμίσιον, είρηται δέ μοι καὶ ώς τὸ πλήθος εκαστοι των νεων παρείγοντο. αριθμός δε των συλλεγθεισέων νεων ἐπ' 'Αρτεμίσιον ἢν, πάρεξ των πεντηκοντέρων, μία καὶ έβδομήκοντα καὶ διηκόσιαι. τὸν δὲ στρατηγὸν τὸν τὸ μέγιστον κράτος έχοντα παρείχοντο Σπαρτιήται, Εύρυβιάδεα τον Ευρυκλείδεω. οι γαρ σύμμαχοι ουκ έφασαν, ην μη ὁ Λάκων ήγεμονεύη, 'Αθηναίοισι έψεσθαι ήγεομένοισι, άλλα λύσειν το μέλλον έσεσθαι στράτευμα. 3. έγενετο γαρ κατ' άρχας λόγος, πρὶν ἡ καὶ ἐς Σικελίην πέμπειν έπὶ συμμαχίην, ώς τὸ ναυτικὸν 'Αθηναίοισι χρεων είη έπιτράπειν. ἀντιβάντων δὲ τῶν συμμάχων, εἶκον οἱ ᾿Αθηναῖοε, μέγα πεποιημένοι περιείναι την Έλλάδα, καὶ γνόντες, ελ στασιάσουσι περὶ τῆς ἡγεμονίης, ώς ἀπολέεται ἡ Ἑλλὰς, ορθα νοεύντες στάσις γαρ έμφυλος πολέμου ομοφρονέστο τος τοσούτω κάκιον έστι, όσω πόλεμος ειρήνης. έπιστάμενοι ωι αυτό τουτο, ουκ αντέτεινον, αλλ' είκον μέχρι δσου κάρτα έδέοντο αὐτῶν, ὡς διέδεξαν. ὡς γὰρ δη ἀσά μενοι τὸν Πέρσεα, περὶ τῆς ἐκείνου ἤδη τὸν ἀγῶνα ἐποιεῦντο, πρόφασιν τὴν Παυσανίεω ὕβριν προϊσχόμενοι, ἀπείλοντο τὴν ἡγεμονίην τοὺς Λακεδαιμονίους. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο.

4. Τότε δε ούτοι οι καὶ επ' 'Αρτεμίσιον Έλλήνων απικόμενοι, ώς είδον νέας τε πολλάς καταγθείσας ές τὰς 'Αφετας, καὶ στρατιής ἄπαντα πλέα, ἐπεὶ αὐτοίσι παρά δόξαν τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἀπέβαινε ἡ ὡς αὐτοὶ κατεδόκεον, καταρρωδήσαντες δρησμον έβουλεύοντο ἀπὸ τοῦ 'Αρτεμισίου έσω ές την Έλλάδα. γνόντες δέ σφεας οί Ευβοέες ταυτα βουλευομένους, έδεοντο Ευρυβιάδεω προσμείναι χρόνον ολίγον, έστ' αν αυτοί τέκνα τε καὶ τους οἰκέτας ὑπεκθέωνται. ώς δὲ οὐκ ἔπειθον, μεταβάντες τὸν 'Αθηναίων στρατηγον πείθουσι Θεμιστοκλέα έπὶ μισθώ τριήκοντα ταλάντοισι, έπ' ο τε καταμείναντες προ τής Ευβοίης ποιήσονται την ναυμαγίην. 5. ο δε Θεμιστοκλέης τους Ελληνας έπισγειν ώδε ποιέει Ευρυβιάδη τούτων των χρημάτων μεταδιδοί πέντε τάλαντα, ώς παρ' έωυτοῦ δήθεν διδούς, ώς δέ οἱ οῦτος ἀνεπέπειστο, — Αδείμαντος γαρ ό 'Ωκύτου, Κορινθίων στρατηγός, των λοιπών ήσπαιρε μοῦνος, φάμενος ἀποπλώσεσθαί τε ἀπὸ τοῦ ᾿Αρτεμισίου καὶ οὐ παραμενέειν, - πρὸς δη τοῦτον εἶπε ὁ Θεμιστοκλέης ἐπομόσας. Οὐ σύ γε ἡμέας ἀπολείψεις, ἐπεί τοι έγω μέζω δώρα δώσω ή βασιλεύς ἄν τοι ὁ Μήδων πέμψειε απολιπόντι τους συμμάγους. ταθτά τε αμα ήγόρευε, καὶ πέμπει ἐπὶ τὴν νέα τὴν ᾿Αδειμάντου τάλαντα ἀργυρίου ουτοί τε δη πληγέντες δώροισι αναπεπεισμένοι ησαν, καὶ τοῖσι Εὐβοεῦσι ἐκεχάριστο · αὐτός τε ὁ Θεμιστοκλέης έκερδηνε, ελάνθανε δε τὰ λοιπὰ έχων άλλ' ήπιστέατο οἱ μεταλαβόντες τούτων τῶν χρημάτων, ἐκ τῶν ' Αθηνέων έλθειν έπι τῷ λόγφ τούτφ τὰ χρήματα.

- 6. Οΰτω δη κατέμειναν τε έν τη Εύβοίη καὶ έναυμάχηέγενετο δε ώδε επείτε δη ές τας Αφετάς περί δείλην πρωτην γινομένην απίκατο οι βάρβαροι, πυθόμενοι μεν έτι καὶ πρότερον περὶ τὸ Αρτεμίσιον ναυλοχέειν νέας Έλληνίδας ολίγας, τότε δε αυτοι ιδόντες, πρόθυμοι ήσαν έπιγειρέειν, εί κως έλοιεν αυτάς. έκ μεν δη της άντίης προσπλώειν οὖ κώ σφι ἐδόκεε, τῶνδε εἴνεκεν, μή κως ἰδόντες οί "Ελληνες προσπλώοντας ές φυγην δρμήσειαν, φεύγοντάς τε ευφρόνη καταλάβοι καὶ ἔμελλον δηθεν ἐκφεύξεσθαι, έδεε δε μηδε πυρφόρον, τῷ ἐκείνων λόγφ, ἐκφυγόντα περιγενέσθαι. 7. προς ταυτα ων τάδε έμηγανέοντο των νεων άπασέων ἀποκρίναντες διηκοσίας, περιέπεμπον έξωθεν Σκιάθου (ώς αν μη ὀφθέωσι ύπὸ τῶν πολεμίων περιπλώουσαι Εὔβοιαν) κατά τε Καφηρέα καὶ περὶ Γεραιστὸν ές του Ευριπου, ίνα δη περιλάβοιεν, οι μεν ταύτη απικόμενοι καὶ φράξαντες αὐτῶν τὴν ὀπίσω φέρουσαν ὁδὸν, σφεῖς δὲ έπισπόμενοι έξ έναντίης. ταῦτα βουλευσάμενοι, ἀπέπεμπον τῶν νεῶν τὰς ταχθείσας, αὐτοὶ οὐκ ἐν νόφ ἔχοντες ταύτης της ημέρης τοισι "Ελλησι ἐπιθήσεσθαι, οὐδὲ πρότερον ή τὸ σύνθημά σφι ἔμελλε φανήσεσθαι παρὰ τῶν περιπλωόντων, ώς ήκόντων. ταύτας μεν δη περιέπεμπον, των δε λοιπέων νεων έν τησι 'Αφετησι έποιευντο άριθμόν.
- 8. 'Εν δὲ τούτφ τῷ χρόνῳ, ἐν τῷ οὖτοι ἀριθμὸν ἐποιεῦντο τῶν νεῶν, ἢν γὰρ ἐν τῷ στρατοπέδφ τούτῳ Σκυλλίης Σκιωναῖος, δύτης τῶν τότε ἀνθρώπων ἄριστος, δς καὶ ἐν τἢ ναυηγίῃ τἢ κατὰ τὸ Πήλιον γενομένῃ πολλὰ μὲν ἔσωσε τῶν χρημάτων τοῖσι Πέρσησι, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὸς περιεβάλετο, οὖτος ὁ Σκυλλίης ἐν νόφ μὲν εἶχε ἄρα καὶ πρότερον αὐτομολήσειν ἐς τοὺς "Ελληνας, ἀλλ' οὐ γάρ οἱ παρέσχε ὡς τότε. ὅτεφ μὲν δὴ τρόπφ τὸ ἐνθεῦτεν ἔτι ἀπίκετο ἐς τοὺς "Ελληνας, οὐκ ἔχω εἶπαι ἀτρεκέως".

θωυμάζω δε, εὶ τὰ λεγόμενά ἐστι ἀληθέα. λέγεται γὰρ, ώς εξ Αφετέων δυς ες την θάλασσαν, ου πρότερον ανέσγε πρίν ἡ ἀπίκετο ἐπὶ τὸ ᾿Αρτεμίσιον, σταδίους μάλιστά κη τούτους ες ογδώκοντα δια της θαλάσσης διεξελθών. 9. λέγεται μέν νυν καὶ ἄλλα ψευδέσι ἴκελα περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, τὰ δὲ μετεξέτερα ἀληθέα. περὶ μέντοι τούτου γνώμη μοι ἀποδεδέχθω, πλοίφ μιν ἀπικέσθαι έπὶ τὸ Αρτεμίσιον. ώς δὲ ἀπίκετο, αὐτίκα ἐσήμηνε τοῖσι στρατηγοίσι τήν τε ναυηγίην ώς γένοιτο, καὶ τὰς περιπεμφθείσας των νεών περί Εύβοιαν. τούτο δε ακούσαντες οί Ελληνες, λόγον σφίσι αὐτοῖσι ἐδίδοσαν. πολλῶν δὲ λεχθέντων, ενίκα την ημέρην εκείνην αὐτοῦ μείναντάς τε καὶ αὐλισθέντας, μετέπειτεν νύκτα μέσην παρέντας πορεύεσθαι καὶ ἀπαντάν τῆσι περιπλωούσησι τῶν νεῶν. 10. Μετὰ δε τούτο, ως ουδείς σφι επέπλωε, δείλην οψίην γινομένην της ημέρης φυλάξαντες, αυτοί επανέπλωον επί τους βαρ-Βάρους, απόπειραν αυτών ποιήσασθαι βουλόμενοι της τε μάγης καὶ τοῦ διεκπλόου. ὁρέοντες δέ σφεας οί τε ἄλλοι στρατιώται οί Εέρξεω καὶ οί στρατηγοί έπιπλώοντας νηυσί ολίγησι, πάγχυ σφι μανίην επενείκαντες, άνηγον καὶ αὐτοὶ τας νέας, ελπίσαντες σφεας ευπετέως αιρήσειν, οικότα κάρτα έλπίσαντες τὰς μέν γε τῶν Ελλήνων ὁρέοντες ὀλίγας νέας, τὰς δὲ ἐωυτῶν πλήθεί τε πολλαπλησίας καὶ ἄμεινον πλωούσας, καταφρονήσαντες ταῦτα, έκυκλοῦντο αὐτοὺς ές μέσον. όσοι μέν νυν των Ίωνων ήσαν εύνοοι τοίσι "Ελλησι, αέκοντές τε έστρατεύοντο, συμφορήν τε έποιεύντο μεγάλην, ορέοντες περιεχομένους αὐτούς, καὶ ἐπιστάμενοι ώς οὐδεὶς αὐτῶν ἀπονοστήσει · οὕτω ἀσθενέα σφι ἐφαίνετο είναι τὰ τῶν Ελλήνων πρήγματα. ὅσοισι δὲ καὶ ήδομένοισι ην το γινόμενον, αμιλλαν εποιεύντο, δκως αυτος εκαστος πρώτος νέα 'Αττικήν έλων δώρα παρά βασιλέος λάμψεται. 'Αθηναίων γαρ αὐτοῖσι λόγος ἢν πλείστος ἀνὰ τὰ στρατόπεδα.

11. Τοίσι δε Ελλησι ως εσήμηνε, πρώτα μεν αντίπρωροι τοίσι βαρβάροισι γενόμενοι ές το μέσον τας πρύμνας συνήγαγον · δεύτερα δε σημήναντος, έργου είχοντο, έν ολίγω περ απολαμφθέντες και κατα στόμα. ένθαυτα τριήκουτα νέας αιρέουσι των βαρβάρων, και τον Γόργου του Σαλαμινίων βασιλέος άδελφεον Φιλάονα του Χέρσιος, λόγιμον εόντα εν τω στρατοπέδω άνδρα. πρώτος δε Έλλήνων νέα των πολεμίων είλε άνηρ 'Αθηναίος Λυκομήδης Αίσχραίου, καὶ τὸ ἀριστήϊον ἔλαβε οὖτος. τοὺς δ' ἐν τῆ ναυμαχίη ταύτη έτεραλκέως άγωνιζομένους νυξ έπελθουσα διέλυσε. οἱ μὲν δὴ "Ελληνες ἐπὶ τὸ Αρτεμίσιον ἀπέπλωον, οί δε βάρβαροι ες τὰς 'Αφετάς, πολλον παρὰ δόξαν άγωνισάμενοι. Εν ταύτη τη ναυμαχίη Αντίδωρος Λήμνιος μοῦνος τῶν σὺν βασιλέϊ Ελλήνων ἐόντων αὐτομολέει ἐς τους Ελληνας, καὶ οἱ Αθηναῖοι διὰ τοῦτο τὸ ἔργον ἔδοσαν αὐτῶ χῶρον ἐν Σαλαμῖνι. 12. 'Ως δὲ εὐφρόνη ἐγεγόνεε, ην μεν της ώρης μέσον θέρος, εγίνετο δε ύδωρ τε ἄπλετον διὰ πάσης της νυκτὸς, καὶ βρονταὶ σκληραὶ ἀπὸ τοῦ Πηλίου · οί δὲ νεκροὶ καὶ τὰ ναυήγια ἐξεφορέοντο ἐς τὰς 'Αφετας, και περί τε τας πρώρας των νεων είλεοντο, και έτάρασσον τους ταρσούς των κωπέων. οί δε στρατιώται οί ταύτη ἀκούοντες ταῦτα ἐς φόβον κατιστέατο, ἐλπίζοντες πάγχυ ἀπολέεσθαι ές οἷα κακὰ ήκου πρὶν γὰρ ή καὶ αναπνεῦσαί σφεας ἔκ τε της ναυηγίης καὶ τοῦ γειμώνος τοῦ γενομένου κατά Πήλιον, ὑπέλαβε ναυμαχίη καρτερή, ἐκ δὲ της ναυμαχίης όμβρος τε λάβρος, και ρεύματα ισχυρά ές θάλασσαν ώρμημένα, βρονταί τε σκληραί. 18. καὶ τούτοισι μεν τοιαύτη νὺξ εγίνετο τοῖσι δε ταχθεῖσι αὐτῶν περιπλώειν Εύβοιαν ή αὐτή περ ἐοῦσα νὺξ πολλον ἢν ἔτι

αγριωτέρη, τοσούτω δσω ἐν πελάγεϊ φερομένοισι ἐπέπιπτε, καὶ τὸ τέλος σφι ἐγένετο ἄχαρι · ὡς γὰρ δὴ πλώουσι αὐτοισι χειμών τε καὶ τὸ ὕδωρ ἐπεγίνετο ἐοῦσι κατὰ τὰ Κοιλα τῆς Εὐβοίης, φερόμενοι τῷ πνεύματι, καὶ οὐκ εἰδότες τῆ ἐφέροντο, ἐξέπιπτον πρὸς τὰς πέτρας. ἐποιέετό τε πῶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὅκως ἃν ἐξισωθείη τῷ Ἑλληνικῷ τὸ Περσικὸν, μηδὲ πολλῷ πλέον εἶη. οὖτοι μέν νυν περὶ τὰ Κοιλα τῆς Εὐβοίης διεφθείροντο.

14. Οἱ δὲ ἐν ᾿Αφετῆσι βάρβαροι, ώς σφι ἀσμένοισι ήμέρη ἐπέλαμψε, ἀτρέμας τε είχον τὰς νέας, καί σφι ἀπεχρατο κακώς πρήσσουσι ήσυχίην άγειν έν τῷ παρεόντι. τοίσι δὲ "Ελλησι ἐπεβώθεον νέες τρείς καὶ πεντήκοντα 'Αττικαί. αὖταί τε δή σφεας ἐπέρρωσαν ἀπικόμεναι, καὶ άμα αγγελίη έλθουσα ώς των βαρβάρων οι περιπλώοντες την Εύβοιαν πάντες είησαν διεφθαρμένοι ύπο του γενομένου χειμώνος. φυλάξαντες δη την αυτην ώρην, πλώοντες έπέπεσον νηυσί Κιλίσσησι, ταύτας δε διαφθείραντες, ώς ευφρόνη εγένετο, απέπλωον οπίσω επί το Αρτεμίσιον. 15. Τρίτη δε ήμερη, δεινόν τι ποιησάμενοι οι στρατηγοί των βαρβάρων νέας ούτω σφι ολίγας λυμαίνεσθαι, καὶ τὸ απο Εέρξεω δειμαίνοντες, ουκ ανέμειναν έτι τους Ελληνας μάχης ἄρξαι, άλλὰ παρακελευσάμενοι κατὰ μέσον ἡμέρης ανήγον τὰς νέας. συνέπιπτε δὲ ώστε τήσι αὐτήσι ἡμέρησι τὰς ναυμαχίας γίνεσθαι ταύτας, καὶ τὰς πεζομαχίας τὰς έν Θερμοπύλησι. ἢν δὲ πᾶς ὁ ἀγὼν τοῖσι κατὰ θάλασσαν περί του Ευρίπου, ώσπερ τοίσι άμφι Λεωνίδεα την έσβολην φυλάσσειν. οι μεν δη παρεκελεύοντο δκως μη παρήσουσι ές την Έλλάδα τους βαρβάρους, οί δ' δκως το Έλληνικον στράτευμα διαφθείραντες του πόρου κρατήσουσι. 16. ώς δε ταξάμενοι οι Εέρξεω επέπλωον, οι Ελληνες ατρέμας είχου πρὸς τῷ ᾿Αρτεμισίῳ. οἱ δὲ βάρβαροι μηνοειδες ποιήσαντες των νεων, έκυκλευντο ως περιλάβοιεν αὐτούς. ἐνθευτεν οἱ ελληνες ἐπανέπλωόν τε καὶ συιέμισγον. ἐν ταύτη τἢ ναυμαχίη παραπλήσιοι ἀλλήλοισι ἐγένοντο. ὁ γὰρ Εέρξεω στρατὸς ὑπὸ μεγάθεός τε καὶ πλήθεος αὐτὸς ὑπὸ έωυτοῦ ἔπιπτε, ταρασσομένων τε τῶν νεῶν καὶ περιπιπτουσέων περὶ ἀλλήλας ὅμως μέντοι ἀντείχε καὶ οὐκ εἶκε δεινὸν γὰρ χρῆμα ἐποιεῦντο ὑπὸ νεῶν ὀλίγων ἐς φυγὴν τράπεσθαι. πολλαὶ μὲν δὴ τῶν Ελλήνων νέες διεφθείροντο, πολλοὶ δὲ ἄνδρες, πολλῷ δ΄ ἔτι πλεῦνες νέες τε τῶν βαρβάρων καὶ ἄνδρες. οὕτω δὲ ἀγωνιζόμενοι διέστησαν χωρὶς ἑκάτεροι.

17. Παρήν δε ό έκ Τρηχίνος κατάσκοπος - ήν μεν γαρ έπ' Αρτεμισίφ κατάσκοπος Πολύας, γένος 'Αντικυρεύς, τῷ προσετέτακτο, καὶ εἶχε πλοίον κατήρες έτοιμον, εἰ παλήσειε ό ναυτικός στρατός, σημαίνειν τοίσι έν Θερμοπύλησι ἐοῦσι · ὡς δ΄ αὕτως ἢν ᾿Αβρώνιγος ὁ Λυσικλέος ᾿Αθηναίος καὶ παρὰ Λεωνίδη έτοιμος τοισι έπ' 'Αρτεμισίω έουσι άγγελλειν τριηκοντέρω, ήν τι καταλαμβάνη νεώτερον τον πεζόν - ούτος ων ο 'Αβρώνιχος απικόμενός σφι εσήμαινε τὰ γεγονότα περὶ Λεωνίδεα καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ. οἱ δὲ ώς επύθοντο ταυτα, ουκέτι ες αναβολας εποιεύντο την αποχώρησιν, εκομίζοντο δε ώς εκαστοι ετάχθησαν, Κορίνθιοι πρώτοι, ύστατοι δὲ 'Αθηναίοι. 18. 'Αθηναίων δὲ νέας τὰς άριστα πλωούσας επιλεξάμενος Θεμιστοκλέης επορεύετο περὶ τὰ πότιμα ὕδατα, ἐντάμνων ἐν τοῖσι λίθοισι γράμματα, τὰ Ἰωνες ἐπελθόντες τῆ ὑστεραίη ἡμέρη ἐπὶ τὸ 'Αρτεμίσιον επελέξαντο. τὰ δὲ γράμματα τάδε έλεγε. Ανδρες Ίωνες, οὐ ποιέετε δίκαια ἐπὶ τοὺς πατέρας σρατευόμενοι καὶ τὴν Ἑλλάδα καταδουλούμενοι. ἀλλὰ μάλιστα μεν προς ήμεων γίνεσθε εί δε ύμιν έστι τοῦτο μη δυνατον ποιήσαι, ύμεις δε έτι και νυν έκ του μέσου ήμιν έζεσθε καὶ αὐτοὶ, καὶ τῶν Καρῶν δέεσθε τὰ αὐτὰ ὑμῖν ποιέειν εἰ δὲ μηδέτερον τούτων οἶόν τε γίνεσθαι, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μέζονος κατέζευχθε ἡ ὥστε ἀπίστασθαι, ὑμεῖς δὲ ἐν τῷ ἔργῳ, ἐπεὰν συμμίσγωμεν, ἐθελοκακέετε, μεμνημένοι ὅτι ἀπ' ἡμέων γεγόνατε, καὶ ὅτι ἀρχῆθεν ἡ ἔχθρη πρὸς τὸν βάρβαρον ἀπ' ὑμέων ἡμῖν γέγονε. Θεμιστοκλέης δὲ ταῦτα ἔγραψε, δοκέειν ἐμοὶ, ἐπ' ἀμφότερα νοέων, ἵνα ἡ λαθόντα τὰ γράμματα βασιλέα Ἰωνας ποιήση μεταβαλεῖν καὶ γενέσθαι πρὸς ἑωυτῶν, ἡ ἐπείτε ἀνενειχθῆ καὶ διαβληθῆ πρὸς Εέρξεα, ἀπίστους ποιήση τοὺς Ἰωνας καὶ τῶν ναυμαχιέων αὐτοὺς ἀπόσχη. . . .

19. Ἐκ μὲν δὴ τῆς Τρηχινίης ἐς τὴν Δωρίδα ἐσέβαλον [οί βάρβαροι]. της γὰρ Δωρίδος χώρης ποδεων στεινός ταύτη κατατείνει, ως τριήκοντα σταδίων μάλιστά κη εὖρος, κείμενος μεταξύ της τε Μηλίδος καὶ της Φωκίδος χώρης, ή περ ην το παλαιον Δρυσπίς · ή δε γώρη αυτη έστι μητρόπολις Δωριέων των έν Πελοποννήσω. ταύτην ων την Δωρίδα γην οὐκ ἐσίναντο ἐσβαλόντες οἱ βάρβαροι · ἐμήδιζόν τε γὰρ καὶ οὐκ ἐδόκεε Θεσσαλοῖσι. 20. ΄Ως δὲ ἐκ τῆς Δωρίδος ές την Φωκίδα έσέβαλον, αυτούς μεν τούς Φωκέας ούκ αίρεουσι οί μεν γάρ των Φωκέων ες τὰ ἄκρα τοῦ Παρνησσοῦ ἀνέβησαν (ἔστι δὲ καὶ ἐπιτηδέη δέξασθαι ὅμιλον τοῦ Παρνησσοῦ ή κορυφή, κατὰ Νέωνα πόλιν κειμένη ἐπ' έωυτης · Τιθορέα ούνομα αυτή, ές την δη άνηνείκαντο καὶ αὐτοὶ ἀνέβησαν) · οἱ δὲ πλεῦνες αὐτῶν ἐς τοὺς 'Οζόλας Λοκρούς έξεκομίσαντο, ές "Αμφισσαν πόλιν την ύπερ τοῦ Κρισαίου πεδίου οἰκεομένην. οἱ δὲ βάρβαροι τὴν χώρην πασαν επέδραμον την Φωκίδα · Θεσσαλοί γαρ ούτω ήγον τον στρατόν · οκόσα δε επέσχου, πάντα επέφλεγον καὶ έκειρου, καὶ ές τὰς πόλις ἐνιέντες πῦρ καὶ ές τὰ ἱρά. 21. Παραποταμίους δὲ παραμειβόμενοι οἱ βάρβαροι ἀπί-

κοντο ές Πανοπέας. Ενθεύτεν δε ήδη διακρινομένη ή στρατιη αυτών έσχίζετο. το μεν πλείστον καὶ δυνατώτατον τοῦ στρατοῦ ἄμα αὐτῷ Εέρξη πορευόμενον ἐπ' 'Αθήνας έσέβαλε ές Βοιωτούς, ές γην την 'Οργομενίων. των δε παν το πλήθος εμήδιζε, τας δε πόλις αυτών ανδρες Μακεδόνες διατεταγμένοι έσωζον, ύπο 'Αλεξάνδρου άποπεμφθέντες. ἔσωζον δὲ τῆδε, βουλόμενοι δῆλον ποιέειν Εέρξη ὅτι τὰ Μήδων Βοιωτοὶ φρονέοιεν. 22. Οῦτοι μὲν δη των βαρβάρων ταύτη έτράποντο, ἄλλοι δὲ αὐτων ήγεμόνας έχουτες ώρμέατο έπι το ίρου το έν Δελφοίσι, έν δεξιή του Παρνησσου απέργοντες. όσα δε καὶ ούτοι επέσχον της Φωκίδος, πάντα έσιναμώρεον καὶ γὰρ τῶν Πανοπέων την πόλιν ενέπρησαν και Δαυλίων και Λιολιδέων. έπορεύοντο δὲ ταύτη ἀποσχισθέντες της ἄλλης στρατιής τωνδε είνεκεν, όκως συλήσαντες το ίρον το έν Δελφοίσι βασιλέι Εέρξη ἀποδέξαιεν τὰ χρήματα. πάντα δ' ήπίστατο τὰ ἐν τῷ ἱρῷ ὅσα λόγου ἢν ἄξια Εέρξης, ὡς ἐγὰ πυνθάνομαι, ἄμεινον ἡ τὰ ἐν τοῖσι οἰκίοισι ἔλιπε, πολλών αἰεὶ λεγόντων, καὶ μάλιστα τὰ Κροίσου τοῦ ᾿Αλυάττεω αναθήματα. 28. Οἱ δὲ Δελφοὶ πυνθανόμενοι ταῦτα ἐς πασαν αρρωδίην απίκατο εν δείματι δε μεγάλφ κατεστεώτες, εμαντεύοντο περί των ίρων χρημάτων, είτε σφέα κατὰ γῆς κατορύξωσι, εἶτε ἐκκομίσωσι ἐς ἄλλην χώρην. ό δε θεός σφεας ουκ έα κινέειν, φας αυτός ίκανος είναι των έωυτοῦ προκατήσθαι. Δελφοί δε ταῦτα ἀκούσαντες σφέων αὐτῶν πέρι ἐφρόντιζον. τέκνα μέν νυν καὶ γυναῖκας πέρην ές την 'Αχαιίην διέπεμψαν, αὐτῶν δὲ οἱ μὲν πλείστοι ἀνέβησαν ές τοῦ Παρνησσοῦ τὰς κορυφάς καὶ ές τὸ Κωρύκιον αντρον ανηνείκαντο, οἱ δὲ ἐς Αμφισσαν τὴν Λοκρίδα ὑπεξηλθου. πάντες δε ων οι Δελφοι εξέλιπον την πόλιν, πλην έξήκουτα ἀνδρῶν καὶ τοῦ προφήτεω. 24. Ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ

τε ήσαν οί βάρβαροι επιόντες καὶ απώρεον το ίρου, εν τούτω ό προφήτης, τω ούνομα ην 'Ακήρατος, όρα προ τού νηοῦ ὅπλα προκείμενα ἔσωθεν ἐκ τοῦ μεγάρου ἐξενηνειγμένα ίρα, των ούκ όσιον ην απτεσθαι ανθρώπων ούδενί. ό μεν δη ήιε Δελφων τοίσι παρεούσι σημανέων το τέρας. οί δε βάρβαροι επειδή εγίνοντο επειγόμενοι κατά το ίρον της Προυητης 'Αθηναίης, επιγίνεται σφι τέρεα έτι μέζονα τοῦ πρὶν γενομένου τέρεος. Θῶυμα μὲν γὰρ καὶ τοῦτο κάρτα έστι, δπλα άρηια αυτόματα φανήναι έξω προκείμενα τοῦ νηοῦ · τὰ δὲ δὴ ἐπὶ τούτω δεύτερα ἐπιγενόμενα καὶ διὰ πάντων φασμάτων ἄξια θωυμάσαι μάλιστα. 25. ἐπεὶ γαρ δη ήσαν επιόντες οι βάρβαροι κατα το ίρον της Προνητης 'Αθηναίης, έν τούτω έκ μεν του ούρανου κεραυνοί αὐτοῖσι ἐνέπιπτον, ἀπὸ δὲ τοῦ Παρνησσοῦ ἀπορραγείσαι δύο κορυφαὶ ἐφέροντο πολλώ πατάγω ἐς αὐτοὺς καὶ κατέλαβον συχνούς σφεων, έκ δε τοῦ ίροῦ της Προνηίης βοή τε καὶ ἀλαλαγμὸς ἐγίνετο. Συμμιγέντων δὲ τούτων πάντων, φόβος τοισι βαρβάροισι ένεπεπτώκεε. μαθόντες δε οί Δελφοί φεύγοντάς σφεας, επικαταβάντες απέκτειναν πληθός τι αὐτῶν. οἱ δὲ περιεόντες ἰθὺ Βοιωτῶν ἔφευγον. έλεγον δε οἱ ἀπονοστήσαντες οὖτοι τῶν βαρβάρων, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ώς προς τούτοισι καὶ άλλα ώρεον θεῖα · δύο γαρ όπλίτας, μέζονας ή κατα ανθρώπων φύσιν [έχοντας], έπεσθαί σφι κτείνοντας καὶ διώκοντας. 26. τούτους δὲ τους δύο Δελφοί λέγουσι έπιχωρίους ήρωας είναι, Φύλακόν τε καὶ Αὐτόνοον, τῶν τὰ τεμένεά ἐστι περὶ τὸ ἱρὸν, Φυλάκου μεν παρ' αυτήν την όδον κατύπερθε του ίρου τής Προυηίης, Αυτονόου δε πέλας της Κασταλίης υπο τη Υαμπείη κορυφή. οἱ δὲ πεσόντες ἀπὸ τοῦ Παρνησσοῦ λίθοι έτι καὶ ές ήμέας ήσαν σόοι, έν τῷ τεμένει της Προνητης Αθηναίης κείμενοι, ές το ένεσκηψαν διά των βαρβάρων φερόμενοι. τούτων μέν νυν τῶν ἀνδρῶν αὕτη ἀπὸ τοῦ ἱροῦ ἀπαλλαγὴ γίνεται.

27. 'Ο δε Έλλήνων ναυτικός στρατός από του Αρτεμισίου, 'Αθηναίων δεηθέντων, ές Σαλαμίνα κατίσγει τὰς τωνδε δε είνεκεν προσεδεήθησαν αυτών σχείν προς Σαλαμίνα 'Αθηναίοι, ίνα αὐτοὶ παίδάς τε καὶ γυναίκας ύπεξαγάγωνται έκ της 'Αττικής, προς δε καὶ βουλεύσωνται το ποιητέον αυτοίσι έσται. έπὶ γὰρ τοίσι κατήκουσι πρήγμασι βουλην έμελλον ποιήσεσθαι, ώς έψευσμένοι γνώμης. δοκέοντες γαρ ευρήσειν Πελοποννησίους πανδημεί έν τή Βοιωτίη ύποκατημένους τον βάρβαρον, των μεν εύρον ούδεν εον · οί δε έπυνθάνοντο τον Ισθμον αυτούς τειχέοντας, την Πελοπόννησον περί πλείστου τε ποιευμένους περιείναι, καὶ ταύτην έχοντας έν φυλακή, τὰ δὲ ἄλλο ταῦτα πυνθανόμενοι οὕτω δὴ προσεδεήθησών ἀπιέναι. σφεων σχείν προς την Σαλαμίνα. 28. οί μεν δη άλλοι κατέσχου ές την Σαλαμίνα, 'Αθηναίοι δὲ ές την έωυτων. μετα δε την απιξιν κήρυγμα εποιήσαντο, Αθηναίων τή τις δύναται σώζειν τὰ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας. ἐνθαῦτα οί μεν πλείστοι ές Τροιζήνα ἀπέστειλαν, οί δε ές Αίγιναν, οί δὲ ἐς Σαλαμίνα. ἔσπευσαν δὲ ταῦτα ὑπεκθέσθαι, τῷ χρηστηρίω τε βουλόμενοι ύπηρετέειν, και δη και τουδε είνεκεν ουκ ήκιστα. λέγουσι 'Αθηναίοι όφιν μέγαν φύλακον της ακροπόλιος ενδιαιτασθαι εν τῷ ίρῷ. λέγουσί τε ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ώς ἐόντι ἐπιμήνια ἐπιτελέουσι προτιθέντες · τὰ δ' ἐπιμήνια μελιτόεσσά ἐστι. ή μελιτόεσσα, έν τῷ πρόσθε αἰεὶ χρόνφ ἀναισιμουμένη, τότε ην άψαυστος. σημηνάσης δε ταῦτα της ἱρείης, μάλλόν τι οἱ 'Αθηναῖοι καὶ προθυμότερον ἐξέλιπον τὴν πόλιν. ώς καὶ της θεοῦ ἀπολελοιπυίης την ἀκρόπολιν. ယ်ς δ€ σΦε πάντα ὑπεξεκέετο, ἔπλωον ές τὸ στρατόπεδον. 29. Ἐπεὶ

δὲ οἱ ἀπ' ᾿Αρτεμισίου ἐς Σαλαμῖνα κατέσχον τὰς νέας, συνέρρεε καὶ ὁ λοιπὸς πυνθανόμενος ὁ τῶν Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἐκ Τροιζῆνος · ἐς γὰρ Πώγωνα τὸν Τροιζηνίων λιμένα προείρητο συλλέγεσθαι. συνελέχθησάν τε δὴ πολλῷ πλεῦνες νέες ἡ ἐπ' ᾿Αρτεμισίῳ ἐναυμάχεον, καὶ ἀπὸ πολίων πλεύνων. ναύαρχος μέν νυν ἐπῆν ὡυτὸς ὅσπερ ἐπ' ᾿Αρτεμισίῳ, Εὐρυβιάδης ὁ Εὐρυκλείδεω ἀνὴρ Σπαρτιήτης, οὐ μέντοι γένεός γε τοῦ βασιληίου ἐών. νέας δὲ πολλῷ πλείστας τε καὶ ἄριστα πλωούσας παρείχοντο ᾿Αθηναῖοι. ἀριθμὸς δὲ ἐγένετο ὁ πᾶς τῶν νεῶν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων, ὀκτὼ καὶ ἑβδομήκοντα καὶ τριηκόσιαι.

30. 'Ως δὲ ές την Σαλαμίνα συνήλθον οἱ στρατηγοὶ, έβουλεύοντο, προθέντος Ευρυβιάδεω γνώμην αποφαίνεσθαι τον βουλόμενον, δκου δοκέοι επιτηδεώτατον είναι ναυμαχίην ποιέεσθαι των αυτοί γωρέων εγκρατέες είσί ή γαρ Αττική απείτο ήδη, των δε λοιπέων πέρι προετίθεε. γνωμαι δε των λεγόντων αι πλείσται συνεξέπιπτον προς τον Ίσθμον πλώσαντας ναυμαγέειν προ της Πελοποννήσου επιλέγοντες τον λόγον τόνδε, ώς ην νικηθέωσι τη ναυμαχίη, εν Σαλαμίνι μεν εόντες πολιορκήσονται έν νήσω, ίνα σφι τιμωρίη οὐδεμία ἐπιφανήσεται, προς δὲ τῶ ' Ισθμῷ ἐς τοὺς έωυτῶν ἐξοίσονται. 31. ταῦτα τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου στρατηγών επιλεγομένων, εληλύθεε ανηρ 'Αθηναίος αγγέλλων ήκειν τον βάρβαρον ές την Αττικήν καὶ πᾶσαν αὐτὴν πυρπολέεσθαι. ὁ γὰρ διὰ Βοιωτῶν τραπόμενος στρατός άμα Εέρξη, έμπρήσας Θεσπιέων την πόλιν (αὐτῶν ἐκλελοιπότων ἐς Πελοπόννησον) καὶ τὴν Πλαταιέων ωσαύτως, ηκέ τε ές τὰς 'Αθήνας καὶ πάντα έκεινα έδητου. Ενέπρησε δε Θέσπειάν τε και Πλάταιαν, πυθόμενος Θηβαίων ὅτι οὐκ ἐμήδιζον.

82. 'Απὸ δὲ τῆς διαβάσιος τοῦ Ελλησποντου, ἔνθεν πορεύεσθαι ήρξαντο οἱ βάρβαροι, ένα αὐτοῦ διατρίψαντες μήνα, έν τφ διέβαινον ές την Ευρώπην, έν τρισί έτέροισι μησὶ ἐγένοντο ἐν τἢ ᾿Αττικῆ, Καλλιάδεω ἄρχοντος ᾿Αθηναίοισι. καὶ αιρέουσι έρημον τὸ ἄστυ, καί τινας ολίγους εύρίσκουσι των 'Αθηναίων εν τώ ίρω εόντας, ταμίας τε του ίρου και πένητας ανθρώπους, οι φραξάμενοι την ακρόπολιν θύρησί τε καὶ ξύλοισι ημύνοντο τους επιόντας . άμα μεν ύπ' ασθενείης βίου οὐκ ἐκγωρήσαντες ἐς Σαλαμίνα, πρὸς δε αυτοί δοκέοντες εξευρηκέναι το μαντήϊον, το ή Πυθίη σφι έγρησε, τὸ ξύλινον τείγος ανάλωτον έσεσθαι, καὶ αύτο δη τούτο είναι το κρησφύγετον κατά το μαντήιον, καὶ ού τὰς νέας. 33. Οἱ δὲ Πέρσαι ἱζόμενοι ἐπὶ τὸν καταντίον της ακροπόλιος όχθον, τον 'Αθηναίοι καλέουσι 'Αρήϊον πάγον, επολιόρκεον τρόπον τοιόνδε. δκως στυπείον περί τους διστούς περιθέντες άψειαν, ετόξευον ες το φράγμα. ένθαθτα 'Αθηναίων οί πολιορκεόμενοι διως ημύνοντο, καίπερ ές τὸ ἔσχατον κακοῦ ἀπιγμένοι, καὶ τοῦ φράγματος προδεδωκότος. ούδε λόγους των Πεισιστρατιδέων προσφερόντων περὶ όμολογίης ένεδέκοντο, άμυνόμενοι δὲ άλλα τε άντεμηχανέοντο, καὶ δὴ καὶ προσιόντων τῶν βαρβάρων προς τας πύλας ολοιτρόχους απίεσαν, ώστε Εέρξεα επί γρόνον συγνον απορίησι ενέγεσθαι, ου δυνάμενον σφεας έλειν. 34. χρόνφ δ' έκ των απόρων έφανη δή τις έσοδος τοίσι βαρβάροισι έδεε γαρ κατά το θεοπρόπιον πάσαν την 'Αττικήν την έν τη ήπείρω γενέσθαι ύπο Πέρσησι. έμπροσθε ων προ της ακροπόλιος, όπισθε δε των πυλέων καὶ τῆς ἀνόδου, τῆ δὴ οὖτε τις ἐφύλασσε οὖτ' ἂν ἤλπισε μή κοτέ τις κατά ταῦτα ἀναβαίη ἀνθρώπων, ταύτη ἀνέβησάν τινες κατά το ίρον της Κέκροπος θυγατρος Αγλαύρου, καίτοι περ αποκρήμνου εόντος του χώρου. ώς δε είδον

αὐτοὺς ἀναβεβηκότας οἱ ᾿Αθηναῖοι ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν, οἱ μεν ερρίπτεον εωυτούς κατά του τείχεος κάτω και διεφθείροντο, οί δὲ ἐς τὸ μέγαρον κατέφευγον, τῶν δὲ Περσέων οί αναβεβηκότες πρώτον μεν ετράποντο προς τας πύλας, ταύτας δε ανοίξαντες τους ικέτας εφόνευον επεί δέ σφι πάντες κατέστρωντο, τὸ ίρὸν συλήσαντες ἐνέπρησαν πᾶσαν την ακρόπολιν. 35. Σχων δε παντελέως τὰς 'Αθήνας, Εέρξης ἀπέπεμψε ές Σοῦσα ἄγγελον ἱππέα ᾿Αρταβάνω άγγελέοντα την παρεοῦσάν σφι εὐπρηξίην. άπο δε της πέμψιος του κήρυκος δευτέρη ήμέρη, συγκαλέσας 'Αθηναίων τους φυγάδας, έωυτω δε έπομένους, εκέλευε τρόπω τῶ σφετέρω θῦσαι τὰ ἱρὰ, ἀναβάντας ἐς τὴν ἀκρόπολιν, είτε δη ων όψιν τινα ίδων ενυπνίου ενετέλλετο ταῦτα, είτε καὶ ἐνθύμιόν οἱ ἐγένετο ἐμπρήσαντι τὸ ἱρόν. οἱ δὲ φυγάδες των 'Αθηναίων εποίησαν τὰ εντεταλμένα. δὲ είνεκεν τούτων ἐπεμνήσθην, φράσω. ἔστι ἐν τῆ ἀκροπόλι ταύτη Ἐρεχθέος τοῦ γηγενέος λεγομένου είναι νηςς, έν τῶ ἐλαίη τε καὶ θάλασσα ἔνι, τὰ λόγος παρ' ᾿Αθηναίων Ποσειδέωνά τε καὶ 'Αθηναίην ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρης μαρτύρια θέσθαι. ταύτην ὧν τὴν ἐλαίην ἄμα τῷ ἄλλῷ ίρω κατέλαβε έμπρησθηναι ύπο των βαρβάρων δευτέρη δε ήμέρη ἀπὸ τῆς έμπρήσιος, 'Αθηναίων οἱ θύειν ὑπὸ βασιλέος κελευόμενοι ώς ανέβησαν ές το ίρου, ώρεον βλαστον έκ τοῦ στελέχεος όσον τε πηχυαίον αναδεδραμηκότα. οδτοι μέν νυν ταῦτα ἔφρασαν.

37. Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἑλληνες, ὡς σφι ἐξηγγέλθη ὡς ἔσχε τὰ περὶ τὴν ᾿Αθηνέων ἀκρόπολιν, ἐς τοσοῦτον θόρυΒον ἀπίκοντο, ώστε ἔνιοι τῶν στρατηγῶν οὐδὲ κυρωθῆναι ἔμενον τὸ προκείμενον πρῆγμα, ἀλλ᾽ ἔς τε τὰς νέας ἐσέπιπτον καὶ ἱστία ἀείροντο ὡς ἀποθευσόμενοι. τοῖσί τε ὑπολειπομένοισι αὐτῶν ἐκυρώθη πρὸ τοῦ Ἰσθμοῦ ναυμα-

χέειν. νύξ τε εγίνετο, καὶ ολ διαλυθέντες εκ τοῦ συνεδρίου έσέβαινον ές τὰς νέας. 38. ἐνθαῦτα δὴ Θεμιστοκλέα απικόμενον επί την νέα είρετο Μνησίφιλος ανηρ Αθηναίος, ο τι σφι είη βεβουλευμένον. πυθόμενος δε προς αυτού ώς είη δεδογμένον ανάγειν τὰς νέας πρὸς τὸν Ἰσθμὸν καὶ πρὸ της Πελοπονυήσου ναυμαχέειν, είπε · Ού τοι άρα, ην άπαείρωσι τὰς νέας ἀπὸ Σαλαμίνος, περὶ οὐδεμιῆς ἔτι πατρίδος ναυμαχήσεις. κατά γὰρ πόλις εκαστοι τρέψονται, καὶ ούτε σφέας Εύρυβιάδης κατέχειν δυνήσεται, ούτε τις άνθρώπων ἄλλος, ώστε μη οὐ διασκεδασθήναι την στρατιήν, απολέεται τε ή Ελλας αβουλίησι. αλλ' εί τις έστι μηχανη, ίθι καὶ πειρῶ διαχέαι τὰ βεβουλευμένα, ήν κως δύνη αναγνώσαι Ευρυβιάδεα μεταβουλεύσασθαι ώστε αυτοῦ μενέειν. 89. κάρτα δη τώ Θεμιστοκλέϊ ήρεσε ή ύποθήκη, καὶ οὐδὲν πρὸς ταῦτα ἀμειψάμενος ἡῖε ἐπὶ τὴν νέα τὴν Ευρυβιάδεω. ἀπικόμενος δὲ ἔφη ἐθέλειν οἱ κοινόν τι πρήγμα συμμίξαι. ό δ' αὐτον ές την νέα έκέλευε έσβάντα λέγειν, εί τι εθέλοι. ενθαύτα ο Θεμιστοκλέης παριζόμενος οί καταλέγει ἐκεινά τε πάντα τὰ ἤκουσε Μνησιφίλου, έωυτοῦ ποιεύμενος, καὶ ἄλλα πολλὰ προστιθείς, ες ὁ ἀνέγνωσε γρηίζων έκ τε της νεος έκβηναι συλλέξαι τε τους στρατηγούς ές το συνέδριον. 40. Ως δε άρα συνελέχθησαν, πρὶν ἡ τὸν Εὐρυβιάδεα προθείναι τὸν λόγον τῶν είνεκεν συνήγαγε τους στρατηγούς, πολλός ην ό Θεμιστοκλέης έν τοισι λόγοισι οια κάρτα δεόμενος. λέγοντος δε αὐτοῦ ὁ Κορίνθιος στρατηγὸς ᾿Αδείμαντος ὁ ᾿Ωκύτου εἶπε • * Ο Θεμιστόκλεες, εν τοίσι αγώσι οι προεξανιστάμενοι ραπίζουται. ὁ δὲ ἀπολυόμενος ἔφη · Οἱ δέ γε ἐγκαταλειπόμενοι οὐ στεφανεύνται. 41. Τότε μεν ηπίως προς τον Κορίνθιον αμείψατο, προς δε τον Ευρυβιάδεα έλεγε έκείνων μεν οὐκέτι οὐδεν τῶν πρότερον λεχθέντων, ώς

έπεαν απαείρωσι από Σαλαμίνος διαδρήσονται παρεόντων γαρ των συμμάγων ουκ έφερε οι κόσμον ουδένα κατηγορέειν · ό δὲ ἄλλου λόγου είχετο, λέγων τάδε · Ἐν σοὶ νῦν ἐστὶ σῶσαι τὴν Ἑλλάδα, ἡν ἐμοὶ πείθη ναυμαχίην αύτου μένων ποιέεσθαι, μηδε πειθόμενος τούτων τοίσι λέγουσι ἀναζεύξης προς του Ἰσθμον τὰς νέας. ἀντίθες γαρ έκατερον ακούσας. προς μεν τῷ Ἰσθμῷ συμβάλλων έν πελάγει άναπεπταμένω ναυμαχήσεις, ές τὸ ήκιστα ήμιν συμφορόν έστι νέας έγουσι βαρυτέρας καὶ ἀριθμὸν ἐλάσσονας, τοῦτο δὲ ἀπολέεις Σαλαμινά τε καὶ Μέγαρα καὶ Αίγιναν, ήν περ καὶ τὰ ἄλλα εὐτυχήσωμεν. ἄμα γὰρ τῷ ναυτικώ αυτών εψεται καὶ ὁ πεζος στρατός καὶ οῦτω σφέας αυτός άξεις έπι την Πελοπόννησον, κινδυνεύσεις τε άπάση τη Έλλάδι. 42. ην δε τὰ έγω λέγω ποιήσης, τοσάδε εν αυτοίσι γρηστα ευρήσεις πρώτα μεν εν στεινώ συμβάλλοντες νηυσὶ ὀλίγησι πρὸς πολλάς, ἢν τὰ οἰκότα έκ τοῦ πολέμου ἐκβαίνη, πολλον κρατήσομεν, — το γάρ ἐν στεινώ ναυμαχέειν πρὸς ήμέων έστὶ, έν εὐρυχωρίη δὲ πρὸς έκείνων, — αὐτις δὲ Σαλαμὶς περιγίνεται, ές την ημίν ύπεκκέεται τέκνα τε καὶ γυναίκες. καὶ μὴν καὶ τόδε έν αὐτοῖσι ἔνεστι, τοῦ καὶ περιέγεσθε μάλιστα · ὁμοίως αὐτοῦ τε μένων προναυμαχήσεις Πελοποννήσου καὶ προς τώ Ισθμώ, οὐδέ σφεας, εἴ περ εὖ φρονέεις, ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον. 43. ην δέ γε καὶ τὰ έγω ἐλπίζω γένηται καὶ νικήσωμεν τῆσι νηυσὶ, οὖτε ὑμῖν ἐς τὸν Ἰσθμὸν παρέσονται οί βάρβαροι, οὖτε προβήσονται έκαστέρω της 'Αττικής, ἀπίασί τε οὐδενὶ κόσμω. Μεγάροισί τε κερδανέομεν περιεούσι καὶ Αίγίνη καὶ Σαλαμίνι, έν τῆ ἡμίν καὶ λόγιόν έστι των έχθρων κατύπερθε γενέσθαι. οἰκότα μέν νυν βουλευομένοισι ανθρώποισι ώς το επίπαν εθέλει γίνεσθαι. μη δε οἰκότα βουλευομένοισι ούκ εθέλει ούδε ο θεος προσχωρέειν πρὸς τὰς ἀνθρωπηίας γνώμας. 44. Ταῦτα λέγοντος Θεμιστοκλέος, αυτις ὁ Κορίνθιος 'Αδείμαντος έπεφέρετο, σιγάν τε κελεύων τῷ μή ἐστι πατρὶς, καὶ Εὐρυβιάδεα οὐκ έῶν ἐπιψηφίζειν ἀπόλι ἀνδρί · πόλιν γὰρ τον Θεμιστοκλέα παρεχόμενον ούτω έκέλευε γνώμας συμβάλλεσθαι. ταῦτα δέ οἱ προέφερε, ὅτι ἡλώκεσάν τε καὶ κατείγοντο αἱ ᾿Αθῆναι. τότε δη ὁ Θεμιστοκλέης έκεινόν τε και τους Κορινθίους πολλά τε και κακά έλεγε, έωυτοισί τε έδήλου λόγφ ώς είη και πόλις και γη μέζων ήπερ εκείνοισι, έστ' αν διηκόσιαι νέες σφι έωσι πεπληρωμέναι οὐδαμούς γὰρ Ελλήνων αὐτούς 45. Σημαίνων δὲ ταῦτα τώ έπιόντας ἀποκρούσεσθαι. λόγω διέβαινε ές Ευρυβιάδεα, λέγων μαλλον έπεστραμμένα · Σύ εἰ μενέεις αὐτοῦ καὶ μένων ἔσεαι ἀνηρ άγαθός · εὶ δὲ μὴ, ἀνατρέψεις τὴν Ἑλλάδα. τὸ πᾶν γὰρ ήμεν του πολέμου φέρουσι αι νέες. άλλ' έμοι πείθεο. εὶ δὲ ταῦτα μὴ ποιήσεις, ἡμεῖς μὲν, ὡς ἔχομεν, ἀναλαβόντες τους οικέτας, κομιεύμεθα ές Σίριν την έν Ίταλίη, ή περ ήμετέρη τέ έστι έκ παλαιοῦ ἔτι, καὶ τὰ λόγια λέγει ύπ' ήμέων αὐτην δέειν κτισθηναι · ύμεις δε συμμάχων τοιωνδε μουνωθέντες μεμνήσεσθε των έμων λόγων. 46. Ταῦτα δε Θεμιστοκλέος λέγοντος ανεδιδάσκετο Ευρυβιάδης. δοκέειν δέ μοι, άρρωδήσας μάλιστα τους 'Αθηναίους άνεδιδάσκετο μή σφεας απολίπωσι, ην προς του Ισθμον ανάγη τὰς νέας. ἀπολιπόντων γὰρ ᾿Αθηναίων οὐκέτι ἐγίνοντο αξιόμαχοι οἱ λοιποί. ταύτην δὲ αἰρέεται τὴν γνώμην, αύτοῦ μένοντας διαναυμαχέειν. Οὕτω μεν οί περὶ Σαλαμίνα έπεσι ακροβολισάμενοι, επείτε Ευρυβιάδη έδοξε, αυτού παρεσκευάζοντο ώς ναυμαχήσοντες. ήμερη τε έχίνετο, καὶ ἄμα τῷ ἡλίφ ἀνιόντι σεισμὸς ἐγένετο ἔν τε τῆ γη καὶ τη θαλάσση. ἔδοξε δέ σφι εὔξασθαι τοῖσι θεοῖσι

καὶ ἐπικαλέσασθαι τοὺς Αἰακίδας συμμάχους. ὡς δέ σφι ἔδοξε, καὶ ἐποίευν ταῦτα · εὐξάμενοι γὰρ πᾶσι τοῖσι θεοῖσι, αὐτόθεν μὲν ἐκ Σαλαμῖνος Αἴαντά τε καὶ Τελαμῶνα ἐπεκαλέοντο, ἐπὶ δὲ Αἰακὸν καὶ τοὺς ἄλλους Αἰακίδας νέα ἀπέστελλον ἐς Αἴγιναν.

47. "Εφη δε Δίκαιος ὁ Θεοκύδεος, ἀνηρ 'Αθηναίος, φυγάς τε καὶ παρὰ Μήδοισι λόγιμος γενόμενος τοῦτον τὸν χρόνον, επείτε εκείρετο ή Αττική χώρη ύπο του πεζου στρατοῦ τοῦ Ξέρξεω ἐοῦσα ἐρῆμος ᾿Αθηναίων, τυχεῖν τότε ἐων αμα Δημαρήτω τω Λακεδαιμονίω έν τω Θριασίω πεδίω, ίδειν δε κουιορτον γωρέοντα άπο Έλευσινος ώς άνδρων μάλιστά κη τρισμυρίων - αποθωυμάζειν τέ σφεας τον κονιορτον ότεων κοτε είη ανθρώπων, και πρόκατε φωνής ακούειν, καί οἱ φαίνεσθαι τὴν φωνὴν είναι τὸν μυστικὸν ΐακγου. είναι δ' άδαήμονα των ίρων των έν Έλευσινι γινομένων τον Δημάρητον, είρεσθαί τε αυτον, δ τι το φθεγγόμενον είη τοῦτο : 48. αὐτὸς δὲ εἶπαι : Δημάρητε, οὐκ έστι δκως ου μέγα τι σίνος έσται τη βασιλέος στρατιή. τάδε γὰρ ἀρίδηλα ἐρήμου ἐούσης τῆς ᾿Αττικῆς, ὅτι θεῖον τὸ φθεγγόμενον, από Έλευσινος ίου ές τιμωρίην Αθηναίοισί τε καὶ τοίσι συμμάχοισι. καὶ ἡν μέν γε κατασκήψη ές την Πελοπόννησον, κίνδυνος αυτώ τε βασιλέϊ καὶ τῆ στρατιη τη έν τη ηπείρω έσται, ην δε επί τας νέας τράπηται τας έν Σαλαμίνι, του ναυτικού στρατού κινδυνεύσει βασιλεύς ἀποβαλείν. την δε όρτην ταύτην ἄγουσι 'Αθηναίοι ανὰ πάντα ἔτεα τῆ Μητρὶ καὶ τῆ Κούρη, καὶ αὐτῶν τε ὁ Βουλόμενος καὶ τῶν ἄλλων Ελλήνων μυείται, καὶ τὴν Φωνήν, της ακούεις, εν ταύτη τη δρτή ιακχάζουσι. 49. προς ταθτα είπειν Δημάρητου. Σίγα τε καὶ μηδενὶ άλλφ του λόγου τοῦτου είπης. ἡυ γάρ τοι ές βασιλέα ανενειχθή τὰ έπεα ταῦτα, ἀποβαλέεις τὴν κεφαλὴν, καί σε

οὖτε ἐγὰ δυνήσομαι ρύσασθαι, οὖτ' ἄλλος ἀνθρώπων ούδὲ εἶς. ἀλλ' ἔχ' ήσυχος, περι δὲ στρατιῆς τῆσδε θεοῖσι μελήσει. Τὸν μὲν δὴ ταῦτα παραινέειν, ἐκ δὲ τοῦ κονιορτοῦ καὶ τῆς φωνῆς γενέσθαι νέφος, καὶ μεταρσιωθὲν φέρεσθαι ἐπὶ Σαλαμῖνος ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν Ἑλλήνων. οὕτω δὲ αὐτοὺς μαθεῖν ὅτι τὸ ναυτικὸν τὸ Ἐέρξεω ἀπολέεσθαι μέλλοι. Ταῦτα μὲν Δίκαιος ὁ Θεοκύδεος ἔλεγε, Δημαρήτου τε καὶ ἄλλων μαρτύρων καταπτόμενος.

50. Οι δε ές του Εέρξεω ναυτικού στρατού ταχθέντες, έπειδη έκ Τρηχίνος θηησάμενοι το τρώμα το Λακωνικου διέβησαν ές την Ιστίαιαν, έπισχόντες ήμέρας τρείς έπλωον δι Ευρίπου, καὶ ἐν ἐτέρησι τρισὶ ἡμέρησι ἐγένοντο ἐν Φαλήρω. ἐπειδη δὲ παρήγγελλον ἀναπλώειν, ἀνηγον τας νέας έπὶ τὴν Σαλαμίνα, καὶ παρεκρίθησαν διαταχθέντες κατ' ήσυγίην, τότε μέν νυν οὐκ ἐξέγρησέ σφι ή ημέρη ναυμαχίην ποιήσασθαι, νὺξ γὰρ ἐπεγένετο, οἱ δὲ παρεσκευάζοντο ές την ύστεραίην. τους δε Ελληνας είγε δέος τε καὶ ἀρρωδίη, οὐκ ήκιστα δὲ τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου, αρρώδεον δε, ότι αυτοί μεν εν Σαλαμίνι κατήμενοι ύπερ γης της Αθηναίων ναυμαχέειν μέλλοιεν, νικηθέντες τε έν νήσω απολαμφθέντες πολιορκήσονται, απέντες την έωυτων άφύλακτον. 51. Των δε βαρβάρων ο πεζος ύπο την παρεούσαν νύκτα επορεύετο επί την Πελοπόννησον. καίτοι τὰ δυνατὰ πάντα ἐμεμηχάνητο, ὅκως κατ' ήπειρον μη εσβάλοιεν οἱ βάρβαροι. ώς γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα Πέλοποννήσιοι τους άμφι Λεωνίδεα έν Θερμοπύλησι τετελευτηκέναι, συνδραμόντες έκ των πολίων ές τον Ίσθμον ίζοντο, καί σφι έπην στρατηγος Κλεόμβροτος ό 'Αναξανδρίδεω, Λεωνίδεω δε άδελφεός. ίζόμενοι δε έν τῷ Ἰσθμῶ καὶ συγχώσαντες την Σκιρωνίδα όδον, μετὰ τοῦτο ώς σοι έδοξε βουλευομένοισι, οἰκοδόμεον διὰ τοῦ Ίσθμοῦ τείγος.

άτε δε εουσεων μυριάδων πολλεων καὶ παντος ανδρος εργαζομενου, ηνύετο το εργον, καὶ γὰρ λίθοι καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ φορμοὶ ψάμμου πλήρεες εσεφορεοντο, καὶ ελίνυον οὐδενα χρόνον οἱ βοηθήσαντες εργαζόμενοι, οὖτε νυκτος οὖτε ἡμέρης.

52. Οί μεν δη έν τω Ίσθμω τοιούτω πόνω συνέστασαν, άτε περί του παντός ήδη δρόμον θέοντες, καὶ τῆσι νηυσὶ ουκ έλπίζοντες έλλαμψεσθαι· οι δε έν Σαλαμινι όμως ταῦτα πυνθανόμενοι ἀρρώδεον, οὐκ οὕτω περὶ σφίσι αὐτοῖσι δειμαίνοντες ώς περί τη Πελοποννήσω. τέως μεν δη αὐτων ανηρ ανδρί παραστάς σιγή λόγον εποιέετο, θωυμα ποιεύμενοι την Ευρυβιάδεω άβουλίην, τέλος δε έξερράγη ές το μέσον. σύλλογός τε δη έγίνετο, καὶ πολλά έλέγετο περί των αὐτων οί μεν, ως ές την Πελοπόννησον χρεων είη αποπλώειν καὶ περὶ ἐκείνης κινδυνεύειν, μηδὲ πρὸ γώρης δοριαλώτου μένοντας μάγεσθαι, 'Αθηναίοι δε καί Αίγινήται καὶ Μεγαρέες αὐτοῦ μένοντας ἀμύνεσθαι. 53. Ἐνθαῦτα Θεμιστοκλέης, ώς έσσοῦτο τῆ γνώμη ὑπὸ των Πελοποννησίων, λαθων εξέρχεται εκ του συνεδρίου, έξελθων δε πέμπει ές το στρατόπεδον το Μήδων ἄνδρα πλοίφ, έντειλάμενος τὰ λέγειν χρεων, τῷ οὖνομα μὲν ἦν Σίκιννος, οἰκέτης δὲ καὶ παιδαγωγὸς ην τῶν Θεμιστοκλέος παίδων τον δη ύστερον τούτων των πρηγμάτων Θεμιστοκλέης Θεσπιέα τε εποίησε, ως επεδέκοντο οι Θεσπιέες πολιήτας, καὶ χρήμασι ὅλβιον. ὑς τότε πλοίω ἀπικόμενος, έλεγε προς τους στρατηγούς των βαρβάρων τάδε. Επεμ-Ψέ με στρατηγὸς ὁ ᾿Αθηναίων λάθρη τῶν ἄλλων Ἑλλήνων (τυγγάνει γὰρ φρονέων τὰ βασιλέος καὶ βουλόμενος μᾶλλου τὰ ὑμέτερα κατύπερθε γίνεσθαι ἡ τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα) φράσοντα ὅτι οἱ "Ελληνες δρησμον βουλεύονται καταρρωδηκότες καὶ νῦν παρέχει κάλλιστον ὑμέας ἔργον

άπάντων έξεργάσασθαι, ην μη περιίδητε διαδράντας άὐοὖτε γαρ άλλήλοισι όμοφρονέουσι, οὖτ' ἔτι ἀντιστήσονται ύμιν, προς έωυτούς τε σφέας όψεσθε ναυμαγέοντας τους τὰ υμέτερα φρονέοντας καὶ τους μή. μεν ταθτά σφι σημήνας έκποδων απαλλάσσετο τοίσι δε ώς πιστὰ εγίνετο τὰ άγγελθέντα, τοῦτο μεν ες τὴν νησίδα την Ψυττάλειαν, μεταξύ Σαλαμινός τε κειμένην και της ηπείρου, πολλούς των Περσέων απεβίβασαν, τούτο δέ, έπειδη εγίνοντο μέσαι νύκτες, ανήγον μεν το απ' έσπέρης κέρας κυκλούμενοι προς την Σαλαμίνα, ανήγον δε οί αμφί την Κέον τε καὶ την Κυνόσουραν τεταγμένοι, κατείγόν τε μέχρι Μουνυχίης πάντα τον πορθμον τήσι νηυσί. τωνδε δε είνεκεν ανήγον τας νέας, ίνα δη τοίσι Ελλησι μηδε φυγείν έξη, άλλ' ἀπολαμφθέντες έν τη Σαλαμίνι δοίεν τίσιν των έπ' 'Αρτεμισίω άγωνισμάτων. ές δε την νησίδα την Ψυττάλειαν καλεομένην απεβίβαζον των Περσέων τωνδε είνεκεν, ως, επεαν γένηται ναυμαχίη, ενθαυτα μάλιστα έξοισομένων των τε ανδρων καὶ των ναυηγίων (έν γαρ δη πόρφ της ναυμαχίης της μελλούσης έσεσθαι εκέετο ή νήσος), ΐνα τοὺς μὲν περιποιῶσι, τοὺς δὲ διαφθείρωσι. έποίευν δε σιγή ταῦτα, ώς μη πυνθανοίατο οἱ εναντίοι. Οί μεν δη ταύτα της νυκτός ούδεν αποκοιμηθέντες παραρτέοντο.

55. Των δὲ ἐν Σαλαμινι στρατηγων ἐγίνετο ωθισμος λόγων πολλός. ἤδεσαν δὲ οὖκω ὅτι σφέας περιεκυκλέοντο τῆσι νηυσὶ οἱ βάρβαροι, ἀλλ' ὥσπερ τῆς ἡμέρης ὥρεον αὐτοὺς τεταγμένους, ἐδόκεον κατὰ χώρην εἶναι. συνεστηκότων δὲ τῶν στρατηγῶν, ἐξ Αἰγίνης διέβη 'Αριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ 'Αθηναίος μὲν, ἐξωστρακισμένος δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου, τὸν ἐγὼ νενόμικα, πυνθανόμενος αὐτοῦ τὸν τρόπον, ἄριστον ἄνδρα γενέσθαι ἐν 'Αθήνησι καὶ δικαιότατον.

ούτος ώνηρ στας έπι το συνέδριον έξεκαλέετο Θεμιστοκλέα, έόντα μεν έωυτώ ου φίλον, έχθρον δε τὰ μάλιστα · ύπο δε μεγάθεος των παρεόντων κακών λήθην έκείνων ποιεύμενος έξεκαλέετο, έθέλων αὐτῷ συμμίξαι. προακηκόεε δὲ ὅτι σπεύδοιεν οι από Πελοποννήσου ανάγειν τὰς νέας προς τον Ισθμόν. 56. ως δὲ ἐξῆλθέ οἱ Θεμιστοκλέης, ἔλεγε 'Αριστείδης τάδε 'Ημέας στασιάζειν χρεών έστι, έν τε τώ άλλω καιρώ καὶ δη καὶ έν τώδε, περὶ τοῦ ὁκότερος ήμέων πλέω αναθά την πατρίδα έργασεται. λέγω δέ τοι, δτι ίσον έστι πολλά τε και ολίγα λέγειν περι αποπλόου τοῦ ένθευτεν Πελοποννησίοισι. έγω γαρ αυτόπτης τοι λέγω γενόμενος, ότι νῦν, οὐδ' ἢν ἐθέλωσι Κορίνθιοί τε καὶ αὐτὸς Ευρυβιάδης, οξοί τε έσονται έκπλωσαι περιεγόμεθα γάρ ύπὸ τῶν πολεμίων κύκλω. ἀλλ' ἐσελθών σφι ταῦτα σήμηνον. 57. 'Ο δ' αμείβετο τοισίδε · Κάρτα τε χρηστὰ διακελεύεαι καὶ εὖ ήγγειλας. τὰ γὰρ ἐγὼ ἐδεόμην γενέσθαι, αὐτὸς αὐτόπτης γενόμενος ήκεις. ἴσθι γὰρ ἐξ ἐμέο τὰ ποιεύμενα ὑπὸ Μήδων. ἔδεε γὰρ, ὅτε οὐκ ἐκόντες ήθελου ες μάχην κατίστασθαι οι Ελληνες, αέκουτας παραστήσασθαι. σὺ δὲ ἐπεί περ ήκεις χρηστὰ ἀπαγγέλλων, αὐτός σφι ἄγγειλου. ἡν γὰρ ἐγὼ αὐτὰ λέγω, δόξω πλάσας λέγειν, καὶ οὐ πείσω ώς οὐ ποιεύντων τῶν βαρβάρων αλλά σφι σήμηνον αυτός παρελθών ώς έχει. έπεὰν δὲ σημήνης, ἡν μὲν πείθωνται, ταῦτα δὴ τὰ κάλλιστα · ην δε αυτοίσι μη πιστά γένηται, όμοιον ημίν έσται. ου γαρ έτι διαδρήσονται, εί περ περιεχόμεθα πανταχόθεν, ώς σὺ λέγεις. 58. Ταῦτα ἔλεγε παρελθων ὁ ᾿Αριστείδης, Φάμενος εξ Αίγίνης τε ήκειν καὶ μόγις εκπλώσαι λαθών τους επορμέοντας · περιέχεσθαι γαρ παν το στρατόπεδον τὸ Ελληνικον ύπο των νεων των Εέρξεω παραρτέεσθαί τε συνεβούλευε ώς άλεξησομένους. Καὶ ὁ μεν ταῦτα

είπας μετεστήκες, τῶν δὲ αὖτις ἐγίνετο λόγων ἀμφισβασίη·
οί γὰρ πλεῦνες τῶν στρατηγῶν οὐκ ἐπείθοντο τὰ ἐξαγγελθέντα. 59. ἀπιστεόντων δὲ τούτων, ἡκε τριήρης ἀνδρῶν
Τηνίων αὐτομολέουσα, τῆς ἡρχε ἀνὴρ Παναίτιος ὁ Σωσιμένεος, ἡ περ δὴ ἔφερε τὴν ἀληθείην πᾶσαν. διὰ δὲ τοῦτο
τὸ ἔργον ἐνεγράφησαν Τήνιοι ἐν Δελφοῖσι ἐς τὸν τρίποδα
ἐν τοῖσι τὸν βάρβαρον κατελοῦσι. σὺν δὲ ὧν ταύτη τῆ
νηὶ τῆ αὐτομολησάση ἐς Σαλαμίνα, καὶ τῆ πρότερον ἐπ'
Αρτεμίσιον τῆ Λημνίη, ἐξεπληροῦτο τὸ ναυτικὸν τοῖσι
Ελλησι ἐς τὰς ὀγδώκοντα καὶ τριηκοσίας νέας. δύο γὰρ
δὴ νεῶν τότε κατέδεε ἐς τὸν ἀριθμόν.

60. Τοίσι δὲ Ελλησι ώς πιστὰ δὴ τὰ λεγόμενα ἢν τῶν Τηνίων ρήματα, παρεσκευάζοντο ώς ναυμαχήσοντες. ήώς τε δη διέφαινε, καὶ οὶ σύλλογον των ἐπιβατέων ποιησάμενοι, προηγόρευε εὖ έχοντα μεν ἐκ πάντων Θεμιστοκλέης, τὰ δὲ ἔπεα ἢν πάντα κρέσσω τοῖσι ἔσσοσι ἀντιτιθέμενα. όσα δὲ ἐν ἀνθρώπου φύσι καὶ καταστάσι ἐγγίνεται, παραινέσας δη τούτων τὰ κρέσσω αίρεεσθαι, καὶ καταπλέξας την ρησιν, εσβαίνειν εκέλευε ές τας νέας. και ούτοι μεν δη εσέβαινον, καὶ ήκε ή ἀπ' Αίγίνης τριήρης, ή κατὰ τους Αἰακίδας ἀπεδήμησε. ἐνθαῦτα ἀνηγον τὰς νέας ἀπάσας οἱ "Ελληνες. 61. αναγομένοισι δέ σφι αὐτίκα ἐπεκέατο οί βάρβαροι. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι Ελληνες ἐπὶ πρύμνην ἀνεκρούοντο καὶ ὅκελλον τὰς νέας. Αμεινίης δὲ Παλληνεύς ανηρ 'Αθηναίος έξαναγθείς νητ εμβάλλει. συμπλακείσης δὲ τῆς νεὸς, καὶ οὐ δυναμένων ἀπαλλαγήναι, οὕτω δὴ οί άλλοι 'Αμεινίη βοηθέοντες συνέμισγον. 'Αθηναίοι μέν ούτω λέγουσι της ναυμαχίης γενέσθαι την άρχην · Αίγινή ται δε την κατά τους Αιακίδας αποδημήσασαν ές Αίγιναν, ταύτην είναι την άρξασαν. λέγεται δε καὶ τάδε, ώς φάσμα σφι γυναικός εφάνη, φανείσαν δε διακελεύσασθαι, ώστε καί

άπαν ακούσαι το των Έλλήνων στρατόπεδον, ονειδίσασαν πρότερον τάδε . 3 Ω δαιμόνιοι, μέχρι κόσου έτι πρύμνην ανακρούεσθε; 62. Κατά μεν δη 'Αθηναίους ετετάχατο Φοίνικες (ούτοι γαρ είγον το προς Έλευσινός τε καὶ έσπέρης κέρας), κατά δὲ Λακεδαιμονίους "Ιωνες · οὖτοι δ' εἶχον τὸ πρὸς την ηῶ τε καὶ τὸν Πειραιέα. ἐθελοκάκεον μέντοι αὐτῶν κατὰ τὰς Θεμιστοκλέος ἐντολὰς ολίγοι, οἱ δὲ πλεῦνες ού. ἔγω μέν νυν συχνών οὐνόματα τριηράρχων καταλέξαι των νέας Έλληνίδας έλόντων, γρήσομαι δε αυτοίσι ουδεν πλην Θεομήστορός τε του 'Ανδροδάμαντος και Φυλάκου τοῦ Ἱστιαίου, Σαμίων άμφοτέρων. τοῦδε δὲ είνεκεν μέμνημαι τούτων μούνων, ότι Θεομήστωρ μεν δια τούτο το έργον Σάμου ετυράννευσε καταστησάντων των Περσέων, Φύλακος δε εὐεργέτης βασιλέος ἀνεγράφη καὶ χώρη οἱ έδωρήθη πολλή. οι δ' εὐεργέται βασιλέος οροσάγγαι καλέονται Περσιστί. 63. Περὶ μέν νυν τούτους οὕτω εἶχε, τὸ δὲ πληθος τῶν νεῶν ἐν τῆ Σαλαμῖνι ἐκεραίζετο, αἱ μὲν ύπ' 'Αθηναίων διαφθειρόμεναι, αί δε ύπ' Αιγινητέων. άτε γάρ των μεν Ελλήνων συν κόσμω ναυμαχεόντων κατά τάξιν, των δε βαρβάρων ου τεταγμένων έτι, ούτε συν νόω ποιεόντων οὐδεν, εμελλε τοιοῦτό σφι συνοίσεσθαι οἷόν περ ἀπέβη. καίτοι ἢσάν γε καὶ ἐγένοντο ταύτην τὴν ἡμέρην μακρώ αμείνουες αυτοί έωυτων ή προς Ευβοίη, πας τις προθυμεόμενος καὶ δειμαίνων Εέρξεα, εδόκες τε εκαστος έωυτον θηήσεσθαι βασιλέα. 64. κατά μεν δη τους άλλους ούκ έχω μετεξετέρους είπειν ατρεκέως ώς έκαστοι των βαρβάρων ή των Έλλήνων ήγωνίζοντο, κατά δὲ Αρτεμισίην τάδε εγένετο, απ' ων ευδοκίμησε μαλλον έτι παρά βασιλέϊ· ἐπειδη γὰρ ἐς θόρυβον πολλον ἀπίκετο τὰ βασιλέος πρήγματα, έν τούτω τω καιρώ ή νηθς ή Αρτεμισίης εδιώκετο ύπο νεος Αττικής και ή οὐκ έχουσα διαφυγείν, έμπροσθε γὰρ αὐτης ήσαν ἄλλαι νέες φίλιαι, ή δὲ αυτής προς των πολεμίων μάλιστα ετύγχανε εούσα, εδοξέ οί τόδε ποιήσαι, το καὶ συνήνεικε ποιησάση · διωκομένη γὰρ ὑπὸ τῆς ᾿Αττικῆς, Φέρουσα ἐνέβαλε νης Φιλίη ἀνδρῶν τε Καλυνδέων, καὶ αυτοῦ ἐπιπλώοντος τοῦ Καλυνδέων βασιλέος Δαμασιθύμου. 65. εί μεν καί τι νείκος προς αυτον έγεγόνεε έτι περί Ελλήσποντον εόντων, ου μέντοι έγωγε έχω είπειν, οὖτε εί έκ προνοίης αὐτὰ ἐποίησε, οὖτε εὶ συνεκύρησε ή τῶν Καλυνδέων κατὰ τύχην παραπεσοῦσα ώς δε ενέβαλέ τε και κατέδυσε, ευτυχίη χρησαμένη διπλόα έωυτην άγαθα έργάσατο δ τε γάρ της Αττικής νεὸς τριήραρχος, ώς εἶδέ μιν ἐμβάλλουσαν νητ ἀνδρῶν βαρβάρων, νομίσας την νέα την Αρτεμισίης ή Έλληνίδα είναι ἡ αὐτομολέειν ἐκ τῶν βαρβάρων καὶ αὐτοῖσι ἀμύνειν, αποστρέψας προς άλλας ετράπετο. 66. τοῦτο μεν τοιοῦτο αὐτῆ συνήνεικε γενέσθαι διαφυγείν τε καὶ μη ἀπολέσθαι τοῦτο δὲ συνέβη ώστε κακὸν ἐργασαμένην ἀπὸ τούτων αυτην μάλιστα ευδοκιμησαι παρά Εέρξη. γὰρ βασιλέα θηεύμενον μαθείν την νέα ἐμβαλούσαν, καὶ δή τινα είπαι των παρεόντων · Δέσποτα, όρᾶς 'Αρτεμισίην, ώς εὖ ἀγωνίζεται καὶ νέα τῶν πολεμίων κατέδυσε; καὶ τον επείρεσθαι εί άληθέως έστι 'Αρτεμισίης το έργον, καί τους φάναι, σαφέως το επίσημον της νεος επισταμένους. την δε διαφθαρείσαν ηπιστέατο είναι πολεμίην. γαρ άλλα, ώς είρηται, αυτή συνήνεικε ές ευτυχίην γενόμενα, καὶ τὸ τῶν ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νεὸς μηδένα ἀποσωθέντα κατήγορον γενέσθαι. Εέρξην δε είπαι λέγεται προς τὰ φραζόμενα. Οἱ μὲν ἄνδρες γεγόνασί μοι γυναίκες, αί δε γυναίκες ἄνδρες. ταῦτα μεν Εέρξην φασὶ εἶπαι.

67. 'Εν δὲ τῷ πόνφ τούτφ ἀπὸ μὲν ἔθανε ὁ στρατηγὸς 'Αριαβίγνης ὁ Δαρείου, Ξέρξεω ἐὼν ἀδελφεὸς, ἀπὸ δὲ

άλλοι πολλοί τε καὶ οὐνομαστοὶ Περσέων καὶ Μήδων καὶ των άλλων συμμάγων, ολίγοι δέ τινες καὶ Ελλήνων, άτε γαρ νέειν επιστάμενοι, τοίσι αι νέες διεφθείροντο, και μή έν γειρών νόμω άπολλύμενοι, ές την Σαλαμίνα διένεον. των δε βαρβάρων οι πολλοί εν τη θαλάσση διεφθάρησαν, νέειν ούκ επιστάμενοι, επεί δε αί πρώται ες φυγήν ετράποντο, ενθαύτα αί πλείσται διεφθείροντο. οί γαρ όπισθε τεταγμένοι, ές τὸ πρόσθε τῆσι νηυσὶ παριέναι πειρώμενοι, ώς αποδεξόμενοί τι καὶ αὐτοὶ ἔργον βασιλέϊ, τῆσι σφετέρησι νηυσὶ φευγούσησι περιέπιπτον. 68. Έγένετο δε καὶ τόδε ἐν τῷ θορύβω τούτω · τῶν τινες Φοινίκων, τῶν αί νέες διεφθάρατο, ελθόντες παρά βασιλέα διέβαλλον τους "Ιωνας, ώς δι' εκείνους απολοίατο αι νέες, ώς προδόντων. συνήνεικε ων ούτω ωστε Ίωνων τε τους στρατηγούς μή απολέσθαι, Φοινίκων τε τους διαβάλλοντας λαβείν τοιόνδε μισθόν έτι τούτων ταῦτα λεγόντων ἐνέβαλε νης Αττική Σαμοθρηϊκίη νηύς. ή τε δη Αττική κατεδύετο, καὶ ἐπι-Φερομένη Αιγιναίη νηθς κατέδυσε των Σαμοθρητκων την νέα. άτε δη εόντες ακοντισταί οι Σαμοθρηϊκές τους έπιβάτας ἀπὸ της καταδυσάσης νεὸς βάλλοντες ἀπήραξαν, καὶ ἐπέβησάν τε καὶ ἔσχον αὐτήν. 69. ταῦτα γενόμενα τους "Ιωνας έρρύσατο : ώς γαρ είδε σφεας Εέρξης έργον μέγα έργασαμένους, έτράπετο προς τους Φοίνικας, οία ύπερλυπεόμενός τε καὶ πάντας αἰτιώμενος, καί σφεων ἐκέλευσε τὰς κεφαλάς ἀποταμείν, ἵνα μὴ αὐτοὶ κακοὶ γενόμενοι τους αμείνονας διαβάλλωσι. ὅκως γάρ τινα ἴδοι Εέρξης των έωυτου έργον τι αποδεικνύμενον έν τη ναυμαχίη, κατήμενος ύπο τω ούρει τω αντίον Σαλαμίνος, το καλέεται Αιγάλεως, ανεπυνθάνετο τον ποιήσαντα, καὶ οί γραμματισταί ανέγραφον πατρόθεν τον τριήραρχον καί την πόλιν. προς δέ τι και προσεβάλετο φίλος έων

'Αριαράμνης άνηρ Πέρσης παρεών τούτου τοῦ Φοινικηίου πάθεος.

70. Οἱ μεν δὴ πρὸς τοὺς Φοίνικας ἐτράποντο· τῶν δὲ βαρβάρων ες φυγήν τραπομένων και εκπλωόντων προς το Φάληρον, Αιγινήται υποστάντες εν τῷ πορθμῷ έργα ἀπεδέξαντο λόγου ἄξια. οι μεν γὰρ ᾿Αθηναιοι ἐν τῷ θορύβφ έκεράιζον τάς τε άντισταμένας καὶ τὰς Φευγούσας τῶν νεών, οι δε Αιγινήται τὰς εκπλωούσας · δκως δε τινες τούς 'Αθηναίους διαφύγοιεν, φερόμενοι έσέπιπτον ές τους Αίγινήτας. 71. Ένθαῦτα συνεκύρεον νέες ή τε Θεμιστοκλέος διώκουσα νέα, καὶ ή Πολυκρίτου τοῦ Κρίου ἀνδρὸς Αἰγινήτεω νηὶ ἐμβαλοῦσα Σιδωνίη, ή περ είλε τὴν προφυλάσσουσαν επί Σκιάθω την Αιγιναίην, επ' ης έπλεε Πυθέης ό Ισχενόου, τον οί Πέρσαι κατακοπέντα άρετης είνεκεν είγον έν τη νητ έκπαγλεόμενοι. τον δη περιάγουσα άμα τοισι Πέρσησι ήλω νηῦς ή Σιδωνίη, ώστε Πυθέην οῦτω σωθήναι ές Αίγιναν. ώς δε έσείδε την νέα την Αττικήν ο Πολύκριτος, έγνω το σημήτον ίδων της στρατηγίδος, και βώσας τον Θεμιστοκλέα ἐπεκερτόμησε ἐς τῶν Αἰγινητέων τον μηδισμον ονειδίζων. ταθτα μέν νυν νηὶ έμβαλων ο Πολύκριτος ἀπέρριψε ές Θεμιστοκλέα: οἱ δὲ βάρβαροι, τῶν αἱ νέες περιεγένοντο, φεύγοντες απίκοντο ές Φάληρον ύπο τον πεζου στρατόν. 72. Έν δε τη ναυμαχίη ταύτη ήκουσαν Έλλήνων άριστα Αιγινήται, έπι δε 'Αθηναίοι, ανδρών δε Πολύκριτός τε ο Αίγινήτης καὶ 'Αθηναίοι Εύμένης τε ο 'Αναγυράσιος καὶ 'Αμεινίης Παλληνεύς, δς καὶ 'Αρτεμισίην έπεδίωξε. εὶ μέν νυν έμαθε ὅτι ἐν ταύτη πλώοι ᾿Αρτεμισίη, οὐκ αν ἐπαύσατο πρότερον ἡ εἶλέ μιν ἡ καὶ αὐτὸς ήλω. τοίσι γὰρ ᾿Αθηναίων τριηράρχοισι παρεκεκέλευστο, προς δε καὶ ἄεθλον εκέετο μύριαι δραχμαὶ, δς ἄν μιν ζωήν έλη · δεινον γάρ τι εποιεύντο γυναίκα επί τὰς 'Αθήνας

στρατεύεσθαι. αὕτη μὲν δη, ώς πρότερον εἴρηται, διέφυγε, ἦσαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι, τῶν αἱ νέες περιεγεγόνεσαν, ἐν τῷ Φαλήρῳ.

73. 'Αδείμαντον δε τον Κορίνθιον στρατηγον λέγουσι Αθηναίοι αυτίκα κατ' άρχας, ώς συνέμισγον αι νέες, έκπλαγέντα τε καὶ ὑπερδείσαντα, τὰ ἱστία ἀειράμενον οἶγεσθαι φεύγοντα, ιδόντας δε τους Κορινθίους την στρατηγίδα φεύγουσαν, ώσαύτως οἶγεσθαι. ώς δὲ ἄρα φεύγοντας γίνεσθαι της Σαλαμινίης κατά το ίρου 'Αθηναίης Σκιράδος, περιπίπτειν σφι κέλητα θείη πομπή, τον οὖτε πέμψαντα φανήναι οὐδένα, οὖτε τι τῶν ἀπὸ τῆς στρατιῆς εἰδόσι προσφέρεσθαι τοίσι Κορινθίοισι. τηθε δε συμβάλλονται είναι θείον τὸ πρηγμα · ώς γὰρ ἀγχοῦ γενέσθαι τῶν νεῶν, τους ἀπὸ τοῦ κέλητος λέγειν τάδε . 'Αδείμαντε, σὺ μεν άποστρέψας τὰς νέας ἐς φυγὴν ὅρμησαι καταπροδούς τοὺς Ελληνας · οί δὲ καὶ δὴ νικῶσι, ὅσον αὐτοὶ ἡρῶντο ἐπικρατησαι των έχθρων. 74. Ταύτα λεγόντων, απιστέειν γαρ τον 'Αδείμαντον, αὐτις τάδε λέγειν, ώς αὐτοὶ οἰοί τε εἶεν αγόμενοι δμηροι αποθνήσκειν, ην μη νικώντες φαίνωνται οί "Ελληνες. ούτω δη αποστρέψαντα την νέα, αυτόν τε καί τους άλλους, έπ' έξεργασμένοισι έλθειν ές το στρατόπεδον. Τούτους μεν τοιαύτη φάτις έχει ύπο 'Αθηναίων, ου μέντοι αὐτοί γε Κορίνθιοι ὁμολογέουσι, ἀλλ' ἐν πρώτοισι σφέας αὐτοὺς της ναυμαχίης νομίζουσι γενέσθαι, μαρτυρέει δέ σφι καὶ ή ἄλλη Έλλώς. 75. Αριστείδης δὲ ὁ Λυσιμάχου ἀνηρ Αθηναίος, του και ολίγω τι πρότερον τούτων έπεμνήσθην ώς ανδρός αρίστου, ούτος έν τῷ θορύβω τούτω τῷ περὶ Σαλαμίνα γενομένω τάδε εποίεε παραλαβών πολλούς τών όπλιτέων, ο παρατετάχατο παρά την άκτην της Σαλαμινίης χώρης, γένος έόντες Αθηναίοι, ές την Ψυττάλειαν νησον απέβησε άγων, ολ τους Πέρσας τους εν τη νησίδι ταύτη κατεφόνευσαν πάντας.

76. ΄ Ως δὲ ἡ ναυμαχίη διελέλυτο, κατειρύσαντες ἐς τὴν Σαλαμίνα οἱ Ελληνες τῶν ναυηγίων ὅσα ταύτη ἐτύγχανε ἔτι ἐόντα, ἐτοίμοι ἦσαν ἐς ἄλλην ναυμαχίην, ἐλπίζοντες τῆσι περιεούσησι νηυσὶ ἔτι χρήσεσθαι βασιλέα. τῶν δὲ ναυηγίων πολλὰ ὑπολαβῶν ἄνεμος ζέφυρος ἔφερε τῆς ᾿ Αττικῆς ἐπὶ τὴν ἠιονα τὴν καλεομένην Κωλιάδα · ὅστε ἀποπλῆσαι τὸν χρησμὸν τόν τε ἄλλον πάντα τὸν περὶ τῆς ναυμαχίης ταύτης εἰρημένον Βάκιδι καὶ Μουσαίφ, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὰ ναυήγια τὰ ταύτη ἐξενειχθέντα τὸ εἰρημένον πολλοίσι ἔτεσι πρότερον τούτων ἐν χρησμῷ Λυσνστράτῷ ᾿ Αθηναίῷ ἀνδρὶ χρησμολόγῷ, τὸ ἐλελήθεε πάντας τοὺς Ελληνας,

Κωλιάδες δε γυναίκες ερετμοίσι φρύξουσι

τοῦτο δὲ ἔμελλε ἀπελάσαντος βασιλέος ἔσεσθαι.

77. Εέρξης δε, ώς έμαθε το γεγονος πάθος, δείσας μή τις των Ἰωνων ύποθηται τοισι Ελλησι, ή αὐτοι νοήσωσι πλώειν ες τον Ελλήσποντον λύσοντες τὰς γεφύρας, καὶ απολαμφθείς έν τη Ευρώπη απολέσθαι κινδυνεύση, δρησμον εβούλευε εθέλων δε μη επίδηλος είναι μήτε τοίσι Ελλησι μήτε τοίσι έωυτου, ές την Σαλαμίνα χώμα έπειρατο διαγούν, γαυλούς τε Φοινικηίους συνέδεε, ίνα άντί τε σχεδίης έωσι καὶ τείχεος, άρτεετό τε ές πόλεμον, ώς ναυμαχίην άλλην ποιησόμενος. όρεοντες δε μιν πάντες οί άλλοι ταῦτα πρήσσοντα, εὖ ἡπιστέατο ὡς ἐκ παντὸς νόου παρεσκεύασται μένων πολεμήσειν Μαρδόνιον δ' οὐδεν τούτων ελάνθανε, ως μάλιστα έμπειρον εόντα της εκείνου 78. Ταῦτά τε ἄμα Ξέρξης ἐποίεε, καὶ ἔπεμπε ές Πέρσας άγγελέουτα την παρεούσάν σφι συμφορήν. τούτων δὲ τῶν ἀγγέλων ἔστι οὐδὲν ὅ τι θᾶσσον παραγίνεται θυητον εόν ούτω τοίσι Πέρσησι εξεύρηται

τοῦτο. λέγουσι γὰρ, ὡς ὅσων αν ἡμερέων ἢ ἡ πασα ὁδὸς, τοσούτοι ίπποι τε καὶ ἄνδρες διεστάσι, κατὰ ἡμερησίην όδον έκάστην ίππος τε καὶ άνηρ τεταγμένος, τους ούτε νιφετός, ούκ ομβρος, ού καθμα, ού νὺξ ἔργει μη ού κατανύσαι τον προκείμενον έωυτώ δρόμον την ταχίστην. ό μεν δη πρώτος δραμών παραδιδοί τὰ έντεταλμένα τῷ δευτέρω, ό δε δεύτερος τω τρίτω το δε ενθεύτεν ήδη κατ' άλλον διεξέργεται παραδιδόμενα, κατάπερ "Ελλησι ή λαμπαδηφορίη, την τω 'Ηφαίστω επιτελέουσι. τοῦτο τὸ δράμημα των ζηπων καλέουσι Πέρσαι αγγαρήϊον. 79. Η μεν δη πρώτη ές Σουσα αγγελίη απικομένη, ώς έχοι 'Αθήνας Εέρξης, έτερψε ούτω δή τι Περσέων τους υπολειφθέντας, ώς τάς τε όδους μυρσίνη πάσας έστόρεσαν, καὶ έθυμίεον θυμιήματα, καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἐν θυσίησί τε καὶ εὐπαθείησι · ἡ δε δευτέρη σφι αγγελίη επεξελθούσα συνέχεε ούτω, ώστε τους κιθώνας κατερρήξαντο πάντες, βοή τε καὶ οἰμωγή έχρέοντο ἀπλέτω, Μαρδόνιον ἐν αἰτίη τιθέντες. οὐκ οὕτω δε περί των νεων αχθόμενοι ταυτα οι Πέρσαι εποίευν, ως περί αὐτώ Εέρξη δειμαίνοντες.

80. Ξέρξης δὲ ὡς τοὺς παίδας ᾿Αρτεμισίη ἐπέτρεψε ἀπάγειν ἐς Ἦφεσον, καλέσας Μαρδόνιον ἐκέλευσέ μιν τῆς στρατιῆς διαλέγειν τοὺς βούλεται, καὶ ποιέειν τοῖσι λόγοισι τὰ ἔργα πειρεόμενον ὁμοῖα. ταὐτην μὲν τὴν ἡμέρην ἐς τοσοῦτο ἐγίνετο τῆς δὲ νυκτὸς, κελεύσαντος βασιλέος, τὰς νέας οἱ στρατηγοὶ ἐκ τοῦ Φαλήρου ἀπῆγον ὀπίσω ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ὡς τάχεος εἶχε ἔκαστος, διαφυλαξούσας τὰς σχεδίας πορευθῆναι βασιλέί. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ ἦσαν Ζωστῆρος πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἀνατείνουσι γὰρ ἄκραι λεπταὶ τῆς ἡπείρου ταύτης, ἔδοξάν τε νέας εἶναι καὶ ἔφευγον ἐπὶ πολλόν. χρόνφ δὲ μαθόντες ὅτι οὐ νέες εἶεν ἀλλ' ἄκραι, συλλεχθέντες ἐκομίζοντο. 81. Ὠς δὲ ἡμέρη ἐγέ-

νετο, δρέοντες οί Ελληνες κατά γώρην μένοντα τον στρατον τον πεζον, ήλπιζον και τας νέας είναι περί Φάληρον, έδοκεον τε ναυμαγήσειν σφέας, παραρτέοντο τε ως αλεξηέπει δε έπύθοντο τὰς νέας οιχωκυίας, αὐτίκα μετά ταθτα έδόκεε έπιδιώκειν. τον μέν νυν ναυτικόν τον Ξέρξεω στρατον ούκ ἐπείδον διώξαντες μέγρι Ανδρου, ές δε την Ανδρον απικόμενοι εβουλεύοντο. μέν νυν γνώμην ἀπεδείκνυτο, διὰ νήσων τραπομένους καὶ επιδιώξαντας τὰς νέας, πλώειν ιθέως επί τὸν Ελλήσποντον λύσοντας τὰς γεφύρας. 82. Εὐρυβιάδης δὲ τὴν ἐναντίην ταύτη γνώμην ετίθετο, λέγων ώς, ει λύσουσι τὰς σχεδίας, τοῦτ' αν μέγιστον πάντων σφείς κακον την Ελλάδα έργάεί γαρ αναγκασθείη απολαμφθείς ο Πέρσης μένειν έν τη Ευρώπη, πειρώτο αν ήσυχίην μη άγειν ώς άγοντι μέν οἱ ἡσυχίην οὖτε τι προχωρέειν οἶόν τε ἔσται τῶν πρηγμάτων, οὖτε τις κομιδη τὸ ὀπίσω φανήσεται, λιμφ τέ οἱ ή στρατιὴ διαφθαρέεται επιχειρέοντι δὲ αὐτῷ καὶ έργου έχομένω πάντα τὰ κατὰ τὴν Εὐρώπην οξά τε ἔσται προσγωρήσαι κατά πόλις τε καὶ κατ' έθνεα, ήτοι άλισκομένων γε ή προ τούτου όμολογεόντων. έξειν σφέας τον επέτεον αιεί των Ελλήνων καρπόν. άλλά δοκέειν γαρ νικηθέντα τη ναυμαχίη ου μενέειν έν τη Εύρώπη του Πέρσεα, εατέου ων είναι φεύγειν, ες δ έλθη φεύγων ές την έωυτου. το ένθευτεν δε περί της έκείνου ποιέεσθαι ήδη τον αγώνα εκέλευε. ταύτης δε είχοντο της γνώμης καὶ Πελοποννησίων των ἄλλων οἱ στρατηγοί.

83. 'Ως δε έμαθε ὅτι οὐ πείσει τούς γε πολλοὺς πλώειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ὁ Θεμιστοκλέης, μεταβαλῶν πρὸς
τοὺς ᾿Αθηναίους (οὖτοι γὰρ μάλιστα ἐκπεφευγότων περιημέκτεον, ὡρμέατό τε ἐς τὸν Ἑλλήσποντον πλώειν καὶ ἐπὶ
σφέων αὐτῶν βαλλόμενοι, εἰ ὧλλοι μὴ βουλοίατο) ἔλεγέ

σφι τάδε. Καὶ αυτὸς ήδη πολλοίσι παρεγενόμην, καὶ πολλώ πλέω ἀκήκοα τοιάδε γενέσθαι άνδρας ές ἀναγκαίην άπειληθέντας νενικημένους άναμάχεσθαί τε καὶ άναλαμβάνειν την προτέρην κακότητα. ήμεις δε (εύρημα γάρ ευρήκαμεν ήμέας τε αυτούς και την Ελλάδα, νέφος τοσούτο ανθρώπων ανωσαμενοι) μη διώκωμεν ανδρας φεύγοντας. 84. τάδε γὰρ οὐκ ἡμεῖς κατεργασάμεθα, ἀλλὰ θεοί τε καὶ ήρωες, ολ έφθονησαν ἄνδρα ἕνα της τε 'Ασίης καὶ της Εύρώπης βασιλεύσαι, έόντα ανόσιόν τε καὶ ατάσθαλον . δς τὰ ίρὰ καὶ τὰ ἴδια ἐν ὁμοίω ἐποιέετο, ἐμπιπρώς τε καὶ καταβάλλων των θεων τὰ ἀγάλματα δς καὶ τὴν θάλασσαν απεμαστίγωσε πέδας τε κατήκε. αλλ' εὖ γὰρ ἔχει ἐς τὸ παρεον ήμιν, νθν μεν έν τη Ελλάδι καταμείναντας ήμέων τε αὐτῶν ἐπιμεληθηναι καὶ τῶν οἰκετέων καί τις οἰκίην τε άναπλασάσθω καὶ σπόρου άνακῶς ἐχέτω, παντελέως άπελάσας του βάρβαρου . άμα δε τῷ ἔαρι καταπλέωμεν ἐπὶ Έλλησπόντου καὶ Ἰωνίης. Ταῦτα ἔλεγε ἀποθήκην μέλλων ποιήσεσθαι ές του Πέρσεα, ίνα, ην άρα τί μιν καταλαμβάνη προς 'Αθηναίων πάθος, έχη ἀποστροφήν τά περ ών καὶ έγένετο. 85. Θεμιστοκλέης μεν ταῦτα λέγων διέ-Βαλλε, 'Αθηναίοι δε επείθοντο επειδή γαρ, και πρότερον δεδογμένος είναι σοφος, έφάνη έων άληθέως σοφός τε καὶ εύβουλος, πάντως έτοιμοι ήσαν λέγοντι πείθεσθαι. ώς δε οδτοί οἱ ἀνεγνωσμένοι ἢσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ὁ Θεμιστοκλέης ἄνδρας ἀπέπεμπε ἔχοντας πλοίον, τοίσι ἐπίστευε σιγάν, ές πάσαν βάσανον ἀπικνεομένοισι, τὰ αὐτὸς ένετείλατο βασιλέι φράσαι των και Σίκιννος ο οικέτης αυτις έγενετο. οὶ ἐπεί τε ἀπίκοντο πρὸς την Αττικήν, οἱ μὲν κατέμενον έπὶ τῷ πλοίω, Σίκιννος δὲ ἀναβὰς παρὰ Εέρξεα έλεγε τάδε · Επεμψέ με Θεμιστοκλέης ὁ Νεοκλέος, στρατηγος μεν Αθηναίων, ανήρ δε των συμμάχων πάντων άριστος καὶ σοφώτατος, φράσοντά τοι ὅτι Θεμιστοκλέης ὁ ᾿Αθηναῖος, σοὶ βουλόμενος ὑπουργέειν, ἔσχε τοὺς Ἦλησπόντφ τὰς νέας βουλομένους διώκειν καὶ τὰς ἐν Ἑλλησπόντφ γεφύρας λύειν. καὶ νῦν κατ' ἡσυχίην πολλὴν κομίζεο. Οἱ μὲν ταῦτα σημήναντες ἀπέπλωον ὀπίσω.

86. Οι δ' αμφί Εκρξεα, επισγόντες ολίγας ημέρας μετά την ναυμαγίην, έξηλαυνον ές Βοιωτούς την αυτην όδον. έδοξε γαρ Μαρδονίω αμα μεν προπέμψαι βασιλέα, αμα δε ανωρίη είναι του έτεος πολεμέειν γειμερίσαι δε άμεινον είναι εν Θεσσαλίη, καὶ επειτεν αμα τώ εαρι πειρασθαι της Πελοποννήσου. ώς δε απίκατο ες την Θεσσαλίην, ένθαῦτα Μαρδόνιος έξελέγετο πρώτους μέν Πέρσας πάντας τους άθανάτους καλεομένους, πλην 'Υδάρνεος του στρατηγοῦ (οῦτος γὰρ οὐκ ἔφη λείψεσθαι βασιλέος), μετὰ δὲ των άλλων Περσέων τους θωρηκοφόρους και την ίππον την χιλίην, καὶ Μήδους τε καὶ Σάκας καὶ Βακτρίους τε καὶ Ἰνδούς, καὶ τὸν πεζον καὶ τὴν ἵππον. έθνεα όλα είλετο, έκ δε των άλλων συμμάχων εξελέγετο κατ' ολίγους · ώστε σύμπαντας τριήκοντα μυριάδας γενέσθαι σύν ίππευσι. 87. Εέρξης δε, Μαρδόνιον έν Θεσσαλίη καταλιπών, αὐτὸς ἐπορεύετο κατὰ τάχος ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἀπικνέεται ἐς τον πόρον τῆς διαβάσιος ἐν πέντε καὶ τεσσεράκοντα ημέρησι, ἀπάγων της στρατιής ούδεν μέρος ώς είπειν. ὅκου δὲ πορευόμενοι γινοίατο καὶ κατ' ούστινας ανθρώπους, τον τούτων καρπον άρπάζοντες έσιτέοντο · εί δε καρπον μηδένα εθροιεν, οί δε την ποίην την έκ της γης αναφυσμένην και των δενδρέων τον φλοιον περιλέποντες καὶ τὰ φύλλα καταδρέποντες κατήσθιον, όμοίως των τε ήμέρων καὶ των άγρίων, καὶ ἔλειπον οὐδέν. ταῦτα δ' ἐποίευν ὑπὸ λιμοῦ. ἐπιλαβων δὲ λοιμός τε τὸν στρατον καὶ δυσεντερίη κατ' όδον διέφθειρε. τους δὲ καὶ

νοσέοντας αὐτῶν κατέλιπε, ἐπιτάσσων τῆσι πόλισι, ἵνα έκάστοτε γίνοιτο έλαύνων, μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν, έν Θεσσαλίη τέ τινας καὶ ἐν Σίρι τῆς Παιονίης καὶ ἐν Μακεδονίη. Ενθα καὶ τὸ ίρὸν ἄρμα καταλιπών τοῦ Διὸς, ὅτε έπὶ την Ελλάδα ήλαυνε, ἀπιων ουκ ἀπέλαβε · ἀλλὰ δόντες οἱ Παίονες τοῖσι Θρήϊξι, ἀπαιτέοντος Ξέρξεω, ἔφασαν νεμομένας άρπασθήναι ύπο των άνω Θρηίκων των περί τὰς πηγὰς τοῦ Στρυμόνος οἰκημένων. 88. οἱ δὲ Πέρσαι, ώς έκ της Θρηίκης πορευόμενοι απίκοντο έπὶ τὸν πόρον, έπειγόμενοι τον Έλλήσποντον τησι νηυσί διέβησαν ές "Αβυδον τὰς γὰρ σχεδίας οὐκ εὖρον ἔτι ἐντεταμένας, άλλ' ύπο χειμώνος διαλελυμένας. ἐνθαῦτα δὲ κατεχόμενοι σιτία τε πλέω ή κατ' όδον ελάγγανον, οὐδένα τε κόσμον έμπιπλάμενοι, καὶ ύδατα μεταβάλλοντες, ἀπέθνησκον τοῦ στρατού τού περιεόντος πολλοί. οί δε λοιποί αμα Εέρξη άπικνέονται ές Σάρδις. 89. Έστι δὲ καὶ άλλος ὅδε λόγος λεγόμενος, ώς, ἐπειδη Εέρξης ἀπελαύνων ἐξ 'Αθηνέων ἀπίκετο έπ' 'Ηϊόνα την έπι Στρυμόνι, ένθευτεν ουκέτι όδοιπορίησι διεγράτο, άλλά την μεν στρατιην Υδάρνει έπιτράπει απάγειν ές τον Έλλήσποντον, αυτός δ' έπὶ νεός Φοινίσσης έπιβας έκομίζετο ές την Ασίην. πλώοντα δέ μιν άνεμου Στρυμονίην ύπολαβείν μέγαν καὶ κυματίην. καὶ δη, μάλλον γάρ τι γειμαίνεσθαι, γεμούσης της νεος ώστε έπὶ τοῦ καταστρώματος ἐπεόντων συχνῶν Περσέων τῶν συν Εέρξη κομιζομένων, ένθαθτα ές δείμα πεσόντα τον βασιλέα είρεσθαι βώσαντα τον κυβερνήτην, εί τις έστί σφι σωτηρίη. καὶ τὸν εἶπαι · Δέσποτα, οὐκ ἔστι οὐδεμία, ην μη τούτων απαλλαγή τις γένηται των πολλων έπιβατέων. 90. καὶ Εέρξεα λέγεται ἀκούσαντα ταῦτα εἶπαι. "Ανδρες Πέρσαι, νῦν τις διαδεξάτω ὑμέων βασιλέος κηδόμενος · εν ύμιν γαρ οίκε είναι έμοι ή σωτηρίη.

ταῦτα λέγειν, τοὺς δὲ προσκυνέοντας ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θώ λασσαν, καὶ τὴν νέα ἐπικουφισθεῖσαν οὕτω δὴ ἀποσωθῆναι ἐς τὴν ᾿Ασίην. ὡς δὲ ἐκβῆναι τάχιστα ἐς γῆν τὸν Ἐέρξεα, ποιῆσαι τοιόνδε · ὅτι μὲν ἔσωσε βασιλέος τὴν ψυχὴν, δωρήσασθαι χρυσέῃ στεφάνῃ τὸν κυβερνήτεα, ὅτι δὲ Περσέων πολλοὺς ἀπώλεσε, ἀποταμεῖν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

- 91. Οὖτος δὲ ἄλλος λέγεται λόγος περὶ τοῦ Ἐέρξεω νόστου, οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστὸς, οὖτε ἄλλως οὖτε τὸ Περσέων τοῦτο πάθος. εἰ γὰρ δὴ ταῦτα οὖτω εἰρέθη ἐκ τοῦ κυβερνήτεω πρὸς Ἐέρξεα, ἐν μυρίησι γνώμησι μίαν οὐκ ἔχω ἀντίξοον μὴ οὐκ ἄν ποιῆσαι βασιλέα τοιόνδε, τοὺς μὲν ἐκ τοῦ καταστρώματος καταβιβάσαι ἐς κοίλην νέα, ἐόντας Πέρσας καὶ Περσέων τοὺς πρώτους, τῶν δ' ἐρετέων ἐόντων Φοινίκων ὅκως οὐκ ἄν ἴσον πλῆθος τοῖσι Πέρσησι ἐξέβαλε ἐς τὴν θάλασσαν. ἀλλ' ὁ μὲν, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, ὁδῷ χρεόμενος ἄμα τῷ ἄλλφ στρατῷ ἀπενόστησε ἐς τὴν 'Ασίην.
- 92. Οι δε Έλληνες, τραπόμενοι ες Κάρυστον καὶ δηϊώσαντες αὐτῶν τὴν χώρην, ἀπαλλάσσοντο ες Σαλαμινα. πρῶτα μέν νυν τοισι θεοισι εξείλον ἀκροθίνια ἄλλα τε καὶ τριήρεας τρεις Φοινίσσας, τὴν μεν ες Ἰσθμον ἀναθείναι, ἤ περ ἔτι καὶ ες εμε ἢν, τὴν δὲ επὶ Σούνιον, τὴν δὲ τῷ Αἴαντι αὐτοῦ ες Σαλαμινα. μετὰ δὲ τοῦτο διεδάσαντο τὴν λητην καὶ τὰ ἀκροθίνια ἀπέπεμψαν ες Δελφοὺς, ἐκ τῶν εγένετο ἀνδριὰς ἔχων ἐν τῆ χειρὶ ἀκρωτήριον νεὸς, ἐων μέγαθος δυώδεκα πηχέων. 93. Μετὰ δὲ τὴν διαίρεσιν τῆς λητης ἔπλωον οί Ἑλληνες ες τὸν Ἰσθμὸν ἀριστήια δώσοντες τῷ ἀξιωτάτῳ γενομένῳ Ἑλλήνων ἀνὰ τὸν πόλεμον τοῦτον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι οἱ στρατηγοὶ διενέμοντο τὰς ψήφους ἐπὶ τοῦ Ποσειδέωνος τῷ βωμῷ, τὸν πρῶτον καὶ τὸν δεύτερον κρίνοντες ἐκ πάντων, ἐνθαῦτα πᾶς τις αὐτῶν εωυτῷ ἐτίθετο τὴν ψῆφον, αὐτὸς ἔκαστος δοκέων ἄριστος

γενέσθαι, δεύτερα δε οί πολλοί συνεξέπιπτον Θεμιστοκλέα οί μεν δη εμουνούντο, Θεμιστοκλέης δε δευτερείοισι ύπερεβάλλετο πολλόν. 94. Ου βουλομένων δε ταῦτα κρίνειν τῶν Ἑλλήνων φθόνω, ἀλλ' ἀποπλωόντων έκάστων ές την έωυτων ακρίτων, όμως Θεμιστοκλέης έβώσθη τε καὶ έδοξώθη είναι άνηρ πολλον Έλλήνων σοφώτατος άνὰ πᾶσαν την Ελλάδα. ὅτι δὲ νικῶν οὐκ έτιμήθη προς των έν Σαλαμίνι ναυμαχησάντων, αυτίκα μετὰ ταῦτα ἐς Λακεδαίμονα ἀπίκετο ἐθέλων τιμηθηναι. καί μιν Λακεδαιμόνιοι καλώς μεν ύπεδεξαντο, μεγάλως δε αριστήμα μέν νυν έδοσαν Ευρυβιάδη έλαίης στέφανον, σοφίης δε και δεξιότητος Θεμιστοκλέι, και τούτῶ στέφανον ἐλαίης. ἐδωρήσαντο δέ μιν ὄχω τῶ ἐν Σπάρτη καλλιστεύοντι. αἰνέσαντες δὲ πολλά, προέπεμψαν απιόντα τριηκόσιοι Σπαρτιητέων λογάδες, οξτοι οίπερ ίππέες καλέονται, μέχρι ούρων των Τεγεητικών μούνον δή τοῦτον πάντων ανθρώπων των ήμεις ίδμεν Σπαρτιήται προέπεμψαν. 95. Ως δὲ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος ἀπίκετο ἐς τὰς 'Αθήνας, ἐνθαῦτα Τιμόδημος 'Αφιδναῖος, τῶν ἐχθρῶν μέν των Θεμιστοκλέος έων. άλλως δε ου των επιφανέων ανδρών, φθόνω καταμαργέων ενείκεε τον Θεμιστοκλέα, την ές Λακεδαίμονα ἄπιξιν προφέρων, ώς διὰ τὰς 'Αθήνας έχοι τὰ γέρεα τὰ παρὰ Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οὐ δι' έωυτόν. ό δε, επείτε ουκ επαύετο ταῦτα λέγων ὁ Τιμόδημος, εἶπε Ούτω έγει τοι ούτ αν εγω εων Βελβινίτης ετιμήθην ούτω προς Σπαρτιητέων, οὖτ' αν συ, ωνθρωπε, έων 'Αθηναίος.

96. Ό δὲ ναυτικὸς ὁ Εέρξεω περιγενόμενος, ὡς προσέμεξε τῆ ᾿Ασίη φεύγων ἐκ Σαλαμίνος καὶ βασιλέα τε καὶ την στρατιην ἐκ Χερσονήσου διεπόρθμευσε ἐς Ἦβυδον, ἐχειμέρισε ἐν Κύμη.



NOTES.

XENOPHON: ANABASIS.

THE Expedition of Cyrus the Younger against his brother Artaxerxes to wrest from his possession the throne of Persia — the Ana-BASIS — was made in the year 401 B. C. The march from Sardis began in the spring, and about six months later a battle was fought at the village of Cunaxa, some forty or fifty miles from Babylon. In this battle Cyrus was killed in a hand-to-hand encounter with his brother; and the Greeks, though victorious over that part of the opposing force which they had attacked, suffered virtual defeat in losing their leader. They had marched more than 1800 miles from Ephesus to Cunaxa. (See ii. 2. 6.) But this route, the only one with which they were acquainted, was closed to them; for the first part of it lay through the desert of Arabia, in which, had they undertaken to return as they came, they would have perished of hunger. They set out, therefore, northward under the guidance of Ariaeus, who had been the commander of the barbarian forces of Cyrus; but subsequently they entered into negotiations with the King which led to a treaty. By the terms of this treaty Tissaphernes, one of the King's four generals in the battle, was to lead them back in safety to Ionia. Beyond the Tigris, however, Tissaphernes treacherously entrapped five of the generals, four of whom were soon after put to death. Great dejection fell in consequence upon the army; but recovering their courage, especially under the exhortations of Xenophon, they elected new generals, and began their retreat along the upper waters of the Tigris and through the highlands of Armenia to the Greek colonies on the Black Sea. This "Retreat of the Ten Thousand" from the river Zapatas to Trapezus was one of incredible hardship, — a constant fight for about 700 miles through an enemy's country in the winter-time. The account of it by Xenophon contains by far the most vivid picture that has ever been given of the temper, discipline, and endurance of those citizen-soldiers who constituted the armies of Greece; and along with that an authentic and most interesting account of the tribes of

Asiatic mountaineers, who lived just outside the circle of the then civilized world. The Greeks reached Trapezus, the modern Trebizond, at the end of the winter of 400 B. C., and after a month's halt proceeded westward, partly by land and partly by sea, to Chrysopolis on the Thracian Bosphorus opposite Byzantium, which they reached in the summer. After passing over into Thrace and subsequently returning to Asia, in the spring of 399 B. C. they joined the army of Thibron, and, as the "Ten Thousand," disappeared from history. Consult more at length, on the events here described, Smith's History of Greece, Chap. XXXVI., or the three excellent chapters of Grote, LXIX. – LXXI. The last constitute a good running commentary on the Anabasis.

Cyrus the Younger, the unfortunate leader of this expedition, was the second of the four sons of Darius II., who was the grandson of Xerxes I. In 407 B. c. he was made by his father satrap of Lydia, Phrygia the Greater, and Cappadocia, and military commander (κάραvos) of the forces that mustered at Castolus (Anab. i. 1. 2). He could not have been at this time more than seventeen years of age at most, for he was born after his father's accession to the throne. The commission given him by Darius is found in Hell. i. 4. 3: καὶ Κῦρος (sc. ἀπήντησεν), ἄρξων πάντων τῶν ἐπὶ θαλάττη καὶ συμπολεμήσων Λακεδαιμονίοις, ἐπιστολήν τε ἔφερε τοῖς κάτω πᾶσι τὸ βασίλειον σφράγισμα έχουσαν, εν ή ενήν και τάδε, Καταπέμπω Κύρον κάρανον τών είς Καστωλόν άθροιζομένων. His high position made it possible for him to aid the Lacedaemonians in the war they were then waging with Athens. And he did this, partly at the direction of his father, who had sent with him large sums of money for this purpose, and partly from his own desire. For there is evidence that even at this time he aspired to the throne, and that foreseeing as possible what eventually took place, the succession of his brother, he was preparing to wrest the government from him by violence if need be. He became the warm friend of Lysander; and, on being summoned to his father's bedside at Babylon in 405 B. C., he turned over to the Spartan admiral the money which he had in hand, and placed at his disposal his entire personal revenue from the province of which he was satrap. The timely aid thus rendered to the Lacedaemonians did much to hasten the end of the Peloponnesian War. As to the fact that funds were furnished by Cyrus, see Thucydides ii. 65: Κύρφ τε (sc. ἀντείχον) ύστερον βασιλέως παιδί προσγενομένω, δε παρείχε χρήματα Πελοποννησίοις ές τὸ ναυτικόν. An account of him from this time until his death is given in the first book of the Anabasis. Consult further Smith's Dict. of Biography and Mythology, s. v. Cyrus the Younger.

Xenophon, the historian of the expedition, was an Athenian gentleman of culture, the pupil and friend of Socrates the philosopher. Neither the date of his birth nor that of his death is known with certainty. It is generally believed, however, that he lived to be more than ninety years of age. From a story that was current in antiquity that he fought at Delium in 424 B. C., it has been concluded that at the time of the expedition of Cyrus he must have been past forty; but judging from the internal evidence afforded by the Anabasis itself, he could not have been at this time more than thirty. He himself relates, (Anab. iii, 1) the circumstances under which he came to join the army of Cyrus. His friend Proxenus was already with the Persian prince, and invited Xenophon to come and join him at Sardis, promising to introduce him to Cyrus. Xenophon did this after consulting the oracle at Delphi, and at the urgent solicitations of Cyrus he joined the expedition. He does not appear, however, with any prominence until after the murder of the generals, when his rare qualities became known and he became the inspiration of the army. During their perilous retreat northward to the sea, he always showed that high-born courage and endurance that have since won the admiration of posterity as they then gained him the complete confidence of his fellowsoldiers. When in 399 B. c. the "Ten Thousand" became incorporated with the forces of Thibron, Xenophon appears to have returned to Athens, but in 396 B. c. he was again in Asia, and in 394 B. c. fought at the battle of Coronea with the Spartans against the allies. Though an Athenian, he was anti-democratical, and much more in sympathy with the institutions of Sparta than with those of his native city. He was now banished, and took up his residence in Scillus in Elis, where in entertaining his friends, hunting, and writing, he is reported to have lived a happy life. He was subsequently expelled from Scillus by the Eleans and went to Corinth, where he died. Though the decree of banishment against him was eventually repealed, there is no evidence that he ever returned to Athens. Xenophon was a prolific writer. His most celebrated works besides the Anabasis are the Memorabilia (Memorials of Socrates) in 4 books, the Hellenica (a continuation of the history of Thucydides) in 7 books, and the Cyropedeia (an historical novel) in 8 books. His style is perspicuous and unaffected. Consult also Smith's Dict. of Biography and Mythology, s. v. Xenophon; and on the question of his age at the time of the Anabasis, an interesting article by Professor Morris in the Proceedings of the American Philological Association for 1874.

BOOK FIRST.

THE LEVYING OF AN ARMY.—THE MARCH TO THE NEIGHBORHOOD OF BABYLON,—THE BATTLE AT CUNAXA AND DEATH OF CYBUS.

CHAPTER I.

SYNOPSIS: Darius, falling dangerously sick, summons to him his two sons, Artaxerxes and Cyrus (1, 2). On the King's death the former succeeds to the throne, and being persuaded by the satrap Tissaphernes that his brother is plotting against him, he has him arrested. Cyrus, saved from death only by his mother's entreaty, returns disgraced to his province and concerts measures against the king (3, 4). He conciliates all who come to him, sees to his own native troops (5), and secretly collects Greek mercenaries. A part of this army he enlists in western Asia Minor, alleging as a reason that the Greek cities which have put themselves under his protection are in danger from the machinations of Tissaphernes, and lays siege to Miletus (6-8). Other Greek mercenaries are enlisted in the Thracian Chersonēsus (9), in Thessaly (10), and in Greece (11).

- 1. Aapelov, Darius II. or Nothos (vólos, bastard), a natural son of Artaxerxes I., and a man of feeble character. He died late in 405 B. C., after a reign of nineteen years. For the case, a predicate gen. of possession, see G.* 169, 1. — Παρυσάτιδος, Parysatis, the half-sister, as well as wife, of Darius, a woman of an intriguing and cruel disposition, and of great influence with her husband. - ylyvorta, were born. For this use of the pres., see G. 200, N. 1. - 8úo: there were other sons (thirteen children in all), but these are the two now prominently in the mind of the writer. πρεσβύτερος . . . Κύρος, Artaxerxes (being) the older, Cyrus the younger. These were Artaxerxes II., surnamed Mnemon (µvhµwv), on account of his great memory, and Cyrus the Younger, so named to distinguish him from Cyrus the Great, founder of the Persian empire. — hover, was sick, the impf. to denote the continuance of the state (G. 200). The aor. hoternore would mean fell sick (G. 200, N. 5 b). dofevée is a denominative verb (G. 128, 2 b; 130, 2) from a-oberns, weak, and this from a- priv. (G. 181, 4 a) and σθένος, strength. — ὑπώπτευε: peculiar in augment (G. 105, 1, N. 2). Give its derivation (G. 130, 4) and Latin equivalent. — Tou, his (G. 141, N. 2). — τω παίδε: dual, but above, the pl. (G. 33, 1). For the case, see G. 134, 2. — map-eival, to be by (him), i. e. at Babylon, where he died.
- 2. μèν...δέ: used to correlate the two sentences. See the lexicon, and cf. the case in § 1. μέν is not to be translated. οδν, now, is here continuative, not inferential. Cf. igitur in Lat. παρὰν ἐτύγχανε, was, as it happened, (already) there (G. 279, 4). μετα-πέμπεται, sends for, sends after (G. 191, VI. 3, end), summons. ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, from his province.

^{*}The references under G. are to the sections of Goodwin's Greek Grammar, revised and enlarged edition of 1879.

For the prep. ἀπό, see G. 191, I. 2. — σατράπην: pred. acc. (G. 166). The safrap was a viceroy, but with great discretionary powers. According to Herod. (iii. 89), Darius I. divided the Persian empire into twenty satrapies. -twolngs, had made. The Greek was content simply to refer the action to the past, without specifying the time as exactly as we do by the plup. καί ... δέ ... άπέδειξε, and (δέ) he had also (καί) appointed him, etc., a transition from a relative to an independent clause; not uncommon in Greek. kal adds the new particular of the investment of Cyrus with military authority (the office of satrap was at first chiefly a civil one); & is the con-accent (G. 25, 3, N. 1). - 600, who, lit. (so many) as, the rel. of quantity or number (G. 87, 1). — els . . . aspoltorrai, muster in the plain of Castolus, lit, gather themselves into, etc. For the prep. els, see G. 191, III. 1. aspoitowras is not the historical pres., but pres. to denote a standing fact. It is derived from aspos, close together (G. 130, 6). The position of the plain of Castolus, a large and level tract of land in which the troops were annually reviewed, is uncertain, though probably it was in Lydia. — avaßalva, άνέβη: this change of tense from the historical pres. to the aor. is common. Note the chiastic arrangement (χιασμός, crossing, named from the letter χ), άναβαίνει λαβών Τισσαφέρνην, έχων όπλίτας άνέβη. — ὁ Κύρος: proper name with the art. (G. 141, N. 1 a). - λαβών: the part. denotes the attendant circumstance (G. 277, 6). So ξχων following. — ώς φίλον: Tissaphernes, at this time satrap of Caria, whom Cyrus had superseded on becoming satrap himself, was in fact his enemy, and Cyrus had him accompany him, probably because he feared to leave him behind. He proved, however, a dangerous companion. — καὶ . . . δέ: see above. — τῶν Ἑλλήνων ὁπλίτας TPIAKOGIOUS: a body-guard selected from the Greeks then in his service. Cyrus knew well the superiority of the Greeks over the Persians as soldiers. The hoplite, lit. heavy-armed (foot) soldier (5mhov), was armed with shield, belmet, breastplate, greaves, spear, and sword. Note the suffix Tys, signifying in denominatives one who has to do with (G. 129, 2 b). - doxovra: appos. (G. 137, N. 4). - Παρράσιον: Parrhasia was a district of Arcadia (in the Pelopounesus) about Mt. Lycneus.

3. ἐτελεύτησε, had ended (his life), died. See note on ἐτοίησε in § 2. This use of the sor. for the plup is especially common after particles of time like ἐτεί, etc. Cf. the Lat. historical (aoristic) perf. with postquam. τελευτάω (G. 130, 1) is derived by successive steps from τέλος: τέλος, τελέω, τελευτή, τελευτάω. — καὶ κατίστη . . . 'Αρταξίρξης, and Artaxerzes had been established in the kingdom, lit. settled into, and so els with the acc. — διαβάλλει, falsely accuses. The current story, that Cyrus had planned to kill Artaxerxes at the time of his coronation, Xenophon evidently believed to be false. For the prep. πρός, see G. 191, VI. 6. — ἀς ἐτηβουλεύοι: opt. by quot. after the idea of saying in διαβάλλει (G. 243; 201, Rem.). Give the dir. form. — αὐτῷ: after the compound verb (G. 187). — ὁ δί, but he (G. 143, 1, Ν. 2). — συλλαμβάνει: cf. comprehendere in Lat. — ὡς ἀτοκτενών, with the ανοισει object of putting him to death (G. 277, 3, and Ν. 2α). — ἐξαιτησα-

- μένη... πάλιν: note the diff. between the Greek and English idioms. In Eng., rescues (ξ) him by entreaty and sends him off again; but in Greek, having rescued (G. 277, 1), lit. begged him off, sends him, etc. The use of the part. is much more frequent in Greek than in Eng., and in translating this fact must be constantly kept in mind. ἐπὶ τὴν ἀρχήν: for the prep. ἐπί, see G. 191, VI. 2.
- 4. 6 86: cf. note on 6 86 in § 3. 65, as, when, rel. adv. of time. άπηλθε: accent (G. 26, N. 1). — άτιμασθείς: άτιμάζω is derived (G. 130, 5) from d-times (without honor). Cf. timh, tim. - Boulevetai . . . exelvor, plans that he may never (G. 283, 2) in future be (G. 217) in the power of (G. 191, VI. 2, 2, end) his brother, but if possible may be king (G. 223) in his stead. For the accent of Súvntas, see G. 122, 2, N. 2. For the prep. avi. see G. 191, I. 1. — we'v: correl. to 86, § 5; his mother's support is contrasted with the steps taken by Cyrus himself to bring about the desired end. — ὑπήρχε, supported, followed by the dat. (G. 184, 2). ὑπάρχω, to be a foundation or beginning (ἀρχή): τὰ ὑπάρχοντα, what one can depend on. So fond was Parysatis of Cyrus, who in energy and spirit probably resembled her much more than did his brother, that she had endeavored before the death of Darius to induce him to name Cyrus as his successor to the throne, on the ground that he was the first son born after his own succession. It was on this ground, that he was the first son of the King, that Xerxes I. obtained the sovereignty. — βασιλεύοντα: the simple attributive part. (G. 276, 1) modifying as an adj. the foll. noun.
- 5. ἀφικνεῖτο: common usage would require ἀφικνοῖτο (G. 233, N. 1: Moods and Tenses, § 62, N. 1). — mapà Bariléws, from the presence of the King, is used with row as an adj., the noun dvopes being omitted (G. 141, N. 3). The whole expression is compressed and would read in full: 80718 δ' άφικνείτο παρά βασιλέως τών παρά βασιλεί, κ. τ. λ. For the prep. παρά, see G. 191, VI. 4. — βασιλέως: βασιλεύς, when used to designate the king of Persia, commonly omits the art. — πάντας: pl., because of the distributive force of Soris. - outw Siatibels ... wore, so dis-posing (them) that, etc. With δια-τίθημι, cf. Lat. dispono. — αὐτῶ: case (G. 185). So αὐτῶ below at the end. — elva: result (G. 266, 1). — wal . . . Sé: this position of Sé, so far from the beginning of the sent., is rare. — τῶν βαρβάρων: to give a substantive a more emphatic position, it is often transferred, generally with change of case, from the dependent to the principal clause. E. g. ope Tov άνδρα, δοτις ἐστίν, and in Eng., "See the learned Bellario how he writes." So here, normally, we should have ἐπεμελεῖτο ώς οἱ παρ' ἐαυτῷ βάρβαροι πολεμείν, κ. τ. λ. For the case of βαρβάρων as it stands, see G. 171, 2. πολεμείν: with iκανοί (G. 261, 1). — ώς είησαν, έχοιεν: object clause with ώs and the opt. (G. 217, N. 1). — εὐνοϊκῶς ἔχοιεν: ἔχω and an adverb are often joined in the sense of the verb to be and an adj., as kalos tyes = kaλόν έστιν, it is well, lit. it has (itself) well, bene habet. For the formation and derivation of ev-voikûs, see G. 74, 1; G. 129, 13 a.
- 6. την δε... βασιλία, and he collected his (G. 141, N. 2) Greek force as secretly as possible (lit. concealing himself, G. 277, 2, as most he was able),

that he might catch the King as unprepared as possible. Cyrus knew that an army of Greeks was his only hope for wresting the throne from his brother with all the resources of the empire at his command. Cf. i. 7. 3.— Έλληνικήν: a denom. in κός (G. 129, 13 a).

Page 2. — δτι άπαρασκευότατον: δτι or ώς is very often prefixed in this way to the superlative to strengthen it. (Cf. quam maxime.) In these constructions there is an ellipsis of some form of Súvapa. Sometimes in the case of the superlative with ws the verb is expressed, as in iii. 4. 48, ws έδύνατο τάχιστα έπορεύετο. Cf. with this the simple ώς τάχιστα in i. 3. 14. Cf. also with on whele tous, as many as possible, in this section, we ar duνηται πλείστους in i. G. 3. — δπως λάβοι: purpose (G. 216). — ώδε, in the following manner. - (roisito: middle (G. 199, 2). - συλλογήν: from συλλέγω. — φυλακάς: antecedent attracted (G. 154). Normally των φυλακών οπόσων (G. 153) elge. r. τ. λ. The accent shows that φυλακάς is from φυλακή, and not from φύλαξ (G. 25, 1). State the difference in meaning of the two nouns, and for the suffix of φυλακή, see G. 129, 1. — έν ταίς πόλεσι: for the prep. έν, see G. 191, II. 1. — φρουράρχοις: φρουρός. watcher, guard (πρό and ὁράω), and ἄρχω (G. 131, 1 & 3). — λαμβάνειν, cnlist. — ώς . . . πόλεσι, on the ground that Tissaphernes was plotting against the cities (G. 278, 1). Compare ώς αποκτενών in § 3. — και γάρ . . . τὸ άρχαῖον, and (this was a plausible reason), for the cities of Ionia had originally (To apxalov, G. 160, 2) belonged to Tissaphernes (G. 169, 1). four: impf. used with to appaior of a time prior to the main action. appaios is derived from apxh, beginning (G. 129, 12; cf. 128, 2 b). - ik Barilius δεδομέναι, having been given (G. 277, 6) him by (in to express the agent) the King. For the prep. ex, see G. 191, I. 3. - adelotheray: the perfect of τοτημι was originally σε-στη-κα, which with the ε of the plup. (G. 101, 4) prefixed would become e-oe-oth-keev. The o was then transposed and became , and from this form by contraction came cornker. The form cornκειν also occurs (G. 101, 4, N.). — Μιλήτου: case (G. 191, I. 5). Cyrus had not been invested by his father with the command of the Greek cities of Ionia (Grote, Chap. LXIX.), but these remained, so far as they were subject to Persian control, under the charge of Tissaphernes. When, however, after the accession of Artaxerxes, trouble arose between Cyrus and Tissaphernes, these Greek cities revolted to the former with the single exception of Miletus. See i. 9. 8, 9. This was greatly to the advantage of Cyrus, as it kept his way open to the sea. See the map.

7. προαισθόμενος, having become awar (or in Eng. more commonly, becoming aware) beforehand. — τὰ αὐτά: distinguish carefully from the following ταῦτα (G. 79, 2). In the pl., because the Greek looked at the action of revolting with reference to its parts; but in Eng., this same thing. — βουλευομένους (cc. τινάς) is in indirect discourse (G. 280). — ἀποστήναι: in app. to the preceding τὰ αὐτὰ ταῦτα. — τοὺς μὲν... τοὺς δέ: relic of the original demon. meaning of the art. (G. 143, 1). — αὐτῶν: part. gen. (G. 163). — ὑπολαβῶν τοὺς φεύγοντας is subordinated to συλλέξας ἐπολι-

όρκει, when he had taken the fugitives under his protection, he collected as army and laid siege, etc. ***τολαβὰν καὶ (mark the conjunction) συλλέξαι ἐπολιόρκει would mean when he had taken, etc., and had collected, etc., he laid siege, etc. — ἐπολιόρκει: continued action. From πόλις and είργω, to hem in. — καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλἀπταν, both by land and sea. For the prep. κατά, see G. 191, IV. 2. — ἐκβάλλω, to eject, banish; φείγω, to flee, be in banishment; κατάγω, to lead back, restore from banishment; ἐκπίπτω, to fall out, be banished. — καὶ αῦτη ... στράτευμα, and in this again he had (G. 184, 4) another pretext for collecting (G. 262, 2) an army. αῦτη in agreement with the noun in the pred., since otherwise it would be τοῦτο.

8. Aflow ... abrow: he urged (aflow, to think aflow, to claim) on the ground that he was (G. 277, 2) a brother of his, etc. - Soffya: obj. of hglov (G. 260, 1), with πόλας for its subj. — ol: the indir. reflex. (G. 144, 2). Accented because it is emphatic (G. 28, N. 1). - doxev: parallel in const. to Soffivar, i. e. he thought it right rather that the cities should be given to him than (he thought it right) that Tissaphernes should control them. - αὐτῶν: case (G. 171, 3). - συνέπραττεν . . . αὐτῷ, co-operated with him in this, lit. did this with (viv) him. Why is raira in the pl.? See note on τὰ αὐτά in § 7. — πρὸς ἐαυτόν: used adj. (G. 141, N. 3). πρός of personal relation that is hostile (G. 191, VI. 6, 3 b). — wore jobávero: wore with the ind. after a full stop (G. 287). Cf. wore elvas in § 5. — Twoσαφέρνα . . . δαπαναν, but thought that he (αὐτόν, i. e. Cyrus) was incurring expense (G. 260, 2) about his forces, because he was at war (G. 277, 2) with Tissaphernes (G. 186, N. 1). For the prep. άμφί, see G. 191, VI. 1. — αστε ... толеновитых, consequently he was not at all (oider, G. 160, 2) displeased at their being at war (G. 278, 1). — nal yap, and (the more) because, involving an ellipsis, as always. Cf. § 6. — ἀποπέμπω, to send what is due (ἀπό), remit. — ων: assimilation in case (G. 153). — ἐτύγχανεν ἔχων, had previously, as it happened, possessed. Cf. mapor every ave in § 2. For the tense of ervyxaver, cf. hour in § 6. Note throughout this sect. the use of the impf. to express continuance.

9. ἐν Χερρονήσφ: the Thracian Chersonesus (χέρσος, later χέρρος, dry land, as opposed to water, and νήσος, island; Lat. peninsula). See map.

— Ἀβύδον: case (G. 182, 2). — τόνδε τὸν τρόπον, in the following (G. 148, κ. 1) manner (G. 160, 2), equal to ἀδε in § 6. — Κλέαρχος: the general most trusted by Cyrus. An account is given of him in ii. 6. 1–15. — ήγώσθη, came to admire (G. 200, κ. 5 b), sor. of ἀγαμαι. — δίδωσιν: change to the historical pres. Cf. ἀναβαίνει, ἀνέβη in § 2 and κ. — δαρεικού: the darics mentioned here were gold coins worth about \$5.40. See note on i. 7. 18. — χρυσίον, gold money, more lit. a gold piece, der. from χρυσών with the suffix to- (see G. 129, 8). — ἀπό, by means of. — συνιλείν, ἀπολέμει: note the diff. in tense. — τοῦς θραξι τοῦς . . . οἰκοῦσι: position of the attributive adj. phrase (G. 142, 2). Cf. ἐν Χερρονήσφ τῆ, κ. τ. λ, above. The acc. Ἑλλήσποντον with reference to a preceding state of motion, as in the phrase εἰς τόπον οἰκῶ, to (go into and) dwell in a place. For the prep. ὑπέρ, see G. 191, IV. 3. — εἰε, for, of purpose (G. 191, III 1 d).

- έκοθσαι: to be translated by an adv. (G. 138, N. 7). — τοθτο... στράτευμα, and in this way again this army was secretly supported (G. 279, 4) for him.

Page 3. — 10. Eivos: in the sense often of quest-friend, a citizen of another state with whom one has a treaty of hospitality, used of both parties, though commonly, as here, of the quest as contrasted with the host. The word often means also simply stranger, and again, as below, hired soldier, mercenary. — ὑπό: for this prep., here used to express agency, see G. 191, VI. 7. — otkou: used as adj. (G. 141, N. 3). For its accent, see G. 22, N. 1. άντι-στασιωτών, opponents, antagonists. στασιώτης from στάσις, faction (1-στα-μαι), the suffix σι- signifying action (see G. 129, 3). On the force of the suffix τα-, cf. δπλίτας in § 2 and note. — altei . . . μισθόν, asks him for pay for (els) 2000 mercenaries (and) for three months (G. 167, 5). Sometimes rendered, asks him for about (els. cf. note on els. i. 2. 3) 2000 mercenaries, etc., but it seems impossible that Cyrus should have been willing to send off 4000 Greeks on so distant an expedition, when his whole aim was to gather Greek troops about him as rapidly as possible. On the other hand, it was an easy matter for him to furnish Aristippus the means for collecting this number. — ώς . . . ἀντιστασιωτών, on the ground that (cf. the use of is with impoulsiours in § 6) in this way he would get the better of his opponents. περιγενόμενος αν (G. 277, 2) would, if expressed by a finite mood, be meoryévoiro de (G. 211). The prot. to this apod. is contained in ούτω (G. 226, 1). — μή: with the inf. (G. 283, 3). — καταλύσαι, to end (sc. his quarrel). — πρίν αν συμβουλεύσηται: πρίν with the subj. (G. 240, 1 and 2).

11. Hoofevov: the particular friend of Xenophon, at whose invitation the latter took part in the expedition. An account is given of him in ii. 6. 16-20. — ώς βουλόμενος, ώς παρεχόντων: the first ώς shows that βουλόμεyos, κ. τ. λ., gives the cause assigned by Cyrus for his command to Proxenus. the second ws shows that παρεχόντων does the same for βουλόμενος, while we further on before πολεμήσων shows that this part, gives the purpose declared by Cyrus for exchevoer, k. T. A. The further idea, implied in the first and third cases, that the cause and the purpose were not the true grounds of his action, is derived from the context and is not necessarily implied by this use of is. Neither is there any conditional force in the part. with is. Cf. with these three cases of is with the part., the places where it occurs in §§ 3, 6, and 10. - els. into the country of. - Hiolog: the Pisidians were a marauding race, occupying the western range of Mt. Taurus. See map. — ξένους . . . τούτους, these (G. 137) also being guestfriends (G. 136) of his. - où tois of yaou, with the mid of the exiles. Cf. with this the simple dat. Trovadepver that precedes (G. 186, N. 1), and for the prep. our, see G. 191, II. 2. — As stated in the prefatory note, Cyrus, on coming down to the coast as satrap, had used all the means in his power to get the good-will of the Lacedaemonians. On the termination of the Peloponnesian War in the spring of 404 B. C., many men whose lives had been wholly spent under arms were left without employment. This made it

the easier now for Cyrus to collect the army that he wished, an army of trained veterans that could be thoroughly depended upon in a dangerous enterprise. Some of those who accompanied him were, like Xenophon, men of a superior grade, disheartened by the political condition of things that followed the war, and drawn into this expedition by personal admiration for the prince, or personal attachment to some of his officers.

CHAPTER II.

SYNOPSIS: Cyrus, being now ready to set out inland, assembles his troops at Sardis, announcing, in order to conceal his real object, his intention of expelling the Pisidians from their territory (1-4). The king, informed of the real facts by Tissaphernes, makes ready to meet him. Cyrus sets out from Sardis and marches through Lydia across the Maeander to Colossae in Phrygia, where he is joined by Menon (5, 6). Thence he proceeds to Celaenae, a city which the historian describes at some length, where he waits a month and is joined by the rest of his Greek troops. He reviews and numbers these (7-9). Thence he proceeds northwest through Peltae to Kepauwr dyopá (11), and then east to Καθστρου πεδίον, where Epyaxa, the wife of the king of Cilicia, meets him and furnishes him money with which to pay his troops (11, 12). Thence southeast to Thymbrium and Tyriaeum, where he reviews his whole army (13-18). Thence through Iconium into Lycaonia (19). From here Menon, accompanied by Epyaxa, proceeds due south into Cilicia; Cyrus northeast to Dana (20). After some delay caused by the king of Cilicia, Cyrus himself crosses the mountains and enters Tarsi, which had been abandoned by the king (21-24). Menon had reached this city five days before, having lost two companies in the passage of the mountains (25). Syennesis the king finally obeys a summons from Cyrus, and they seal their compact of friendship with gifts (26, 27).

1. ἐπεὶ . . . ἄνω, but when at length it seemed good (not simply it seemed, cf. note on i. 3. 11) to him to proceed (G. 202, with 1) inland. More than a year had been spent in preparation. ave, up, inland, from the coast. So ava-βalva, ava-βaσις. — την μεν . . . βουλόμενος, he gave as his pretext indeed (that he was going) because he wished. Note the voice of enounts (G. 199, 2). µév implies the clause with 8é, which if expressed might be, τη δ' άληθεία έπι βασιλέα έπορεύετο. On ώς βουλόμενος, cf. the note on ώς βουλόμενος in i. 1. 11. — ἐκβαλεῖν ἐκ: prep. repeated, as often. παντά-πασιν: der.? — ώς έπι τούτους, avowedly against these. — το βαρβαρικόν: sc. στράτευμα. So with τὸ Έλληνικόν. Note the suffix κός (G. 129, 13 a), and cf. ξενικοῦ, below. — ἐνταῦθα καὶ fixer, to come there also, i. e. to Sardis, § 4. — λαβόντι, with (G. 277, 6). — δσον . . . στράτευμα, whatever troops he had. Cf. ὁπόσας είχε φυλακάς in i. 1. 6, with the note, and δ είχε στράτευμα, below. This attraction of the antecedent (G. 154) is a common const. in Eng. also. - 'Aptortane: Aristippus did not come in person, but sent Menon (i. 2. 6, and ii. 6. 28). — συναλλαγέντι: cf. for the meaning καταλύσαι in i. 1. 10. — ἀπο-πέμψαι: cf. note on απέπεμπε in i. 1. 8. — τοῦ ξενικοῦ: sc. στρατεύματος, and for the case

- see G. 171, 3. λαβόντα: so far removed from Ξενία, with which we should expect it to agree (cf. λαβόντι and συναλλαγέντι, above), that it takes the case of the (unexpressed) subject of ήκειν. See G. 138, N. 8 b (Dat.). πλήν: sc. τοσούτων (G. 191, 1. 5) as antecedent to ὁπόσοι (G. 87, 1). ἀκροπόλεις: show how ἀκρό-πολις came to have the meaning of citadel.
- 2. ἐκάλεσε: short vowel of the stem retained (G. 109, 1, N. 2b). ἐκέλευσε, urged. Note the chiastic arrangement, ἐκάλεσε δὲ τοὺς πολιορκοῦντας καὶ τους φυγάδας έκελευσε. - ύποσχόμενος . . . οίκαδε, promising (see ύπισχνέοual) them, if he should successfully accomplish the objects (G. 152) for which he was taking the field, not to stop until he should restore them to their homes (olkabe, G. 61). Verbs of promising (G. 203, N. 2) may take the infinitive either in indirect discourse (i. e. the future), or not in indirect discourse (G. 202) as here. (The fut. παύσεσθαι here has only the authority of a correction in one MS.) The dependent verbs, however, except is traction. are constructed on the principles of indirect discourse (G. 248, 1), and we might have had έἀν καταπράξη and πρὶν ἄν καταγάγη, representing ἐἀν καταπράξω and πρίν αν καταγάγω of the direct form. On the other hand, έστρατεύετο, for which, on the principles of indirect discourse, we might have had either στρατεύοιτο or στρατεύεται (as representing στρατεύομαι of the direct form), is not included in the indirect discourse, but is constructed like an ordinary past verb (like those mentioned in G. 243, N. 2); for a fuller explanation of this, see Moods and Tenses, § 77, 1, N. 2; § 74, 2, N. 2; § 70, N. 2. — πρόσθεν πρίν: cf. i. 1. 10, and Moods and Tenses, § 67, N. 4. - ήδίως: adv. der. from ήδύς (G. 74, 1).

Page 4.— αὐτῷ: dat. of indir. obj. (G. 184, 2). — παρῆσαν els, arrived at, i. e. came to (els) Sardis and were by (παρ-ῆσαν) it. The army was encamped probably outside the city, so that els means simply to. Sardis was the capital of Lydia and at this time the residence of Cyrus as satrap. See map.

- 3. τοὺς ἐκ τῶν πόλιων: cf. τῶν παρὰ βασιλίως in i. 1. 5, and the N.—
 εἰς, to the number of, with numerals (G. 191, III. 1, c). This word and
 ἀμφί, about (G. 191, VI. 1, 3), when used in this sense, are still prepositions
 and take the numeral in the accus. Cf. πελτασταὶ ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους,
 αδουτ two thousand (acc.) peltasts (nom.) below in § 9, where ἀμφὶ...δισχιλίους is an adj. phrase. ὡς and δσον, on the other hand, are in this
 sense adverbs and do not affect the case of the numeral that follows.—
 γυμνήτας: the accent determines the dec. to which the noun belongs, the
 termination -as being long in the first dec. and short in the third (G. 22, 2).
 The term γυμνής, light-armed soldier (der. from γυμνός, with which cf. the
 use of ψιλοί in iii. 3. 7), as opposed to hoplite, is generic, and comprehends
 the πελταστής, targeteer, τοξότης, bowman, and σφενδονήτης, slinger.— ὡς,
 about, see note on εἰς, above.— Μεγαρεύς: for the suffix see G. 129, 10.
 ἢν: in agreement with the nearer subj. (G. 135, N. 1).— τῶν στρατευομένων: pred. part. gen. (G. 169, 1).
- οῦτοι μέν: in contrast with those who joined him later (§ 6 and § 9).
 Sentences in Greek begin in general, contrary to the practice in Eng., with a conjunction. The exceptions to this principle in Xen. are mainly such

sentences as begin with demonstratives or adverbs of place; cf. σὖτοι μν, κ. τ. λ., here, τούτου τὸ εὖρος, κ. τ. λ., in § 5, τοῦτον διαβὰς, κ. τ. λ. and ἐνταιθα ἄμανεν, κ. τ. λ., in § 6, etc. Such sentences are called cases of asyndeton (ἀ-σύν-δετρν, δίω, to bind). — αὐτῷ: dat. of advantage (G. 184, 3). — Τισταφέρνης πορεύτται, κ. τ. λ.: he declares this himself in ii. 3. 19. — κατα-νοήσας, τεmarking, seeing. — ἡγησάμενος: der. from the same root as ἄγω. It has, like duco in Lat., the two general meanings of to lead and to think. — εἶναι: quoted inf. (G. 260, 2). — μείζονα ἡ ὡς, too extensive to k, lit. greater than as (it would be, if), etc. — ὡς before βασιλέα, to, used only with the acc. of a person (G. 191, III. 2). — βασιλέα: cf. note on βασιλέως in i. 1. 5. — ἢ ... τάχιστα, as rapidly as possible, lit. in what way (sc. ὁδῷ G. 188, 1) he could most quickly. — ἰππέας: a denominative in eve (G. 129, 2 a).

- 5. ήκουσε: with double obj. (G. 171, 2, N. 1). οῦς: antec. omitted (G. 152). ἀρμᾶτο: the march began in the spring of 401 B. c. ἀπό: not ἐξ, out of, because the army was not encamped within the city. διά, through (G. 191, IV. 1). σταθμούς τρεῖς, three days' journey (G. 161). The σταθμός was properly the halting (ἴσταμαι) place (cf. Lat. sta-bulum), and so the day's journey or march that preceded. παρασάγγας: acc. of extent of space (G. 161). The parasang was a Persian measure equal to 30 stadia (ii. 2. 6), or about a league (3½ statute miles). είκοσι καὶ δύο: note the conj. (G. 77, 2, N. 2). This made their rate of travel greater than ordinary; according to vii. 8. 26, the average rate was 5½ parasangs per day. Μαίανδρον: position (G. 142, 2, N. 6). Give the Eng. der. See map. πλέθρα: the plethrum measured about 101 Eng. feet. γέφυρα... ἐπτά, and there was a pontom-bridge over (it) made of seven boats (G. 188, 1).
- 6. διαβάs: relatively past (G. 204). Still we render loosely, crossing this, etc. οἰκουμένην, inhabited, many of the cities of Asia being then, as now, deserted, ξρημοι. εἰδαίμονα, prosperous. Give its der. ἡμέραs: acc. of extent of time (G. 161). Μένων: the general sent by Aristippus. An unfavorable account of him is given in ii. 6. 21 29.
- 7. Інтаїва . . . пр., there Cyrus had (G. 184, 4) a palace. βасідав: вс. барата. With the pl. used in this way of the separate buildings composing the palace, cf. aedes in Lat. Distinguish this word from Barikaa and βασιλεία (both of the first dec.) respectively. — ήν: agreeing with the nearer subj. (G. 135, 2, and N. 1). — παράδεισος: a Persian word meaning properly a walled place. What is the Eng. der.? - θηρίων: limiting πλήρης (G. 180, 1; 172, 1). — ἀπὸ ἴππου, on horseback, lit. from a horse, because in hunting the attack upon the animal hunted proceeds from the horse. Where this relation is not to be expressed, the phrase is & Innov, as in iii. 4. 49, έπι τοῦ ιππου ήγεν, he led them on horseback. — ὁπότε βούλοιτο: a cond. rel. sent. expressing a gen. supposition in past time (G. 233). - 8.d. ... mapabeloov, and through the middle (G. 142, 4, N. 4) of the park, etc. — αὐτοῦ: in the pred. pos. (G. 142, 4, N. 3 a). — πηγαί είσιν ἐκ τῶν βασν helwy: the more precise statement would be in τοις βασιλείοις, but the gen. is used with ex with reference to the subsequent flowing of the water out from (under) the palace.

Page 5. — 8. Kori: accent (G. 28, N. 1 (1), end). — end, close upon, with the dat. and a verb of rest. So ind (next line), under, at the foot of. - kal ούτος, this also, i. e. the Marsyas as well as the Macander. — ἐμβάλλα. empties, intransitively. — molow: pred. gen. of measure (G. 169, 3). — Meyera. . . excepas, Apollo is said to have flayed, etc., the pers. const. for the impers., λέγεται 'Απόλλωνα έκδειραι. The dir. form of the anecdote would be evraved 'Anoldov effere. . . expensor (G. 246, with note). Maporian: Marsyas is said to have challenged Apollo to a musical contest, on the terms that the vanquished should be at the mercy of the victor. When Apollo gained the day, he punished Marsyas for his insolence by hanging him to a tree and flaying him alive. (See Marsyas in a Class. Dict.) — ipicorra (G. 277, 2), in a contest. — oi as indir. reflexive (G. 144, 2 a) refers to Apollo. - wep(: properly around (G. 191, VI. 5). So in a derived sense here, concerning, Lat. de. - godias, musical skill, lit. wisdom. der. from σοφός (G. 129, 7). - δέρμα: note the suff. ματ-, signifying the result of the action (G. 129, 4), and for the stem cf. ex-Seipas (Seo-), above. Selow shows the same root that the Eng. word tear does. - 50ev, whence, for 50. or où, where (G. 87, 2). Cf. είσιν ἐκ τῶν βασιλείων in § 7 and note. — Sia: with the acc. on account of (G. 191, IV. 1, 2). - Maporias: pred. nom. (G. 136).

9. τη μάχη, in the well-known (τη) battle (G. 188, 1), that of Salamis, 480 B. C. For the suffix of μάχη, see G. 129, 1.— λέγεται οἰκοδομησαι: cf. λέγεται ἐκδεῖραι in § 8 and the note.— τοξότας Κρητας: the Cretan bowmen were celebrated in antiquity.— Σοφαίνετος: if this is the general mentioned in § 3, the purpose for which he had been left behind must remain in doubt. The numbers given in the preceding sections and the sum total given here (at the end of the section) will not tally.— ἐξέτασιν: from ἐξ-ετάζω, to examine thoroughly, ἐτάζω, from ἐτεός, real.— ἐγένοντο οἰ σύμπαντες, the whole together amounted to.— ὁπλίται, πελτασταί: a case of part. appos. (G. 137, N. 2). The second of these nouns is used generically for light-armed troops in general, including the γυμνήτες (§ 3) and the τοξόται (mentioned in this section).— ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους: see note on εἰς in § 3.

10. Up to this time the march has been southeast. Cyrus now turns back and marches northwest as far as Κεραμῶν ἀγορά, probably with the double object of increasing his supplies and getting on the main high-road to the east.— ἐν αἰς: sc. ἡμέραις.— τὰ Λύκαια ἔθνσε, celebrated the Lycaea with sacrifice, a festival in honor of Zενς Λυκαίος, so named from Mt. Lycaeus in Arcadia. τὰ Λύκαια is a cogn. acc. (G. 159). Cf. the phrase πέμπειν Βοηδρόμια, to celebrate the Boedromia by a procession.— ἡσαιν: in agreement with the pred. nom. (G. 135, N. 4).— στλεγγίδες: a sort of tiara, made of gold, as here stated, and worn as an ornament for the head.— χρυσαί: der. from χρυσός (G. 129, 14).— Κεραμῶν: probably the gen. of Κεραμοί, the Ceramians, though this is uncertain. With Κεραμῶν ἀγορά cf. the Eng. Newmarket.— ἐσχάτην πρός, the last bordering on, on the road to.

11. The rate at which Cyrus marched these three days was very rapid.

His object probably was to meet Epyaxa before his troops became clamor ous for their pay. — Καΰστρου πεδίον, the name of a town (lit. plain of the Caijster), a compound noun like Κεραμῶν ἀγορά, above. Cf. the Eng. names of places, Dartmoor and Springfield. — ἀφείλετο, there was due. — πλίον: used indeclinably for πλεόνων. — θύρας, quarters, just as ἐπὶ τῶς βασιλίως θύραις in i. 9. 3 means at court. — ὁ δὲ . . . διῆγε, but he continually put them off with the hope (of getting their pay). — ἀνιώμενος: quoted after δῆλος ῆν (G. 280, N. 1). — πρός, in accordance with (G. 191, VI. 6, 1 a). — τοῦ Κύρου τρόπου: the article limits τρόπου (G. 142, 1). — ἔχοντα, when able (G. 138, N. 8 b).

Page 6. — ἀπ-ήτουν, ἀπο-διδόναι: note the force of the preposition. But in § 12 simply δοῦναι, because Cyrus had in fact no claims on Epyaxa.

12. Syennesis is said to have pursued a double policy and to have endeavored to propitiate both Cyrus and Artaxerxes, determined to keep his throne whichever of the two prevailed. The kings of Cilicia were at this time tributary to Persia. On the Ionic gen. in Συννέστος, see G. 53,1, N. 3.—
τοῦ βασιλέως: note the article.— ἐλέγετο δοῦναι: the pers. const., but below ἐλέγετο συγγενέσθαι Κῦρον.— οῦν, at any rate, i. e. however he got the money, he at any rate certainly had it to pay his troops with. Cf. οῦν, below, in §§ 22, 25.— στρατιᾶ: his Greek army.— φύλακας: note the accent, and cf. the note on φυλακάς in i. 1. 6.

13. παρά: with the acc. because of the course of the water, after it has left the κρήνη, along by the road. Cf. πηγαὶ ἐκ τῶν βασιλείων in § 7 and the note. — κρήνη . . . καλουμένη, the so-called (G. 276, 1) spring of Midas, lit. the spring called (that) of Midas. — τὸν Σάτυρον: Midas, the proverbially wealthy king of Phrygia, is said to have caught the satyr Silenus (the early protector and constant companion of Bacchus) by making the fountain here mentioned flow with wine, instead of water. Another form of the story appears in the account of the "Gardens of Midas," placed by Herodotus (viii. 158) in Macedonia, in which Silenus is said to have been made prisoner by garlands of roses. — οίνφ . . . αὐτήν, by mixing wine in it, lit. by mixing it with wine (the means, G. 188, 1).

14. Κύρου: genitive object of δεηθήναι (G. 172, N. 1). The object inf. ἐπιδεῖξαι (G. 260, 1) is in this case the acc. — βουλόμενος: Cyrus was the more willing to gratify her, since he saw the advantage of giving Syennesis a vivid impression of the strength of his army. — τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων: the article repeated, because the Greeks and barbarians are not viewed as a single army, but as separate forces.

15. ως... μάχην, as their custom (was) for battle (sc. ταχθήναι). νόμος, regulation, custom, law, from νέμω, to distribute, portion out. — στήναι, to take their places, not to stand. — ξκαστον: sc. στρατηγόν. — ἐπὶ τεττάρων, four deep. This made the front of the army very extended. — είχε: in agreement with the nearer subj. (G. 135, N. 1). — τὸ μὲν δεξιόν, κ. τ. λ.: the positions were respectively the right, the left, and the centre, named order of danger and honor. The right was the most honorable position, because a flank attack on this side left the soldier unprotected, the shield

being carried on the left arm. — εδώνυμον: εδ and δνομα, properly of good name or omen. Hence left, used euphemistically to avoid the ill-omened word άριστερός, omens from the left being unlucky with the Greeks.

- 16. πρώτον μέν: correlated by εἶτα δε in the next line. For the comparison of πρώτος, see G. 73, 2. κατ' ίλας . . . τάξεις, by (G. 191, IV. 2, 2 c) troops and companies, respectively of cavalry and infantry. τάξις (ταγ-στς), properly a drawing up, as of troops, see G. 129, 3. τοὺς Ελληνας: governed by ἐθεώρει, above. παρελαύων: Cyrus rode by the Greeks with Epyaxa rather than have them march by him, probably because in this way they presented a more solid and imposing front. ἄρμα, chariot (two-wheeled); ἄμαξα, wagon; ἀρμ-άμαξα, casy-carriage (four-wheeled), for women and children. χαλκά: derived from χαλκός (G. 129, 14). ἐκκεκαλυμμένας, uncovered, a circumstantial part. of manner (G. 277, 2).
- 17. στήσας: first aorist and so transitive; for its relation to πέμψας, see note on ὑπολαβών in i. 1. 7. πρό, before (G. 191, I. 4 a). μέσης: cf. μέσου in § 7 and note. προβαλέσθαι τὰ ὅπλα, to present (throw before themselves their) arms. ὅλην τὴν φλαγγα, the phalanx in a body (G. 142, 4, N. 5). οἱ δέ, but they (G. 143, 1, N. 2). ἐσάλπιγξε: an impres. verb (G. 134, N. 1 a). ἐκ δὲ . . . σκηνάς, and they (sc. αὐτῶν, G. 278, 1) after this (G. 191, I. 3 b) advancing more and more rapidly with a shout, of their own accord the soldiers (G. 184, 4) began to run toward the camp.

Page 7.— αὐτόματος, acting of one's own will (αὐτός and μάω, to desire eagerly), Eng. automaton.— ἐπὶ τὰς σκηνάς: to give the barbarians the impression that they intended an attack. In the next section the Greeks, it is said, ἐπὶ τὰς σκηνὰς ἡλθον, dispersed to their own tents.

- 18. βαρβάρων: subjective gen. (G. 167, 2). With φόβος, sc. ຖ'ν. και ... τε... και: the first και connects the statement that precedes with the double (τε... και, both ... and) one that follows. ol έκ τῆς ἀγορᾶς ἐφυγον, i. e. ol ἐν τῆ ἀγορᾶ ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἔφυγον. Cf. § 3, and i. 1. 5. λαμπρότητα: from λαμπρός (see G. 129, 7). τὴν τάξιν τοῦ στρατεύματος: position (G. 142, 2, Ν. 2, end). ῆσθη: see ῆδομαι. τὸν... ἰδών, seeing the terror with which the Greeks inspired the barbarians (G. 141, Ν. 3).
- 19. ταύτην... Έλλησιν, this country he gave over to the Greeks to plunder (G. 265). It is at this point that Cyrus first gets out of his own satrapy. πολέμιος: from πόλεμος (G. 129, 12). ώς οὖσαν, on the ground that it was (G. 277, N. 2).
- 20. την ταχίστην όδόν, by the shortest road (G. 159, n. 5), peculiar use of the cogn. acc. (G. 159) to include the road or way over which motion proceeds. ἀποπέμπει, συνέπεμψεν: cf. note on ἀναβαίνει, ἀνέβη, i. 1. 2. στρατιώτας: without the article, as if attracted into the rel. clause, σὖς στρατιώτας, κ. τ. λ. (G. 154). αὐτόν, himself, i. e. Menon. μετά: properly among (G. 191, VI. 3). Here in company with. Δάνα: a neut. pl. See map for the two routes into Cilicia here mentioned. ἐν ἐι εκ. χρόνω, and cf. ἐν αἰς in § 10. φοινικιστήν βασίλειον, α wearer of the royal purple (φοῦνιξ), i. e. a nobleman of the highest rank. καὶ ἔτερον . . . δυνάστην, and a certain other powerful man of his subordinates. In i. 8. 5

Ariaeus is called υπαρχος (lit. subordinate commander). Give the Eng. der. from δυνάστης. — ἐπιβουλεύειν αὐτῷ: his charge was, ἐπιβουλεύουσιν ἐμοί (G. 260, 2).

21. ή είσβολή: the so-called Πύλαι της Κιλικίας. — άμαξ-ιτός: give the der. and cf. G. 131, 1. — ἀμήχανος . . . στρατεύματι, impracticable for an army (G. 184, 3) to enter (261, 1). — et rie exchuer, if there was anybody to oppose (lit. trying to prevent, G. 200, N. 2) them. - elval ent two disport not with the intention of real opposition, but to give color to his asserted allegiance to the king. — elvan: quoted (G. 246). — Sid, wherefore, i. e. Sid 5. - iστεραία: sc. ήμέρα. For the case, see G. 189. - δτι λελοιπώς είη, κ. τ. λ: the messenger's announcement continues to the end of the section. He said, λέλοιπε, or λελοιπώς έστι (see G. 118, 4), Συέννεσις, κ. τ. λ., Syennesis has left the heights since (encl) he learned, etc., and because (nal 6π) he heard, etc. The clause beginning 6π τὸ Μένωνος is quoted after ήσθετο (see on this form G. 247, with N. 2), ην occurring where ein or εστί would be more regular (G. 243, N. 2). The order of the last of the sentence is, δτι ήκουε (G. 247) Ταμών (G. 42, 2) έχοντα (G. 280) τριήρεις περιπλεούσας. The τριήρεις περιπλεούσας, being a much more important fact than the Tamor exorta, is put first, and seems to be the clause quoted after fixous but is not.

22. οδν, at any rate, i. e. whatever the reason was that Syennesis left the heights. Cf. § 12. — οδδενός κωλύοντος, without hindrance, manner (G. 278, 1). — τὰς σκηνάς, the camp, antecedent of the relative adverb οδ, where.

Page S. — ἐφύλαττον: cf. ἡσαν in i. 1. 6, ἐτύγχανεν in i. 1. 8. — ἀνέβη, κατέβαινεν: mark the change of tense. — ἐπίρρυτον: der.? see G. 15, 2. — δένδρων: with σύμπλεων (G. 180, 1). — σύμπλεων: Attic second dec. (G. 64). — πολύ: agreement (G. 138, N. 1 a). — φέρει: not the hist, pres. Cf. note on ἀθροίζονται, i. 1. 2. — ὄρος (Mt. Taurus) δ' αὐτὸ (i. e. τὸ πεδίον) περιέχει, κ. τ. λ.: see the map.

23. Taprovis, Tarsi or Tarsus, the birthplace of St. Paul. — ἡσαν: irregular agreement (G. 135, 2). Cf. § 7. — μέσου: neut. of μέσος used as a noun, as in the phrase μέσον ἡμέρας, midday. The following gen. is part. (G. 167, 6). — δνομα, εὖρος: acc. of specification (G. 160, 1). — πλέθρων: limits ποταμός (G. 167, 5), not εὖρος.

24. of ενοικοῦντες: substantively (G. 276, 2).— εἰς, ἐπί: with the accin each case, because of the subsequent motion implied in ἐξελιπον, abandoned the city for (and fled into) a stronghold up on the mountains.— πλην οί... ἔχοντες: sc. οἰκ ἐξελιπον.— οἱ παρά... οἰκοῦντες: cf. τοῖς ὑπὸρ Ἑλλησποντον οἰκοῦσι, i. 1. 9 and note. Those that remained did so for purposes of trade with the army and fleet respectively.

25. προτέρα... ἀφίκετο, reached Tarsi five days (G. 188, 2) before (G. 138, N. 7) Cyrus (G. 175, 1). For the comparison of πρότερος, see G. 73, 2.— εἰς τὸ πεδίον: adjectively (G. 142, 1 N. & 2).— οἱ μέν... οἱ δέ, some... others (G. 143, 1).— ἀρπάζοντάς τι κατακοπήναι, had been cut to pieces (G. 260, 2) while committing some act of plunder (G. 159, N. 2).— τὸ ἀλλο, the rest of (G. 142, 2, N. 3).— εἶτα, then, taking up the two pre-

ceding participles. — οὐν, however that was. Cf. § 22. — ἐκατόν: ordinarily

a single lóxes numbered 100 men.

26. oi 8' allou, i. e. of Menon's army. Emphatic position, as also below, Kûpos δè ἐπεὶ, κ. τ. λ. — τοὺς Ταρσούς: appositive (G. 137). — διήρπασαν: mark the force of the prep. - μετεπέμπετο πρὸς έαυτόν, summoned repeatedly to himself. Cf. μεταπέμπεται από της αρχής, i. 1. 2. — δ δ' ούτε ... obre ... 18els, but he both declared that he had never before, etc., and was then unwilling, etc. The Greek often says our ton idear, where we say he said that he did not go, of onu having the sense I deny. Here obre . . . έφη ... ουτε ... ήθελε, lit. he neither declared (i. e. he denied) nor wished, is perfectly regular, though it cannot be translated literally. In ourse... ton the direct discourse was \$\$\lambda \text{800} (G. 246); in over... \$\lambda \text{800} \text{\$\chi}\$ there is no indirect discourse. - oider (G. 283, 9): the dat. follows els respons idder (G. 186, N. 1), which implies union or approach, and commonly means to come to a conflict with some one, and here properly to come into close relations with (or into the hands of) some one. See Lidd, and Scott, s. v. yelo. II. d. - lévai : sc. els xespas. - mplu émeire, thabe (G. 240, 1). Note the change of subject in thase.

27. Κύρος δέ: sc. έδωκε. — παρά βασιλεί, at court, i. e. at the great King's, the article being omitted. — χρυσο-χάλινον, with gold-studded bridle

(χαλινός). — ἀκινάκην, a short sword.

Page 9.— ἀφαρπάζεσθαι: one of the obj. of ἔδωκε supplied above (G. 260, 1). So ἀπολαμβάνειν in the next line. — τὰ δὲ... ἀπολαμβάνειν, and (the privilege of) taking back the slaves that had been seized, if they (i. e. Syennesis and the Cilicians) should fall in with them (i. e. the slaves) anywhere (G. 223). The apodosis is the inf. (fut. in time) ἀπολαμβάνειν. In place of ἡν που ἐντυγχάνωσιν we might have had εἴ που ἐντυγχάνωσιν (G. 248, 1).

CHAPTER III.

SYNOPSIS: A delay of 20 days at Tarsi is caused by the Greek soldiers, who now suspect that they are being led against Artaxerxes and refuse to go farther. Clearchus, who attempts to force his own troops forward, narrowly escapes being stoned to death. Afterwards, seeming to yield to their wishes, he calls them together and after shedding many hypocritical tears (1-3) details the benefits he has received at the hands of Cyrus, but nevertheless declares his intention to desert him and accompany them wherever they may go (4-6). More than 2000 men desert Xenias and Pasion, and encamp with Clearchus (7). Cyrus sends for Clearchus, who refuses to go but returns an encouraging message (8). archus again assembles his soldiers, and in a cunningly constructed address points out to them the difficulties which lie in the way of their withdrawal from Cyrus (9-12). He is followed by several others (13), one of whom proposes a plan at some length which another immediately proves to be nonsense, both acting at the secret suggestion of Clearchus. They finally agree to send to Cyrus and ask his designs (14-19). Cyrus answers that he wishes to march against Abrocomas, and promises them half again as much pay as before, whereupon they agree to follow him (20, 21).

- 1. οὐκ ἐφασαν ἰέναι, refused to go, said they would not go. Cf. i. 2. 26, and note, and μισθωθήναι δὲ οὐκ ἔφασαν, below. τοῦ πρόσω, forward, a prose use of the gen. of place (G. 179, 2), like the adverbs in ou, as τοῦ, where, ὁμοῦ, in the same place, together, etc. ὑπώπτενον: cf. i. 1. 1. ἐπὶ τούτῳ, for this (G. 191, VI. 2, 2 a). πρώτος: he was the first to do it; πρώτον would mean, he did this first, and something else afterwards. πρώτον μέν, on the other hand (correl. to εἶτα δέ below in § 2), means in the first place. Cf. i. 2. 16. ἐβιάξετο: attempted action (G. 200, N. 2). But below the aor. ἤρξατο, (actually) began to move forward. Clearchus is said in ii. 6. 8 to have been a man of stern will. ἔβαλλον, stoned, sc. τοῦς λίθους (G. 188, 1), as appears from καταπετρωθήναι in § 2.
- 2. μικρόν, by a little, narrowly (G. 160, 2). μή: added to the inf. to strengthen the neg. idea contained in εξέφυγε (G. 283, 6). καταπετροθηναι, being stoned to death (κατά). ξγνω, had come to know (cf. note on trakeύτησε, i. 1. 3), and so perceived. δτι δυνήσεται: quoted (G. 243; 280, N. 3). ἐκ-κλησία (καλέω): the Eng. der.? ἐδάκρυε. . . ἐστάς, stood (G. 124, 1) and wept a long time (G. 161). τοιάδε: with ref. to what follows (G. 148, N. 1).
- 3. Andres στρατιώται, fellow-soldiers, andres prefixed as a term of respect, as in the phrase of the courts, and because the clifficulty with great skill. μη θαυμάζετε: pres. imperative in prohibition (G. 254). χαλεπώς... πράγμαστη, am greatly distressed (φέρω intrans.) on account of the present troubles (G. 188,1). πράγ-μα is properly the thing done (G. 129, 4). ξένος: cf. note on ξένος in i. 1. 10. έγένετο, became, not was, cf. i. 1. 9. τά τε... καί, both honored in other ways (G. 160, 1) and in particular, etc. οὐς... οὐκ... ἐδαπάνων, which I did not, when I had received them, lay up for myself (used reflexively) for private use (or, more freely, did not devote to my own personal use), and (lit. but) did not even squander in pleasure (κατά, ἡδύς, πάσχω), but expended (impf.) on you.
- 4. ὑπέρ, for, in behalf of (G. 191, IV. 3, 1 b). ἐτιμωρούμην (sc. αὐτούς), took vengeance upon or punished (them). τιμωρέν = to avenge, τιμωρείνθαι (mid.) = to avenge one's self upon (some one). ἀφαιρείνθαι: double obj. (G. 164, with N. 2). ἴνα. . . ἐκείνου, that, in case he should have (we might have had ἐάν τι δέηται, G. 248, N.; Moods and Tenses, § 55, 2) any (G. 172, N. 1) need (of me), I might aid (G. 216, 1) him in return for the benefits I had received from him, i. e. ἀντὶ τούτων ὧν (G. 153, with N. 1) εδ ἔπαθον (G. 165, N. 1²) ὑπ' ἐκείνου.
- 5. ὑμεῖς: emphatic (G. 144, 1). So ἐγώ, below. Cf. also the beginning of § 6. ἀνάγκη: sc. ἐστί. φιλία: an instrumental dat. (G. 188, 1, Ν. 2). εἰ, whether (G. 282, 4). δίκαια: der. from δίκη (G. 129, 12). σὖν; cf. note on σὖν, i. 2. 12. δ τι ἄν δέη (sc. πάσχεν): a cond. rel. sent. (G. 232, 3). σὖνοτες οὐδείς: emphatic negation (G. 283, 9). ὡς εἰλόμην: quoted without change of mood (G. 243). Give the form of the verb in dir. disc. ἀγαγών, προδούς: for the relation of the two participles, see the note on ὑπολαβὸν τοὺς φείγοντας in i. 1. 7, and cf. στήσας... πέμψας... ἐκόλενσε in i. 2. 17.

Page 10. — 6. έμοί: dat. of indir. obj. (G. 184, 2). — 8 τι . . . πείσομαι: for the use of the moods, cf. § 5, above. — και ... και ... και equally ... and ... and. — σύν ύμεν, i. e. if I should remain with you, is the prot. (G. 226, 1) to the following dv elvas, which stands by quot. (G. 246) for dv elyv. In the alternative sentence that follows, the prot. to dv elvas lies in έρημος ών, = εί... είην (G. 226, 1; 277, 4). The cond. rel. clause δπου av & ubicunque ero, presents the supposed future case more vividly than the more regular 6 wov ely would have done, - wherever I may be, for wherever I might be. See Moods and Tenses, § 63, 4, (a). The opt. with av, it should be remembered, is sometimes merely a softened expression for the fut. indic. (G. 226, 2, N. 1). - τίμιος: der. from the same stem with τιμή (G. 129, 12). — ὑμῶν: gen. after an adj. of want (G. 180, 1). — οὐκ ἀν ikavos elvai (= oùk av ikavos elnv); av (still belonging to elvai) is repeated after obre before each of the dependent infinitives (G. 212, 2). — ώφελήσαι, άλέξασθαι: infinitives limiting iκανός (G. 261, 1). — ώς . . . έχετε, be of this opinion, therefore, that I shall go, etc.; or more lit., to show the force of the causal gen. abs. with is (G. 278, 12, end), since, therefore, I shall (as I say, ώς) go, etc., be of this mind. — δπη αν και ύμεις: sc. ζητε (Moods and Tenses, § 42, 3, N. 22).

7. ταῦτα: with reference to what precedes (G. 148, N. 1). — οἴ τε, the art. receiving the accent from the following enclitic. — ὅτι... πορεύεσθαι: explanatory of ταῦτα (G. 243). The direct discourse of οὐ φαίη πορεύεσθαι would be οὕ φημι πορεύεσθαι, I deny that I am going (see note on i. 2. 26). — πλείους for πλείους (G. 72, 2, N. 1). — ἐστρατοπεδεύσαντο: der. from στρατοπεδου (G. 131, 1). — Νοτε that παρά occurs in this section with each of the three cases (G. 191, N. 1).

8. τούτοις: dat. of cause (G. 188, 1). — στρατιωτών: gen. with adverb (G. 182, 2, end). — αὐτῷ: indir. obj. (G. 184, 1). — ἐλεγε θαρρεῖν, bade him not to be discouraged (G. 260, 1): λέγω in this use is equivalent to κελεύω; so εἶπον when used with the inf. (G. 260, 2, N. 1). — ὡς . . . δέον, since this matter would be settled (G. 278, 1²) in the right way (G. 139); ὡς (G. 277, N. 2) shows that the participial sentence gives the ground on which Clearchus bade Cyrus to be encouraged. — μεταπέμπεσθαι, to continue to send for (him). — αὐτὸς . . . ἰναι, but for himself (modifies subj. of ἰέναι, G. 138, N. 8) he said he should not go. αὐτός marks the opposition of the two persons, the thought being: "You continue to send for me, but still I'll not go."

9. μετὰ δέ ταῦτα, after this (G. 191, VI. 3, 3 b). — θ', i. e. τε (G. 17, 1). τῶν . . . βουλόμενον, any one of the rest (G. 168) that wished (G. 276, 2). — τὰ Κύρου: πράγματα omitted (G. 141, Ν. 4). — δηλον: sc. ἐστί. — οὕτως . . ἐκείνον, i. e. his relations to us are in just (περ in ὥσπερ) the same position as ours to him. — ἐπεί γε, since at any rate. — ἡμῖν: with the following noun (G. 185). — μισθο-δότης: compound noun expressing the agent (G. 131, 1: 129, 2 b).

10. μέντοι: used in sinister sense: "Though our relations are at an end, he may, however, not be done with us."— καὶ μεταπεμπομένου αυτοῦ, though

he continues to send, etc. (G. 277, N. 1b). — το μεν μέγιστον, chiefly (G. 160, 2): the correl. follows in trans καί. — αlσχυνόμενος, from shame. — έψευσμένος: quoted after σύνοιδα (G. 280, N. 2). — μη . . . ἐπιθη: obj. clause (G. 218). — δίκην ἀν . . . ἡδικησθαι, punishment for those things (sc. τούτων limiting δίκην, G. 153, N. 1) in which (&ν for d, cognate acc., G. 159, N. 2) he thinks he has been wronged (G. 260, 2) by me, — i. e. punishment for the wrongs he thinks he has suffered from me.

11. έμοι... καθεύδειν, the time, therefore, does not seem to me to be (one) for sleeping (G. 261, 1). δοκέω in the sense simply of to seem takes the infin in indir. disc. (G. 246). In the sense of to seem good or best, as in the phrase δοκεί ἀπιέναι, below, the accompanying inf. is not in indir. disc. In either case it is the subj. (not obj.) of δοκέω. Cf. the uses of videor in Lat.— ήμων αὐτῶν, ourselves (G. 80; 171, 2).— δ τι χρή: an indir. question (G. 149, 2²).— ἐκ τούτων, next (G. 191, I. 3 b), expressing time (sequence) with an implied idea of consequence, in consideration of, in consequence of, the present circumstances.— ἔως μένομεν αὐτοῦ, as long as, while, we are staying here (αὐτοῦ, adv.). ἔως with the pres. ind. never can mean until.— σκεπτέον είναι: in the dir. form (G. 246) σκεπτέον ἐστί (G. 281, 2).— ἀσφαλέστατα: superlative adv. (G. 75).— ὅπως μένωμεν: an obj. clause tive sentence we have the reg. constr. (G. 217, Ν. 1). But in the alternative sentence we have the reg. constr. (G. 217), ὅπως ἄπιμεν (G. 200, Ν. 3 b, ὅπως ἔξομεν. Many editions have μενοῦμεν for μένωμεν by conjecture.

Page 11. — dvev, without (G. 191, I. 5). — obte ... obsev, neither general (G. 167, 1) nor private is of any use.

12. δ δ' ἀνὴρ... φίλος ἢ, but the man (i. e. Cyrus) is a valuable (lit. worth much, G. 178, N.) friend, to whomsoever he is a friend (G. 233). — ἐχθρός, πολέμιος, i. e. whomsoever he is at war with (ἐν πολέμω), he comes to hate as a personal enemy, so earnest is he. — ναντικήν: from ναύτης, a sailor, and that from ναύς. Note the suff. in each case, ικός, της. — ὁμοίως: with πάντες, which we all alike. — δοκοῦμέν μοι καθήσθαι: cf. δοκεί in § 11, and the note. — αὐτοῦ: construe with πόρρω, at a distance from him (G. 182, 2). — ώρα (sc. ἐστί): cf. § 11, above.

13. ἐκ τούτου, after this, upon this. — ἐκ τοῦ αὐτομάτου: cf. ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, i. 2. 17. — λέξοντες, to say (G. 277, 3); in the next line ἐπιδακνύντες, showing (G. 277, 3 and 6; Moods and Tenses, § 109, 5, last ex.). — ἐκείνου, i. e. Clearchus. — εἴη: indir. question (G. 243). — ἀπορία: give its derivation. — μέναν, ἀπιέναι: with ἀπορία (G. 261, 1).

14. els δὲ δἡ elπε, but one in particular proposed. Both this man and the one who answered him in § 16 doubtless spoke at the instigation of Clearchus. — ἐλέσθαι: with elπε, with which in the sense of propose or command the inf. is not in indirect disc. (Moods and Tenses, § 15, 2, N. 3). Cf. § 8. The six following infinitives, beginning with ἀγοράζεσθα, have the same construction with ἐλέσθαι. The conditional sentences dependent on these inf., el μὴ βούλεται and ἐὰν διδῷ (bis), — being dependent clauses in indirect discourse, — might have been each in the opt. (G. 248, 1), although el βούλοιτο would have been ambiguous. So δπως μὴ φθάσων might have

been opt., like ωs αποπλέσιεν, above (G. 248, N.). — ή δ' άγορά . . . στρατεύματι: thrown in parenthetically by the historian to show the absurdity of the proposition. — aireiv: with two accs. (G. 164). — Thoia: transportvessels, boats. — idv un biso: the verb of the apod. is alveiv, which after elne. proposed, is fut. in force. See G. 223. - dialas (sc. ovons): pred. adj. (G. 138. Rem.). — вотів атабы: purpose (G. 236). — ипбе, not even (G. 283, 2). — συντάττεσθαι, αγοράζεσθαι, συσκευάζεσθαι: the three uses of the mid. voice (G. 199, 1, 2, 3). — The Taxiothe: adv. acc. (G. 160, 2). - προκαταληψομένους: sc. ανδρας. The part. expresses purpose (G. 277, 3). - 7à akpa, i. e. of Mt. Taurus, the pass by which they had entered Cilicia. — δπως φθάσωσι: purpose (G. 216). Note the three ways in which purpose has been expressed in this section. — δπως... καταλαβόντες, might not seize them first (G. 279, 4). - w (the antec. is of K(Aikes) is a part. gen. with πολλούs, but a poss. gen. with χρήματα (G. 167, 1 and 6). — πολλούς και πολλά χρήματα, many men (as captives) and much property. — έχομεν άνηρπακότες = άνηρπάκαμεν και έχομεν: notice the sudden change to direct discourse. - Togovrov, so much only (as follows). This refusal to take the lead would embarrass them still more.

15. ώς μεν . . . λεγέτω, let no one speak of me as likely to be general on this occasion; the part. with is after heyers on the analogy of the constr. explained in G. 280. See also Moods and Tenses, § 113, N. 10, (c). στρατηγίαν: cogn. acc. (G. 159). — μηδείς: prohibition (G. 254). — έν-ορώ, see in the undertaking. - wointéou: sc. éort (G. 281). Since roûto is in the neut. sing. the construction may be regarded either pers. or impers. at pleasure. — ώς πείσομαι: sc. ούτω λέγετε from the preceding μηδείς λεγέτω. - δν αν ελησθε (G. 232, 3), quemcunque elegeritis. We might have had & dν (G. 153), for which there is slight MS. authority. — ή δυνατόν μάλιστα, to the best of my ability: μάλιστα belonging to πείσομαι, and ή, as (G. 87, 2), to ἐστί understood with δυνατόν. Cf. ώς μάλιστα, ώς τάχιστα, and note on ou amaparkeuóratov, i. 1. 6. — Iva elonte: purpose (G. 216). - δτι και . . . άνθρώπων, that I know how also to submit to authority as well as any other man that lives; μάλιστα ἀνθρώπων, in the highest degree (best of all men, G. 168), belongs to information, and is really superfluous to the sense after ws ris kal allos, (as well) as any other man whatsoever (kal being emphatic). For the latter, of the kal dalos is more common (see i. 4. 15).

16. εὐήθειαν: from εὐήθης, simple-minded, from εὖ and ἡθος. Note the suffix (G. 129, 7). — ἄσπερ...ποιουμένου, just as (we might ask for them, G. 277, N. 3), if Cyrus should make his expedition back again, i. e. should give up his plans and return home, so as not to need the boats longer. Κύρου ποιουμένου = εἰ Κῦρος ποιοῦτο. — ὡς εὕηθες εἶη, that it was silly (G. 243), corresponding to τὴν εὐήθειαν in the clause with μέν. In the dependent clause ¾ λυμαινόμεθα there is a change to direct discours (otherwise we should have λυμαίνονται οr λυμαίνοιντο, G. 247), which continues to the close of the speech in § 19. — παρὰ τούτου: in the place of the simple τοῦτον. (Cf. the const. with αἰτεῖν in § 14). — ῷ: dat. of dis-

advantage (G. 184, 3). — mpakis, i. e. mpay-ous (G. 129, 3), i. e. plan of operations.

Page 12. — el mistersomen (G. 221, N.), if we propose to trust; not equivalent to έαν πιστεύσωμεν, if we shall trust. — τί κωλύει . . . προκαταλαμβάνειν (ironical): the order is τί κωλύει (sc. ήμας) και κελεύειν Κ. προκ. τὰ ἄκρα ἡμῖν; The meaning is, that if they propose to trust Cyrus's guide, they might as well show still greater confidence in Cyrus himself, and tell him to secure the heights for them!

17. ἐγώ: emphatic. — γάρ: the sect. states the grounds for the distrust of Cyrus which the speaker would entertain under the conditions supposed. — a Soin: cond. rel.-clause (G. 232, 4); so also & (G. 153) Soin, following. - μή καταδύση: obj. clause after a verb of fearing (G. 218); so μή ἀγάγη, following. - autais tais trippers, triremes and all (G. 188, 5). The trireme (TPEIS, dow; Lat. tri-remis) was a war-vessel with three banks of It is hardly possible that the mhoîa, transports for troops, here mentioned, can be soberly called triremes; it is probable that airais ταις τριήρεσι is added to καταδύση to heighten the absurdity, - "fleet and all," as we sometimes say "horse, foot, and dragoons" or "bag and haggage." There is, however, some MS. authority for omitting airais, in which case ταις τριήρεσι will mean by his own triremes. — φοβοίμην: a stronger word than δκνέω, used to indicate a climax of feeling. - 88ev, i. e. kkeîve boev, to the place from which. - oùx olov te kotal, it will not be possible (G. 151, N. 42). The antecedent of 80ev is obviously definite (note the neg., G. 230). If he had wished to speak less vividly he would have said, δθεν ούκ αν οίόν τε είη: — άπιών = εί άπίοιμι (G. 277, 4). — άκοντος Κύρου, sc. όντος: the adjs. ἐκών and ἄκων are often used in this way without ών, as if themselves participles. — λαθείν ... ἀπελθών, to get off without his knowing it (G. 279, 4).

18. ἄνδρας: subj. of ἐρωτᾶν. The whole sentence from ἄνδρας to the end of § 19 (except the parenth. οῦτω . . . ἀπίσιμεν) is the subj. of δοκειoltives, such as are (sc. elσi). — τί... χρησθαι, what (G. 149, 22) use he wishes to make of us (G. 188, 1, N. 2, entire). The same use of the cases in οίαπερ (for οίανπερ by assimilation, G. 153) . . . τοις ξένοις. — πρόσθεν: for the time referred to, cf. i. 1. 2.

19. της πρόσθεν, than the former one, sc. πράξεως (G. 175, 1). - έλν φαίνηται, άξιοῦν: note the not infrequent use of the inf. in a future sense as the apod. of this class of cond. sentence (G. 223). A case just precedes in § 18 in έαν ή, επεσθαι, and another follows in δ τι δ' αν λέγη αναγγείλαι (G. 232, 3). — ákioûv, demand, i. e. the deputies (ávôpas) mentioned in § 18. άναγγείλαι has the same subj.; but βουλεύεσθαι has ήμας expressed. - πείσαντα: e. g. by means of greater pay. Cf. § 21. - πρὸς φιλίαν, in friendship. — ἐπόμενοι, ἀπιόντες: these might be respectively εἰ ἐποίμεθα, ci ἀπίοιμεν (G. 277, 4). — φίλοι, πρόθυμοι: pred. adjs. Give the der. of πρό-θυμος. — πρός ταῦτα, with respect to this (G. 191, VI. 6, 3 c).

20. εδοξε ταῦτα, this was approved. The ordinary beginning of an Athenian decree was ταθτα έδοξε τή βουλή και τώ δήμω, i. e. be it enacted by the Senate and the People. — ἡρώτων τὰ δόξαντα, made the inquiries agreed upon (i. e. å εδοξεν). For the dat. with δοκίω in this sense (to seem good or best), see G. 184, 2. — ὅτι ἀκούκ: he said ἀκούω, I have heard, etc. The Greek, like other languages, often uses the pres. of such verbs as I hear, I learn, I say, even when their action is strictly finished (Moods and Tenses, § 10, 1, N. 5). — ἐχθρὸν ἀνδρα: note the difference between ἐχθρό από πολίμους (see note on § 12, above). — εἶναι, ναις, as a matter of hearsay, while ὅντα would have implied more responsibility for the fact on the part of the speaker (G. 280, with N. 3). — ἀπέχοντα . . . σταθμούς, twelve stages off or distant (ἀπέχοντα with 'Αβροκόμαν, G. 276, 1). — πρὸς τοῦτον, to him, with an implied sense of against, which would be expressed properly by ἐπί. — χρήξαν ἐπιθεῦναι: give the dir. form. — ἡμεῦς ἐκεῖ, κ. τ. λ.: the quot. here becomes direct. It should be noted with what remarkable ease the Greek, contrary to the Eng. idiom, allows this transition from the indirect to the direct form. Cf. § 16.

21. aiperol: verbal from aipéw (G. 117, 3). — rois de ... fix, but they had, etc. (G. 143, 1, N. 2; 184, 4). — in-opia: the suff. expresses action (cf. G. 129, 3). - or dye: quoted without change of mood after rots & ύπουλία ήν = ύπώπτευον δέ. But below, after ήκουσεν, with change of mood, ότι άγοι (G. 243). — πρὸς βασιλέα: as πρὸς τοῦτον in § 20. — ἐδόκει: why εδόκει here, but εδοξε (aor.) in § 20 ? — προσαιτούσι μισθόν, ask additional (πρός) pay. — ήμι-όλιον: der.? — δώσειν: note the tense (G. 203, N. 2). — où, i. e. τούτου où, than that which, où for 8 by attraction : cf. 4 in § 17 and σίαπερ in § 18. The gen. goes with ήμιόλιον, which has the force of a comparative, a half more (G. 175, 1, N. 1). - Saperrous: see note on i. 7. 18. — του μηνός, each month (G. 179, 1). — έν τῷ φανερῷ = φανεoes (G. 139, 2). This implies that there was a secret understanding of the real facts on the part of some. The soldiers accuse the generals of this in i. 4. 12. - By the expedient here described Cyrus led the Greeks nineteen stages farther inland (in place of the twelve proposed in § 20) before announcing publicly his real purpose.

CHAPTER IV.

Synorsis: Cyrus proceeds to the river Psarus, thence to the river Pyramus, and finally reaches Issi upon the sea-coast, the last city in Cilicia (1). Here heremains three days, during which time his fleet arrives. He is also joined by the Greek mercenaries who desert from Abrocomas (2, 3). Hence he proceeds to the Gates of Cilicia and Syria. Abrocomas does not attempt to bar his passage, but retreats towards Babylon (4, 5). Cyrus advances through Syria, and is deserted at Myriandrus by Xenias and Pasion. It is rumored that he will pursue them (6, 7); but calling his Greek generals together, he announces that he shall not do so. This decision pleases the Greeks, and they accompany him with greater alacrity (8, 9). He crosses the Psarus and reaches the sources of the Dardas, where he burns the palace of the Syrian governor (9, 10). At Thapsacus on the Euphrates he announces the real object of his expedition (11).

The troops refuse to go on without extra pay (12), which Cyrus agrees to give them. Menon, in the mean time, urges his troops to cross the Euphrates before the others decide, and so win the favor of Cyrus by seeming most forward in his service (13-15). They comply, and Cyrus expresses his satisfaction (16). He then crosses the Euphrates with the rest of his troops, and proceeds to the Araxes, where he remains three days (17-19).

Page 13.—1. It is now the last of spring, and the army has been on the march four months. The distance from Sardis thus far travelled is 222 parasangs. Review on the map the route travelled up to Tarsi.—στάδιον: the common Greek standard of length, equal to 606½ Eng. feet, somewhat less than a furlong. This was the length of the στάδιον, or course for foot-races, at Olympia, which measured exactly 600 Greek feet. The noun is heterogeneous (G. 60, 2): cf. στάδιοι in § 4.— ἐσχάτην: without the art., where we should use it. Cf. i. 2. 10.— ἐπὶ... οἰκουμένην, situated (lit. being inhabited) close upon the sea.

2. Κύρφ: for the case cf. αὐτῷ in i. 2. 4, and note. The fleet is the one already mentioned in i. 2. 21. — ἐπ' αὐταῖς, over them, but below in § 3 ἐπὶ τῶν νεῶν (ἐπὶ with the gen.), on board the ships. — ναὐ-αρχος, admiral (for ναυ- see G. 131, 1, N.). — ἡγεῖτο δ' αὐταῖς, conducted them (G. 171, 3, N). — ἐτέρας, besides. So often ἄλλος. — ἐπολιόρκει, had been besieging; so συνεπολέμει: the subj. of both of these verbs is a pronoun referring to Tamos. Cf. for the tense ἐτύγχανεν, i. 1. 8. — ὅτε ἦν, since it had been (G. 250). — αὐτόν, i. e. Tissaphernes.

3. μετάπεμπτος, sent for (G. 117, 3), equal to μεταπεμφθείς, and so followed by ὑπὸ Κύρου (G. 197, 1). Chirisophus was sent with these troops from Sparta in return for the aid rendered the Lacedaemonians by Cyrus during the Peloponnesian War. He became in the retreat senior commander. — ὧν... Κύρον, the command of whom he (now) held under Cyrus. — ὧρμουν, lay at anchor, from δρμος, a roadstead. The quarters of Cyrus, it would appear, were pitched close upon the sea. — οἱ παρ' Αβροκόμα: cf. τῶν παρὰ βασιλέως in i. 1. 5, and note. For the gen. 'Αβροκόμα, see G. 39, 3. This Doric gen. in Attic is found chiefly in foreign proper names. — μισθο-φόροι: give its der. (G. 131, 1).

4. πύλας: the article omitted, the noun being used almost as a proper name. The pass itself is here meant. — ήσαν δὲ ταῦτα, and these (gates) consisted of: ταῦτα for αῦται because of τείχη, and ήσαν for ἡν (G. 135, 2) because the two walls were in the writer's mind. — τὸ... τὸ πρὸ τῆς Κιλικίας: position of the attrib. phrase (G. 142, 2). After ἐσωθεν, sc. τείχος. — εἶχε: not, of course, in person. — διὰ μέσον τούτων: cf. διὰ μέσον τῆς πόλεως, i. 2. 23, and note. — ἄπαν τὸ μέσον, the entire distance between. — τειχῶν: poss. gen. (G. 167, 1). — ήσαν agrees with στάδιοι (G. 135, Ν. 4). — καθήκοντα: to be connected with ἡν, ἡν καθήκοντα being equivalent to καθήκε. — ὕπερθεν, i. e. overhanging the pass. — ἐφειστήκεσαν πύλαι, gates had been set in each wall. Here πύλαι has its proper meaning of gates, large and double like those in a city wall.

5. Ένεκα, on account of (G. 191, I. 5). Commonly placed after the word it governs, or one of the modifiers of that word (as here). — ἀποβιβάσειεν, παρελθοιεν: change of subj. Diff. between βιβάζω and βαίνω? — εἴσω καὶ ξω, i. e. on both sides of the Syrian wall, that he might attack A. both in front and rear. The distance between the two walls was over a third of a mile (three stades). — εἰ φυλάττοιεν: if the preceding optatives were subjunctives (G. 216, 2) this clause might be ἐὰν φυλάττωσιν.

Page 14. — δπερ, just the thing which, referring to the clause just preceding. — έχοντα, since he had (G. 277, 2). — δντα: quoted (G. 280). Cf. άκούει είναι in i. 3. 20, and note. — ώς ελέγετο: probably personal, as he

was said. Cf. i. 2. 8, note. — uppiádas: Eng. der.?

6. ἐμπόριον, mart, Lat. and Eng. emporium, from ἔμπορος (περάω, πέρα, cf. πορεύω), a traveller, merchant, distinguished from the κάπηλος (cf. τὰ καπηλεία, i. 2. 24) by his importing goods in person. — ἦν: we might have had ἐστί. Cf. ἀθροίζονται in i. 1. 2, and note. — τὸ χωρίον: the subject; the predicate noun (here ἐμπόριον) generally omits the article. — αὐτόθι: formed with the suff. θι (G. 61). — ὁλκάs is (properly) a ship that is toved (Ὠκω), merchantman.

- 7. Meyapeús: a gentile noun (see G. 129, 10). τὰ ... ἐνθέμενοι, putting on board (G. 199, 3) their most valuable effects. ὡς μὰν, κ. τ. λ.: the correl clause with δέ is omitted; but μέν implies that there was another opinion in the camp. ἐδόκουν: personal; cf. note on δοκεῖ, i. 3. 11. φλοτιμηθέντες, since they were jealous (G. 277, 2): δτι ... ἐια Κύρος is also causal (G. 250). ἀπελθόντας: see i. 3. 7. ὡς ἀπόντας: purpose (G. 277, 3; 200, Ν. 3 b). Cf. ὡς ἀποκτενῶν, i. 1. 3. και οὐ: sc. ἰόντας from the preceding ἀπιόντας. διήλθε λόγος, a report went abroad. ὅτι διώκοι: quoted (G. 243). τριήρεσι: the means (G. 188, 1). ὡς δειλοὺς ... ληφθήναι, that they might be captured, because (in the opinion of οἰ μέν, G. 277, Ν. 2) they were covards. εἰ ἀλώσουντο: fut. οἱ ἀλίσκομαι. For the mood, G. 226, 4, Ν. 1; 248, 2. For εἰ ἀλώσουνται of the direct form, see G. 223, Ν. 1. Cyrus had already shown how severe he could be. Cf. i. 2. 20. A striking general instance of this is given in i. 9. 18.
- 8. ἀλλ'... ἐπιστάσθωσαν, but, however, let them well (emphasized by γέ) know. ἀποδεδράκασιν, ἀποπεφείγασιν: the first means to escape by stealth, like a runaway slave; the second, to escape by rapid flight, so as not to be caught. The clauses that follow make this distinction clear. ὅπρ οἴχονται, in what direction (G. 87, 2) they are gone (G. 200, N. 3). τριήρεις, πλοῦον: cf. note on i. 3. 17. ἄστε ἐλεῖν: result (G. 266, 1). μὰ τοὺς θεούς: note that the oath is neg. (G. 163). οὐδ΄... οὐδείς: haphatic neg. (G. 283, 9). ἔως ἀν παρῆ τις, as long as any one stays by me, general suppos. in pres. time (G. 233). Το ἐπειδαν βούληται. αὐτούς: pl. though referring to τἰς. Cf. πάντας, i. 1. 5, and note. κακῶς ποιῶ, maltreat (G. 165, N. 1¹). περί, in respect to, to. φρουρούμενα, guarded, i. e. under the protection of the resident garrison. Though the modifier of both τέκνα and γυναῖκας, φρουρούμενα is neut., since these are looked upon as articles of property. For Tralles, see the map, Lydia. τούτων στερήσονται:

the passive (G. 197, 1) of the const. explained in G. 164, N. 2. — By this unlooked-for clemency Cyrus got the good-will of the Greeks (cf. what immediately follows) and lost little; for though the generals deserted, their troops remained, numbering some 5000 or 6000.

9. et τις ... ἀνάβασιν, if (there was) any one (who) was even somewhat discouraged in regard to the expedition. — την ἀρετήν, the magnanimity.

Page 15.— μετὰ ταῦτα: mark the asyndeton.— ὅντα, which was (G. 276, 1).— πλέθρου: pred. gen. of measure (G. 169, 3) after ὅντα modifying ποταμόν, τὸ εὖρος being an acc. of spec. (G. 160, 1); but below in § 10 τὸ εὖρος is the subj. of ἦν understood, πλέθρου having the same const. that it has here. For still another const., see i. 2. 5.— πραέων, tame (G. 70, N. 2).— ἐνόμιζον, εἴων: cf. ἦν in § 6, and the note. For the two accs. after ἐνόμιζον, see G. 166.— ἀδικεῖν: sc. τινά as subj.— Παρυσάτιδος... δεδομέναι, belonged to Parysatis (G. 169, 1), having been given her for girdle-money (cf. our "pin-money").

10. Δάρδατος: the Dardas. See the map. Cyrus now gets into the valley of the Euphrates, but does not cross this river until eight days later at Thapsacus. — ήσαν: cf. for the number, i. 2. 23, and note. — ἀρξαντος: note the tense. Belĕsys had probably fled on the approach of Cyrus, who in consequence treated the country as that of an enemy. — αὐτὸν ξέκοψ, κατά κόππω means lit. to cut trees out of a wood. — κατάκανσεν: κατα καίω, to burn down (or, as we sometimes say, to burn up); but ἀνακαίω, to kindle (kindle up), with reference to the direction of the flames.

11. Cyrus now openly declares the real object of the expedition, which must have already been apparent to the Greeks for some time. Cf. i. 3. 20, and i. 4. 5. They had continued on, however, intending at the Euphrates to demand higher pay (§ 12), which Cyrus now agrees (§ 13) to give them.— δτι ξουτο: note the tense and give the dir. form (G. 243).— εἰς βαβυλώνα: not at Babylon, but connect with ἡ ὁδὸς ξουτο directly.

12. π οιήσαντες έκκλησίαν: cf. συνήγαγεν έκκλησίαν in i. 3. 2. — έχαλέπαινον: a denom. verb in αίνω (G. 130, 7) from χαλεπός. This anger of the soldiers was, doubtless, more or less feigned, to force from Cyrus the greater pay. — στρατηγοίς: ease (G. 184, 2). — αὐτοὺς . . . κρύπτειν: what they said (speaking of them) was πάλαι ταῦτ' είδότες κρύπτουσι (G. 200, N. 4), though they have known (G. 277, 5) this for a long time, they have been keeping it secret (G. 246); or, if they addressed them directly, which is more spirited, πάλαι ταῦτ' είδότες κρύπτετε. Eng. der. from κρύπτω!ούκ έφασαν ίέναι: cf. the same phrase i. 3. 1, and note. — τis: Cyrus, of course. - χρήματα: it was not an increase of their regular pay (μισθός) that they demanded, but a bounty. — ωσπερ: sc. εδωκε, as he had given it. προτέροις: pred. to ἀναβάσι (G. 138, 7); the verbal form would be of ἀνέβησαν πρότεροι. Cf. προτέρα, i. 2. 25. The reference is to the 300 Greeks who accompanied Cyrus to Babylon at the time of his father's death. — Kal ταθτα, and that too, sc. ἐποίησε. — ἰόντων: sc. ἐκείνων, referring to the οἰ aναβάντες. The part. lóντων is concessive (G. 277, 5), but καλούντος causal (G. 277, 2); the latter is opposed to in μάχην, not to ίοντων.

13. ὑπίσχετο δώσειν: he might have used δοῦναι or διδόναι (G. 203, n. 2). — πέντε μνᾶς: about \$90.00. The μνᾶ of 100 drachmas was $\frac{1}{60}$ of a talent; the latter was a weight of silver which at the present day would be worth about \$1080. — ἀργυρίου: genitive of material (G. 167, 4). — ἐπὴν ἤκωσι: cond. rel. clause (G. 232, 3). So μέχρι ἄν καταστήση (G. 239, 2). — τὸν μισθόν: a daric and a half a month (i. 3. 21). — ἐντελή: predicate adj. The der. of ἐν-τελής? — τὸ πολύ, the greater part (G. 142, 2, n. 3 b). — πρὶν εἶναι, before it was (G. 274). This const. occurs again in § 14 (in exactly the words used here) and in § 16. — πότερον . . . ή: double indir. quest. (G. 282, 5). — οὐ: accented at the end of the sentence (G. 29, n. 1). The meaning of the word proclitic? — τῶν ἄλλων: case (G. 182, 2). — Give the dir. form of all the quoted sentences in this and the preceding section.

Page 16.—14. πασθητε: the aor. mid. of this verb is not used, but the aor. pass. has the sense of the mid., obey.— οὐτε... πονήσαντες, without either toil or danger (G. 277, 2).— τῶν ἀλλων: with στρατιωτῶν, the rest of the soldiers (G. 142, 2, N. 3). The gen. is in a sort of double const., first with πλέον (G. 175, 1), and then with προ-τιμήσεσθε (G. 177). The object is to emphasize the great advantage over the rest to be gained by following his advice. προτιμήσεσθε is a mid. with pass. force.— τοὺς Ἑλληνας: subj. of ἔπεσθαι, which in turn is the obj. of δείται.

- 15. ψηφίσωνται, to vote, properly by depositing the white or black pebble (whoos) in the urn, but in fact of much broader application: whose a worn stone, pebble, from waw, to rub. — bueis . . . Scabalver, you (emphatic) will have credit of being the cause of it, since you were the first to cross (G. 262, 2; 171, 1). — ύμιν . . . άποδώσει: χάριν οίδα (fut. είσομαι) is the Lat. gratiam habeo, χάριν ἀποδίδωμι is gratiam refero. Transl. Curus will feel his obligation to you and meet it. — ἐπίσταται: sc. χάριν ἀποδιδόναι. — et τις και άλλος: cf. the clause at the end of i. 3. 15. άπο-ψηφίσωνται, vote "No." — τούμπαλιν, i. e. τὸ ἔμπαλιν (G. 11). — ώς . . . merbourvois (G. 277, N. 2) because (as he will feel) you alone carried out his wishes. - miototátois xphoetai, will treat you as most trustworthy: see note on των πιστών, i. 5. 15. - λοχαγίας: from λοχ-αγός, as στρατηγία from στρατ-ηγός. — άλλου . . . δέησθε (G. 232, 3), whatever else you may want: allow (for allo) agrees with outivos by inverted assimilation (G. 153, N. 4); it may, however, be explained as a genitive after τεύξεσθε (G. 171, 1), although τυγχάνω generally takes the accus. when a gen. of the source is added (G. 176, 1), as Kúpov here.
- 16. ἐπείθοντο, διέβησαν: note the diff. in tense. διαβεβηκότες, that they had crossed (G. 280). ήσθη: see i. 2. 18. Γλοῦς, Glus, son of the admiral Tamos, ii. 1. 3. Έγὰ μὲν . . . μελήσει: note the frequent expression of the pers. pron. in this section to emphasize the contrast. δπως ἐπαινέσετε: this obj. clause (G. 217) is in fact here a gen. (G. 171, 2, N. 2).
- 17. εὐτυχήσαι: from εὐ-τυχής, fortunate (G. 130, 2). ἐλέγετο πέμψαι, he was said to have sent, personal construction. μεγαλοπρεπώς, with great liberality, from μεγαλο-πρεπής (G. 74, 1; 131, 1). τὸ ἄλλο στράτευμα ἄπαν: the order of crossing was: Menon's force, Cyrus and the barbarians,

and then the rest of the Greek army. — ἀνωτέρω: the comp. of the adverb ἄνω (G. 75, N.1). — τῶν μαστῶν: μαστός is one of the breasts, στέρνον (i. 8. 26) the breast, chest.

18. of δε...πλοίοις: what the inhabitants of Thapsacus said, supplying the ellipses necessary to the const., was οὐπώποθ' (οὐ-πώ-ποτε) οὖτος ὁ ποταμὸς διαβαίνω, G. 117, 3) ἐγένετο πεξῆ εἰ μὴ νῦν (except now, emphasizing οὐπώποτε), ἀλλὰ (διαβατὸς ἐγένετο) πλοίοις (G. 188, 1). Note the change of νῦν to τότε in passing from dir. to indir. disc. In the same way the person of the quoted verbs is often changed. — ἄ τότε... διαβῆ: a statement added by the historian. — κατέκανσεν: plup. in force. — ἱνα ... διαβῆ: note the mood (G. 216, 2). — ἐδόκα δὴ ... βασιλεύσοντ, if appeared accordingly that it (i. e. the lowness of the river) was a divine intervention (G. 139, 1), and that the river had plainly retired before Cyrus, because (he was) about to be king. The sentiment rather of the truculent Thapsacēni than of the historian.

19. **Meouticarto: because they were about to cross the desert of Arabia. See the map.

CHAPTER V.

SYNOPSIS: The march is continued through the desert of Arabia along the northern bank of the Euphrates (1). The horsemen hunt the wild animals in which the plain abounds (2, 3). The deserted city Corecte on the river Mascas is reached (4). Thence Cyrus marches thirteen days through the desert, and many of the beasts of burden perish from hunger (5). Grain failing, the soldiers live upon flesh (6). Once during this time the wagons are stuck in the mud, and the Persian nobles assist the barbarians in getting them out (7, 8). Cyrus marches with the greatest speed possible, hoping to find the King unprepared (9). The soldiers cross the Euphrates, on rafts made of skins, to Charmande, where they purchase food and wine (10). Here a dispute arises between the troops of Clearchus and Menon, and Clearchus narrowly escapes being killed (11-14). Cyrus comes up and succeeds in quelling the disturbance (15-17).

Page 17.—1. της 'Αραβίας: occupied by roving tribes of Arabecalled by Strado "Αραβίας Σκηνίται (from σκηνή). See map.— ξχων, with (G. 277, 6).— ἐρήμους, desert. Eng. der.?— τόπω, region.— ἡν μὲν.. θάλαττα, the ground was wholly a level plain, just like the sea: άπαν to be construed with πεδίον, where we should expect rather άπασα modifying γη. Cf. iv. 4. 1.— ἀψινθίου: cf. Tristia per vacuos horrent absinthia campos. Ovid. Pont., iii. 1. 23.— άπαντα: plur., though the preceding τὶ is sing., if there was anything else, etc., they were all, etc. Cf. δστις... πάντας, i. 1. 5.— δένδρον... ἐνήν, but there was no tree (emphatic) in it. 2. πλείστοι, very many.— ὄνοι άγριοι: Crosby cites Job xxxix. 5-8.— στρουθοί: the στρουθός was properly a small bird of the sparrow kind, but ὁ μέγας στρουθός, the ostrich. (Note the der. of the Eng. word ostrich) ή στρουθός also (fem.) was used without μεγάλη in the same sense. Cf. § 3. below.— ἐπεὶ διώκοι, ἔστασαν (G. 124, 1): for the opt. see G. 233.

So έπει πλησιάζοιεν, έποίουν. — ταὐτόν: for τὸ αὐτό (G. 79, 2, N., end). — και οὐκ . . . διαδεχόμενοι, and it was impossible to capture them, unless the horsemen, taking their places at intervals, hunted (G. 225) them in succession (διαδεχόμενοι, sc. άλλήλοις). — ἐλαφείοις: sc. κρέασι.

3. πολύ γὰρ... χρωμένη, for it withdrew to a great distance in its flight, using its feet in running (manner, G. 188, 1), and its wings (by) raising them like a sail. — ἀν (i. e. ἐἀν) ἀνιστῆ, ἔστι (G. 28, N. 1, end): general supposition in present time (G. 225). — ἦν resumes the narrative style.

4. πλεθριαΐον: we might have had πλέθρου (cf. i. 2. 23). — ἐρήμη: not uninhabited as opposed to οἰκουμένη (i. 2. 6), but abandoned. — ὄνομα δ' αὐτῆ (sc. ἐστί) has Κορσωτή as pred. nom., as if it were ἀνομάζεται δέ (Κτᾶς.). For a different const. used to express the same thought, cf. i. 4. 11. — περιερρεῖτο: the pass. of a verb made trans. (the simple ῥέω, to flow, is intrans.) by the prep. in comp., as in Eng., was flowed about. — κύκλω: manner (G. 188, 1). — ἐπεσιτίσαντο: Corsöte thus appears to have been a depot of supplies in the midst of the desert.

5. Πύλας, i. e. τὰς Βαβυλωνίας, the pass into Babylonia, on the north of the Euphrates. See map. — ὑπὸ λιμοῦ, from hunger (G. 191, VI. 7, 1 c). — ἄλλο, besides. — οὐδὲ οὐδὲν (G. 283, 9). — ὄνους ἀλέτας, mill-stones. From the ass, as a beast of burden, the term ὄνος came to have various derived meanings, as windlass in Her. vii. 36 (ὄνοισι ξυλίνοισι), and here the upper mill-stone: ἀλέτας is a noun used adj., lit. grinders. — παρὰ τὸν ποταμόν: why the acc.?

Page 18.—6. Δυδία: Cyrus the Great, after subduing the Lydians, forbade them, at the suggestion of Croesus himself (Her. i. 155), the use of arms, and required them to teach their sons the arts of music and selling at retail. So they became a race of hucksters.— καὶ πρίασθαι ... σίγλων: expressed in full this would be καὶ πρίασθαι (τὸν στον) οὐκ ἡν, εἰ μὴ ... βαρβαρικῷ (πρίασθαι ἡν) τὴν καπίθην, κ. τ. λ. — ἀλεύρων: gen. of material (G. 167, 4). — τεττάρων σίγλων: gen. of price (G. 178). — δύναται, is worth, transitive. The siglus was worth in our money about 22½ cts. — 'Αττικούs: in agreement with ὀβολούs, though modifying also ἡμιωβόλιον. — ἐχώρει, held, lit. had room (χώραν) for. The choenix was about a quart, and this amount of meal or flour cost about 45 cents in the desert, or more than fifty times as much as it cost at Athens about this time. (See Boeckh's Public Econ. of the Athen., Bk. I. § 15.) — κρέα ... διεγίγνοντο, the soldiers subsisted therefore by eating (or simply on) flesh.

7. ἡν.. ούς, some of these marches, ἡν ούς being a past form of the common ἔστιν οί (G. 152, N. 2). In such irregular phrases the verb keeps a fixed form, without regard to the unexpressed subject. — ούς: cogn. acc. (G. 159) to ἡλαυνεν. — μακρούς: pred. adj. (G. 138, Rem.). — ὁπότε βούλοιτο: cf. ἐπεὶ διώκοι in § 2, and note. — καὶ δή: adding a special fact, and once in particular. — ταῖς ἀμάξαις δυσπορεύτου, hard (G. 131, 4 b) for the wagons (G. 184, 3) to get through. — στρατοῦ: part. gen. with a verb (G. 170, 1). — συν-εκ-βιβάζεν, to aid in getting out. So two lines below συνεπισπεύσαι, to aid (σύν) in hurrying on.

8. Εστερ δργή, just as if (sc. κελείων as protasis, G. 277, N. 3) in anger (manner, G. 188, 1). — θεάσασθαι: prop. to look upon (with interest or wonder), while tδείν is to see in general. — πορφυροῦς: from πορφύρα, the purple fish, murex (cf. G. 129, 14). — τεντο, sent themselves, rushed. — Εστερ. ... νίκης, just as one would run (i. e. in a foot-race at the public games) to get the victory. περὶ νίκης implies the prot. (G. 226, 1), if he should be running for (περὶ, about, concerning, expressing the aim) victory. — καὶ ... γηλόφου, even (modifying the entire phrase that follows) down a very (μάλα) steep hill. — ξχοντες ... ἀναξυρίδας, having on both the costly tunics and colored trousers which they are in the habit of wearing: τούτους marks the dress as one generally known. — ἔνου: see note on ἡν οῦς in § 7, and G. 152, N. 2. — εἰσ-πτίδησαν εἰς: cf. ἐκ-βαλεῖν ἐκ, i. 2. 1, and note. — θάττον ἡ ... ῷτο, ποτε quickly than (omit ὡς, as, in Eng.) one would have thought (it possible, if he had not seen it). For ἀν ῷτειο ενωμιά see G. 226, 2 b. — μετεώρους ἐξεκόμισαν, i. e. lifted and carried out.

9. τὸ σύμπαν, upon the whole, in general (G. 160, 2). — δήλος... σπώ-Sow, Cyrus himself (ws) showed that he was making haste (G. 280, N. 1 and N. 4). — δδον: acc. of extent of space (G. 161). — αναγκαίου: from ανάγκη (G. 129, 12). — δσφ... τοσούτφ, quanto... tanto, the ... the (G. 188, 2). — δσφ . . . μαχείσθαι: the thought of Cyrus was, in the dir. form, δσφ άν θάττον έλθω, τοσούτω . . . μαχούμαι (G. 247). — άπαρασκευστέρφ: pred. adj. — Txohaltepov: comparative adv. (G. 75) formed as if from σχολή rather than σχολαίος. See the lexicon. — συναγείρεσθαι: in the dir. form, δσφ αν σχολαίτερον έλθω, τοσούτω πλέον συναγείρεται βασιλεί отратечна, the greater (will be the) army (that) is now collecting for the King, where συναγείρεται expresses an action in progress, but implies the future size of the army which is now collecting, and would, therefore, be a natural apod. to δοφ dv έλθη (G. 232, 3; cf. 223). — καλ συνιδείν . . . oiσa. but, further (καί), the attentive observer could see at a glance (συν-ιδείν) that the King's empire was strong in its extent of territory and number of inhabitants, etc. συνιδείν is first introduced as subj. of ήν, it was possible to see, and the natural constr. would have been την άρχην ίσχυράν ούσαν. But after voov the writer's point of view changes, and the rest of the sentence is constructed (by anacoluthon) as if for συνιδείν ήν the nearly equivalent δήλη ήν had been used (G. 280, N. 1). — προσέχειν τὸν νοῦν, animum advertere or animadvertere. — πλήθει, both extent and number, takes the two gen. by zeugma (ζεῦγμα, joining). — διεσπάσθαι: perf. διά ταχέων, with speed, lit. through quick (measures). — εί . . . ἐποιείτο, i. e. in case of a vigorous attack.

Page 19.—10. πέραν τοῦ ποταμοῦ, across the river (G. 182, 2), i. e. on its southern bank. — κατά, over against, opposite. — ἐρήμους σταθμούς: see § 1 and § 5, above. — δνομα δὲ Χαρμάνδη: see note on § 4, above. — διφθέρας: Eng. der.? — σκεπάσματα, as coverings (G. 187, N. 4). — διφθέρας, χόρτου: double obj. (G. 172, 2). — συνέσπων: see συ-σπάω (G. 16, 5, N. 3). — ός μὴ ἄπτεσθαι: result (G. 266, N. 1). — ἐκ, ἀπό: the one out of, the other off of (G. 191, I. 2 and 3). — τοῦτο . . . πλεῦστον, for this (thing) was very abundant in the country, τοῦτο neuter, though referring to μελίσης.

- 11. ἀμφιλεξάντων τι, having had some dispute. ἀδικεῖν . . . Μένωνος, that Menon's soldier (probably one of two who began the quarrel) was in the wrong (G. 260, 2). Note the perf. force of ἀδικεῖν, to be ἀδικος, to have done wrong (Moods and Tenses, § 10, 1, Ν. 4). ἐνέβαλεν: probably on the spot, with his own staff, after the Spartan fashion. Cf. ii. 3. 11. ἐχαλέπαινον . . . Κλεάρχφ, took it hard (χαλεπός), and were exceedingly angry at Clearchus (G. 184, 2).
- 12. ἡμέρς: dat. of time (G. 189). διάβασιν: a crossing, first the act (see G. 129, 3) and then, as here, the place. την άγοράν, the marketing (see § 10). σύν . . αὐτόν, with few (G. 138, Rem.) about him, lit. with those about him (being) few. προσ-ήλαυνε, δι-λαύνοντα (G. 280): note the force of the prepositions in comp.— Υησι τη άξινη, hurls his axe at him, lit. sends (at him, sc. αὐτοῦ, G. 171, 1) with his axe (G. 188, 1). αὐτοῦ (G. 171, 1). λίθφ: sc. Υησι.
- 13. καταφεύγει: diff. in meaning from ἀπο-φεύγω, i. 4. 8?— αὐτοῦ, there, i. e. where they were. τὰς ἀσπίδας... θέντας: the left knee was slightly advanced, the shield set firmly in rest upon it, and the spear held in readiness for defence. Clearchus saw that he might be repulsed and obliged to fall back upon his heavy-armed troops. τοὺς ἰππέας: not mentioned in i. 2. 9.— οἱ ἡσαν αὐτῷ = οὕς εἶχεν.— οἱ πλεῖστοι: sc. ἡσαν.— ἐκπεπλῆχθαι, were thoroughly frightened (G. 202, 2, N. 2; 266, 1).— οἱ δἱ, but others, as if τοὺς μέν stood with τρέχειν. ἔστασαν, stood (still). See G. 124, 1.— τῷ πράγματι: cause (G. 188, 1).
- 14. ἔτυχε... προσιών, happened to be coming on later (G. 279, 4). αὐτῷ (G. 186). ἐπομένη: in the same construction as προσιών. ἔτυχε... ὑπλιτῶν is parenthetic, and οὖν resumes the narration. εἰς τὸ μέσον, between. ἄγων: sc. τὴν τάξιν.
- Page 20.— to take, halted under arms. τίθεσθαι τὰ δπλα literally means to ground arms, i. e. to stand with the spear and shield resting on the ground. But it sometimes means to take up any military position or simply to appear under arms (properly in military line), where the original meaning disappears. In § 17, below, κατὰ χώραν τθεντο τὰ δπλα means they moved back to their former places, i. e. to their quarters, where they had been before the quarrel. It is probable that τίθεσθαι τὰ δπλα never means to stack or pile arms.— αὐτοῦ . . καταλευσθηναι, when he (i. e. Clearchus) had barely escaped, lit. had wanted little (G. 172, 1) of, being stoned to death.— λέγοι: optative in a causal sentence (G. 250, N.).— αὐτοῦ refers to Clearchus; but the preceding use of αὐτοῦ is strange, and Krüger proposes to omit it. Others have αὐτοῦ here.— ἐκ τοῦ μέσου, out from between (them).
- 15. ἐν τούτφ, during this time (sc. τῷ χρόνφ), meanwhile. καὶ Κῦρος, Cyrus also. τῶν πιστῶν: part. gen. (G. 168). The trusty counsellors of attendants of a Persian prince were called oi πιστοί. In the Persians of Aeschylus, the twelve elders who form the chorus say of themselves (vs. 1) τάδε... Πιστά καλεῦται (for καλούμεθα Πιστοί).
- 16. Πρόξενε: Proxenus now seemed more prominent than Menon. κατακεκόψεσθα, shall be instantly cut to pieces (G. 200, N. 9). κακῶς . . .

έχόντων = έαν τα ήμέτερα κακώς έχη (G. 226, 1). — τών παρά βασιλεί όντου : . Α εί του λ θε το λ εί του λ

των, i. e. ή οί παρά βασιλεί όντες.

17. ἐν ἐαντῷ ἐγένετο, came to himself, recovered his senses, Lat. ad se rediit. — παυσάμενοι: sc. τῆς μάχης. — κατὰ χώραν ἔθεντο τὰ ὅπλα: see note on § 14, above.

CHAPTER VI.

SYNOPSIS: As the army advances, traces of the King's cavalry are observed. Orontas, a Persian nobleman, turns traitor to Cyrus and offers to go forward with a thousand horse and cut off the cavalry that is laying the country waste by fire, and to this Cyrus consents (1, 2). Orontas then writes to the King, saying that he shall desert to him with his command; but his messenger betrays him and carries the letter to Cyrus, who arrests the traitor and summons seven Persian noblemen and Clearchus to his tent to try him (3, 4). Clearchus afterwards relates how the trial was conducted (5). Cyrus, he says, stated how Orontas had on two previous occasions proved false to him, but had been again received into favor, and then asked the prisoner if he had since received any injury from him. Orontas acknowledged that Cyrus had never been unjust hen him, and that he had no reason to expect further mercy (6-8). Cyrus then referred the case to those present, and Clearchus advised that the culprit should be put to death, in which opinion the others concurred. Orontas is led away to the tent of Artapătes, and is never seen again (9-11).

- 1. Έντεῦθεν: from opposite Charmande. See map. προϊόντων (sc. αὐτῶν), as they advanced, but two lines below, προϊόντως, keeping ahead (of the army). ἐφαίνετο, there appeared continuously (G. 135, 2, and N. 1). ὡς . . . ἔππων, of about 2000 horse (G. 169, 1). οὖτοι: to be referred to the ἐππεῖς implied in ἔππων. ἔ τι άλλο, i. e. whatever else (cf. i. 5. 1). γένει: dat. of respect (G. 188, 1, N. 1). But for βασιλεῖ, see G. 184, 2. τὰ πολέμια λεγόμενος, reckoned, in matters pertaining to war (G. 160, 1). Περσῶν: part. gen. (G. 168). καὶ πρόσθεν, previously also. πολεμήσας, καταλλαγεὶς δέ (G. 277, 6).
- 2. el αὐτῷ δοίη, κ. τ. λ.: Orontas said, el êμοι δοίης, ἢ κατακάνοιμι (see κατα-καίνω) ἀν ἢ ελοιμι, κ. τ. λ. (G. 245). δτι: in unusual pos.; we should expect rather δτι el αὐτῷ, κ. τ. λ. ἄν: to be taken also with each of the following opts. (G. 212, 4). τοῦ κάειν ἐπιόντας, from attacking (ἐπιόντας modifying the subj. of κάειν) and burning (G. 263, 1). ποιήσειεν... δύνασθαι, would cause that they should never be able, etc. ώστι would generally be omitted in this construction. ταῦτα: subj. of εδόκει
- 3. ffco, δύνηται: change of mood in part (G. 247, N. 1). às ἀν δύνηται πλείστους (G. 232, 3) might have been simply às πλείστους. See note on i. 1. 6. ὑπο-δέχεσθαι: for the force of ὑπό in comp., cf. ὑπο-λαβών, i. 1. 7. ἐν-ῆν ἐν: cf. i. 2. 1, and i. 5. 8.

Page 21. — της πρόσθεν: cf. i. 3. 19, and i. 4. 8. — δ δέ, but he (G. 143, 1, N. 2).

4. έπτά, seven of them, added to restrict τους άριστους. — θέσθαι τὰ δπλα, to stand under arms. Cf. έθετο τὰ δπλα in i. 5. 14, and note.

τρισχιλίους: the great number of men detailed (one quarter of the entire Greek force) would seem to show apprehension on the part of Cyrus. Orontas was a man of influence, and doubtless had many friends among the barbarians. It should be noticed, however, that some of the seven Persians summoned to judge Orontas were his relatives (cf. of συγγενείς in § 10).

5. καl αὐτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις, not only to him (i. e. Cyrus) but also to the rest (i. e. of the Persians); that is, it was generally known that Clearchus was the most prominent man among the Greeks. — τῶν Ἑλλήνων: part. gen. with μάλιστα (G. 168), the thought being strengthened by πρό in προτιμηθήναι, was honored before (the rest). — τῆν κρίσιν ὡς ἐγένετο: for ὡς ἡ κρίσις ἐγένετο, how the trial was conducted. Cf. note on τῶν βαρβάρων in i. 1. 5. — κρίσις (see G. 129, 3). — οὐ γὰρ ἀπόρρητον ἦν, i. e. ὡς ἡ κρίσις ἐγένετο. — τοῦ λόγον, the conference (G. 171, 1).

6. σύν ύμιν βουλευόμενος, taking counsel with you. - 8 τι . . . άνθρώπων, whatever is just, etc., rel. clause, summed up emphat. in τοῦτο, — πρός, in the sight of (G. 191, VI. 6, 1, a). — πράξω: subj., not fut. (G. 216, 2). τουτουί: with an emphatic gesture (G. 83, N. 2). - έμός: with the art. (G. 147). — είναι: purpose (G. 265). — έμοί: with ὑπήκοον (G. 185). — ώς έφη αὐτός, as he himself said (G. 145, 1). In such cases αὐτός is always adj. (= ipse), never substantive; although in English we can often render it (as here) by an emphatic he. Cyrus discredits the statement. Cyrus, probably, in his capacity of military commander (κάρανος) of Western Asia Minor had put Orontas in charge of Sardis. When, therefore, Artaxerxes became King and Orontas renounced the authority of Cyrus, it was an easy matter for him to take forcible and absolute possession of the city. -Ral eya emoinera, and I brought it about, dependent on emel, above. The principal clause begins at merd ravra in § 7. — avróv: not the obj. of προσπολεμών, which takes the dat. Cyrus began to say, έγω αὐτὸν (him, emphat.) προσπολεμών (manner) ἐποίησα τοῦ πρὸς ἐμὲ πολέμου παύσασθαι (αὐτόν being subj. of παύσασθαι), but changed the constr. to an anacoluthon by inserting ωστε δόξαι τούτφ (on which see note on § 2). — δεξιάν ... Eleka: among the Persians a pledge of especial solemnity.

7. μετά ταῦτα, since that, i. e. the pledge given and received. Notice the abrupt change of address from the council to Orontas. — ἐστιν . . . ἡδίκησα, is (G. 28, N. 1, end) there any wrong which I have done you? — οῦ(G. 29, N. 1): sc. ἔστι (or εῖη); or we may consider οῦ as a direct quotation "No" (G. 241, 2, N.), like οἱδ' . . . δόξαιμι, below, in § 8. — ἡρώτα, went on asking, but the aor. ἡρώτησεν in § 8 with reference to the single question, asked. — Οὐκοῦν: expecting an affirm. answer (G. 282, 2). The diff. between this word and οὄκουν? See the lexicon. — οὐδὲν ἀδικούμενος (G. 277, 5): see note on τί ἀδικηθείς in § 8. For ἀδικούμενος see the note on ἀδικεῦν, i. 5. 11. — κακῶς ἐποίεις (G. 165, N. 1). — ὅ τι ἐδύνω, in what (G. 160, 1) you were able. — ἔψη, said "Yes." — ἔγνως, came to know, had ascertained, savo. — μεταμέλειν σοι: in the dir. form, μεταμέλει μοι (G. 184, 2, N. 1). — ὅμω-λονέω: der.?

8. άδικηθείς (G. 277, 2), though pass., has τί as cogn. accus. (G. 159;

197, 1, N. 2). So, below, σόδεν άδικηθείς, and σόδεν άδικούμενος in § 7. — ἐπιβουλεύων (G. 280, N. 1): cf. δήλος ήν άνιόμενος in i. 2. 11.

- 9. πρὸς ταῦτα, in view of this, thereupon. πρῶτος, the first: what would πρῶτον mean? ἀπόφηναι: voice? Distinguish from ἀποφήναι and ἀποφήναι. ὅ τι σοι δοκεί: indir. quest. depending on the idea of declare in ἀπόφηναι γνώμην. τοῦτον: expressed three times, contemptuously. ἐκποδῶν ποιείσθαι, to put out of the way. ὡς δέη, ἢ: final (G. 216). ἡμῖν, i. e. to you and me, said arrogantly. Why dat.? τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι, as far as this fellow is concerned (G. 268, N.). τοὺς . . . τούτον, εἶναι (with a gesture) who are your friends of their own free will, lit. these your volunteer friends (ἐθελοντάς, noun, not ἐθελοντας). εὐ ποιείν: εἶν κακῶς ἐποίεις in § 7.
- 10. If η, i. e. Clearchus, when the trial was over. Ιλαβον... 'Ορόνταν, took Orontas by the girdle (G. 171, 1, N.). ἐπὶ θανάτη, as a sign that he was capitally condemned, but, below, ἐπὶ θάνατον, with a verb of motion, to execution. καί, even. οίς προστάχθη, to whom it was appointed, sc. Ιξάγεν. προσκύνουν, προσκύνησαν: why a change of tense! προσκώνων in application to Orientals means to prostrate one's self. καίτη εἰδότες, although they knew (G. 277, N. 1 b). ἄγοιτο: why opt.!
- 11. σκηπτούχων: der.? Der. of σκήπτρον? σύτε σύδείς: emphatic neg. (G. 283, 9). So σύδε σύδείς, following.— δπως (how) ἀπέθανεν: perhaps he was buried alive; see Her. vii. 114, where the historian states that this was a Persian custom. είδως, from his own knowledge. άλλοι άλλως, some in one way, others in another.

CHAPTER VII.

SYNOPSIS: Cyrus proceeds through Babylonia, and at the end of the third day's march reviews his troops (1). He receives information respecting the King's army, and assembles his Greek officers for consultation (2). He exhorts them to display their zeal in his service (3), describes the manner of a Persian onset, and promises to reward them magnificently in case of victory (4). Gaulites says there are doubts as to the sincerity of Cyrus and his ability to fulfil his promises (5), whereupon the latter reviews the extent of country he hopes to conquer and promises a crown to each Greek (6, 7). The Greeks are much encouraged by these assurances (8). Cyrus expresses a decided opinion that his brother will not refuse to engage with him (9). The Greeks and barbarians are numbered (10), and some account is given of the King's forces (11-13). Cyrus advances a day's march further, and at midday comes to a deep trench dug by the King, beyond which he succeeds in making his way (14-16). The King does not come to an engagement, and traces of his retreat are observed (17). Cyrus rewards the soothsayer Silānus (18), and, concluding that the King has given up the intention of fighting, proceeds with less caution (19, 20).

- 1. Έντεῦθεν: probably from near Pylae (i. 5. 5). See i. 6. 1, and note.—
 μέσας νύκτας, midnight, pl. with reference to the various watches (φυλακαί)
 into which the night was divided.— εδόκε, he thought. See lexicon, δοκίω.
 εξε . . . ξω, at daybreak (G. 42, 2, N. 1); εξε with reference to the time
 when the dawn shall have been reached (G. 191, III. 1, b).— μαχούμενον:
 future (G. 277, 3).— κέρως: form and case? See G. 56, 2; 171, 3.— τοῦ
 εὐωνύμου, i. e. of the Greeks, who were next the river. Cyrus drew up
 (διέταξε, disposuit) his barbarian force (τοὺς ἱαντοῦ) on the left of the entire Greek force.
- ήμέρα: case (G. 186). αὐτό-μολοι: αὐτός and μολ-, go; cf. ἔμολον,
 a point of βλάσκω. See also G. 131, 1.

Page 23. — πῶς ἀν... ποιοῖτο, how (G. 282, 1) he should make the fight, i. e. if there should be one (G. 226, 2b). —παρήνει... τοιάδε, exhorted and encouraged them as follows (G. 148, N. 1).

- 3. ἀνθρώπων: with ἀπορῶν (G. 172, 1), not because in want of barbarians. He adds ἀνθρώπων contemptuously to βαρβάρων, but calls the Greeks ἄν-δρες. See note on § 4. ἀμείνους καὶ κρείττους, braver and mightier (der. from κράτος). διὰ τοῦτο: takes up νομίζων, because I thought, . . . on this account. προσ-διαβον: force of the prep.! ὅπως ἰστεσθε: sc. σκοπεῦτε (G. 217, Ν. 4, ex.). ἡς . . . ἡς, which (G. 153) you possess (see κτά-ομαι) and on account of which (G. 173, 1), etc. ἰστε: see οίδα. ἰλοίμην ἄν: prot. not expressed (G. 26, 2 b. ἀνθ' ὧν . . . πάντων, in preference to all that (G. 154, Ν.) I have. The Persian government was an absolute despotism, and regarded all in dependence upon the King as his slaves. In i. 9. 29, Cyrus is called the δοῦλος of Artaxerxes. πολλαπλασίων: a multiplicative in πλάσιος, derived from πολύς. Cf. δι-πλάσιος, twice (δίς) as manu. etc.
- 4. δπως . . . είδητε (see οίδα): not object clause, as above (δπως ἔσεσθε), but final (G. 216, 1). — els olov . . . aywa, into what sort of a struggle you are going; indir. quest. (G. 282, 1). Cf. below, οΐους γνώσεσθε ανθρώπους. — τὸ πλήθος: sc. ἐστί. — ἐπίασιν (G. 200, N. 3 b). — ταῦτα, i. e. their numbers and outcry. — τάλλα . . . ἀνθρώπους, as to all else, I feel (lit. seem to myself to be) even ashamed (when I think) what sort of men (ἀνθρώπους with emphasized contempt at the end of the sentence) you will find those in our country are (G. 280). — ήμεν is the ethical dat. (G. 184, 3, Ν. 6). — ὑμῶν St ... yevouévov, but since you are (G. 277, 2) men (emphatic), and if you shall prove yourselves (= idv ying 0. 277, 4) of good courage. With άνδρών and άνθρώπους here cf. what Herod. (vii. 210) says of the Medes at Thermopylae, ότι πολλοί μέν ανθρωποι είεν, όλίγοι δέ ανδρες. — ύμών τον βουλόμενον, whoever of you (G. 168) shall wish (G. 276, 2). — τοις οίκοι, his friends at home (masc.); but, just following, run olkou (neut.), things at home. τοις οίκοι is a dative of the agent with the verbal ζηλωτός; this is the regular construction with the verbal in -- (G. 188, 3 and 4).
- 5. πιστὸς δὲ Κύρφ, in the confidence of Cyrus. It was probably at the direction of Cyrus that Gaulites spoke. και μὴν: lit. and in truth; free Eng., but yet. διά... προσιόντος, on account of your being (G. 262, 1)

at such (a critical point) of the danger that is approaching. ανδύνου limits τοιούτφ (G. 168), but προσιόντος is still causal (G. 277, 2), the thought being, you promise, etc., because the danger is approaching. — αν εδ γένηταί τι: a purposely vague ref. to his present undertaking. — μεμνήσεσθαι (fut. perf.), serving as simple future to μέμνημαι (G. 200, N. 6). — ένιοι δέ: sc. φασί. — οὐδ' εἰ... δύνασθαι ἀν (G. 211), not even if, etc., would you be able (G. 246; 224). — μεμνῆο: formed without connecting-vowel (cf. G. 118, 1. N.), μεμνη-ιμην, μεμνήμην, μεμνήμη

6. Fort (G. 28, N. 1, end) προς μεσημβρίαν, is (extends) towards the south. ήμεν is a dat. of advantage (G. 184, 3). Derivation of μεσ-ημβρία! — μέχρι οδ, to the point at which (down to where), neut. relative with prep. (G. 191, I. 5): in full μέχρι τούτου τοῦ τόπου ἐν ῷ. — τὰ... πάντα,

but all between these (limits): cf. τὸ μέσον τῶν τειχῶν in i. 4. 4.

7. τούτων: with έγκρατείς (G. 180, 1). — μη ούκ έχω δ τι δώ (indirect question, G. 244), that I shall not (G. 215, N. 1) know (lit. shall not have) what to give; the direct form for 8 Tr. 80 would be Tr. 80; what shall I give? (G. 256). So οὐκ ἔχω ὅ τι εἴπω (or τί εἴπω), non habeo quod (or quid) dicam. Here οὐκ ἔχω is nearly equivalent to ἀπορῶ, to be at a loss, and the indirect question in 8 7 80, etc. is plain. But the analogy of the familiar expression σὖκ ἔχω ὅ τι δῶ, I have nothing to give (in which the interrogative and relative constructions are sometimes hard to distinguish), gave rise occasionally to the corresponding expression **Exw 8 71 So.**, I have something to give, in which the relative character greatly preponderates; and here we have (below) two ikavoùs ois 8û, I have enough to give to, where the construction is purely relative. See Moods and Tenses, § 65, 1, N. 3(a). αν εδ γένηται (sc. τα πράγματα). — στέφανον: not, of course, as a badge of sovereignty, but as a mark of distinguished military service, like the medals and crosses of to-day. A crown was often bestowed in this way as a reward of merit among the Greeks.

Page 24. — 8. ήσαν, i. e. the generals and captains. Cf. § 2. — σφίστιν: indirect reflexive (G. 144, 2). — έμπιμπλας την γνώμην, satisfying the mind.

9. παρεκελεύοντο ... τάττεσθαι: had Cyrus followed this advice, the whole course of Persian history might have been changed. — μάχεσθαι, i. e. in person. — ἐαυτῶν: with ὅπισθεν (G. 182, 2). — γάρ: with ref. to an unexpressed statement: (all this advice is unnecessary) or (there is no real danger) for do you think, Cyrus, etc. We should say, What! do you think, etc. — Νη Δία (G. 163), Yes, by Zeus (he will fight), sc. μαχείται — ἐμὸς άδελφός, α brother of mine: ὁ ἐμὸς άδελφός would be my brother. — ταῦτα: with a gesture.

10. ἐν τῷ ἔξοπλισία, under arms, in procinctu. — ἐγένετο, was found to be. — ἀσπὶς . . . τετρακοσία, 10,400 shield, just as we say "a thousand horse."— The sum total here given cannot be made to tally with the numbers previously given separately; and it is unsatisfactory to speculate on the

causes of the discrepancy.

- 11. ἐκατὸν καὶ εἴκοσι μυριάδες: probably overstated. Ctesias, the King's private physician (mentioned in i. 8. 26), gave the number as 400,000.— άλλοι, besides. Cf. i. 5. 5.— αῦ, moreover.
- 12. του: with στρατεύματος. άρχοντες... ήγεμόνες: notice καί before both the last two titles, while the proper names below have no conjunction. These are both common forms in Greek, while in English we generally use and only before the last noun in such a series. μάχης: after ὁστέρησε (der. from ΰστερος) implying comparison (G. 175, 2). ήμέραις (G. 188, 2).
- 13. οί... βασιλέως, those who had deserted from the ranks of (lit. out of) the enemy from (the side of) the great King, etc. τῶν πολεμίων, at the end of the section, depends on of (G. 168). The number of prepositional phrases in this short section is worthy of note.— ταὐτά: distinguish carefully from ταῦτα above.
- 14. συντεταγμένω τῷ στρατεύματ: the noun is a dat. of accompaniment (G. 188, 5), and the part. expresses the attendant circumstance (G. 277, 6). This force of the part. will be easily seen, if the idea of accompaniment is dropped and the gen. abs. is substituted, συντεταγμένου τοῦ στρατεύματος.
- Page 25. μέσον (G. 142, 4, N. 4). τάφρος: the word in itself signifies an artificial ditch (cf. θάπτω, τάφρος), but this idea is emphasized by δρυκτή. δργυιά: in apposition to τάφρος, where we should expect rather δργυιών (G. 167, 5). Cf. ποδών at the end of § 15. The δργυιά, the length of the outstretched arms (δρέγω, to stretch out), measured about a fathom (6 feet) and was equal to four πήχεις.
- 15. παρετέτατο (G. 109, 6 and 4).— ἐπί, upon, over, to the length of.
 τοῦ τείχους: see note on ii. 4. 12. The ditch was dug northward, obliquely (not at right angles, like the wall) to the Euphrates, which here runs about S. E. διώρυχες: sc. εἰσί. Derivation of δι-ῶρυξ? ρίουσαι, which flow (G. 276, 1). ρίουσαι, πλεί (G. 98, N. 1). σιτ-αγωγά: derivation? See also G. 131, 1. διαλείπουσι, are distant (from one another), lit. leave an interval. ποταμοῦ, τάφρου (G. 182, 2). Why the ditch had not been completed to the river is not stated. The most reasonable of the many conjectures that have been made with reference to this is, that Cyrus had surprised the King by his rapid marching, and that the latter had in consequence abandoned the work in alarm when almost completed.
- 16. προσελαύνοντα (G. 280). παρήλθε και έγένοντο: the point of view shifts; Cyrus being prominent as subject of παρήλθε, and the whole army as subject of έγένοντο.
- 17. μέν: see τῆ δὲ τρίτη in § 20. ἡσαν: plural, perhaps, because two kinds of tracks are mentioned.
- 18. 'Αμβρακιότην: force of suffix? See G. 129, 10. μάντιν: der.?— δαρεικούς: the στατήρ Δαρεικός, commonly called Δαρεικός, was a Persian gold coin, containing about 125.5 grains of gold. It would, therefore, now be worth about \$5.40 in our gold (\$1.00 having 23.22 grains). Here Cyrus pays a bet of 10 talents (60,000 drachmas) with 3000 Darics, which shows that the Daric was worth 20 drachmas, or \$3.60 in silver. The difference in these two results comes from the change in the proportional values of

gold and silver. In antiquity the proportion was about 10:1; now it is about 16:1. As the Daric was a gold coin, of course the former value (about \$5.40) is the correct one. The Daric is commonly supposed to have derived its name from Darius, the father of Xerxes. In the same way we have Napoleon, Louis d'or, etc., as names of coins. — din' exclyqs, i. e. before that (day). — or t \hat{\text{1}} \cdots \cdots \cdot \text{exev}: causal (G. 250). — \hat{\text{1}} \mu \text{exev} \text{(G. 179, 1)}. Cf. \hat{\text{1}} \mu \text{epc} \text{(G. 189)}, and \text{crus} \text{(G. 189)}, above (G. 189), and \text{crus} \text{(dit. hereafter)}; see obs &tr. in lexicon—ob: ob rather than \mu \hat{\text{1}} \mu \mu \text{exev} \text{(G. 219, 3, N.), because he is consciously repeating the statement of Sil\hat{\text{nus}} \text{(G. 223, N. 1). — \delta \hat{\text{4}} \text{Psectors, shall prove to be speaking the truth; the future apodosis is in Socreto or Soven understood with trucy vo\hat{\text{pu}} \mu \text{end} \text{verse} \text{end} \text{ in 1. 3.}

19. ἐκώλυε: attempted action. — ἔδοξε: personal. — ἀπεγνωκέναι τοῦ μάχεσθαι, to have abandoned the idea of fighting (G. 262, 2; 174). — τρ τοτεραία: sc. ἡμέρα. — ὅστε ἐπορεύετο (G. 237). — ἡμελημένως: adverb formed from the perfect passive participle of ἀμελέω.

20. καθήμενος, ξχων: manner (G. 277, 2). — αὐτῷ: a dative of disadvantage, but στρατιώταις, just below, one of advantage (G. 184, 3).

CHAPTER VIII.

SYNOPSIS: Near the station where he intends to halt for breakfast, Cyrus is met by Pategyas riding at full speed, who calls out that the King and his army are approaching (1). Great confusion ensues (2), and Cyrus gives orders for all to arm and fall into line (3). They begin to form as quickly as possible (4, 5), and Cyrus stations himself at their centre (6, 7). The enemy approach slowly and in silence, prepared for battle (8-11). Cyrus calls to Clearchus to attack the centre where the King is, but he is unwilling to do so (12, 13). The King's army continues to advance, the Greek force being not yet completely in line. Cyrus surveys both armies, and tells Xenophon, who rides up to him, to announce that the sacrifices are favorable (14, 15). The watchword is passed along the ranks of the Greeks, and then they advance chanting the paean (16, 17). They begin to move more and more rapidly, raising a shout to the God of War, at which the barbarians on the right of the King's army give way and take flight (18-20). Cyrus is pleased at the sight, but does not join in the pursuit. He directs his attention towards the King, who is beyond his extreme left, and then, in fear that he may be encircled, moves directly upon him, putting to rout the troops in front (21 - 24). He attacks the King in person and wounds him, but is himself struck with a javelin and killed. Artapätes dies upon his body (25-29).

1. ἡν (G. 134, N. 1 c). — ἀγορὰν πλήθουσαν, the time of full market, i. e. from nine or ten o'clock in the morning until noon. Four parts of the day were designated, πρφ (ii. 2. 1), ἀγορὰ πλήθουσα, μέσον ἡμέρας (§ 8), and δείλη (§ 8).

Page 26. — σταθμός: here halting-place. Cf. note on σταθμούς, i. 2. 5. — ξμέλλε, i. e. Cyrus. For ξμέλλε καταλύειν, expressing past intention, see G. 118, 6; Moods and Tenses, § 25, 2, N. 2. — καταλύειν, to halt (i. e.

for breakfast), lit. to unyoke, to loose the horses. Cf. καταλύσομεν έππους. Odyss. iv. 28; and καταλύει παρ' έμοι, he lodges at my house. — προ-φαίνεται ... kpátos, comes into view in front, riding at the top of his speed (lit. up to his might). — ίδροῦντι τῷ ἔππφ (G. 188, 5), with his horse in a sweat: the part. expresses attendant circumstance (G. 277, 6). Cf. συντεταγμένω τῷ στρατεύματι in i. 7. 14, and note. — ώς els μάχην, apparently for battle.

- 2. airika: construe with intercioda; put first for emphasis. kal wavres 86, and all too, i. e. Persians as well as Greeks (cf. i. 1. 2. and note). - σφίσιν (G. 144, 2). — ἐπιπεσεῖσθαι, i. e. the King (G. 260, 2).
- 3. Note in the first two lines the repeated use of the article as a possessive pronoun (G. 141, N. 2). — τὰ παλτά: each Persian horseman carried two javelins into battle. Cf. i. 5. 15.
- 4. τὰ δεξιά τοῦ κέρατος, the right (sc. μέρη, parts) of the wing. here must mean the right wing, τὸ Ἑλληνικόν, of the entire force of Cyrus, as opposed to the left wing where most of the barbarians stood (§ 5). distinction is plain in ἐν τῷ δεξιῷ and ἐν τῷ εὐωνύμφ (§ 5). But below, τὸ εύώνυμον κέρας τοῦ Έλληνικοῦ means the left wing of this same Greek division (or képas). — mpos, in front of, near. — exomevos, next to, lit. holding on to, sc. Κλεάρχου (G. 199, N. 3; 171, 1). Cf. έχόμενοι τούτων in § 9.
- 5. τοῦ βαρβαρικοῦ: part. gen. with iππεῖs (G. 168). εἰs: cf. i. 2. 3, and note. - torngav, took their position. The Paphlagonian cavalry and Greek peltasts were stationed here to support the hoplites under Clearchus and follow up the advantage in case these slower troops should put the enemy to rout.
- 6. Κύρος . . . ώπλισμένοι (sc. έστησαν), i. e. stood armed. όσον, (so much) as = about. Cf. note on els in i. 2. 3. — θώραξι μέν αὐτοί . . . Κύpou, (the men) themselves on their part (µév) with breastplates, cuisses (thighpieces), and helmets - all except Cyrus. The exception refers only to κράνεσι, as appears from the following Κύρος δέ, κ. τ. λ. οί δ' ίπποι (in § 7) corresponds to θώραξι μέν αὐτοί. Κύρου: case (G. 191, I. 5). ψιλήν . . . κεφαλήν, with his head unprotected (G. 138, Rem.). Ctesias (in Plutarch, Artax. 11) says that Cyrus wore a tiara in place of a helmet.

7. Notice the derivation of προ-μετ-ωπίδια and προ-στερνίδια. — μαχαί-

pas: difference between the maxaina and gioos?

8. Cf. the beginning of this section with that of § 1. — huka . . . iyiyvero, but when it began to be (lit. was becoming) afternoon. Cf. note on § 1. The battle was fought between this time and dark. - ipávn, there was seen. — κονι-ορτός: der.? — χρόνφ . . . πολύ, but some time (G. 188, 2) later (the dust appeared) just like a sort of blackness in the plain for a great distance (ἐπὶ πολύ). — χαλκός τις ήστραπτε, here and there (τ\s) their bronze armon began to flash.

9. λευκο-θώρακες: probably of linen; cf. λινοθώρηξ, Il. ii. 539.

Page 27. - εχόμενοι τούτων: cf. note on εχόμενος in § 4. - κατά έθνη, nation by nation (G. 191, IV. 2, 2 c). - EKAGTOV TO EGYOS: in appos. to ούτοι, but attracting ἐπορεύετο into an agreement with it: but these were all proceeding (normally exoperovo) nation by nation, each nation in the form of a solid square.

10. αρματα: sc. ήν. — καλούμενα: cf. note on καλουμένη in i. 2. 13. έκ τῶν ἀξόνων: inserted into the projecting extremity of the axle and stationary. — els πλάγιον, sideways. — βλέποντα, pointing. — ώς διακόπτεν: result (G. 266, N. 1). — ὅτω (i. e. ωτινι, G. 86). — ἐντυγχάνοιεν (G. 248, 2). - ή δὲ γνώμη ἡν ώς . . . ἐλῶντα (see ἐλαύνω), κ. τ. λ., and they were designed to drive, etc.; the partic are nomin, as if yvounv elyev had preceded, and is used (G. 277, N. 2) as if the chariots themselves had the design. The covinni, or scythe-chariots of the ancient Britons, are well known.

11. 8 μέντοι, what however, taken up in τοῦτο, two lines below. — καλέσας . . . "Ελλησι: we might have had (cf. i. 7. 18) καλέσας τοὺς "Ελληνας παρεκελεύετο αὐτοῖς, but in Greek the obj. is regularly expressed but once. - ἐψεύσθη τοῦτο, in this (G. 160, 1) he was mistaken. - κραυγή: manner: so σιγή, ήσυχή. — σιγή ώς άνυστόν, with as little noise as possible; in full ώς άγυστον ήν προσιέναι σιγή: see note on ή δυνατον μάλιστα in i. 3. 15. - in ξσφ, with even step, sc. βήματι: cf. δμαλώς in § 14.

12. airós, i. e. attended only by Pigres and the few others mentioned. - dyeiv: obj. inf. not in indirect disc., following εβόα as it would εκέλευε (G. 260, 1). — τὸ τῶν πολεμίων (G. 142, 2). — ὅτι εἴη: causal (G. 250, N.). - καν (και αν) νικώμεν (G. 223). The apod. πεποίηται, though a perf. in form, refers vividly to the fut. (G. 200, N. 7), our whole work is (will be) done. — hulv (G. 197, 21).

13. ὁρῶν τὸ μέσον στῖφος, though he saw the compact body at the centre (στίφος from στείβω, to tread), i. e. the 6000 cavalry mentioned in i. 7. 11. άκούων is also concessive (G. 277, 5). — Κύρου: gen. of source (G. 171, 2, N. 1). The clause ξω όντα (G. 280) . . . βασιλέα constitutes the obj. acc. — τοῦ εὐωνύμου: with ἔξω (G. 182, 2).— τοσοῦτον . . . ἔξω ἡν: parenth. πλήθει, in numbers (G. 188, 1, N. 1). — άλλ' δμως, but still, resuming after the parenthesis, with emphatic repetition of δ Κλέαρχος. — μη κυκλωθείη, that he might be encircled (der. from kúklos; cf. Eng. cycle). Why opt.?-öτι αὐτῷ . . . ἔχοι: he said ἐμοὶ μέλει (G. 184, 2, N. 1, the clause that follows being the object gen.) δπως καλώς έχη (G. 217, N. 1). — If Clearchus had been less cautious and obeyed orders, the result of the battle might have been very different. Plutarch (Artax. 8) says of Clearchus: ò 8' avτῷ μέλειν εἰπῶν ὅπως ἔξει κάλλιστα, τὸ πᾶν διέφθειρεν.

14. τὸ βαρβαρικὸν στράτευμα: the King's army. — ὁμαλώς: cf. ἐν ζσφ in § 11, and note. — συνετάττετο ... προσιόντων, was forming its line from those still coming up. — où mávu mpós, by no means near, at some distance from. — πρός αὐτῷ τῷ στρατεύματι means near the army itself, αὐτῷ strengthening the idea of nearness. — έκατέρωσε (with ἀποβλέπων): cf. έκατέρωθεν in § 13, and see G. 61. — κατεθεατο, took a survey: ὁράω, to see in general; βλέπω, to turn the eyes, look; θεάομαι, to gaze at.

15. Ξενοφών: the first mention of Xenophon in the Anabasis. — ώς συναντήσαι: purpose (G. 266, N. 1). — εί τι παραγγέλλοι, whether (G. 282, 4) he had any commands (G. 243).— ἐπιστήσας (sc. τὸν ἴππον), pulling up.

Page 28. — lepá, omens from inspecting the inwards of the victims; opáyea, omens from the acts and movements of the victims.

- 16. λέγων, while saying (G. 277, 1). τίς ... είη, what the noise was (G. 243); but two lines below, δ τι είη, κ. τ. λ. (G. 149, 2²). δ Κλέαρχος: Clearchus had ridden up in the mean time; some MSS. have Έενοφῶν. σύνθημα, α thing agreed upon (συν-τίθημι), watchword. παρέρχεται: what might have been the mood? Cf. παραγγέλλει and είη, below. δεύτερον: the watchword passed first down the line from man to man, and then back again to make sure that it was understood. καὶ δς, and he, i. e. Cyrus (G. 151, N. 3²). τίς παραγγέλλει, i. e. who was giving it out without his approval.
- 17. 'Αλλά... ἐστω, well, I accept it (the password), and let it be this.
 ἀλλά marks the opposition between his present concession and preceding surprise. και οὐκέτι... ἀλλήλων, i. e. the two lines were now less than three or four stades (G. 161) apart. διεμέτην τὰ φάλαγγε (G. 33, 1; 78, N. 2). ἐπαιάνιζον, began to sing the paean, as an omen of victory. προήρχοντο, began first (πρό), i. e. before the enemy. ἀντίοι (G. 138, N. 8; 185).
- 18. ἐς δὲ... φάλαγγος, but when, as they (sc. αὐτῶν) proceeded, a part (sc. μέρος with τὶ) of the phalanx (G. 168) surged forward (beyond the rest), lit. billowed out (κόμα, a vave), etc. δρόμφ θεῖν, to go on the run, double quick (dat. of manner). οἰόνπερ ... ἐλελίζουσι, just as they raise the warcry to Enyalius (Ares): ἐλελίζω, to shout ἐλελεῦ. καὶ πάντες δέ: cf. § 2 and note. φόβον ... ἔπποις (G. 277, 6), thereby frightening (lit. causing fright among) the horses (G. 184, 3).
- 19. πρὶν δὲ... ἐξικνεῖσθαι: lit. before an arrow reached them, i. e. before the Greeks got within bowshot of them (G. 274).— κατὰ κράτος: cf. ἀνὰ κράτος in § 1. θεῖν δρόμφ: here involving the idea of confusion and disorder (cf. § 18).
- 20. τὰ δ' ἄρματα, i. e. of the enemy. τὰ μέν, τὰ δέ: in partitive apposition to ἄρματα (G. 137, N. 2). ἡνιόχων (G. 180, 1): derived from ἡνία, a rein, and ἔχω. ἐπεὶ προίδοιεν, διίσταντο, stood apart (separated), whenever they saw them in front of them (G. 233). ἔστι δ' ὅστις: we should expect rather ἡν δέ τις δς. Cf. the expressions in G. 152, N. 2, and ἡν οῦς in i. 5. 7, with note. κατελήφθη ἐκπλαγείς, was caught (i. e. by not getting out of the way of a chariot) in his consternation. ἰπποδρόμφ: derivation? καὶ . . . ἔφασαν, and yet, in fact (καὶ μέντοι), they said that not even he suffered any harm (οὐδέν, G. 159, N. 2). ούδὲ . . . δέ: the negative expression corresponding to καὶ . . . δέ. Cf. i. 1. 2, and note. οὐδ' οὐδεὶς οὐδέν: emphatic negation (G. 283, 9). So just preceding οὐδὲν οὐδέ. τὶς, probably, a single man.
- 21. δρών, when he saw. νικώντας, διώκοντας: pred. participles in indirect discourse (G. 280). τὸ καθ' αὐτούς: sc. πλήθος or στράτευμα. ἡδόμενος, although he was pleased. οὐδ' ώς (G. 29, N. 1), not even then (under these circumstances). ἐξήχθη, was led on, tempted (ἐξάγω). συνεσπειραμένην: cf. note on ἐκκεκαλυμμένας in i. 2. 16: σπειράομαι, to be coiled up, from σπείρα (cf. Eng. spiral). ποιήσει, would do, might have been ποιήσει (G. 243). ἥδει αὐτὸν δτι ἔχοι, knew him that he had, i. e. knew that

he had. Cf. i. 1. 5, and note. The thought could be expressed also in this way, for αὐτὸν ἔχοντα, but not αὐτὸν ἔχον (G. 280, and N. 3).

Page 29.—22. το αυτών (G. 142, 2; 167, 1). — ἡγοῦντα, command, i. e. they always hold this position in commanding their armies.—οῦτω, thus, takes up the idea of μέσον ξχοντες το αὐτῶν, and is itself further defined by ἡν ἡ . . . ἐκατέρωθεν, thus, viz. if part of their force is on either side of them: οῦτω has besides a conditional force on αἰσθάνεσθαι ἄν.—ἐν ἀσφαλεστάτω: sc. τότω.— εἶναι (G. 260, 2) is apod. to the general cond ἡν ἡ (G. 225).— ἡ ἰσχὸς αὐτῶν (G. 142, 4, Ν. 3).— εἰ χρήζοιεν . . . ἀν αἰσθάνεσθαι (G. 246; 247, Ν. 3): cf. also G. 226, 3; 211.— ἡμίσει χρόνω: more commonly ἐν ἡμίσει χρόνω (G. 189, Ν. 2).

23. Styrtore... Speen, i. e. the King accordingly (Sty) on this occasion held (G. 277, 5) the centre, but still, etc.— έκ τοῦ ἀντίου (sc. μέρους), from the opposite side.— αὐτοῦ: with ἔμπροσθεν (G. 182, 2).— ἐπέκαμπτεν... κύκλωτιν, wheeled round (lit. against), as if to encircle them. By this movement the King's left, from being at right angles to the river, came to face it.—

κύκλωσιν (G. 129, 3).

24. μη κατακόψη (G. 216, 2; 201, Rem.).— ελαύνει άντίος, advances against him (G. 138, n. 7). — τοὺς έξακισχιλίους: identical with τοὺς πρό βασιλίως τεταγμένους, but expressed to emphasize the contrast between the two forces, 600 on one side, 6,000 on the other. — αὐτὸς τῆ ἐαυτοῦ χερί, himself with his own hand.

25. τροπή, the turning of an enemy, rout (G. 129, 1). — εἰς τὸ διώκεν, in pursuit (G. 262, 1). — πλήν: here a conj. Cf. its use as a prep. in i. 2. 1. — σχεδόν . . . καλούμενοι, chiefly his so-called (cf. note on i. 2. 13) table-companions.

26. τὸ ἀμφ' ἐκεῖνον στῖφος: the King's ὁμοτράπεζοι, probably, in turn. who, now that the 6,000 had fled, formed a crowd (στῖφος) about him for his protection. — ἡνέσχετο: double augm. (G. 105, 1, N. 3). — καὶ ἰἀσθει... ἡησι, and he says that he himself healed (he said ἰώμην, G. 203, N. 1) the wound. The present infinitive can be used for the imperfect only when something in the sentence or in the context makes it plain that this is the case: here (as often) the well-known time of the event makes the meaning plain. (See examples in Moods and Tenses, § 15, 3.) We should expect here a relative sentence. The conjecture has been made, δς καὶ ἰᾶσθαι, κ. τ. λ., who says also, etc.

27. αὐτόν, i. e. Cyrus. — ὑπὸ τὸν ὁφθαλμόν, under the eye (implying motion towards the eye). — μαχόμενοι . . . ἐκατέρου: the construction begun by these subjects is not finished, except so far as it is partially resumed in Κῦρος δέ; but it breaks suddenly off in the indirect quest. ὁπόσοι . . . ἀπέθνησκον — ἀπέθνησκον refers to several being killed at different times, whereas ἀπέθανε is used of Cyrus alone. — Κτησίας λέγει: we should say,

this I leave for Ctesias to tell. — Exervo, lay dead, jacebant.

28. δ πιστότατος θεράπων, the attendant most in his confidence.— πεπισκότα: quoted after είδε (G. 280). — περιπεσείν αὐτῷ: lit. to have fullen about him (G. 187), i. e. so as to embrace him. Cf. Q. Curtius, viii. 11. 16: super amici corpus procubuit.

29. καὶ . . . Κύρφ: construe in the Greek order. — ἐπισφάξαι αὐτὸν (Artapates) Κύρφ (G. 187), to slay him over Cyrus, i. e. as a sacrifice. See ἐπισφάζω in lexicon. — ἐαυτὸν ἐπισφάζασθαι: strongly reflexive, slew himself by his own hand, ἑαυτὸν being added to the verb already in the mid. Note the force of σπασάμενον (G. 199, 3). — εῦνοιαν, πιστότητα: substantives formed with suffixes expressing quality (G. 129, 7).

CHAPTER IX.

Biographical Sketch of Cyrus.

SYNOPSIS: Cyrus is agreed to have been the most worthy to reign of all Persians since Cyrus the Great (1). When a boy he excelled all others (2). The sons of Persian nobles are educated at the King's palace, and early learn to govern and obey (3, 4). Here Cyrus was remarkable for his modesty and obedience. as well as his love of horses and for learning warlike exercises (5). When older, he was fond of the chase (6). While satrap, he was careful to keep his promises (7); and cities, individuals, and even enemies had the greatest confidence in him (8). In his warfare with Tissaphernes all the cities, except Miletus, put themselves under his protection; and the inhabitants of Miletus feared him, because he showed by deeds and words that he would not desert the exiles whom they had banished (9, 10). He was always anxious to outdo those who did him either a kindness or an injury (11). A great number confided to his charge their property, cities, and persons (12). He was unsparing in his punishment of the criminal and unjust (13); but paid honor to warlike talents and bravery (14, 15), and rewarded those who loved justice (16). Foreign generals in his employ found it profitable to serve him well (17), for diligence was never unrewarded (18). Skilful and just managers of his lands were never deprived of their earnings (19). He was successful in attaching friends to himself, and ready to assist them in their own purposes (20, 21). He received and gave many presents, surpassed his friends in kind attentions, and was universally beloved (22-28): in proof of this no one deserted from him to the King (29). His virtues and his quickness in discerning the trustworthy are proved by the fact that, when he died, all his most intimate friends, except Ariaeus, fell fighting in his behalf (30, 31).

Page 30.—1. μέν: without correlative.— οὖτως: what would ὧδε mean?— ἀνὴρ ἄν, α man (G. 137) who was, etc.— Περσῶν γενομένων (G. 168): the Persians meant are those of the royal line born (γενομένων) after the time of (μετά, G. 191, VI. 3, 3 b) Cyrus the Great.— βασιλικώτατος: note the suffix ικο- (see G. 129, 13).— παρά: with the gen. of the agent in place of ὑπό (G. 197, 1, Ν. 1).— τῶν δοκούντων γενέσθαι, those who are reputed to have become (γενέσθαι, G. 260, 2).— ἐν πείρα Κύρου, i. e. intimately acquainted with Cyrus.

2. πρῶτον μέν: correl. to ἐπεὶ δέ in § 6, which marks the second period in his life, and to ἐπεὶ δέ in § 7, which marks the third.—ἔτι παῖς ἄν, while (G. 277, 1) still a boy.—ἐπαιδεύετο: derivation and suffix? See G. 130, 4.

3. ἐπὶ... θύραις: as we say, at court. — σωφροσύνην, self-control, der. from σώ-φρων (σῶς, σῶος, and φρήν) with the suff. σύνα- (see G. 129, 7). — καταμάθοι ἄν (G. 226, 2 b). — αισχρόν ... ἔστι (G. 28, Ν. 1, end): for the construction cf. ἡν ἰδεῖν ... ἀνθρώπους in § 13, below, and ούκ ἡν λαβεῖν in i. 5. 2. — ούδὲν οῦτε ... οῦτε (G. 283, 9).

4. θεώνται και άκούουσι, they see some (sc. τινάς) honored and hear of them (G. 280).— εδθύς παίδες δντες (G. 277, N. 1), in their very boyhood.—

μανθάνουσιν άρχαν, learn how to rule (G. 280, N. 3).

5. alδημονέστατος: put first for emphasis, displacing μέν: otherwise the order would be πρώτον μέν alδημονέστατος. — έδόκει είναι, had the reputation of being. — τοις τε... πείθεσθαι, and of being more obedient to his elders than (were) even those inferior to himself in rank. — φιλιππότατος (G. 136, N. 3 a) with έδόκει είναι, but χρησθαι with έδόκει alone. — έκρινον: they (i. e. men in general) judged him, etc. — έργων: with the two super. at the end of the sect. (G. 180, 2). — ἀκοντίσεως: force of the suff. σις?— Give the derivation at length of αιδήμων, ήλικιώτης, ύποδεής, φίλιπος, τοξική, ἀκόντισις, φιλομαθής, and μελετηρός.

6. ἡλικία (G. 184, 2). — μέντοι, moreover. So below at the end. — ἐπιφερομένην, that rushed upon him (G. 276, 1): ἀρκτος is epicene (G. 33, 2, N. 2). — οὐκ ἔτρεσεν, was not afraid of, did not shrink from. Cf. τρέω, τρέμω, tremo, tremble. — συμπεσών: the idea is that of grappling, not of falling to the ground, with the bear. — τὰ μέν: cogn. acc. (G. 159, N. 2), suffered somewhat, received some wounds. Often a different word takes the place of the article in one part of the correlation ὁ μέν . . . ὁ δέ (G. 143, 1), as here τέλος δέ (G. 160, 2). — τολλούς: dat, of the agent with the verbal

adj. μακαριστόν (from μεκαρίζω, μάκαρ).

7. κατεπέμφθη: why κατά? — σατράπης, as sutrap. See, with ref. to the facts here mentioned, i. 1. 2, and the prefatory note. — στρατηγός δέ καί: cf. with ref. to pos. καὶ στρατηγός δέ in i. 1. 2. — οἶς: dat. of indir. obj. after καθήκει (G. 184, 2). — πρώτουμέν: weakly correlated by δέ in § 11. — ἐπέδειξεν αὐτὸν ὅτι, κ. τ. λ., he showed himself, that he made, etc., emphatic attraction. Cf. note on τῶν βαρβάρων, i. 1. 5. — ὅτι . . ποιώτο, that he made it of the greatest importance, regarded it most important; the direct form of the sent. being περὶ πλείστου ποιούμαι, ἐάν τω σπείσωμαι (G. 225) καὶ . . . συνθῶμαι καὶ . . . ὑπόσχωμαί τι, μηδὲν ψεύδεσθαι (G. 247). — τω: what other form was possible? See G. 84. — σπένδομαι of making a treaty (by libations); συντίθεμαι of entering into an agreement; ὑπισχνόομαι of promising in the common sense.

8. και γάρ, and (proof is at hand) for. — σπεισαμένου, temporal. — μηδεν αν παθείν, in direct form ούδεν αν πάθοιμι (G. 211; 226, 2b): for the

change of neg. see G. 242, 4.

Page 31.—9. τοιγαροῦν, therefore.— ἐκοῦσαι (G. 138, N.7).— Μιλησίων: we should expect Μιλήτου. — οδτοι δὲ... αὐτόν: a proof, drawn from an enemy, that Cyrus was to be trusted.— προέσθαι, to abandon (see προίημι).

10. Kal yap... Okyev, for he both (Kal... Kal in correlation) showed repeatedly by what he did, and declared repeatedly, or, more freely, showed

repeatedly both by word and deed. — προοίτο (G. 127, III., N. 1). — ἄπαξ is once for all; but ποτέ, once on a time (§ 6), some time, ever. — ούδ' εἰ... γένοιντο, not even if they should become still fewer, i. e. should be cut down in numbers by their misfortunes. — ὅτι... πράξειαν: in direct form ούκ ἄν ποτε προοίμην, ἐπεὶ... ἐγενόμην, ούδ' εἰ... γένοιντο... πράξειαν (G. 247, N. 2 and N. 3).

- 11. φανερός δ' ἡν και πειρώμενος, but it was obvious also that he strove (G. 280, N. 1). εἰ ποιήσειεν: prot. to πειρώμενος. The fact made evident (i. e. the direct discourse) is ἐάν τίς . . . ποιήση, πειρώμαι (G. 225). For the two accusatives after ποιήσειεν, see G. 165. For the parallel construction at the end of the section, see G. 165, N. 1, and cf. § 10. ἐξέφερον, reported. ὡς εὔχοιτο: quoted (G. 243) after εὐχὴν ἐξέφερον, which involves the idea of saying. They said, εὕχεται (i. e. he sometimes prays) ξῆν ἔστ' ἀν νικῷ (G. 239, 2; 232, 3); the future apod. to ἔστ' ἀν νικῷ is ζῆν. For the change by quot. of the subj. νικῷ to the opt., see G. 247. νικψη ἀλεξόμενος, should outdo in returning like for like.
- 12. και γάρ οὖν: as in § 8.— δή: with the superlative, just as μέγιστος δή means the very greatest. The phrase ἐνί γε ἀνδρί also (ἀνδρί, of course, is grammatically in app. to αὐτῷ) logically modifies the superl.; the number, i. e., was the very greatest in view, at least (γέ), of the fact that it was a single man (ἐνὶ ἀνδρί) that was in question. τῶν ἐφ' ἡμῶν, of the men of our time, part. gen. with αὐτῷ, but affected also by the superlative πλειστοι, as if it had been said he was trusted most of all the men of our day. For this meaning of ἐπί, see G. 191, VI. 2, 1 b. προέσθαι, to intrust. Cf. § 9.
- 13. ού μὲν (= μὴν) δὴ οὐδέ, nor yet now in truth. ἀφειδέστατα πάντων, most unsparingly of all. ἢν ίδεῖν, it was possible to see, you might see. ποδῶν, χειρῶν, ὀφθαλμῶν: why gen.? μηδὲν άδικοῦντι, if in no respect (G. 159, N. 2) a wrong-doer (G. 277, 4). ὅ τι προχωροίη, whatever it was to his advantage (G. 233) to have (sc. ἔχειν). For ἡθελεν (which might have been ἐθέλοι), see G. 233, N. 1.
- 14. μέντοι, however.— ώμολόγητο, he had been (and so was) acknowledged, pers. const. (cf. § 20). ην αὐτῷ πόλεμος: principal sentence where we should expect a dependent one, such as όντος ποτὲ αὐτῷ πολέμου; for πρώτον μέν, notwithstanding its position, goes with άρχοντας ἐποίει and is correlated by ἔπειτα. και αὐτός, even in person. ἐθέλοντας: cf. ἐκοῦσαι in § 9, and note, and ἐθελοντάς in i. 6. 9, and note. ης κατεστρέφετο χώρας (G. 154, N.).
- 15. ωστε...elval, so that (in his dominions) the good appeared (G. 266, 1) most prosperous, and the bad were deemed fit to be their slaves: φαίνεσθαι would regularly either stand within the clause with μέν or else belong to both subjects. οἴοιτο: for the mood cf. προχωροίη in § 13. αἰσθήσσεσθαι: quoted (G. 260, 2).
- 16. γὲ μὴν, certainly at least, adding a case in the general testimony to the high character of Cyrus that could not be controverted; more simply, moreover.—sels δικαιοσύνην (see G. 129, 7 and 12): with ἐπιδείκνυσθαι,

to distinguish himself for uprightness.— et γένουτο, έποιευτο (G. 225).—
βουλόμενος: quoted. Cf. φανερός ήν πειρώμενος in § 11.— περί παντός έποιευτο: cf. περί πλείστου ποιουτο in § 7.— τούτους: pl. because of the distributive force of τls to which it refers.— έκ τοῦ άδίκου, by injustice (G. 139, 2).

Page 32.—17. δικαίως, with fidelity.— διεχειρίζετο, were managed, lit. were had in hand.— καὶ... έχρήσατο, and he secured the services of (G. 200, N. 5 b) an army worthy of the name, justo exercitu.—Επλευσαν: coming as mercenaries across the sea.— ἐπεὶ ἔγνωσαν, because they judged it, etc. (G. 250).— πειθαρχεῖν (G. 131, 2 a).— τὸ κατά μήνα κέρδος is in the same construction as πειθαρχεῖν, the subject of είναι, which might have been τὸ πειθ. (G. 259 and N.). For κατά μήνα, monthly, see G. 191, IV. 2, 2 c.

18. et τίς γέ τι: one proclitic, three enclitics. The proclitic takes the accent of τλε; for the accent of the enclitics, see G. 28, N. 2. — τίς γε, any one (emphatically), no matter how insignificant. — τλ: with ὑπηρετήσειεν, did him (G. 184, 2) any (G. 159, N. 2) good service. With ὑπηρετήσειεν cf. γένοιτο in § 16, and the ref., and also δρψή in § 19. — οὐδειλ... προθυμίαν, he never let his (lit. any one's, G. 184, 3) zeal (see G. 129, 7) go unrewarded. — κράτιστοι δή: cf. πλώτοτοι δή in § 12, and note. — ὑπηρέται, supporters. — Κύρφ... γενέσθαι, Cyrus was said to have had, lit. were said to have been (become) to Cyrus (poss. dat., G. 184, 4).

19. τινά όντα, that any one was (G. 280). So the two participles that follow. — οἰκονόμον, manager, Eng. eco-nomist. Note the derivation. — ἐκ τοῦ δικαίου, according to justice, or we may freely transl. δεινόν . . . δικαίου, a skilful and just manager. — ἦε άρχοι is part of the conditional relative sentence (= εἴ τινος άρχοι) and follows the construction of ὁρφή. See Moods and Tenses, § 64, N. 2.— χώρας (G. 154). — οὐδένα ἄν . . . ἀφ-είλετο, he would never deprive (G. 206) him (lit. any one) of (his territory, sc. χώραν, and see G. 164). The ἄν belongs equally to προσεδίδου (G. 212, 4). This form with ἄν, since it expresses a customary action, is a natural apodosis to εἰ δρώη. See again G. 225, and Moods and Tenses, § 51, Rem. — ἐπέπατο

(see maouat, to acquire): cf. the use of the perf. and plup. of maouat -

at, moreover. — Kûpov (G. 164). — οὐ φθονῶν ἐφαίνετο ἀλλά πειρώμενος, i was clear that he did not envy, but strove, etc. (G. 280).

20. φίλους: emphasized by position and the following particles; obj. of βεραπεύειν. — δσους ποιήσαιτο (G. 233): the apodosis is βεραπεύειν (not γενέσθαι). This use of the optative, as also the corresponding one in conditional clauses not relative (G. 225), occurs repeatedly in this chapter and should be watched for. — δυτας: cf. δυτα in § 19. — ἰκανοὺς συνεργοὺς δ τι τυγχάνοι, competent co-workers in whatever he chanced, etc. — δ τι τυγχάνοι (= εἴ τι τυγχάνου): see note on ἡς άρχοι in § 19. — βουλόμενος: cf. παράν in i. 1. 2, and note. — πρός, by (G. 191, VI. 6, 1 b, end). — πρώτοτος δή: cf. § 12 and § 18. — γενέσθαι: in the dir. form ἐγένετο (G. 260, 2).

21. abro τοῦτο οὖπερ ἐνεκα, κ. τ. λ., he tried to secure for his friends that very object for which he thought that he needed friends himself,— viz. that he might have co-workers,— he tried (I say) also on his own part to be a most

vigorous co-worker with his friends, etc. avto τοῦτο would naturally have been the object of some verb like mpatter energato, but for this simple αὐτό τοῦτο πράττειν the amplified expression συνεργός . . . είναι . . . έπιθυμούντα was substituted, to express the same idea more fully. Cf. â...καίουσιν in iii. 5, 5. — τούτου: emphatic (G. 152). — ότου (i. e. ούτινος, G. 84) is not gen. by assimilation, but gen. independently (G. 171, 2). - infoμούντα: quoted after alσθάνοιτο (G. 280).

22. oluan: by syncope for olouan. The word is here parenthetic, like our I think. — els ye ων ανήρ: cf. ένί γε ανδρί in § 12, and note. — δια πολλά, for many reasons. - δι-εδίδου, dis-tributed. - καλ δτου: sc. πρός and the indef. antecedent of 8700. - Seómevov: how is the part. to be construed?

23. κόσμον: in app. to δσα (G. 137, N. 4). — η . . . η, either . . . or. ώς είς πόλεμον: the ώς marks the purpose for which the objects were sent (είς πόλεμον) as subjectively conceived by the sender. Cf. ώς είς μάχην in i. 8. 1, and ωs els κύκλωσιν in i. 8. 23. — καλλ-ωπισμόν: der.? — καί, moreover, with the following sentence as a whole. - heyer: an imperfect infinitive with that (G. 203, N. 1): they said they, he used to say. Cf. theχθησαν γενέσθαι in § 18. — δύναιτο (G. 245); νομίζοι (G. 243). Cyrus said ούκ αν δυναίμην . . . φίλους δέ . . . νομίζω.

24. και το μέν . . . ποιοῦντα, and his surpassing (G. 259, N.) his friends in conferring great (with emphasis) benefits, etc. The meyaka is cognate acc. with εὐ ποιούντα, benefiting (G. 159, N. 2). — ἐπιμελεία: dative of respect (G. 188, 1, N. 1). — φίλων (G. 175, 2).

Page 33. — τφ προθυμείσθαι: parallel in construction to τη έπιμελεία (G. 262, 2). — ταῦτα takes up τὸ περιείναι, κ. τ. λ.

25. οίνου (G. 167, 4). - ήμι-δεείς (δέω, to want). - ούπω δή πολλοῦ χρόvov, not for a long time (G. 179, 1), lit. not as yet now within a long time. - δτι . . . ἐπιτύχοι represents ἐπέτυχον, κ. τ. λ., in the words of Cyrus (G. 243); but the next sentence gives the actual words of the messenger, who in delivering the gift would say: Κύρος οὔπω δὴ πολλοῦ . . . ἐπέτυχεν τούτον ούν σοι έπεμψε, κ. τ. λ. Cf. the last half of § 26, τούτοις ήσθη Κυpos · βούλεται, κ. τ. λ. — ἐκπιεῖν, to drink it up (lit. out): cf. Germ. austrinken. — σùν ols (G. 153, N. 1).

26. ἡμιβρώτους: der.? — ἡμίσεα, halves (G. 139, 1). — ἐπι-λέγειν, to say in addition (to presenting the gifts), to add. — τούτων γεύσασθαι, to take a

taste of (note the force of the agrist) these (G. 171, 2).

27. εδύνατο: there is some MS. authority for δύναιτο. See G. 233, N. 1, and Moods and Tenses, § 62, N. 1. — δια-πέμπων: force of διά? — ώς на буюсь : subj. of purpose after a secondary tense (G. 216, 2). The student will note that a clause of negative purpose can be introd. either by the simple μή, or by μή preceded by (να, ώς, δπως, the meaning in both cases being simply that not, lest. Cf. the examples under G. 216, 1.

28. πλείστοι, very many. — μέλλοιεν δψεσθαι: see i. 8. 1, and note. έσπουδαιο-λογείτο, he engaged in earnest conversation (with them), a denom. verb (G. 130, 2) der. from σπουδαίος and λέγω, and σπουδαίος from σπουδή, σπεύδω (G. 129, 12). — ώς δηλοίη ους τιμά (τιμά indic.), that he might show (G. 216, 1) whom he honored (G. 248, N., end). The purpose in his own mind was, ώς δηλώ (subj.) σύς τιμώ (indic.).— ἐξ ών ἀκούω, from what I hear: cf. ἀκούω in i. 3. 20, and note.— Ἑλλήνων, βαρβάρων: with σύδνα

29. τούτου, τόδε: diff. of use? — δούλου δντος, though he was a slaw. Cf. i. 7. 3. — πλήν: conj. Cf. i. 8. 25. — καὶ οὐτος . . . εὖρε: the order is, καὶ οὐτος δὴ ταχὺ εὖρε αὐτὸν δν ψετο, κ. τ. λ. Cf. i. 6. 3. For ol, see G. 144, 2. — φιλαίτφον: for the more common φίλτερον (G. 73, 1, 10). — ὑπ' αὐτοῦ: the King. — ἀγαπώμενοι: ἀγαπάω is properly to show by outward signs that one regards; φιλέω (§ 28, end), on the other hand, is used of the love of friends. — τυγχάνειν ἄν is quoted after νομίζοντες (G. 246): the protasis lies in δντες = εἰ εῖησαν (G. 226, 1).

30. τὸ αὐτῷ γενόμενον, what happened to him, sc. ἐστί: τεκμήρων is pred. — τοὺς ... βεβαίους: the article is expressed but once, because the writer is speaking of a single class of persons possessing all the qualities mentioned. those who were faithful, well-disposed, and constant.

31. συν-τράπεζοι: cf. δμοτράπεζοι in i. 8. 25. — ὑπέρ, over, in behalf of (G. 191, lV. 3, 1 b). — τεταγμένος: what use of the part.? Explain the use also of πεπτωκότα in the next line.

CHAPTER X.

SYNOPSIS: The head and right hand of Cyrus are cut off; the King falls upon his camp, and the troops of Ariaeus flee (1). The camp is pillaged, except where a few of the Greeks, who have been left on guard, make a successful stand (2, 3). Both armies proceed as if victorious, the Greeks pursuing, the Persians plundering (4); but when they discover one another's movements, the King collects his forces, and Clearchus consults with Proxenus (5). The King is seen approaching; but instead of making an attack upon the rear of the Greek army, as is expected, he leads off his troops to the left (6), joined by Tissaphernes, who has charged through the Greek lines (7, 8). The Greeks fall back upon the river (9). The King draws up his troops opposite, but is again put to flight (10, 11). His cavalry rally upon a hill, but on the approach of the Greeks abandon this also (12, 13). Clearchus sends a scout upon the hill to report their movements (14), who brings back word that they are flying at the top of their speed (15). The Greeks abandon the pursuit, and wonder at the absence of Cyrus (16). They resolve to return to their camp (17); but finding this plundered, they encamp supperless for the night (18, 19).

Page 34.—1. The narrative is resumed from Chap. viii.— ἀποτέμνεται... δεξιά: a Persian custom. In iii. 1. 17 it is stated that the head and hand of Cyrus were exposed to view fixed on a stake. — ἀποτέμνεται, διώκων, εἰσπίπτει: note and explain the number and agreement of these words. — Κύρειον: an adj. in place of the more common poss. gen. Κύρου.— στρατόπεδον: merely the place where they had halted in the hurry of the unexpected engagement (i. 8. 1 sq.). — οἱ μετὰ ᾿Αριαίον, Ατίαιοι and those with him, like the phrase οἱ ἀμφὶ Τισσαφέρνην, iii. 5. 1: μετὰ ᾿Αριαίον implies participation (G. 191, VI. 3, 1), but σὺν αὐτῷ above implies accom-

- paniment (G. 191, II. 2).— iver üpunvo: on the morning of the battle. It will be remembered that the battle was fought on the afternoon of the third day (i. 7. 20) after the midnight review mentioned in i. 7. 1, and that this review was held on the night after the third day's march from Pylae. Cf. note on iverive, i. 7. 1. tirrapes... 5600, and the distance was said to be four parasangs, lit. there were said to be four parasangs of the road.
- 2. πολλά: pred., to a great amount. την Φωκαΐδα... είναι, the Phocaean woman, the concubine (G. 137) of Cyrus, who was said (την... λεγομένην = η... ελέγετο: G. 276, 2; 137) to be, etc. Athenaeus says that she was first named Milto, and afterwards Aspasia. Phocaea was a city of Ionia. See the map. λαμβάνει: with βασιλεύς, above.
- 3. ἡ νεωτέρα, the younger (of the two). γυμνή, lightly clad, without her mantle. τῶν Ἑλλήνων: sc. τινάς (a rare omission). ἐν τοῖς σκευοφόροις (neut.), i. e. among the baggaye. ὅπλα ἔχοντες, under arms, standing guard (G. 279, 4). καὶ ἀντιταχθέντες (sc. οὐτοι). οἱ δὲ καὶ αὐτῶν, and some also of their own number: οἱ δὲ is correl. to πολλοὺς μέν. Cf. note on τὰ μέν in i. 9. δ. ἐντὸς αὐτῶν, within their lines. ἐγένοντο: plural from the influence of ἄνθρωποι.
- 4. ἀλλήλων: why gen.? οἱ "Ελληνες: the main body. οἱ μέν: referring chiastically (see note on ἀναβαίνει... ἀνέβη in i. 1. 2) to οἱ "Ελληνες. ώς πάντας νικῶντες, thinking that they were victorious over all (G. 277, N. 2), but below, ὡς... νικῶντες, thinking that now they were all victorious.
- 5. This entire section consists of four clauses arranged chiastically, 1) referring chiefly to the Greeks, 2) chiefly to the King, 3) to the King, and 4) again to the Greeks.— etq: why opt?—Τισσαφίρνους: stationed at the King's extreme left (i. 8. 9), he had charged through the right of the Greeks and joined the King in the camp of Cyrus in the rear (§ 7).—

 νικφέν, οξχονται: one verb changed to the opt. by quot., the other not; for which see Moods and Tenses, § 70, 2, Rem. 1, end. Cf. also G. 247, N. 1.—

 πλησιαίτατος: comparative how formed? (G. 71, N. 2).— πέμποιεν, τοιεν: in the direct questions, πέμπωμεν, τωμεν; (G. 256; 244). For et... ή, introducing the double indirect question, see G. 282, 5.
- Page 35.—7. διήλασε... πελταστάς, charged along (παρά) the river into (κατά) the Greek peltasts and through them.— διελαύνων δέ, and as he drove through them. For the force stationed at the extreme right of Cyrus when the battle began, see i. 8. 5.— ἔπαιον: probably with their swords.

— αὐτούς: the cavalry of Tissaphernes. — 'Αμφιπολίτης, of Amphipolis, an important Greek city on the Strymon in Thrace.— ἐλέγετο... γενέσθα, was said to have proved himself (G. 260, 2) sagacious (to have shown his wisdom) by pursuing this course of tactics.

8. οδν, at any rate. Cf. i. 2. 12. — ώς . . . ἀπηλλάγη, after he had come off (note the force of the tense) with the worst of it, lit. having less. — τὸ τῶν Ἑλλήνων (G. 142, 2). — ὅμου πάλιν ἐπορεύοντο, proceeded back

together.

9. τὸ εὐώνυμον: the historian has the position of the Greeks when the battle began in mind, their right then resting on the river. They had now faced about (στραφέντες, § 6). — μή προσάγοιεν, κατακόψειαν: why opt.! — ἀναπτύσσειν τὸ κέρας: lit. to fold back the wing. The object was to bring their line parallel to the river. At present they are at right angles tit. For the const. of ἐδόκει ἀναπτύσσειν, cf. i. 3. 11, and note, and with ἀναπτύσσειν, to fold back. cf. περιπτύσσειν, to fold about, enfold, above.

10. ἐβουλεύοντο: before the Greeks had even begun to change their position, while they were as yet simply planning it, the King was already executing relatively the same manœuvre, with the intention of presenting his front to the river. This shows that the apprehension of the Greeks, mentioned in § 9, ἔδεισαν... κατακόψειαν, was well grounded. It is not implied by ἐβουλεύοντο that the Greeks did not subsequently effect their change of position. — καὶ δὴ... συνήτε, the King in truth also, changing his line of battle to the same form (i. e. τοῦς Ἔλλησιν), stationed it opposite, just as at first he had met them for battle.— ὅντας, παρατεταγμένους: what use of the participles ?— αδθις: see the description of the first charge of the Greeks in i. 8. 17 sq. — τὸ πρώσθεν: adverbial accusative (G. 160, 2). Cf. τὸ πρώτον, above.

11. ἐκ πλείονος, when at a greater distance from them. — ἐπ-εδίωκον: note the force of the preposition. — κώμης τινός: possibly Cunaxa (Κούναξα),

the village near which, as Plutarch says, the battle was fought.

12. ἀνεστράφησαν, rallied.— πεζοί (without article), predicate, sc. δντε. The const. changes at τῶν δὲ ἰππών, where we should expect ἰππεῖς δὲ, ἀν ὁ λόφος, κ. τ. λ. — τῶν . . ἐνεπλήσθη: the passive of the construction explained in G. 172, 2. — τὸ ποιούμενον: τὸ γιγνόμενον is more common in this sense.— μὴ γιγνόσκειν: sc. τοὺς Ελληνας.— ἀετόν . . . ἀνατεταμένον, (probably) a kind of (τινά) golden eagle, with wings extended, perched on a bar of wood (and raised) upon a lance. πέλτη, which commonly means a shield or target, is also used for δόρυ οr λόγχη; and ἐπὶ ξύλου may refer to a horizontal piece of wood on which the eagle was perched. So ἐπὶ ξόλου καθεύδεις, roost like a fowl, Aristoph. Nub. 1431. The ξύλου with the eagle was then raised on the point of a lance (ἐπὶ πέλτη). In the Cyrop. vii. 1. 4, the Persian standard is called ἀετὸς χρυσοῦς ἐπὶ δόρατος μακροῦ ἀνατεταμένος. Curtius, iii. 3. 16, calls it auream aquilam pinnas extendenti similem.

13. evravea: for evraveof, just as we use here or there in the sense of hither or thither. — dllo dlloev, some from one part (of the hill), others

from another, or, as we should say, some in one direction, others in another.

— τῶν ἰππέων: with ἐψιλοῦτο, was cleared of the horsemen. Cf. τῶν ἰππέων ἐνεπλήσθη in § 12. — τέλος: cf. i. 9. 6.

14. ὑπ' αὐτόν, at the foot of it. — κατ-ιδόντας: note the preposition. Page **36.**—τί ἐστιν: in what other mood might the verb have been? What case of the same sort is there in the next section?

15. σχεδον... ήν, i. e. and about this time.

16. θέμενοι τὰ δπλα: see note on i. 5. 14. — φαίνοιτο, παρείη: optative in a causal sentence (G. 250, N.). — τεθνηκότα: cf. πεπτωκότα in i. 8. 28. — διώκοντα οίχεσθαι, had gone (G. 246) in pursuit (G. 279, 4, N.). — καταληψόμενόν τι προεληλακέναι, had pushed on (give the direct form) to take possession of (G. 277, 3) something.

17. el άγοιντο η άπιοιεν: cf. el πέμποιεν η ίσιεν in § 5, and note. — δορπηστόν, supper-time (although they went supperless, § 19): derived from δόρπον, which in Homer is the common name for the afternoon or evening meal, Lat. coena, the chief meal of the day. In the primitive Homeric times there were two regular meals, άριστον, an early meal, breakfast, and δόρπον, a late meal, supper. Either could be called δείπνον, which in Attic Greek meant the chief meal of the day, and as this came late in the afternoon, δείπνον took the place of the older name δόρπον. Cf. ά-δείπνοι in § 19. The Attic άριστον was a midday meal, lunch, or dinner.

18. διηρπασμένα (G. 279, 1).— εἴ τι... ἡν, whatever there was to eat or drink (ποτόν, verbal adjective from πίνω).— μεστάς: predicate adjective, sc. οδσας, (that had been) full (G. 204, N. 1). τὰς ἀμάξας and the τοῦτο that is to be understood as the antecedent of the clause εἴ τι... ἡν are, along with τὰ πλεῖστα, objects of καταλαμβάνουσι.— εἰ λάβοι (G. 248, N.).— ἄμαξαι: predicate to ἡσαν, αῦται being the subject.— καὶ ταύτας... διήρπασαν: this is partly a repetition of what has already been expressed in διηρπασμένα.— τότε: see § 2.

19. άδειπνοι ήσαν ήσαν άνάριστοι: what is such an arrangement of the parts of a sentence called? Note also the case that follows, καταλύσαι τὸ στράτευμα, βασιλεύς ἐφάνη. Cf., concerning the fact stated in πρὶν γὰρ... ἐφάνη, i. 8. 1. and note. — μέν: correlative to δέ in ii. 1. 2.

BOOK SECOND.

NEGOTIATIONS WITH THE KING. — CONCLUSION OF A TREATY. — BEGINNING OF THE MARCH HOMEWARD. — TREACHEROUS SEIZURE OF THE FIVE GENERALS. — THEIR CHARACTERS.

CHAPTER I.

SYNOPSIS: The preceding Book is reviewed in outline (1). At daybreak the generals meet and express surprise that Cyrus neither appears himself nor sends

them orders. They resolve to march forward and meet him (2); but just at sunrise messengers bring word that he is dead, and that Ariaeus proposes to set out on the next day for Ionia (3). The Greeks are afflicted at the death of Cyrus, but, accepting the facts, send word to Ariaeus that they will make him king (4). Chirisophus and Menon go back with the messengers (5). Clearchus awaits their return, and the troops slaughter the beasts of burden for food (6). Heralds arrive from the King (7), who announce that he commands the Greeks to give up their arms and sue at his gates for favor (8). Clearchus, replying briefly, leaves the rest to answer while he returns to conclude a sacrifice (9). Various replies are made, some threatening, others conciliatory (10-14). Clearchus returns and shrewdly asks the advice of Phalīnus, one of the heralds and himself a Greek, hoping that he will advise them not to surrender (15-18). But he replies that they have no chance for life except from the King's mercy (19). Clearchus contemptuously replies that they will keep their arms (20). Phalinus then informs them that the King will consider that a truce exists between himself and them, as long as they remain where they are; but otherwise, war (21). Clearchus bids him report that this is a satisfactory arrangement (22), but refuses to give any intimation of his intentions (23).

- 1. The first section of Book II., and the similar introductions prefixed to most of the following books, are generally supposed to be the work of an editor who divided the Anabasis into books. ώς ἐστραπεύετο: the first of five indirect questions, subjects of δεδήλωται. οδν: to introduce the recapitulation. Κύρφ: dative of advantage (G. 184, 3), not of the agent. ἐκοιμήθησαν: κοιμάω, to put to sleep, is akin to κείμαι. τὰ πάντα, at all points (G. 160, 2). Why is the subject of νικᾶν omitted? (G. 134, 3). νικᾶν: their thought was, νικῶμεν, we have conquered (are victorious), a pres. with an approach to the signif. of the perf. (Moods and Tenses, § 10, N. 4). ἔμπροσθεν (G. 141, N. 3). λόγφ, narrative, i. e. in Book I.
- 2. ἄμα δὲ τῆ ἡμέρα: cf. i. 7. 2, and reference. For δέ, see note on μέν in i. 10. 19: the editor above-mentioned (note on § 1) probably used the μέν at the beginning of § 1 without noticing the preceding sentence.
- Page 37.— ὅτι πέμποι, φαίνοιτο: cf. the opt. in i. 10. 16, and note.—
 σημανοῦντα: what does the part. express?— εἰς τὸ πρόσθεν: cf. i. 10. 5.
 ἔως συμμίξειαν: optative in a dependent clause by quotation (G. 248, 3).
 What other mood might we have had, and why? What would then be added to ἔως?
- 3. ἐν ὁρμῆ ὅντων, when they (sc. αὐτῶν and cf. i. 2. 17) were on the point of starting. ἡλίω: the names of the heavenly bodies, like proper names, may omit the article. Cf. ἡλίος in i. 10. 15. Προκλής: of the third dec. (G. 52, 2, N. 3). Τευθρανίας: a town and district in Mysia. γεγονώς, descended from. Δαμαράτου, Damarātus, a Spartan king, deposed in 491 B. C., who settled in southwestern Mysia. See a dict. of biography. Γλοῦς: mentioned in i. 4. 16. He had now gone over to Artaxerxes. For Tamos see i. 2. 21, and note. τέθνηκεν might have been τεθνήκοι (G. 243): cf. the optatives that follow, είη, λέγοι, φαίη. σταθμῷ: cf. i. 10. 1.—

- δθεν = $\frac{1}{4}$ οὖ. ἡμέραν (G. 161). περιμείνειεν ἀν ... μέλλοιεν: in the dir. form (G. 247), περιμείναιμι ἀν αὐτοὺς, εἰ μέλλουσιν ἡκαν (G. 227, 1). τῆ άλλη, on the next day. ἀπιέναι (G. 200, N. 3b) φαίη: cf. with λέγοι ὅτι, κ. τ. λ., above, and see G. 260, N. 1. ἐπὶ Ἰωνίας, in the direction of Ionia (G. 191. VI. 2. 1 a).
- 4. ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι "Ελληνες πυνθανόμενοι: chiastic. 'Αλλά: often begins a speech opposed to one that precedes. Cf. i. 7. 6. ἄφελε... ζην, would that Cyrus were living (G. 251, 2, N. 1). How else might the thought have been expressed? νικώμεν: cf. the note on § 1, and cf. also § 8, § 9, and § 11. εἰ μὴ ἤλθετε, ἐπορευόμεθα ἄν: the prot. referring to the past, the apod. to the present (G. 222). καθιεν, see καθίζω (G. 110, II. N. 1 c). τῶν νικώντων: predicate genitive of possession (G. 169, 1). τὸ ἄρχειν: subject infinitive with the art. (G. 259, N.).
- 5. ταῦτα: why did the Greeks use the plural, and why do we translate by the singular? τοὺς ἀγγέλους: Procles and Glus, § 3. καὶ γάρ: cf. i. 1. 6, and note.
- 6. ol μέν: asyndeton. See note on i. 2. 4, and cf. i. 2. 25. δτως, as, = ώς. ξύλοις, for fuel (G. 137, N. 4). μικρὸν... οῦ, going forward a short distance (G. 161) from the main body, to where, etc. oloτοῖς, arrows, derived from the root that appears in οἴσω, the future of φέρω. Lit. then oloτοῖς is that which is borne or shot. ψνάγκαῖον: had compelled: cf. ἐποῖησε in i. 1. 2, with note, and ἐπολιόρκει, συνεπολέμε in i. 4. 2. τοὺς αὐτομολοῦντας: cf. i. 10. 6. φέρεσθαι ἔρημοι, left to be carried away, i. e. for fuel (G. 265). See Moods and Tenses, § 97, N. 1, end. κρέα: object of both participle and verb.
- Page 38.— 7. και ήδη ... άγοράν: cf. i. 8. 1, and note. οἱ μὰν ἄλλοι: in apposition to κήρυκες. We should expect εἶς δ΄ αὐτῶν Φαλῖνος Ελλην to follow.— βάρβαροι: predicate to ὄντες to be supplied.— ἐντίμως ἔχων, to be in honor. Cf. note on εὐνοϊκῶς ἔχοιεν, i. 1. 5. ἐπιστήμων: derivation? τῶν ἀμφὶ τάξεις = τῶν τακτικῶν. For the case, see G. 182, 1. ὁπλο-μαχίαν, the art of fighting in heavy armor (G. 131, 1).
- 8. δτι... άγαθόν: what changes of mood are possible in this sentence? (G. 247): λέγουσιν has the force of an historical tense (G.201, Rem.).—νικῶν: what use of the part.? Cf. also note on νικῶν in § 1. παραδόντας: for the relation of this part. to the following lόντας εύρίσκεσθαι, cf. note on ὑπολαβών in i. 1. 7. εύοίσκεσθαι... άγαθόν, to seek to get whatever (lit. if any) favor they could (G. 223).
- 9. βαρέως, with anger. δμως: Clearchus, though himself angry, nevertheless, etc. εξη: why opt.? ξφη, continued he. δ τι: cogn. acc. to άποκρίνασθαι to be supplied with ξχετε. ήξω, will return. Cf., as to meaning, έλθόντες in § 1. δπως... ἐξηρημένα, that he might see the entrails (after they had been) taken out. θυόμενος: why middle?
- 10. πρόσθεν ή παραδοίεν: πρόσθεν ή (where πρίν might have been used) with the opt. (G. 240, with N.; 232, 4). There is no change of mood in quoting what Cleanor said (G. 245; 247, N. 3). θαυμάζω, should like to know. πότερα . . . ή: double indirect question (G. 282, 5). ώς κρατών:

force of sis? — ἡ sis... Sapa, or as gifts (G. 137, N. 4) on the alleged (sis) ground of friendship, as if he had said sig φίλος δίν. — τί... ελθόντα, why should he ask for them and (why should he) not (οὐ, not μή) come and take them? — πείσας, by persuasion, opp. to sis κρατών. — τί ξοται... χαρίσωνται: cf. i. 7. 8, τί... κρατήσωσιν.

11. προς ταθτα, in reply to this. — αὐτῷ: with ἀντιποιείται (G. 186, N. 1). — ἔστιν: why accented ? — ἀρχῆς: causal genitive (G. 173,1, N. 2). — ἐαυτοθ: pred. gen. of poss. (G. 169, 1). — μέση τῆ χώρα: cf. μέσου τοῦ παραδείσου in i. 2. 7, and note. — οὐδέ: the οὐ goes with δύναισθε ἄν, the δέ (even) with εί... ὑμῖν. — παρέχοι: sc. ἀποκτεῦναι.

12. el μή, except, after a neg. Cf. i. 4. 18; i. 5. 6. — ξχοντες = el ξχονμεν (G. 226, 1). — αν: with χρήσθαι (G. 246). So the αν that follows belongs to στερηθήναι, and παραδόντες = el παραδοίμεν.

Page 39. — μή: the neg. with the imperative is always μή (G. 283, 2). — παραδώσαν: sc. ήμᾶς as subject, which would have been expressed if ήμῖν had not preceded.

13. 'Αλλά... ἀχάριστα: ironical. On 'Αλλά, see § 4. When Phalinus calls him a "philosopher," he means to stigmatize his remarks about ἀρτή and ἀγαθά as unpractical. The literal meaning of φιλό-σοφος? — ἄν, that you are (G. 280). — περιγενέσθαι ἄν, could (under any circumstances) prove superior (G. 246; 226, 2 b). — δυνάμεως: case (G. 175, 2).

14. ἐφασαν: Xenophon writes as if he had not himself been present.

— λέγεν: cf. λέγειν in i. 9. 23, and note. — ὑτο-μαλακιζομένους, losing courage somewhat (ὑτό). The underlying word is μαλακός, soft. For ὑτό, see G. 191, VI. 7, end. — τὶ (G. 188, 1, N. 2): cf. i. 3. 18, and note. — συγκαταστρέψαιντ' ἄν: serving loosely as an apodosis to the first protasis also, εἴτε θέλοι, but belonging more fitly to the second.

15. cl, whether (G. 282, 4). — ἀποκεκριμένοι είεν: periphrastic perfect (G. 118, 1). Why opt.? — Ούτοι: in partitive appos. to the phrase άλλος άλλα (G. 137, N. 2). — άλλος άλλα, some one thing, others another, lit. as other other things. Cf. άλλοι άλλως in i. 6. 11, and άλλοι άλλοθεν in i. 10. 13, and the notes. — λέγεις, mean, intend.

16. The sparring that follows to the end of the chapter shows much Greek humor. — άσμενος (G. 138, N. 7). — οίμαι . . . πάντες, and all the rest also, I think. οίμαι is parenthetic and does not affect the construction. — ήμεις: sc. "Ελληνές έσμεν. — πράγμασι: cf. i. 1. 11.

17. δτι: the antecedent of this word is a cogn. acc. to συμβούλευσεν, give us whatever advice, etc. — ξπειτα: to be how construed? — λεγόμενον (by conjecture for ἀναλεγόμενον), δτι Φαλίνός, κ. τ. λ.: when reported us follows, viz. "Phalinus once," etc. (G. 241, 2, Note). — συμβουλευσμένους συνεβούλευσεν: why a difference in voice? The same distinction above. — τάδε, the following advice (G. 148, N. 1), would be followed by the actual advice, if the report should ever be made in Greece. What sort of an accusative is τάδε? — δτι ἀνάγκη (sc. ἐστί), that it is inevitable.

18. ὑπ-ήγετο, craftily (ὑπό) suggested this. — εὐλπιδες: declined like ἐλπίς (G. 66, N. 3). — ὑπο-στρέψας, turning advoitly, avoiding the trap. — παρά τὴν δόξαν αὐτοῦ, contrary to what he had expected (G. 191, VI. 4, 3d).

19. et... torn, if you have one chance in ten thousand (G. 77, 2, N. 32).

— σωθήναι: limits thπis, to be supplied with μία τις (G. 261, 1). In the second line below, the noun σωτηρίας is used in the same sense.— άκοντος: used almost like a participle. Cf. i. 3. 17, and note.

Page 40.—20. πρὸς ταῦτα: cf. § 11.— 'Αλλά: cf. § 4, and note.—
ταῦτα: cf. with τάδε in the next line (G. 148, N. 1). Cf. also § 21, beginning.— ἡμεῖε: emphatic, opposing what the Greeks thought to what the King had demanded (§ 8).— είναι: sc. ἡμᾶς as subj.— πλείονος (G. 178, N.).— ἔχοντες: a second protasis (G. 226, 1) to ἄν είναι, which is quoted (G. 246): see note on ἔχοντες and παραδόντες in § 12.

21. aὐτοῦ: adv. — ὅτ... εἴησαν, that there was (not would be) a truce, etc., the direct form being μένουσι (partic., sc. ὑμῖν, = ἢν μένητε) σπουδαί εἰσιν, there is a truce for you (i. e. for you to depend on), if you remain (G. 223). See § 22, "Ην μένωμεν. Cf. below, σπουδαί εἰσιν είτει μενεῖτε. — εἴπατε: imperative of the first aor. εἶπα, not of the second aor. εἶπον. See the lexicon, and the Appendix to G., s. ν. εἶπον. — πότερα . . . ἡ: cf. § 10. — ὡς . . . ἀγγελῶ, shall I announce from you that there is war, shall I announce it from you? (G. 280, N. 4, ex.).

22. ταύτά: not ταῦτα. — ἄπερ: sc. δοκεί. — ἀπεκρίνατο: note the asyndeton. — σπονδαί: sc. εἰσίν (see note on § 21).

23. 8 TH WOLFFOR (indirect quest.): the fut. opt. is never used except as the representative of the fut. indicative in indirect discourse (G. 203, N. 3).

CHAPTER II.

SYNOPSIS: Phalinus departs; and Chirisophus and a messenger return from Ariaeus, who refuses to be made king, and again tells the Greeks that he shall set out early next morning (1). Clearchus declines to say whether they will join him or not (2). At sunset he tells the generals and captains that the sacrifices were extremely favorable for joining Ariaeus (3), and gives directions how they shall proceed (4). From this time on, Clearchus assumes virtual command (5). Computation of distances (6). Miltocythes deserts to the King (7). The Greeks join Ariaeus about midnight, and give and receive pledges of good faith (8, 9). Ariaeus shows that it will not do for them to return as they came (10, 11), and adds that at first they must make their marches as long as possible (12). At daybreak they begin their march northward (13). In the afternoon they think they see the enemy's cavalry (14); but scouts bring back word that what they see are only beasts of burden, and it is concluded that the King is encamping near by (15). Clearchus nevertheless advances straight on, and encamps in certain villages (16). In the darkness and confusion the Greeks make much noise and frighten the enemy (17), of whom, on the next day, no traces are to be seen (18). During the night the Greeks also suffer a panic (19). Clearchus by a stratagem succeeds in quieting them, and at daybreak they again fall into line (20, 21).

1. αὐτοῦ παρὰ 'Αριαίφ: cf. αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ in iv. 3. 28. Glus also remained: cf. ii. 1. 3, 5. — Ελεγον, φαίη: the first takes a clause with

6τι, the second the inf. (G. 260, N. 1). — βελτίους, of higher rank. — ούς ούκ ἀν ἀνασχέσθαι: for ot ούκ ἀν ἀνάσχοιντο, a rel. clause with the inf. by assimilation (G. 260, 2, N. 2). — αὐτοῦ βασιλεύοντος: pred. part. after a verb of enduring (G. 279, 1). For the case see G. 171, 2. Cf. further Moods and Tenses, § 112, 2, N. 2. — ἀλλ' εἰ, κ. τ. λ.: a change to the direct discourse. — ἡδη, immediately. — εἰ δὲ μἡ, otherwise, i. e. if you do not come, = ἀλν δὲ μἡ ἡκητε. See § 2. In such alternatives, εἰ δὲ μἡ is regularly used in the second clause, even when a subjunctive or an affirmative verb would be required if the ellipsis were supplied. See Moods and Tenses, § 52, 1, N. 2. — αὐτός (G. 138, N. 8), himself, adj. pron. emphasizing the omitted subj. of ἀπιένει, which is fut. in force (G. 200, N. 3 b).

2. ούτω: with ref. to what follows as well as to what precedes. — χρή ποιείν: sc. ήμᾶς, referring to both Greeks and barbarians. — ώσπερ λέγετε: understand before this χρή ήμᾶς ήκειν τής νυκτός. — εἰ δὲ μή: see note on εἰ δὲ μή in § 1. — πράττετε is more animated than χρή ύμᾶς πράττεν would have been. — ὁποῖόν τι: τὶ adds to the indefiniteness of ὁποῖον, whatsoever. — οὐδέ, i. e. not even to the friendly barbarians, just as before he had sent

Phalinus off without satisfying him (ii. 1. 23, end).

3. Usa: purpose (G. 265). Construe with our tylyvero, did not result (favorably) for going. This phrase is interpreted by kald he at the end of the section. — apa, as it seems. — in miss, between. Cf. i. 7. 6, and note. — rand-ropos (G. 131, 1, N.).

Page 41. — οὐ μὰν δή, nor yet indeed. — γέ: force? — οἰόν τε: sc. ἐστίν,

is it possible (G. 151, N. 42). — totiv: accent?

4. δειπνεῖν: explanatory of ὧδε ποιεῖν. The infinitive const. changes to the imperative in συσκενάζεσθε, κ. τ. λ. Cf. πράττετε in § 2, and note. — σημήνη: cf. ἐσάλπιγξε in i. 2. 17, and note. — ὡς ἀναπαύεσθαι (with σημήνη), shall give the signal for going to rest (G. 266, Ν. 1). — τὸ δεύτερον: cogn. acc. to σημήνη to be supplied. — ἀνατίθεσθε: mid. (G. 199, 3). — ἐπὶ τῷ τρίτῳ, at the third signal. — τῷ ἡγουμένο, the van (neut.) = τοίς ἡγουμένοις. — πρός, towards: note that the genitive follows (G. 191, VI. 6, 1 α). — τὰ ὅπλα = τοὺς ὁπλίτας. Cf. ἀσπίς in i. 7. 10.

5. τὸ λοιπόν: adv. (G. 160, 2). — δεῖ: sc. φρονεῖν.

6. This entire section is thought by many to be an interpolation.— άριθμὸς τῆς ὁδοῦ, amount of the way, distance.— τῆς Ἰωνίας, in Ionia (G. 167, 6).— μάχης, scene of the battle, battle-field. So below.— ἐλέγοντο είναι, there were said to be, it was said that there were.

7. erel σκότος eyevero, when it became dark (G. 134, N. 1c). Cf. ήμέρο eyevero in § 13, and όψε ήν in § 16. — els. ώς: cf. note on els in i. 2. 3.

8. τοις άλλοις: dative (G. 184, 3) after ήγειτο in place of the genitive (G. 171, 3). — κατά τὰ παρηγγελμένα, in accordance with his previous instructions. For these see § 4. — παρὰ 'Αριαίον: why acc.? — μέσας νίκτας: cf. note on i. 7. 1. — ἐν ... δπλα, halting under arms in line of battle. Cf. i. 5. 14, and note. Θέμενοι modifies the following nominatives, the officers being said to halt when they order their men to do so. — οἰ κράτιστοι, the highest in rank. Cf. βελτίους in § 1. — μήτε ... τέ, not only not

... but also: the correlatives are merely τε... τε. — προδώσειν, ξσεσθαι, ήγήσεσθαι: quoted (G. 202, 3 a). — προσ-ώμοσαν, swore besides (G. 191, VI. 6, end).

9. els dowica, i. e. the blood was caught in the hollow of a shield. — oi

"Ελληνες, οι βάρβαροι: subjects of ώμοσαν.

10. επεί δε τὰ πιστὰ εγένετο, but when the pledges had been given (aor. with force of plup.); with the pledge here given (an oath and offering) cf. ii. 3. 28, where the pledge is an oath and the giving and taking of the right hand, and iv. 8. 7, where it is an oath and the exchange of spears.

Page 42. — πότερον... ή: how used? — ήνπερ: sc. ὁδόν, and for the construction of this accusative with ήλθομεν, cf. note on ὁδόν in i. 2. 20.

- 11. ἀπιόντες: prot. = εἰ ἀπίοιμεν (G. 226, 1). παντελώς, utterly, der. from παν-τελής (τέλος). ὑπὸ λιμοῦ: cf. i. 5. 5, and note. ὑπάρχει ἡμῖν, we have to depend on: for the meaning of ὑπάρχω, cf. note on i. 1. 4. ούδὲν τῶν ἐπιτηδείων, nothing in the way of provisions. ἐπτακαίδεκα γάρ: γάρ is doubly related, introducing not only a ground for παντελῶς... ἀπολοίμεθα, but also one of the causes of ὑπάρχει... ἐπιτηδείων. σταθμῶν: the σταθμός is here looked upon as a period of time. Cf. for the case ἡμερῶν in i. 7. 18. ἐγγυτάτω: adj. (G. 141, N. 3; 142, 2). ἔνθα, there. νῦν δ' ἐπινοοῦμεν, i. e. I and those with me. νῦν δέ corresponds to ἡν μὲν ἡλθομεν, and τῶν δ'... ἀπορήσομεν to μακροτέραν μέν. μακροτέραν: sc. δδόν; cf. note on ἡνπερ in § 10. ἐπιτηδείων: why genitive?
- 12. πορευτέον: sc. έστί (G. 281, 2). σταθμούs: cognate acc. to πορευτέον, we must make our first marches, lit. march our first marches. ώς ... μακροτάτους, as long as possible. Cf. note on i. 1. 6, and ώς πλείστον just below. μακροτάτους is predicate (cf. G. 142, 3). ἀποσπασθώμεν: explain the accent and mood. στρατεύματος: why genitive? ἄπαξ: cf. note on i. 9. 10. δύο: here indeclinable (G. 77, 1, N. 1). ἡμερῶν: genof measure (G. 167, 3). ἀπόσχωμεν: why subj.? οὐκέτι μὴ δύνηται: emphatic fut. affirmation (G. 257). στρατεύματι: dat. of accompaniment (G. 188, 5), equiv. to ἐὰν ἔχη όλίγον στράτευμα, corresp. to πολὺν δ' ἔχων (below) = ἐὰν ἔχη. σπανιεῖ: fut. of σπανίω (G. 110, II. N. 1 c). ἔγωγε is expressed for emphasis, and further emphasized by γέ and by its position.
- 13. *Hy δυναμένη, amounted to, meant: οὐδὲν ἄλλο δυναμένη stands like a pred. adjective after ἡν, the expression differing little from ἐδύνατο. στρατηγία, plan of operations. ἀποδρᾶναι ἡ ἀποφυγεῖν: cf. i. 4. 8, and note. τὸν ἡλιον, ἡλίφ: cf. note on ἡλίφ in ii. 1. 3. τοῦτο: cf. ἐψεύσθη τοῦτο in i. 8. 11, and note.
- 14. **Ετι δέ,** but furthermore. δείλην: cf. note on i. 8. 1. τῶν Ἑλλήνων: depends on the omitted (indefinite) antecedent of old (G. 152). ol μή ἔτυχον: a conditional relative clause (G. 232, 1; 231, end).
- 15. εἰσίν, νέμοιτο: partial change of mood in quotation. Cf. note on i. 10. 5. ἐστρατοπεδεύετο: impf. (not plup.), was encamping. καλ γὰρ καί: an unusual connection of particles, and (they were sure of this) for smoke also, etc.
 - 16. ἀπειρηκότας, were weary, as pf. of ἀπ-αγορεύω, to renounce, give up,

grow weary: the perf. ἀπ-είρηκα, to have grown (and so to be) weary. Cf. i. 5. 3. — οὐ . . . ἀπέκλινε, he did not, however, even (δέ in οὐδέ) turn aside, much less retreat.

Page 43. — εὐθύωρον, straight on, an uncommon word. — εἰς: with ref. to the previous marching into the villages. — καὶ . . . ξύλα, even the very timbers in (from) the houses (G. 191, N. 6). Cf. τοὺς ἐκ τῶν πόλεων in i. 2. 3, and note.

17. δμως: notwithstanding the villages had been pillaged. — τρότφ τυί, after a fashion. — σκοταίοι, in darkness (G. 138, N. 7). — ἐτύγχανον: sc. αὐλιζόμενοι. — ὥστε ἀκούειν, ὥστε ἔφυγον: in the second case the result is stated as an independent fact, rather than merely as a result (G. 266.1:237)

18. καl βασιλεύς, even the King, and not only of έκ τῶν σκηνωμάτων φεύγοντες. — ols (G. 153, with N. 1).

19. τοις Έλλησι: after the compound verb (G. 187). — otor: masculine accusative, subject of γίγνεσθαι, qualem par est fieri.

20. τῶν τότε: sc. κηρύκων. Homer says (*Îliad* v. 786) that Stentor (cf. Eng. stentorian), the "brazen-voiced," was able to shout as loud as fifty other men together. — τούτον: taking up Τολμίδην. — τὰ δπλα: in a Greek camp the arms (heavy shields and spears) were generally stacked in one place. — ὅτι λήψεται: cf. i. 6. 2, and note. — ὅτι ληψεται: conditional relative sentence referring vividly to the future (G. 232, 3). — τάλαντον ἀργυρίου: cf. i. 7. 18.

21. els τάξιν τὰ ὅπλα τίθεσθαι, to get under arms in (lit. into) line of battle. Cf. i. 5. 14, and note. — ήπερ είχον, just as they were (or stood). — ή μάχη, i. e. the battle of Cunaxa.

CHAPTER III.

SYNOPSIS: At sunrise the King sends heralds to propose a truce (1). Clearchus arranges the army so as to present the most formidable appearance, and, coming forward (2, 3), asks what they want (4). He directs them to tell the King that they must fight first, as the Greeks have had no breakfast (5). The heralds depart, but soon return with word that, if the truce (which is to be general) should be concluded, the Greeks will be furnished provisions (6, 7). Clearchus thinks best to conclude the truce, and commands the heralds to lead the way (8, 9). They come upon ditches and canals, over which they are obliged to construct bridges (10). Clearchus punishes those who loiter, and himself takes part in the work (11), so that the older men also give their assistance (12). Clearchus suspects that the King has flooded the plain with a purpose (13). They arrive at certain villages where they procure provisions (14-16). They remain here three days, and Tissaphernes comes to confer with them (17), and says that he has asked the King to allow him to lead them back to Greece (18, 19), but that the King wishes to know why they took the field against him (20). Clearchus explains how they were drawn into the expedition (21, 22), but says that now, however, they wish simply to return (23). Tissaphernes reports this to the King (24), and on the third day returns saying that the King consents to his leading them home in safety (25). He swears on his part to do this faithfully and to furnish provisions; and the Greeks swear to do no harm to the country on their way (26-28). Tissaphernes then goes back to the King, promising to return after completing his preparations (29).

- 1. °O . . . έγραψα: in ii. 2. 18. τῷδε, from what follows (G. 188, 1; 148, N. 1). πέμπων: sc. κήρυκας (cf. ii. 1. 7).
- 2. τους προφύλακας, the pickets.— ἐξήτουν: diff. in use between this word and αιτέω on the one hand and ἐρωτάω on the other?— τυχών, ἐπισκοπῶν: classify these partic.— εἶπε, told. Cf. ἔλεγε θαρρεῖν in i. 3. 8, and note.— ἄχρι ἄν σχολάση: on the principle of indirect discourse we might have ἄχρι σχολάσειε (G. 248, 3).
- 3. κατέστησε, had drawn up. ὅστε... πυκνήν, so that it should be (G. 266, 2) well arranged to be seen (G. 261, 2) everywhere as a compact line (i. e. to have this appearance in all parts).
- Page 44. $\mu\eta\delta\epsilon\nu\alpha$: why not observed: $\epsilon\nu\alpha$: in the same construction with the preceding $\xi\chi\epsilon\nu$. $\tau\epsilon$, $\tau\epsilon$: the first $\tau\epsilon$ is correlative to the $\kappa\alpha$ before $\tau\delta\epsilon$ allows; the second, to the $\kappa\alpha$ before $\epsilon\nu\epsilon$ decreases. $\tau\epsilon\nu\tau$, i. e. $\tau\rho$ or ϵ .
- 4. πρός, in front of (G. 191, VI. 6). ήκοιεν, had come, the direct form is ήκομεν (G. 200, N. 3) ανδρες οίτινες ἐσόμεθα (G. 247, N. 1). See Moods and Tenses, § 74, 1, N. 1.
- 5. μάχης: genitive of want (G. 172, 1).— ὁ τολμήσων, the man that will dare (G. 276, 2), subj. of the preceding έστιν.— μη πορίσας = ἐὰν μη πορίση (G. 226, 1).— Notice ἄριστον at both beginning and end of the last sentence.
- 6. \$: the antecedent is the preceding sentence, ήκον ταχό. δοκοίν, ήκοιν: the direct discourse would show the person of each verb: εἰκότα δοκείτε... καὶ ήκομεν... οῦ ἀξουσιν ἔνθεν ἔξετε. οῦ... ἐπιτήδεια, who would conduct them (the purpose for which the guides were brought), if there should be a truce, to a place (sc. ἐκεῦτε) from which they would get (the object in view) provisions. For this use of the fut. ind. with relative words (here οῦ and ἔνθεν) to express purpose or object, see G. 236, with N. 3. For the partial change of mood in the quoted sentence ὅτι... ἐπιτήδεια, see note on ὅτι... βασιλεῖ in § 4.
- 7. cl... ἀπιοθοίν, whether he was making a truce merely (αὐτοῖς) for the men (as they were) coming and going, i. e. for the King's envoys. The direct question was σπένδομα... ή ... ξσονται. τοῖς ἄλλοις (G. 184, 3 or 4). διαγγελθη̂: why subjunctive? Force of διά?
- 8. μεταστησάμενος, had them retire, and, etc. (G. 191, VI. 3, end). εδόκει ποιείσθαι: cf. εδόκει πορεύεσθαι in i. 2. 1, and note. καθ' ήσυχίαν, i. e. without being harassed by the enemy. Force of the suffix in ήσυχία: ἐπί, after, in order to get, involving the idea of purpose, but below, in § 9 at the end, πρός in the sense simply of to.
- 9. διατρίψω (sc. χρόνον). ἀποδόξη: why subj.? For the force of ἀπό, cf. ἀπο-ψηφίσωνται in i. 4. 15, and note. καιρός, proper time, whereas χρόνος is time in general.

10. et μίν: correlated by Κλίαρχος μέντοι. — τάφροις: cf. for the case. ets. i. 8. 1. — αὐλῶσιν, canals. — eis μη δύνασθαι, so that they were not able, is with the inf. to express result (G. 266, n. 1). Cf. i. 5. 10, and note. — ἐποιοῦντο: sc. γεφύρας. — ήσαν έκπεπτωκότες: periphrastic pluperfect (G. 118, 4), which makes the idea of being on the ground more prominent

than that of falling.

Page 45.—11. Κλέαρχον... ἐπεστάτει: lit. to learn Clearchus well, how he commanded. Cf. note on τῶν βαρβάρων, i. 1. 5, and also i. 6. 5.—τὸ δόρυ, his spear, but in the next line βακτηρίαν, a staff or stick, without the art., because the staff was no part of his regular equipment as a soldier. Give the stem from which βακτηρία is derived.—εὶ δοκοίη: why opt.?—τὸν ἐπιτήδειον: sc. παίειν (G. 261, 1).—ἔπαισεν ἄν: an iterative acrist (G. 206). For the use of the stick in Spartan military discipline, see i. 5. 11, and note.—αὐτὸς προσελάμβανεν, took hold himself.—μη οὐ (G. 283, 7): the μή negatives the following inf. regularly; the οὐ (here very irregular) strengthens the neg. idea underlying aloχύνην είναι, were ashamed, were un-willing (Moods and Tenses, § 95, 2, N. 1, Rem.).

12. πρός: cf. i. 9. 20. It is doubtful whether we should read αὐτοῦ or αὐτο. MSS. αὐτον.—οἰ... γεγονότες here must mean those that were thirty years old and less, which would regularly be οἰ εἰς τριάκοντα ἔτη (as in vii. 3. 46). For the case of ἔτη, see G. 161.—σπουδάζοντα, in

earnest. — προσελάμβανον: cf. § 11.

13. ὑποπτεύων: cf. i. 1. 1, and note.—μή: in the direct form οὐ (G. 242, 4).—ἄρδειν: with οἴα (sc. τοιαύτη), on the principle of G. 261, 1: it was not the proper season for watering, etc. Cf. Moods and Tenses, § 93, 1, π. 1.—ἤδη, forthwith, at the very start.—eἰς, with reference to, for.—τούτου ἔνεκα: taking up ἵνα προφαίνοιτο. Cf. G. 215, Rem.—ἀφεικέναι: see ἀφίημι.

14. δθεν: cf. ii. 1. 3, and note, and below, § 16. As an adverb σθεν goes with λαμβάνειν; as a relative it introduces the sentence.— ἀπίδειξαν λαμβάνειν, gave them notice to take.— οἶνος φοινίκων, palm wine. Cf. i. 5. 10.— ὄξος . . . αὐτῶν, a sour (cf. ὀξύς) drink made from the same by

boiling (w, to boil).

15. αύται al βάλανοι, the dates themselves (opposed to the wine, etc.), in partitive appos. (G. 137, N. 2). — τοις οικέταις: with ἀπέκειντο (G. 184, 3). οικέτης, from μοκος (G. 129, 2 b), properly a house-servant. — ἀπέκειντο, were set apart; equiv. to pass. of ἀπετθέσαν, below. — κάλλους: gen. of cause (G. 173, 1). — ήλέκτρου: abridged for ήλέκτρου δύμενς. Cf. the similar case explained in G. 186, N. 2. — τὰς δέ τινας, but some (τινάς) others. — τραγήματα, for sweetmeats, to be eaten at dessert (G. 137, N. 4). — καὶ ήν... ήδὺ μέν, and these (the τραγήματα, G. 135, 2) were α palatable thing (G. 138, N. 2 c) also at a symposium (πότον, not ποτόν). — κεφαλ-αλγές: derivation? See G. 131, 1.

16. τον έγ-κέφαλον, the crown (lit. brain), a large terminal cabbage-like growth at the top of the stem of the palm-tree. — ίδιότητα, peculiar-ity (see G. 129, 7). — ήδονής, flavor. Cf. ήδιό, above. — έξαιρεθείη: why opt. ?

- 600s, entirely (G. 138, N. 7): We sometimes say, it all dried up.

17. δ... ἀδελφός: note the position of the genitives (G. 142, 1). — γυναικός: by name Statīra. — αὐτοῖς: case (G. 186). Cf. Έλλάδι in the next section.

18. γείτων: predicate nom. to οἰκῶ (G. 136; cf. 137, N. 4). — οἰκῶ: see

Hellen. iii. 2. 12, Καρία, ξυθαπερ ὁ Τισσαφέρνους οίκος.

Page 46. — πολλά κἰμήχανα (i. e. καὶ ἀμ.), many difficulties, lit. many and inextricable (straits, G. 141, N. 4): ἀμήχανα = ἐν οἶs οὐδεμία μηχανή. — εὕρημα, α piece of good fortune; from εὐρίσκω (εὐρ-, G. 129, 4). — εἰ δυναίμην: we might have had ἐὰν δύνωμαι (G. 248, 2; 226, 4, N. 1), as the context implies, I thought it would be a εὕρημα, — οἷμαι . . . ἔχειν, for I think it would not be a thankless labor for me (G. 246). For ἀχαρίστως ἄν ἔχειν, cf. note on i. 1. 5, end. — πρὸς ὑμῶν: as if a passive had preceded in place of ἀχαρίστως ἔχειν.

19. ἐπιστρατεύοντα: quoted after ήγγελα (G. 280). For the fact mentioned, see i. 2. 4. — και μόνος, κ. τ. λ.: cf. i. 10. 7 and 8. — σὺν τοῖσδε:

with a gesture. — αὐτῶ: the King.

20. βουλεύσεσθαι: what other tenses might be used? (G. 203, N. 2).—
εὐ-πρακτότερον: verbal adj. (G. 117, 3) in the comparative. The subj. of
εὐπρακτότερον ἢ is διαπράξασθαι understood, the διαπράξασθαι expressed
being the object of δύνωμαι.

21. μεταστάντες: second aor. Cf. μεταστησάμενος in § 8. — Κλέαρχος δ' Ελεγεν, i. e. Clearchus was their spokesman. — ώς βασιλεῖ πολεμήσοντες, with the intention of warring with the King (G. 186, N. 1). When, as here, the subject of the leading verb is also the speaker (cf. G. 277, N. 2), ώς simply emphasizes the cause or purpose denoted by the participle.

22. The speaker is referring in this section, probably, to the agreement entered into at Thapsacus, i. 4. 11-13.—θεούς, ἀνθρώπους: objects of τίσχύν-θημεν (G. 158, N. 2). The infinitive προδούναι is a second obj. of the same verb (G. 260, 1).— παρέχοντες (sc. αὐτῷ), when we had offered (G. 204, N. 1).

-- εὖ ποιεῖν: purpose (G. 265; 165, N. 1).

23. ἐπεί: here, since; above, in § 22, when. — βασιλεί ... ἀρχῆς: cf. ii. 1. 11. — τὴν χώραν κακῶς ποιεῖν: cf. i. 4. 8, and note. Cf. below, ἡμᾶς εδ ποιῶν. — εἴ τις ... λυποίη, i. e. if no one should molest us: τὶς is like French on and German man, with no exact English equivalent. — ἀδικοῦντα: sc. τινά, and cf. βουλευομένους in i. 1. 7. — ἡμᾶς ... ὑπάρχη, shall take the first step also (και) in doing us good (G. 279, 1), καὶ εὖ ποιῶν emphatically opposed to ἀδικοῦντα. — εὖ ποιοῦντες (G. 277, 2).

Page 47. — 24. ήκω: mood? — ai ... μενόντων, let the truce continue. — άγορὰν παρέξομεν, will provide a market, i. e. an opportunity for the

Greeks to buy provisions.

25. els: cf. els ξω, i. 7. 1, and note. — διαπεπραγμένος (cf. διαπράξασθαι in § 20): with δοθήναι as its object. — δοθήναι αὐτῷ: cf. the corresponding active δοῦναι ἐμοί in § 18. — καίπερ: with the following concessive part. (G. 277, n. 1 b). — ἄξιον βασιλεῖ, befitting the King (G. 185; 184, 2). Cf. G. 178, n.

26. τέλος: cf. i. 10. 13. — παρέξειν: sc. ήμας. The inf. is quoted after

the idea of promising in πιστά (G. 202, 3 a). So ἀπάξειν. — δπου δ' ἄν μή: why not ού?

- 27. πορεύσεσθαι, ξειν: both quoted after ὁμόσαι. Cf. the two future infinitives in § 26. ώς δια φιλίας (sc. χώρας), as (you would go) through a friendly country.
- 28. ταθτα έδοξε: cf. note on i. 3. 20. ώμοσαν . . . έδοσαν: cf. note on πιστά in ii. 2. 10.
- 29. 🐝 βασιλέα: cf. i. 2. 4. διαπράξωμαι, shall have accomplished, with future perfect force (Moods and Tenses, § 20, N. 1). δ δέσμαι: sc. διαπράξασθαι. ώς ἀπάξων καὶ ἀπιών (G. 200, N. 3 b): cf. note on ώς πολεμήσοντες in § 21.

CHAPTER IV.

SYNOPSIS: The Greeks and Ariaeus remain encamped near each other for more than twenty days, during which time the barbarians receive visits from their friends (1). The Greeks grow uneasy and ask their generals why they remain, and express their suspicions of the King's intentions (2-4). Clearchus answers that it will not do to go away, as that would break the truce and they would be left without provisions, guide, or friends (5); that, moreover, the Euphrates bars their way, and that they have no cavalry (6). He declares his faith in the King's oath (7). Tissaphernes and Orontas arrive with their armies (8). The Greeks proceed with Tissaphernes as guide (9), but are suspicious of the Persians, and march apart from them. Mistrust increases on both sides, and they sometimes come to blows (10, 11). They arrive at the wall of Media (12). and from thence a march of two days brings them to the Tigris. The Greeks encamp near Sitace, and the barbarians cross the river (13, 14). After supper a man brings a warning from Ariaeus to the Greeks to beware of a nightattack, and to guard the bridge over the Tigris (15-17). Clearchus is greatly alarmed (18); but the story is observed to be inconsistent (19, 20), and after questioning the messenger it is concluded that he has been sent with an ulterior object (21, 22). Nevertheless, a guard is sent to the bridge (23). At daybreak the Greeks cross the bridge (24), and proceed in four days to the river Physcus. Near Opis they are met by an illegitimate brother of the King, who views them as they pass, and is amazed at their number (25, 26). They proceed through Media, plundering the villages of Parysatis (27), and along the right bank of the Tigris, procuring provisions from Caenae, a city across the river (28).

- 1. εἴκοσιν: sc. ἡμέρας. οἱ ἄλλοι ἀναγκαῖοι, his other relatives: ἀναγκαῖος (from ἀνάγκη, see G. 129, 12) is the Lat. necessarius. δεξιάς, assurances, pledged by the person who brought them with the right hand. μὴ . . αὐτοῖς, that the King would bear them no ill-will (μνησι-κακήσειν: μιμνήσκω, stem μνα-, and κακός). The inf. is quoted after δεξιάς; cf. παρέξειν in ii. 3. 26. ἐπιστρατείας: gen. of cause (G. 173, 1). τῶν παροιχομένων, of what was past (G. 200, N. 3).
- 2. of περl 'Aριαίον, Ariaeus and those with him (G. 141, N. 3). Cf. of aμφl Τισσαφέρνην, iii. 5. 1. ἔνδηλοι... νοῦν, evidently paid less regard to the Greeks. For προσέχοντες, cf. ἀνιώμενος in i. 2. 11, and note.

- Page 48.—3. † may introduce the second part of an alternative question (G. 282, 5), even when the former part is only implied (here πότερον άλλως έχα). Cf. the use of an in Lat. περί παντὸς ποιήσαιτο: cf. περί πλείστου ποιοῖτο in i. 9. 7, and note. †: subj. of purpose (G. 216). The opt. referring to the future has the force of a primary tense (Moods and Tenses, § 34, 2). στρατεύεν: dependent on φόβος (G. 261, 1, with n. 1). We might have had of άλλοι "Ε. φοβῶνται . . . στρατεύεν. ὑπάγεται: cf. ii. 1. 18. διεσπάρθαι: see διασπείρω and G. 262, 1. ἀλισθῆ: cf. διαπράξωμαι, ii. 3. 29. οὖκ . . . ἡμῖν, it is not possible that he will not attack us, lit. there is not how (introducing the indir. quest.) he will not, etc. (G. 283, 8).
- 4. ἢ... ἀποταχίζα, is either trenching or walling off some point. Cf. the use of τl in i. 10. 16. τοσοίδε, so few: accent (G. 27, 4). ἐπί... αὐτοῦ, at his very doors.
- 5. ἐπὶ πολέμφ = πολεμήσοντες. ἔπειτα, moreover, introducing πρῶτον μέν, αὐθις δέ, etc. ὅθεν, (a place) from which. ἐπισιτιούμεθα: purpose (G. 236). ἄμα and εὐθύς (G. 277, N. 1) both qualify ἀφεστήξει, which is a future perfect (G. 110, IV. c, N. 2; 200, N. 9). Cf. below, λελείψεται. ὄντες: sc. φίλοι.
- 6. ποταμός: emphatic, as if he had said, but as to rivers, I don't know whether (el), etc.— διαβατέος: the verbal in -τέος used personally (G. 281, 1).— οὐ μὶν δή: cf. i. 9. 13, and note.— ἄν, i. e. ἐάν.— οὐ . . . ἐἰσιν: implying also, nor will there be.— τῶν δὲ . . . ἄξιοι, whereas the enemy's horse are very numerous (lit. the most, compared with those of other nations) and very efficient.— νικῶντες = εἰ νικῷμεν; but ἡττωμένων, to which σωθήναι is apod., = ἐἀν ἡττωμέδα, or perhaps εἰ ἡττώμεθα (see Moods and Tenses, § 54, 2 b).— οἰόν τε: sc. ἐστίν.
- 7. σύμμαχα, helps. 6 τι, on what account (G. 160, 2; 149, 22). αὐτόν: repeating βασιλέα. θεούς: cf. θεούς in ii. 3. 22, and G. 158, N. 2.
- Page 49.—8. Δε ἀπιών (G. 277, N. 2): here the writer and the subj. of the leading verb are not the same person (cf. note on Δε πολεμήσοντες in ii. 3. 21, and ii. 3. 29), so that ἀπιών expresses the intention professed by Tissaphernes. There is nothing in the use of Δε to indicate the historian's opinion as to the honesty of this profession. See note on Δε βοηθήσων in § 25.— εἰς οἶκον = οἴκαδε: see note on οἰκῶ in ii. 3. 18. Besides Caria he now had the satrapy of Cyrus.— ἡγε, i. e. Orontas. Cf. iii. 4. 13.— ἐπὶ γάμφ, in marriage, as his wife.
- 10. airol ... exépour, proceeded [themselves] by themselves. ἐστρατοπεδεύοντο: the Greeks and barbarians. ἄσπερ πολεμίους (sc. φυλαττόμενοι), just as (if they were quarding against) enemies (G. 277, N. 3).
- 11. τοθ αὐτοθ: sc. τόπου, and cf. i. 8. 14. πληγάς ἐνέτεινον: cf. i. 5.
- 12. TEXOS: mentioned in i. 7. 15. If we suppose that the southern part of this wall, which reached from the Tigris to the Euphrates, was in ruins, it is easy to account, first, for Xenophon's not describing it in i. 7. 15, but here; and, secondly, for the King's digging the ditch for the purpose, on

that assumption, of completing the line of defence furnished by the northern part of the wall. In the retreat Tissaphernes led the Greeks westward on the southern side of the ditch, in order that they should not see the rich plain of Babylonia, and so brought them outside of the wall again, which they now pass within (παρήλθον) on their way to the Tigris. — ήν ψκοδομημένον = ψκοδόμητο (G. 118, 4). — κειμέναις, lying; we say laid. — ποδών: why gen.? — μήκος δ' έλέγετο, but in length, it was said, etc.

13. την δ'... ἐπτά, and the other (by its having been) bridged over (means, G. 277, 2) with seven boats. See note on § 24. — ἦσαν ἀπό: cf. εἰσὶν ἐκ in i. 2. 7. — ὥσπερ: sc. κατατέτμηνται.

14. δένδρων: with παράδεισος (G. 167, 4). If it went with δασίος it would be δένδροις (cf. iv. 7. 6). — οἱ δὲ βάρβαροι: sc. ἐσκήνησαν.

Page 50.—15. Eruxov... Sures, happened to be walking.—πρὸ τῶν ὅπλων: cf. note on ii. 2. 20.—οὐκ ἔζήτει, did not ask for, ask to see.—καὶ ταῦτα ὧν: cf. i. 4. 12, and note.

16. 8π: introducing direct discourse. Cf. i. 6. 8, end, and note.—
"Επεμψε: agreement (G. 135, N. 1). — πιστοί: cf. note on i. 5. 15. — μή επιθώνται (G. 216).

17. Δε διανοείται, since T. intends, etc.; but in the next line Δε, in order that. — της διώρυχος: the second of the two mentioned in § 13; over this there was only a pontoon bridge, which could be destroyed easily.

19. νεανίσκος τις: conjectured to have been Xenophon himself. — ούκ ἀκόλουθα, inconsistent. — τό τε ἐπιθήσεσθαι καὶ λύσειν, i. e. the two stories of an intention to attack, and at the same time to destroy the bridge: we should expect τὸ also before λύσειν. For the unusual fut. inf. see G. 202, 3 &; also Moods and Tenses, § 27, N. 2 b. — νικᾶν: sc. αὐτούς as subject. — τί δεί... γέφυραν: why need they destroy the bridge? implying what good will it do them, etc.? It is thus a proper apod. to the future prot. ἐὰν ... νικᾶντ (G. 223). — ἄν (i. e. ἐὰν) ἄστιν, ἔχοιμεν ἄν: a subj. in the prot. (G. 223), with an opt. with ἄν in the apod. (G. 224), the latter belonging to an implied prot. in the opt., such as, if we should wish to escape (G. 227, I; Moods and Tenses, § 54, 1 a²). The οὐ in οὐδί, not even, modifies ἔχοιμεν ἄν, the meaning being, even if there are (shall be) many bridges, we should not know, etc. Cf. for this meaning of οὐκ ἔχω, i. 7. 7, and note; and see also οὐχ ἔξουστν in § 20.

22. ὑποπέμψειαν, had sent with a false message (ὑπό): the dir. form was ὑπέπεμψαν (G. 243). — ἔνθεν μέν, ἔνθεν δέ, on this side, on that. — πολλής . . . ἐνόντων, since it was extensive and fertile, and since there were men in it to work it.

Page **51.** — ε τις βούλοιτο: might have been ε άν τις βούληται (G. 248, N.).

23. ἐπὶ μέντοι... ὅμως, yet they nevertheless, etc., i. e. notwithstanding that they now knew the man's statements were false. Cf. ii. 2. 17.— ἀπήγγελλον, i. e. the next morning.

24. ἐξευγμένην: the Greek could say ζευγυύναι γέφυραν (G. 159), to build (lit. join) a bridge, or ζευγυύναι ποταμόν (or διώρυχα), to bridge a river (or

(channel); for the latter see § 13. — ώς... πεφυλαγμένως, as guardedly as possible: supply ήν with οἰόν τε (= δυνατόν). — τῶν παρὰ Τισσαφέρνους Ἑλ.: cf. τῶν παρὰ βασιλέως, i. 1. 5, and note. — διαβαινόντων (sc. αὐτῶν): we should expect the dat. after έπιθήσεσθαι, rather than the gen. absolute. In the same way διαβαινόντων occurs in the next line, notwithstanding the following αὐτοῖς. — σκοπῶν: participle. — διαβαίνοιον: in the direct form διαβαίνουτο (G. 243), to see whether they were crossing. — ἄχετο ἀπελαύνων, went riding off (G. 279, 4, N.); ἄχετο, lit. was off (G. 200, N. 3).

26. εἰς δύο, two abreast (G. 191, III. 1 c). They marched by in column.

— ἄλλοτε... ἐφιστάμενος, halting now and then. — τὸ ἡγούμενον (object): cf. ii. 2. 4, and note. — ἐπιστήσειε: why opt.? — ἐπίστασιν: force of the suffix σις? — ἐκπεπληχθαι: see note on i. 5. 13.

27. Κύρφ ἐπεγγελῶν, insulting Cyrus (G. 184, 2) besides (ἐπί), i. e. besides gratifying the Greeks. Cf. ἐπι-λέγειν, i. 9. 26. — διαρπάσαι . . . ἐπέτρεψε: cf. i. 2. 19, and note. — πλην ἀνδραπόδων, i. e. except that the men in them were not to be made slaves.

CHAPTER V.

SYNOPSIS: They arrive at the river Zapatas, and Clearchus sends a messenger to Tissaphernes and requests an interview (1, 2). When they meet, Clearchus expresses his hope that they shall be able to dispel the mutual distrust of the Greeks and barbarians (3, 4); mentions cases where great evil has been done through misunderstanding (5, 6); refers to their oaths and the vengeance of the Gods should they break them (7); details the facts which render it necessary for the Greeks to retain the friendship of the Persians (8-12), and the advantages to the barbarians of an alliance with his Greek army (13, 14); and finally he asks to know who has excited the suspicions against them (15). Tissaphernes assures Clearchus that the Greeks have no cause for distrust (16), showing how completely they are in the power of the Persians (17-19), and how unnecessary it would be for the latter to resort to perjury if they wished to destroy their former enemies (20, 21). He expresses great personal friendship for the Greeks, and hints at an especial service they may do for him (22, 23). Clearchus believes him sincere, and when he promises to disclose the names of those who have sought to create distrust between them, if Clearchus with the rest of the generals will come to him, the Greek general consents (24-26). The next day he returns to camp and states what has been agreed upon, and, though opposed by some of the soldiers, finally persuades five of the generals and twenty captains to accompany him (27-30). The generals are invited to enter the tent of Tissaphernes, and not long after they are seized and those without murdered Nicarchus alone escapes, and flees terribly wounded to the Greeks (33), who run to arms (34). Ariaeus with 300 Persians approaches the camp, and calls for some general or captain (35, 36). Cleanor, Sophaenetus, and Xenophon come forward (37). Ariaeus tells them that Clearchus, having violated the truce, is dead, but that Proxenus and Menon are in great honor, and that the King demands their arms (38). In answer Cleanor reproaches him for his treachery, and Xenophon skilfully asks that Proxenus and Menon may be sent to the Greeks to advise them (39-41). The barbarians leave without making answer (42).

Page 52. — 1. irrofla, feelings of distrust. — pavepa, pred. to ipalve-

To, is specially opposed to imobia.

2. Τισσαφέρνα: cf. τούτφ in i. 1. 9. — el δύναιτο, κ. τ. λ. (G. 248, 2), in case he could in any way stop, etc. The apod., suggested by wasca, would be Iva waiver or the like. See Moods and Tenses, § 53, N. 2, for further details of this important construction. — πρλν γενέσθαι (G. 274). фойута (G. 277, 3).

3. Τισσαφέρνη: a heteroclite voc. (G. 60, 1 b). — άδικήσειν: cf. μνησικακήσειν in ii. 4. 1, and note. — φυλαττόμενον ήμας, are on your guard against us (G. 280). — is moderlous, as (you would be against) an enemy.

- 4. οὐ δύναμαι οὕτε: we should expect οὕτε δύναμαι to correspond to ἐγώ τε οίδα. See note on μήτε... τε in ii. 2. 8. — πειρώμενον (G. 280). — ότι ... où bév, that we on our part do not even think of any such thing (G. 280, N. 3). — els dóyous son eddeir, to have an interview with you (G. 186, N. 1, end). — εί δυναίμεθα (G. 248, N.). Cf. § 2. — άλλήλων (G. 174).
- 5. έκ, in consequence of. of . . . ἐποίησαν: we should expect φοβηθέντας ... βουλομένους ... ποιήσαντας (G. 280), but such an accumulation of participles would be harsh. — \$660001: sc. noingavrés 71 (G. 279, 4). μέλλοντας, intending, transitively. — αδ, i. e. what is more.

6. αγνωμοσύνας, misunderstandings (G. 129, 7).

7. πρώτον . . . μέγιστον, for first and chiefly. Cf. i. 3. 10. The correl. of mév is 84 in § 8. — bear (G. 167, 3), onthe (sworn) by the Gods, as we say όμνύναι θεούς. — είναι (G. 263, 1). — τούτων, i. e. τών θεών δρκων (G. 171, 2). — παρημέληκώς (G. 280, N. 2): cf. έψευσμένος, i. 3. 10, and note. τον θεών πόλεμον, the Gods' war (G. 167, 2). — ἀπό, with, by the aid of. φεύγων, flying; but ἀποφύγοι αν, could make his escape. For ἀποφύγοι and ἀποδραίη, cf. i. 4. 8, and note.

Page 53. — δπως . . . άποσταίη, how he could retire to a strong place, i. e. to a place that would prove really exupov against the Gods. For the three apod. with prot. implied, see G. 226, 2 b. — πάντη πάντα: cf. πάντων πάντα in i. 9. 2, and the πανταχή πάντων following.— θεοίς (G. 185; 184, 2). With this section compare Psalm cxxxix. 7-12.

- 8. περί μεν δή: μεν is repeated from πρώτον μεν in § 7. παρ' ούς (i. e. τους θεους) . . . κατεθέμεθα, in whose hands we have deposited the friendship which we have compacted. — τῶν δ' ἀνθρωπίνων, but of human things (G. 168). - έν τῷ παρόντι, in the present crisis.
- 9. πασα όδός, every read; but following, πασα ή όδός, all the way. αύτης: with ούδέν. — φοβερώτατον (G. 138, N. 2 c).
 - 10. ἄλλο τι (sc. ποιοιμέν) αν ή: άλλο τι ή or the simple άλλο τι is

equivalent in asking a question to ov or ἀρα ού, Lat. nonne (G. 282, 3).—
εδ-εργέτην, bene-factor (suff. τα-).— ἐφεδρον, a fresh opponent, a successor in
the contest, prop. of an odd combatant in the public games, who remained
without an adversary when the others had been paired by lot, and sat by (ἐπί
and ἔδρα) ready to engage (of course at a great advantage) with any athlete
who should beat his adversary. — ταῦτα repeats the indirect question.

- 11. τῶν τότε (G. 141, N. 32). δν βούλοιτο (G. 247; 233) might be δν δυ βούληται. ἔχοντα, σώζοντα, σύσαν (G. 280). ἢ . . . ἐχρῆτο, which Cyrus found hostile. ταύτην: repeating τὴν . . . δύναμιν with emphasis.
- 12. τούτων... δντων, but since this is so. δοτις οὐ βούλεται: result (G. 237, N.). άλλα μήν begins the sent. as if the parenthesis έρω... είναι were to be followed by a sentence like και ήμεις ύμας πολλα ώφελειν δυνησόμεθα. (Krüger.) This is really said in other words in § 13 and § 14.
- 13. οῦς νομίζω ἄν παρασχεῖν, whom I think I could render (παράσχοιμι ἄν): cf. i. 3. 6. So παῦσαι ἄν (G. 134, 3). ἐν-οχλοῦντα, disturbing, lit. crowding (ὅχλος) upon (G. 279, 1). οῖς: with τεθυμωμένους, incensed (G. 184, 2). κολάσαισθε: doubtful emendation for κολάσεσθε, made on acc. of ἄν (G. 208, 2). τῆς ... οῦσης = ἢ τῆ ... οῦση.

14. ώς μέγιστος (sc. φίλος), the very greatest: of. note on δτι άπαρασκευότατον, i, 1. 6.

Page 54. — ξχων ύπηρέτας = εἰ ξχοις, κ. τ. λ.: additional protasis to both αν είης and αν άναστρέφοιο. — τῆς χάριτος: with ενεκα. — ἡν αν ξχοιμεν: χάριν ξχω is exactly the Lat. gratiam habeo: cf. note on i. 4. 15.

- 15. οὖτω θαυμαστόν, so surprising. τοὔνομα τίς: a mingling of two constructions, ἤδιστ' ἀν ἀκούσαιμι τίς, κ. τ. λ., and τοὔνομά τινος ὅστις, κ. τ. λ. Rehdantz, however, explains the words: I would gladly hear by name, who is so skilled, etc. ἀπημείφθη, replied, a form found only here. It reminds us of ἀπαμειβόμενος and ἀμείβετο in Homer.
- 16. 'Aλλά: cf. ii. 1. 4, and note.— ήδομαι ἀκούων: cf. ήσθη ἰδών, i. 2. 18.— ἀκούων σου λόγους (G. 171, 2, n. 1).— γιγνώσκων, since you know.— μοι δοκείς must be transl. impers., it seems to me, in order to bring in κακόνους ἀν είναι, that you would be evil-minded, in Eng.— ώς ἀν μάθης (G. 216, n. 2).
- 17. εἰ ἐβουλόμεθα, supposing it was our wish, i. e. when we made the treaty (G. 221); to this the apod. is ἀπορεῖν (= ἀποροῦμεν) quoted after δοκοῦμεν. Cf. ἀπορεῖν ἄν in § 18, and note. ἐν ἢ, by means of which. ἀντιπάσχειν: with κίνδυνος (G. 261, 1); sc. εἴη ἄν.
- 18. ἐπιτίθεσθαι: with ἐπιτηδείων. ἀπορεῖν ἄν (= ἀποροῖμεν ἄν): cf. note on § 16, and ἀπορεῖν in § 17, and note. τοσαῦτα: with a gesture. ὅντα, though they are. ὑμῖν ὅντα πορευτέα, must be crossed by you, quoted after ὁρᾶτε (G. 280): direct form, ὑμῖν πορευτέα ἐστίν (G. 281, 1). Cf. with the active of this const., ὅρη πορεύεσθαι, the note on ὁδον in i. 2. 20. ταμιεύεσθαι, to parcel out, like a steward (ταμίας), and so to have by themselves, to deal with at once, etc.; sc. τοσούτους, antec. of ὁπόσοις.
- 19. ἀλλά, still.— δν κατακαύσαντες (causal).— οὐδ' εἰ, not even if: the οὐ goes with ἀν δύναισθε; the δέ (even), with the conditional clause.

- 20. ξχοντες: conditional (note in the next line μηδένα) = εἰ ξχομεν. For εἰ ξχομεν ἐξελοίμεθα ἄν, see G. 227, 1. ἔπειτα: cf. εἶτα in i. 2. 25, and note. πῶς ἄν . . . ἀν ἐξελοίμεθα (G. 212, 2). πρός (G. 191, VI. 6, 1 a).
- Page **55.** και τούτων, and that too.— οἶτινες ἐθέλουσι: used as if ἀποροί εἰσιν, κ. τ. λ. preceded; we should expect simply ἐθέλειν, to be willing. Cf. ii. 6. 6.
- 22. ἐξόν, when it was possible, acc. absolute (G. 278, 2). ούκ... ήλθομεν, did we not proceed to do it? ἔρως, earnest desire: sc. ἐστί. τούτου refers to ούκ... ήλθομεν. τὸ... ἰσχυρόν: the whole infin. clause stands as an object acc. after the verbal idea in ἔρως: trans. my desire that I may secure the confidence of the Greeks (cf. note on i. 7. 4, end), and with that mercenary force (G. 154) with which (G. 188, 5) C. made his expedition... with this (τούτω) I may return to the coast, etc. μισθοδοσίας and εὐφγεσίας (see G. 129, 3) are accusatives.
- 23. δσα: with χρήσιμοι (G. 160, 1). ἐστέ, are by anticipation, and so for ἔσεσθε. τὰ μὲν . . . εἶπας, some you also have mentioned. τιάραν: a steeple-shaped head-dress of distinguished Persians, worn upright (ὀρθήν) only by the King; when worn by others, the point was bent forward. τὴν δ' . . . ἔχοι (se. ὀρθήν): as it was the outward sign of royalty to wear the tiara upright on the head, so wearing it upright in the heart means aspiring to royal dignity, i. e. bearing the royal symbol in the heart, though not on the head. T. thus intimates his intention to revolt from the King by the aid of the Greeks, in order to blind Clearchus to his real plans.
- 24. εἶπεν (i. e. Clearchus): repeated in ἔφη. οὐκοῦν, therefore, in questions implies an affirm. answer, and is generally to be rendered by not then.
 τοιούτων ὑπαρχόντων, when such grounds exist. παθεῖν (G. 261, 1).
- 25. oi...λοχαγοί: in app. to the subj. of βούλεσθε. έλθετν ἐν τῷ ἐμφανες, i. e. so that it shall be apparent to both armies that we trust one another. Cf. ἐν τῷ φανερῷ in i. 3. 21.
- 26. σοί (accented) is emphatic.— að, in turn.— δθεν, from what quarter. 27. ἐκ, after, in consequence of, Germ. in Folge. Cf. i. 3. 11.— δηλός τ΄ ῆν οἰόμενος: cf. i. 2. 11.— πάνυ φιλικώς διακεῦσθαι, that he was on very friendly terms with.— ἐκελευσε (subj. Tισσ.): sc. ἰέναι.— οι ἀν ἰκεγεθώσι: the verb might have been in what other mood? Could ἐκελευσε have been so changed? See G. 247, with N. 2.— διαβάλλοντες (G. 280).— τῶν Ἑλλήνων: with οί.— οι ... αὐτούς: cf. δν ... αὐτόν in i. 9. 29: αὐτούς is edded for emphasis.
 - 28. αὐτῷ, i. e. Clearchus. ὅπως . . . ຖ (G. 216, 2).
- Page 56. 29. Έχειν τὴν γνώμην, to be devoted. τοὺς παραλυπούντας. troublesome rivals (note the prep.). μὴ ἰέναι, μηδὲ πιστεύειν (G. 260, 1): the underlying idea is that of a command, not that of a statement of fact.
- 30. Ισχυρώς κατέτεινεν, insisted strenuously.— έστε διεπράξαντο (G. 239, 1). ώς εἰς ἀγοράν, i. e. without arms.

- 32. ἀπό, at. οἱ ἔνδον, οἱ ἔξω (G. 141, N. 3²). ῷτινι πάντας: cf. i. 1. 5, and note.
- 33. ίππασίαν: force of the suff.? ἡμφεγνόουν (G. 105, 1, N. 3). εls τὴν γαστέρα: the accusative with reference to the motion of the weapon.
- 36. εἴ τις ... λοχαγός, i. e. whatever general or captain there was (G. 248, 1), direct εἴ τίς ἐστιν, suggests the subject of προσελθείν. ἀπαγγείλωσι: why subjunctive?
- 37. τῶν Ἑλλήνων: depending on the proper names. στρατηγοί μὶν, σὺν αὐτοῖς δέ: the first two are contrasted, as generals, with Xenophon. Ξενοφῶν: cf. iii. 1. 4 sq. τὰ περί, the fate of.
- Page 57. 38. ἐστησαν εἰς ἐπήκοον, got within hearing distance. ἐπιορκῶν, λύων (G. 280). ἔχει τὴν δίκην, has received his deserts. αὐτοῦ (G. 142, 4, n. 3). ἀπαιτεῖ (G. 164). ἐαντοῦ (G. 169, 1). εἶναι: sc. τὰ ὅπλα. δούλου: cf. i. 7. 3. and note.
- 39. Κλεγε δὲ Κλεάνωρ: cf. ii. 3. 21.— 'Ορχομένιος, of Orchomenus, a city of Boeotia, famous in the ancient legends of the Minyae. οἱ ἄλλοι: in app. to ὑμεῖς understood, you others. Cf. § 25. θεούς, ἀνθρώπους: cf. ii. 3. 22, and note. οἴτινες ἀπολωλέκατε, ἔρχεσθε: causal (G. 238). ἡμῖν: with ὁμόσαντες; cf. οἰς, below. τοὺς αὐτούς (sc. ἡμῖν), the same that we should: the position of ἡμῖν expressed forbids its being taken with τοὺς αὐτούς. φίλους καὶ ἐχθρούς (G. 137, Ν. 4). νομιεῖν (G. 110, Η. Ν. 1 c) τοὺς ἄλλους ἡμᾶς, the rest of us.
 - 40. γάρ, (we are not that) for. ἐπιβουλεύων: cf. i. 6. 8.
- 41. ἐπὶ τούτοις, upon this. εἰ... ἔλυε (G. 221). Πρόξενος, Μένων: in emphatic position before ἐπείπερ: we should render, but as to P. and M., since indeed they are, etc. εὐεργέται: force of the suffix?

CHAPTER VI.

Biographical Sketches of the Five Generals.

SYNOPSIS: Of the five generals, who after their seizure are taken to Babylon and beheaded, Clearchus was the most prominent; a man well qualified for war and fond of it (1). He fought during the Peloponnesian War against the Athenians, and at its close undertook an expedition to Thrace (2). When ordered to return by the Ephors, he disobeyed (3) and was condemned to death. Being now an exile, he went to Cyrus and received from him 10,000 daries (4), with which he collected an army and plundered the Thracians until summoned to Asia (5). Summary of the evidence that he was fond of war (6) and fitted for it (7). As evidence that he was fitted for command, notwithstanding his gloomy and harsh disposition, he was skilful in providing supplies for his army and an excellent disciplinarian (8-10). In time of danger his soldiers willingly obeyed him, but left him, when the peril was over, for a general of less harsh disposition (11, 12). No one was personally attached to him, but his troops were excellent soldiers (13, 14). He was about fifty years of age when he died (15). -Proxenus was ambitious from boyhood (16). He joined Cyrus, hoping to gain wealth, influence, and a great name (17), but was unwilling to acquire any of

these by unjust means (18). He was able to command well-disposed men, but could not inspire ordinary soldiers with fear or respect; he was thirty years old when he died (19, 20). — Menon was avaricious, stooping to perjury, falsehood, and deceit to gain his ends (21, 22). He respected and spared an enemy because he was dangerous, but ridiculed and plundered his friends (23, 24). He respected perjury and injustice, but looked upon the pious and truthful as fools (25). He took pride in deceit and ridicule of friends (26), and sought to be honored and courted by showing his power and willingness to do wrong (27). Even in extreme youth he was notoriously licentious (28). He was not put to death with the others, but died like a malefactor, after being tortured alive for a whole year (29). — Agias and Socrates were both courageous in war and faithful to their friends; and at the time of their death each was thirty-five years old (80).

- 1. μέν: cf. μέν in i. 10. 19, and note. σῦτω, so, as above described. τὰς κεφαλάς (G. 197,1, N. 2, last ex.): the corresp. active constr. would be αὐτοῖς ἀποτέμνουσι τὰς κεφαλάς. εἶς: in app. to (part of) στρατηγοί. μέν: correl. to δέ in § 16. ἀμολογουμένως ἐκ πάντων, as was agreed by (cf. ἐκ in i. 1. 6) all. αὐτοῦ (G. 182, 1; 180, 1). δόξας γενέσθαι, i. e. who appeared to have been (lit. to have become or to have shown himself). Cf. with this section i. 9. 1.
 - 2. πόλεμος: the Peloponnesian War (431 404 B. C.).

Page 58. — τοὺς Έλληνας: the Greek colonists in the Thracian Chersonesus. — διαπραξάμενος παρὰ τῶν ἐφόρων, having secured (his object) from the Ephors. — ὡς πολεμήσων: cf. i. 1. 11, and note.

- 3. μετα-γνόντες πως, changing their mind for some reason. ἐφ-οροι (over-seers), Ephors. Ἰσθμοῦ: of Corinth. ῷχετο πλέων: cf. ῷχετο ἀπελαύνων in ii. 4. 24, and note.
- 4. ἐθανατώθη, was condemned to death (G. 130, 3): cf. θάνατος, θνήσκα.

 τελών, magistrates, the ἔφοροι. ἄλλη: no such arguments (λόγοις) are given in the Anabasis. Cf. i. 1. 9, and i. 3. 3, 4. δαρεικούς: cf. note on i. 7. 18.
- 5. ραθυμίαν, a life of ease (ράδιος and θυμός). ἀπὸ ... χρημάτων: cf. i. 1. 9. ἀπὸ τούτου, from this time on. ἔφερε καὶ ἢγε, plundered, or pillaged: φέρω properly of objects that can be carried off, ἄγω of cattle; Lat. ferre et agere. πολεμῶν διεγένετο, went on warring (G. 279, 1).
- 6. φιλο-πολέμου (G. 131, 1): cf. πολεμικός (W. 55, 1, 2, a) in § 7.—
 δστις αίρεῖται: cf. οἴτινες ἐθέλουσι in ii. 5. 21, and note. ξξόν: cf. ii. 5.
 22. αἰσχύνη, βλάβη (see G. 129, 1). αἰρεῖται, chooses. ἄστε πολεμεῖν, i. e. provided that he may be (laboring) in war (G. 266, 2). εἰς παιδικά, upon a favorite. δαπανᾶν, to make outlays.
- 7. ταύτη, herein, in these regards. ήμέρας και νυκτός, by day or night (indifferently, G. 179, 1). άγων: like the two adjectives, with ήν, ready to lead. πανταχοῦ πάντες: cf. ii. 5. 7, and note.
- 8. &ς δυνατόν . . . είχεν, so far as was possible with (i. e. for a man of) such a temper as he certainly (καί) had. ως . . . άλλος: cf. i. 3. 15, and note. δπως έχοι (G. 217, N. 1). αὐτῷ (G. 184, 3, N. 6). ἐμποιήσει τοίς παρούσιν, to inspire in those present (the feeling). ὡς παιστέον είη = ὡς δίοι αὐτοὺς πείθεσθαι, that they must obey (G. 243; 281, 2).

- 9. ἐκ τοῦ... είναι, by being severe (G. 262, 1; 138, N. 8).— ὁρᾶν (G. 261, 2) .— ὡς (G. 266, 2, N. 1). ἔσθ' ὅτε, sometimes. Cf. ἐνίστε just preceding (G. 152, N. 2), and the note on ἡν... οὕς in i. 5. 7. γνώμη, on principle, systematically: note καί before γνώμη.— ἀκολάστου, undisciplined. στρατεύματος... ὄφελος: cf. i. 3. 11.
- 10. λέγειν αὐτὸν ἔφασαν: Xen. states the facts not on his own authority. Cf. i. 9. 23. τὸν ἄρχοντα, his commander. εἰ μέλλοι, if he were either to, etc. (G. 247): the dir. form would be δεῖ φοβεῖσθαι . . . εἰ μέλλα, κ. τ. λ. φυλακάs: why acc.? ἀ-προφασίστως (πρό-φασις), boldly, promptly, lit. without making excuses.
- 11. τὸ στυγνόν, the sternness, gloom (G. 139, 2): cf. τὸ χαλεπόν and τὸ ἐπίχαρι, below.— φαιδρόν: pred. to φαίνεσθαι.— ἐν τοῖς προσώποις (poetic plural): connect with τὸ στυγνόν.— ἐρρωμένον, something strong or vigorous; like vigor.
- 12. **δτε γένοιντο** (G. 233). πρὸς ἄλλον ἀρχομένους ἀπιέναι, i. e. to go away into the service of another. διέκειντο, were disposed. The active is expressed by διατίθημι (i. 1. 5).
 - 13. και γάρ οδν: cf. i. 9. 8.
- Page 59. τεταγμένοι . . . κατεχόμενοι (sc. παρείναι αὐτῷ). σφόδρα . . . ἐχρῆτο (G. 98, N. 2), he found exceedingly obedient, i. e. these yielded him implicit obedience.
- 15. οι μάλα έθέλειν: as we say, did not like very much. ἀμφὶ τά: cf. the note on els in i. 2. 3.
- 16. εὐθύς (G. 277, N. 1). Γοργία: the brilliant rhetorician of Leontini in Sicily, who lived about 485 380 B. c. His fee (ἀργύριον) was 100 minae (about \$1,800).
- 17. ἐπεὶ συνεγένετο αὐτῷ, after he had been his pupil: συνεῖναί τινι often means to be one's pupil or disciple. φίλος... πρώτοις, while he was on friendly terms with those of highest rank. εὐεργετῶν: cf. ἀλεξόμενος in i. 9. 11. φέτο κτήσεσθαι, expected to get (G. 246).
- 18. ἐπιθυμῶν (G. 277, 5). ἔνδηλον . . . είχεν, he moreover made this also evident. τῷ δικαίφ καὶ καλῷ: cf. τὸ στυγνόν in § 11, and note. The principle of G. 139, 2, is illustrated often in this chapter. μή: why do we have μή and not ού?
- 19. καλών κάγαθών: as we should say, "gentlemen." See Lidd. and Scott, s. v. καλο-κάγαθός. alδώ ἐαντοῦ, respect for himself (G. 167, 3). στρατιώταις (G. 187, end; 184, 1). Cf. § 8. στρατιώτας: cf. θεούς in ii. 5. 39, and note. φοβούμενος: what use of the part.? See G. 280, N. 1, and cf. δήλος ἡν ἐπιθυμών in § 21, and στέργων φανερὸς ἡν and ἔνδηλος ἐγίγνετο ἐπιβουλεύων in § 23. See also i. 2. 11, and note.
- 20. πρός τὸ... δοκείν, for being, and having the reputation of being, fit to govern (G. 262, 1). This const. occurs several times below. ἀρχικόν modifies τινά understood, the subject of the infinitives. ἐπαινεῖν (bis): subject of ἀρκεῖν (G. 259). ἐτῶν (G. 169, 3).
- 21. μέγιστον: adverbially with δυναμένοις, the most powerful. άδικῶν: cf. for the tense the note on i. 5. 11. So άδικοῦντα in § 20. μη διδοίη δίκην, might not pay the penalty: cf. έχει την δίκην, ii. 5. 38.

Page **60.** — 22. ὧν (G. 152). — τῷ ἡλιθίφ (G. 186). Ćf. note on § 18, above (at the end).

23. τούτφ, taking up the relative clause, is to be connected in construction with ἐπιβουλεύων. — ἔνδηλος ἐγίγνετο: how different from ἔνδηλος ἡν and ἔνδηλος ἐγένετο? — οὐδενός (G. 177). — τῶν συνόντων, his associates: connect with καταγελῶν; διελέγετο would require the dative (G. 186).

24. povos . . . ov, he thought that he alone (G. 138, N. 8) understood that

it was (G. 280) easiest.

26. ἀγάλλεται ἐπί: below, with ἡγάλλετο, we have the simple dative of cause), τῷ δύνασθαι, κ. τ. λ. (G. 262, 2). For the formation of the three nouns after ἐπί, expressing quality, see G. 129, 7. — ψευδή: from ψευδής, not ψευδός. — τῶν ἀπαιδεύτων: partitive; cf. τῶν στρατευομένων, i. 2. 3, and note. — διαβάλλων τοὺς πρώτους, by slandering those who were already first (in their friendship). — τούτους: takes up the relative clause.

27. τὸ... παρέχεσθαι (G. 199, 2): obj. of έμηχανᾶτο. An obj. clause with δπως would be more common (G. 217).— έκ: cf. § 9.— ήξίου, expedel.— ἐπιδεικνύμενος (G. 277, 2).— ὅτι δύναιτο καὶ ἐθέλοι ἄν: in direct form δύναμαι καὶ ἐθέλοιμι ἄν.— εὐεργεσίαν δὲ κατέλεγεν, and he accounted it

against (the person) an act of kindness (G. 129, 3).

28. τὰ δή ἀφανή ἔξεστι ψεύδεσθαι, i. e. there is room for false statements, it is true, about doubtful matters (G. 159). — τάδε, the following. — παρὰ 'Αριστίππψ: with τυ, cf. for the facts stated i. 1. 10, and i. 2. 6, and note. — ξένων (G. 171, 3). — ήδετο, i. e. Ariaeus.

29. οὐκ ἀπέθανε: to be connected with the genitive absol. above, which

expresses time (G. 277, 1).

Page 61. — κεφαλάς: cf. § 1, and note. — ζων . . . ένιαυτόν, after being

tortured alive for a year.

30. Note the interchange of the dual and plural in this section (G. 33, 1).

— και τούτω: emphatic repetition of the subject in the form of a pronoun.

— αὐτούς is irregularly inserted before ἐμέμφετο, as this verb cannot govern the gen. τούτων, which by its position would naturally be the object of both the clauses with οὕτε. — ἔτη ἀπὸ γενεᾶς, years from birth, years of age.

BOOK THIRD.

HOSTILITIES BETWEEN THE GREEKS AND THE PERSIANS AFTER THE BREAKING OF THE TREATY. — MARCH FROM THE RIVER ZAPATAS TO THE MOUNTAINS OF THE CARDUCHI.

CHAPTER I.

SYNOPSIS: Outline of the preceding narrative (1). After the capture of their leaders the Greeks are greatly perplexed and disheartened (2, 3). There is, however, with the army a certain Xenophon, whom Proxenus had sent for,

promising to make him the friend of Cyrus; and who, after consulting with Socrates and inquiring of the oracle at Delphi (4-7), had repaired to Sardis (8). He was there invited by Cyrus to join him on a proposed incursion against the Pisidians (9), and continued to follow him even after the true object of the expedition was known (10). Xenophon now has a dream (11), which greatly terrifies him (12). On awakening he reviews the situation, and is impressed with the necessity of immediate action (13, 14). He calls together the captains of Proxenus, and shows them how little mercy they may expect if they fall into the power of the King (15-18). He declares that while the truce lasted he envied the King and pitied his companions (19), since their oaths bound them not to take anything unless they paid for it, which few of them were able to Now he proposes that they shall fight for what they need, with the Gods as judges of the combat, who certainly will favor them (21, 22); and urges the greater power of endurance and more resolute minds of the Greeks (23). He exhorts the captains to bravery, and offers to follow or lead as they shall choose (24, 25). All wish him to lead except Apollonides, whose discouraging remarks Xenophon interrupts, showing that their only chance for life is to present a bold front to the King (26-29). Apollonides is expelled from their number, and a meeting of all the generals and captains is called (30-32). When they are assembled, Xenophon is requested to present his opinions (33, 34). He reviews their relations to the King (35); and urges them to show their soldiers that they are courageous (36, 37), to choose new generals (38), and to assemble and encourage the troops, who are exceedingly dejected (39-41); for it is the courageous man alone in battle who is successful (42-44). Chirisophus follows (45), and proposes that they elect the officers at once (46). Xenophou takes the place of Proxenus (47).

- 1. "Oσa... δεδήλωται: see note on ii. 1. 1.— ἀπιόντων: temporal part. denoting time present to ἐγένετο (G. 277, 1; 204). ἐν ταῖς σπονδαῖς, during the truce, belongs to ἐγένετο: see iv. 1. 1.
- 2. ἐπεί is here causal, and takes the pluperfect: when it is temporal, it generally takes the aorist; cf. ἐπεὶ ἐτελεύτησαν in § 1, and see note on i. 1. 3. ἐννοούμενοι μέν with the eight dependent clauses introduced by ὅτι is summed up in ταῦτα ἐννοούμενοι (§ 3), and there is no corresponding clause with δέ. ἐπὶ . . . θύραις, at the King's gates: they were now about 300 miles from Babylon. ἦσαν (G. 243, N. 2). κύκλφ: like the English a-round. παρέξειν ἔμελλεν (G. 118, 6; 202, 3, N.), was to furnish. ἐν μέσφ τῆς οἴκαδε ὁδοῦ, between (them and) the road home. προύδεδωκεσαν (G. 9, 2; 105, 1, N. 1). οἰ . . . βάρβαροι (G. 276, 1): the Persön of Cyrus's army, 100,000 in number, under the command of Ariaeus (cf. i. 7. 10). μόνοι (pred. nom.), left alone. νικῶντες, if they should be victorious (G. 226, 1), = εἰ νικῶν. ἀντῶν is partitive genitive after οὐδείς.
- 3. els την έσπέραν, at evening (properly, on coming to the evening: i. 7. 1). σίτου (G. 171, 2). τὰ ὅπλα, i. e. the place where their arms were stacked, a general term for their quarters. νύκτα (G. 161). ἀνεπαύοντο . . Εκαστος, they lay down where each chanced to be (sc. ων, G. 279, 4): observe the force of the imperfect. πατρίδων, etc. objective genitives after πόθου (G. 167, 3). γονέων (cf. G. 129, 2 a).

- Page 62.—4. Ξενοφών: "The inspiration now fell, happily for the army, on one in whom a full measure of soldierly strength and courage was combined with the education of an Athenian, a democrat, and a philosopher. It is in the true Homeric vein, and in something like Homeric language, that Xenophon describes his dream, or the intervention of Oneiros, sent by Zeus, from which this renovating impulse took its rise." Grote.— μετεπέμψατο, had sent for him.— οἰκοθεν (G. 61): cf. οἰκοι, i. 1. 10, and οἰκαδε, 1. 2. 2.— ξένος, guest-friend: see note on i. 1. 10.— εἰ λθοι . . . ποιήσεν (G. 246; 247): the direct discourse would be ἐἀν ἰλθης, ποιήσεν, ποιήσεν λθη might have been used here, like ἐπαιδάν λήξη in § 9, below.— δν . . . πατρίδος, whom he (Proxenus) himself (G. 145, 1) said he considered of more account to himself than (he did) his country (Boeotia): the copula εἶναι is understood with κρείττω νομίζευ.
- 5. ἀνακοινοῦται, consults (as a friend): cf. the act. ἀνακοινοῦται (below), to communicate with (i. e. τῷ θεῷ). Σωκράτει: the philosopher, Xenophon's master and friend. μὴ · · · · ετη, that it might be matter of accusation by the state (G. 218): the subject of εῖη is Κύρφ · · · γενέσθαι (G. 259): for τι, see G. 160, 2. τοις Λακ.: dat. governed by σύν in συμπολεμήσαι (G. 187). The Spartans were greatly aided by money furnished by Cyrus during the last four years of the Peloponnesian War (408–404 B. C.). See the prefatory note, page 2.— ἐλθόντα, agreeing with αὐτόν understood (G. 138, Ν. 8 b).
- 6. ἐπήρετο: the aor. ἡρόμην (from ξρομαι) is common; but ἐρωτάω is used in Attic Greek for the forms of the present stem. τίνι εὐχόμενος, by sacrifice and prayer to which of the Gods: ἄν qualifies both ἐλθοι and σωθείη (G. 212, 4).— ὁδόν, cognate acc. (G. 159).—καλῶς πράξας: like the English doing well.— ἀνείλεν: see ἀναιρέω.— θεοξε: dat. for acc. by inverse attraction, a rare construction (G. 153, N. 4); or we may consider θεοξε οἰς = οἰς θεοξε, to what Gods.
- 7. Touto: referring to the question whereov... physic. whereov eq. (G. 243). index elval, that he was bound to go (G. 281, 2). howe elv... wopendeln: indirect question (G. 245): the direct form would be wis elvery thou could I go?
- 8. οίς: supply θύσασθαι; the antecedent, if expressed (G. 152), would be (ἐκείνοις) τοῖς θεοῖς (G. 153, N. 1). μέλλοντας (G. 138, N. 2 a). ὁδόν (G. 159, n. 5). συνεστάθη, was introduced.
- 9. συμπρούθυμετο (imperf.), joined in urging.— ἐπειδὰν τάχιστα (quam primum) . . . λήξη . . . ἀποπέμψα (G. 247). ἀποπέμψα, would dismiss him (G. 243; 202, 4): the English idiom does not allow us to follow the Greek and say he said that he will dismiss him; so also we must translate ἐπειδὰν λήξη as if it were ἐπειδὴ λήξειεν, which would be more common after the past tense εἶπε.
- 10. ἐστρατεύετο, went on the expedition. σύτως qualifies **ξαπατηθείς** (G. 277, 2). σόχ, not, however.
- Page 63. φοβούμενος . . . καλ άκοντες (sc. öντες), though fearing, etc. (G. 277, 5). άλλήλων, Κύρου: obj. genitives after αλοχύνην (G. 167, 3).

- 11. λαχών (G. 170, 2, and N.). εδοξεν: first personal, with subject σκηπτός; afterwards understood as an impersonal with λάμπεσθαι, with the subject of which (οἰκίαν understood) πάσαν agrees.
- 12. ἀνηγέρθη, was roused, awoke. πη̂... πη̂, in some respects... in others. ὅτι... τὸ πῦρ is causal, and μὴ οὐ δύναιτο (G. 215, N. 1) depends on ἐφοβεῖτο. βασιλέως: the dream was thought to come from King Zeus. ἀργοιτο was suggested by his being encircled on all sides (κύκλφ) by the fire in his dream.
- 13. ὁποῖόν... ἐστί, but what it amounts to. ἐκ τῶν συμβάντων, from what happened. πρῶτον μέν: the correlative is ἐκ τούτου, § 15. ἐκός, it is likely. ἐl δὲ γενησόμεθα (G. 223, N. 1). ἐπὶ βασιλεῖ, in the King's power. ἐπιδόντας, having experienced (lived to see). τί ἐμποδῶν μὴ οὐχὶ... ἀποθανεῖν; (G. 263, 1, N.; 283, 7).
- 14. δπως άμυνούμεθα, that we may defend ourselves (G. 217). ἄσπφ ἐξόν, as if it were possible (G. 278, 2). ἡσυχίαν (cf. G. 129, 7). ἐγὸ . . . πράξων, from what state then am I expecting the general to come who is to do this? τὸν . . . στρατηγόν = (lit.) the general from what state. Xenophon's reflection was somewhat as follows: my own state (Athens) must supply the man; and if I am not old enough now to undertake the work, I never shall be.
- 15. ἐκ τούτου, upon this: we should expect ἐκ δὲ τούτου (see § 13); but cf. the note on οὖτοι μέν, i. 2. 4. ἐν οἴοις, in what straits (G. 139).
- 16. δήλου δτι = evidently (parenthetical). οὐ πρότερου . . . πρίν, not until (G. 240); cf. μὴ πρόσθεν . . . πρίν in i. 2. 2, and note.
- Page 64. ἐξέφηναν (see ἐκφαίνω), opened war upon us. παρεσκευάσθα, had been got ready (G. 246).
- 17. ὑφησόμεθα, yield ourselves. δs: causal relative (G. 238), since he. ὁμο-μητρίου, ὁμο-πατρίου (G. 129, 12; cf. 132, 3). καί . . . ήδη, even when already dead. ἡμας: subject of παθείν. κηδεμών οδδείς, no protector, to intercede for us (as Cyrus had his mother).— The subj. of ἐστρατείσταμεν is of, understood from the preceding ofs (G. 156, N.).— ώς . . . ποιήστοντες, intending to make him a subject (lit. slave) instead of king. ἄν qualifies παθείν (G. 211).
- 18. ἀρ' οὐκ... ίλθοι, would he not make every effort? τὰ ἔσχατα: cognate accusative (G. 159, N. 4).— αἰκισάμενος: implying both ignominy and torture. τοῦ στρατεῦσαι (G. 262, 2): objective genitive after φόβον. ὅπως... γενησόμεθα (G. 217).
- 19. ἔστε μέν: see ἐπεὶ μέντοι, § 21. οἰκτείρων, μακαρίζων (G. 279, 1). αὐτῶν depends on the four following indirect questions (ὅστρ... ὅσα δέ) as if they were nouns: we might have had ταῦτα αὐτῶν after διαθεώμενος (cf. τὰ τῶν στρατιωτῶν in § 20). ἐσθῆτα, clothing, in general.
- 20. ὁπότε ἐνθυμοίμην (G. 233). τὰ τῶν στρατιωτῶν is explained by ὅτι... κατέχοντας ἡμᾶς, and all that precedes in the section is summed up in ταῦτα λογιζόμενος. But ἥδειν, with ἔχοντας and κατέχοντας (G. 280), breaks off from the construction begun in ὅτι τῶν μέν, forming an independent sentence by anacoluthon (ἀνακολουθία). οὐδενὸς ἡμῦν (G. 184, 2, Ν. 1)

μετείη εί μη πριαίμεθα: in direct discourse, ούδενδς ήμεν μέτεστιν έδν μη πριώμεθα (G. 225; 247). — δτου δ' ἀνησόμεθα, wherewith to buy (G. 178); the antecedent (άργύριον understood) follows έχοντας, I knew that few had, etc. — άλλως... ἀνουμένους, to get supplies in any other way than by purchase, following κατέχοντας.

21. ή ὑποψία, i. e. our present suspicion, with the constant anxiety attending it. — ἐν μέσφ κεῖται . . . ἀθλα, they (τὰ ἀγαθά) lie open to competition as prizes (as in the games): cf. ἐς μέσον τιθέναι (in medio ponere), to offer as a prize, and ἐν μέσφ (in another sense) in § 2. Demosthenes calls certain exposed towns ἀθλα τοῦ πολέμαν κείμενα ἐν μέσφ. — ὁπότεροι ἡμῶν, (for) whichever of us (Greeks or Persians), the antecedent being omitted.— ἀστιν (G. 232, 3). — ἀγωνοθέται (G. 131, 1; 132, 1; 129, 2 b), judges (in the games), keeping up the figure begun with ἐν μέσφ.

22. αὐτούς, i. e. the Gods, whom the Persians have mocked by perjury (ἐπιωρκήκασιν), G. 158, N. 2.— θεών: object. gen. after δρκους. — πολύ (in emphatic position) belongs to μείζονι. — τούτοις: in same construction as

inîv understood after ikcîval.

Page 65.—23. iκανώτερα τούτων... φέρειν, more capable than theirs (lit. than they) of bearing (G. 261, 1).— ψύχη, ψυχάς (G. 129, 4, and 129, 1).— σύν τοῖς θεοῖς, by the Gods' help.— οἱ δὶ ἄνδρες, i. e. the enemy.— ἢν διδώσιν (G. 223), if the Gods grant us, etc. The future apodosis is implied in τρωτοί, etc., more liable to be wounded and killed, i. e. in consequence of the superior armor of the Greeks.

24. ἀλλ' ίσως γὰρ... ἀναμένωμεν (G. 253), but let us not wait, for perhaps others too, etc.— παρακαλοῦντας: fut. (G. 110, II. N. 1 a).— τοῦ έξορ-

μήσαι: gen. after ἄρξωμεν (G. 171; 262, 2).

25. ήλικίαν: Xenophon appears to speak as a youth, and this passage favors the later date (about 430 B. C.) assigned for his birth; but most authorities place this at about 440 or even 444 B. C. — ἀκμάζειν, that I am at the height of my ability; ἐρύκειν depends on the idea of ability here contained, although we may connect it with the infin. of purpose (so Krüger).

26. 'Apollwrishs (G. 129, 9 c). — Boiwtiatwr $\tau \hat{\eta}$ for $\hat{\eta}$, with a Boetian accent. — Sti... Légoi (= fluide source source G. 247): Source Légoi who said; not who should say. — swippias ar tuxeir, that he could find safety (G. 171, 1): tuxeir ar tuxoimi and, I should find (if I should try).

— άλλως . . . ή πείσας, otherwise than by persuading.

27. μεταξύ ὑπολαβών, interrupting him in the midst (of his talk). — ἐν ταὐτῷ τούτοις, in the same place with these (G. 186). — ἐπεὶ . . . ἀπέθανε, i. e. after Cyrus was killed (ἐπεί = postquam): cf. ὅτε ἐκέλευε, (simply) when he commanded. See notes on i. 1. 2 and 3.

28. αὐτῷ (G. 187). - - τί οὐκ ἐποίησε (see § 18), what did he leave undone?
29. αὐτοῖς (G. 186, N. 1). — οὐ νῦν . . . οὐδὲ . . . δύνανται; (the οὐ is interrogative) are they not unable, wretched men! even to die? (G. 282, 2; 283,8,N.). — τούτου, i. e. τοῦ ἀποθανεῖν.

Page 66. — πείθειν πάλιν lóντas (sc. ήμας), that we should go and try persuasion again. We may, however, take πάλιν with κελεύας. (See Grote, IX., Chap. 70, p. 107.)

- 30. ἐμοι... δοκεί, I think it best: for the infin. see G. 202. See note on i. 3. 11. ἀφελομένους (sc. ἡμᾶς)... χρήσθαι: to deprive him of his command, lay packs upon him, and treat him as such (i. e. as a packbearer).
- 31. τούτφ... Βοιωτίας (G. 184, 2, N. 1). ἄστερ Αυδόν: the Greeks considered it effeminate for men to wear ear-rings (see Smith's Dict. of Antiq. s. v. inauris); bored ears, therefore, marked a man as a barbarian. The Lydians were proverbially effeminate. Cf. note on An i. 5. 6. ἀμφότερα... τετρυπημένον, with both his cars bored; ἀτα, etc. presupposes an active construction τρυπῶν τὰ ἀτα αὐτῷ, to bore his ears for him (G. 197, 1, N. 2).

32. ὅπου . . . εἴη . . . οἴχοιτο . . . εἴη (G. 233). — ὁπόθεν οἴχοιτο, i. e. from whatever division the general had been lost (G. 200, N. 3). — ὅπου δ° αὖ λοχαγὸς σῶς εἴη implies that the two higher officers were lost.

- 33. els... δπλων, at the front of the encampment (§ 3; G. 191, N. 6).—
 λγένοντο, amounted to (in number), not were. μέσαι νύκτες, midnight:
 cf. i. 7. 1, and note.
- 34. αὐτοῖς is intensive (G. 145, 1), referring to ήμῖν: it seemed best to us, when we saw, . . . ourselves to meet, etc.— εἰ δυναίμεθα (G. 248, N.).— πρὸς ἡμᾶς (sc. ἔλεξας).
- 35. τάδε (G. 148, N. 1). ήμῶν: partitive after ούς. δήλον ὅτι: see § 16. ήμῖν δέ: correlated in form to ταῦτα μέν, but in sense to βασιλεὺς καὶ Τισσαφέρνης. ήμῖν . . . ποιητέα (G. 188, 4; 281, 1).

36. μέγιστον καιρόν, the grandest opportunity.

Page 67. — αὐτοί τε, both on your own part (G. 145, 1), opposed to τοὺς ἄλλους, below. — παρασκευαζόμενοι, preparing (not prepared), with φανεροί ήτε (G. 280, N. 1).

37. τι, somewhat, considerably (G. 160, 2). — τούτων (G. 175, 2). — χρήμασι, pay — άξιοῦν δει ὑμᾶς αὐτούς, we have a right to expect that you, etc.

- 38. δνήσαι ἄν (ὀνήσαιτε ἄν, G. 211). ὅπως . . . ἀντικατασταθῶσιν (G. 217, N. 1; 201, N. 2). ὡς . . . εἰπεῖν, to speak briefly (G. 184, 5; 268). παντάπασιν (sc. ούδὲν ἀν . . . γένοιτο), i. e. it is absolutely true in military matters; the force lies in the implication that this expression is stronger than the sweeping statement in οὐδαμοῦ (G. 283, 9).
- 39. ποιήσαι ἀν (= ποιήσαιτε ἀν: see § 38): we should have expected ποιήσειν (= ποιήσετε), to correspond with the two subjunctives which precede (G. 227, 1). πάνυ ἐν καιρῷ, quite seasonably.
- 40. ὡς ἀθύμως, how without spirit.— οὕτω γ' ἐχόντων, at least while they are so (ἀθύμως): gen. abs. with αὐτῶν understood.— ὅ τι, for what service (G. 188, 1, Ν. 2).— νυκτός (G. 179, 1).
- 42. ή... ποιούσα, which causes, etc., takes the gender of loxús, where το... ποιούν might have been used. ὁπότεροι αν... ιωσιν (G. 233). ἐρρωμενέστεροι (compar. of the perf. part. pass. of ῥώννυμι), more vigorous. τούτους refers with emphasis to the omitted antecedent of ὁπότεροι: such men their foes do not abide. ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, generally (for the most part).

Page 68. — 43. ἐκ παντὸς τρόπου, any way they can, at any rate. — οὖτοι μέν... τούτους: see note on τούτους, § 42. — ἀφικνουμένους (G. 280). — διάγοντας, passing their life. — ἔως ἀν ζώσιν (G. 233).

- 44. αὐτούς, ourselves (emphatic). παρακαλείν: sc. άγαθούς είναι.
- 45. Χειρί-σοφος (G. 131, 1, N.). τοσούτον . . . δσον, I knew only so much of you, as that, etc. ἐφ΄ οἰς (G. 153, N. 1). βουλοίμην ἄν (G. 226, 2b).—ὅτι πλείστους (like the Latin quam plurimos), as many as possible. See note on i. 1. 6.
 - 46. αίρεισθε, etc.: imperat. οἱ δεόμενοι, you who need them.
- 47. αμα είπων (G. 277, N. 1). τὰ δέοντα, the needful business, subj. of the passives μέλλοιτο and περαίνοιτο. Δαρδανεύε, of Dardanus in Troas.

CHAPTER II.

SYNOPSIS: The soldiers are called together, and first addressed by Chirisophus (1), who admits that the situation is critical (2), but exhorts them to face the enemy with courage (3). Cleanor follows, and calls to mind the perjury and impiety of the King, and the faithlessness of Tissaphernes and Ariaeus (4, 5), upon whom he invokes the vengeance of the Gods (6). Next Xenophon stands up, splendidly accoutred for war (7), and says that now the Greeks may hope, with the aid of the Gods, to get back home again in safety (8). While he is speaking, some one sneezes; and the army, regarding this a good omen, vow to offer sacrifices to Zeus in the first friendly country they shall reach (9). Xenophon then proceeds, giving the reasons why they may hope for a safe return: the Gods are on their side (10); their ancestors once defeated the Persians at Marathon (11, 12), and again at Salamis (13); and they themselves have lately proved themselves not unworthy descendants of such progenitors (14). The struggle was then, he says, for Cyrus; now it is for themselves (15); and now they know that the enemy are at heart cowards (16): even more cowardly still are their former barbarian allies (17). The enemy's cavalry, moreover, are, after all, only so many men (18, 19). Better guides may be seized than the treacherous Tissaphernes (20); opportunities found for seizing provisions (21); and even impassable rivers crossed, at least at their sources (22). But even if obliged to remain, they need not despair, for various nations have already occupied the King's country against his will (23). The speaker is half inclined (he says) to advise them to pretend that they want to remain (24). On the whole, however, their proper course is to go back to Greece and advise their poor relations and friends to come to Persia and get rich by plundering (25, 26). They should, therefore, burn their wagons, and rid themselves of all other unnecessary baggage (27, 28); and, remembering how the enemy hoped to destroy them by seizing their generals (29), be more vigilant and obedient than before (30), and ready to punish any offender against discipline (31). Whatever they see fit to do should be done at once (32). Chirisophus puts Xenophon's proposals to vote. and they are adopted (33). Xenophon, again rising, suggests that they march, in the form of a square, for provisions to certain villages near at hand, with Chirisophus as leader (34 - 37). The proposals are approved, and he again exhorts them to valor (38, 39).

1. "μρηντο: the plup. with έπει or έπειδή is more emphatic than the more common aorist (for which see notes on i. 1. 2 and 3).— ὑπέφαινε, was barely glimmering: a common force of ὑπό in comp. is slightly (G. 191, VI. 7, end).— πρώτον μέν answers to ἐπὶ τούτω, § 4.

- Page 69. 2. ol augh 'Apialov, Ariaeus and his men (G. 141, N. 3).
- 3. ἐκ τῶν παρόντων, from these straits. See τὰ παρόντα in § 2.— ἄνδρας ... τελέθειν (sc. ἡμᾶς), we must come out brave men: τελέθειν is a poetic word = γίγνεσθαι. ὅπως σωζώμεθα (G. 217, Ν. 1). εἰ δὲ μἡ, otherwise: see note on ii. 2. 1. ἀλλά γε, yet at least. ἀποθνήσκωμεν and γενώμεθα depend on ὅπως, like σωζώμεθα. ὑποχείριοι (G. 132, 1). τοιαῦτα οἰα... ποιήσειαν (G. 251, 1), such things as I pray that the Gods may do to our enemies (G. 165).
- 4. ἐπιορκίαν, ἀστέβειαν, ἀπιστίαν (see G. 129, 7). δστις λέγων, i. e. (a man) who, while he said, etc. The speech of Tissaphernes is in ii. 3. 18. είη (G. 243). περὶ . . . ἀν ποιήσαιτο, would hold it of the utmost consequence (G. 245). ἐπὶ τούτοις, upon all this (in confirmation of it). αὐτός: repeated with tragic emphasis: notice also the asyndeton. Δία ξένιον: Ζεύς as the God of hospitality and the protector of its rights. αὐτοῖς τούτοις, by that very means, i. e. being on intimate terms (ὁμοτράπεῖος) with Clearchus.
- 5. δν . . . ἐλάβομεν (G. 156, N.). προδώσειν: cf. παρέξειν in ii. 3. 26, and note. καλ οὐτος, even he too. ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν (G. 165, N. 1).
- 6. ἀποτίσαιντο, requite (G. 251, 1): ἀπο- implies the rendering what is due. ἐτι, any longer. ὡς ἀν δυνώμεθα κράτιστα, as vigorously as we shall be able: by an ellipsis of δύναμαι we have the common expression ὡς κράτιστα, etc., as vigorously as possible, etc. δυνώμεθα, δοκή (G. 232, 3).
- 7. ἐσταλμένος, equipped. κόσμον, ornament, refers to his dress. τῶν καλλίστων ἐαυτὸν ἀξιώσαντα, since he had thought himself worthy of (i. e. to wear) the most beautiful equipment. ἐν τούτοις, i. e. τοῖς καλλίστοις. τελευτῆς (G. 171, 1).
- Page 70.—8. αὐτοῖς διὰ φιλίας liva, to enter into friendship with them, like διὰ δίκης ἰλθεῖν τιν, to go to law with one, and below, διὰ παντὸς πολίμου αὐτοῖς liva, to go to war with them in every way (G. 186, N. 1).— ὁρῶντας... πεπόνθασιν, seeing the generals, what they had suffered, i. e. seeing what the generals, etc. Cf. note on i. 1. 5.— δν (G. 153, N. 1): its antecedent would be gen. after δίκην (G. 167, 3), punishment for what they have done: the antecedent in such cases is (as in the English what) implied in the relative.— τὸ λοιπόν, adverbial, for the future (G. 160, 2; 161).
- 9. τον θεόν, i. e. Δία Σωτήρα (see below). περί σωτηρίας λεγόντων: the sneeze, which was thought to be an omen sent by Ζευς Σωτήρ, came just when they were talking of safety. οἰωνός, omen: so sneezing is still regarded by the vulgar in some countries. εύξασθαι, to νονο, depending on δοκεί (G. 202); see note on iii. 1. 30, above. θύσειν σωτήρια (G. 159), to make sacrifices in thanks for safety. ὅπου ἀν . . . ἀφικώμεθα (G. 232, 3). ἀναιτεινάτω: an appeal to the citizen-soldiers: in the Athenian Assembly elections were made (after nomination) by hand-νοte (χειροτονία).
- 11. Επειτα δέ corresponds to πρώτον μέν in § 10; but after the construction is interrupted by ἀναμνήσω γάρ... ἀγαθοί, it is resumed in ἐλθόντων

μὲν γάρ without reference to ἔπειτα. — ἀναμνήσω here takes two accusatives, with the verbs included in G. 164; for a different construction, see G. 171, 2, N. 3. — ἀγαθοῖς (G. 138, N. 8). — ὡς ἀφανιούντων, to blot Athins again out of existence (G. 277, 3, and N. 2): αἰθις, again, i. e. as she was ἀφανεῖς before she was built. — ἐνίκησαν: i. e. at Marathon (490 B. C.).

Page 71.—12. εὐξάμενοι: nom. as if a personal verb meaning they re solved were to follow, in place of ἔδοξεν αὐτοῖς. — ὁπόσους κατακάνοιεν representing ὁπόσους ἀν κατακάνομεν of the direct form (G. 247). — χιμαί ρας: trace the origin of the English word Chimaera. — ἀποθύουστν, they an still (after ninety years) fulfilling that sacrifice. According to Herodotus, the number of Persians slain at Marathon was 6,400 (see Selections from Xenophon and Herodotus, p. 153, § 23); the Athenians prayed Artemis for permission to substitute for a single sacrifice of this large amount of goats an annual one of five hundred. The essay on the Malignity of Herodotus, included in Plutarch's Morals, Ch. XXVI., describes this sacrifice as still kept up about five centuries after Xenophon's time.

13. ἐπειτα corresponds to ἐλθόντων μέν in § 11.— ἀναρίθμητον: Herodotus (vii. 185) makes the whole number of the fighting men (μάχιμοι) in Xerxes's army 2,641,610; and he estimates the number of camp-followers as even greater than this. (See Selections, p. 163, § 23.)— καὶ τότε, then too (as well as at Marathon), referring to the victories at Salamis (480 B. C.), and at Plataea and Mycăle (479 B. C., on the same day).— ἔστι ... ὁρᾶν, we may see (G. 259).— τεκμήρια (G. 137, N. 4).— ἀλλὰ τοὺς θεούς, but (only) the Gods.— προγόνων (G. 169, 1).

14. ἀφ' οδ, since. — ἐκείνων, i. e. the Persians of Xerxes's army. — ὑμῶν αὐτῶν (G. 175, N. 1): gen. after πολλαπλασίους (see note on i. 7. 3).

15. πολύ belongs to ἀμείνονας and προθυμοτέρους. See iii. 1. 22.

16. αὐτῶν: obj. gen. after ἄπειροι (G. 180, N. 1). — ἄμετρον: sc. ὄν (G. 280). — πατρίω (G. 129, 12): cf. πατρώαν, iii. 1. 11. — εἰς, against (into), stronger than the more common ἐπί. — ὅτι θέλουσι depends on the idea of knowing implied in πεῖραν ἔχετε. — και . . . ὄντες (G. 277, 5, and N. 1 b). — δέχεσθαι, i. e. to abide our attack. — ὑμῖν προσήκει: we might have had ὑμᾶς as the subject of the infinitive, as in § 15.

17. μηδε...ει, nor suppose that you are the worse for this, that, etc. (G. 254). — οι Κύρειοι: the barbarian troops of Cyrus. — ἐκείνους refers to τῶν ἡττημένων: running to them for refuge implied (Xen. means) that the

refugees were the greater cowards. — Tattomévous (G. 280).

18. ήμιν (G. 184, 4). — ἐνθυμήθητε: plural, as if ὑμεις had preceded in

place of upor ris.

Page 72.— oi μύριοι ίππες: the article here implies that the number is a familiar one; "so in English, your ten thousand horse" (Crosby).— δ τι δν γίγνηται (G. 233).

19. ἱππέων: gen. of compar. after πολὺ ἀσφαλεστέρου. — βεβηκότες, on our feet. — δτου ἀν βουλώμεθα (G. 232, 3). — τευξόμεθα (see τυγχάνω), shall hit. — ἐνί, in one thing (G. 188, 2). — ἡμᾶς: προέχειν usually takes the genitive (G. 175, 2); here the accusative.

20. et belongs to both clauses, τὰς μὰν ... θαρρεῖτε, and δτι δὲ ... ἄχθεσθε. — μάχας (G. 158, N. 2). — ὅτι ... παρέξει: summed up in τοῦτο, which follows. — φανερός, evidently (G. 138, N. 7; 280, N. 1). — οῦς ... ἄνδρας for τοὺς ἀνδρας οὺς (G. 154). — οὺς ἀν ... λαβόντες ... κελεύωμεν (G. 232, 3), i. e. any whom we may find (on the way) and order to act as guides. — τὰς ψυχὰς καὶ σώματα, their own lives and bodies: the meaning is that such guides will fear death or a beating enough to make them faithful: with nouns of different genders the article is usually repeated.

21. πότερον κρείττον (sc. εστί) is part of the indirect question depending on σκέψασθε in § 20. — ήs (G. 153). — άργυριου (G. 178). — μηδέ... έχοντας, when we no longer have even this (i. e. άργύριον), i. e. being now with-

out pay. — αὐτούς (sc. ἡμᾶς), ourselves (G. 145, 1, N.).

22. El δέ introduces three verbs. — ἄπορον (G. 138, N. 2 c). — μεγάλως ... διαβάντες, suppose yourselves to have been greatly deceived by having crossed them (G. 203; 277, 2), as when they crossed the Tigris (ii. 4. 24). — σκέψασθε εἰ, we should say, whether they have not, etc. — τοῦτο καὶ μωρότατον (sc. δν): see G. 142, 3, end. — πηγῶν (G. 182, 2). — ἢν ... ὧσι (G. 225). — προϊοῦσι, to those advancing (sc. τισί). — οὐδί, not even.

23. διήσουσιν (see διίημι), let us pass (G. 223, N. 1). — οὐδ' ὧς (ὧς = οὕτως), not even then (lit. so, under these circumstances). — ἀθυμητίον (G. 281, 2). — Μυσούς, the Mysians, of N. W. Asia Minor, rebellious subjects of the King, and only half subdued. The Pisidians and Lycaonians (mentioned below) inhabited the rugged southerly part of Asia Minor. — οὐκ ἀν φαίημεν (G. 226, 2). — βασιλέως ἄκοντος: gen. abs. (sc. ὄντος).

Page 73. — τούτων: meaning the Persians, whose king has just been spoken of. — καρποῦνται (middle voice), reap for themselves: the nouns which would naturally be the subjects of this verb are attracted into the preceding clauses, and made the objects of ἐπιστάμεθα and είδομεν (see note

on § 8, above.

24. καὶ ἡμᾶς: emphatic. — ἀν ἔφην, I might say (unless, etc., see next section: G. 226, 2). — ὑρμημένους (after φανερούς: G. 280, N. 1), i. e. we ought not yet to let it be seen that we have set out for home. — ὑς...οἰκήσοντας, as if we intended to settle hereabouts, i. e. declaring by our acts that this is our purpose (G. 277, N. 2). — Μυσοῦς... ἀν δοίη, i. e. if they would take them (G. 226, 2). — ἄν before ὑμήρους belongs to δοίη understood (G. 212, 3). — ὑμ-ἡρους (ὑμός and *ἄρω), hostages, i. e. binding (two parties) together. — τοῦ... ἐκπέμψειν: gen. depending on ὑμήρους (G. 262, 2), hostages for his sending; the fut. infin. in all constructions with the article is exceptional (G. 202, 3), the present or a orist being far more common. (See Moods and Tenses, § 27, N. 2). — ἀν ... ἐποίει, he would be thrice-glad to do this (G. 222). — μένειν παρασκευαζομένους, preparing (not prepared) to remain.

25. άλλα γάρ, but (I do not say this, έφην αν in § 24) for, etc. — άργοί (G. 138, N. 8). — ζην (G. 123, N. 2). — καλαῖς καὶ μεγάλαις, fair and tall, the Greek notion of female beauty. — γυναιξί (G. 186). — μή before ὅσπφ is a repetition of μή after δέδοικα. — λωτοφάγοι, lotus-eaters, see Odyse. IX.,

94 sqq.: having tasted of this sweet tropical plant, the companions of Ulysses lost all care for home.

- 26. ἐξόν, since it is in their power (G. 278, 2), gives the cause of ἐκόντες πένονταί. τοὺς . . . πολιτεύοντας, those who now live poor at home : object of ὁρᾶν. κομισαμένους (referring to the Greeks), if they shall bring them hither (G. 226, 1): it might have followed the case of αὐτοῖς (G. 138, N. 8 b). πλουσίους: sc. ὅντας (G. 280). δηλον ὅτι: see note on iii. 1. 16. τῶν κρατούντων (G. 169, 1).
- 27. πῶς ἄν belongs to both πορευοίμεθα and μαχοίμεθα, and πῶς, by what course (if followed), implies the protasis (G. 226, 1). ἡμῶν followe στρατηγῆ (G. 171, 3), that our campaign may not be directed by the cattle. ὅτη αν . . . συμφέρη (G. 232, 3). συγκατακαθσαι : sc. δοκεῖ. ὅχλοι . . . ἀγειν (G. 261, 2, Ν.). εἰς τὸ μάχεσθαι, etc. (G. 262, 1).
- 28. ἀπαλλάξωμεν, let us abandon (G. 253). κρατουμένων (sc. τινών): gen. of possess. after πάντα. άλλότρια, forfeit, or lost (lit. another's).

Page 74. — voultav, consider as, followed by two accus. (G. 166).

- 29. Λοιπόν (λείπω), it remains (sc. έστίν). οὐ πρόσθεν . . . πρίν, not . . . until (G. 240). ὅντων . . . ἀρχόντων, i. e. while we had our officers. ἀπολέσθαι ἄν, that we should be ruined (= ἀπολοίμεθα ἄν : G. 211).
- 30. τοὺς νῦν (G. 142, 2). τῶν πρόσθεν (G. 175, 1), than those we had before. Notice the emphatic position of τοὺς νῦν.
- 31. $\hbar v \dots \hbar v$, in case . . . if (the latter should be translated first). τον άει έντυγχάνοντα (subj. of κολάζειν), whoever of you may be at hand at the time. έψευσμένοι, disappointed. τους . . . είναι, men who will suffer no man to be a coward. κακφ (G. 136, N. 3 a).
- 32. περαίνειν ώρα (G. 261, 1), time for action. βίλτιον ή ταύτη, better than (that thinys should be) as I propose. δ ίδιώτης, the private.
 - 34. προσδείν, is needed besides. δπου, (to a place) where.
- Page **75.** 35. et και αύτοι, if they themselves likewise (και), resumes the construction begun by et of πολέμιοι and broken by the parenthesis. ήμιν (G. 186 or 187).
- 36. πλαίσιον, a hollow square or rectangle with a front (τὰ πρόσθεν), two sides or flanks (πλευραί), and a rear (τὰ ὅπισθεν): within this the baggage and the camp-followers (ὅχλος) were to be placed. ὅπλων, i. e. the ὁπλίται, or heavy infantry. εί... πλασίου, if then it should be settled at once who is to lead the square: ἀποδείκνυμι, to show forth or manifest, hence to appoint. ὁπότε ελθοιεν (G. 232, 4). χρώμεθ' ἄν... τεταγμένοις, i. e. we should have them at once in their places ready for action.
- 37. ήγοιτο and the two following optatives express an exhortation in the form of a wish (G. 251, 1). Λακεδαιμόνιος: as the Lacedaemonians were now the first power in Greece. τὸ νῦν είναι, for the present (G. 268, N.).
- 38. δ τι &ν & δεί δοκῆ, whatever may seem in each case (& εί): cond. relative clause (G. 232, 3), not indirect question. εί . . . ὁρᾳ, if any one (now) sees (G. 221), present like ὅτφ δοκεῖ (G. 232, 1). ἔδοξε ταῦτα, they roted this, this seemed good to them: cf. i. 3. 20, and note.
 - 39. The desorption, what has been voted. botts . . . embured, like of the

etc. (G. 232, 1). — μεμνήσθω είναι, be mindful that he be: ων would mean that he is. — των νικώντων έστί, belongs to the victors. — καὶ εἴ τις δέ, and even if any (see note on i. 1. 2). — σάζειν, λαμβάνειν: cf. τὸ κατακαίνειν and τὸ ἀποθνήσκειν, above (G. 259, N.). — τὰ τῶν ἡττωμένων, the possessions of the vanquished.

CHAPTER III.

SYNOPSIS: The Greeks burn their wagons, tents, and superfluous baggage. They are visited by Mithridates (1), who pretends that he is well disposed towards them, and proposes to join them if they have any well-developed plans for escape (2). After consultation, Chirisophus answers that, if unmolested, they will proceed homeward, doing as little harm to the country as possible; but that, if hindered, they propose to fight their way (3). Mithridates endeavors to persuade them that their plan is not feasible, and they conclude that he is a spy (4). They resolve to admit no more heralds to the camp (5). They cross the river Zapatas; and again Mithridates appears, with a body of cavalry, and attacks them (6, 7). The Greeks pursue, but are unable to overtake the enemy (8, 9). Some of them are wounded by the barbarians, who shoot backwards as they ride (10). At the evening's halt, Xenophon is blamed for the pursuit (11). He acknowledges his error (12, 13), and thanks the Gods that no great harm was done (14). He calls attention to the advantages at present possessed by the enemy (15), and proposes that the Greeks at once provide themselves with slingers and cavalry by banding certain Rhodians in their army, who understand the use of the sling, into a company of the former, and by equipping for riders all the horses in their possession (16-19). The plan is approved, and two hundred slingers with fifty horsemen are made ready (20).

1. δτου: governed by δίοιτο (G. 172, 1) and limited by περιττών (G. 168), whatever of the spare articles: its antecedent is the object of μετεδίδοσαν. — άριστο-ποιουμένων (G. 131, 1; cf. 130, 2). — εἰς ἐπήκοον, within hearing (ἀκούω).

Page 76.— 2. διάγων (sc. χρόνον), tarrying.— is φίλον τε καὶ εύνουν (sc. δντα) καὶ βουλόμενον, as (one whom you may assume to be) a friend,

etc.: de has its force as explained in G. 277, N. 2.

4. βασιλέως ακουτος (sc. δυτος). — υπόπεμπτος (observe the force of υπό), sent in an underhand way. — οἰκείων, kinsmen. — πίστεως ένεκα, to

secure good faith, i. e. on the part of Mithridates.

5. δόγμα (see G. 129, 4): Eng. derivative? — τον πόλεμον άκήρυκτον είναι, that the war should be without heralds (i. e. one in which no messengers were to be received from the enemy): ἀκήρυκτος with πόλεμος sometimes means implacable, merciless. — ἔστ' ... είν, so long as they should be in the enemy's country (G. 248, 1): the direct form of the resolution (δόγμα) being ἔστ' ἀν ώμεν. — διέφθαρον ... στρατιώτας, they (the Persians) kept trying

to corrupt the soldiers (G. 200, N. 2); but different, they (actually) corrupted. — $\dot{a}\pi\iota\dot{a}\nu$ (G. 279, 4, N.). — $\nu\nu\kappa\tau\dot{o}s$ (G. 179, 1).

6. τοξότας, σφενδονήτας (G. 129, 2 b): cf. άκοντισταί in § 7, and όπλιτών and πελταστών in § 8.

7. ώς φίλος ών (G. 277, N. 2). — αὐτῶν, i. e. of his men. — ἔπασχον κακώς (G. 165, N. 1²). — Κρῆτες: the Cretan τοξόται are mentioned in i. 2. 9 (see note).

Page 77. — η ώς (G. 266, 2, N. 1) . . . σφενδονητών (G. 171, 1), they shot too short to reach the (Persian) slingers.

- 8. διωκτέον (G. 281, 2). έδίωκον has for its subject the antecedent of οι.
- 9. in π 0000, with a long start. oùx olóv π 6, not possible (G. 151, N. 42).
- 10. els τοὅπισθεν (τὸ ὅπισθεν), behind them, in the proverbial "Parthian" style. διάξειαν (G. 233). ἐπαναχωρεῖν μαχομένουs: because the Persian cavalry turned upon them when they began to retire.
- 11. και αυτός, even in person. ούδεν μάλλον βλάπτειν, to do them no more harm (G. 159, N. 4).
- 12.
 ijτιῶντο ... μαρτυροίη: he said δρθῶς ijτιᾶσθε (G. 243, N. 1), και ... μαρτυρεί. Translate, he said that they had blamed him rightly, and that the result itself bore witness to them. πάσχοντας (G. 280).
 - 13. άληθη λέγετε, i. e. you are right as to what then took place.
 - 14. χάρις: sc. ἔστω. βλάψαι (G. 266, 1). μεγάλα (G. 159, N. 2).
- 15. δσον: sc. τοσοῦτον, from such a distance that (lit. through so great a distance as: G. 161). οἱ ἐκ χειρὸς βάλλοντες, i. e. hurlers of the javelin.— ἐκ τόξου ῥύματος, if he had a bow-shot the start of him; cf. ἐκ πολλοῦ, § 9.
- Page 78.—16. 'Ημεῖς with μέλλομεν, instead of ἡμῖν following δεῖ (G. 172, N. 2).—τὴν ταχίστην (G. 160, 2).—καὶ διπλάσιον φέρεσθαι (pass.), fly (lit. are carried) even twice as far.—σφενδονῶν (G. 175, 1, N. 1).
- 17. χειροπληθέσι (G. 131, 1): pred. adj. (G. 142, 38), the idea being, because the stones they use in slinging are of hand-size.— μολυβδίσιν, leader slugs (G. 188, 1, N. 2).
- 18. αὐτῶν: poss. gen. dep. on the indir. quest. τίνες... σφενδόνας (cf. note on αὐτῶν, iii. 1. 19). πέπανται (see πάομαι), have, cf. κέκτηνται τούτῳ, to any such, as if τίς had been used instead of τίνες. αὐτῶν, i. e. the slings (G. 178). τῷ σφενδονᾶν ἐντεταγμένῳ, to any one who may have taken the position of slinger. ἐθελοντι, of his free will (G. 277, 2). ἄλλην τινὰ ἀτέλειαν, some exemption (e. g. from severer camp-duty) besides.
- 19. τῶν Κλεάρχου: sc. ਪππων (G. 168), i. e. horses not carried away by the cavalry who deserted (see ii. 2. 7). αἰχμ-αλώτους: composition?—σκευοφόρα, i. e. mules, in place of (ἀντί) the horses now to be taken for cavalry service. εἰς ἰππέας, for the use of cavalry. τοὺς φεύγοντας, i. e. those mentioned in § 9 and § 10.
 - 20. εγένοντο, were obtained. έδοκιμάσθησαν, were accepted.

CHAPTER IV.

SYNOPSIS: Early the next day they resume the march (1), and just after crossing a dangerous ravine see Mithridates approaching with 5,000 men (2). The enemy pass the ravine, but, when charged upon by the Greeks, retreat precipitately (3, 4). The Greeks mutilate the bodies of the slain (5), and then march on to the deserted city of Larissa, on the Tigris (6-9), from which they proceed to a fortress near Mespila (10-12). During the next day's march Tissaphernes makes his appearance with a large body of troops (13). He does not venture an attack (14), and hastily retreats when the newly organized slingers and archers begin to use their weapons (15). He follows, however, close after them (16, 17). The Greeks halt for one day; and on the second proceed through the open country, more or less annoyed by Tissaphernes (18). Finding themselves hampered by the arrangement of the troops in the form of a square, they make a new disposition of the army, and march onward for four days (19-23). On the fifth day they see a royal building, the way to which lies among high hills (24). While descending one of these, they are attacked by the enemy in the rear (25), and are thrown into confusion (26). The same thing occurs on the second hill, but finally they get a portion of their force above the enemy, who then desist (27-29). The Greeks encamp in certain villages (30), where they remain three days, but on the fourth descend into the plain beyond (31). Tissaphernes overtakes them, and they immediately encamp (32). This gives them greatly the advantage (33). At night the enemy retire (34-36); upon which the Greeks decamp, and get so far away that they are not overtaken until the fourth day. The barbarians now have the advantage of an elevated position, under which the Greeks must pass (37); and accordingly Chirisophus orders Xenophon to bring his peltasts to the front. This Xenophon declines to do (38-40), but he proposes that they attempt to gain the summit of the mountain above the enemy, which has been left unprotected (41), and himself makes the attempt with a body of picked men (42, 43). The enemy see the movement, and try to reach the summit before the Greeks (44). There is great shouting in both armies (45); and Xenophon gallantly encourages his men, who finally succeed in reaching the summit before the enemy (46-49).

- 1. τἢ ἄλλη, the next day, for τἢ ὑστεραία. χαράδραν: the bed of a mountain stream, generally dry, such as are now often used as roads in Greece.
- 2. διαβεβηκόσι, after they had crossed (G. 277, 1). ήτησε (G. 164). $\dot{}$ ποσχόμενος . . . παραδώσειν (G. 203, N. 2): his promise was $\dot{}$ λάβω, παραδώσω (G. 247): we might have had εἰ λάβοι. καταφρονήσας, having come to despise (G. 200, N. 5 b).

Page 79.—3. δσον (cf. els, i. 2. 3, and note), about: lit. (as much) as.
— παρήγγελτο, orders had been given.—ους: subject of διώκειν.— θαρρούσι
... δυνάμεως, to pursue boldly, as a sufficient force was to follow (G. 277, N. 2).

4. κατειλήφει: sc. αὐτούς. — ἐσήμηνε: sc. ὁ σαλπιγκτής (G. 134, N. 1 d). — ols εἴρητο, those who had received orders, as subject of ἔθεον (cf. οὐς ἔδειδικειν, κ. τ. λ. in § 3). — οἱ δέ (G. 143, 1, N. 2), i. e. the enemy.

- 5. τοις βαρβάροις (G. 184, 3). αύτο-κέλευστοι: cf. αύτό-ματοι, i. 2. 17, and αὐτό-μολος, i. 7. 2. ὅτι φοβιρώτατον ὁρῶν (G. 261, 2), as frightful as possible to behold (sc. τὸ δραμα).
- 7. Λάρισσα: an old name (orig. meaning citadel) given to several fortified Greek cities and to the citadel of Argos. The Larissa here mentioned is the site of the modern Nimrud, and it was once the S. W. corner of Nineveh. See note on Μέσπλα in § 10. τὸ παλαιόν, anciently. λιθίνη (G. 129, 14).
- 8. βασιλεύς, i. e. Cyrus the Great: see note on § 10. νεφέλη: the cloud hiding the sun was an eclipse. ξέλιπον: sc. τὴν πόλιν; the eclipse being considered an evil omen. ξάλω: see ἀλίσκομαι.
- 9. mapá, by the side of: cf. note on i. 2. 13. whitepow: see note on i. 2.5. Page 80. — 10. Mérma (opposite Mosul): this is the N. W. corner of the immense city of Nineveh, the once splendid capital of the Assyrian empire. Mespila is about 18 miles above Larissa (see note on § 7), which distance agrees with the length of the city (150 stadia) given by Diodorus As the breadth was 90 stadia (nearly 11 miles) and the circuit 480 stadia (about 56 miles). Nineveh must have been a collection of towns and palaces not included within a single wall. The Assyrian empire was overthrown by the Medes, with the help of the Babylonians, about 625 B. C. (See Rawlinson's Ancient Monarchies, Vol. II. p. 391.) Nineveh, however, was not destroyed, but remained a part of the Median empire until this was overthrown by Cyrus the Great in 558 B. C., when the city disappears from history. This Median occupation is mentioned here and in § 7, and this seems to be all that Xenophon knew or cared to tell of the history of this famous place. This is almost as bad as if a mediæval traveller had called Athens "a place which the Romans once occupied"; but surely quite as pardonable as a modern geographer's remark that "Greece occupies the southern part of the Turkish peninsula"! The slight notice of the ruins taken by Xenophon shows at once the completeness of the destruction of Nineveh and the carelessness of even a cultivated Greek about the former glory of "Barbarians." From both Mespila and Larissa monuments and sculptures have been brought to the British Museum, especially by Layard. - κογχυλιάτου (nom. -άτης): κόγχη, Lat. concha, a muscle shell: cf. Eng. conch, conchology.
- 11. πλίνθινον: cf. λιθίνη in § 7, and the reference. Μήδεια, Medēa, wife of Astyages, the last king of Media. καταφυγεῖν (G. 203); cf. ἐλεῖν in § 12 (G. 202). ἀπώλεσαν . . . ὑπὸ Περσῶν, they lost their power (i. e. were deprived of it) by the Persians.
- 12. χρόνφ, i. e. by length of siege. εμβροντήτους, thunderstruck, i. e. stupefied or mad (attonitos), perhaps by fright at a thunderstorm. Cf. § 8.
- 13. els refers to the coming of T. upon the course of their day's march.—
 ούς τε... ξχων (sc. ξχων), having not only (τε) the cavalry (G. 154) which
 he himself brought with him: cf. ξχων ἀνέβη, below. τοῦ ξχοντος, who
 had (in marriage), in appos. to 'Ορόντα (G. 39). ούς ... βαρβάρους, the
 barbarians whom Cyrus had in his expedition.

14. τὰς μὲν...τὰς δέ (G. 143, 1).— εἰχεν καταστήσας, stationed and kept in the rear (of the Greeks).— ἐμβαλεῖν, to make a direct attack.

15. Σκόθαι τοξόται: the name Scythian was given to all archers of a certain class, whether they were native Scythians or not. At Athens policemen were called τοξόται οr Σκόθαι, because the state sometimes imported Scythian slaves (who were archers) to serve as a city police. — ἀνδρός (G. 171, 1). — ούδὶ... ῥάδιον ἡν, i. e. could not well miss if he tried, on account of the dense throng of the enemy.

Page 81.—17. Κρησί, construed with χρήσιμα. — χρώμενοι (G. 279, 4, N.). — τοξεύειν (G. 260, 1). — ἄνω ἰέντες, shooting upwards, so as to recover the arrows more easily. — μακράν: sc. ὁδόν (G. 161). — ἄστε χρήσθαι, i. e. of use.

18. μείον ξχοντες, having the worst of it. — άκρο-βολίσει (G. 129, 3;

132, 2): cf. ἀκροβολιζόμενος, below.

19. Εγνωσαν, found out (G. 200, N. 5 b). — ήν συγκύπτη τὰ κέρατα (G. 225), if the wings are ever drawn in (cf. δταν διάσχη in § 20). — όδοῦ στενωτέρας οὖσης, because the road is narrower than usual: this would be likely in the hilly and broken country they were nearing. — ἐκθλίβεσθαι τοὺς ὁπλίτας (G. 261, 1, N. 1), that the heavy-armed should be squeezed out of their ranks (sc. ἐξ τῆς τάξεως), subject of ἀνάγκη ἐστίν: the hoplites wore heavy armor, and depended for their effectiveness on the steadiness of the ranks. — πείσμένους, crowded together.

20. το μέσον, the space between. — εὐεπίθετον (ἐπι-τίθημι) τοῖς πολεμίοις

(G. 185), easy for the enemy to attack.

21. ἀνὰ ἐκατὸν ἄνδρας, of a hundred men each. — ἄλλους (sc. ἐπέστησαν: see G. 187, N. 4): the λόχος had its divisions of fifty and twenty-five, each with its special officer. — οῦτοι (sc. οἱ λόχοι) would naturally have been subj. of ὑπέμενον, but οἱ λοχαγοί is added to mark those who directed the manœuvre. — παρῆγον ἔξωθεν τῶν κεράτων, led on (their companies) out of the way of (i. e. behind) the wings, so as to give the others more room.

22. το μέσον ἀνεξεπίμπλασαν, i. e. they filled the space left open. — το διέχον, the interval. — κατά λόχους, by companies, i. e. the four enomoties of each company being in file (probably with a front of five); κατά πεντηκοστύς, i. e. in two files, each having two enomoties (or 50 men), giving an entire front of ten men; and κατ' ἐνωμοτίας, i. e. with all four enomoties in line. The last would give the six companies a front of 24 files (probably 120 men). It will be remembered that these six companies were to fill the space which would be left open by separating the wings when the road permitted. See note on iv. 3. 26.

Page 82. — 23. ἐν τῷ μέρει, each in turn. — φάλαγγος: dep. on που, if there was need at any part of the line. — τέτταρας, i. e. four days' march without adventure.

24. βασίλειον, i. e. βασιλέξ-ιον (G. 53, 3, N. 1; cf. 129, 12). βασίλειον τι, a royal building or estate on the distant slope. — διά, over. — άσμενοι (G. 138, N. 7).

25. ώs . . . avaβalveiv, so as to ascend the next (G. 266, N. 1). — els το

πρανές, down hill. — ὑπὸ μαστίγων, under the lash, i. e. scourged to its slaves: see the account of the Persians at Thermopylae, Herod. vii. 223 (Selections from Xenophon and Herodotus, p. 185, § 44).

26. γυμνήτων (G. 175, 2): cf. note on i. 2. 3. — δχλφ, the crowd, who were είσω τῶν δπλων, as distinct from the men in the ranks. See iii. 2. 36, and note.

28. ἀπίσιεν (G. 233).— ἀνήγαγον, brought up.— τὸ δρος, i. e. the higher hill (§ 24), from which the smaller hills descended (καθηκον).

29. ὑπέρ, above. — πολεμίων: this and the first πολέμιοι refer to the Persians, the second πολέμιοι to the Greeks.

30. τῆ ὁδφ... γηλόφους, i. e. by the road which led over the hillocks, as opposed to the course of the πελτασταί along the slope of the higher hill.

Page 83. — κατὰ τὸ ὅρος ἐπιπαριόντες, marching to the same point (ἐπί) along the slope (κατὰ τὸ ὅρος) in the same direction with (παρά) the main body. — τὰς κώμας: see § 24. — ἰατρούς, nurses, selected from the soldiers.

31. καὶ ἄμα ... εἶχον: we should expect ἔχοντες (causal).— ἔπτοις (G. 184, 3). — τῷ σατραπεύοντι, by the acting satrap, or royal governor (G. 188, 3).

33. πολύ διόφερον, they found it very different, i. e. much easier: the more common impers. constr. (which many MSS. and edd. have here) would be πολύ διόφερεν ... δρμώντας ... πορευομένους. — ἐκ χώρας, from a position: opposed to πορευομένου, on the march.

35. πονηρόν, a troublesome (wretched) thing. — αὐτοῖς (G. 184, 3, N. 4). — πεποδισμένοι, hobbled, praepediti, their feet being tied together by a short cord. — τοῦ μὴ φεύγειν ἔνεκα (G. 262, 2). — δεῖ . . . ἀνδρί: the dat for the accusative is very rare with the infin. after δεῖ, and it is better here (with Rehdantz) to supply τινά (i. e. a servant) as subj. of ἐπισάξαι and χαλινώσαι, and αὐτόν (i. e. the horseman himself) as subj. of ἀναβῆναι The idea is: a Persian horseman must wait to have his horse saddled and bridled, and to put on his own armor, before he can mount. — θορύβου ὄντος: temporal, like νύκτωρ (G. 277, 1).

36. διαγγελλομένους, passing the word of command. — έκηρυξε: sc. the herald (G. 134, N. 1 d). — άκουόντων, i. e. within hearing of the enemy.

Page 84.— λύων is used in a rare (chiefly poetic) sense = λυσιτελών, to profit, to be expedient: as in English, they thought it would not pay.— αὐτούς and νυκτός belong to both of the following infinitives.

87. ἀπιόντας (G. 280). — καὶ αὐτοί, themselves too (G. 145, 1). — ἀκρωνυχίαν, spur (lit. nail-tip). — ὑφ' ἡν, along the base of which. — κατάβασις (see G. 129, 3): cf. ἀνάβασις.

39. δ δέ λέγει (G. 143, N. 2). — ἡμῖν (G. 184, 3). — οὐκ ἔστι παρελθείν, there is no getting by. — εἰ μὴ ἀποκόψομεν (G. 223, N. 1).

40. ξρημα, exposed. — πως τις ἀπελά, how we (lit. one) shall drive, etc.

41. ὑπὸρ... στρατεύματος, close above their own (the Greek) army.—
ἐγὰ δ΄ ἐθέλω, and I volunteer: ἐγὰ δέ is more emphatic, as σ-ὑ μέν is omitted
with μένε.

42. κελεύει & ol: ol as indirect reflexive (G. 79, 1; 144, 2), following συμ-πέμψαι (G. 193).

Page 85. — άπὸ τοῦ στόματος, from the front (cf. οὐρᾶς). — μακρόν, too far.

43. ἔλαβε, i. e. he (Ch.) took to replace the peltasts. — τοὺς κατὰ μέσον: see § 22. — αὐτῷ: Xenophon. — τοὺς τριακοσίους, i. e. three of the six companies of § 21; these had been moved to the front when the attacks came from a new quarter. — οὺς τῶν ἐπιλέκτων (partitive): by attraction; the simple form would be τοὺς τριακοσίους τῶν ἐπιλέκτων οῦς εἶχε.

44. ἀμιλλασθαι, to race or vie in speed.

45. διακελευομένων: agreeing with the plural implied in στρατεύματος (G. 138, N. 3). — τῶν ἀμφὶ Τισσαφέρνην, Tissaphernes and his men. — Notice the chiasmos in διακελευομένων τοῖς ἐαυτῶν and τοῖς ἐαυτῶν διακελευομένων.

46. άμιλλασθαι: see note on § 44. — την λοιπήν (sc. δδόν).

- 48. και δς, and he (G. 151, N. 3²). ξχων έπορεύετο, marched on with it (the shield). θώρακα ἱππικόν: the horsemen carried no shield, and accordingly wore a heavier breastplate. ὑπάγειν, to lead on slowly. παριέναι, to come up.
- 49. ἀναβάς, mounting his horse (again). βάσιμα . . . ἄβατα (sc. τὰ χωρία), passable . . . impassable (i. e. for a horseman): Krüger makes the construction impersonal, like ἀδύνατά ἐστιν, it is impossible, for ἀδύνατόν ἐστιν. φθάνουσι, anticipate, with object πολεμίους. γενόμενοι (G. 279, 4).

CHAPTER V.

SYNOPSIS: The barbarians now flee, and the Greeks descend unmolested into the plain (1). In the evening the enemy appear (2), and attempt to fire the villages (3). Xenophon says encouragingly that this shows that the Persians relinquish their claim upon the country, and proposes jestingly that they defend the villages as their own property; but Chirisophus says, also in jest, that they had better fire them (4-6). The generals and captains on assembling are much perplexed about their route (7). A Rhodian proposes that they kill the cattle and make a bridge of the inflated skins across the Tigris (8-11), but the plan is not regarded feasible (12). The next day they march back upon the course they have come (13). The generals and captains hold another council, and question the prisoners about the country (14). They learn something of the roads leading in the four cardinal directions, and in particular of the Carduchi, a warlike people among the mountains, who do not obey the King (15, 16). The generals conclude to make their way northward through the Carduchi (17), and give orders for the soldiers to be ready to march any time during the night (18).

Page S6.—1. ἄλλην ὁδόν: cf. i. 2. 20, and note.— ἀγαθῶν, i. e. supplies.
3. ἐννούμενοι . . . ἔχοιεν, being apprehensive that they might not know, etc. (G. 215, N. 1).— εἰ κάοιεν: sc. the enemy (G. 248, N.).— λαμβάνοιεν (G. 244) governs ἐπιτήδεια: the direct question would be πόθεν . . . λαμβάνωμεν;

4. ἐκ τῆς βοηθείας, i. e. from helping those who were scattered in plundering (§ 2). — κατέβη: from the height (§ 1).

5. 'Opâte... elva:; don't you see that they admit the country is now ours? (G. 280). — à γàp... àλλοτρίαν, for what they stipulated against our doing, when they made the treaty (cf. ii. 3. 27), viz., burning the King's territory, (this) they are now themselves (doing, by) burning it as if it were another's: μὴ κάειν... χώραν (sc. ἡμᾶς) is in apposition with the antecedent of å. See i. 9. 21, and note; in both cases a more definite expression (here κάουν) is substituted by anacoluthon for a more general one like ποιούν.

6. Ο ὅκουν ἔμοιγε δοκεῖ, I don't think so now. The reply is mere jest,

like the preceding remark of Xenophon.

7. σκηνάς, encampment (in the village). — ἔνθεν μὲν ... ἔνθεν δέ, on the one hand . . . on the other. — ὁ ποταμός: the Tigris. — ὡς μηδέ . . . βάθους (sc. τισί), so that not even their spears projected when they tried the depth, i. e. their spears found no bottom (G. 184, 3, N. 4; 266, N. 1). Cf. iii. 2.22.

Page 87. — 8. κατά τετρακισχιλίουs, four thousand at a time. — w

δέομαι, what I require (G. 172). — τάλαντον: cf. note on i. 4. 13.

9. 'Ασκῶν: bags of inflated hides are still used in crossing these rivers. — alyas: derived from álσσω, to leap. — άποδαρέντα: see ἀποδέρω. — φνσηθέντα refers to δέρματα, hides, implied in â ἀποδαρέντα. — παρέχοι άν (G. 226, 2).

10. δεσμών, girths. — ὁρμίσας, mooring. — ἀφείς, by letting them down: this and ἀρτήσας (G. 277, 2) are subordinate to ὁρμίσας. — διαγαγών, carrying (the line of floats) across the stream. — ἀμφοτέρωθεν δήσας, fusiening them to the two banks, to serve as pontoons, or supports to a floating bridge.

11. Έξει τοῦ μὴ καταδῦναι, will keep from sinking (G. 263, 1): for the gen. τοῦ καταδῦναι, see G. 174; μή, G. 283, 6. An equivalent (though different) construction follows, ὧστε μὴ όλισθάνειν σχήσει, will keep you from slipping, lit. will keep you so that you shall not slip (G. 266, 1).

12. χαρίεν (G. 129, 15). — τὸ ἔργον, the execution of the plan (ἐνθύμημα). — οἱ κωλύσοντες, men ready to prevent it: cf. note on ii. 3. 5. — πολλοὶ ἱππεῖς: apposition. — οὶ . . . ἀν ἐπέτρεπον: sc. εἰ ἐπεχείρησαν.

13. ἐπανεχώρουν els τοῦμπαλιν, etc., i. e. they made a day's march backward to some villages which had not been burnt by the enemy (see § 3). — ἡ πρὸς Βαβυλώνα, or towards Babylon: these words seem to have been originally a marginal note explaining els τοῦμπαλιν: τοῦμπαλιν ἡ (than) πρὸς Βαβυλώνα would mean, in a direction opposite to that of Babylon, which is not possible under the circumstances (cf. § 15). — ἔνθεν = ξξ ἡς (sc. τὴν κώμην), the village from which. — ὅμοιοι ἡσαν θαυμάζειν, were like to wonder, i. e. seemed amazed, like ἐψκεσαν θαυμάζειν: the text, however, is very doubtful. — τρέψονται . . . ἔχοιεν (G. 243).

14. ἀμφὶ τὰ ἐπιτήδεια: cf. Engl. "about his business." — ἤλεγχον... χώραν, they examined them as to the whole region on every side (G. 164).

15. της έτι Βαβυλώνα (poss. gen.), on the road towards B.— ήκοιεν (G. 247).— θερίζαν, ἐαρίζαν: in reverse order: the King spent the winter at Babylon, the spring at Susa, and the summer at Echatana.— διαβάντι, after crossing (sc. τινί: G. 184, 5): διαβάντι... ἐσπέραν is used like the other adjective phrases with ή.— δτι is repeated for emphasis in the last

clause. — Kapsovxovs: the people called Kurds, Armenian Kordukh; the region is Kurdistan.

Page SS.—16. ἀκούειν, listen to or obey.— ἐμβαλεῖν ποτε εἰς αὐτούς, once invaded them (G. 203).— βασιλικήν (G. 129, 13 b).— ὑπότε ... σπείσαιντο, καὶ ἐπιμιγνύναι (depends on ἔφασαν): in the direct form, ὑπόταν ... σπείσανται, καὶ ἐπιμιγνύασι, whenever they (the Kurds) make a treaty, etc., some of them also mingle, etc.— σφῶν, ἐκείνων: sc. τινάς (G. 168, N. 2).

17. ἐκασταχόσε εἰδέναι, that they knew the way in every direction.—
τούτους: governed by διελθόντας.— ἔφασαν ἥξειν, they (the captives) said
that they (the Greeks) would come.— εὕπορον... πορεύεσθαι: in the direct
form, εὕπορόν ἐστιν ὅποι ἄν τις ἐθέλη πορεύεσθαι, it is easy to go whithersoever you wish (G. 233), the apodosis being general in sense.

18. ἐπὶ τούτοις, thereupon. — ωρας: part. gen. after ἡνίκα, at whatever time. — τὴν ὑπερβολήν, the pass: acc. by anticipation; regularly it would be, they feared that the mountain-pass might be seized beforehand. — ἡνίκ ἄν...παραγγέλλη, i. e. when the order should be given; cf. et τις... λυποίη in ii. 3. 23, and note: this subjunctive might have been changed to the optative (omitting ἄν), as ἐπεδὴ δειπνήσειαν is changed from ἐπειδάν δειπνήσειαν.

BOOK FOURTH.

HARD FIGHTING IN THE MOUNTAINS. — ENTRANCE INTO ARMENIA. —
GREAT SUFFERING FROM COLD AND FAMINE. — TO MOUNT THECHES,
FROM WHICH THE SEA IS SEEN. — ARRIVAL AT TRAPEZUS.

CHAPTER I.

SYNOPSIS: Outline of the preceding narrative (1); and review of the situation (2-4). The Greeks cross the plain by night and reach the hills at daybreak (5); and, with Chirisophus in command and Xenophon guarding the rear (6), cross the height in front of them to villages among the mountains, where they find provisions in abundance (7-9). Their rear, however, as they descend into the villages, is attacked by the Carduchi, who, when they encamp, light fires on the hills (10, 11). At daybreak the generals resolve to abandon the captives and superfluous baggage-animals (12, 13); and, when the march begins, see that the order is executed (14). The next day it storms (15); and, the enemy pressing upon them, they march but slowly (16). At one time Chirisophus hurries forward, and, the rest following rapidly without knowing the cause, two soldiers are killed by the enemy (17, 18). When they encamp, Xenophon blames Chirisophus (19); but he replies that he was trying to secure the only known pass through the mountains (20, 21). Xenophon proposes to make guides of two prisoners (22), who are at once asked whether there is any other road. The one who denies this is put to death (23). The other says that there is such a pass (24), but that a certain height must be taken possession of beforehand (25). Volunteers are called for and detailed for this special service (26-28).

- 1. See note on ii. 1. 1. δσα ἐπολεμήθη: passive of an active constr. δσα ἐπολέμησαν (G. 159, N. 2; 198); to what extent war was made upon the Greeks.
- ἔνθα (sc. ἐκεῖσε), to the place where.— πάροδος, way along the river. ἐκρέματο: see κρέμαμαι.— πορευτέον είναι (dir. πορευτέον ἐστίν: G. 281, 2).
 This section is a recapitulation of what has been stated in the last chapter.
- 3. τῶν ἀλισκομένων (G. 171, 2, N. 1), the captives taken along the way. Page S9.— εἰ διέλθοιεν has for its apodosis the sentence ἐν τῷ ᾿Αρμενία... περιίασι, including two subordinate protases; it represents ἐὰν διέλθωμεν of the direct discourse, and the four following verbs might, like it, have been changed to the opt. (G. 247). περιίασι, will pass round

(G. 200, N. 8 b). — ελέγετο: the subject is τàs πηγάς είναι. — ξοτιν ούτως έγον, τ is just so (G. 28, N. 1).

5. την τελευταίαν φυλακήν: the Greeks divided the night into three watches. — δσον ... διελθεῖν, enough for crossing the plain in the dark; δσον (sc. τοσοῦτον) takes the infinitive from the idea of sufficiency which it implies. — παραγγέλσεως (G. 129, 3), i. e. the word of command passed round, not by signal of trumpet. — τὸ δρος: cf. iii. 5. 7 and 17.

6. τὸ ἀμφ' αὐτόν, his own special command: cf. τὸ ὁπλιτικόν (iv. 8. 18), τὸ ἱππικόν, the cavalry, and τὸ Ἑλληνικόν for οἱ Ἑλληνες, the Greek race.

— μή, that, after κίνδυνος. — πορευομένων, as they went, gen. abs. — ἐπίστοιτο: see ἐδέπομαι.

7. αισθέσθαι (G. 274). — ἔπειτα, i. e. after crossing the hill and descending: cf. § 10. — ἀεί, regularly, qualifies ἐφείπετο. — τὸ ὑπερβάλλον, i. e. each detachment in succession followed, as it crossed the height.

- 8. ἡν λαμβάνεν, there was an opportunity to take. ε πως έθελήσειαν, in case the K. should be willing (G. 226, 4, N. 1; 248, 2): the apod. implied is, that they might let them through, or the like. ώς... χώρας = διὰ τῆς χώρας ὡς φιλίας (sc. οὕσης), i. e. to let them go through their country as (being) a friendly one: cf. i. 3. 14, and ii. 3. 27, and notes.
- 9. δτφ, whatever (G. 187; 151, N. 2 b): the indefinite rel. δστις sometimes has a plural antecedent, when it is itself singular, as here τὰ ἐπιτήδεια. καλούντων (sc. αὐτῶν), when they called (G. 171, 2).
- 10. τελευταίοι, σκοταίοι (cf. G. 129, 12). διὰ τὸ . . . εἶναι (G. 262, 1). Page **90.** ἡμέραν (G. 161). ἀνάβασις, κατάβασις: cf. παραγγέλσεως in § 5 (with ref.). ἐξ ἀπροσδοκήτου, ex improviso.
- 11. ἐκινδύνευσεν ἀν διαφθαρήναι, would have risked perishing. πολύ, a great part: cf. τὸ πολύ, the greater part, i. 4. 13.— συνεώρων, i. e. watched each other's signals.
- 12. συνελθοῦσι εδοξε, i. e. they came together and resolved : cf. δόξαν in § 13. αίχμ-άλωτα, taken in war (αίχμή, a spear, and άλισκομαι).
- 13. ἐποίουν: the subject is ὑποζύγια, etc. ἐπί, in charge of. δόξαν, having resolved (G. 278, 2), lit. it having seemed good: cf. ἔδοξε, § 12. ταῦτα is governed by ποιεῖν understood: see, however, Moods and Tenses, § 110, 2, N. 2.
 - 14. ὑποστάντες, halting. ε τι: translate whatever. τῶν εἰρημένων

- (sc. ἀφείναι), of the things ordered (to be abandoned), or simply, of the things above mentioned (see § 12). ol &, and they (the soldiers). πλην ... ἔκλεψεν, unless one smuggled something. οἰον ... γυναικός: we should expect οἰον (for example) ἡ παίδα ἐπιθυμήσας αὐτοῦ, ἡ γυναῖκα (Krüger). τῶν εὐπρεπῶν is partitive genitive. τὰ μέν ... τὰ &, sometimes . . . sometimes.
- 16. χωρίων, dim. (G. 129, 8). ἀναχάζοντες and θαμινά are both poetic words.
- Page 91. παρήγγελλεν ὑπομένειν, would send word (for those in front) to wait. ἐπικέοιντο (G. 233): ἐπικείσθαι, to press upon; ἐπιτίθεσθαι, to fall upon.
- 17. δτε παρεγγυώτο, whenever the word was passed. πράγμά τι, some trouble ahead. παρελθόντι (sc. τινί).
- 18. διαμπερές την κεφαλήν (sc. τοξευθείς), shot directly through the head, lit. shot in the head directly through (G. 160, 1).
- 19. ὅσπερ είχεν, just as he was (sicut erat). φεύγοντες ἄμα (G. 277, N. 1). καλώ τε κάγαθώ: cf. note on ii. 6. 19. ἀνελέσθαι, to take up for burial, a most sacred duty with the Greeks. The last sentence is in the direct discourse.
- 20. αῦτη is subj., and μία ὁδός pred.: lit. this which you see is the only way (and) steep (ὀρθία, sc. οὖσα); αὕτη cannot be taken as an adj. pron. with ὁδός (G. 142, 4). See notes of Krüger and Rehdantz; and cf. iv. 7. 4. ὄχλον οἴ (G. 151, N. 2). ἔκβασιν, way out.
- 21. ταθτ' έσπευδον (G. 159, N. 2).— εί πως δυναίμην, in case I should be able; see note on εί πως έθελήσειαν in § 8: here an apod. is implied like τνα φθάσαιμι.— οδ... δδόν, say there is no other way. For οδ φημι, cf. note on i. 2. 26.
- 22. δπερ, i. e. the ambush. ἀναπεῦσαι: Krüger quotes Il. xv. 235, κς και αὐτις 'Αχαιοι ἀναπνεύσωσι πόνοιο. αὐτοῦ τούτου ἕνεκα (G. 215, Rem.). ἡγεμόσιν (G. 137, N. 4): supply αὐτοῖς.
- 23. et elder, whether they knew: the direct question was do' tote; (G. 243). οὐκ ἔφη: see note on § 21. φόβων, threats.
- Page 92.—24. ἐτύγχανε... ἐκδεδομένη, i. e. he happened to have a married daughter there.—αὐτός emphasizes the subject of ἡγήσεσθαι: he saia he would himself lead (G. 138, N. 8 b).—ὁδόν (G. 159, N. 5): see note on i. 2. 20.
- 25. δυσ-πάρ-ιτον (είμι): cf. ἀμαξ-ιτός, i. 2. 21, and see G. 132, 2. 6: object of προκαταλήψοιτο: and unless they (τις) should first (πρό) occupy this (G. 202, 4; 247); the direct discourse was el μή τις προκαταλήψεται, άδύνατον ἔσται (G. 223, Ν. 1).
- 26. πελταστάς is in apposition with, and ὁπλιτῶν limits, λοχαγούς. εἴ τις . . . ἔστιν, whether there was any one (ἔστιν might have been εἴη after ἐδόκει). γενέσθαι, to show himself: cf. ἐγένετο (end of § 28). ὑποστάς ἐθελοντής, standing forth as a volunteer: cf. ὑφίσταται in § 27.
- 28. **Eparagous et rus... **Bélou: here **Bélou of the direct question becomes opt. after an historic present (G. 200, N. 1; 201, Rem.).

CHAPTER II.

SYNOPSIS: The guide is bound, and arrangements are made for signals and the attack (1). The party starts, and Xenophon proceeds to divert the enemy's attention at the open pass (2), who continue to roll stones down the mountain at the Greeks all night (3, 4). The advance party surprise and kill outposts of the enemy, but make a mistake as to the position of the summit (5, 6). They halt for the night, and at dawn advance against the main enemy, who abandon their position (7). The force of Chirisophus succeeds in ascending the mountain (8); but Xenophon, who takes with the baggage the route of the advance party, is in danger of being cut off (9, 10). He routs the enemy posted on one hill overhanging the road, and they rally on the next (11, 12). Leaving a force on the first hill, he takes the second (13), and a third, and reaches the summit (14-16). A messenger brings word that the Greeks have been driven from the first hill (17). Xenophon proposes a truce to the barbarians (who are now posted on a hill opposite), which they consider; the force of Xenophon in the mean time passing along with the baggage (18, 19). But when he attempts to descend, they roll down stones. His shield-bearer deserts him, but another soldier runs to his support (20, 21). The entire Greek force encamps together again (22). The slain are collected and funeral rites performed (23). The next day the enemy continue to obstruct their progress, harassing them most whenever they are descending hills (24-27). Description of the Carduchian bowmen (28).

1. of δέ, i. e. Xenophon and Chirisophus. — ἐμφαγόντας, when they had eaten.— συντίθενται, agree with them (i. e. the volunteers). — τὸ ἄκρον: cf. ἄκρον in iv. 1. 25. — τοὺς μὲν, αὐτοὶ δέ, i. e. the volunteers and the officers. — ἄνω ὅντας, i. e. from their position on the height (G. 204). — ἰέναι and συμβοηθήσειν denote later actions than φυλάττειν and σημαίνειν; hence perhaps the change in tense (G. 203, N. 2). See note on iv. 6. 20. — ἔκβασιν: cf. iv. 1. 20.

2. υδωρ, rain. — δπως . . . τον νοῦν, that the enemy might have their attention turned to that road. — δπως ώς μάλιστα λάθοιεν, that they might be,

as far as possible, unseen.

Page 93.—3. ην έδει... ἐκβαίνειν, i. e. which they must cross before getting to the ascent. — ὁλοιτρόχους: a poetic word, compounded of ελω (νοίνο), to roll (cf. δλμος), and τρέχω; probably meaning rounded by rolling (i. e. in the water). See Liddell and Scott; and Theocr. xxii. 49, there quoted: πέτροι ὁλοίτροχοι, ούστε κυλίνδων χειμάρρους ποταμός μεγάλαις περιέξεσε δίναις. The χαράδρα which they were crossing was the dry bed of a winter torrent (χειμάρρους), down which the stones were hurled. Such χαράδραι are now often the best roads to be found in Greece. — διεσφενδυνώντο, flew in pieces (lit. were flung about, as if from slings): "diffundebantur; cf. σφενδόνη = funda." Rehdantz.

- 4. εί μη δύναιντο: sc. διαβήναι (G. 225). κυλινδοθντες (G. 279, 1).
- 5. ώς . . . κατέχοντες, supposing they held the summit (cf. n. on i. 1. 11).
- 6. of δ' ού κατέχον, i. e. they were wrong in so thinking: of δέ is irregular in referring to the subj. of the preceding verb (see also G. 143, 1, N. 2).

 μαστός, a round hill. αῦτη (G. 142, 4, N. 1): οὖτος may stand between

the article and its noun, provided some qualifying word separates it from the article. — avrólev, from that spot (where they were).

- 7. ὑπέφαινεν: cf. note on iii. 2. 1.— προσελθόντες (G. 279, 4).— εξωνοι, nimble (well-girt): γάρ introduces the reason why only a few (ἀλίγοι) were killed.
- 8. ἀν-ίμων, drew up (like buckets from a well): ίμάω, to draw; ίμάς, a thony or strap.

Page 94. — 9. inep, by the same way with.

- 10. η διεζεῦχθαι, or else be (themselves) entirely separated: the perfect infinitive (G. 202, 2, N. 2) here denotes that the action is decisive; cf. έκπεπληχθαι in i. 5. 13, and note.— ἐπορεύθησαν ἄν: the protasis is implied in the following clause (G. 226, 1).— ὑποζόγια: subject of ἐκβηναι, i. e. there was no other way for the beasts to get through.
- 11. δρθίοις τοῖς λόχοις, i. e. with the companies marching (with intervals between them) in narrow paraliel columns: δρθίος implies that a body of troops has a much greater depth than front, including even single file. See note on iv. 8. 10. οὐ κύκλφ, i. e. not so as to cut the enemy off. εἰ βούλοιντο (G. 226, 4, N. 1): the apod. is supplied in ἀφοδον, i. e. a way by which they might retreat.
- 12. τέως μέν, for some time.— έκαστος: in appos. to the omitted subject of έδύναντο.— οὐ προσίεντο, did not admit: i.e. they did not let the Greeks get near them, but fled.— καὶ τοῦτόν τε... καί: see note on i. 2. 18.
- 13. Έννοήσας μή, becoming anxious lest (the meaning of έννοήσας being made more definite by the following constr. with μή). καὶ πάλιν, yet again. ἐπιθοῖντο, for ἐπιθοῖντο (G. 122, N. 1; cf. 127, III.): such forms follow the analogy of verbs in ω. παριοῦσιν, as they passed. ἐπι πολυ ἡν, stretched out a long way: cf. i. 8. 8, and note. ἄτε... πορευόμενα (G. 277, N. 2 b): cf. the Latin construction of quippe with a relative. δια στενής τής δδοῦ (G. 142, 3).
- 14. δ ὑπέρ... ἐθελοντῶν (see § 5): of the three expressions which qualify the attributive partic. καταληφθείσης (G. 276, 1), only one stands between της and the partic., the others being placed outside of της... φυλακής to avoid complicating that construction.
- 15. δείσαντας (G. 277, 2).— αὐτούς: the barbarians.— πολιορκοΐντο, from πόλις (πολι-) and ξργω (ξρκος), is often used, as here, where the force of πόλις is forgotten: we even have πόλιν πολιορκεῖν (see Crosby's note).— ἄρα, in fact: as it proved.— ὁπισθοφύλακας: cf. § 9, § 13, and § 17.

Page 95. — 16. ὑπάγειν, advance slowly. — προσμίξειαν, i. e. might come up. — θέσθαι τὰ ὅπλα: cf. i. 5. 14.

- 19. ἐφ' ψ, on condition that (G. 267). ἐν ψ, while, introduces both clauses, τὸ μὲν... οἱ δέ. οἱ ἐκ: cf. notes on τῶν παρὰ βασιλέως, i. 1. 5, and on i. 2. 18. συνερρύησαν: see συρρέω.
- 20. Ισταντο, were forming. ήρξαντο, i. e. the Greeks. ένθα ... Εκειντο, where the armed force was stationed (see § 16): κείσθαι here is like a passive of θέσθαι (used as in § 16); the plur. Εκειντο is exceptional. ὑπασπιστής (G. 129, 2; 16, 1). ἀπέλιπεν, i. e. got separated from him, left him (without his shield).

21. Λουσιεύς, of Lusi (or Lusia) in Arcadia (G. 129, 10). — προβεβληρένος, holding out (his shield) in front of both (G. 199, 3).

22. αὐτοῦ, there.— ἐν λάκκοις κονιατοῖς, in plastered (or cemented) cisterns. Suidas (s. v. λάκκος) says: "The Athenians and other Greeks used to make large excavations underground, round or square, cement them, and keep wine and oil in them: these they called λάκκοι."

23. διεπράξαντο, managed, or bargained. — ήγεμόνα: see iv. 1. 22-24. — ἐκ τῶν δυνατῶν, i. e. as well as they could. — νομίζεται: the word νόμος "includes all that is enjoined by law, custom, or the general sentiment, and all that is voluntarily accepted in reliance on these." J. S. Mill, Diss., Vol. IV. p. 302, N.

Page 96. — 24. ετη (G. 233). — ἐκώλυον, tried to hinder (G. 200, N. 2). 25. ἀπό-φραξιν, from ἀπό and φράσσω (φραγ-), found only here and in § 26 (Krüger): force of the suffix? — τοῦς πρώτοις (G. 184, 3). — ἀνωτέρω γίγνεσθαι, to get above.

27. ἢν ὁπότε, sometimes (G. 152, N. 2): cf. iv. 5. 31. — αὐτοῖς τοῖς ἀναβῶσι, even to those who had gone up, i. e. to check them: cf. § 25 and § 26. — καταβαίνουσιν: temporal participle. — ἐγγύθεν φεύγοντες: the opposite of ἐκ πολλοῦ φεύγοντας, iii. 3. 9. Note the distinction of φεύγειν, to flee, and ἀποφεύγειν, to escape.

28. τόξα: probably long-bows, which were drawn by bringing one end to (or near) the ground and advancing the left foot (προβαίνοντες) towards that end (προς το κάτω τοῦ τόξου). Strabo (p. 772) tells of Aethiopian elephanthunts, in which three men used one bow, τῶν μὲν κατεχόντων τὸ τόξον καὶ προβεβηκότων τοῦς ποσὶ, τοῦ δ΄ ὑκοντος τὴν νευράν, two of them holding the bow, with their feet advanced (i. e. each with one foot advanced to steady himself), and the third drawing the string. Arrian (Ind. 16) speaks of bows which the Indians drew by bringing them to the ground and bracing themselves (ἀντιβάντες) with the left foot. In this passage of the Anabasis, there is very slight MS. authority for the common reading προσβαίνοντες.

- ἀκοντίοις: in appos. with αὐτοῖς (G. 137, N. 4): the arrows, a yard long, were picked up and used as darts, being fitted with an ἀγκύλη, a loop or strap, fastened at the middle, as a guide in grasping and help in hurling.

CHAPTER III.

SYNOPSIS: The Greeks encamp this side of the Centrites and rest (1, 2). The next morning they see cavalry and infantry across the river, prepared to hinder their entrance into Armenia (3, 4). The Greeks endeavor to cross, but the depth of the water and the missiles of the enemy oblige them to retreat (5, 6). Great numbers of the Carduchi assemble in their rear. They are greatly perplexed; but Xenophon again has a propitious dream, which he tells to Chirisophus (7, 8). The generals offer sacrifice (9). Two young men bring word to Xenophon that they have accidentally discovered a place where the river is easily fordable (10-12). He makes libations and reports to Chirisophus (13) and the soldiers are ordered to get their baggage ready. The generals consult

- (14), and the order of march is determined (15). They then proceed with the young men as guides up the river (16). The hostile cavalry advances along the opposite bank. At the crossing, the Greeks throw off their outer garments (17), offer sacrifices, and all sing the paean (18, 19). Chirisophus enters the stream with his men, and Xenophon makes a feint of crossing at the lower ford (20). Chirisophus crosses easily, the enemy flying and abandoning some of their property; but Xenophon is in danger of attack from the Carduchi in his rear. He returns rapidly to the upper crossing, halts under arms, and disposes his men for attack (21-26). The Carduchi advance, and Chirisophus sends aid (27). Xenophon gives directions for a feigned attack (28, 29); and when the Carduchi press forward (30), the Greeks raise the paean and rush upon them and turn them (31), but also themselves retreat rapidly when the trumpet sounds, and cross the river (32). Some of the Greeks are wounded (33, 34).
- 1. ηὐλίσθησαν, had their quarters: the word originally means to pass the night (or live) in an open court (αὐλή). εὖρος (G. 129, 7; 160, 1). ἄσμενοι (G. 138, Ν. 7). τῶν Καρδούχων (end of the section) depends on τῶν ὁρέων.
- 2. πολλά: as adv. with μνημονεύοντες, talking over, recounting.— κακὰ... σύμπαντα, evils (so many) as they did not (suffer), even all put together, etc.
- Page 97.—4. 'Ορόντα: gen. (G. 398), i. e. troops of Orontas.— ὅπλα (G. 137, N. 4).
- 5. ὁδὸς... ἀνω, i. e. the single road which was visible was (one) leading up, etc.: the construction is ἡ ὁρωμένη ὁδὸς μία (sc. οὖσα) ἡν ἄγουσα ἄνω. ώσπερ χειροποίητος (sc. οὖσα), (looking) as if it had been built. ταύτη, here, i. e. opposite to this road.
- 6. περωμένοις (sc. τισίν), on trial. ούτ corresponds with τέ after ἐπί. εί δὲ μή, otherwise, i. e. if any of them did attempt to carry their arms through the river: cf. note on ii. 2. 1. γυμνοί, exposed: plur. since τις is collective.
- "Ενθα, where. "Ελλησιν (G. 184, 4). ὁρῶσι μὲν . . . ὁρῶσι δὲ . . .
 ὁρῶσι δέ: notice the emphatic repetition. ἐπικεισομένους (G. 280).
- 8. αὐτόμαται: cf. i. 2. 17, and note.— περιρρυήναι, fell off (sc. ξδοξαν): for αὐτῷ, see G. 184, 3. διαβαίνειν ὁπόσον ξβούλετο, took as long steps as he pleased (opposed to δεδέσθαι): διαβαίνειν in this sense was a good omen for crossing the river (διαβαίνειν); see § 12, § 14, and § 15.
- Page 98. 9. $\dot{\omega}_s$ táxiota, as soon as. $\dot{\epsilon}$ ml toû mpώτου (sc. lepelou), with the first victim (G. 191, VI. 2, 1 b).
- 10. ἀριστώντι, while eating his lunch: ἀριστοποιεῖσθαι (§ 9), to prepare lunch. See also note on i. 10. 17. ἐξείη, κ. τ. λ.: the direct discourse would be: ἔξεστιν... προσελθεῖν, καὶ ἐἀν καθεύδη... εἰπεῖν, ἐάν... ἔχη (G. 225).— αὐτῷ: with προσελθεῖν (G. 187).— ἐπεγείραντα εἰπεῖν, to wake him and tell.— ἔχοι: sc. εἰπεῖν.
- 11. και τότε, and this time. δτι τυγχάνοιεν... κατίδοιεν: the direct discourse was έτυγχάνομεν (G. 243, N. 1)... και κατείδομεν: this true imperfect optative is very rare. συλλέγοντες (G. 279, 4). παιδίσκας

diminutive (G. 129, 8): cf. veavione in § 10, which is a diminutive in form only. — Some ... natatice with the control of the

- 12. Sofa: the oratio obliqua here changes from the opt. to the infin, as if έφασαν had already been introduced. σόδὶ γὰρ... προσβατὸν είναι κατὰ τοῦτο (sc. ἔφασαν δόξαι), for (they said it appeared to them) that neither could the enemy's cavalry come down to the river at this point: σόδἱ (also...not, or neither) implies that this ground for thinking it safe to cross the river here (ἀσφαλὶς διαβήναι) is added to the proof (in § 11) that there was a ford, which appeared from the old man and his family having crossed here. ἐκδύντες (G. 138, N. 8 b), having stripped: distinguish the various circumstances (G. 277) of the crossing expressed by the three participles and γυμνοί (sc. δντες). ὡς νευσόμενοι, with the expectation of having to swim (G. 277, N. 2). διαβαίνειν: imperf. (G. 203, N. 1), representing διεβαίνομεν, we proceeded (or attempted) to cross; cf. this with διαβήναι (below) for διέβημεν, we crossed (effected the crossing). πρόσδεν... πρὶν βρέξαι (G. 274): for the use of πρόσδεν, see Moods and Tenses, § 106, N. 4. Cf. iii. 1. 16.
- 13. τοις νεανίσκοις έγχειν (sc. olvov), to pour out (lit. pour in) wine for the young men: the indefinite subjects of έγχειν and εύχεσθαι are easily supplied. φήνασι (G. 96). ὀνείρατα (see § 8): the plural seems to indicate the several points of the dream. πόρον: referring to διαβαίνειν in § 8. και τα λοιπά άγαθά, also the other blessings (which had not been portended in the dream). ἐπιτελέσαι: depending on εύχεσθαι.

14. ὅπως ἀν διαβαῖεν: indirect question, representing πῶς ἀν διαβαῖμεν; (G. 245). ὅπως (without ἄν) introduces νικῷεν and πάσχοιεν, the direct questions here being πῶς νικῶμεν; and πῶς μηδὲν πάσχωμεν; (G. 244, first example). If ἄν belonged to πάσχοιεν, we should have οὐδέν.

- Page 99.—17. ἀντιπαρήεσαν, went along over against them, i. e. on the other bank. κατά... δχθας, at the ford and where the (opposite) high banks were (cf. § 11).— στεφανωσάμενος, putting on a wreath, probably one made on the spot. It was one of the institutions of Lycurgus that the Spartans should go into battle wearing wreaths (see Plutarch's Lycurg. 22).— ἀποδύς, throwing off (probably) his outer garment: ἐκδύντες (§ 12), acc. to Rehdantz, means undressing themselves entirely. παρήγγελλε, gave the word, i. e. to do the same. ὁρθίους: see iv. 2. 11, and note.
 - 18. εἰς τὸν ποταμόν, i. e. so that the blood ran into the river.
- 19. ἀνηλάλαζον, raised the war-cry, properly shouted ALALA: the όλο-λυγή was a loud cry or chant, generally a joyous one raised by women in invoking the Gods.
- 20. ἐπὶ τὸν πόρον: see § 3 and § 5.— ἐκβασιν, passage out (from the river). προσποιούμενος, feigming: he "made a feint of hastening back to the original ford, as if he were about to attempt a passage there. This attracted the attention of the enemy's horse [on the opposite bank], who became afraid of being attacked on both sides, galloped off to guard the passage at the other point, and opposed no serious resistance to Chirisophus." Grote.

- 21. δς... ἐκβασιν, with the appearance of hastening to the road which led up from the river: ἐκβασιν, as a verbal noun, takes ἄνω and the gen. as if it were ἐκβαίνω. Cf. κατά τὴν ἔκβασιν in § 20, ἐκβαίνων in § 3, and ἐξέβαινων in § 23. ἔτωνον, they pushed on.
- 22. ἐβόων μὴ ἀπολείπεσθαι, they called to them (exhorting them) not to be left behind. συνεκβαίνειν: σύν governs τοις πολεμίοις understood.
- 23. κατά... ποταμόν, by (over) the bluffs which reached to the river (cf. § 11).

Page 100. — 24. καταβαίνοντες (G. 280, N. 1).

- 26. ἀκμην διέβαινε, were just crossing: with the adverbial accus. ἀκμην (G. 160, 2), just at the point, cf. τέλος in i. 10. 13, and the common use of ἀρχήν, at first. ἀντία... ἔθετο, formed his line facing them: cf. note on i. 5. 14. κατ' ἐνωμοτίας, by enomoties, i. e. with the four ἐνωμοτίαι (each of 25 men) arranged in line, probably in five ranks. The enomoties had been in column, and they were now to be brought into line by moving παρ' ἀσπίδα, i. e. to the left, lit. by the shield (the shield being carried on the left side). See notes on iii. 4. 21 and 22; and on ἐπὶ δόρυ in § 29 (below). ἐπὶ φάλαγγος, so as to form a phalanx, or line of battle. οὐραγούς, rear-leaders.
- 27. τοῦ ὅχλου ψιλουμένους (G. 174), left by the crowd (of camp-followers, etc.). παραγγέλλη: sc. ὁ Ξενοφῶν.
- 28. ἰδὼν . . . διαβαίνοντας, when X. saw them (on the point of) crossing (to aid him). αὐτοί, (they) themselves, i. e. Xenophon and his men. ἔνθεν καὶ ἔνθεν σφῶν, on both sides of them. διηγκυλωμένους, with hand on the thong (ἀγκύλη). ἐπιβεβλημένους (middle), with arrow on the string (sc. τα τοξεύματα ἐπὶ ταῖς νευραῖς): cf. v. 2. 12, ἐπιβεβλήσθαι ἐπὶ ταῖς νευραῖς. πρόσω τοῦ ποταμοῦ, far into the river (G. 168).

29. woon, ring with the thump of the stone.

- Page 101. σημήνη το πολεμικόν, signal the charge (to deceive the enemy). See § 32. ἀναστρέψαντας ἐπὶ δόρυ, facing about to the right, belongs to the subjects of both ἡγεῖσθαι and θεῖν, as is shown by its position: with ἐπὶ δόρυ, towards the spear (the spear being carried in the right hand), cf. παρ' ἀσπίδα in § 26. ὡς (G. 266, N. 1). ὅτι . . γένηται: oratio obliqua, as if εἶπεν had preceded instead of παρήγγειλεν. The direct form would be ἄριστος ἔσται, δς ἄν . . . γένηται (G. 247, N. 1).
- 31. is... ikavis, well enough for mountain regions: cf. ut temporibus illis, for those days (Cic.).
- 32. σημαίνει (sc. τὸ πολεμικόν): cf. § 29. The Greeks had been ordered to retire at this signal. τάναντία is cognate accus, with στρέψαντες.
- 33. aloθόμενοι, perceiving that the Greeks were crossing. καl... Έλλήνων, even when the Greeks were across the river. — φεύγοντες (G. 280, N. 1).
- 34. of brantfourtes, those who had come to the relief (see § 27 and § 28).

 προσωτέρω τοῦ καιροῦ, i. e. further than they should have gone.

CHAPTER IV.

SYNOPSIS: The Greeks proceed through Armenia (1), and come to a village containing a palace of the satrap (2). Beyond this they pass the sources of the Tigris and reach the river Teleboas (3). Tiribazus, the governor (4), proposes through an interpreter a treaty of peace, to which they agree (5, 6). They then proceed for three days, followed by Tiribazus, and come to a palace and villages (7), where they halt, on account of a snow-storm, and quarter themselves (8). Provisions are found in abundance; but word is brought that there is an army at hand (9), and the troops are again brought together (10). Encamping thus under arms for the night, another heavy snow falls (11-13), and the soldiers are again quartered in the villages (14). Democrates is sent out to reconnoitre (15), and returns with a captive (16), who says that he was out foraging (17), and that the army belongs to Tiribazus, who is preparing to attack the Greeks in their passage over the mountain (18). .The generals leave a guard behind, and with the captured man as guide (19) discover the enemy's camp and attack it (20), when the barbarians flee. Twenty horses and the satrap's tent are captured (21). The Greeks return to their own camp (22).

- 1. πεδίον άπαν, a perfectly level country: for the case of πεδίον and γηλόφους, see notes on i. 2. 20, and ii. 5. 18.
- 2. els ην κώμην, for η κώμη els ην (G. 154), &c. τύρσεις: cf. Lat. turris, Eng. turret, tower.
- 3. ὑπερήλθον τὰς πηγάς, κ. τ. λ.: here they crossed the mountain range which is the watershed between the Tigris and the Euphrates; the Teleboas (generally supposed to be the present Kara-su) flows into the Euphrates. "After the river Teleboas, there seems no one point in the march which can be identified with anything approaching to certainty. Nor have we any means even of determining the general line of route, apart from specific places, which they followed from the river Teleboas to Trebizond." Grote.

Page 102. — 4. "παρχος: cf. i. 2. 20, and note. — ἀνέβαλλεν = ἀνεβί-βαζεν, helped to mount.

- 5. τοις άρχουσι (G. 186). els έπήκοον: cf. iii. 3. 1.
- 6. ἐφ' ῷ G. (267). αὐτός (G. 138, N. 8). μήτε ... μήτε ... τε: cf. note on ii. 2. 8. δσων δέοιντο (G. 247): in direct form, δσων ὰν δέησ-θε.
- 8. χιών πολλή: this was in lat. 39°, at an elevation of four thousand feet; it was near the first of December. ξωθεν, in the morning; lit. from daybreak: the opposite point of view is found in els ξω, i. 7. 1, and els ξοπέραν, iii. 1. 3 (see notes).
- 9. lepeia, cattle for slaughter (orig. for sacrifice, here for food). τῶν ἀποσκεδαννυμένων τινές, certain of the stragglers. κατίδοιεν, φαίνοιτο: in direct discourse, κατείδομεν and φαίνεται.
- 10. συναγαγείν: subj. of ἀσφαλές-είναι (without οόκ), i. e. they thought that safety required them to collect the army again. ἐδόκει διαθριάζειν, it seemed to be clearing up (G. 134, N. 1 e): originally τὸν Δία was understood.

Page 103.—11. ἀλεεινόν (G. 138, N. 2 c).— ὅτφ μὴ παραρριείη: see παραρρέω; i. e. the snow kept all warm from whom it did not fall off.

12. ἐτόλμησε, undertook, had the courage. — γυμνός, i. e. without his mantle (ἰμάτιον): cf. i. 10. 3, and note. — ἀφελόμενος (sc. τὰ ξύλα), i. e.

taking the work away from Xenophon.

- 13. ἀμυγδάλινον ἐκ τῶν πικρῶν (sc. χρῖμα): for ἐκ τῶν πικρῶν ἀμυγδα-λῶν. τερεβίνθινον, of the terebinth or turpentine-tree. μύρον, fragrant oil, probably used as a perfume; while the various kinds of χρῆμα were applied to increase the suppleness of the limbs and as protection against cold.
- 14. els στέγαs, under shelter (from the weather), is not a repetition of els τὰs κώμαs, which implies that they returned to the same villages which they had left (§§ 8-10). ὑπὸ τῆs αἰθρίαs, under the open sky; sub dio, sub Iove: connect with κακῶs σκηνοῦντεs, by camping ill.
- 15. Τημνίτην (a doubtful name): probably a man from Temnus (in Aeolis). τὰ πυρά: see § 9. τὰ μὴ ὄντα, i. e. whatever were not facts, equivalent to a relative clause with indefinite antecedent, & μὴ ἡν οr εἴ τινα μὴ ἡν (G. 283, 4). ὡς οὐκ ὄντα, i. e. he reported such things as not being facts, and would have said οὐκ ἔστιν.
- 16. Πορευθείs, i. e. on his return. οὐκ ἔφη ἰδεῖν, said that he had not seen: cf. notes on i. 2. 26, and i. 3. 1.— σάγαριν (a Persian word), a battle-axe.— 'Αμαζόνες, i. e. in pictures and statues, with which the Greeks were familiar.
- 17. το ποδαπός είη, i. e. the question ποδαπός εί; the expression is accusative with the passive ερωτώμενος (G. 197, 1, N. 2). Πέρσης (G. 138, N. 8 b). το στράτευμα: by anticipation one of the objects of ηρώτων instead of being subject of είη. The accusative of the thing after verbs of asking (G. 164) may denote that about which any one is questioned, as well as that for which he is asked.
- 18. παρεσκευάσθαι: why perfect? ώς belongs to ἐπιθησόμενον (G. 277, n. 2). ὑπερβολῆ: cf. ὑπερέβαλλον in § 20. μοναχῆ, alone, lit. in a single way: cf. διχῆ, in two ways. ἐνταῦθα: repeating ἐπὶ τῆ ὑπερβολῆ, κ. τ. λ.

Page 104. — 21. oi before ἀρτοκόποι belongs to φάσκοντες.

22. ἐπίθεσις (force of the suffix ?), i. e. some attack from Tiribazus.

CHAPTER V.

SYNOPSIS: The next day the Greeks pass the height where Tiribazus intended to attack them (1), and three days later cross the Euphrates (2). The third day after this a bitter wind blows from the north (3), which abates when they offer sacrifice. Many perish (4). The first who encamp build fires, which they share with those coming up late in return for food (5, 6). The next day the Greeks march on through the snow, and many suffer from bulimy (7, 8). Chirisophus comes to a village (9, 10), where he encamps with the van (11). The enemy harass the rear of the army, and some of the soldiers, being disabled and left behind, give up in despair (12-15). Xenophon tries to urge them forward (16);

but, failing in this, proceeds to terrify the enemy, who flee when attacked by the rear-guard (17, 18). He leaves those that are disabled with promises of relief on the next day, and going on finds nearly the whole army encamped in the snow without guards (19, 20). He himself encamps there, and at daybreak sends men to rouse the disabled (21). Communication is opened with Chirisophus (22), and the army is quartered in the surrounding villages (23). Description of the village assigned to Xenophon (24-27). He gets on friendly terms with its head man (28, 29), and the next day takes him to Chirisophus, visiting on the way the troops, whom he finds feasting and drinking (30-32). The two generals question the chief at length (33, 34). Xenophon returns with him to his own village, and appropriates the colts found there to the use of himself and the others (35, 36).

- 1. δημ δύναιντο (G. 247): in the direct form δημ αν δυνώμεθα. See note on the similar construction with δτι or ώς in i. 1. 6.
 - 2. Εὐφράτην: this was the eastern branch, now called "Murad-su."
- 3. διά... πεδίου: we should say, over a plain and through deep snow.

 παρασάγγας πέντε (vulg. πεντεκαίδεκα): as a march of 15 parasangs (52 miles) seems incredible under the circumstances, many editors onit πεντεκαι-, leaving δέκα. πέντε is adopted here on the authority of one MS.

 τρίτος (sc. σταθμός).— ἀποκάων, blasting (here with cold): cf. Lat. uro.
- 4. είπε σφαγιάσασθαι, bade them sacrifice; ξφη σφαγιάσασθαι would mean, he said that he had sacrificed (G. 260, 2, N. 1): είπον with the infinitive has the force of a verb of commanding (G. 202). σφαγιάζεται (middle): sc. δ μάντις; or the verb may be passive and impersonal.
- Page 105.— 5. διεγένοντο ... κάοντες, i. e. they got through the night by keeping up a fire of wood (cf. i. 10. 19: ταύτην ... διεγένοντο).—el μη μεταδοῖεν (G. 225).— πυρούς: the genitive commonly follows μεταδίδωμι (G. 170, 2), denoting the whole of which a part is given; the rare accusative denotes the part which is given. Hence a noun like μέρος after such verbs can be only in the accusative.— άλλο τι εἴ τι: άλλο τι being one of the objects of μεταδοῖεν, the common expression eἴ τι άλλο (cf. i. 5. 1) would have been ambiguous here after el μή μεταδοῖεν.
- ενθα δή, thereupon; but ενθα δέ, and where. εστε ἐπί, clear down to: so ἄχρι and μέχρι can be used to emphasize εἰς or ἐπί.
- 7. ἐβουλιμίσσαν (G. 130): from βου-λιμία (βοῦς and λιμός), ox-hunger, bulimy, which was a disease in which the patient suffered from ravenous hunger, hunger-faintness. καταλαμβάνων τοὺς πίπτοντας, coming upon those who fell by the way (i. e. in consequence of hunger-faintness).
- 8. διδόντας, as givers, i. e. to distribute the food: we should expect δώσοντας to express the purpose. See Moods and Tenses, § 109, 58.
- 9. ὑδροφορούσας ἐκ τῆς κώμης, i. e. who came from the village to fetch water; the village-fountain being outside the wall.— ἐρύματος, fortification (ἐρύομαι, to defend).
- 10. πορεύονται, είη, ἀπέχει: all three verbs might have been opt. or all indic. (G. 243), and there is good MS. authority for πορεύοιντο and ἀπέχοι δσον, about: cf. i. 2. 3, and note.

11. ἐδυνήθησαν, were (still) able-bodied; or it may mean, were able to reach the village, as opposed to of μη δυνάμενοι ἐπιτελέσαι την ὁδόν, below.

But see τὰ μὴ δυνάμενα in § 12.

Page 106.—12. διεφθαρμένοι . . . τοὺς ὀφθαλμούς, with their eyes blinded by the snow: the acc. is retained from the (possible) active constr. διαφθείρειν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῖς, to blind their eyes for them (G. 197, 1, N. 2); τοὺς δακτύλους is in the same construction after ἀποσεσηπότες, which is passive in sense, having lost their toes by mortification. Cf. note on ii. 6. 1.

- 13. ἐπικούρημα τῆς χιόνος, help (or protection) against the snow: χιόνος is objective genitive, as we might say ἐπικουρεῖν χιόνα, like ἐπικουρεῖν χειμῶνα, to keep off winter (see v. 8. 25): so in Lat. defendere frigus. On the other hand, τῶν ποδῶν ἐπικούρημα (below) gives the more common use of the objective genitive, help to the feet.— ἐπορεύετο (G. 225, Ν. 1): there is good authority for the more regular πορεύοιτο (like κινοῖτο, ξχοι, and ὑπολύοιτο).— εἰς τὴν νύκτα ὑπολύοιτο, took off his shoes for the night; opposed to ὑποδεδεμένοι ἐκοιμῶντο (§ 14), slept with their shoes on: δίω and λύω refer to tying and untying the leather straps (ἰμάντες).
- 14. δσοι: the antecedent would be a genitive dependent on πόδας. περιεπήγνυντο, froze on (their feet). ήσαν καρβάτιναι, (their shoes) were brogues: Hesychius calls them ἀγροικικὸν ὑπόδημα μονόδερμον. νεοδάρτων (νέος and δέρω). βοῶν, ox-hides: cf. ἐλέφας, both elephant and ivory.
- 15. ἐκλελοιπέναι (G. 109, 2), was wanting.— τετήκει (G. 101, 2, N. 2).— ἀτμίζουσα ἐν νάπη, steaming in a dell. οὐκ ἔφασαν πορεύεσθαι, i. e. said they were going no further; see notes on i. 2. 26, and i. 3. 7.
- 16. ἀπισθοφύλακας (without τούς), some of the rear-guard. πάση τέχνη και μηχανή, by every art and device. τελευτών, finally.— "So greatly was the army disorganized by wretchedness, that we hear of one case in which a soldier, ordered to carry a disabled comrade, disobeyed the order, and was about to bury him alive." Grote. This story came out afterwards, when the charge was made against Xenophon that he had flogged his men (see v. 8. 8 11), which he did in a few cases. δύνασθαι ἄν: sc. ξφασαν (G. 211).
- 17. et τις δύναιτο, if they could: cf. note on ii. 3. 23.— oi δί (G. 143, 1, N. 2): cf. note on i. 9. 6.— άμφὶ . . . διαφερόμενοι, quarrelling about what they had, i. e. their booty (G. 153, N. 1): see § 12, άλλήλοις . . . αὐτῶν.
- 18. δσον έδύναντο μέγιστον, i. e. as loud a shout as they could (G. 159, N. 2). ἡκαν ἐαυτούς, threw themselves: they rushed down into the dell over the snow-banks. οὐδεὶς . . . ἐφθέγξατο, i. e. not a sound was heard from them afterwards.
- Page 107.—19. ἐπ' αὐτούς, i. e. to get them.— ἐγκεκαλυμμένοις, wrapped up.— ἀνίστασαν, tried to make them get up.— ὅτι . . . ὑποχωροῖεν, that those before them (on the road) did not make way for them: they said οὐχ ὑποχωροῦσιν.
- 20. δλον τὸ στράτευμα, i. e. what seemed to be the whole army; but Chirisophus with the van was already quartered in the village (§§ 9-11).

22. τῶν ἐκ τῆς κώμης (G. 168, N. 2; 170, 1): cf. note on i. 1. 5. — σκεψομένους agrees with τινάς implied with τῶν. — κομίζειν (G. 265).

24. πώλους: cf. Lat. pullus; Eng. foal. — ἐπτακαίδεκα: this number is too small (see § 35), but correcting numerals by conjecture is unsatis-

factory. — ένάτην ήμέραν (G. 161, N.), eight days before.

25. κατάγειο, underground: the description is said to correspond with the dwellings found in the Armenian highlands at the present day. "The descent by wells is now rare, but is still to be met with; but in exposed and elevated situations, the houses are uniformly semi-subterraneous, and entered by as small an aperture as possible, to prevent the cold getting in." Ainsworth, quoted by Watson.— τὸ μὲν στόμα ῶσπερ φρέατος (sc. δν), i. e. the mouth (or entrance) being like that of a well, that is, narrow (opposed to εὐρεῖαι): στόμα is in partitive apposition (G. 137, N. 2) with οἰκίαι; but in the clause with δέ the construction changes, and we have κάτω (below) δ΄ εὐρεῖαι for τὰ δὲ κάτω εὐρεῖα (sc. δντα).

Page 108.—26. olvos κρίθινος, barley-wine, i. e. beer. — κρατήρσιν, large bowls, like the Greek mixing-vessels.— ἰσοχαλεῖς, floating on the top, lit. on a level with the brim (ἰσος, equal, and χεῖλος, lip).— κάλαμοι, straws,

without joints (yovara): with yovu cf. Lat. genu, Eng. knee.

27. **Εδει μόζειν**, he had to suck: **Εδει** has here none of its common force of an apodosis (G. 222, N. 2).— δπότε διψψή (G. 233).— άκρατος, strong, lit. unmixed (a priv. and κεράννυμι).— συμμαθόντι, to one used to it (G. 184,5).

- 28. οὐτε στερήσοιτο... ἀπίασιν: the direct discourse would be οὐτε στερήση... τήν τε οἰκίαν σου ἀντεμπλήσαντες... ἄπιμεν. στερήσοιτο is middle, with passive meaning. ἀντεμπλήσαντες, filling in recompense. ἡν ἀγαθόν τι... φαίνηται, if he should appear to have given them good guidance (G. 159, N. 2). ἔστ', until (G. 239, 2).
- 29. ἐν πᾶσιν ἀφθόνοις, amid an abundance of everything: ἄ-φθονος = without stint. ἐν ὀφθαλμοῖς, in sight, i. e. keeping an eye on them.
- 30. aplerav, i. e. the soldiers quartered in the villages never let them go until, etc. mapageter (G. 240, 1 and 2).
 - 31. ovk . . . ov, and everywhere.
- 32. Φιλοφρονούμενός τφ, with friendly feelings towards any one. προπιείν, to drink (his) health. είλκεν, he would draw him. ενθεν... βοῦν, whence he had to drink stooping, sucking like an ox: we should expect βοῦς (sc. πίνει); βοῦν is attracted into the case of the subj. of πίνειν, as if the construction were ἄσπερ δεῖ βοῦν πίνειν.

Page 109. — 33. βαρβαρικαῖς, foreign, outlandish. — ωσπερ ένεοῖς, as if deaf and dumb; i. e. by signs, as they could not understand Greek.

34. of lmmo: the breed of horses in this region is still celebrated. — δασμός (G. 137, N. 4). — Χάλυβας: the people and the country have the same name: cf. Δελφοί. — ἢ εἴη: indirect question for mἢ ἐστιν ἡ ὁδός;

35. **πρόs...okéras**, to his family (i. e. the chief's), who were in their own village, where Xen. was quartered (§ 24 and § 28): for okérns, see note on ii. 3. 15. The reflexive éavroû here refers to the object, not the subj., of the sentence, aὐτόν being in a prominent position (G. 146, N. 1).—

είλήφει, i. e. at the time mentioned in iii. 3. 19; but cf. iv. 4. 21. — παλαίτερον (sc. δντα), when he was rather old, belongs to είλήφει. — ἀναθρέψαντι καταθύσαι, i. e. to fat him up and sacrifice him (G. 265). — τῶν πώλων (sc. τιγά).

CHAPTER VI.

Synopsis: On the eighth day Chirisophus takes charge of the guide (1), who, after conducting them for three days (2), runs away within the night (3). The Greeks proceed to the river Phasis (4), but two days later find their way barred at a mountain pass by the Chalybes, Taochi, and Phasiani (5). Chirisophus halts and orders the forces into line (6). He calls the generals and captains together, and proposes a council to decide upon their course (7, 8). Cleanor wishes to move at once openly upon the enemy (9), but the more cautious Xenophon proposes that they attempt to seize an unguarded point of the mountain, stealing their way to it in the night (10-13). The word "stealing" is the occasion for a jest between himself and Chirisophus, and each exhorts the other to give proof of the soundness of his early education (14-16). Xenophon declares his readiness to undertake the enterprise (17) and predicts success (18), but Chirisophus proposes that others shall go (19). Three of the commanders accordingly volunteer, and arrange to light signal fires when they reach the top (20). Chirisophus makes a feint of leading the army against the enemy (21). When night comes on the detailed detachment goes forward and gets possession of the hill (22), and at daybreak proceeds along the heights, Chirisophus advancing in front (23). An engagement takes place and the enemy are defeated (24-26). The Greeks sacrifice and erect a trophy, and then go down into the plain beyond, where they find plenty of provisions (27).

- 1. τον μην ήγεμόνα παραδίδωσι, he gives him (i. e. τον κωμάρχην) as a guide.— τους ... κωμάρχη (G. 184, 3, N. 4), i. e. he leaves the chief's family behind in their village.— 'Αμφιπολίτη: cf. i. 10. 7.— όπως ... άπίοι: the thought of Xen. was όπως, εί καλώς ήγήσεται (sc. ὁ κωμάρχης),... άπίη (G. 202, 4; 248, N.).
- 2. αὐτοῖς: cf. ii. 2. 8, and note. λελυμένος: cf. iv. 2. 1, τὸν ἡγεμόνα δήσαντες.
- Page 110. ούκ εἶεν (sc. κόμαι). ἔδησε δ' οὕ (G. 29, N. 1): this is added to account for the guide's escape, not to show the kindness of Chirisophus.
- 3. ἀποδρὰς ἄχετο (G. 279, 4, N.). ἀμέλαα, neglect, i. e. in letting the guide escape. ἐχρῆτο: cf. ii. 5. 11, and note.
- 4. **Phory:** the famous Colchian river Phasis, for which the Greeks probably mistook this stream, flows into the Euxine from the East. This was probably the upper part of the Araxes, flowing into the Caspian.
- 5. ἐπὶ τῆ . . . ὑπερβολῆ, on the pass leading over to the plain : cf. iv. 4.
- 6. κατὰ κέρας άγων, leading (his men) in column (partic. of manner). παράγαν, to lead along, to bring into line; the movement by which soldie were brought into line of battle (φάλαγξ) from a column.

7. δπως άγωνιούμεθα, an object clause (G. 217): compare δπως γένοιτο

(§ 6), which is a final clause (G. 216, 1).

9. προσγενέσθαι (following εἰκός), will join them (G. 203, N. 2). In Cyrop. v. 3. 30, we have obsiva elkos Bounforcota. See Moods and Tenses, § 27, N. 3, and references.

10. δπως μαχούμεθα is in appos. with τοῦτο (G. 215, Rem.), and is the regular form of the object clause; but δπως λάβωμεν . . . ἀποβάλωμεν (in appos, with τοῦτο below) is the less common form (G. 217, N. 1). — τραῦμα (Dor. and Ion. τρώμα): from τιτρώσκω (τρο-); cf. G. 129, 4; 128, 3, N. 4.

Page 111. — 11. To Spos . . . To Spowneyov (G. 142, 2), that part of the mountain which is visible; unusually emphatic position of τὸ ὁρώμενον. έφ': ἐπί here denotes extent. — οὐδαμοῦ . . . άλλ' ή, nowhere else than : άλλ' ή for άλλο ή, other than, except, has but one accent, so that άλλ' looks like the elided form of alla. - spous te, some part of the mountain. - klimai λαθόντας, to surprise by stealth: here the idea of κλέψαι, to take (like a thief), is more prominent than it would be in the more common and nearly equivalent idiom κλέψαντας λαθείν (G. 279, 4). The same is true of άρπάσαι φθάσαντας, to seize in advance, compared with άρπάσαντας φθάσαι, to be beforehand in seizing.

12. Opoliov lévai, to march up hill; duales (lévai), to march over level ground (G. 159, N. 5): cf. note on i. 2. 20. — Evber kal Evber, on both sides of us. — τὰ πρὸ ποδών, i. e. what is immediately before him.— μεθ' ἡμέραν, by day; lit. after (the coming of) day (G. 191, VI. 3, 3 b). — Tois more to

be taken with τραχεία (G. 185). — loῦσιν and βαλλομένοις (G. 184, 5): cf. προϊούσι, iii. 2. 22; and πειρωμένοις, iv. 3. 6.— κεφαλάς (G. 197, 1, N. 2). 13. **Lév,** since it is in our power (G. 277, 2; 278, 2). — is (G. 266, 2, N. 1). — αίσθησιν παρέχειν, i. e. betray ourselves. — δοκούμεν δ' dv . . . dv

- ... χρησθαι, it seems to me that we should find, etc.: αν belongs to χρησθαι (= χρώμεθα αν), and is repeated because the sentence is long (G. 212, 2). We translate Soxouper impersonally merely that we may render the infin. by a finite verb, and so give the force of av. See note on ii. 5. 16. The protasis is in προσποιούμενοι (= εἰ προσποιοίμεθα), if we should make a feint (G. 226, 1). — έρημοτέρφ, with fewer defenders. — μένοιεν: αν is understood from the preceding sentence, although this case hardly comes under the general principle (G. 212, 4).
- 14. συμβάλλομαι (sc. λόγους), i. e. give my ideas. τών δμοίων, equal cilizens or peers, a name given to the Dorian aristocracy of Sparta. - is παίδων: as we say, from a child. — δσα μή κωλύει: conditional (G. 232, 1)

15. doa, accordingly. — μάλα qualifies καιρός έστιν: a very fit time. -

κλέπτοντες τοῦ όρους (G. 170, 1); cf. όρους κλέψαι τι $(\S 11)$.

16. ἀλλά μέντοι (more emphatic than ἀλλά), but really. — δεινούς κλέπτειν, i. e. formidable stealers. — δεινοῦ τοῦ κινδύνου: the penalty of embezzlement might be death. — και μέντοι, and in truth. — ὑμῖν ἄρχαν, to be your rulers (G. 184, 3, N. 4).

Page 112. — 17. κλωπών: referring to the preceding jokes on κλοπή. — τούτων καλ πυνθάνομαι, I learn from them also, i. e. besides other things

- (G. 171, 2, N. 1). νέμεται αἰξί και βουσίν, it is grazed by goats and cattle (instrum. dat.): this corresponds to an act. constr. νέμουσι τὸ ὄρος αἰξί (the herdsmen being the subj.). Derivation of αιξ ?— βατά (sc. τὰ χωρία), passable; but see note on βάσιμα and ἄβατα, iii. 4. 49.
- 18. δλπίζω μενείν (G. 203, N. 2). εν τῷ ὁμοίφ, on a level with them. ήμεν... τσον (G. 186), to the same level with us.
 - 19. καί, άλλά: observe the spirit of these abrupt connectives.
- 20. σύνθημα ἐποιήσαντο κάκιν (G. 203, N. 2): cf. συντίθενται φυλάτταν ... συμβοηθήσειν, iv. 2. 1, and note. ὁπότε ἔχοιεν (G. 248, 1).
 - 21. ἐκ τοῦ ἀρίστου, after breakfast. ὡς μάλιστα belongs to δοκοίη.
- 23. κατά τὰ ἄκρα ἐπήεσαν, advanced along the heights; cf. τοις κατά τὰ ἄκρα (§ 24).
- 24. τὸ πολύ, the main part. τοὺς πολλούς, i. e. the two main bodies. ἀλλήλων: following ὁμοῦ (G. 182, 2), which generally takes the dative. Page 113. 26. τὸ ἄνω (sc. μέρος), i. e. their men above: cf. § 24.
- 27. στησάμενοι (G. 199, N. 1). γεμούσας, full, generally loaded (said of ships).

CHAPTER VII.

SYNOPSIS: They march into the country of the Taochi; and provisions fail. for the inhabitants dwell wholly in strongholds (1). One of these the Greeks attack, but unsuccessfully (2). It is agreed, however, that the place, to which there is but one approach which the enemy keep clear of the Greeks by rolling down stones, must be taken (3, 4). Xenophon suggests the stratagem of going as far in as possible under protection of the pine-trees there, provoking an attack from the enemy, and rushing into the stronghold after their ammunition is exhausted (5-7). A body of seventy men go forward (8), and the rest wait to see what the result will be (9). The enemy waste their only means of defence (10); and the captains striving with one another for the honor of entering the place first, the stronghold is finally taken (11, 12). The men and women throw themselves over the precipice, leaving their flocks in possession of the Greeks (13, 14). The latter now advance for seven days through the territory of the Chalybes (whose armor and peculiar customs in war are described), getting no provisions from the country (15-17). They then reach the Harpasus, pass through the territory of the Scythini (18), and arrive at the city of Gymnias, where they obtain a guide (19), who promises to bring them within sight of the sea within five days or forfeit his life (20). On the fifth day they reach Mt. Theches, from which they can discern the sea, and the men raise a great shout (21). Xenophon, being in the rear, thinks an attack has been made by the enemy (22, 23), but as he comes nearer he hears the soldiers shouting "The Sea! The Sea!" (24). They build upon the height a great mound of stones surmounted by hides, staves, and captured shields (25, 26), and afterwards dismiss the guide with rich presents (27).

1. Taóχουs: a tribe of mountaineers, still known among their kindred by the name of Tao.— ἐν οίς... ἀνακεκομισμένοι, where they also carried and kept all their provisions (i. e. besides using them for defence).

2. αὐτόσε (to avoid εἰς δ), into which (G. 156; cf. 61). — εὐθὺς ήκων (G. 277, N. 1).

3. Els kalov, in the nick of time. - our tore implies a future, as apod to

εί μη ληψόμεθα (G. 223, N. 1).

4. εἰσελθεῖν (G. 263, 1): we might have had μη εἰσελθεῖν. — Μία... ὁρᾶς, the only passage is this one which you see; the construction is αῦτη (sc. ή πάροδος) ήν ὁρᾶς ἐστι μία πάροδος. Cf. iv. 1. 20, and note. — οὕτω διατίθεται, is served thus. — σκέλη, πλευράς: after the passive συντετριμμένους (G. 197, 1, N. 2).

5. ἀναλώσωσιν, use up. — ἄλλο τι ἡ ... παριέναι, is there anything to prevent us from passing by? ἄλλο τι ἡ (nonne) is an interrogative implying an affirmative answer (G. 282, 3); so that this question means, literally, Is anything else (the case) than (this, that) nothing prevents, etc.? — εἰ μἡ,

nisi, except (sc. ὁρῶμεν).

Page 114.— 6. τρία ήμίπλεθρα, i. e. 150 feet. — βαλλομένους, under fire (of stones). — διαλειπούσαις, scattered. — ἀνθ' ἀν, behind which. — Φερομένων, flying through the air.

7. πολλοί (pred.), in great numbers. — αὐτὸ τὸ δέον, the very thing we want. — ἔνθεν, (to the point) from which. — μικρόν τι, i. e. the fifty feet called τὸ λοιπόν in § 6.

8. ήγεμονία, precedence. — ώς έδύνατο, as best he could.

10. ἐπεὶ... φέροιντο (G. 233). — ἄμαξαι, (here) cart-loads.

11. μη οὐ πρώτος παραδράμοι (G. 215, N. 1), i. e. that he might not get by first.

Page 115. — 12. αὐτοῦ τῆς ἴτυος, the rim of his shield (G. 171, 1):

trus is a poetic word.

- 13. παιδία (see G. 129, 8). ώσαύτως: adv. of ὁ αὐτός. Στυμφόλιος: of Stymphālus in Arcadia, famous in the story of Hercules. ὡς ῥίψοντα (G. 277, N. 2): ὡς refers to τινά as the person whose intention is expressed.
- 15. πτερύγων, flaps (generally of leather covered with metal) at the bottom of the corselet. σπάρτα ἐστραμμένα, plaited cords forming a fringe.
- 16. μαχαίριον: for the suffix, cf. παιδία in § 13. δσον ξυήλην, about as long as a Spartan dagger: ξυήλην is accus. by a peculiar attraction, where we should expect ξυήλη (sc. ἐστί). δν . . . δύναιντο (G. 233): ἔσφαττον refers to a custom. άποτέμνοντες . . . ἐπορεύοντο, i. e. they used to cut off their heads (i. e. δν κρατείν δύναιντο) and carry them along on their march: ἀν belongs (grammatically) to ἐπορεύοντο (G. 206), but the iterative force extends to ἀποτέμνοντες; we might have had ἀπέτεμνον ἀν καὶ ἐπορεύοντο. ὁπότε . . . ἔμελλον, i. e. whenever they were to be seen by the enemy. μίαν λόγχην ἔχον, i. e. with a sharp point at only one end: the Greek spears were sharpened also at the butt, so as to stick in the ground. λόγχη is properly the sharp point of a spear, but is often used for the whole weapon. δόρυ is the more common word for spear (as a whole), though this is properly the wooden shaft, δόρυ and δρῦς being related to

our word tree. — πολίσμασιν: derived from πολίζω, to build (prop. a city, πόλις); cf. G. 129, 4.

17. ἐν τούτοις makes the storing of provisions in the strongholds more prominent than the carrying them into these. Krüger remarks that this use of ἐν is confined, in Attic Greek, to the perfect and pluperfect (which mark the action as completed) and to verbs like τιθέναι. Cf. ἐν οῖς ... εἶχον ἀνακεκομισμένοι in § 1. — διετράφησαν: a return to the independent sentence, as if ὅστε had not preceded: cf. ὑπώπτευον in iv. 2. 15. — τοῖς κτήνεσιν ἄ: the assimilation is here omitted.

Page 116.—19. διά... χώρας, through the country of their own enemies: πολέμιος sometimes (as here) governs the genitive, chiefly (and originally) when it has the force of a substantive: cf. πρὸς τοὺς ἐκείνου ἐχθίστους, iii. 2. 5.— ὅπως ἄγοι: optative after an historic present.

20. ἄξει . . . ὅψονται (G. 247). — εἰ δὲ μή: cf. note on ii. 2. 1. — ἐπηγγείλατο, agreed. — τὴν ἐαυτοῦ πολεμίαν (sc. χώραν): cf. note on § 19.

22. δασειών ώμοβόεια, covered with raw hides of shaggy oxen : βοών is gen. of material.

23. of del ἐπιόντες, those who successively came up; so τοὺς del βοῶντας, those who successively raised the shout.

24. παρεβοήθει, came up to the rescue, thinking it was an attack of the enemy (§ 22).— παρεγγυώντων, passing the word along: παρεγγυών is properly to hand over something as a pledge (ἐγγύη).

Page 117.—25. δτου δή παρεγγυήσαντος, some one, whoever he may have been, giving the word: δστις always has this indefinite sense when it is joined with -ουν (δστισοῦν), rarely with δή (as here). In v. 2. 24, we have δτου δή ἐνάψαντος, some one or other setting it on fire.

26. Katéreuve: that the natives might not remove them: cf. iv. 6. 26.

27. δαρεικούς δέκα: about \$54.00. See note on i. 7. 18. — δακτυλίους: "The free Greek, if not of the very poorest class, wore a ring, not only as an ornament, but as a signet to attest his signature, or for making secure his property." Becker's *Charicles*.

CHAPTER VIII.

SYNOPSIS: The Greeks advance through the country of the Macrones, and come to a river bordered with trees, which they cut down (1, 2). The natives are drawn up in warlike array on the other side (3). Xenophon instructs a peltast, who believes the country to be his birthplace, to ask the people who they are and why they are hostile (4, 5). After mutual explanations, pledges are exchanged (6, 7); and the Macrones assist the Greeks in crossing the river, and conduct them to the territory of the Colchians (8). These, drawn up upon a mountain, oppose their entrance into the country; and the generals deliberate (9). Xenophon proposes a plan of attack by column and not by plalanx (10-13), which is approved. After the troops are disposed, he rides from wing to wing and encourages the soldiers to overcome the last obstacle that lies between them and their long-desired goal (14). There are eighty companies of

hoplites, besides light-armed troops (15). They make their vows to the Gods, sing the paean, and move forward with Chirisophus and Xenophon at the two extremes (16). The enemy's line is drawn apart, and the Greeks at the centre rush to the summit (17, 18). The enemy give way, and the Greeks encamp in villages (19), where many of the soldiers are made sick by eating honey (20, 21). A two days' march brings them to Trapezus, a Greek city on the Euxine, where they remain thirty days, making incursions into the country of the Colchians (22). The people of Trapezus receive them hospitably (23), and negotiate with them in behalf of the nearer Colchians (24). The Greeks make the sacrifice they had vowed to the Gods, and celebrate games (25-28).

- 2. ὑπερδέξιον, lying high on the right: cf. iii. 4.37; this word commonly means high (with no reference to the side). Liddell and Scott explain it here as = ἐπιδέξιος, on the right. Another reading here is ὑπὲρ δεξιῶν, over the right, in which sense ὑπερδέξιον is here explained; cf. ἐξ ἀριστερᾶς, below. οἰον χαλεπώτατον: like ὡς (or ὅτι) χαλεπώτατον. ὁ ὁρίζων, the frontier stream: cf. Eng. horizon. ἔδει διαβήναι, they had to pass. δένδροι: more common than the reg. dat. δένδροις. ἔκοπτον: probably to clear the way, and also to make a road: see § 8.
- 3. εls τον ποταμόν ερρίπτουν, i. e. to frighten the Greeks. ξβλαπτον ούδέν (G. 159, N. 2).
- 4. δεδουλευκέναι: δουλεύω is to be a slave, but δουλόω is to enslave. (See G. 130, N. 3.) εἰ μή τι κωλύει (G. 221), if there is nothing to hinder (a present supposition): see the answer, σύδὲν κωλύει, in § 5.

Page 118. – 5. ἐρωτήσαντος (sc. αὐτοῦ). — ἀντιτετάχαται: Ionic

perfect (G. 119, 3; 118, 5, N.).

- εl δοῖεν ἄν (indir. quest.), whether they would give; they asked δοίητε ἄν; (G. 245).
- 8. συνεξέκοπτον: cf. § 2. ὁδὸν ὡδοποίουν (G. 159), they worked on the road. μέσοις (G. 142, 4, N. 4).
- 9. βουλεύσασθαι συλλεγείσιν, i. e. to come together and consult (G. 138, N. 8), as if it had been συλλεγήναι και βουλεύσασθαι. δπως άγωνιοῦνται (G. 217).

10. παύσαντας . . . ποιήσαι, that they should give up the phalanx, and should form the companies in columns. — $\tau \hat{\eta}$ μέν, $\tau \hat{\eta}$ δέ, here, there.

- 11. ἐπὶ πολλούς, many (men) in depth, implying a movement into this order; below, ἐπ' ὁλίγων, few in depth, (the more common construction) refers to the order in which they then were. The two suppositions in ἡν μὲν... ἐὰν δὲ... ἰωμεν include the only possible ways of marching ἐπὶ φάλαγγος, and Xen. gives objections to both. περιττεύσουστιν ἡμῶν, will outflank us (G. 175, 2). τοις περιττοις, i. e. those by whom they will outflank us. χρήσουται... βούλωνται, i. e. we shall be at their mercy. ούδὲν ἀν είη has two protases, both future, but of different forms: see Moods and Tenses, § 55, 1. ἀθρόων, in a mass: predicate with ἐμπενόντων.
- Page 119.—12. τοσοῦτον...λόχοις, to cover sufficient ground with the companies by leaving spaces between them.— τοσοῦτον...δσον, so much

that, sufficient, takes the infinitive as an adjective (Moods and Tenses, § 93, 1, N. 1): the idea is, to cover ground enough to have the outer companies get beyond the enemy's wings. See note on δρθίοις τοξε λόχοις on iv. 2. 11.

— οἱ κράτιστοι ἡμῶν, i. e. οἱ λοχαγοί. — πρῶτον for πρῶτοι, which is perhaps necessary here: see § 18.

13. το διαλείπον, the interval between the columns: cf. το διέχον, iii. 4. 22. — ούδεις μηκέτι μείνη, not a man will stand his ground for a moment (G. 257): the compounds of ού and μή (as here) can be used in these em-

phatic future expressions.

14. ἐμποδών τὸ μὴ είναι, in the way of our being (G. 263, 2). — ώμοὺς καταφαγείν, devour (them) raw, a common expression, rather stronger than our cut them in pieces or gobble them up: cf. Il. iv. 35, ώμὸν βεβρώθοις Πρίαμον Πριάμοιό τε παίδας ἄλλους τε Τρώας.

16. Εω γενόμενοι, i. e. with a view to outflanking the enemy.

17. ἀντιπαραθέοντες, i. e. hastening along (their own line) to meet them—κενόν, empty, i. e. without men enough.

Page 120. — 19. ώς ἤρξαντο θαν, i. e. when the targeteers began to run (§ 18).

- 20. τὰ μὰν ἄλλα, in other matters (G. 160, 1), opposed to τὰ δὲ σμήνη (= ἐσμοί), bees. ἐθαύμασαν, found strange, is emphasized by καί, which has no exact English equivalent. τῶν κηρίων (G. 170, 1; cf. 171, 2). κάτω διεχώρει αὐτοῖε, i. e. they had a diarrhæa: διεχώρει is impersonal. ἀποθνήσκουσιν: dative of the partic., in same construction as μεθύουσιν and μαινομένοις.
- 21. Σόπερ τροπής γεγενημένης (G. 277, N. 3), as if they had suffered a defeat: in full, σόπερ &ν έκειντο εἰ τροπή έγεγένητο, as they would have lain, if they had suffered a defeat (lit. rout), referring to the disheartened condition of a defeated army. που, somewhere, makes την αὐτήν less definite. ἀνεφρόνουν, began to come to their senses. ἀνίσταντο: ομροsed to ἔκειντο. φαρμακοποσίας (φάρμακον, a drug, and πίνω, to drink), being drugged (W. 54, 4, 3, γ): for the suffix, cf. δυσίαν in § 25. The idea is, the men recovered from the effects of eating the honey as they would have done from the effects of drugging or poisoning. "Most modern travellers attest the existence, in these regions, of honey intoxicating and poisonous, such as Xenophon describes. They point out the Azalea Pontica as the flower from which the bees imbibe this peculiar quality. Professor Koch, however, states that after careful inquiries he could find no trace of any such." Grote.
- 22. Τραπεζούντα: the modern Trebizond. Σινωπέων, the people of Sinope, a Greek city on the coast of Paphlagonia.
- 24. συνδιεπράττοντο (sc. τοις "Ελλησιν), they negotiated with the Greeks. ὑπέρ, in behalf of.
- 25. εδέμντο: cf. iii. 2. 9.— Ικανοί ἀποθῦσαι: cf. ἰκανώτερα φέρειν, iii. 1. 23.— Σωτήρι (G. 129, 2 b). ἡγεμόσυνα (found only here), thank-offerings for safe guidance, made to 'Ηρακλής 'Ηγεμών; the wanderings of Hercules were believed to give him special sympathy with wanderers.

Page 121. - touye otkober, was banished from home. - dkwy (Hom. άέκων, from a- and ἐκών), accidentally. The Greeks looked upon a person who had caused the death of another, even by accident, as a polluted person, and he was obliged to leave the country, at least for a time. The law of Athens - a relic of the Draconic legislation, usually famous for its severity - provided that a person who had committed involuntary homicide should leave the country within an appointed time and by a prescribed road, and should remain in exile until he should become reconciled with the family of the person whom he had killed; but the law protected him in his departure and during his absence, so far as it could, and his property was not confiscated like that of persons condemned to perpetual banishment. Even inanimate objects which had caused the death of a person through no human agency, or when the agent was unknown, were, according to the Draconic law, solemnly tried before the court at the Prytaneum, and on conviction formally cast out of the country as polluted. - ETHERTθήναι, προστατήσαι; infinitives of purpose after είλοντο (G. 265).

26. τὰ δέρματα, the hides of the victims (§ 25), which were to be offered as prizes in the games. — δπου . . . «Υη: the direct words of the command would have been δπου πεποίηκας (G. 248, 1). — δρόμον, race-course (from δραμ-, a stem of τρέχω): cf. ἰππόδρομος, hippodrome. — τρέχειν, for running (G. 261, 2). — δπου ἄν τις βούληται, wherever any one shall please: the future apod. is found in τρέχειν. — οῦτως, like this: placed emphatically after the adjectives which it qualifies. — Μάλλόν τι ἀνιάσεται, will hurt hinself rather more, and so they will try harder to keep on their feet; as

if this were a recommendation of the spot for a race-course.

27. στάδιον: cognate accus. with ήγωνίζοντο; like δόλιχον with έθευ, and πάλην, etc. with ήγωνίζοντο understood. — τῶν αἰχμαλώτων οἱ πλέστου, the greater part (being) of the number of the captives, appos. to παίδε. — δόλιχον (noun), the long race, variously estimated from six to twenty-four stadia in length, probably variable. The adj. δολιχός (oxytone), long, appears in the Homeric δολιχόσκιον έγχος. The δολιχοδρόμος ran sequentimes round the ordinary στάδιον: for the stadium, see note on i. 4. 1. — παγκράτιον, double (lit. complete) contest, one which combined both πάλη and πυγμή. — κατέβησαν, entered (the contest): cf. Lat. descendere ad Olympia.

28. αὐτούς, i. e. the horses: object of άγειν. — ἐλάσαντας and ἀναστρέψαντας agree with τοὺς ἱππέας understood, the subject of άγειν. — τὸν βωμόν, the stand, probably a mound of turf, to mark the starting-place in

the race.

For an account of the further fortunes of the Greek army, see the Prefatory Note, pp. 2 and 3.

HELLENICA.

[Book II.]

THE Peloponnesian War lasted twenty-seven years, from B. c. 431 to 404, of which the first twenty are included in the narrative of Thucydides, and the remainder in the Hellenica of Xenophon. It arose from the fear and jealousy felt by Sparta and other Greek states at the power and glory of the Athenian Empire, aided by the uneasiness of the subject allies of Athens herself under what they believed to be an oppressive rule. Since the formation of the confederacy of Delos in 477 B. c. — which was a defensive union of voluntary allies under Athens as presiding city, made to secure the Aegean against the possibility of another Persian invasion, - the maritime power of Athens had steadily increased, and the smaller states had gradually been changed from independent allies to subjects of an imperial city. This change is well explained in Chapters XLIV, and XLV, of Grote's History of Greece. The splendor of Athens reached its height under Pericles, the most illustrious of her statesmen (who died in 429 B. c.); and her Dorian neighbors in Sparta, Corinth, Megara, and Thebes were now ready to combine for her destruction. In 432 B. c. the disputes between Corinth and Athens about the Corinthian colonies of Corcyra and Potidaea gave a plausible pretext for war, and war was at once declared. But, as Thucydides tells us, the war arose chiefly from the alarm felt by Sparta at the extent of the Athenian power. and her dread of its further increase. The war began in the spring of 431 B. c.; and it ended in the spring of 404 B. c. with the surrender of Athens, which is described in the first extract from the Hellenica. The power of Athens had been seriously crippled by the disastrous expedition to Syracuse (B. c. 415-413); it was finally broken by the destruction of the Athenian fleet at Aegospotami, as related in the chapter immediately preceding the narrative here given.

Aegospotami, or Goat's River, was a station on the European side of the Hellespont, opposite the Asiatic town of Lampsacus, which had just been captured by Lysander, the Spartan commander. It was "an open beach, without harbor, without good anchorage, without either houses or inhabitants or supplies"; and was chosen by the Athenian commander, merely to compel Lysander to an engagement. Each morning the fleet would cross the strait in line of battle, but the Spartan forces kept close under shelter of their port. Each day it withdrew to its anchorage, followed only by a few scoutboats to watch the disembarking; and then the men would stray on

shore for provisions, as far as Sestos, a few miles below. For five days the same scene was repeated. In vain Alcibiades, then living in exile near by, warned the generals of the exposed condition of their fleet, and urged that they should at least fall back to the safe and friendly harbor of Sestos; he was dismissed with the taunt that they were now in command, not he. "At length, on the fifth day, Lysander ordered the scout-ships, which he sent forth to watch the Athenians on their return, to hoist a bright shield as a signal as soon as they should see the ships at their anchorage, and the crews ashore in quest of their meal." The moment he beheld this welcome signal, he gave orders to his entire fleet to row across the strait as swiftly as possible, while the land forces marched along the strand in case of need. The fleet was taken by complete surprise. A squadron of twelve vessels under Conon, with the sacred ship called Paralos, All the remainder, nearly one hundred and seventy in number, were captured on the shore, defenceless, and seemingly without the least attempt on the part of any one to resist. This sweeping victory was won without the loss of a ship, almost without the loss of a man. Of more than thirty thousand prisoners, all the Athenians, some three or four thousand, were put to death. It had been charged against them that they had resolved, if victorious, to cut off the right hands of all their prisoners; and one of their generals, Philocles, had put to death the captured crews of two ships, allies of the Lacedaemonians, by hurling them headlong from a precipice. Charges like these, at the end of a long and obstinate war, account for the vindictive and bitter temper of the conquerors. (See Grote, Ch. LXV.)

The battle at Aegospotami was fought in September, B. c. 405. Byzantium surrendered directly after; Lysander permitting its garrison, with other Athenians found there or elsewhere, to sail to Athens, "but nowhere else," says Xenophon, "for he knew that the more there were gathered in the city and Piraeus, the sooner they would be brought to straits by famine."

II. 3. Παράλου: the Paralos ("Seaboard") and the Salaminia were two sacred vessels maintained by Athens, and used in the service of the government. They carried deputations to the sacred festivals, and embassies; and were sometimes used to bring state criminals to Athens, as in the case of Alcibiades in 415 B. C. — νυκτός (G. 179, 1). — ἡ ξυμφορά (= συμφορά), the disaster to the fleet at Aegospotami: ξύν is often used for σύν in the older Attic. — Παραιῶς, the Piraeus was the principal port of Athens; it was fortified, and connected with the city (ἄστυ) which was four and a half miles distant by the two long walls of Pericles. (See the plan at the end of the volume.) — ὁ ἔτερος . . . παραγγέλλων: we should expect the gen. absol., but the nominative is in apposition with the

nominative implied in the verbal noun οίμωγή (as if ψηωζον had been used).

Page 122.—πενδοῦντες, agreeing with the subject implied in σόδείς, as if it had been, all were sleepless. —πείσεσθα, that they were to suffer (G. 246). — σία εποίησαν: see G. 247 (last example) and N. 2. — Μη-λίους: Melos, a Spartan colony, had been subjugated by Athens in 416 B. C.; the men of military age were put to death, and the women and children were enslaved.

- 4. ἔδοξε, they voted, lit. it pleased them: the expression is the same which was used in the Athenian decrees, ἔδοξε τῷ βουλῷ καὶ τῷ δήμφ. ἀποχώσαι (v. ἀποχώννυμι), to block the channel. περὶ ταῦτα, thus employed.
- 5. ναυσίν (G. 188, 5). κατεσκευάσατο, established, i. e. in the form of "an oligarchy of ten native citizens, chosen from among his most daring and unscrupulous partisans, to govern in conjunction with the Lacedaemonian harmost." τὰ ἐπὶ Θράκης, often without χωρία, a common expression for the coast of Thrace.
- 6. ἀφειστήκε, had (already) revolted.— 'Αθηναίων (gen. governed by άπο- in ἀφειστήκε, G. 193), from the Athenians.— σφαγάς ... ποιήσαντες, having made a massacre of the aristocrats: this massacre took place eight years before, but was recent enough to forbid the Samians to hope for mercy.
- 7. Δεκέλειαν: a post in Attica, whence Agis, the Spartan king, was now threatening the city. δτι: understand λέγοντάς τίνας, or άγγελλοντας after ἐπεμψε. προσπλεί (G. 243). τοῦ ἐτέρου, the other of the two kings, Agis being one.
- 8. ἐν τῆ ᾿Ακαδημία τῷ καλουμένο γυμνασίω, the common reading, would be an unusual expression for in the gymnasium called the Academy. Perhaps we may insert a comma after ᾿Ακαδημία, and take the following words in apposition with ᾿Ακαδημία, in the Academy, viz. in the gymnasium thus named. Many scholars consider the last three words as an interpolation. The Academy (i. e. the grove of the hero Academus) was northwest of the city, on the Sacred Way leading to Eleusis. It was afterwards made famous by Plato, who used it as his place of instruction; and its name is thus a familiar word in all modern languages.
- 9. Aξγιναν: in the first year of the Peloponnesian war (431 B. C.), the Athenians expelled the Aeginetans with their families from their island, and the Spartans allowed them to settle in Thyrea. ἀπέδωκε implies that Lysander restored Aegina to its former inhabitants. δοτους έδύνατο πλείστους, the greatest number which he was able (to collect), like ώς πλείστους οτ ὅτι πλείστους. ὡς αιτως, likewise, adv. of ὁ αιτώς, the same. Μηλίσις: see note on § 3 above. τῆς αιτών, sc. χώρας (G. 141, N. 4). πρὸς τὸν Παραιά, he came to the Piracus and anchored there.
 - 10. τί χρη ποιείν (G. 243).

- Page 123.—δντων (G. 277, 2.) σωτηρίαν τοῦ μὴ παθεῖν, security against suffering, the μή strengthening the negative idea (of prevention) implied in σωτηρίαν (G. 263, 1). â... μικροπολίτας, what they had not done for punishment, but had done unjustly (ἡδίκουν) through insolence to men of the small states: å is direct object of ἐποίησαν and cognate object of ἡδίκουν. οὐδ' ἐπὶ μιῷ more emphatic than ἐπ' οὐδεμιῷ. ἐκείνοις, the Lacedaemonians.
- 11. ἀτίμους ἐπιτίμους ποιήσαντες: they passed a vote of amnesty, restoring to full civic rights all who had forfeited any of those rights (i. e. who had become ἄτιμοι) either as public debtors or by sentence of the law. After this vote, the citizens met in the acropolis and pledged themselves to harmony. ἀποθνησκόντων (G. 277, 5.) ἔχοντες, keeping. ἐπὶ τούτοις, on these conditions.
- 12. είναι, sc. ἔφη. κύριος αὐτός (G. 136, N. 3a): αὐτός is adjective pronoun, himself (145, 1).
- 13. πλησίον της Λακωνικης: as Sellasia is generally said to be in Laconia, πλησίον should perhaps be omitted here. οία, sc. τοία τα. αυτόθεν, instantly. εἰ δέονται (G. 247). τι, at all. κάλλιον (G. 75).
- 14. ἡκον (G. 200, N. 3). ἐνέπεσε, ν. ἐμπίπτω. ἔως ἄν πέμπωσιν, while they should be sending (G. 247; 202, 1): ἔως πέμποιεν might have been used.
- 15. Λακεδαιμονίοις, dat. with εἰρήνην ποιεῖσθαι (G. 186, N. 1). ἐφ΄ οἰς προεκαλοῦντο, on the terms which they offered (G. 153, N. 1). ἐκάτερον, i. e. each of the two long walls leading to the Piraeus; see note on § 20, below. μη ἐξεῖναι depends on the verbal force of ψήφισμα (G. 261, 1, N.).
- 16. εἰ βούλονται, if they wished (G. 247): the direct form of the sentence following ὅτι would be, εἰ βούλεσθέ με πέμψαι, ήξω εἰδὰς πότερον ἀντέχουσι, &c. Λακεδαιμονίους is by anticipation object of εἰδάς, instead of being subj. nominative of ἀντέχουσι. ἡ connects βουλόμενοι (G. 277, 2) to πίστεως ἔνεκα (in order to secure good faith).
- Page 124.—8 τι τις λέγοι, whatever any one might propose (G. 248). όμολογήσειν (G. 202, 3, Ν.).
- 17. τέως, for some time. κατέχοι and κελεύοι are instances of the rare imperfect optative, representing κατείχε and ἐκέλευε of the direct discourse, which would regularly be retained in such cases (G. 243, N. 1). εἶναι, se. ἔφη. κύριος (G. 136, N. 3 a). ὧν ἐρωτῷτο, of what he (Lysander) was asked (G. 153, N. 1), the direct form being ὧν ἐρωτῶμαι (indic.). δέκατος αὐτός, a common expression for one of ten, generally applied to the principal person in the number mentioned.
- 18. ἀγγελοῦντα (G. 277, 3) ὅτι ἀπεκρίναιτο, to inform them that he had replied, &c. (the message was ἀπεκρίνατο Λύσανδρος, &c.).
 - 19. ἐπὶ τίνι λόγφ, in what capacity. καλεῖν ἐκέλευον, gave orders to

summon them. — μη σπίνδισθαι, [urging] to make no terms. — ξαιρείν, sc. την πόλιν.

- 20. οὐκ ἔφασαν... ἀνδραποδιεῖν, refused to [said they would not] enslave, de. It is said that, when a Theban delegate advocated the destruction of Athens, a Spartan replied, that he would not put out one of the eyes of Greece, and leave her ἐτερόφθαλμον. The same argument was used at Athens in favor of helping Sparta, after the battle of Leuctra, in 371 B. C. ἀνδραποδιεῖν (G. 110, II. N. 1 c). ἐποιοῦντο, offered to make (G. 200, N. 2). ἐφ' ῷ... ἔπεσθαι (G. 267). τὰ μακρὰ τείχη: probably only the two long walls leading to the Piraeus are meant; as the third or Phaleric wall, leading to the old port of Phalerum, was now of less account, since the Piraeus had been strongly fortified and connected with the city by two walls. καθέντας (ν. καθίημι), restoring. τὸν αὐτόν, &c., lit. regarding as foe and friend the same with the Lacedaemonians.
- 21. μη ήκοιεν, lest they might have come (G. 200, N. 3; 202, 2). οθ γαρ έτι ένεχώρει μένειν, for there was no longer room (χώρα) for delay.
- 22. ἐφ' οἷς... ποιοῖντο, the terms on which (they said) the L. offered to make peace; ποιοῖντο representing ποιοῦνται of the direct form (G. 248, 4): see ἐποιοῦντο in § 20, above.

Page 125. - ὑπ αὐλητρίδων, to the music of flute-girls.

- III. 1. τῷ ἐπιόντι ἔτει, the year beginning at midsummer 404 B. C., the first year of the ninety-fourth Olympiad. —δν...οὐκ ὁνομάζουσι, whom the Athenians do not name, i. e. among the ἄρχοντες ἐπώνυμοι: the first of the nine Archons gave his name to the year, whence he was called the Eponymus. ἀναρχίαν: the word ἀναρχία was entered in the public records for this year instead of the name of Pythodorus. There are strong reasons for believing all of § 1, except τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει, to be an interpolation; it will be seen that the other words break the construction of the sentence, which becomes grammatical only by taking τῷ... ἔτει with ἔδοξε in § 2.
- 2. ἔδοξε τῷ δήμφ, the people voted: see note on II. 4, above. ο τ... ξυγγράψουσι (G. 236, N. 3), who were to compile, &c.: see note on § 11, below.

The omitted sections (4-10) refer to matters in Thessaly and Syracuse (under the tyrant Dionysius), to the surrender of Samos to Lysander, and to Lysander's return to Sparta.

- 11. ἐφ' ὅτε ξυγγράψαι (G. 267), equivalent to of ξυγγράψουσι in § 2. πολιτεύσοιντο is an indirect statement (G. 248, 4) of the idea of the Athenians in choosing the Thirty: in § 2 the indicative of the direct form is retained. For the middle voice, see G. 199, N. 1. ἀελ ἔμελλον, they continually delayed.
- 12. ζῶντας and ὄντας (G. 246; 280). βαρεῖς, odious. ὑπῆγον θανάτου, arraigned capitally (G. 178, last example). αὐτῶν (G. 173, 2, κ.).

- Page 126. 5001 Eurysecav ... ovtes (G. 280, N. 2).
- 13. δπως αν έξείη... δπως βούλοιντο, how they might get the power to treat the city as they pleased; indirect question, representing πῶς αν έξείη ἡμῖν τῆ πόλει χρήσθαι ὅπως βουλοίμεθα (G. 245; 247, N. 3). The first ὅπως is an indirect interrogative (like πῶς); the second is relative (G. 232, 4).— φρουρούς σφίσι ξυμπράξαι ἐλθεῖν, to help bring it about that guards should come to them, i. e. to aid in having guards sent them: σφίσι refers to the Thirty (G. 144, 2).— ἔως ... καταστήσαιντο (G. 239, 2; 248, 3).— θρέψειν (G. 17, 2, N.; 203, N. 2).— Compare αὐτοῖς πεμφθήναι with σφίσιν ἐλθεῖν above: as Λύσανδρος is subject of ξυνέπραξεν, σφίσιν would have been incorrect, here.
- 14. &s...πράττοιεν (G. 248, N.): the idea of the Thirty was &s πάντα ἐπαινῆ ἃ ἄν πράττοιεν (or ἃ πράττοιεν), that he may praise everything which we may do (or everything which we do). τῶν φρουρῶν, depending on the omitted antecedent of ούς. ἤκιστα... ἀνέχεσθαι, representing ἤκιστα... ἀνέχονται, they [are men who] least endure being thrust out (unless ἄν is omitted by accident before ἀν-έχεσθαι, or unless ἄν in the next clause affects ἀνέχεσθαι also). πλείστους ἄν... λαμβάνειν, would get most adherents (G. 211): the protasis is expressed in ἐπιχειροῦντας, = εἰ ἐπιχειροῦν (G. 226, 1).
- 15. ἐπὶ τὸ... ἀποκτείνειν (G. 262, 1). ἄτε... φυγών, inasmuch as he had been exiled (G. 277, N. 2): φεύγειν often means to be exiled; hence ὑπὸ τοῦ δήμου follows, as if the verb were passive (G. 197, 1). ἄ τις ἐτιμᾶτο... εἰργάζετο, in case one was honored, &c. depends as protasis on ἀντέκοπτε λέγων, and not on εἴη: if it belonged to the indirect discourse after ὅτι, we should expect τιμῶτο οτ τιμᾶται, &c.
- 16. olkelws exphto, treated as a friend. ότι ούκ έγχωροίη, that it was not possible (lit. there was no room). μη ούκ έκποδών ποιείσθαι, not to put out of the way (G. 283, 7): when we should have (affirmatively) έγχωρεί μη τοῦτο ποιείν, we may have (negatively) ούκ έγχωρεί μη ού τοῦτο ποιείν. ήττόν τι belongs to ἐπιμελείσθαι. ώσπερ τυραννίδος, as a tyranny: the meaning is, if you think that our large number prevents our government from being in spirit a tyranny (properly a rule of one), and from requiring the same vigilance as a tyranny, you are a fool.
- 17. δηλοι, evidently (G. 138, N. 7; 280, N. 1). ξυνιστάμενοι, banding together (in a threatening way).
- Page 127.—el μή ... λήψοιτο, ... ἔσοιτο, representing el μή ... λήψεται (G. 223, N. 1), ἀδύνατον ἔσται (G. 202, 4). τις, they (by the English idiom); for we should say unless we take for el μή τις λήψεται in the direct form.
- 18. συρρυείησαν, ν. συρρέω. καταλέγουσι, register them in the list (κατάλογος, catalogue) mentioned in § 20. τους μεθέξοντας δή, who (as they said) were to take part in the administration (G. 277, 3): we might nave had οι μεθέξουσι (see § 2, above).

- 19. κοινωνούς ποιήσασθαι belongs at once with βουλομένους and with TOLOVIALOUS, that, wishing to make the best of the citizens partners, they made three thousand of them partners. - To before mpwtov belongs to moingaodai, which is the subject of Soxoln: we should expect another infinitive after Exerc. St, but after the new verb op the construction changes to that of the participle (G. 280). - worrep . . . elvas, as if this number (three thousand) must needs be honorable men: Exelv avaykny tivà moieiv ti is to be under some necessity of doing something (G. 261, 1, N. 1). For the accusative absolute see G. 278, 2, N; for ωσπερ, G. 277, N. 3. — οίον τε είη is irregularly added, by an entire change in the form of the sentence, as if et Eyos had been used after worren in the preceding clause, instead of the conditional participle ἔχοντα (G. 277, 4). Here οἰόν τε ὄν would have been the regular form after worken (without el), as if it were possible; ely representing el . . . dorly in the words of Theramenes, as Socion (above) represents δοκεί. - γενέσθαι has τινάς understood as its subject, and is followed by σπουδαίους and πονηρούς in the predicate. — κατασκευαζομένους is added, by a sort of apposition, to explain πράττοντας. -- ήττονα τῶν άρχομένων, weaker than its subjects.
- 20. ol δ' ξέτασιν, &c. The meaning of this obscure description seems to be as follows. The Thirty held a general review of all the citizens capable of bearing arms; but while the Three Thousand were reviewed together in the market-place, the other citizens were scattered over the city in small detachments (ἄλλων άλλαχοῦ). Then, while the ordinary citizens were dismissed for dinner or some other purpose (ἀπεληλύθεσαν), leaving their arms stacked at the places of review, a general call to arms was suddenly sounded (κελεύσαντες ἐπὶ τὰ ὅπλα); on which the Spartan garrison (φρουροί) and those citizens who understood the plot rushed and seized the arms of the unsuspecting citizens before the latter could return and secure them.— ἐκεῖνοι, those who were ξω τοῦ καταλόγου.— ἐν τῷ ναῷ, in the temple, i. e. the Parthenon.
- 21. ἀς ἐξόν, since (as they thought) it was in their power (G. 277, N. 2).

 δ τι βούλοιντο (G. 248). τῶν μετοίκων, resident foreigners, living at Athens chiefly for purposes of trade, without political rights; as many of them were rich, they were selected as victims. Lysias (in Eratosth. § 2) says that the Thirty seized ten μέτοικοι in this way, including two poor men in the number lest the purity of their motives should be suspected. ἀποσημήνασθαι, to confiscate (properly to put a seal upon).

During this reign of terror, the orator Lysias was arrested by order of the Thirty while he was entertaining friends at dinner; but he escaped from custody and fled to Megara. His brother Polemarchus, however, was arrested in the street by Eratosthenes, one of the tyrants, and was put to death without trial, and without so much as hearing the offence with which he was charged. The house of Polemarchus was plundered, even the golden ear-rings were torn from the ears of his wife, and his family were dependent on the charity of friends for the means of giving him a decent

- burial. Lysias describes these terrible scenes in his oration against Eratosthenes, whom he afterwards prosecuted for the murder of Polemarchus.
- 22. δυτινα βούλοιτο (G. 248, 1): this use of the optative must not be confounded with that seen in παρ' ών λαμβάνοιεν, below (G. 233). φάσκοντας, while we declare.

Page 128.—μηδέν (G. 283, 4). — τῷ παντί, in every way.

- 23. ἐμποδῶν τῷ ποιεῖν (G. 262, 2; 185). lbla . . . άλλος πρὸς άλλον, privately; one to this man, one to that.
- 24. πλίονας του καιρού, more than is fitting (lit. seasonable). μεθιστάνται, are changing. τοις... μεθιστάνι, those who are changing (the government). διὰ τὸ... είναι, because the city is; διὰ τὸ... τεθράφθαι, because the people have been reared (G. 202, 2).
- 25. τοις clois ήμιν, to such as we (G. 153, N. 5). of βάλτιστοι, the aristocracy (the better class), opposed to the δήμος, the mass of the people.
 - 26. ἐἀν αἰσθανώμεθα (G. 225). ἐκποδών ποιούμεθα, put out of our way.
- 27. cls δύναται, by whatever means he can. is δε ταῦτα ἀληθή, and (as a proof) that this is true. See § 33, below. fiv κατανοήτε (G. 223); but όταν βουλώμεθα (G. 233). el έγιγνωσκε, if he had this opinion (G. 221), has two apodoses, fiv and ένομίζετο αν. The latter has its main protasis implied in δικαίως, if he were justly estimated, to which it conforms (G. 222). See G. 227, 1; and Moods and Tenses, § 54, 1 (a).
- Page 129.—28. τοῦ δήμου, of the democracy. τοῖς... εἰς ἡμᾶς, on those who were first brought before us (for judgment), follows ἐπιτιθέναι (G. 187).— αὐτῷ ἀρέσκει, by anacoluthon, where τοῖς γιγνομένοις ἀρέσκεται would be expected. ἐν τῷ ἀσφαλεῖ, in safety (G. 139, 2).
- 29. δσφ... φανεροῦ, by as much as what is secret is harder to guard against than what is open. ξχθιον (ν. ἐχθρός), more hostile. οῦτε ἐστείστατο οῦτ ἐπίστεισε, gnomic aorists (G. 205, 2; see N. 1): the subjunctive λαμβάνωσι (G. 233) depends on these aorists, as they are primary tenses (G. 201, Rem.).—τοῦ λοιποῦ, for the future (G. 179, 1).
- 30. ἀναμνήσω (v. ἀναμιμνήσκω) here takes two accusatives (G. 164); this verb may also take the accusative and the genitive (G. 171, 2, N. 3). κατὰ τὸν πατέρα, i. e. as his father had been. τοὺς τετρακοσίους, the oligarchy of the Four Hundred was established in Athens in 411 B. C.; it lasted only four months. See Grote, Chap. LXII. ἀντίπαλόν τι τῆ ὁλιγαρχία, a party hostile to the oligarchy.
- 31. κόθορνος, a high buskin, worn by tragic actors: see the cut in Smith's Dict. of Antiq. s. v. Cothurnus. ἀποβλέπει, it is adapted to both feet, as the man who is said to resemble it has an eye to both sides. ἄνδρα τὸν ἄξιον ζῆν, the man (who is) fit to live (G. 142, 2). οὐ . . . ξύνοντας: οὐ belongs to εἶναι, and προάγειν depends on δεινόν. ἔως ἀν εἰς οὖρον καταστώστιν, until they get into fair sailing (G. 239, 2; 233). ἐπειδάν τι ἀντικόψη: we should expect the optative, by assimilation to

- whice (G. 235), and we must translate it like one. See Greek Moods and Tenses, § 34, 1 (b).
- 32. δήπου, no doubt. πλείστοις ... ἀπολωλέναι, you are in part to blame that very many who were on the side of oligarchy have perished at the hands of the people: αἴτιός τινὶ τινος means the cause of something to some one; and αἴτιός may take the simple infinitive (G. 261, 1) as here, or the infinitive with τοῦ (G. 262, 2).
- Page 130.—ἀνελίσθαι (v. ἀναιρίω), to take up or recover. ναυμαχία, the sea-fight at Arginusae, B. C. 406, in which the Athenian fleet was victorious, but sailed away leaving, besides the slain, more than a thousand perishing upon the wrecks: the commanders were afterwards brought to trial before the people, and six of them sentenced to death, for this neglect; but the trial was hasty and informal, and their execution was regarded by many as a public crime. ἀπέκτεινεν αὐτούς, caused their death: Theramenes, who was one of the commanders, joined in the accusation of the others.
- 33. τοῦ πλεονεκτεῖν, gain; τοῦ καλοῦ, honor. τούτου, gen. after φείσασθαι, v. φείδομαι (G. 171, 2). ἡμᾶς ταὐτό, the same to us (G. 165).
- 34. καλλίστη: Critias, who was a very able man, a kinsman of Plato and a friend of Socrates, wrote a treatise on the excellence of the Spartan constitution. dvrl... πείθεσθαι, instead of yielding to the majority. τοις πραττομένοις, the acts of the government. dv before οἰεσθε belongs to dξιωθήναι (G. 211). πολλοὺς... ὑμιν, would make many of those who hold views (γιγνωσκόντων) hostile to you haughty. τῶν ξξω, the political exiles, those who afterwards restored the democracy.
- 35. ἀποκτείναι (G. 203). οὐκ ἡρχον κατ' ἐκείνων λόγου, i. e. my charge against them did not begin the controversy. προσταχθέν, when it was ordered (G. 278, 2). ἀπολογούμενος, alleging in defence. οὐδέ, not even. μὴ ὅτι, not to say, much less. ἔδοξα... λέγειν, was acknowledged to have spoken (seemed to speak) reasonably.
- Page 131.—προέμενοι, v. προίημι. ἀπολέσθαι (G. 265). ἀποπλέουτες φχοντο, sailed away (G. 279, 4, N.).
- 36. παρανενομηκέναι, has acted unlawfully (i. e. in accusing me); for which some editors suggest the milder παρανενοηκέναι, has erred in judgment.—πενέστας, serfs (like the Laconian Helots): the charge of exciting a democratic revolt would be particularly galling to a proud aristocrat like Critias.
- 37. &ν, sc. ἐκείνων, depending on μηδέν. μηδέν . . . γένοιτο, may nothing of the kind be done here. ὑμᾶς, obj. of παῦσαι, depose you (see § 43, below). δίκαιον είναι explains τάδε, the obj. of ὁμολογῶ. εἰ κατανοήσετε, see last note on § 31.
- 38. μέχρι... καταστήναι, until you were established in the magistracy (βουλείαν): μέχρι τοῦ belongs also to ἀποδειχθήναι and ὑπάγεσθαι, but with ὑπάγεσθαι, μέχρι must be translated while. Νικηράτου, son of the amous Nicias, who fell in Sicily B. C. 413.

- 40. ὑπόπτως Εξοιεν, would be suspicious (G. 202, 4). Εκαστον, see § 21. τούτων ἀπολομένων (G. 226, 1) represents the protasis to Εσοιντο: in the direct form, ἐὰν οὖτοι ἀπόλωνται, πολέμιοι Εσονται.
- Page 132.—41. παρηρούντο, took away (see § 20, above). δπως... Δφελείν, in appos. with τούτου ένεκα (G. 215, Rem.). — μηδέν, in nothing. — ἐξῆν γάρ, &c., for if they had wanted that, they might have left no one (G. 222, N. 2) by distressing [the city] with famine a little longer (ἔπ): πιέσαντας agrees with the understood subj. of λυπείν (G. 138, N. 8 b).
- 42. ούκ αὐ ἐδόκα μοι, again, I did not approve. τὸ ἀντίπαλον, the opposition, of which the head-quarters were with the exiles. ούτως, in this way, referring to the following protasis. εἰ... προσγενήσοιντο... φανήσοιντο: μέν and δέ show that εἰ belongs to both verbs. In the direct form the protasis would have the fut. indic. (G. 223, N. 1).
- 44. & έγω λέγω and & οὖτοι πράττουσιν are subj. of γίγνεσθαι. ἄν belongs to βούλεσθαι (G. 211). οὖτοι, i. e. the Thirty, represented by Critias. αὐτούς, i. e. the exiles. χαλεπὸν . . χώρας, that they think it would be hard to get even a footing anywhere in the country: ἡγεῖσθαι, like νομίζειν, depends on οἶμαι (αὐτούς); and χαλεπὸν ἄν εἶναι (= χαλεπὸν ἄν ἡν) depends on ἡγεῖσθαι.
- 45. olos, [such a one] as, with infin. (G. 261). 6, sc. ἐκείνα (G. 160).

 Page 133.— τετρακοσίων, see § 30, above. πάση πολιτεία, any form of government (G. 184, 2).
- 46. ἐκείνοι οἰδὲν ἀνίεσαν, they (the Spartans) relaxed nothing of their hostility. οἰ ἀμφὶ, &c. the party of the oligarchy (G. 141, N. 3). ἔρυμα: this was a fort on the mole (χῶμα) which commanded the entrance of the harbor of Piraeus, built under pretence of defending the city from a hostile fleet, but really to introduce a Lacedaemonian force to uphold the tyranny of the Four Hundred. ὑφὰ αὐτοῖς ποιήσασθαι, make subject to themselves.
- 47. ἀποκαλεί, nicknames. ès πειρώμενον, because (as he says) I try. τί ποτε, what in the world?
- 48. οὐ πρόσθεν ... πρίν, not ... until. καὶ οἱ δοῦλοι ... μετέχοιεν, until even the slaves, and those who for poverty would sell the state for a drachma, should receive a drachma, i. e. have a seat in the Senate, the pay of a senator being a drachma (17 cts.) a day. Or the passage may mean simply, until all who would sell the state for a drachma should have an opportunity to do so, i. e. should have a drachma offered them. είναι ἄν represents εῖη ἄν, and πρὶν ... μετέχοιεν stands like a conditional relative sentence (G. 240, 1, third example). οἱ ... ἄν ἀποδόμενοι (G. 211) is equivalent to ἐκεῖνοι οἱ ... ἀν ἀπόδοιντο. ἐγγενόσθαι ἀν (= ἐγγένοτο ἀν), could arise or be formed. εἰς τὸ ... τυραννεῖσθαι, lit. into the [condition of] being under the tyranny of a few. τὸ μέντοι ... τολιτείαν, but with the help of the powerful, both by horses and by shields, to aid the government (I say) by these means; all this is the subject of εἶναι, if the

text is correct. But **&id** roww is thus a mere repetition of what precedes, and the words have probably been corrupted in copying.

- 49. ἐἀν . . . ἐλεγχθῶ . . . πράττων . . . πεποιηκώς, if I am (shall be) convicted of doing . . . or of having done (G. 280): the apodosis δικαίως ἀν ἀποθνήσκειν, that I should justly die, has another protasis implied in παθών (= εἰ πάθο:μι); see note on § 27, above. ἐσχατώτατα (double superlative), extremest.
- 50. Shin ... interpositions, let it be seen that it applauded with favor (G. 280, N. 1).
- Page 134.—el ἐπιτρέψει: some MSS. have ἐπιτρέψοι, corresponding to ἀποφεύξοιτο (see G. 247, N. 1). οὐ βιωτόν, intolerable. τοὺς . . . ἔχοντας, the young men mentioned in § 23. φανερῶς τῆ βουλῆ (G. 185). δρυφάκτοις, the railing, which separated the Senate from the spectators.
- · 51. προστάτου . . . olou δεῖ, that it is the duty of a leader who is what he ought to be (for τοιούτου οἰον εἶναι δεῖ). δς ἄν . . . μη ἐπιτρέπη, not to permit: irregular for τὸ . . . μη ἐπιτρέπεν. οίδε, the young men above mentioned. τῶν ὅντων, dep. on μηδένα. κυρίους βανατοῦν, competent to put to death. ξυνδοκοῦν, since it is agreed on (G. 278, 2).
- 52. 'Εστίαν: the altar of Hestia (Vesta), the Goddess of the Household, "the senatorial hearth, the altar and sanctuary in the midst of the Senate house." ἐπὶ Κριτία, in the power of Critics.
- 53. ὑμῶν, obj. of θαυμάζω (G. 171, 2). καὶ ταῦτα γιγνώσκοντες, and that too, when you know. οὐδέν (G. 160, 2). τὸ ὑμῶν ἐκάστου, that of any one of you.
- 54. τους ένδεκα, the Eleven, who had charge of prisons and executions.

 ἐπὶ τὸν Θηραμένην, to seize Theramenes. ἐκείνοι, nom. without verb.

Page 135.—οδ δεί, to the proper place, with ἀπαγαγόντες. — τὰ ἐκ τούτων, what follows from this, i. e. execution.

- 55. τὸ ἔμπροσθεν, the space in front.
- 56. δηλοῦντα ola ἔπασχε, proclaiming aloud the treatment he was suffering. οὐκ . . . οἰμάξομαι, shall I not suffer? The word, as used by Satyrus, meant that he would suffer for it if he did not keep quiet. τὸ λευπόμενον, i. e. the last few drops of hemlock. ἀποκοτταβίσαντα, jerking out: the κότταβος was a sort of toast, in which the guest flung out a few drop of wine, at the same time calling the name of his beloved; the sound of the wine, as it struck the mark aimed at, was accepted as an omen, or sign of favor. ἐκεῖνο τοῦ ἀνδρός, this quality of the man. τό belongs to ἀπολιπεῖν, in appos. with ἐκεῖνο.
- "The scene just described," says Mr. Grote, "is one of the most striking and tragical in ancient history. The atrocious injustice by which Theramenes perished, as well as the courage and self-possession which he displayed in the moment of danger, and his cheerfulness even in the prison, not inferior to that of Socrates three years afterwards, naturally enlist the warmest sympathies in his favor. But . . . he was a selfish, cunning,

and faithless man; ready to enter into conspiracies, yet never foreseeing their consequences; and breaking faith to the ruin of colleagues whom he had first encouraged, when he found them more consistent and thoroughgoing in crime than himself."

- IV. 1. προείπον μή εἰστέναι, i. e. excluded or expelled from the city.— ήγον, arrested: it was said that as many as fifteen hundred prisoners suffered death. Among the banished were the most eminent intellectual teachers, native or foreign, Socrates being hardly spared. φευγόντων, genitive absolute. ἐνέπλησαν (ν. ἐμπίπλημι), i. e. the Thirty caused Megara, &c. to be filled with the fugitives (ὑποχωρούντων).
- 2. ώς σύν, with about. Φυλήν, Phyle, a frontier fortress among the hills, on the road to Thebes, about fifteen miles from Athens.

Page 136.—3. The runtes kal the iotepala, during the night (G. 179,1) and on the next day (G. 189). — ind, [taken] by.

- 4. λεηλατήσουν, would forage (i. e. those in Phyle). φυλάς: the Attic army was mustered according to the ten tribes.
- 5. συνειλεγμένων (v. συλλέγω), as there were gathered, gen. als. with περι ἐπτακοσίους.
- 6. **dνίσταντο**, i. e. the forces of the Thirty. δποι, to [the post] where (after **dνίσταντο**, which implies motion), i. e. each to his own work. δπλων, encampment. ξστι μὲν οῦς, some (G. 152, N. 2).
- Page 137.—8. ἐν τοῖς ἰππεῦσι, under guard of the cavalry. πόσα εἰεν, i. e. the people of Eleusis. προσδεήσοιντο (G. 243), how much additional garrison they would need (i. e. in consequence of the seizure of Phyle). τὸν ἀεὶ ἰξιόντα, every one as he went out. ξυναλημμένα (ν. συλλαμβάνω), seized. A similar visit and seizure of prisoners was made at Salamis. τοῖς ἐνδεκα, i. e. for execution.
- 9. 'Ωιδεΐον: not the Odeum of Pericles, but the older building near the Ilissus, once used as a theatre. τοὺς άλλους, those not mentioned in § 4 and § 6. ταὐτὰ ἡμῖν, the same with us (G. 159, N. 2; 186, N. 2).
- 10. Sorois. . Εμελεν, to such as cared only for gain. The number thus put to death, says Lysias, was about three hundred. Εβοήθουν, went to their relief (i. e. that of their party in Piraeus). Επειτα, i. e. on approaching the Piraeus. ἀναφέρουσαν, leading up, i. e. to the high ground.
- 11. μη dνένδα αὐτούς, not to let them come up, i. e. upon any of the high land of the peninsula. κύκλος, the whole circuit of the fortifications which surrounded the Piraeus. The name Piraeus was given to the whole peninsula with its three harbors; this included Munychia, which was the high hill on the east side of the peninsula, directly overlooking the smallest of the three harbors, the little bay of Munychia. The town of Piraeus occupied part of the larger lower hill south of the great harbor (the harbor called Piraeus), and extended across the isthmus along the shore, and over the low land west and northwest of Munychia, to the place at which the two long walls from Athens joined the fortifications of the Piraeus. In

this northern part of the town of Piraeus was the market-place named for Hippodamus of Miletus, who was employed by Pericles to lay out the new town of Piraeus. Hippodamus astonished the Athenians by his broad straight streets, crossing each other at right angles. One of these was the street here mentioned, leading from the great square (the ἀγορά) up the hill of Munychia; on which hill stood the temple of Artemis Munychia and that of the Thracian Artemis (Bendis). [On many maps the relative positions of Munychia and Piraeus are reversed, and Phalerum is wrongly made one of the three harbors of the peninsula of Piraeus.]

- Page 138. ἐγένοντο . . . ἀσπίδων, they formed [a body] not less than fifty shields in depth. ἄνω, upwards, to Munychia.
- 12. ἀντανέπλησαν, i. e. Thrasybulus and his men filled the upper part of the same street to oppose them. ἐπ' αὐτοῖς, behind them. αὐτόθεν, from that quarter. ἐν φ, while. θέσθαι, to rest the shield on the ground. στάς, taking his stand (not standing): see G. 200, N. 5 b.
- 13. εἰσὶ τῶν προσιόντων, &c., there are among those who are advancing against us (G. 169, 1), first, those on the right, whom, &c. ἡμέραν πέμπτην, four days ago (G. 161, N.). See Anab. 4, V. 24. ἀπεσημαίνοντο, marked for death: this word usually means to put a seal on property taken for confiscation (see above, II. 21, with note). οῦ, where, explained in the next section.
- 14. Εχοντες ... καθέσταμεν, we stand in front of them, with arms in our hands. ὅτι ... ξυνελαμβανόμεθα, because we were seized while dining, &c. οἱ δὲ καὶ, some of us also. οὑχ ὅπως ἀδικοῦντες, not only when we were guilty of no wrong: lit. not to speak of our being guilty of any wrong: in full οὐ λέξω ὅπως (= ὡς) ἀδικοῦντες ἐφυγαδευόμεθα. χειμώνα, &c., see §§ 3 and 6 (above).
- Page 139.—15. ἐξιξόμεθα, v. ἐξικνέομαι: it governs the gen. by G. 171, 1.
- 16. φετο αν τις, one might suppose (G. 226, 2). αμαρτήσεται, will miss: the object αὐτῶν (antec. of ὧν, § 238) is understood. δραπετεύσουσιν, will skulk, a word used in contempt of fugitive slaves. ἐναλλομένους, leaping or rushing upon them, agrees with ἡμᾶς, the omitted subject of ἀνατρέπεν, instead of agreeing with ἡμᾶν understood after ἰξέσται (G. 138, N. 8).
- 17. ἐκαστός τις . . . ὄν, each man shall be conscious to himself of being the main cause of victory (G. 217). αὕτη, she, viz. νίκη. οἰς εἰσί, to those who have them (G. 153, N. 1). ἡμῶν, gen. part. after οἴ. ἐπίδωσι (G. 232, 3), v. ἐφοράω. μνημείου . . . τεύξεται, for none so rich, who shall win so fair a sepulchre: the construction is idiomatic; understand οὕτω before καλοῦ. Ἐννάλιον, the God of battles, a name of Ares (or Mars). ἀνθ' ὧν ὑβρίσημεν, in requital of the insults we have borne: the active construction would be, ταῦτα ἡμᾶς ὑβρίζειν (G. 159, N. 4; 153, N. 1).

- 18. ὁ μάντις: the article is used because the prophet or diviner had his official place in the host. ἐντιδὰν. . . δοκες the words of the diviner.
- 19. τέθαπται, lies buried. τῶν δέκα, chiefs of the force established by the Thirty. Χαρμίδης: he was an uncle of Plato, from whom one of Plato's dialogues is named. πολλοί, many [of both parties].
- Page 140.—20. ὁ τῶν μυστῶν κῆρυξ, the herald of the [Eleusinian] mysteries, belonging to one of the ancient priestly families. (See Eumolpidae in Smith's Dict. of Antiquities). κατασιωτησάμενος, having proclaimed silence. ξυγχορευταί, companions in the choral dance.
- 21. πρός, in the name of. δλίγου δεῖν, almost (G. 268). ἀπεκτόνασιν, ν. ἀποκτείνω. μησίν, ν. μήν. δέκα ἔτη, the last ten years of the Peloponnesian war, the Decelean war.
- 22. τῶν ἀποθανόντων, part. gen. after ἐστιν οῦς. ἀλλὰ καὶ . . . κατεδακρύσαμεν, some of them we too greatly lamented. οἱ λοιποί, the survivors of the Thirty.
- 23. ξυνεκάθηντο, v. συγκάθημαι. διεφέροντο, disputed, wrangled. βιαιότερον (sc. τοῦ προσήκοντος), unusually or unduly violent.
- Page 141.—τοῖς τριάκοντα, dat. after πείθεσθαι. τὸ τελευταῖον, finally (G. 160, 2). ἐκείνους καταπαῦσαι, to depose them (the Thirty).
- 24. Έλευσινάδε (G. 61), see § 8, above. τῶν ἐν ἄστα, those in the city (gen. following ἐπεμέλοντο). ἐφώδευον, they patrolled. τὸ μὲν ἀφ΄ ἐσπέρας (G. 161), after dark. τὸ δὲ πρὸς ὅρθρον, but towards morning, an exception to the preceding statement.
- 25. o'tives, [to] whoever: understand an antecedent dative after togoda, depending on πιστά δόντες, giving pledges that all who, &c. should have equal rights. The direct discourse would be [πάσιν] ο'τινες ἀν ξυμπολεμήσωσι, και ἐὰν ξένοι ὧσιν, Ισστέλεια ἔσεται.

Many exiles came to their aid, others sent money or arms, — the orator Lysias sending two hundred shields and two thousand drachmas in money, and hiring, besides, 300 fresh soldiers; there was one loan of five talents in money (\$5,400), afterwards repaid by the people.

- 26. ἔστιν ὅτε, at times. ληστάς ἐχαροῦντο, roughly handled foragers. Αἰξωνέων, men from Aexone, a town (or deme) on the coast of Attica. πολλῶν ἰππέων, i. e. many of the men under Lysimachus.
 - 27. τῶν ἰππέων, possessive gen. (sc. ὅντα) after Καλλίστρατον.
- Page 142.—εὶ δὲ...δεῖ εἰπεῖν, if I may be permitted to speak: the apodosis (ἐρῶ, I will speak) is omitted. τοῦ μηχανοποιοῦ depends on τοῦτο. κατὰ τὸν ἐκ Λυκείου δρόμον, over the race-course leading from the Lyceum. The Lyceum was a gymnasium just outside of the city walls on the east; and it was used in the next century by Aristotle as his place of instruction, as the Academy was used by Plato (see note on II. 8, above).

For this reason the word is a familiar one in modern languages, though in a somewhat different meaning. — δπου βούλοιτο (G. 248). — τοῦ δρόμου, partitive gen. after δπου. — πράγματα, trouble.

- 28. δτι... είη, that it was possible (not would be): the direct discourse was οίον τέ ἐστιν... ἐἀν ἀποκλεισθώσιν (G. 223). αὐτοῖς, the oligarchy at Athens.
- 29. μέγα έφρόνουν έπι τῷ Λυσάνδρῳ, were highly elated with hopes of Lysander. προχωρούντων (sc. τῶν πραγμάτων), when matters were thus going on. εἰ . . . εὐδοκιμήσοι . . . ποιήσοιτο (G. 248, 2; 226, 4, N. 1) πείσας, by consent of. φρουράν (in its Spartan sense), an armed force.

Lysander's selfish policy had already disgusted the general feeling of the Greeks; and a party in Sparta, jealous of his authority, were resolved that he should not plant his own creatures a second time as rulers of Athens. On his arrival at Athens, Pausanias was beset with prayers for protection and redress by those who had suffered from the tyranny of the oligarchs, which strongly inclined him to make terms with the patriot party.

- 30. δτι ἐγίγνωσκον, because they were of opinion: they suspected that Pausanias meant to make Attica a separate province of Sparta (οἰκείαν καὶ πιστήν).— Αλιπέδφ, the low land near Piraeus.
- Page 143.—31. ἐπὶ τὰ ἐαυτῶν, to their homes. δσον ἀπὸ βοῆς ἔνεκεν, only for appearance' sake (lit. as far as shouting went, implying with no real purpose). One preposition is superfluous, and the simpler ὅσον ἀπὸ βοῆς is found in later Greek. δῆλος . . . ὄν (G. 280, N. 1). κωφὸν λιμένα, the still harbor, probably the small cove west of the principal harbor of Piraeus. πῆ εὐαποτείχιστος, i. e. where was the best line for blockading the Piraeus (i. e. on the side towards Athens).
- 32. ενίντας (v. ενίημι), at full speed, used intransitively. τοὺς ... ήβης, i. e. those who had been ten years of the military age; referring to the civic έφηβία, which began in the eighteenth year.
- 33. ἐπὶ πόδα, backward (without turning). οἱ τεθαμμένοι (v. θάπτω) ἐν Κεραμεικῷ, i. e. whose graves are in the Ceramicus. The outer Ceramicus is described by Thucydides as "the most beautiful suburb" of Athens. It was northwest of the city, and the road to the Academy (see note on II. § 8, above) passed through it. On this road (as on the Roman Via Appia) were many monuments of illustrious men, especially of such as had fallen in battle.
- 34. ἐπὶ ὁκτώ, eight deep. ἔξεώσθησαν, v. ἔξωθέω. ἐν ταῖς 'Αλαῖς: this must refer to the marshy district at the junction of Piraeus with the mainland, not to either of the Attic demes called 'Αλαί.
- Page 144.—35. ούδ' ως, not even under these circumstances: ως for ούτως is rare in Attic prose (G. 29, N.). οία is object of λέγοντας, which belongs to πρέσβεις. διίστη, divided (by making discord). "It seems plain that this is not a correct account. Pausanias did not create this dis-

cord, but found it already existing, and had to choose which of the partier he would adopt. The peace-party was already uppermost in Athens, and it was both easiest, and most for the Lacedaemonian interest, to follow the course he did." Grote.

- 36. νομίζεται, it is according to [Spartan] custom. της γνώμης όντες, being of the opinion.
- 37. ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, i. e. those representing the government, the Ten (§§ 23, 24), the first embassy being sent by Pausanias. χρήσθαι δ τι βούλονται, to deal with as they pleased (G. 248). ἀξιοῦν, thought fit.
- 38. **ξχειν** (G. 267). ἀπιέναι, &c., i. e. no man should be molested for past acts, except the Thirty, &c.
 - 39. Sifike (v. Silnui), disbanded.
- 41. ἡ ώς, than the manner in which. οἴ γε would naturally be the subject of οἴχονται, but it is disregarded after the clause ώσπερ...παραδιδόασιν, and κάκεινοι is introduced (by anacoluthon) after οὕτω. The subject of παραδιδόασιν is τινές understood. ἀπιόντες (G. 279, 4, N.).
- 42. ἀνδρες: here he addresses his own followers, who had just taken the oath in the Acropolis. οὐ... ἀξιῶ... παραβῆναι οὐδέν, I adjure you not to violate any part of the oath which you have taken (ὧν οὐδέν = οὐδέν ἐκείνων ἄ). Οὐκ ἀξιῶ sometimes means I ask some one not to do something (like οὔ φημι, I deny): here οὐδέν (not μηδέν) merely repeats the negative idea expressed in οὐ... ἀξιῶ. ἐπιδεῦξαι depends on ἀξιῶ (without οὐ).
- 43. ἀρχάς, magistrates (authorities): the chief Archon then chosen, the Eponymus of the year 403 402, was Euclides, whose year is a famous era in Athenian history. τοὺς ἐν Ἐλευσῖνι: see § 24, above. ἢ μήν, a formula often prefixed to an oath. μὴ μνησικακήσειν, not to remember evil, i. e. they declared an amnesty (a. and μνήστις). A part of the oath was as follows: καὶ οὐ μνησικακήσω τῶν πολιτῶν οὐδενὶ, πλὴν τῶν τριάκοντα καὶ τῶν ἔνδεκα. δμου πολιτείονται, they conduct the government in harmony, i. e. the oligarchical party and the democracy.

After these events, Athens was still left comparatively weak, disabled by the loss of her fortifications and of the long walls connecting the city with the port, until the great naval victory of Conon at Cnidus (B. c. 394) enabled him to rebuild the walls, and restore to the city something of its ancient glory and strength.

HERODOTUS.

The subject of the historical work of Herodotus, as he himself announces it, is the famous invasion of Greece by Xerxes. The greater part of his history, however, is taken up with an introduction to this subject, in which he gives an account of almost every nation in the world with which the Greeks had come in contact, and preserves many valuable fragments of the early history of both Athens and Sparta as well as other Greek states.

The Persian Wars (490-479 B. c.) mark one of the most important eras in the political history of Athens. It was a period of anxious excitement and finally of terrible hardship, a fierce struggle for existence, from which the Athenian democracy emerged in full maturity. Before the restoration of Athens after the battle of Plataea, the constitution was far from being purely democratic. The constitution of Solon (594 B. C.) had given the great body of the people very limited political and judicial functions, excluding all except the wealthiest class from the chief magistracy, the archonship, and the fourth or lowest class from all civic offices. Even the constitution of Clisthenes, which followed the expulsion of the family of Pisistratus (510 B. c.), did not venture to remove these barriers which guarded the offices of state, although it did allow the lot to decide in most cases between candidates who had the legal qualifications. But after the battle of Plataea, even the conservative Aristides felt that the time was come when the right of the whole people to govern the state which they had saved from destruction must be recognized. He then proposed the decisive law which abolished all political distinctions between the citizens, and opened all the offices of state to all Athenians. Thus completely had the common sufferings united all parties and silenced all doubts.

The chief events of this memorable period are the battle of Marathon in 490 B. c.; the defence of Thermopylae by the Spartan king Leonidas, and the two sea-fights at Artemisium and Salamis, in 480 B. c.; and the battles of Plataea and Mycale (on the same day) in 479 B. c.

Herodotus was born at Halicarnassus, one of the Doric cities on the western coast of Asia Minor, about the year 484 B. C. In his manhood he travelled extensively in Asia, Egypt, and Greece, — a keen, intelligent, and accurate observer. His history is one of the earliest, and is much the most curious and interesting, of our sources of knowl-

edge as to the countries, people, customs, history, local politics, and family traditions of the century before his own day. It is in nine Books, named for the nine Muses. It is full of illustrations of the religious beliefs, omens, oracles, customs, and feelings of the time. The conflict between Asia and Europe appears in Herodotus as part of a great drama, in which the Argonautic expedition and the Trojan war had been successive acts, which was watched at every point and guided by the manifest direction of the Gods; while in the earlier parts of his History he is constantly tracing proofs of that divine judgment, which humbles the pride and punishes the crimes of men.

Asia Minor, with the Greek colonies on its western coast, had been added to the Persian dominions by Cyrus the Great, who conquered Croesus, king of Lydia, B. c. 546. About the year B. c. 500, the Ionic cities, with Miletus at their head, revolted against the Persian rule; and, with the help of allies from Greece, especially the Athenians. captured and burned the Lydian capital. Sardis. The war continued about six years, and ended in a complete Persian victory. The Ionic city of Miletus was captured and reduced to slavery, to the passionate grief of its generous allies in Athens. But the attention of the Persians had been drawn to the free states and islands towards the west, and these hostilities led the way to their two formidable invasions. Meanwhile the tyrant Hippias, son of Pisistratus, had been driven from Athens (B. c. 510), and had taken refuge at the Persian court. He was now a feeble old man; but his hate of the Athenians and desire of revenge made him eager to serve the invader, whom he accompanied himself to the plain of Marathon.

Although Herodotus was a Dorian by birth, he wrote his History in Ionic Greek. His intercourse with the Ionic cities in his immediate neighborhood must have made him familiar with their speech, even if we reject the account given by Suidas of his long residence as an exile in the Ionic island of Samos. But he probably chose the Ionic dialect chiefly because it had been used by the historians or annalists who preceded him. The dialect of Herodotus is known as the New Ionic, which, where it differs from the Attic, is very similar to the Old Ionic of Homer. Its general peculiarities should be learnt by the beginner from the grammar.* Others will be seen in the Lexicon; as the use of κ for π in κῶς, ὅκως, κότε, &c., for πῶς, ὅπως, πότε, &c., and the interchange of aspirates in ἐνθαῦτα, ἐνθεῦτεν, κυθών, for ἐνταῦθα, ἐντεῦθεν, χιτών. The chief peculiarity in syntax is the use of

^{*} See G. Introduction, pp. 1 and 2; §§ 30; 39; 44; 59; 67, Note 1; 70; Notes to 76-86; §§ 119; 120; 126; Notes to 127; see also §§ 140, Note 4; 144, 2 (b; 148, Note 4. Much of the detail in the notes can be learnt by practice while reading.

the forms of the article beginning with τ as relative pronouns (G. 140, N. 4), which must be kept constantly in mind.

The story of the Persian Wars is begun in the sixth book of Herodotus, and is continued in the three following books. The extracts here given include the battle of Marathon and the battles of Thermopylae, Artemisium, and Salamis, and end with the retreat of Xerxes to Asia after his defeat at Salamis. They begin with VI. 48, to which V. 105 is prefixed by way of introduction.

I.

- Page 146.—1. βασιλέι, uncontracted form for βασιλέι (G. 53, 3).—

 δ5, when. Σάρδις = Σάρδις (G. 53, 1, Ν. 3), accus. plural. Ἰώνων . . .

 ποιησάμενον, making no account of the Ionians. μετά δέ, but afterwards (G. 191, Ν. 2). πυθόμενον, like δς ἐπύθετο above. εἰρεσθαι, used to ask, imperfect infinitive (G. 203, Ν. 1). ἀπείναι for ἀφείναι (ν. ἀφίημι: G. 17, 1, Ν.), let fly. μίν for αὐτόν (G. 79, 1, Ν. 4), i. e. the arrow. βάλλοντα, as he let it fly (G. 204). ἐκγενέσθαι, infinitive for optative in a wish (G. 270), be it granted. προστάξαι depends on λέγεται (third line). ἐς τρίς, thrice. ἐκάστοτε, i. e. every day at supper. μέμνεο (for μέμνησο), as if from a present μέμνομαι: the form μέμνη is found in Homer.
- 2. μετά δὲ τοῦτο: Darius had sent an army and a fleet in 492 B. C., under his son-in-law Mardonius, to subdue Eretria and Athens, reducing the Greek populations on the way. Some, including the Macedonians, were subdued by the army; but as the fleet beat about Mount Athos, "there fell on them a north wind, great and ungovernable, which treated them very roughly, dashing many of the ships against Athos; three hundred of them are said to have perished, and more than twenty thousand men. And as this sea about Athos is most full of monsters, many were seized and devoured by them, and some were crushed against the rocks; and some could not swim and so were lost; and some perished with cold. So then fared that fleet." (Hdt. VI. 44.) After some successes in the south of Thrace, Mardonius returned to Asia. — 8 71 Exouv, indirect question. κότερα $= \pi$ ότερον. - έωυτ $\hat{\phi} = \epsilon$ αυτ $\hat{\phi}$. - σφέας αὐτούς $= \epsilon$ αυτούς. - ών = oiv, therefore. - allows ally rates, i. e. ordering them to different places. — π ódias = π ódeis (G. 53, 1, N. 3). — yéas μ akpás, ships of war, naves longas.
- 3. τὰ προίσχετο αἰτέων, what he put forward as his demand.— ès τοὺς ἀπικοίατο = εἰς οὖς ἀφίκοιντο (G. 233).— καὶ δὴ καί, lit. and moreover also, an emphatic formula very common in Hdt. Here it stands for the usual καί in the expression ἀλλοι τε...καί.— σφί = σφίσι (G. 79, 1, N. 2), used like αὐτοῖς in Attic (G. 144, 2.)— ἐπεκέατο (G. 127, VI. N.). ἐπὶ σφίσι ἔχοντας, ainning a blow at them (as English, "have at them").

Page 147. — is... orrparetourus, so as to join the Persians in marching upon them. The jealousy thus roused threatened a war which would

have divided and weakened Greece: it was composed in season, and the men of Aegina fought bravely against the Persians at Salamis and Plataea.

— τὰ πεποιήκοιεν, what [as the Athenians said] they had done (G. 248, 4, last ex.). — συνήπτο: the active form συνάπτεν πόλεμον (cf. συνάπτεν μάχην in § 12, to join battle), means, to engage in war. The hostility between Aegina and Athens is traced by Herodotus to the following circumstance: In time of famine, the Epidaurians had brought two statues of sacred olive-wood from Athens, paying therefor a yearly service at the shrine of Erechtheus. After these had for many years been effectual to avert the barrenness of the land, they were stolen by Aeginetans, colonists of Epidaurus, and the tribute ceased. The Athenians then sent to demand it at Aegina; but, while they were attempting to drag away the sacred statues, a violent storm burst forth, with an earthquake, so that their whole expedition, struck with frenzy, fell upon one another and perished, except one man who fled to tell the tale.

4. σστε is used with the participle by Hdt. in the same sense as ατε in Attic (G. 277, N. 2b); not in the sense of ως. — Πεισιστρατιδίων, i. e. Hippias and his household. Pisistratus, the father of Hippias, became tyrant at Athens B. C. 560. Hippias was expelled and the democracy restored B. C. 510, twenty years before the battle of Marathon. — προσκατημένων = προσκαθημένων. — ταύτης . . . προφάσιος, adhering to this purpose. — Έλλάδος, partitive genitive with τοὺς μὴ δόντας. — φλαύρως πρήξωτες cf. κακῶς πράττειν (G. 165, N. 2). — παραλύα, "relieves." — ἀποδέξας having appointed. — Δᾶτιν, 'Αρταφέρνεα, in apposition with στρατηγούς.

Here follows the expedition of the fleet against the Grecian islands, and the capture of Eretria, in Euboea, the inhabitants of which were colonized by Darius eastward of the Persian Gulf.

5. is the 'Attiche: Eretria was opposite the northern point of Attica, across the strait, which is here about five miles wide. — Katepyovtes = Kallelpyovres, hemming in the Athenians greatly: the word is doubtful. δοκέοντες ... τά, expecting to do the same by the Athenians, as, &c. (G. 165). - και . . . γάρ: here the separate force of these particles can be seen, and ... for. Generally, however, kal váo means simply for surely (more emphatic than yap alone), the original ellipsis of a clause with rat being forgotten. - & Mapasov: "the plain of Marathon is about six miles from north to south, and of varying width, having the eastern declivities of Pentelicus on the west, and the sea on the east." Felton. It is about twenty miles northeast from Athens, and fifteen southeast from Eretria. ένιππεύσαι, i. e. for cavalry movements. — κατηγέστο = καθηγείτο. — σφί (G. 171, 3, N.). - Séka, i. e. one from each Attic tribe. - Sékatos, one of ten (not tenth). — τοῦ, whose. — κατέλαβε, it befell: its subject is φυγείν, which means properly to get banished (aorist), while deliver is to be in exile: φεύγω is of course transitive, lit. to flee from, hence Πεισίστρατον.

6. ¶κων ἐκ τῆς Χερσονήσου: this refers to the Thracian Chersonesus (on the west side of the Hellespont), where Miltiades had been several years governor or "despot." Hence Byron's familiar lines,

"The tyrant of the Chersonese," &c.

His uncle, Miltiades, the so-called olkioris (or founder of the Chersonese), had led the first Athenian colony to this region during the reign of Pisistratus. Miltiades the younger, according to Herodotus, had advised breaking down the bridge on the Danube, and leaving Darius to perish in his campaign against the Scythians (about 516 B. C.): hence the king's enmity against him, and attempt to seize him, described below.

- Page 148. περὶ πολλοῦ ἐποιεῦντο, made great efforts. τὸ ἐνθεῦτεν, thereupon. ὑποδεξάμενοι, watching for his return: the simple ἐδεξάμην in Ionic Greek, as in Attic, belongs to δέχομα: but in compounds care must be taken to avoid confusion with this and similar Ionic forms (as ἐδέχθην) belonging to δείκνυμι. ἀπεδέχθη, was appointed.
- 7. τοῦτο μελετώντα, i. e. this was his profession. τῷ = ῷ, dative after τεριπίπτει, falls in with (G. 187). βώσαντα (v. βοάω), calling. Πᾶνα, subject of κελεῦσαι, which depends on ελεγε understood: Pan was the Pelasgic (i. e. aboriginal) deity, whose chief seat of worship was the Pelasgic district of Arcadia. ἀπαγγείλαι, to carry this message (implying to ask). διότι (= διὰ τί)... ποιεῦνται, why they paid no reverence to him. τὰ δέ is used before ετι as if τὰ μέν stood before πολλαχῆ. καταστάντων... πρηγμάτων, when their affairs were now restored to good condition. είναι: the subject is ταῦτα after πιστεύσαντες. ἱρόν, shrine: this was a grotto below the Acropolis, with a descent of 47 steps. ἀπό, in consequence of. λαμπάδι, a torch-race.
- 8. δευτεραίος, within two days: the distance is about 140 miles.—περιπεσούσαν (like περιπεσεύν), agrist participle without time (G. 279, 3).—πρός, at the hands of.—πόλι, dative of difference (G. 188, 2): Greece is become poorer by one notable city.— ἔαδε, v. ἀνδάνω.— ἀδύνατα ἡν, it was impossible, a common expression for ἀδύνατον ἡν (G. 135, 2).
- Page 149.— Ισταμένου τοῦ μηνός: the lunar month was divided into three parts, called ἱστάμενος, μεσῶν, Φθίνων.— εἰνάτη = ἐνάτη, ninth. It is supposed that in this particular month occurred the Carneia, the great Dorian festival in honor of Apollo, lasting from the seventh to the fifteenth (i. e. till the full moon), during which no Dorian might bear arms. It occurred generally in August, but this year early in September.— μὴ οὐ (G. 283,7, Rem.)... τοῦ κύκλου, while the moon's disk was not yet full.
- 9. συνευνηθήναι τῆ μητρί: this he understood to mean, that he should sleep in the grave in his native land. γηραιός, in his old age. κατελ-θέν (G. 138, N. 8).
- 10. τοῦτο μέν ... τοῦτο δέ (G. 148, n. 4). ἀπέβησε, put ashore. καταγομένας, brought to land: the corresponding ἀνάγεσθαι is to put to sea. οί, to him, dative following ἐπήλθε. ἐώθει for εἰώθει, v. ἔθω. οἰα

- (G. 277, N. 2 b) with torn, since he was. προσβυτέρφ, rather old. ξεληλυθέναι, had come to pass (lit. had come out).
- 11. ἐν τεμένει Ἡρακλόος, i. e. in Marathon. Πλαταιέες, the city of Plataea was about twenty-five miles northwest from Athens, in the territory of Boeotia. ἀναραιρέατο, for ἀνήρηντο, v. ἀναιρέω, had undertaken (G. 119, 3). ἐκαστέρω, too far off (to be of any use to you).
- Page 150. τοιήδε... ψυχρή, such a service would prove to be cold, i. e. too weak to be of use. φθαίητε... ήμέων, for you might be enslaved nany times before any of us would hear (G. 279, 2): πυθέσθαι here follows φθαίητε ή from the force of πρίν implied in the verb (G. 274, N.); a rare construction. τιμωρέειν οὐ κακοῖσι, no cowards to help. συνεστεῶτας, v. συνίστημι, coming in collision. Βοιωτοῖσι: especially Thebans, who would object to the proposed union of Plataea and Athens.
- 12. οὐκ ἡπίστησαν, i. c. they followed their advice. ποιεύντων is temporal. ἐπιτρεψάντων ἀμφοτέρων, both sides choosing them umpires. οῦρισαν for ὥρισαν, ν. ὁρίζω. ἐᾶν . . . τελέειν, that the Thebans should leave at liberty (ἐᾶν) those of the Boeotians who were unwilling to belong to the Boeotian league, which was under the exclusive control of Thebes.
- 13. ἐπεθήκαντο (G. 110, III. 1, N. 1). ἐσσώθησαν (for ἡσσ-, v. ἡσσάομαι), were defeated. τοὺς . . . οδρους, the boundaries which, dc.: τούς is relative.
- 14. ἐγίνοντο δίχα, were divided. τῶν μέν, &c., one part voting not to engage. ὁλίγονς, too few. τῶν δέ, &c., the other, including Milliades, urging it. ἐνίκα ἡ χείρων, the more timid was likely to prevail (imperfect). κυάμφ λαχών, elected by lot (lit. by the bean). The polemarch was the third in rank of the nine archons, and he was originally (as his name denotes) a military commander. Soon after the Persian Wars, however, his duties were confined to the management of the affairs of foreigners resident at Athens, and military matters were left to the board of ten generals (στρατηγοί).
- Page 151.—15. obs. &c., not even Harmodius and Aristogiton, who delivered Athens by slaying Hipparchus, the son of Pisistratus and brother of Hippias, who was then tyrant: they were from the same deme with Callimachus (Aphidnae).—δέδοκται τὰ πείσονται, it is already determined what they shall suffer: i. e. the tyranny of the Pisistratidae will be restored and the democracy abolished.—περιγένηται, shall get the victory.—οίπ τὰ ἐστι (G. 151, Ν. 4).—ἀνήκει ἐς σέ, has come up to you [for decision].— Έλπομαι, I anticipate.— ἀτάσιν, commotion or civil conflict.— ἄστε μη-δίσαι, so that they will favor the Persians, i. e. prove traitors to the national cause: in this verb μηδίζω, and often elsewhere, the Persians are incorrectly called Medes by the Greek writers.— πρίν τι... ἐγγενέσθαι, before there come anything rotten (cowardly or corrupt) into one and another of the Athenians.— θεῶν ... νεμόντων, if the Gods judge justly.— ἡν λη, if you prefer (ν. αἰρίω).— τῶν ... ἀγαθῶν (for ὧν ... ἀγαθῶν), by attraction and assimilation (G. 154, Ν.) for τῶν ἀγαθῶν (G. 181, Ν.) & κατέλει.

- 16. μ erd & (G. 191, N. 2). π puravnth τ h $\dot{\eta}$ s $\dot{\eta}$ $\dot{\mu}$ ephs, command for the day, which passed in rotation through the whole board of ten generals: as one general belonged to each tribe, it is likely that the same order was followed here as in the ordinary succession of the tribes in the π purave(a, which was determined annually by lot (see note on § 17, below, and on Xen. Mem. § 18). δ ekó μ evos = δ exó μ evos. $0\dot{0}$. . . $\kappa\omega$ = $0\dot{0}$. . . $\kappa\omega$, not yet. π p(v, until (G. 240, 1).
- Page 15%.—17. τότε, &c.: the right wing was the post of honor, as being most perilous, that side being unprotected by the shield; it was anciently assigned to the king.— &s τριθμέοντο, in order, as they were numbered: see note on § 16, above.— ἀπὸ ταύτης... σφι μάχης, from their fighting in this battle: for σφί (the Plataeans) see G. 184, 3, N. 4.— θυσίας... γινομένας, when the Athenians celebrate the sacrifices and festivals which take place every four years: this refers especially to the greater Panathenaic festival.— λέγων is parenthetical, and γίνεσθαι depends on κατεύχεται (G. 203, N. 2).— ἔξισούμενον, extended to equal length.— ἐπὶ τάξιας δλίγας, but a few ranks deep.
- 18. ὑς δέ σφι διετέτακτο, impersonal (see G. 188, 3, second ex.) ἀπείθησαν (ν. ἀφίημι), were allowed to advance (lit. let go or sent forth) "like racers in the course" (Stein). μανίην . . . ἐπέφερον, they imputed madness: in fact, only the admirable training of the Athenians saved them from being thrown into disorder, by which they must have perished. Ἐππου (fem.), cavalry. ἀνέσχοντο ὁρέοντες, endured to behold. ταύτην ἐσθημένους, wearing it (a peculiar word: G. 164; 197, 1, N. 2). τώς, till then. φόβος ἀκοῦσαι (G. 261, 2, Ν.).
- 19. μαχομένων, genitive absolute denoting time, while they fought.—
 τὸ μέσον (G. 160, 1), at the centre, like κατὰ τοῦτο ἐνίκων just below.—
 τῷ, where.— Σάκαι: these were Scythian bowmen, serving probably as mariners in the fleet, and efficient in land service.— ἐτετάχατο = τεταγμένοι ἡσαν.— ῥήξαντε, breaking through.
- 20. ἀπὸ δ' tθανε, the verb is ἀπέθανε, the prepositions being separated by tmesis (G. 191, N. 3). γενόμενος, having proved himself. Κυνέγειρος, a brother of the poet Aeschylus: he was attempting to climb into the ship by the stern-works (ἀφλάστων). την χεῖρα (G. 197, 1, N. 2).
- 21. ξανακρουσάμενοι, backing water. ἀπικόμενοι (G. 279, 4). αἰτίη, &c., an accusation became current (ἐσχε) that they planned this by contrivance of the Alcmaeonidae: this was a powerful family in Athens, at feud with Miltiades, the same to which, in the next generation, Pericles belonged. ἀναδέξαι ἀσπίδα, displayed a shield (G. 203): this depends on the idea of saying in αἰτίη. This shield, "discernible from its polished surface afar off, was seen held aloft upon some high point of Attica, perhaps on the summit of Mount Pentelicus. . . . A little less quickness on

the part of Miltiades in deciphering the treasonable signal and giving the instant order of march, —a little less energy on the part of the Athenian citizens in superadding a fatiguing march to a no less fatiguing combat, — and the Persians, with the partisans of Hippias, might have been found in possession of Athens. . . . Nothing could have rescued her, except that decisive and instantaneous attack which Miltiades so emphatically urged." Grote.

22. ποδών (G. 168, N. 3), genitive following τάχιστα, i. e. at the top of their speed. — ἔφθησαν ἀπικόμενοι (G. 279, 4). — πρὶν ἢ ἤκειν (G. 274, N.). — Κυνοσάργεϊ, a grove and gymnasium, eastward of the city, like the Academy (see note on Xen. Hellen. ii. 2. 8). — ὑπεραιωρηθέντες, lying off (lit. above): in the same way the Greeks spoke of a vessel leaving the shore by ἀνάγεσθαι, and of one approaching the shore by κατάγεσθαι. Compare the active expression νέας ἀνακωχεύσαντες, keeping the ships at anchor, just below. — Φαλήρου, the old port of Athens (see map, and note on Xen. Hell. p. 42): at this time the Piraeus had not been fortified.

23. συνήνεικε, ν. συμφέρω, it befell.

Page 154. — πληγέντα, struck with sword or pike; βληθέντα, hit with arrow or javelin. — σκιάζων (G. 260, 2, N. 2).

24. **ξχοντες... ούτω,** making such haste to reach Athens in time for the battle. — τριταίοι, on the third day from Sparta (i. e. two days after leaving Sparta). Plato says that they arrived the day after the battle. — θηήσασθαι (ν. θεάομαι).

After the victory at Marathon, Miltiades procured an armament of seventy ships under his own command, for secret service, — which proved to be an attack on Paros, to revenge, says Herodotus, a private quarrel. He returned unsuccessful, and was impeached of treason by Xanthippus, father of Pericles. The penalty of death was commuted for a fine of fifty talents; and before this was paid, he died of a wound or bruise received in his escape from Paros. Meanwhile, the Greeks were left in security and peace, and the next invasion, under Xerxes, was delayed for a period of ten years.

The date of the battle of Marathon, according to the most satisfactory calculations, is September 12, s. c. 490. The account of the battle in Herodotus, although it is the best that we have, is very far from satisfactory. We have no detailed description of the movements, no account of the feeling in Athens either before or after the victory, no statement (even on conjecture) of the numbers engaged on either side. This silence on some points probably arose from the fact that the invasion of Xerxes was the chief object of interest in his history, and the invasion of Darius was looked upon chiefly as introductory to this. But on other points, especially as to the numbers, we may safely presume that he is silent simply because he had no authentic

information. He is very minute in giving the numbers of the slain, one of which at least (that of the one hundred and ninety-two Athenians) he could have known from inscriptions. As to the numbers of the Persians, hardly a guess can be made: they are variously stated by later historians from 600,000 to 110,000, which last is the estimate of Cornelius Nepos. The same historian gives the number of Greeks as 10,000, including 9,000 Athenians and 1,000 Plataeans. Others give 10,000 Athenians and 1,000 Plataeans. If this estimate included only the heavy armed, and the usual addition is made for light armed, we shall make the whole Greek force consist of 20,000 or 22,000 men. (See Rawlinson, Appendix to Book VI.)

Herodotus does not mention cavalry in the battle, although he states that the field of Marathon was selected by the Persians because it was excellent for cavalry movements ($\ell m\pi\pi\epsilon\hat{v}\sigma a$). We may suppose the cavalry to have been absent foraging on the day of the battle, which the Persians were not expecting (as Rawlinson suggests); or it may not yet have been landed, for some reason not given. At all events, no account is given of its re-embarkation, which would have been difficult after the defeat.

By the view given in Blakesley's "Excursus," the landing at Marathon was meant only for a lodgement. The region near held many partisans of Hippias, who were also formidable in the city; and if their expected movement had taken place, the Persians might have landed their cavalry, destroyed the little army of the Greeks, and occupied the country at their leisure. This plan was foiled by the generalship of Miltiades, who, after the two armies had held each other several days in check, suddenly extended his wings, and struck his blow so promptly that the Persians were beaten by sheer surprise. even drove the Athenian centre in rout, as Herodotus says, into the interior (μεσόγαιαν); the wings, alone, had fled in "panic" flight, and perished in the marshes on the flanks, - the service rendered, at this crisis, by the god Pan. On the whole, the main force must have come off with small loss and in good order, the greatness of the victory being exaggerated by the patriotic pride of the Greeks. Their ships lay moored, stern to the shore, and were easily got off, only seven of the whole fleet being taken or sunk. The battle was won, not by the mere superior valor of the Greeks, but by the skill and energy of their commander, who for many days kept his little army safe from attack, in a well-chosen position, and fought when a longer delay might have been fatal; for the Persians were expecting a demonstration from the disloyal faction in Athens, which was prevented only by the promptness and completeness of his victory.

п.

Page 154.—1. Expapayativov, exasperated, lit. sharply cut: the same verb (xapásow) from which our own word character is derived.—Saustrea exole, comparative of Saud voiev, to take (a thing) ill, aegre ferre.

Page 155. — iSoviero, was kept in commotion ("din"). — is... orpateuroupéww, since they were to attack Greece: this phrase gives the reason of aparture.

- 2. τετάρτφ έτει, i. e. probably in the summer of B. c. 487. Καμβύorew: Cambyses, son and successor of Cyrus the Great, had made Egypt a Persian province in 525 B. C. — μάλλον ώρμητο, was the more eager (lit. had been the more impelled). — στελλομένου, about proceeding, i. e. getting ready his στόλος. — παίδων: the dispute was between Xerxes and Artabazanes. Xerxes, though the younger, was son of Atossa, daughter of Cyrus the Great, the queen of Darius. Through her he inherited his own claim of sovereignty, and she was now all-powerful at the Persian court. He had, besides, the claim of having been "born in the purple," after Darius came to the throne, — Artabazanes being son of a former wife. — inmovins, precedence as to the succession. - is Sie depends on the idea of demanding vaguely implied in στάσις έγένετο. — οῦτω refers back to ἀπο-**Eavra:** the meaning is, that after nominating a successor he should so set forth, i. e. he should not set forth until he had done this. — mapaoxevatóμενον agrees with Δαρείον, which is subject of άποθανείν. — συνήνεικε, it happened.
- 3. Kal Herodotus represents that Xerxes was at first indifferent to the expedition against Greece, but was urged to it by Mardonius (afterwards slain at Plataea), who hoped to become satrap of Greece. In a royal council held after Egypt was subdued, Xerxes declared his intention to make the invasion by way of the Hellespont, and was supported by Mardonius, but dissuaded by his uncle Artabanus, his wisest counsellor, who, however, yielded to the terror of a vision, which "threatened to burn out his eyes with hot irons" for his opposition to the will of destiny. He now "openly favored the expedition; and so Xerxes gathered together his host, ransacking every corner of the continent." — in recorpa trea, four full years, counting from the reduction of Egypt in B. C. 485. — avoueve (v. ανω), advancing, i. e. in the course of the year. — χαρί μεγάλη πλήθεος, with a mighty (hand of) force: with this use of xelp cf. Latin manus. στόλων: this refers to the expedition of Darius against the Scythians, the great Scythian invasion of Media, the war of Troy, and the conquest of Thrace and Northern Greece, still earlier, by the Mysians and Teucrians; "yet not all these," says Herodotus, "nor all others which have ever been, were worthy to be compared with this single one." - of uév, &c., i. e. the several nations and districts subject to Xerxes. — ès πεζὸν ἐτετάχατο, had orders for foot soldiers: To major means foot soldiers when opposed to

- cavalry, but land force (in general) when opposed to a naval armament. εππος (fem.), cavalry, "horse."— εμα (G. 277, N. 1). γεφύρας, see below, § 10.
- 4. τοῦτο μέν (G. 148, N. 4), here with no correlative τοῦτο δέ. ἐς implies that προσπταισάντων gives the reason of Xerxes for digging the canal through Athos (G. 277, N. 2): for προσπταισάντων, see note on I. § 2. προετοιμάζετο (impersonal), preparations were made in advance. ἐκ τριῶν ἐτέων, from a time three years back. Ἐλαιοῦντι, Elaeus, at the extreme southwest point of the Chersoneus, was the base of the naval operations at Athos; the military head-quarters were at Sestos, about eighteen miles above. ἄρμεον is from ὁρμέω, while ὁρμεόμενοι is an Ionic form (= ὁρμέωμενοι) from ὁρμέω. ὑπὸ μαστίγων, i. e. driven to their work by scourges. See below, § 21; and III. § 44, where Hdt. describes the Persians at Thermopylae as driven into the battle by scourges. παντοδαποί, various detachments. διάδοχοι, in relays.
- Page 156.—5. σχοινοτενές, a straight line (as if by a stretched cord).
 βαθέα (for βαθέα): at the greatest depth, the canal would be about sixty feet below the surface. βάθρων, stagings: the Phoenicians, according to Herodotus, were the only ones skilful enough in engineering to avoid the caving in of the banks by beginning the excavation with double the width required at the bottom. πρητήριον, Ion. for πρᾶτήριον, a market, a place for selling, from πρα- (stem of πιπράσκω). ἀληλεσμένος (ν. ἀλέω), ready grannal.
- 6. ώς . . . εὐρίσκεν, so far as I can find out (G. 268): in fact, it was not a very difficult work, and was highly politic, especially in case Greece should be subjugated. The canal, which has been traced, "is about a mile and a quarter long, and twenty-five yards across; it has been much filled up with mud and rushes." παρεόν (G. 278, 2), when it was in his power. διειρύσαι, to haul across, an operation easily performed with the light vessels of the ancients. εὖρος ώς . . . πλώων, of [such] width that two triremes could pass through (G. 266, N. 1). ἐλαστρεψμένας (for ἐλαυνομένας), driven by oars. ζεύζαντας γεφυρώσαι, simply to bridge the river: the Greeks said ποταμόν ζεύζαι (§ 8) and ποταμόν γεφυρώσαι, and Hdt. has even γεφύρας ζευγνύων.
- 7. Κριτάλλων, the frontier town of Cappadocia. γην τε και ὕδωρ, see below, § 28. δεῦπνα, see below, § 25.
- Page 157.—8. of δέ: those who had charge of the work (see τοδοι προσεκέστο below).— ἐξεύγνυσαν, were (in the mean time) building.— την μέν...την δέ: understand γέφυραν from ἐγεφύρουν above.— βυβλίνην, of papyrus: this plant was used by the Egyptians for ropes as well as for paper.— ἔστι...στάδιοι (G. 135, N. 5).
- 9. ἐπικέσθαι μάστιγι (= μαστιγώσαι), to scourge, here takes πληγάς as a cognate accusative (G. 159), to strike the stream three hundred blows with a lash. Understand τινάς as subject of both ἐπικέσθαι (v. ἐφικνέομαι) and κατείναι (v. καθίημι). ποταμῷ: the current, about three miles an hour, gives the Hellespont the aspect of a river.

10. τας δί, the bridges. — ὑπό, under, as a support. — ἐξήκοντά τε και. TPINKOTIAS: the upper bridge may have been made stronger (of three hundred and sixty vessels) to resist the greater force of the stream; or it may have been at a broader part of the channel, which is here about a mile (See Grote's note.) — τοῦ μὲν . . . κατὰ ρόον, at right angles with the Pontus, and in the line of the current of the Hellespont (to diminish the resistance). — ΐνα ἀνακωχεύη, that it [this arrangement of vessels] might case (i. e. by lifting) the strain on the tackle: ἀνακωχεύω (kindred to avexa) means to hold up, with the idea of relieving or keeping quiet (see aνακωχεύσαντες τας νέας, keeping the ships off the coast, in I. § 22): so άνακωνή means a truce. It is hard to see why (according to the common interpretation, that the force of the stream might keep up the tension of the cables, i. e. keep them taut) there should be any anxiety to provide for the tension of cables which were stretched over a strait a mile wide, and rested on vessels in a stream running three miles an hour! - συνθέντες is repeated after the long parenthesis. — rds utv ... rfis trions. [they cast] those (dykúpas) of [the ships forming] one bridge towards the Pontus. - elvekev, to guard against. — ξσωθεν, i. e. from the Euxine. — της δε έτέρης, i. e. the anchors of the other bridge, - mpds egmeons, sc. kathkav. - edoou, votou: these were southeast and south winds, both blowing more or less up stream.

Page 158. — διέκπλοον: the small craft (πλοΐα λεπτά) would pass in and out underneath the cables.

- 11. χωρίς ἐκάτερα, i. e. the flaxen cables and those of papyrus. εἶλκε, weighed: if the talent here meant is the Euboean, or old Attic, a cubit (eighteen inches) weighed nearly eighty pounds. τῶν ὅπλων τοῦ τόνου, the stretching of the cables, i. e. the cables, as they were stretched across the strait. ἐπεξεύγγυον, joined them above, either by ropes or by strips of wood.
- 12. χυτοί, breakwaters. ὑηχίης, surf: the tide in this sea being very slight. ὁ ἤλιος: no eclipse of the sun, visible at Sardis, took place in B. c. 480, if the latest astronomical calculations can be trusted; the story here told may belong to the departure from Susa in the preceding year, when there was such an eclipse. The date of the invasion of Xerxes (B. c. 480) is too well established to admit of doubt. ἐπινεφίλων ἐόντων, genitive absolute: the indicative would be ἐπινέφελά ἐστιν, it is cloudy (G. 135, 2). αἰθρίης (noun), in fair weather, is genitive of time (G. 179, 1). τὸ ἐθέλοι (= τί ἐθέλοι), τό being relative used interrogatively (G. 282, 1). προδέκτορα, verbal of προδέκνυμι, that which designates or foreshows.

Page 159.—13. ἀναμίξ, i. e. not divided into separate bodies, as they marched according to cities or provinces.—διλέλειπτο, impersonal.— οὖτοι, these, who marched in advance.—προηγεῦντο, i. e. led the part of the army which accompanied the king; opposed to οὖτοι.—κάτω τρέψωντες, this was a mark of respect to the king, who followed them.— ἄρμα Διός: by Zeus Hdt. means the chief God of the Persians, Auramazda or Ormuzd.

- 14. λόγος, choice or fancy. κατὰ νόμον, i. e. with point upward. οὐτος, the ten thousand just mentioned. ροιάς, pomegranates, probably as sacred emblems. ἀντὶ σαυρωτήρων, in the place of points at the lower end. οἰ... τράποντες (Ion. for τρέποντες, present), those who preceded the Nisacan horses (§ 13).
- Page 160.—15. Σκάμανδρον, the Scamander of the Iliad: here a shallow brook, in a bed about two hundred feet broad; in the dry season only three feet deep.— ρέεθρον (G. 160, 1).—οὐδ΄ ἀπέχρησε ... πινόμενος, and did not have water sufficient for the army to drink (lit. did not suffice when drunk, &c.).— ὑς ἀπίκετο repeats the genitive absolute ἀπικομένου after the long relative clause.
- 16. "On this transit from Asia into Europe, Herodotus dwells with peculiar emphasis; and well he might do so, since when we consider the bridges, the invading number, the unmeasured hopes succeeded by no less unmeasured calamity, it will appear not only to have been the most imposing event of his century, but to rank among the most imposing events of all history." Grote. καλ... γάρ are here to be separated, and as (for) a seat had been erected for him here, &c. (See note on I. § 5, above.) ἐθηεῖτο ἐθρεῖτο. ὧρα = ἐώρα, imperfect of ὑράω.
- 17. whip = d dupp. departels, perceiving (see Lexicon). ws...el meriestal, the direct exclamation would be, mas...lotte, el meriestal; how short is the whole of man's life, if no one . . . is to be alive, &c. (G. 221, N.).
- Page 161.—the second ούτω qualifies εὐδαίμων. τῷ (G. 237, N.). γλυκὸν γεύσας τὸν αἰώνα, after giving [man] a taste of the sweetness of life, lit. a taste of life as (being) sweet. φθονερός, jealous, i. e. lest man should vie with him in blessedness.
- 18. τῶνδ' ἐγὰ ὑμέων χρητζων, wanting this (G. 148, N. 1) of you: so δέομαι occasionally takes two genitives, instead of the common construction (G. 172, N. 1). ξυνὸν . . . σπεύδεται, for this which we are seeking is for the good of all in common: the construction being τοῦνο γὰρ σπεύδεται (passive) [δν] ἀγαθὸν πᾶσι ξυνόν: the adjective ξυνός κοινός. ἐνεταμένως, vigorously (adverb formed from participle of ἐντείνω). τῶν (= ὧν) for και τούτων. οὐ μή τις . . . ἀντιστῆ (2 aorist), an emphatic future expression (G. 257). λελόγχασι (v. λαγχάνω), have in charge (as if assigned by lot): cf. Latin sortiti sunt.
- 19. τον ήλιον, the Sun, under the name of Mithra, was one of the chief objects of worship in the Persian religion.
- Page 162. ή μιν παύσει (G. 236). πρότερον ή ... γένηται, = πριν αν ... γένηται (G. 240, Ν.). άκινάκην, a short, straight-pointed sword, or dirk. μαστιγώσαντι (G. 277, 2).
- 20. ἐπὶ δὲ αὐτὸς Ἐ̞έρξης, i. e. after the chariot. ἀνήγοντο, put of from the shore.

- 21. «ίδόμενος, likening thyself; θέμενος, taking to thyself. ξήν... ποιέων (G. 222, N. 2).
- 22. πὸν Ἑλλήσποντον, accusative governed by the phrase ξω πλώων, as if it were a compound verb like ἐκλείπεν, which takes the accusative. πρήσσων τὰ ἔμπαλιν τοῦ περοῦ, taking the opposite direction from the land force (lit. doing the opposite), i. e. sailing southwest towards the Aegean, while the army marched northeast into Thrace. Δορίσκον: this was a strong Persian fortress, which had been held since the invasion of Scythia by Darius. (See note on I. § 6.)
- Page 163.—23. πλήθεος ἀριθμόν, number of people.—τοῦ πεζοῦ, of the foot-soldiers (as we know from Hdt. VII. 184, where the cavalry are estimated at 80,000 in addition to this number.—τὸ πλήθος: by this reckoning, 1,700,000 men, a very uncertain estimate, as the numbers might easily be exaggerated in the loose way of counting. Ctesias makes 800,000, and Aelian 700,000; but "we may well believe," says Mr. Grote, "that the numbers of Xerxes were greater than were ever assembled in ancient times, or perhaps at any known epoch of history."—συννάξαντες τώντην, i. e. τὴν μυριάδα. Compare κατανάξαντες τὴν γῆν in § 11, above.— ΰψος (G. 160, 1).
- 24. διεξελάσας (G. 138, N. 8) θηήσασθαι, to see them in review (G. 204, N. 2). μετά, afterwards. ἀπέγραφον οι γραμματισται: these lists, it has been thought, may have fallen into the hands of the Greeks, and been the authority for the account of Hdt. (see Rawlinson). δσον τε τέσσαρα, about four; τέ being used by Hdt. after δσος, as it is even in Attic Greek after clos, able (G. 151, N. 4). ἀνεκώχευον (v. ἀνακωχεύω). See I. § 22. Page 164. ἐντός, between, governs both πρωρέων and αιγιαλού.
- 25. τους... ἐμποδών, whoever came in his way. ἐς πῶν κακοῦ, into all sorts of distress. ἀνάστατοι ἐγένοντο, lost house and home. ὅκου (= ὅπου), at which time. Θασίοισι... ἀπέδεξε (v. ἀποδείκνυμι), rendered an account to the Thasians for 400 talents spent (about \$400,000). Compare ἀποδεικνύναι λόγον. ἀραιρημένος (v. αἰρέω), appointed (to manage the business).

Herodotus adds: "As soon as the herald's message came, the people would distribute their stores of grain, and proceed to grind wheat and barley-flour for many months' supply; then buy up and fatten the finest cattle; feed poultry and waterfowl in pens and coops for the service of the army; and provide gold and silver drinking-cups and bowls. These things for the king's table only; for the others, food alone. When the army arrived, a tent stood ready spread, in which Xerxes took his rest, while the troops remained in the open air. When dinner-time came, great was the toil of the entertainers; and after spending the night well fed, the army next day tore down the tent, and carried off all it held, leaving nothing."

26. ἔπος εὖ εἰρημένον, a saying well expressed, a bon mot. — καὶ τὸ λοιπόν, also for the future (as they had done in the present case). — παρέχειν ἄν, = παρείχειν ἄν (G. 211); depends on the idea of saying implied in

συνεβούλευσε: for it would have subjected them to the alternative, &c. — κάκιστα, &c., by the worst fate that ever befell men. (G. 168.)

27. ὑμομένειν, to wait (for him). — ἀπηκε (v. ἀφίημι), sent off. — Θέρμη δέ τῆ . . . οἰκημένη, and [I mean] Therma which is situated, &c.

The account of the march of Xerxes from Doriscus (§ 25) to Acanthus (§ 27), which is chiefly descriptive, is here omitted. Acanthus is just northwest of the Isthmus of Mount Athos, through which the canal (§ 4) had been dug by order of Xerxes. Here therefore, as is stated in § 27, the king separated from his fleet, sending it through the canal and round the two western capes of Chalcidice to the head of the Gulf of Therma. The only account given by Herodotus of the passage of the fleet through the canal is in the words (VII. 122), διεξέπλωσε τὴν διώρυχα τὴν ἐν τῷ "Αθφ γενομένην. The fleet remained at Therma until its departure for the coast of Thessaly (p. 171, § 5).

Meanwhile Xerxes marched with his army across Chalcidice, from Acanthus to Therma. On the way (according to Hdt. VII. 125) the camels which carried the provisions were attacked by lions (?). On reaching Therma, they encamped on the shore of the Gulf, the camp extending from Therma to the mouth of the Haliacmon on the western coast. South of this river and north of Mount Olympus was Pieria, celebrated as the birthplace and the home of the nine Muses. In this region Xerxes remained (§ 28), until he began his march of eleven or twelve days to Thermopylae (p. 174, § 13).

28. κήρυκες: see p. 156, § 7. — κεινοί (= κενοί), empty-handed.

Page 165. — ἐταμον δρκιον: cf. Latin ferire foedus. — καταστάντων εδ, having come into (i. e. being in) a good condition. — σφί (G. 184, 3, Ν. 4). — δεκατεύσαι (causal) depends on δρκιον είχε, as if it were they took an oath to, &c. (G. 271).

29. Δαρείου πέμψαντος: see p. 146, § 2. — οἱ μέν, the Athenians. τὸ βάραθρον, the pit: this was a deep hole at Athens, like a well, into which the dead bodies of executed criminals (and sometimes even living criminals) were cast, iron hooks in the sides tearing the body to pieces as it fell. Miltiades is said to have counselled this act, wishing to commit the city to inexpiable hostility against Persia. - συνήνεικε (v. συμφέρω) γενέσθαι, chanced to befall. — άνεθέλητον, lit. unwelcome, belongs to 8 TL. — In later times it was believed that the misfortunes of Miltiades were the retribution of this impiety. In Sparta, the wrath of the hero Talthybius, herald of Agamemnon, fell upon the state, and would not be appeased until two noble Spartans had offered themselves in expiation, and surrendered themselves to the Persians; Xerxes, however, generously spared their lives. But their sons, when proceeding as Spartan envoys to Persia, during the Peloponnesian War, were captured by the Athenians and put to death. Then at length, sixty years after it was committed, the crime against the ambassadors of Darius was atoned.

30. κατίστο, was sent forth. — οὐδὲν πεισόμενοι ἄχαρι, likely to suffer no harm.

31. **Εξέργομα,** I am constrained. Herodotus is writing some fifty years after the Persian wars, when Athens was unpopular in consequence of the extent of her empire.

32. πρό τοῦ, beforehand (G. 143, 2). — βασιλέος ἐπικρατέοντος, protasis to ἢν ἄν, = εἰ βασιλέὸς ἐπεκράτεε (G. 226, 1). — ἄν τις λέγων: ἀν belongs to ἀμαρτάνοι: see last note on \S 31, above. — τοῦτο τὸ Ἑλληνικόν (accusative after ἐγείραντες) = τοῦτους τοὺς Έλληνας.

Page 167. — 33. The oracles are in hexameter verse (G. 295, 4), and the language is generally an imitation of the Homeric; the constructions are often confused, as would be expected from the fact that the verses were (or purported to be) spoken under the inspiration of the moment. (1.) **φεθγ'** is addressed to the whole people represented by the messengers, as if it were but one person. - foxata yains, to the ends of the earth (G. 162). (2.) δώματα and κάρηνα are governed by λιπών. — τρογοει-Séos refers to the walls of Athens, which made an irregular circuit around the Acropolis or citadel. (3.) ξμπεδον (as adverb), firm, in its place. (4.) μέσσης (for μέσης), sc. πόλεως. (5.) κατά belongs to έρείπει (G. 191, (6.) Συριηγενές, i. e. Assyrian: the Persians, who were highlanders, having learned the use of chariots from the Assyrians of the plain. - διώκων, driving: in the Persians of Aeschylus (vs. 83), Xerxes is said to come Σύριον άρμα διώκων. (7.) απολεί, sc. "Apns. (8.) ίδρωτι ρεούμενοι, dripping with sweat, in their terror. (9.) κατά belongs to κέχυται: the meaning seems to be that blood falls in showers from the temple roofs, in which case the dative opodoior must be explained as in certain Homeric constructions (G. 184, 3, N. 1-4). But karayéw generally takes the dative in Homer (as the genitive in Attic) in the sense shower down upon, which does not suit the present passage as well, but perhaps is correct. -(10.) προϊδόν, foreboding, as if the blood were itself terrified. (11.) (τον, apparently addressed to two messengers; but the plural follows immediately. — ἐπικίδνατε, &c., deluge your souls with woes (perfundite animum malis, Stein); or (as Liddell and Scott translate), spread a brave spirit

over your ills: the former suits the context better: κίδνημ is kindred to σκεδάννυμ, scatter.

- 34. ἐχρέοντο, felt themselves in. προβάλλουσι σφέας αὐτούς, abandoning themselves to despair (dat. after συνεβούλευε). ἰκετηρίας (ράβδους), the suppliant olive-branches. ἐλθόντας agrees with the omitted subject of χρῶσθοι, instead of taking the case of σφί (G. 138, N. 8). ὧναξ (= ὧ ἄναξ): for the special sense of the title ἄναξ in Homer, see Gladstone's Juventus Mundi, p. 152, according to whom it corresponds nearest with the partly religious and partly feudal term Lord. ἔστ' ἀν τελευτήσωμεν (G. 239, 2).
- 35. λέγουσι (dative), as they spoke. (2.) λισσομένη (G. 277, 5). (3.) άδάμαντι πελάσσας (sc. αὐτό), making it like (i. e. firm as) adamant. (4.) οὐρος may be either for δρος, mount, hill, or for δρος, boundary: it may mean, therefore, either the Acropolis of Athens or the bounds of Attica. Cecrops is one of the early (mythical) kings of Athens, in whose reign (says Hdt.) the people were called Κεκροπίδαι. (5.) Κιθαιρώνος, the boundary of Attica towards Delphi (see map). (6.) τείχος ξύλινον, this is the celebrated wooden wall of the oracle. (8.) μένειν, infinitive for imperative.
- - "When men scatter the seed, or when they gather the harvest."
- 36. συνεστηκυίαι, opposed, like wrestlers who stand together in the ring.
 ἡηχῷ, palisade: there were a few who clung to this interpretation, and perished on the sacred hill (see IV. § 34). κατὰ τὸν φραγμὸν... είναι, was (used) with reference to, &c. τοῦτο, this expression. συνεχέοντο, were confounded (con-fusi).
- 37. Θεμιστοκλέηs, a Greek of the Greeks, able, keen-witted, patriotic, and unscrupulous: the man who by his single counsel proved the deliverer of Greece.— εἰ... ἐόντως, if the saying had really been uttered with reference to the Athenians (εἰχε... εἰρημένον = εἴρητο: Stein).— οὐκ ἂν... χρησθήναι = οὐκ ἂν ἐχρήσθη (G. 211).— μὶν δοκέειν, (he said) that he believed.— τῷ θεῷ, by the God (G. 188, 3).
- Page 169. συλλαμβάνοντι κατὰ τὸ ὁρθόν, to one judging rightly (G. 184, 5): Themistocles may probably have devised the oracle, as well as the interpretation, wishing to impress the deepest terror at the real danger, so as to overcome the timid clinging to the city, and persuade the people to accept the only chance of safety. τούτου, this, refers to παρασκευάζεσθαι... ναυμαχήσοντας: i. e. the ships (here implied) were the wooden wall of the oracle. ξγνωσαν, decided (G. 200, N. 5b): σφί belongs to αιρετώτερα. τὸ σύμπαν είναι (G. 268, N.), in short.
- 38. ἐς καιρὸν ἡρίστευσε, prevailed (proved to be best) seasonably. τῶν ἀπὸ Λαυρείου (G. 191, Ν. 6) belongs to μετάλλων. ὀρχηδόν, in shares, to each male cibizen. If Hdt. is right (V. 97) is estimating the Athenian

citizens at thirty thousand, the sum must have been fifty talents (about fifty thousand dollars). — δέκα δραχμάς, about two dollars. — χρημάτων, genitive of price. — Sunkorias: as Athens had only two hundred ships at Salamis, and must have had a fleet before this resolution of Themistocles (Miltiades sailed to Paros just after the battle of Marathon with seventy ships), and as fifty talents are an incredibly small sum for building two hundred ships of war, we must understand Hdt. to mean that this money was used (with other sums from the treasury) in building the fleet of two hundred ships which fought at Salamis. Plutarch (Them. IV.) says the money from the mines was used in building one hundred ships. - Toy mos Alyuviras: see above, I. § 3. The Aeginetans at this time had the finest navy in Greece, and they were called bahagookparopes, rulers of the sea, during the ten years from 490 to 480 B. C. Plutarch says of them at this time, κατείγον οι Αίγινηται πλήθει νεών την θάλασσαν. - is τό, for what (for the purpose for which). - is Sion, nearly equivalent to is kalpón, seasonably. - τοίσι βουλομένοισι (G. 186).

39. 4s τωντό, into one place, probably the Isthmus of Corinth, afterwards the place of meeting of various councils of war (see below, III. § 1).

— σφίσιν, to each other, as reflexive in sense of reciprocal (G. 146, x. 3; 144, 2).

— πρώτον... πάντων, first of all things: according to Plutarch, Themistocles proposed this general reconciliation. — ἐγκεκρημένοι (which is an emendation for ἐγκεκρημένοι), from ἐγκεκρημένοι the wars are said to have been mixed up or concocted. See πόλεμος συνήπτο above, I. § 3.

Page 170. — πρηγμάτων, objective genitive. — φρονήσαντες εί κως έν τε γένοιτο, &c.: the sense is, they resolved to send these spies and messengers, having formed a wise plan (φρονήσαντες) in case the Greek race should in any way become united, &c. The apodosis to et... γένοιτο... πρήσσοιεν is suppressed (G. 226, N.), being implied in the context: i. e. their plan would succeed (or the like) in case of union. See Hdt. VI. 52: βουλομένην εί κως ἀμφότεροι γενοίατο βασιλέες, wishing that both might in some way become kings, lit. having a wish (which would be realized) in case both should in some way become kings. (See Greek Moods and Tenses, § 53, N. 2). — ώς . . . ἐπιόντων gives the ground on which the Greeks acted (G. 277, N. 2).

In the narrative which follows, the spies sent to Persia are taken and brought before Xerxes, who "gave orders to his guard to take them round the camp, and show them all the footmen and all the horse, letting them gaze at everything to their heart's content; then, when they were satisfied, to send them away unharmed to whatever country they desired,"—thinking he was thus surest to terrify the Greeks from all thought of resistance. Argos jealously refused the alliance, unless she should have equal command with Sparta, claiming that the supreme authority was justly hers, by right of descent from Agamemnon. She was even charged with having invited the Persians to the invasion of Greece. Gelo (whose exploits in Sicily are told at length) refused his aid, unless he should be put in supreme com-

mand, — to which the Greeks retorted that they came "to ask for an army, and not a general"; so Gelo stood ready to submit if the Persians were victorious. He afterwards claimed, however, that he would have helped the Greeks but for the embarrassment of a war with Hamilcar of Carthage. Corcyra promised help, but kept back her fleet (under pretence of head winds) till the crisis was past. The Cretans refused to assist, having once suffered calamity from Minos (who had perished in his pursuit of Daedalus) for the aid given by Idomeneus in the Trojan war. And the Thessalians submitted, reluctantly, to overwhelming force.

III.

Page 170.—1. τη̂ (= η), where (in what region).— ἐν οδοισι χάροισι, on what sort of ground.— ἐσβολήν, i. e. from Thessaly into Central Greece.— τη̂s ἐς Θεσσαλίαν, i. e. the pass of Tempe, at the mouth of the Peneius. Herodotus gives three reasons why the pass of Thermopylae was preferred: the second (καὶ μία), that it was single, refers to the Persians having entered Thessaly by another route, and not by Tempe as was expected; and to justify the choice on this ground, he mentions the ignorance of the Greeks as to the mountain pass, την ἄτραπον, by which Thermopylae was finally turned.— Ἱστιαιήτιδος, the territory of Histiaca (afterwards Oreus) in the north of Euloea. (For the bearing of these places, see a map of Greece.) This position was chosen to prevent the Persian fleet from taking the flank or rear of their force at Thermopylae.

2. τοῦτο μἐν, τὸ ᾿Αρτεμίσιον, first, as to Artemisium: τοῦτο μέν corresponds to ἡ δὲ αδ ... ἔσοδος (i. e. the pass of Thermopylae) below. — ἐκ ... Θρηϊκίον, after (coming from) the Thracian sea. — συνάγεται (sc. τὸ πέλαγος) ἐς ... τὸν πόρον, it (the sea) contracts into the strait, ἀc. — ἐκ τοῦ στεινοῦ δέκεται, i. e. after passing the strait, the shore (of) Artemisium in Ευδοεα (possessive genitive) comes next: δέκεται is used like ἐκδέχεται and ὑποδέχεται (§ 3), excipit. — ἡμίπλεθρον, about 50 feet. The line of the coast is now much farther from the hill, owing to the deposits made by the river. Rawlinson says: "The pass is now separated from the sea throughout its entire extent by a tract of marshy ground, a mile or two in width." — τὸ στεινότατον τῆς χώρης τῆς ἄλλης, the narrowest part of the whole pass: τῆς ἄλλης is used as Thucyldies speaks of the Peloponnesian war as ἀξιολογότατον τῶν προγεγενημένων, lit. the most notable of those which had preceded it; and as we often hear a thing called "the most perfect of all others." See map of Thermopylae at the end of the volume.

Page 171. — 3. το προς έσπέρης (G. 160, 2), towards the west: in fact, more nearly towards the south; Hdt. thought of the coast as lying from north to south. — χύτρους, caldrons: of these there are two, encused in masonry. The hot springs of Thermopylae are salt, and of the

temperature of 100° Fahr. — 'Hρακλίος: it was said that these springs were created miraculously that Hercules might have a warm bath after one of his labors. — την Aloλίδα, the Acolian land, the more ancient name of Thessaly. This irruption of Thessalians from Epirus is one of the earliest movements mentioned in the traditions of the race afterwards called Helenic. Thucydides (I. 12) speaks of the migration of Boeotians from Arne in Thessaly into the land afterwards called Boeotia, a result of this Thessalian migration; and he assigns the sixtieth year after the capture of Troy as its date. — ἐπῆκαν, conducted (by trenches). — ὡς ἄν: Homer and Hdt. sometimes used ὡς ἄν and ὅπως ἄν with the optative, as all writers do with the subjunctive, without affecting the sense (G. 216, 1, N. 2). Here the ἄν belongs to the particle, not to the verb (G. 207, 2); in Attic Greek, such an ἄν would belong to the verb and form an apodosis.

- ἐν Πιερίη: see note on II. § 27, above. διαλυθέντες ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ, breaking up [at, and departing] from the Isthmus.
- Page 172.—5. 18ο Σκιάθου (G. 182, 2). Τροιζηνίη: this ship was captured by the Persians, who (as Hdt. adds) "took the handsomest man on board, and sacrificed him at the ship's prow," reckoning it a good omen,—the more so as the man's name was Leon. The two other triremes were taken; but the crew of the Athenian ship escaped. On hearing of this advance of the Persian fleet, the Greeks left their anchorage at Artemisium, and retreated to Chalcis on the western coast of Euboea.
- 6. περί το ερμα, upon the reef: this still lies in the mid-channel.—κομίσαντες, having brought it (the column) for this purpose. καθαρόν, removed, i. e. by being made harmless. ενδεκα ήμέρας: see note on II. § 27, above. πανημερόν πλώοντες: the distance is about 100 miles. της Μαγνησίης χώρης, possessive genitive with the following accusatives. στρατός, the whole armament (army and navy).

In the estimate which follows (VII. 184-187, here omitted), Herodotus makes the whole Persian armament, including army and navy, before the battle of Thermopylae and before the storm, to consist of 2,641,610 men. To the number of 1,700,000 foot-soldiers counted in the review at Doriscus (see above, II. § 23), he now adds 80,000 for the cavalry, 517,610 for the crews and marines of the fleet, 20,000 for Arabs with camels and Libyans with chariots, and lastly 324,000 for the land and sea forces furnished by the Thracians, Macedonians, and Thessalians, whom Xerxes had pressed into his service since he entered Europe (see II. § 25). This immense total of 2,641,610 Herodotus proposes to double, to include all the noncombatants (attendants, crews of corn-vessels, and camp-followers). giving a grand total for the entire host of 5,283,220! Rawlinson, on various grounds, reduces the estimates for the military force to about 1,500,000, taking no account of the still greater exaggerations in the number of noncombatants. "Of all these myriads," says Herodotus, "there was not one who for beauty and stature better deserved to hold this vast power than Xerxes himself."

7. πρόκροσσαι ... νέας, they lay at anchor, arranged alternately (or in a quincunx), heading seaward, and eight rows deep. The scholia on II. XIV. 35 explain προκρόσσας (sc. νήας) έρυσαν as follows: άλλην πρό άλλης παραλλήλως ἀνείλκυσαν κλιμακηδόν, i. e. they drew them up in parallel rows like steps; Aristarchus alds, that this would give the appearance of a theatre, κρόσσαι γὰρ αἰ κλίμακες. This means the seats of the Greek theatre, which were steps like those of a modern circus; and we may

refer κλιμακηδόν (= πρόκροσσαι) to the general appearance of the ships from the sea, which, if they were arranged (for example) as in the figure, might suggest the idea of a *cuneus* in the theatre, especially if the shore were curved, and if the inner rows



says that the steps on the outside of the pyramids of Egypt were sometimes called κρόσσαι. We may, however, refer κλιμακηδόν to the irregular lines in which the ships were arranged from front to rear (as in the second figure). For another explanation, opposed to that of Aristarchus, see Liddell and Scott, s. v. πρόκροσσοι. — οῦτω (sc. ϫρμεον). — ζεσάσης, having become seething (i. e. before the storm burst). — ἀπηλιώτης (ἀπό-ήλιος), properly an east wind, here (east-northeast, referring to the Ἑλλησποντίας. — τοῖσι... ὅρμου, who were so anchored (as to allow it): for οῦτω εἶχε ὅρμου (impersonal), see G. 168, N. 3. — οἱ δε (G. 234; 227, 2), these. — ἀνασπάσαν τες (G. 279, 4). — μεταρσίας, at sea. — Ἑλαβε (sc. ὁ χειμών). — Ἰπνούς, Ovens: see below. — τοῦ χειμώνος χρῆμα, the matter of the storm, a common expression for the storm: cf. ὑδς χρῆμα μέγα, a huge wild boar (Hdt. 1. 36).

Most writers place Sepias, the rocky headland on which the Persian fleet was wrecked, near the southeastern point of Magnesia, or even (as Grote) beyond that point upon the southern coast. For the following account of the topography we are indebted to Professor Sophocles, who was born on the coast of Magnesia, and who has known the whole shore as a boy and studied it as a scholar:—

The east-northeast wind, the 'Ελλησποντίαs of the ancients, is still the terror of navigators on the "harborless coast of Pelion" (Eurip. Alcest. 595). But it is dreaded chiefly north of Cape Nekhóri; a vessel overtaken by the wind south of this point can easily enter the channel between Thessaly and Euboea. The rocky headland directly east of the highest point of Pelion agrees best with the accounts of Sepias. Between this and the probable site of Casthanaia (four miles below) are two beaches, separated by a point of rocks. North of Sepias is another small beach, beyond which are several caves in the steep cliffs (in Πηλίφ), which are probably the 'Ιπνοί or Ovens. On these three beaches the fleet must have been drawn up, and here the disaster must have occurred.

- Page 173.—8. "Ωρείθνιαν: Orithyia, daughter of the Attic king Erechtheus, was said to have been carried off by Boreas (the northeast wind), as she was picking flowers on the banks of the Ilissus. The story is pleasantly told in the beginning of Plato's Phaedrus.— ωρμητα, has gone forth or spread.— περὶ "Αθων: see above, I. § 4, and note on I. § 2.
- 9. λέγουσι διαφθαρήναι is understood with οὐκ ἐλάσσονας. γηοχέοντι, being a landholder (γήοχος or γαιήοχος). και τοῦτον, him too (as
 well as other men), object of λυπεῦσα. συμφορή . . . παιδοφόνος, a calamity afflicting him by the death of a child (or children): this seems to
 imply that he was accidentally the cause of his child's (or children's)
 death.
- 10. οὐκ ἐπῆν ἄριθμος, there was no reckoning. καταείδοντες γόησι, singing incantations by enchanters: γόησι is suspected by many recent editors. ἀνέμφ belongs to both participles. Θέτι, Thetis, the sea-goddess, mother of Achilles. It was said that the place at which Thetis was seized by Peleus was called Sepias, because she there changed herself into a cuttlefish (σηπία) to escape her lover.
- Page 174.—11. ὀπίσω ἡπείγοντο: see note on § 5, above. ἐπωνυμίην... νομίζοντες, keeping up the name, i. e. continuing to invoke Poseidon with this title of Saviour.
- 12. τὴν ἄκρην: the southeast cape of Thessaly, often mistaken for Sepias itself. ἰθέαν (sc. ὁδόν), straight. φέροντα, leading (Pagasae being at the head of the bay, the Gulf of Volo). εὖτ'... ἔπλεον, i. e. on the Argonautic expedition, τὸ κῶας being the famous Golden Fleece. ᾿Αφεταί, Aphetae, or place of departure, from ἀφίημι (through ἄφετος) in its neuter sense seen in ἀφήσειν, to set sail.
- 13. πορευθείς: see note on II. § 27, above. ἐς Μηλυέας, i. e. into the land of the Malians, at the head of the Gulf of Malis, in whose territory was the outer end of the pass of Thermopylae. τὸ ῥέεθρον (G. 160, 1) belongs to ἀπέχρησε: see note on II. § 15, above.
- Page 175. côros is not antecedent to forus, but repeats the idea of the relative clause for emphasis.
- 14. Δμπωτίς τε και ρηχίη, ebb and flow of the tide, which is seldom sufficient to be noticed in the Mediterranean. ίδντι (G. 184, 5). βοηθέοντα, as an aid: the future is more common in this sense (G. 277, 3). καιομένω, when he burnt himself on Mount Octa. ἀποφανήναι (G. 203).
- 15. κατ' &, at which = where, referring to ταύτη (where ¶ would have been more regular). δισχίλια ... πλέθρα, 22,000 plethra, i. e. in surface: the πλέθρον is a long measure of 100 (Greek) feet in length, or a square measure of 10,000 square feet; the Trachinian plain, therefore, must have contained nearly 8 square miles.
- 'Ασωποῦ, not to be confounded with the Boeotian Asopus (see above, I. § 13).

- Page 176.—'Αμφικτύοσι, i. e. for the Amphictyonic Council, which met twice in each year, once at Thermopylae and once at Delphi. The word 'Αμφικτύονες (the same as ἀμφικτίονες) originally meant neighbors, and shows the origin of this and other similar assemblies. The hero Amphictyon, whose temple is here mentioned, was probably invented to connect the foundation of this famous council with the Greek mythology.
- 17. Θερμο-πύλαι, from the hot springs. φερόντων (like ἐχόντων just before it), extending: see note on § 12, above. τὸ ἐπὶ... ἡπείρου (G. 160), as regards what was on this continent (Greece): see above, § 3.
 - 18. τοσοῦτοι μέν, i. e. the 2120 just mentioned.
- 19. Κκοιν represents Κκομεν of the direct discourse (G. 200, N. 3). οὐ γὰρ θεὸν εἶναι: the indirect discourse changes here from the optative to the infinitive (G. 246). τῷ (= ῷ)... συνεμίχθη: this aorist, being in a dependent clause, could not be changed to the optative (G. 247, N. 2). ὁφειλειν... πεσεῦν ἄν, ought to fall: ἄν may belong to ὁφειλειν (= ὀφειλοι ἄν), it would be his due to fall: or it may belong to πεσεῦν (πέσοι ἄν), it is his due that he should fall (if he should test his foreure). In the former case it is very irregular in its position; in the latter, in its construction. (See Greek Moods and Tenses, § 42, 2, N.: § 41, N. 4.)
- Page 177.—20. Hdt. honors Leonidas, the king of Sparta who belonged to the elder branch of the royal family, by giving his genealogy through the line of Spartan kings up to Aristodemus, the great-grandson of Hercules, one of the semi-fabulous Heraclidae who led the Dorian invasion of Peloponnesus. The twin sons of Aristodemus—Eurysthenes and Procles—founded the two lines of Spartan kings. (See Smith's larger History of Greece, Chap. IV.)
- 21. **ξρσενος γόνου** (G. 180, 1, N.2): Leonidas became king in 491 B. c. είχε, i. e. in marriage. τοὺς κατεστεῶτας, the established number of 300, this being the regular body-guard of a Spartan king; Leonidas, however, knowing the desperate nature of the present undertaking, instead of taking youths, as usual, now took only those who had sons living, that no family night become extinct.
- 22. κατηγόρητο, impersonal (G. 134, N. 2), it had been charged against them, μηδίζειν being the subject. είτε συμπέμψουσι: the future optative might be used (G. 243). άλλοφρονέοντες, reluctantly, or leaning to the other side.
- 23. ^{(va.} .. στρατεύωνται (G. 216, 2); subj. on the principle of indirect discourse. μηδέ, and not, sc. ^{(va.} and that these too might not join the Persians in case they should learn, &c. (G. 248). ὑπερβαλλομένους, backward, putting off. Κάρνεια, the same festival which kept the Spartans from Marathon: see note on I. § 8. ὀρτάσαντες, after keeping the festival.

- Page 178.— ἐνένωντο (ν. νοέω). äs δὲ καὶ . . . καὶ αὐτοὶ ἔτερα τοιαῦτα, pleonastic. — συμπεσοῦσα (like an adjective with ἡν), coincident: the Olympic festival occurred every fourth year on the first full moon after the summer solstice, about a month before the Spartan Carneia.
- 24. **ἐλθοῦσι** (G. 138, N. 8). περισπερχεόντων, being much incensed. the word is very doubtful, and most probably a mistake for περισπερχθέντων (see Liddell and Scott). ἀλέξασθαι depends on ἀλίγων, too fero.
- 25. δκόσοι ... ποιέσιεν (G. 243): the direct questions would be πόσοι είσιν; and τί ποιούσιν; τοὺς ἡγεμόνας (G. 160, 1), by anticipation, instead of being subject of είησαν. 'Ηρακλείδης: see above, § 20. πῶν μὲν οὸ, not the whole, in antithesis to ὁ δὲ τοὺς ἔξω. ἀλογίης . . . πολλῆς, i. e. very little notice was taken of him. ὀπώπες (v. ὁράω).
- Page 179.—26. dλλά...γάρ, but...since. Δημάρητον: Demaratus was king of Sparta in the younger or Proclid line, but was declared illegitimate and succeeded on the throne (491 B. C.) by the next heir, Leotychides; soon after which he left his country to join the Persians. He proved the most sagacious counsellor of Xerxes, but was almost always overruled by the jealousy of the Persian court-officers. γίλωτά με έθευ you made fun of me. ἀγὼν μέγιστός ἐστι, it is my utmost endeavor.
- 27. νόμος, (here) custom. σύτω ξχων, of this nature. τοσούτοι, so few. χράσθαι (G. 269).
- 28. παρεξήκε (v. παρεξήμι), let pass. φερόμενοι, impetuously. ἐπεσήϊσαν, came up to succeed them (ἐπι-). καίπερ (G. 277, N. 1 b).
- Page 180. πολλοι μέν άνθρωποι, δλίγοι δ' άνδρες, many people, but few men.
- 29. τρηχέως περιείποντο, were roughly handled: περιέπειν = to follow round, to tend, to treat, &c.— ἐκδεξάμενοι, succeeding: see note on § 2, above. ἀθανάτους, Immortals: this body of 10,000 picked Persians were so called because the vacancies in their ranks were immediately filled, so that the number always remained the same (Hdt. VII. 83). κατεργασόμενοι, εc. τοὺς Ἑλληνας. ούδὲν πλέον ἐφέροντο, gained no more: see below, § 32, μέγα τι οἴσεσθαι.
- 30. δλλα τε ... και, showing, both in other ways, and especially [in this]. Εξεπιστάμενοι, used (like an infinitive) with αποδεικνύμενοι, showing that they thoroughly (Ε-) understood how to fight, &c. (G. 280). δκως εντρέψειαν (G. 233). φεύγεσκον (G. 119, 10). δήθεν implies that the flight was a pretence. αν belongs to tπέστρεφον in the iterative construction (G. 206), not in apodosis. καταλαμβανόμενοι, when they were overtaken (in their pretended flight). είναι (G. 265). είναι (G. 265). είναι (G. 126, 5 : 119, 3), imperfect for εδύναντο.
- 31. dvaδραμείν, leapt. "With the grave Orientals, nothing could so completely indicate an all-engrossing feeling of fear or horror as a gesture of this kind." Blakesley. κατατετρωματίσθαι, indirect discourse with

torocau after thmioauros. — την άτραπόν, the secret path mentioned above in § 1. — ἐνάρων (v. ἐνοράω).

- Page 181.—32. δ τι ... πρήγματι (G. 244; 188, 1, N. 2).— διέφθειρε, brought destruction upon. Πυλαγόρων, a portion of the delegates to the Amphictyonic council were so called. The meeting of the council was called Πυλαία from Πύλαι (see note on § 16, above), even when it met at Delphi.
- 33. Πυλαγόροι: there is also a form Πυλαγόραι. πάντως κου... πυθόμενοι, having certainly gained the most accurate knowledge. Many names were current of persons said to have betrayed the pass to Xerxes; probably it may have been made known by more than one, in a region where many favored the invasion, and many more were in terror of the invader. τοῦτο δέ, and secondly. εί... ὁμιληκὸς είη, if he should have had much to do with the region, i. e. as a consequence of having had much to do with (G. 202, 2): for the force of the rare perfect optative, see Greek Moods and Tenses, § 18, 1, with Note.
- 34. ήρεσε (v. ἀρέσκω). τῶν ἐστρατήγεε (see note on § 29). ὧρμέατο (G. 119, 3), for ὤρμηντο. περὶ λύχνων ἀφάς, about lamplight.
- Page 182. τ ore (see note on § 3, above). $\ell \nu$ or $\ell \tau$ or
- 35. Μελάμπυγον: this was an epithet of Hercules, implying manliness and strength. Κερκάπων: these Cercopes were droll, mischievous dwarfs, who appear often in the stories of Hercules, sometimes amusing and sometimes tormenting the hero. In the local legend of Thermopylae, they appear as footpads lurking about the pass (hence their seats, εδρας, at the narrowest place), where they steal the arms of Hercules while he is sleeping. Hercules seizes two of them and ties them to a pole, which he throws over his shoulders and walks away with them. They have been warned by their mother to beware of the Μελάμπυγος; and on seeing this characteristic of Hercules as they are swinging behind him, they make such sport of him that finally he too begins to laugh at their jokes and releases them. A bas-relief taken from a temple at Selinus in Sicily represents Hercules carrying the two Cercopes on his shoulders. The stone called Μελάμπυγος probably had some imaginary resemblance to the sleeping Hercules.
- 36. τὰ Οἰταίων: the mountain (usually called Callidromus) over which the path led forms a part of the Thessalian range of Octa: the words έν δεξιῆ refer to the march southward and eastward after crossing the Asopus.

 ρυσμενοι, keeping guard (as protectors). φρουρέοντε, guarding (as sentinels). ἡ κάτω ἐσβολή (G. 141, N. 3), i. e. Thermopylae itself. ὑποδεξάμενοι, having pledged themselves (or given a promise) to Leonidas.

- 37. ἀναβεβηκότας (G. 280). ἀδε, as follows, belongs to ξμαθον. ἐνέθυνον . . . ἐνδυομένους (G. 199, n. 1): as they were putting on their own armor, the middle is more exact. οἱ βάρβαροι is subject of ἐγένοντο. φανήστοθαι (G. 203, n. 2).
 - 38. μη . . . two, lest they might prove to be (G. 218; 216, 2).
- Page 183. φείγοντες (G. 279, 4, N.). dρχήν, originally, i. e. on purpose to attack them. παρεσκενάδατο (G. 108, 4, I.).— of δέ refers to Πέρσαι, the subject of the preceding clause: this is not an Attic usage (G. 143, 1).
- 39. †of (G. 55, N. 1). ent, besides (G. 191, N. 2). obto, the diviner and the deserters. obn two, forbade.
- 40. ούκ έχεν (G. 203, N. 1), depends on λέγεται, by a change of construction (G. 260, 2, N. 1). dρχήν: see § 38, above; dρχήν may often be translated at all, like Latin omnino. τῆ γνώμη πλείστός εἰμι, I am most strongly inclined to the opinion: so πολύς εἰμι (see Liddell and Scott). κελεύσαι (G. 203) depends on the phrase τῆ γνώμη πλείστός εἰμι. αὐτῷ intensive. ἔχειν (G. 203, N. 1). ἐλείπετο, avaited. οὐκ ἐξηλείφετο, remained undiminished.
- 41. yevévou... dwolévou: we should expect these to be in the future, on the principle of indirect discourse (G. 203); but verbs signifying to give an oracle are exceptional, probably because they imply a command. (See Greek Moods and Tenses, § 23, 1, N. 2).— "The notion which gave rise to this oracle seems to be the one, that in a dire extremity the anger of the deity was only to be propitiated by a most costly offering." Blakesley. It was related that Leonidas, before he left Sparta, gave instructions to his wife Gorgo for her conduct in widowhood; and that "funeral games were performed, as over him, in his presence."
- Page 184.— (2.) Περσείδησι, descendants of Perseus: Herod. (VII. 61) says that the Persians received their name from Perses, son of the Greek hero Perseus; a mere device to unite the two similar names.— (3.) το μεν ούκι...δέ, not this, but, &c.— (4.) σόρος (= δρος, boundary), Sparta's bounds.— (5.) τόν (G. 140), him, i. e. the invading Persian.— (7.) έτερον, one or the other.— δια-δάσηται (ν. δατέσμαι οτ δαίσμαι).— ἀποπέμψαι and σίχεσθαι depend on τῆ γνώμη πλείστός εἰμι in § 40, being partly a repetition of κελεύσαι, &c. in that passage. All from μένοντι δέ (§ 40) through the oracle is a sort of parenthesis.
- 42. rd dvékabev, by descent. ook dnedelnero, remained not behind, i. e. did not separate himself from the army. Krüger.
- 43. Θηβαίοι αίκοντες: as unwilling hostages, they could have been of little service; it is probable that this is the representation made afterwards by the Thebans, to reconcile themselves with the Persian conqueror. (See § 55.) Their politics were at this time "essentially double-faced and equivocal." Grote. A later orator, confounding Thespians and Plataeans, says of the latter, that one half the adult citizens perished in the pass,

- and the remainder fought in the Athenian fleet at Artemisium and Salamis.

 oùr thaway, said that they would not, &c. dwolunoures (G. 138, N. 8).
- 44. es dyophs . . . πληθώρην, until about full-market time, i. e. the last part of the forenoon, before μεσημβρία.
- Page 185. χώρος, here = space to be passed over. τὸ μὰν γὰρ.... ἀφυλάσσετο refers to the fight of the two preceding days.
- 45. πολλοί refers to the Persians: but the subject changes suddenly at ate γάρ. του απολυμένου, the dying. ρώμης δσον είχον μέγιστον, their utmost strength; like ώς μέγιστον expanded into ώς (or δσον) έδεναντο μέγιστον. παραχρεόμενοι (sc. τοις σώμασιν), making their lives of no value. ἀτέοντες, reckless. κατεηγότα (v. κατ-άγνυμ). οἱ δέ, referring to τοις πλέοσι, not Attic (see note on § 38, above).
- 46. γενόμενος, having proved himself (not having been). τὰ οὐνόματα: the names of the 300 could still be read on a column in Sparta in the time of Pausanias, 600 years afterwards. οἰκον, his estate. ὑς ἐούσης gives the reason of Artanes himself.
- Page 186.— τοῦτον ὑπεξείρυσαν, rescued his body. The bones of Leonidas were carried to Sparta forty years later, according to Pausanias; when the column just mentioned was erected.— τοῦτο συνεστήκες, this kind of battle continued.
- 48. πλην Θηβαίων: see below, § 55. λέων, with reference to the name Λεωνίδης. τοίσι ... περιεούσαι, such of them as happened still to have them (μάχαιραι) left. και χερσί και στόμασι, as we say "tooth and nail," but of course with no comic idea. ἐξ ἐναντίης, in front. περισταδόν (adv. from stem of περιίστημι), so as to surround them.
- 49. πριν ή (G. 274, N.). τοσοῦτο ... είναι depends on tộn implied in what precedes. τὸν δέ, but he, irregularly inserted, as if the sentence had not been introduced by the relative τόν, to which πυθόμενον belongs. ὡς ἀγγέλλοι depends on the past tense είπειν (G. 203; 201, N. 2). εί ... ἔσουτο represents εί ἔσται in the direct form (G. 221, N.), if it was to be (not if it should be).
- 51. αότοῦ ταυτή τή περ ἔπεσον, there (i. e. at Thermopylae), on the spot where they fell. σφί refers to the Spartans and Thespians. πρότερον ή ... οίχεσθαι, like πριν ή in § 49: the subject of οίχεσθαι is τοὺς συμμάχους understood, which is also implied (in the genitive) after τοῖς πρότερον τελευτήσασι. ἐπιγέγραπται: this verb applies especially to inscriptions, properly called ἐπιγράμματα (see below, after the inscriptions).
- Page 187.— Πελοποννάσου: the Doric form, with ā for η (G. 30, 1). In the preceding verse, τῷδε and τριᾶκοσίαις are sometimes substituted (on conjecture) for the Ionic forms of the MSS., which can hardly be correct.— χιλιάδες τέτορες: the number who fought (ἐμάχοντο), although Herodotus elsewhere speaks as if 4,000 fell (VIII. 25). The inscription refers only to those from Peloponnesus, who (according to § 18) amounted to 3,100. But

later writers speak of 700 or 1,000 Lacedaemonians besides the 300 Spartans; and these must be included, although Herodotus makes no mention of them. The whole question of the numbers at Thermopylae is much disputed. The stern simplicity of the second inscription has made it especially famous. — ἀγγάλλειν is used for the imperative (G. 269).—In the third inscription, Μεγωνία is Doric genitive (G. 39); and οὐκ τλη = scorned (Rawlinson).— Κω ή, εκεερt. — Σιμωνίδηs: Simonides, the great lyric poet of Ceos, was often considered the author of all three epigrams. His still more famous ode on the heroes of Thermopylae (or perhaps only a fragment) is preserved by Diodorus:—

Τῶν ἐν Θερμοπύλαις θανόντων εὐκλεὴς μὲν ὰ τύχα, καλὸς δ' ὁ πότμος, βωμὸς δ' ὁ τάφος, πρὸ γόων δὲ μνᾶστις, ὁ δ' οἶκτος ἔπαινος. Ἐντάφιον δὲ τοιοῦτον οὕτ' εὐρὼς οῦθ' ὁ πανδαμάτωρ ἀμαυρώσει χρόνος, ἀνδρῶν ἀγαθῶν. Ο δὲ σακὸς οἰκέταν εὐδοξίαν Ἑλλάδος εἶλετο · μαρτυρεῖ δὲ Λεωνίδας ὁ Σπάρτας βασιλεὺς, ἀρετᾶς μέγαν λελοιπὼς κόσμον ἀέναὸν τε κλέος.

"Of those who at Thermopylae were slain,
Glorious the doom, and beautiful the lot;
Their tomb an altar: men from tears refrain,
To honor them; and praise, but mourn them not.
Such sepulchre nor drear decay
Nor all-destroying time shall waste; this right have they.
Within their grave the home-bred glory
Of Greece was laid; this witness gives
Leonidas the Spartan, in whose story
A wreath of famous virtue ever lives."

Translated by Sterling.

- 52. παρεόν = παρόν (G. 278, 2). μεμετιμένοι (see μεθίημι in Cat. of Verbs). ούκ έθελησαι depends on λέγεται in the first line. τὸν είλωτα, his Helot servant: each Spartan soldier was entitled to be accompanied by seven Helots, and probably many of these fell in the first battles at Thermopylae, unmentioned by the historian (see, however, VIII. 25). λεποψυχέοντα, (here) faint-hearted.
- 53. el... fiv, if it had been the case. κομιδήν, return: see κομίτεσθαι.

Page 188. — προσθέσθαι αν (= προσέθετο αν) depends on λέγεται in § 52. — προφάσιος (G. 171, 1).

- 54. ήτίμωτο, he was disgraced, as the perfect ήτίμωται means he is disgraced. ἐν Πλαταιῆσι, i. e. at Plataea, in the following year (479 B. c.). ἀνέλαβε, he made up for. ἐπενειχθεῦσαν (ν. ἐπιφέρω).
 - 55. ώς . . . μηδίζουσι . . . dπικοίατο (G. 243).
- Page 189.—56. $\pi\lambda\epsilon\bar{\nu}\nu\alpha s = \pi\lambda\epsilon\nu\alpha s$.— $\sigma\chi\delta\nu\tau\alpha$... INatrace in the relation of the Thebans on Plataea was the first hostile act committed in the Peloponnesian War (431 B. C.).
- 57. τῆ ἀληθείη, truthfulness. τὰς διεξόδους, "the ins and outs."—
 cla βασιλεύς γενόμενος, since you were once their king. (See note on § 26, above.) The counsel of Demaratus (here omitted) was that Xerxes should occupy with part of his fleet the island of Cythera, off the south coast of Laconia, which would draw off the Spartans from the defence of the Isthmus, and put all Greece in his power. This wise counsel was overruled by the Persian Achaemenes. It was followed afterwards by the Athenians, in the Peloponnesian War.
- 58. dποταμόντας, sc. τινάς. δήλα . . . γέγονε (G. 135, 2). τῶν (= ὧν) . . . dνθρώπων (G. 154, Note).

IV.

- Page 190.—1. ναυτικὸν στρατόν: the return of the Greek fleet from the Euripus to its position at Artemisium has been mentioned in III. § 11. After describing the battle of Thermopylae in the Seventh Book, Herodotus begins the Eighth Book with the sea-fight at Artemisium, which took place on the same three days with the battles at Thermopylae (see below, § 15).— Πλαταιές: see I. §§ 11-13.— πεντηκοντέρους: these were vessels of the older style with fifty oars, all in one row; while the triremes, the more modern ships of war with three banks of oars, were specially called νῆες, sometimes νῆες μακραί.
 - 2. ἐπ' 'Αρτεμίσιον (G. 191, N. 6). ήγεμονεύη, be commander-in-chief.
- 8. ἐς Σικελίην: see II. § 39. εἰ στασιάσουσι, ὡς ἀπολέεται (G. 223, n. 1; 247). τοσούτω... ὅσω (G. 188, 2).
- Page 191. μέχρι... ἐδέοντο, so long as they (the Athenians) were in extreme need of them (the Peloponnesian allies): μέχρι δσου here = δσου χρόνου. The desertion of these allies, all of whom acknowledged the headship of Sparta, would have withdrawn 113 ships. περὶ τῆς ἐκείνου, i. e. to liberate the Greeks in Asia Minor and the islands: this refers to the beginning of the Confederacy of Delos (about 477 B. C.). See notes, p. 31.
- 4. 'Aφετάς: see III. § 12, above. παρὰ δόξαν . . . ἡ ὡς κατεδόκεον, pleonastic for otherwise than as they expected, παρὰ δόξαν being more emphatic than the simple ἐτέρως. δρησμόν, a retreat, which would have betrayed the force at Thermopylae to destruction, besides leaving Euboea

- unprotected against the Persian fleet. προσ-μείναι ... χρόνον, to wait a little longer. Θεμιστοκλέα: Herodotus is writing after Themistocles had died in exile, when even his disinterested acts were liable to be suspected of corruption. But whatever we may think of his personal motives, we may easily believe that he used money furnished by the richer Euboeans in the way described in § 5. ἐπ' ῷ ... ποιήσονται (G. 236, N. 2 and 3).
- 5. ἐπισχεῖν (G. 266). ήσπαιρε, struggled, i. e. resisted. ἀπολιπόντι represents εἰ ἀπολίποις, as protasis to πέμψαε ἄν (G. 226, 1). ήπιστέατο, imperfect, supposed (G. 126, 5; 119, 3): cf. ἐδυνέατο above, III. § 30.
- Page 192.— 6. et κως Φλοιεν (G.226,4,N.1), in case they should capture them, i. e. to capture them if they could. καταλάβοι, should close in about them (and save them), an unusual meaning. καὶ ἔμελλον δῆθεν . . . περιγενίσθαι, and they were likely (as the Persians thought, δῆθεν) to make their escape (i. e. if their flight was not hindered); whereas (δί), according to their (the Persians') talk, not even a torch-bearer was to come off alive. The torch-bearer in an army or fleet kept alive the sacred fire which was brought from home, and his person was held sacred. His fall, therefore, implied the utter annihilation of the whole army. It was a common saying that "not even a torch-bearer escaped" (ούδὲ πυρφόρος ἐλείφθη), implying utter destruction.
- 7. πρὸς ταῦτα ῶν: this corresponds to ἐκ μὲν τῆς ἀντίης in § 6, taking the place of a clause with δέ.— ὡς ἄν (G. 216, I, N. 2).— οἱ μέν, i. e. those who sailed round Euboea; σφεῖς δέ, and they, i. e. the main force; both in apposition with the subject of περιλάβοιεν.— ἐξ ἐναντίης, in front, like ἐκ τῆς ἀντίης in § 6.— τὰς ταχθείσας, i. e. the two hundred.
- 8. αὐτὸς περιεβάλετο, got for himself. ἀλλ' οὐ γάρ οἱ παρέσχε ὡς τότε, but [had not done so], for he had never had [such] an opportunity as then. ἔτι, at length.
- Page 193.— is dybacorra: a swim of about nine miles! This is matched by another later story, that, during the storm at Sepias, the same man with the help of his daughter (also a diver) destroyed many Persian ships by diving down and loosening their anchors.
- 9. ἀποδεδέχθω, v. ἀποδείκνυμι (G. 202, 2, n. 1).— ώς γένοιτο, that it had taken place (G. 243).
- 10. ἐπενείκαντες, ascribing or imputing. καταφρονήσαντες ταῦτα, resolved on this; καταφρονεῖν has this rare sense only in Ionic Greek. ἐς μέσον implies that they hoped to get the Greeks into the circle which they were about to make. ἐπιστάμενοι, feeling sure. ἀπονοστήσει, would return safe. ἡδομένοισι ἡν (G. 184, 3, N. 5). ὅκως . . . λάμψεται depends on the idea of striving in ἄμιλλαν ἐποιεῦντο (G. 217).
- Page 194.—11. ώς ἐσήμηνε, when the signal was given (G. 134, N. 1 d).— ἐς τὸ μέσον: the sterns were brought together as the prows were turned toward the enemy on every side.— ἔργου εἴχοντο, held to the work.— κατὰ

- 5τόμα, beak to beak. Σαλαμινίων: the Salamis in Cyprus is meant; but ξυ Σαλαμίνι below refers to the island near Athens.
- 12. μέσον θέρος, midsummer: τῆς ἄρης is partitive genitive. The battles of Thermopylae and Artemisium took place in July, 480 B. c. κατιστέατο, imperfect, = καθίσταντο. ἐλπίζοντες, apprehending. ἐς οἰα = ὅτι ἐς τοιαῦτα, causal relative (G. 238). ῥεύματα ἰσχυρά, swollen torrents.
- Page 195.—13. δκως &ν (G. 216, 1, N. 2).—τὰ Κοΐλα, the Hollows of Euboea are probably on the southwest side, opposite Attica.
- 14. ἐπεβώθεον, came as reinforcement: these 53 ships, added to those mentioned in § 1, raised the Athenian fleet to the full number of 200. την αὐτην ώρην, the same time of day (see § 9, above).
- 15. σφι λυμαίνεσθαι, should harass them (G. 184, 2). τὸ ἀπὸ Ἐρξεω, what Xerxes might do. οἱ μέν refers to the Greeks both at Thermopylae and at Artemisium; οἱ δέ to the Persians at both places: πόρου refers to the passage by sea and that by land. δκως κρατήσουσι (G. 217, N. 2).
- Page 196.—16. παραπλήσιοι, equally matched, not in numbers, but as is explained in the next sentence.— αὐτὸς ὑπ' ἐωυτοῦ ἔπιπτε: a Corinthian speaker in Thucyd. I. 69 speaks of the armament of Xerxes as αὐτὸν περι αὐτῷ σφαλέντα.— τράπεσθαι (Ionic present passive), in apposition with χρήμα.
- 17. παλήσειε, should suffer: cf. ήν τι καταλαμβάνη (G. 248). σημαίνειν depends on προσετέτακτο and also on έτοῦμον. ès ἀναβολάs, with delay. The fleet had suffered so severely in the engagements, half of the Athenian ships being disabled, that it had already determined to withdraw; and, by advice of Themistocles, the Greeks were slaughtering the cattle of the Euboeans for their own supplies.
- 18. περὶ τὰ πότιμα ὕδατα, i. e. on the northern shore of Euboea, where the Persians would land for drinking-water. ἐπὶ τοὺς πατέρας: Attica was called the parent city of the Ionians in Asia Minor. μάλιστα μέν, best of all. ἐκ τοῦ μέσου ἡμῖν ἔξεσθε (G. 184, 3, N. 6), i. e. be neutral.
- Page 197.— και αὐτοί, opposed to τῶν Καρῶν.— ἡ ἔχθρη ... γέγονε: i. e. in the assistance given by Athens in the Ionic revolt.— βασιλέα, object of λαθόντα.— ἐπείτε ἀνενειχθη: Herodotus occasionally omits ἄν in this construction, contrary to the usage in Attic prose (G. 234; 223, N. 2).— διαβληθη (sc. τὰ γράμματα), should be misrepresented (G. 248, N.).

In the interval which follows, Xerxes is said to have brought the soldiers of his fleet to Thermopylae, that they might view the Grecian dead, — concealing the trenches where 20,000 of his own dead lay buried, — "truly a laughable device," says Herodotus, "which deceived nobody; on one side a thousand men lying about the field [as if these were all the Persians had lost], and on the other four thousand crowded together into one spot." He is also related to have asked of some Arcadian deserters what the Greeks were doing. "Holding the Olympic games," was the reply, and "seeing

wrestling and chariot-races." "And for what prize?" he asked. "An olive-wreath to the winner." Upon which a Persian officer exclaimed, "What men are these against whom we are brought out to fight?—men who contend with one another for honor, and not for gain!" At this time, too, the Thessalians (who had an old border-feud with the Phocians) sent a messenger into Phocis, offering, for a ransom of fifty talents, to save the district from being ravaged by the Persians: to which the Phocians replied, that they were free as the Thessalians to make friends with the Medes, if they chose; but they would never of their own will be traitors to the liberties of Greece. This heroic answer greatly endeared them in later times to the Athenians; but the opinion of Herodotus was, that their ancient hate would have led them to choose the side opposite to the Thessalians, whichever that had been.

- 19. ἐς τὴν Δωρίδα: it is strange that Herodotus represents the whole army of Xerxes as marching into Boeotia by the road which leads through Doris and Central Phocis by the valley of the Cephissus, a road which, by crossing a mountain ridge, avoided the pass of Thermopylae altogether. Stein remarks, that probably a part of the army at least passed through Thermopylae and took the upper road, which appears from the names of towns on that route which were burned by the Persians. This road also would be the only one practicable for the cavalry. ποδεών, footlet or spur (see Lexicon). ἡ περ refers to Doris. μητρόπολιε, i. e. the starting-place of the Dorian emigration: the earlier home of the race was in Thessaly. ούκ έδόκες, i. e. the Thessalians advised against it.
- 20. ἡ κορυφή, the name Tithorea was given to one of the summits in the mass of mountains called Parnassus: the place here mentioned was probably a natural fortress described by Plutarch (Sull. 15), below the highest peak of Tithorea; the present Velitza. κατὰ Νέωνα, αι (or above) Neon. καιμένη ἐπ' ἐωντῆς, lying by itself, i. e. a solitary peak. ἀνηνείκαντο, understand their possessions.
- 21. Παραποταμίους, "Riverside," a town and people of the same name on the Cephissus.
- Page 198. τὰς δὶ πόλις... ἐσωζον, were protecting their cities, i. e. when the Persuans entered Bocotia.
- 23. εἶτε...κατορύξωσι, (G. 244): the direct question being κατορύξωμεν; shall we bury them? (G. 256). αὐτός before εἶναι is adjective (G. 138, N. 8). πέρι (G. 191, N. 4). πέρην, i. e. across the Gulf of Corinth. Κωρύκιον ἄντρον, the Corycian cave, sacred to Pan and the nymphs, was high above Delphi, in the side of one of the heights of Parnassus. It is described as about 300 feet deep, 40 feet high, and abounding in stalactites.
- Page 199.—24. awapeov, were in sight of. Ilpovnins, a title of the Delphian Athena (Attic Ilpovnia), who was so called because her temple stood on the way leading to the great temple of Apollo, being thus before

the temple (πρὸ ναοθ). — διὰ πάντων, above all: διά has occasionally (in Herodotus as in the poets, not in Attic writers) a meaning of pre-eminence, of yoing through or beyond.

- 25. δόο κορυφαί (G. 138, N. 6), great masses of rock detached from the mountain and thrown down, probably, by the defenders: many such fragments are now to be seen in the pass. 160 Βοιωτών (G. 182, 2). μέζονας ή κατὰ ἀνθρώπων φύσιν, of more than human stature: ἔχοντας cannot be correct here unless there is some error in the preceding words.
- 26. τούς and δύο belong to ήρωας. της Κασταλίης, the famous fountain of Castalia, which flows from the cleft between the two lofty peaks, the Φαιδριάδες, which overhang Delphi. One of these peaks was called Hyampeia. These two peaks above Delphi have caused the idea that the chief peak of Parnassus, Lycoreia, has a double crest.
- Page 200. 27. το ποιητέον = 8 ποιητέον, as indirect question.
 ἐπὶ τοῖσι κατήκουσι (v. καθ-ήκω) πρήγμασι, on the circumstances that had
 arisen (or come in), like the Attic τὰ καθεστῶτα. τῶν . . οὐδέν, nothing of
 the kind. οἱ δέ, the Athenians: see note on III. § 38, above. ἀπιέναι
 (v. ἀφίημι) depends irregularly on ἐπυνθάνοντο, which takes the participle
 τειχέοντας regularly (G. 280).
- 28. 'Adyvalor the tie directal outer, for 'Adyralor tire the $\hat{\tau}$ (= $\hat{\eta}$) diναται σώζειν. - is Τροιζήνα: Troezen, on the Argolic coast, was a seafaring place, sacred to Poseidon, and inhabited by an Ionic people kindred to the Athenians. It deserves to be remembered to the honor of the Troezenians, that they received the Athenian exiles "with eager good-will," and "passed a vote that they should be maintained at the public charge by a daily payment of two obols to every one, and leave be given to the children to gather fruit where they pleased, and schoolmasters paid to instruct them." (Plutarch, Them. 10.) — τῷ χρηστηρίφ, that with reference to the "wooden walls." — έν τῷ ἰρῷ, in the temple of Athena Polias, which formed part of the Erechtheum on the Acropolis of Athens. Here was preserved the olive-wood statue of the Goddess, which was believed to have fallen from heaven, and which was decorated with the costly peplus at the great Panathenaic festival. — is cover, i. e. to the serpent as actually existing, implying some doubt of his reality on the historian's part. — ἐπιμήνια, monthly food-offerings. - ώς . . . άπολελοιπυίης: it was a common ancient belief, that a city could not be taken or destroyed unless first forsaken by its divinity. Thus the Romans had a formula for summoning forth the Gods of the cities they were about to attack; while the true name of Rome and that of its tutelar divinity were said to be kept as a mystery, lest they should become known to an enemy who might thus disarm the city of its protector. (See Macrobius, Sat. III. 9.)
- Page 201. 30. προθέντος (for the more common λόγον προθέντος), having given notice, the usual formula for opening a debate. τῶν (= ὧν) χωρέων, by attraction for δκου χωρέων τῶν ἐγκρατέες εἰσί, in which of the places they were themselves masters of. ἐπιλέγοντες, as if ἔλεγον οτ ἔγνωσαν

had preceded. — tva, where. — mpds & vệ 'Iothiệ, supply corres from the clause with mév.

- 31. Here, had (already) come (G. 200, N. 3); but superoleer a (regular present), was burning: so with fixe and isnow below.
- Page 202.—32. τρισὶ μησί: it was now September, B. C. 480, on the 20th of which the battle of Salamis was fought.— άρχοντος, being Archon, i. e. Eponymus for the year: see note on Xen. Hell. 2, III. 1.—τὸ ἄστυ, the city proper, all within the circuit of the walls.—ταμίας, stewards, having charge of the temple-treasures.
- 34. ἐκ τῶν ἀπόρων: ἀπορα is used like ἀπορίαι. ἔμπροσθε: the north side of the Aeropolis is still sometimes called the front; the gateway and the only entrance are on the west side. ἢλπισε has here so much force of apprehension that it takes μή and the optative like ἐψοβήθη (G. 218): for ἢλπισε ἀν, see G. 226, 2. ἰρὸν . . . 'Αγλαόρου: the Aglaurium, a sanctuary which commemorated the place where Aglaurus, daughter of Cecrops, was said to have thrown herself from the Acropolis.

Page 203. — wpds rds wokas, the gates of the temple, in the precincts of which they had ascended.

- 35. 'Αρταβάνφ: an uncle of Xerxes, who had been left in chief authority at the Persian capital, although he had attempted to dissuade Xerxes from his expedition against Greece.
- 36. γηγενίος, born of the Earth: see II. II. 548, τέκε δὲ ζείδωρος ἄρουρα. The temple of Erechtheus was one of the three temples united in the building commonly called the Erechtheum; a second was the temple of Athena Polias (see note on § 28, above); the third was the Pandroseum, which contained the sacred olive-tree planted by Athena, and the salt spring (θάλασσα) made by the stroke of Poseidon's trident. These were proofs (μαρτύρια) offered by the rival deities in their famous contest for the possession of Athens, which was represented by Phidias in the group of states on the western pediment of the Parthenon. δσον τε, about, like ως with words denoting number or size: the τέ is a poetic addition (not Attic) allowed by Herodotus (G. 151, N. 4).
- 37. κυρωθήναι depends on *μανον, which sometimes takes the infinitive in the sense of waiting for something to be done. πρήγμα, subject of discussion (see § 30, above).

Page 204. - Kal of (G. 151, N. 3).

38. περὶ ούδεμιής... ναυμαχήσεις, i. e. you will no longer have any country to fight for (for ού... ούδεμιής, see G. 283, 9). — μή ού (G. 283, 7). — άναγνώσται, to prevail upon: this meaning of άναγγνώσταν is not found in Attic.

- 39. συμμίξαι, communicare. έωντοθ ποιεύμενος, making (or representing) them as his own.
- 40. τῶν είνεκεν (relative), = τούτων ὧν, &c.: τούτων depending on λόγον. πολλός, frequent or urgent; i. e. he had much to say. ἀπολυόμενος, in his defence, bese purgans. οἱ ἐγκαταλειπόμενοι, they who do not enter the lists.
- Page 205. 41. ἀναζεύξης, break up, move off; lit. yoke up, used properly of moving by land. ἀναπεπταμένφ, open (as a bird with its wings spread), in contrast with the narrow waters at Salamis. ἐς τό (relative), supply ἀνάγειν or some similar verb. βαρυτέρας (if correct) must mean heavier in movement, not larger. σφέας, the Persians. κινδυνεύσεις . . . ΥΕλλάδι: compare κινδυνεύειν τῆ ψυχῆ, in III. 27.
- 42. τοσάδε, the following (G. 148, N. 1). πρὸς ἡμέων, for our advantage.

 ἐς τήν (G. 191, N. 6). ἐν αὐτοῖσι (as above), i. e. in what I propose.

 μένων = ἡν μένης (G. 226, 1).
- 43. περιεούσι: cf. περιγίνεται in § 42. λόγιον refers to the oracle, II. § 35. οικότα is object of βουλευομένοισι, and is also understood as subject of ἐθέλει, which here is used like φιλεί = solet. βουλευομένοισι before οὐκ ἐθέλει is dat. commodi, i. e. for their sake.
- Page 206. προσχωρέων... γνώμας, conform (go over) to human ideas.

 44. τῷ μή ἐστι (G. 238): μή shows that there is a conditional as well as a causal force in the relative clause. ἐπιψηφίζων ἀπόλι ἀνδρί, to put a question to vote for (i. e. on the motion of) a man without a country. οῦτω συμβάλλωσθαι, then (i. e. after declaring his country) to join in proposing opinions. ἐωντοῦσι, to himself and his fellow-citizens. ἔστ' ἄν, so long as: the subjunctive in the direct discourse depends on ἐστί (here changed to εῖη), which has a future (as well as present) sense; the idea being, we can certainly be said to have a country, so long as we have 200 ships to show.
- 45. ἐπεστραμμένα (v. ἐπιστρέφω), pressing, emphatic.— el μενέεις καὶ ἔσεαι: the apodosis is suppressed, it will be well.— τὸ πᾶν... φέρουσι, i. e. with them rests the whole fortune of war.— οἰκέτας, (here) our households.— Σίριν, a town near Sybaris in Southern Italy.— καὶ ... αὐτήν, and which (G. 156): a relative is seldom repeated in a new case, but a personal or demonstrative takes its place.
- 46. δοκέτν, used absolutely (G. 268). μη ... ἀπολίπωσι (G. 218; 216, 2). οὐκέτι belongs to ἀξιόμαχοι. οἱ περὶ Σαλαμίνα (G. 141, N. 3): ἀκροβολισάμενοι, after skirmishing.
- Page 207. Alaxíbas: among the descendants of Aeacus were Peleus and his son Achilles. It is not to be supposed that the ship was sent for images of these heroes; but it was believed that they would come in person, though unseen, to help the Greeks.
- 47. Δημαρήτφ: see note on III. § 57. Θριασίφ πεδίφ, between Parnes and Eleusis. δτεών κοτε είη, indirect question, like δ τι είη (below). πρόκατε (= πρόκα τε), suddenly, all at once. ἰακχον, the song sung by

the procession of the initiated (μόσται or μεμυημένοι) as they marched along the Sacred Way from Athens to the temple at Eleusis at the annual festival of Demeter: the name comes from the frequent recurrence of the verse "Ίακχ', δ "Ίακχε, in which Dionysus (or Bacchus) was invoked under the name of Iacchus.

48. αὐτός belongs to the omitted subject of είναι (see G. 138, N. 8): ξόη is still understood. — ἐρήμου ἐούσης, causal. — Μητρὶ καὶ τῆ Κούρη, to Demeter (the Earth-mother or Ceres) and Core (the Daughter, Proserpine or Persephone; Κόρη, Ionic Κούρη). — μυείναι, is initiated: the term probably refers to the candidates for initiation having their eyes closed or covered. — τὴν φωνήν (G. 159).

Page 208. — 49. ούδὶ εἰς, ne unus quidem, more emphatic than the simple ούδεις. — ἐκ τοῦ κονιορτοῦ, after the dust. — ἐπὶ Σαλαμινος, towards Salamis; but ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, into the camp. — καταπτόμενος, calling to witness; properly used of clinging to the image of a God who is invoked.

50. θηησάμενοι: see note after § 18, above. — Φαλήρφ, the old port of Athens; see map, and note on Xen. Hell. ii. 4, 11.

Herodotus now describes a discussion (here omitted), in which an immediate attack on the Greek fleet at Salamis was urged by all the Persian commanders except Artemisia, the queen of Halicarnassus. She advised distracting the Greeks by threatening various parts of their coast with attack. But her counsel seemed timid and slow, and was overruled by the majority, whom Xerxes followed. Herodotus also remarks, that the army and navy of Xerxes, when they reached Attica, were as numerous as they had been before the storm at Sepias and the battles at Artemisium and Thermopylae, the losses being made up by accessions from the Greeks. This, however, may well be questioned.

The movement mentioned in the words ανήγον τὰς νέας ἐπὶ τὴν Σαλαμίνα, seems to have consisted in sailing across to some position southeast of Salamis, from which an attack could be made the next day on the Athenian fleet, which was lying in the Bay of Salamis (on the east side of the island). — ὅτι...μέλλοιεν (G. 250, N.).

51. ἐπορεύετο, began its march. — συγχώσαντες, having destroyed (dug away): the road along the shore from Megara to Corinth is here artificially made on the steep side of the Scironian cliff (Σκιρωνίδες), and it is still rendered impassable by an ordinary rain-storm. This is the place at which the robber Sciron kicked travellers into the sea, until he was himself served in the same way by Theseus. (He has resumed his old business in later years, and a new Theseus is sadly needed there.)

Page 209. - φορμοι ψάμμου πλήρεες, gabions.

52. περί του παντός δρόμον θέοντες, running a race for the whole, i. e. having everything at stake. — άνηρ άνδρι παραστάς, each man with his neighbor. — τέλος (G. 160, 2). — έξερράγη, the excitement broke out (like a storm). — οἱ μέν, as if πολλοὶ έλεγον preceded; to this corresponds 'Αθη-

vator & & & c. — ἀμύνεσθαι depends on some word like κελεύοντες understood with 'Αθηναίοι, &c.

53. λαθών, secretly. — ἐπεδέκοντο πολιήτας: after the great losses sustained at Thermopylae and later at Plataea, Thespiae was obliged to admit new citizens. This Sicinnus was an Asiatic by birth, and probably spoke Persian. — λάθρη = λάθρη (G. 182, 2). — φρονέων τὰ βασιλέος, favoring the King's cause. — παρέχει, affords you an opportunity.

Page 210. — περιίδητε διαδράντας, allow to escape: notice the tense of the participle (G. 279, 3). — πρὸς ἐαυτούς, against each other (G. 146, N. 3).

The first object of Themistocles was certainly to make a retreat of the Greek fleet impossible, as he believed that thus only could the progress of Xerxes be checked. He also wished to divert the attention of the Persian commanders from their original plan of attack to an entirely new one of cutting off a retreat, thus making them careless at the critical moment, and perhaps inducing them to divide their fleet. It can hardly be doubted, however, that here—as in his later stratagem (§ 85)—he had a crafty scheme for "laying up treasure" (ἀποθήκην μέλλων ποιήσεσθαι, § 84) with the King, in case the Greek cause should fail or he himself (as actually happened) should be driven to seek the protection of Persia.

54. τοῦτο δέ, secondly. — ἀνηγον . . . Σαλαμίνα, they brought their west wing up to Salamis, sailing round the island (or surrounding the island, i. e. with ships stationed at important points). This refers to the ships which formed the west wing as they were stationed the evening before the battle (see note on § 50). — οἱ ἀμφὶ... Κυνόσουραν τεταγμένοι, those who had been stationed about Ceos and Cynosura: it is now generally agreed that this Cynosura must be some point of Salamis, and not the Cynosura of the bay of Marathon. The word (lit. dog's tail) means simply a long point of land, and the eastern point of Salamis suits the description better than any other. Ceos must be some place or point in the immediate neighborhood. - Katelχον . . . πορθμόν: the ships just mentioned, which were lying off Cynosura at nightfall, now advanced and blockaded the channel between Salamis and the peninsula of Piraeus (in which is Munychia). — ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων (cf. πολλούς τῶν Περσέων, above), sc. τινάς (G. 170, 1). — ώς ... Eforgoutvov, because (they thought) both the men and the wrecks would be especially likely to be brought ashore here. — έν πόρφ, &c., i. e. in the passage where the battle was to be fought.

The description of Herodotus, thus interpreted, agrees in all essential points with that of Aeschylus. The great tragedian, who had fought in the Athenian ranks of Marathon, was also in the battle of Salamis. It is to be assumed that no account of the position of the Persian fleet on that eventful morning can be correct, which does not agree with his description in the "Persians." This tragedy, exhibited in Athens in 472 B. C., contains a graphic account of the battle, which a messenger, just arrived at the Persian court from Salamis, narrates to Queen Atossa, the mother of

Xerxes. The three principal points mentioned by Herodotus in § 54 are prominent in Aeschylus. The landing of Persian troops on Psyttaleia, and their slaughter, are made a most important part of the story (see note on § 75). The stratagem of Themistocles is mentioned as the chief cause of the Persian defeat. In consequence of this, Xerxes first orders a triple line of ships "to guard the passage out and the roaring straits" (i. e. the southern entrance of the straits of Salamis); then "others ("to guard," or "to sail") in a circle round the isle of Ajax" (i. e. Salamis). The former are the ships described by Herodotus as holding "all the channel as far as Munychia"; the latter must be "the west wing," which the Persians bring round to Salamis (κυκλούμενοι). This last is made clearer by the statement of Diodorus, that Xerxes sent round the Egyptian ships to blockade the passage between the northwest point of Salamis and the mainland of Megara. This is the movement to which Aristides refers in § 58. may suppose that other ships were placed at other points around Salamis, where they would be of service if the Greeks made their expected attema to escape by night. Aeschylus then describes the disappointment of the Persians when no signs of flight appeared; and their consternation, at break of day, when, as the sun rose, they heard the solemn paean — the war-cry of the Greeks - and the blast of the trumpet echo from the hills 21-25 of Salamis. He represents the attack as begun by a Greek ship. The battle seems to have been fought chiefly within the straits, so that the Persian right extended towards Eleusis, and their left towards Piraeus (§ 62). The Persians probably advanced in line from the open sea into the narrows where they were soon thrown into confusion from want of room. Aeschylespeaks of the stream (ὁεῦμα) of the Persian fleet, which probably refers to their mode of entering the straits. The Persians were so soon thrown into confusion, that the fight must have rapidly lost its regularity, and probably no systematic plan of the Greek commander was carried out. This explains the confused accounts which we have of the progress of the battle, as to which Herodotus (§ 64) confesses himself unable to give details.

1 +

The battle of Salamis was fought the 20th of September, 480 B. C.

55. συνεστηκότων, in conflict (see note on II. § 36, above). — 'Αριστείδης: Aristides, who had been one of the generals at Marathon, was banished from Athens by ostracism (see Dict. of Antiquities) in 482 B. C.; but
his sentence had been revoked since the invasion of Xerxes had begun, on
the motion of Themistocles, his bitter enemy and rival. Recalled too late
to return to Athens, he thus joined the Athenians in their camp at Salamis
the night before the eventful battle, bringing news of the movement of the
Persians which was most welcome to Themistocles.

Page 211. — 56. περί τοῦ, &c., on the question, &c. — Κσον ἐστί, it is all one. — Πελοποννησίοισι is to be joined with ἀποπλόου.

57. ἐξ ἐμέο, at my instigation. — παραστήσασθα, to bring them over, i. e. to my opinion. — ώς οὐ ποιεύντων . . . ταθτα, because (as they will say) the barbarians are not really doing this (G. 277, N. 2).

58. ήκαν και έκπλώσαι, indirect discourse for ήκω και έξέπλωσα. — τοὺς ἐπορμέοντας shows that the sea between Salamis and Aegina was occupied during the night by part of the Persian fleet (see note on § 54).

Page 212. — inclours here takes the accusative, as in II. § 34.

59. 4ς τὸν τρίποδα: this tripod was erected after the battle of Plataea. A portion of the pedestal, 16 feet high, is now in Constantinople; and the fine states which "overthrew the Barbarian" (including the Teni-

62. κατά, opposed to. πρὸς ἐσπέρης and πρὸς τὴν ἡῶ here are i west and southeast: Eleusis and the Piraeus giving the general dir of the Persian line. Θεμιστοκλέος ἐντολάς; see § 18, above. — Χρμα... οὐδέν (G. 188, 1, Ν. 2). — εὐεργέτης ἀνεγράφη: "Recording name is repeatedly spoken of in the inscriptions of Assyria and Babylos as the highest object of man's ambition. See Esther vi. 1." (Rawlinson.)

63. τῶν νεῶν, i. e. Persian, as τούτους refers to certain Persians.

ξμελλε... συνοίσεσθαι, the result was bound to be such, &c. – ἡσαν και ἐγένοντο, were and proved themselves. — αὐτοὶ ἐαυτῶν, compared with themselves (i. e. at other times): the comparative here takes two constructions, a genitive and a clause with ἡ, the former being inserted merely for emphasis.

64. μετεξετέρους, individuals. - 'Αρτεμισίην: as Artemisia was queen

of Halicarnassus, the birthplace of Herodotus, he makes more special mention of her. (See also note on § 50, above.) — και ή: see below.

- Page **314.** ξμπροσθε γάρ: the clause introduced by γάρ ends with **δοθσα**, after which **Εδοξέ** oi, it pleased her, irregularly takes the place of a personal verb belonging to και ή. πρὸς... μάλιστα, close upon. τὸ καὶ συνήμακε, which succeeded too: see § 66, below. φέρουσα, bearing down. ἀνδρών τε... καί: this implies that the ship was not only (τέ) manned by Galyndians, but also (καί) bore the king (?) of Calynda (a Carian town): ἐπιπλώοντος is genitive absolute.
- 65. et μην καί τι ... έγεγόνει, even if we admit that she had had some quarrel with him, still, frc. μέντοι is used like δέ in apodosis (G. 227, 2). παραπεσούσα: Herodotus used συγκυρέω (as well as συμπίπτω) with the participle, like τυγχάνω in Attic (G. 279, 4).
- 66. ἀπὸ τούτων, by what she had done (not especially κακόν). και τόν (G. 143, 2): so και τούς. φάναι, assented (imperfect). ἐπισταμένους, recognizing; but ἡπιστέατο, believed (wrongly). αὐτῆ συνήνεικε, proved fortunate for her (Krüger), as in § 64, above; γενόμενα being causal: but συνήνεικε may perhaps be taken with γενόμενα, happened to result fortunately, like συνεκύρησε in § 65 (we have, however, συνήνεικε γενέσθαι in § 66). και τὸ . . . γενέσθαι, and especially the circumstance, that, ダc., referring to τά τε άλλα. γεγόνασί μοι (G. 184, 3, Ν. 6).
 - 67. $d\pi \delta \delta \epsilon$ (sc. $\epsilon \theta a vo v$) = $d\pi \epsilon \theta a vo v$.
- Page 215. ἐν χειρῶν νόμφ, in the hand-to-hand conflict ἀποδεξόμενοι here belongs to ἀποδείκνυμι, as ἀποδεξάμενοι in II. § 17: see note on I. § 6.
- 68. •• ... ἀπολοίατο (G. 122, 2), i. e. that the collision was not accidental. •• προδόνταν, sc. τῶν Ἰάνων, because (as the Phoenicians charged, •• they had been traitors: the genitive absolute is more emphatic than the simpler •• προδόνταν would have been. τοιόνδε, as follows. κατεδώτο ... κατίδυσε: notice the difference in the voice and the tense. τῆς καταδυσάσης νεός, the ship which had sunk them. ἔσχον, took possession (not had or held).
- 69. ἐκέλευσε, sc. πνάς as subject of ἀποταμείν. αὐτοί refers to the Phoenicians generally, who were to be taught a lesson. ὅκως . . . ιδος, whenever he saw (G. 233). ὑπό, at the foot of: the eminence on which Xerxes sat during the battle is low compared with the higher mountain of which it is a projection. πατρόθεν, i. e. adding his father's name to his own, in the Athenian style. προσεβάλετο . . . πάθεσς, i. e. he contributed somewhat (π) to this disaster of the Phoenicians (G. 170). φίλος ἐόν, sc. τοῖς Ἰωσι.
- Page 216.—70. ἐν τῷ πορθμῷ, between Psyttaleia and the Piraeus. The battle was fought between Salamis and the mainland, so that this remote position of the Aeginetans could still be called in the channel: hence ἐκπλωόντων and ἐκπλωούσας.

- 71. διάκουσα νία, (sc. πολεμίην). την προφυλάσσουσαν επί Σκιάδφ: see note on III. § 5. κατακοπίντα, badly mangled, cut up. της στρατηγίδος, the flag-ship (of Themistocles). ἐς τὸν μηδισμόν refers to the charges made against the Aeginetans before the battle of Marathon: see I. § 3. ὑπό, to the protection of.
- 72. ήκουσαν άριστα, gained the greatest glory: eð (or κακῶς) ἀκούειν = bene (or male) audire. 'Αρτεμισίην: see § 65, and note on § 64. πρότερον ή είλε = πρίν είλε, before he had captured, priusquam cepisset (G. 240, 1; 232, 2). ή after μν = or. δε διν είλη, [to anybody] who should take her alive (G. 248). γυναίκα: so Demosthenes afterwards resented the Athenians' fear of the later queen Artemisia of Caria (the builder of the Mausoleum), calling her βάρβαρον ἄνθρωπον, καὶ ταῦτα γυναίκα, a barbarian, and a woman at that.
- Page 217. ήσαν & ... Φαλήρφ repeats the statement of the last sentence in § 71, after the digression.
- 73. ώς δὲ ... γίνεσθαι, and when they came, fc. (G. 260, 2, N. 2). ίρὸν 'Δθηναίης Σκιράδος: this was probably on the southern point of Salamis. οὐτε τι ... εἰδόσι for οὐδέν τε ... εἰδόσι ἡρῶντο (v. ἀράομαι), prayed.
- 74. oloi τε, ready. ἐπ' ἐξεργασμένοισι, after all was over. οὐ μέντοι, &c.: Herodotus, who evidently disbelieved this story, (as Rawlinson remarks) "recorded it more on account of its poetic character than from ill-will towards Corinth."
- 75. κατεφόνευσαν: this is represented by the messenger in the *Persians* of Aeschylus as taking place after the battle, and as the worst disaster of the day. The Persian here slain are called "the finest, the bravest, the noblest, and the first in the King's confidence." (See § 54, above.)
- Page 218.—76. Κωλιάδα: this was on the Attic coast, a little more than two miles southeast of Phalerum. ἀποπλήσαι, to fulfil, governs τὸν χρησμόν, which is explained by τόν τε ἄλλον... Μουσαίφ, and irregularly by τὸ εἰρημένον, &c.: for the latter we should expect τὸν κατὰ τὰ νανήγια... εἰρημένον. ἐλελήθει, had escaped the notice of. φρύξουσι in the oracle must mean shall roast (i. e. cook) with the wood of the oars which shall drift ashore. The MSS. have φρίζουσι, which might mean shall shudder at the sight of oars (?). The following words, ἀπελάσαντος βασιλίος, favor the common emendation φρύξουσι.
- 77. χώμα διαχούν, to build a mole or dam from the Attic shore to Salamis. He also (τέ) began a bridge of boats, and pretended to be preparing for another sea-fight, while he was really planning a retreat (δρησμόν). έκ παντὸς νόου, in real earnest. πολεμήσειν is irregular after παρεσκεύασται (G. 202, 3,.
 - 78. παραγίγνεται, travels (lit. comes in, arrives). οὕτω, with such skill.

 Page 219. δσων ἀν ἡ (G. 225). μὴ οὐ (G. 283, 7; 263, 1, N.). —

κατ' άλλον, by one after another, a strange expression (perhaps a mistake) for κατ' άλλον καλ άλλον. — λαμπαδηφορίη, torch-race, like λαμπάς (I. § 7).

80. Mapδόνιον: see below, § 86. — πειρεόμενον, in attempt, i. e. so far as he could, belongs to the subject of ποιίειν. — ές τοσούτο έγίνετο, thus far did matters advance. — ώς τάχεις είχε (G. 168, N. 3). — διαφυλαξούσας... βασιλίι, to guard the bridges for the King's passage (G. 265). — Ζωστήρος: Zöster is a promontory of Attica about half-way between the Piraeus and Sunium. — ἐπὶ πολλόν, to a great distance.

Page **220.**—81. ἤλπιζον, they supposed, followed by είναι in indirect discourse (G. 203).

- 82. el λύσουσι ... τοῦτ' ἀν ... ἐργάσαιντο: the direct form would have the same tenses and moods (G. 227, 1). ἡσυχίην μὴ ἔχειν, to avoid keeping quiet. ἄγοντι μέν = ἐἀν μὲν ἄγη (G. 226, 1). οὅτε ... ἔσται, neither can anything succeed. κομιδή, return. τὸν ἐπέτεον αἰεὶ καρπόν, the harvest of each successive year. ἀλλά belongs to ἐατέον εἶναι (sc. ἔφη). ἐς δ ἔλθη, until he comes, without ἄν (G. 232, 3; 234).
- 83. μεταβαλών, turning, i. e. from the others to the Athenians. άρμέατο, were eager (set out). καὶ ἐπὶ σφέων αὐτῶν βαλλόμενοι, even taking it
 upon themselves, i. e. on their own responsibility. άλλοι = οἰ άλλοι.
- Page 221. πολλοίσι, many occasions. ἀναλαμβάνειν, retrieve. εύρημα, good luck or godsend: the idea is, that the rescue of ourselves and of Greece is a piece of special good fortune.
- 84. καταβάλλων τὰ ἀγάλματα: the Persian religion, like the Jewish, was uncompromisingly hostile to idols (iconoclastic). A Persian therefore might commit acts with no sacrilegious intent which would be gross impiety in the eyes of a Greek. — dremativer: see II. § 9, above. άλλ'... γάρ, but, since. — ἐπιμεληθήναι (G. 270), let us care for: we should expect δεί here. — καί τις (G. 150, N.). — ἀποθήκην: see note on § 53. τά περ έγένετο: Themistocles took refuge in Persia after the death of Xerxes, when he claimed the favor of the King on the ground of the services rendered to the Persian cause at this time, confessing and boasting that his action had been treacherous to the Greeks. It may be doubted whether he deceived the Greeks, or the Persians, or both. Grote remarks: "There existed in the mind of this eminent man an almost unparalleled combination of splendid patriotism, long-sighted cunning, and selfish rapacity. . . . Moreover, a clever man tainted with such constant guilt might naturally calculate on being one day detected and punished, even if the Greeks proved successful."
 - 85. διέβαλλε, deceived them. Connect σιγάν τά (= &) ένετείλατο.
- Page 222.— dπίπλωον όπίσω: after this, Themistocles sent threatening messages to many of the Greek islanders, by which he extorted large sums of money, which laid the foundation of his great wealth of 80 or 100 talents. At Andros he demanded payment in the name of "those mighty Gods of Athens, Persuasion and Necessity"; but the Andrians refused in

the name of their "two unprofitable Gods, who never desert their island, Poverty and Helplessness," and submitted to a siege, in which they baffled all the efforts of the Athenians.

- 86. **Εδοξ**ε with προπέμψαι (G. 202) means it seemed good; but with είναι (G. 203) it means it seemed, and so with the following infinitive. ούκ ξφη, i. e. said that he would not. τριήκοντα μυριάδας: this is the army which remained in Greece during the winter, and was defeated at Plataea in the following year (479 B. C.).
- 87. ούδὲν μέρος, i. e. no important part, compared with the host with which he entered. οἱ δί (G. 227, 2).
- Page 223.— Iva... γίνοιτο έλαύνων, wherever he happened to come in his march, depends on the frequentative force of ἐπιτάσσων (G. 233).— άρμα τοῦ Διός: see note on II. § 13, above.— ἀπέλαβε, receive back: so ἀποδίδωμε means give back or repay.— νεμομένας, as they were in pasture, refers to the eight white mares (called simply ἵπποι λευκοί in II. 13) which drew the sacred chariot: compare the poetic use of ἀφ΄ ἵππων, &c., referring to the chariot.
 - 88. τῆσι νηνσί: see §§ 80 and 96. ἐμπιπλάμενοι, gorging themselves.
- 89. 58e, as follows, after λεγόμενος; not 58e λόγος (without δ): this is probably a specimen of the tales current in Greece which were invented to malign the servile temper of the Asiatics. χαμαίνεσθαι (sc. τὸν βασιλία), was suffering from the storm. ἄστε = ἄτε (G. 277, N. 2). ἐπιβατών, here probably simply passengers: see note on § 60.
 - 90. κηδόμενος (G. 280). οίκε = ξοικε.
- Page **224.** dποσωθήναι, was brought safe. ώς δλ έκβηναι (G. 260, 2, N. 2).
- 91. οδτε άλλως οδτε τὸ... πάθος, neither in other points, nor as to this which [is said to have] happened to the Persians.— dντίξοον μη οδκ άν ποιησαι τοιόνδε, opposed to the idea that he would have done something like this: μή is used because of the negative idea of dντίξοος (G. 283, 6), while οδ is added because of οδκ έχω (G. 283, 7.)— τοὺς μὲν καταβιβάσαι (sc. ἄν) is added (by apposition) to explain ποιησαι ἄν; but δκως οὐκ ἀν... ἐξέβαλε reverts to the construction which ποιησαι ἄν represents (ἐποίησε ἄν).
- 92. τραπόμενοι, after the fruitless siege of Andros: see note on § 85. έγένετο άνδριάs, a statue was made.
- 93. τῷ γενομένῳ, to him who had shown himself. διενέμοντο, gave their votes; lit. distributed among themselves, because all voted for some of those present.
- Page 225. δεύτερα (adverb), in the second place. συνεξέπυπτον, happened (fell out) to agree: see § 30. έμουνοῦντο, had but one vote apiece.
- 94. ἀκρίτων, in active sense: Krüger, however, interprets it unjudged, with their merits undecided. ἀριστήῖα μέν: we must understand ἀνδραγαθίης or some such word; Plutarch says (Them. XVII.), Εὐρυβιάδη μὲν

- dispelas, exelop (i. e. Themistocles) & coopias apporter the word in the text.) invies: the 300 knights were the regular body-guard of a Spartan king when he went into battle; Leonidas, however, chose a special band of 300 to accompany him to Thermopylae (see note on III. § 21).
- 95. Δε... **ξοι depends on the idea of saying in ἐνείκε. Τιμόδημος: we must suppose this man to have been a native of Belbina, a little island near Sunium, and to have been made an Attic citizen and enrolled in the deme of Aphidnae. Plato and many other writers tell the same story of a Seriphian, without making him a citizen of Athens. ἐδν, if I were, = εἰ ἢν (G. 222; 226, 1), and if thou wert. 'Αθηναίος must here mean born in Athens.
- 96. ναυτικός, sc. στρατός. ὁ Ξέρξεω περιγενόμενος, unless ὁ is inserted before the participle, will mean which remained to (belonging to) Xerxes. προσέμιξε, arrived at. Κύμη, in Aeolis, on the coast of Asia Minor.

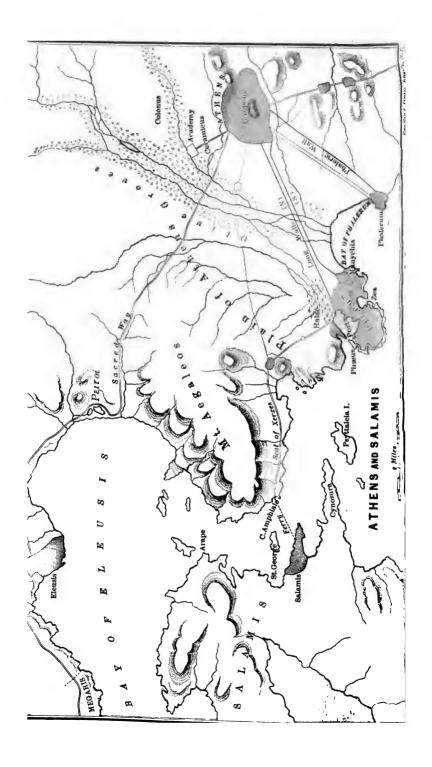
In the following spring, the army of Mardonius re-entered Central Greece, and again occupied Athens; the Athenians, as before, retreated to Salamis. At the great battle of Plataea, in which the Greeks were commanded by the Spartan Pausanias, Mardonius was defeated and slain, and his army nearly annihilated. This disaster, with the defeat in the sea-fight at Mycale, on the same day, was the final act of the Persian wars in Greece.

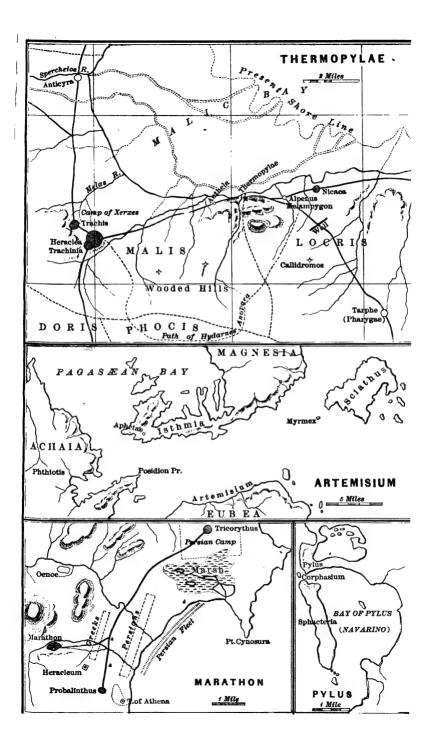
SOME OF THE IMPORTANT DATES OF GREEK HISTORY.

Legislation of Solon					в. с.	594
Tyranny of Pisistratus and his Sons .					560 -	- 510
Conquest of Asia Minor by Cyrus						546
Hippias, son of Pisistratus, expelled .		,				510
Democratic Constitution of Clisthenes .						507
Ionic Revolt in Asia Minor		,				500
Defeat of the Revolt: Miletus taken .						494
First Persian Invasion: Battle of Marathon						490
Invasion of Xerxes: Thermopylae and Artem	isi	ım	(Ju	ly).		
Salamis (September)			`.	• //		480
Battles of Plataea and Mycale						479
Athens fortified by Themistocles						478
Confederacy of Delos				(a	bout)	477
Cimon banished: Ascendency of Pericles .				`.		461
Thirty Years' Truce between Athens and Span	rta					445
Peloponnesian War					431 -	- 404
Death of Pericles						429
Seditions at Corcyra						427
Pylus and Sphacteria						425
Peace of Nicias (Truce for Fifty Years)						421
Sicilian Expedition					415 -	-413
Revolution at Athens: Oligarchy of 400						411
Sea-Fight at Arginusae						406
Battle of Aegospotami						405
Capture of Athens: Thirty Tyrants						404
Athenian Democracy restored						403
Retreat of the Ten Thousand						400
Death of Socrates						399
Battle of Leuctra: Spartans defeated by Epan	nin	ond	las			371
Battle of Mantinea: Death of Epaminondas						362
Accession of Philip of Macedon	•					360
Phocian or Sacred War					357 -	- 346
Amphissean Sacred War						339
Battle of Chaeronea: Death of Isocrates .						338
Death of Philip: Accession of Alexander						336
Campaign of Alexander: Conquest of Persia					334 -	- 330
Death of Alexander						323
Death of Demosthenes						322



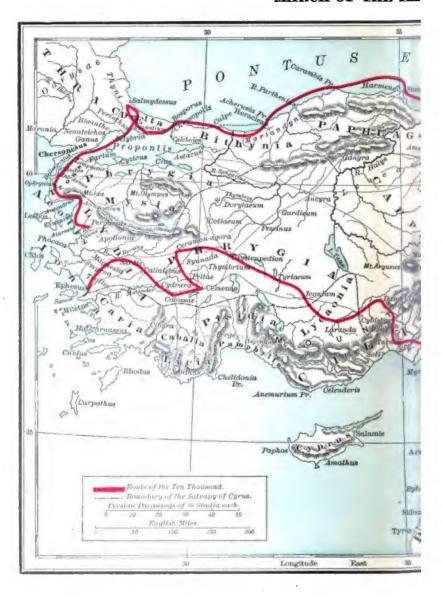
.



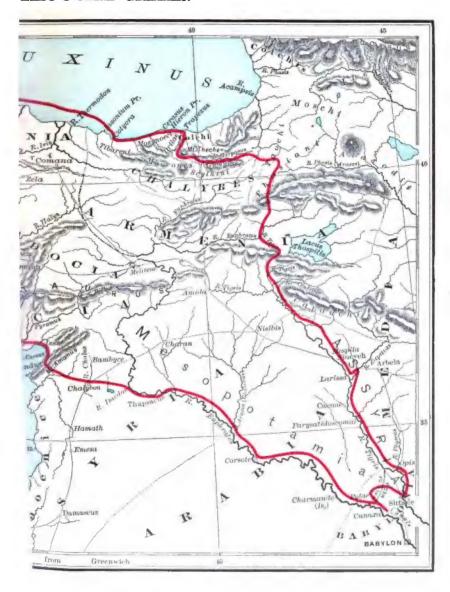


. .

MARCH OF THE TEN



THOUSAND GREEKS.



. . -•

GREEK TEXT-BOOKS

Allen's Medea of Euripides. (Revised by Moore)	\$1.00 .30
Collar & Daniell's Beginner's Greek Composition	.90
College Series of Greek Authors: See circulars for details.	-
Flagg's Hellenic Orations of Demosthenes	1.00
Flagg's Seven against Thebes	1.00
Flagg's Anacreontics	.35
Goodwin's Greek Grammar	1.50
Goodwin's Greek Moods and Tenses	2.00
Goodwin's Greek Reader	1.50
Goodwin and White's New Anabasis, with Illustrated Vocabulary	1.50
Goodwin and White's Selections from Xenophon and Herodotus	1.50
Greek (and Latin) School Classic Series: See circulars for details.	50
Bain's Odyssey, Book VI	-35
Bain's Odyssey, Book VII	.40
Gleason's Gate to the Anabasis	.40
Minckwitz's Odyssey, Book XII	-35
Rolfe's Anabasis, Book V	.40
Sewall's Timon of Lucian	.50
Harding's Strong and Weak Inflection in Greek	_
Hayley's Alcestis of Euripides	.50
Higley's Exercises in Greek Composition	1.50
Horne's Irregular Verbs of Attic Press	1.00
Hogue's Irregular Verbs of Attic Prose	1.50
Jebb's Introduction to the Study of Homer	1.12
Taighten's Casala Tanana	1.00
Leighton's Greek Lessons	1.20
Parsons' Cebes' Tablet	·75
Perrin and Seymour's School Odyssey:	
Books I-IV, with vocabulary	1.25
Books 1-1 V, 1X-X11, with vocabulary	1.50
Seymour's School Iliad:	
Books I-III, with vocabulary	1.25
Books I-VI, with vocabulary	1.60
Seymour's Homeric Vocabulary	-75
Seymour's Selected Odes of Pindar	1.40
Sidgwick Greek Prose Composition	1.50
Tarbell's Philippics of Demosthenes	1.00
Tyler's Selections from Greek Lyric Poets	1.00
White's Beginner's Greek Book	1.50
White's First Greek Book	1.25
White's First Lessons in Greek	1.20
White's Oedipus Tyrannus of Sophocles	1.12
White and Morgan's Anabasis Dictionary	1.25
Whiton's Orations of Lysias	1.00

GINN & COMPANY PUBLISHERS

Boston New York Chicago San Francisco Atlanta Dallas Columbus London

GOODWIN'S GREEK GRAMMAR

By WILLIAM W. GOODWIN,
Eliot Professor of Greek Literature in Harvard University.

Revised and Enlarged Edition. 12mo. Half morocco. 451 pages. For introduction, \$1.50.

This work is offered as the best Greek Grammar for preparatory schools and colleges that reasonably can be demanded in the present state of our knowledge and experience.

Attention is called to the following important points of this edition:—

Goodwin's Greek Grammar is complete. It does not require the student to get the author's Moods and Tenses, as it contains as much on these subjects as any elementary Greek Grammar does or should.

The relative degrees of prominence that should be given to the various aspects of grammar have been carefully considered of late years, and the new edition of Goodwin will be found in accord with the soundest ideas on this subject.

Changes have been freely made where improvement could be effected. For instance, a great part of the section on the verb has been remodeled and rewritten.

Particular attention has been paid to improvements in the Syntax, and the chief increase has been made in this department.

A radical and marked improvement has been made in the numbering of sections.

BY THE SAME AUTHOR.

Goodwin's Moods and Tenses. Rewritten and Enlarged. 8vo. Cloth. 464 pages. For introduction, \$2.00.

GINN & COMPANY, Publishers,

Boston. New York. Chicago, Atlanta, Dallas,

COLLEGE SERIES OF GREEK AUTHORS

Edited under the supervision of

IOHN WILLIAMS WHITE.

Professor of Greek in Harvard University,

AND

THOMAS D. SEYMOUR,

Professor of the Greek Language and Literature in Yale University.

With the cooperation of eminent scholars, each of whom is responsible for the details of the work in the volume which he edits.

- ABSCHINES AGAINST CTESIPHON "On the Crown." Edited by Professor Rupus B. Richardson. 279 pages. \$1.40.
- AESCHYLUS, Prometheus Bound, and the Fragments of Prometheus Loosed.

 Edited by N. Wecklein, Rector of Maximilian Gymnasium in Munich. Translated by the late Professor F. D. Allen, of Harvard University. 178 pages. \$1.40.
- ARISTOPHANES, Clouds. Edited by Professor Humphreys, of the University of Virginia. 252 pages. \$1.40.
- EURIPIDES, Bacchantes. Edited by Professor BECKWITH, of Trinity College. 146 pages. \$1.25.
- EURIPIDES, Iphigenia among the Taurians. Edited by Professor Flagg, of the University of California. 197 pages. \$1.40.
- EURIPIDES, Hippolytus. Edited by Professor HARRY, of Georgetown College, Ky. 175 pages. \$1.40.
- HOMER. Introduction to the Language and Verse of Homer. By Professor SEYMOUR, of Yale University. 104 pages. 75 cents.
- HOMER, Iliad, Books I.-III. and Books IV.-VI. Edited by Professor SEYMOUR, of Yale University. \$1.40 each.
- HOMER, Iliad, Books XIX .- XXIV. Edited by Professor CLAPP, of the University of California. 441 pages. \$1.75.
- HOMER, Odyssey, Books I.-IV. and Books V.-VIII. Edited by Professor Perrin, of Yale University. \$1.40 each.
- LYSIAS, Eight Orations. Edited by Assistant Professor Morgan, of Harvard University. 223 pages. \$1.40.
- PLATO, Apology and Crito. Edited by Professor DYER, formerly of Cornell University. 204 pages. \$1.40.
- PLATO, Gorgias. Edited by Professor Longe, of Bryn Mawr College. 308 pages. \$1.65
- PLATO, Protagoras. By Professor Towle, formerly of Iowa College. 179 pages.
- \$1.25. SOPHOCLES, Antigone. Edited by Professor D'Ooge, of the University of Michigan. 196 pages. \$1.40.
- THUCYDIDES, Book I. Edited by the late Professor Morris. 349 pages. \$1.65.
- THUCYDIDES, Book III. Edited by Professor Smith, of the University of Wis-
- consin. 320 pages. \$1.65.

 THUCYDIDES, Book V. Edited by Professor, Fowler, of Western Reserve University. 213 pages. \$1.40.
- THUCYDIDES, Book VII. Edited by Professor SMITH, of the University of Wisconsin. 202 pages. \$1.40.
- XENOPHON, Hellenica I .- IV. Edited by Professor MANATT, of Brown University. 286 pages. \$1.65.
- XENOPHON, Hellenica V.-VII. Edited by Professor BENNETT, of Cornell University. 240 pages. \$1.40.

GINN & COMPANY, Publishers.

Boston. New York. Chicago. Atlanta. Dallas.

THE FIRST GREEK BOOK

BY

JOHN WILLIAMS WHITE, Professor of Greek in Harvard University.

Sq. 12mo. Cloth. 202+62 pages. Illustrated. For introduction, \$1.25.

THE lessons in this book have been graded with great care. Each new lesson is built upon the preceding lessons. The author has aimed at a systematic development of the subject, following an even and regular gradation from the simpler to the more difficult and complex lessons. Each lesson consists, by the rule, of a statement of grammatical principles, a vocabulary, exercises, and reading lesson. The principle has been to give only such fundamental facts of grammar as the student must know before he can begin to read the connected narrative of Xenophon intelligently and with pleasure.

The average number of words in each lesson is only ten. Only those words have been given which are really important. By the rule they are words that occur frequently in the first eight chapters of the Anabasis, or words that occur eight times or more in the whole of the Anabasis. All the information about the word that the pupil needs at this stage of his progress is given in the special vocabulary.

A set of brief rules of syntax with illustrative examples is given, to which references are made in the body of the book.

Only those principles of syntax are developed which are so peculiar to Greek as to be really difficult. In the body of the book no stress is laid on the development of the syntax of any other part of speech than that of the verb. In the general vocabularies the aim is to give full information. Particular attention is called to the Greek-English vocabulary.

The book is very fully illustrated, but not primarily for the sake of embellishment. A great deal of study was devoted to this part of the work. The pictures are constantly referred to in the vocabularies. These have been selected from the best sources.

- B. L. Cilley, Teacher of Greek, Phillips Exeter Academy: I like it, and if I start with the beginners next fall I shall use it.
- H. C. Havens, Instructor in Greek, Preparatory School, Laurenceville, N.J.: It is in my judgment unsurpassed in clearness and conciseness, and is admirably arranged, being well adapted for use in classes of all grades.
- Chas. B. Goold, Professor of Greek, Albany Academy, Albany, N. Y.: I am delighted with the First Greek Book and shall certainly sound its praises to all teachers of Greek. I cannot put the case too strongly.
- R. A. Condit, Professor of Ancient Languages, Coe College, Cedar Rapids, Iowa: I have used many preparatory Greek books, but this excels them all.

GINN & COMPANY, Publishers,

Boston.

New York.

Chicago.

Atlanta.

Dallas.

PERRIN AND SEYMOUR'S

SCHOOL ODYSSEY

Edited, with Introduction, Notes, and Vocabulary,

By Professors PERRIN and SEYMOUR of Yale University.

Books I.-IV. Square 12mo. Half morocco. Illustrated. 248 pages. For introduction, \$1.25.

Books I.-IV.; IX.-XII. Square 12mo. Half morocco. Illustrated. 351 pages. For introduction, \$1.50.

THE "School Odyssey" resembles Seymour's "School Iliad," with the slight modifications which study and experience have suggested. It is issued in two editions, — one of Books I.—IV., corresponding in amount to Books I.—III. of the Iliad, with tolerably full notes; and another, identical with the former, but with the addition of Books IX.—XII., and 189 lines of Book XIII., with concise commentary, which corresponds to the edition of Books I.—VI. of the Iliad. The text is that of the College Series of Greek Authors. The commentary was written by Professor Perrin. The introduction and vocabulary were prepared by Professor Seymour. The book is fully and attractively illustrated.

SEYMOUR'S SCHOOL ILIAD. With Introduction, Commentary, and illustrated Vocabulary.

Books I.-III. Square 12mo. Half leather. 371 pages. For introduction, \$1.25.

Books I.-VI. Square 12mo. Half leather. 478 pages. For introduction, \$1.60.

SEYMOUR'S HOMERIC VOCABULARY. A Concise Vocabulary to the First Six Books of Homer's Iliad. Square 12mo. Cloth. 105 pages. For introduction, 75 cents.

GINN & COMPANY, Publishers,

Boston. New York. Chicago. Atlanta. Dallas

SEYMOUR'S SCHOOL ILIAD

With Introduction, Commentary, and Illustrated Vocabulary

REVISED EDITION

By THOMAS D. SEYMOUR

Professor of Greek in Yale University

Books I-VI. Square 12mo. Half leather. lxxxv + 459 pages. With maps and illustrations. List price, \$1.60; mailing price, \$1.75.

Professor Seymour's edition of the "Iliad" for the use of schools has won for itself thousands of friends among both teachers and students of Greek. The scholarly introduction, which gives assistance on such points as Homeric Life, the Homeric Poems, Homer's style, syntax, dialect, and verse, as well as the bold, legible type, the open page, the firm paper, -all have commended themselves to the users of the book. It has been generally recognized as the best edition vet issued for the use of schools. In this recent revision Professor Seymour has incorporated the results of the active researches of the past eleven years in the field of Homeric Antiquities. The vocabulary is somewhat fuller. many more illustrations are used, and the introduction is printed in larger type than in the former edition. introduction there has also been inserted a table of pronouns, in accordance with a frequently expressed desire of teachers.

A. H. Buck, Professor of Greek, Boston University: A positive and valuable help to an easy and adequate preparation for college work. A notable contribution to the cause of classical learning.

Charles Forster Smith, Professor of Greek, University of Wisconsin: Universally conceded to be the best school edition of any part of the Iliad that has yet been put on the American market.

By the same Author

HOMERIC VOCABULARY. A Concise Vocabulary to the First Six Books of Homer's Iliad. Square 12mo. Cloth. 105 pages. List price, 75 cents; mailing price, 80 cents.

GINN & COMPANY Publishers

BOSTON ATLANTA NEW YORK

CHICAGO COLUMBUS SAN FRANCISCO LONDON

Anabasis

PIRST FOUR BOOKS

Revised by

W. W. GOODWIN.

and IOHN WILLIAMS WHITE,

Eliot Professor of Greek Literature in Harvard University,

Professor of Greek in Harvard University.

With the Illustrated Vocabulary of

Professors WHITE AND MORGAN.

12mo. Half leather. With map and illustrations. 274 pages.
For introduction, \$1.50.

TTENTION is called to the following special points of this edition: the thorough revision of the text; the large Porson type; summaries of the contents inserted in the page; an introduction of 43 pages, containing all needed information about history and antiquities.

The notes have been made on the conviction that the first Greek book read by a student must be used in part as a basis for drill in the ordinary construction of syntax, and that it is only by systematic study of syntax at the outset that a student can prepare himself to read Greek afterwards without constantly stumbling over common forms of syntax.

This book, made up by the collaboration of three eminent scholars and specialists, can be most confidently recommended as able and thorough in scholarship, skillful in adaptation to the end in view, and free from all features that are merely "taking" and without real value.

The well-known dictionary to the whole Anabasis, prepared by Professors White and Morgan, is an integral part of the present edition. This work has already become an indispensable aid to students of the Anabasis, and it is too well known to need a detailed description. The copious illustrations from standard works of classic art give it a special value to all classical scholars.

GINN & COMPANY, PUBLISHERS,

Boston, New York, Chicago, Atlanta, Dallas,

ANABASIS DICTIONARY

An illustrated Dictionary to Xenophon's Anabasis, with Groups of words etymologically related.

JOHN WILLIAMS WHITE, Professor of Greek, and MORRIS H. MORGAN, Assistant Professor of Greek and Latin, in Harvard University.

12m0. Cloth. For introduction, \$1.25. 290 pages.

THIS Dictionary is not a compilation from other vocabularies. but is made on the basis of a new collection and examination of all the words in the Anabasis itself. It contains all words found in any of the principal editions now in use both here and in Germany. with every meaning which each word has in the Anabasis, and with full references to the passages in which they occur.

The articles on geography, biography, and especially on public and private antiquities, are fuller than is usual in such a work, and are illustrated with nearly one hundred cuts taken from the antique.

This Dictionary is also bound with Goodwin and White's New Anabasis.

John Tetlow, Head-Master of Girls' Latin School, Boston, Mass.: If all spe-cial vocabularies were like this, there could be, and would be, no question as to their title to supersede the lexicon as a speedy and trustworthy guide to the full inter-pretation of an author's meaning.

- D. W. Abercromble, Principal of Mrocester Academy, Worcester, Mass.:
 Altogether the very best I have ever seen.
 Leaves nothing to be desired. It must prove to be of the greatest helpfulness to the work in Greek in preparatory schools.
- F. W. Freeborn, Master in Latin School, Boston, Mass.: This Vocabulary is decidedly the most perfect and satisfactory I have ever seen in any text-book.
- F. E. Welles, Professor of Greek, State Normal School, Geneseo, N.Y.: The most admirable book for language students.

William McAfee, Professor of Greek, Claverack College, N.Y.: It will set the example for an advance all along the line.

Walter B. Jacobs, Teacher of Greek, High School, Providence, R.I.: Un-doubtedly the best thing of its kind.

- E. J. Peck, Principal of Free Academy, Owego, N.Y.: A most valuable addition to our preparatory Greek texthooks
- A. Eugene Nolen, Teacher of Greek, High School, Fitchburg, Mass.: Superior in every respect to all others.
- E. E. Wolfe, Collegiate Institute, Fort Edward, N.Y.: The teacher could ask nothing better.

Theo. L. Seip, President Muhlenberg College, Penn.: The very best. William R. Tyler, Principal of

Adams Academy, Quincy, Mass.: Most valuable.

CINN & COMPANY, Publishers.

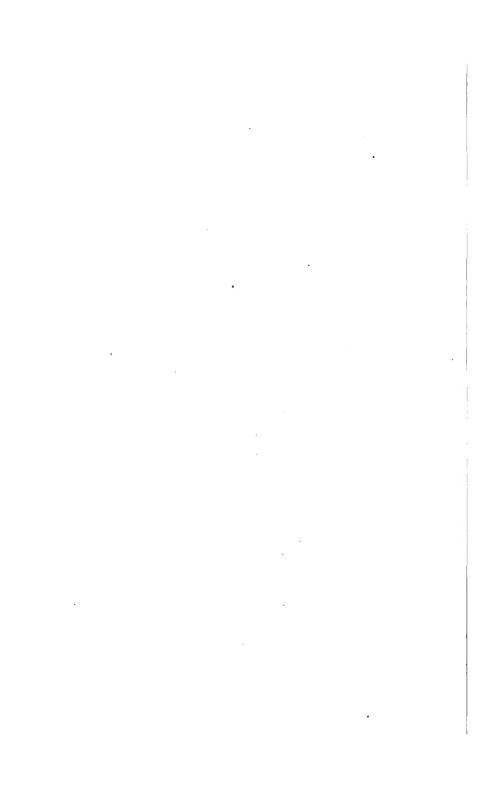
Boston. New York. Chicago. Atlanta. Dallas.

.

•

· •

. 1



This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine of five cents a day is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.

